

Strategija razvoja Grada Opatije

**Blažević, Branko; Peršić, Milena; Smolčić Jurdana, Dora; Perić, Joža;
Maškarin Ribarić, Helga; Bašan, Lorena; Jelušić, Adriana; Krstinić Nižić,
Marinela; Šverko Grdić, Zvonimira; Jurišević Brčić, Živa**

Authored book / Autorska knjiga

Publication status / Verzija rada: **Published version / Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)**

Publication year / Godina izdavanja: **2015**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:191:514620>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International](#) / [Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-24**

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FAKULTET ZA MENADŽMENT
U TURIZMU I UGOSTITELJSTVU
OPATIJA, HRVATSKA

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of Tourism and Hospitality
Management - Repository of students works of the
Faculty of Tourism and Hospitality Management](#)

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA OPATIJE

Branko Blažević (urednik)

Sveučilište u Rijeci

*Fakultet za
menadžment u
turizmu i
ugostiteljstvu*

Opatija

Sveučilište u Rijeci
Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu u Opatiji

Branko Blažević (urednik)

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA OPATIJE

Monografija

*prof. dr. sc. Branko Blažević, prof.dr.sc. Milena Peršić,
prof. dr. sc. Dora Smolčić Jurdana, prof. dr.sc. Jože Perić,
prof. dr. sc. Helga Maškarin Ribarić, doc. dr. sc. Lorena Bašan,
doc. dr. sc. Adriana Jelušić, doc. dr. sc. Marinela Krstinić Nižić,
doc. dr. sc. Zvonimira Šverko Grdić, mr. sc. Živa Jurišević Brčić*

Opatija, 2015.

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA OPATIJE

Urednik:

prof. dr. sc. Branko Blažević

Autori:

*prof. dr. sc. Branko Blažević
prof. dr. sc. Milena Peršić
prof. dr. sc. Dora Smolčić Jurdana
prof. dr. sc. Jože Perić
prof. dr. sc. Helga Maškarin Ribarić
doc. dr. sc. Lorena Bašan
doc. dr. sc. Adriana Jelušić
doc. dr. sc. Marinela Krstinić Nižić
doc. dr. sc. Zvonimira Šverko Grdić
mr. sc. Živa Jurišević Brčić*

Za izdavača:

*prof. dr. sc. Dora Smolčić Jurdana
Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu u Opatiji*

Recenzenti:

*prof. dr. sc. Heri Bezić (Ekonomski fakultet Rijeka)
prof. dr. sc. Mato Bartoluci (Ekonomski fakultet Zagreb)*

Lektorica:

mr. sc. Željka Štefan

Tisak:

Uvez d.o.o., Zaprešić

ISBN 978-953-7842-25-3

“CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Sveučilišne knjižnice Rijeka pod brojem 130701092.”

Povjerenstvo za izdavačku djelatnost Sveučilišta u Rijeci, prihvatilo je ovu monografiju kao sveučilišno izdanje pod brojem: KLASA: 612-10/15-01/07, URBROJ:2170-57-03-15-3.

Članovi Stručnog tima Grada Opatije:

<i>Ivo Dujmić</i>	<i>gradonačelnik</i>
<i>Marina Gašparić</i>	<i>zamjenica gradonačelnika</i>
<i>Fernando Kirigin</i>	<i>zamjenik gradonačelnika</i>
<i>Helena Masarić</i>	<i>pročelnica Ureda Grada</i>
<i>Danijel Jerman</i>	<i>pročelnik Upravnoga odjela za financije i društvene djelatnosti</i>
<i>Zdenko Tupanjac</i>	<i>pročelnik Upravnoga odjela za prostorno uređenje</i>
<i>Miljenko Ujčić</i>	<i>pročelnik Upravnoga odjela za komunalni sustav i zaštitu okoliša</i>
<i>Neda Maurel</i>	<i>voditeljica Jedinice za unutarnju reviziju</i>
<i>mr. sc. Zlata Torbarina</i>	<i>voditeljica Odsjeka za društvene djelatnosti</i>
<i>Ana Brumnjak Iličić</i>	<i>viša stručna suradnica za međunarodnu suradnju, europske integracije i protokol</i>

Članovi Partnerskog odbora Grada Opatije:

<i>mr. sc. Sonja Bačić Požgaj</i>	<i>Dom zdravlja PGŽ – Ispostava Opatija</i>
<i>Tatjana Bartolin</i>	<i>TZ mjesta Ičići</i>
<i>Mile Basarić</i>	<i>Predsjednik Vijeća srpske nacionalne manjine Grada Opatije</i>
<i>Ante Bistre</i>	<i>Udruga „Lovranski marun“</i>
<i>prof. dr. sc. Nada Bodiroga</i>	<i>Jean Monnet – Međusveučilišni Centar Izvrsnosti Opatija</i>
<i>Vukobrat</i>	
<i>Damir Brnas</i>	<i>Policajska postaja Opatija</i>
<i>Mirko Bulić</i>	<i>Hrvatska zajednica udruga obiteljskog smještaja</i>
<i>Anđela Cvjetković</i>	<i>LAG – Terra Liburna</i>
<i>Zdravko Debelić</i>	<i>Županijska lučka uprava Opatija–Lovran–Mošćenička Draga</i>
<i>Josip Dedić</i>	<i>Udruženje obrtnika Opatija</i>
<i>Raul Degano</i>	<i>Parkovi d. o. o. Opatija</i>
<i>Gordan Filinić</i>	<i>Javna vatrogasna postrojba Opatija</i>
<i>Fredi Glavan</i>	<i>Osnovna škola „Rikard Katalinić Jeretov“ Opatija</i>
<i>Sabrina Jelić</i>	<i>Dječji vrtić Opatija</i>
<i>Sonja Kalafatović</i>	<i>Predstavnica talijanske nacionalne manjine Grada Opatije</i>
<i>Lazarela Komlen</i>	<i>Milenij hoteli d. o. o.</i>
<i>Katarina Mažuran Jurešić</i>	<i>Hrvatski muzej turizma</i>
<i>Rajna Miloš</i>	<i>Festival Opatija</i>
<i>Ervino Mrak</i>	<i>Liburnijske vode d. o. o.; Komunalac d.o.o.</i>
<i>Prof. dr. sc. Ibrahim Mujić</i>	<i>Veleučilište u Rijeci</i>
<i>Loredana Perčić</i>	<i>Vienna International</i>
<i>Sandra Martinčić</i>	<i>Thalassoterapia Opatija</i>
<i>Suzi Petričić</i>	<i>TZ Grada Opatije</i>
<i>dr. sc. Željko Prgomet</i>	<i>Veleučilište u Rijeci</i>
<i>Zdenko Protuđer</i>	<i>Rivijera Ičići</i>
<i>Abi Shalabi</i>	<i>Hotel Mozart Opatija</i>
<i>Mladen Sinožić</i>	<i>Opatija 21 d. o. o.</i>
<i>Nikolaja Stock</i>	<i>Predstavnica slovenske nacionalne manjine Grada Opatije</i>
<i>Giorgio Cardum</i>	<i>Liburnia Riviera Hoteli, Opatija</i>
<i>Sanja Škorić</i>	<i>Društvo „Naša Djeca“ Opatija</i>
<i>Boris Tomulić</i>	<i>Lučka kapetanija Rijeka – Ispostava Opatija</i>
<i>Helena Traub</i>	<i>Udruga Žmergo</i>
<i>Egon Vasilić</i>	<i>Park prirode «Učka»</i>
<i>Gani Xharrahi</i>	<i>Predstavnik albanske nacionalne manjine Grada Opatije</i>

SADRŽAJ

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA	6
2.1. OSNOVNI NACIONALNI I REGIONALNI STRATEŠKI RAZVOJNI DOKUMENTI (BRANKO BLAŽEVIĆ) ...	6
2.1.1. Razvojna strategija PGŽ-a 2011. – 2013. i Strategija razvoja PGŽ-a 2014. – 2020.	8
2.1.2. Prostorni plan Primorsko-goranske županije i temeljna načela organizacije prostora	10
2.1.3. Prostorni plan i urbanistički planovi uređenja Grada Opatije.....	12
2.2. OSNOVNA RAZVOJNA OBILJEŽJA I POZICIJA GRADA OPATIJE U PGŽ-U (BRANKO BLAŽEVIĆ, ZVONIMIRA ŠVERKO GRDIĆ).....	13
2.2.1. Osnovne značajke prostora i prirodna obilježja Grada Opatije	15
2.2.2. Stanovništvo	16
2.3. KOMUNALNA INFRASTRUKTURA (BRANKO BLAŽEVIĆ).....	21
2.3.1. Cestovna infrastruktura	22
2.3.2. Obalna šetnica, javne pješačke staze, pješačke/kolno-pješačke zone (pješački promet) i kupališta ..	24
2.3.3. Zračni promet	25
2.3.4. Pomorski promet	26
2.3.5. Željeznički promet.....	27
2.3.6. Žičare.....	27
2.3.7. Vodoopskrba	28
2.3.8. Odvodnja.....	29
2.3.9. Otpad.....	31
2.3.10. Energetika	33
2.3.10.1. Obnovljivi izvori energije	33
2.3.10.2. Plinifikacija	34
2.3.11. Sustav telekomunikacija i pošta	34
2.3.12. Sigurnost kao pretpostavka održivosti.....	35
2.3.13. Ocjena dostignute razine općeg i infrastrukturnog razvoja Grada Opatije.....	37
2.3.13.1. Ocjena općih problema Grada Opatije	37
2.3.13.2. Ocjena problema iz domene prostora, stanovništva, okoliša i infrastrukture	38
2.3.13.3. SWOT matrica	40
2.4. ANALIZA STANJA DRUŠTVENIH DJELATNOSTI U GRADU OPATIJI (MILENA PERŠIĆ).....	41
2.4.1. Vrste i dostignuti stupanj razvoja društvenih djelatnosti u Gradu Opatiji.....	42
2.4.2. Odgoj i obrazovanje	43
2.4.2.1. Predškolski odgoj i obrazovanje.....	44
2.4.2.2. Osnovnoškolsko obrazovanje.....	46
2.4.2.2.1. Osnovna škola „Rikard Katalinić Jeretov“	47
2.4.2.2.2. Društvo „Naša djeca“ Opatija.....	49
2.4.2.2.3. Osnovna glazbena škola „Mirković“	52
2.4.2.3. Srednjoškolsko obrazovanje.....	54
2.4.2.3.1. Gimnazija Eugena Kumičića Opatija	55
2.4.2.3.2. Srednjoškolsko obrazovanje za potrebe turizma.....	56
2.4.2.3.2.1. Hotelijersko-turistička škola Opatija	57
2.4.2.3.2.2. Ugostiteljska škola Opatija.....	58
2.4.2.3.3. Obrtnička škola Opatija.....	60
2.4.2.4. Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu	63
2.4.2.5. Međusveučilišni Centar Izvrsnosti Jean Monnet.....	66
2.4.2.6. Ostali oblici podrške programima i sadržajima usmjerenih na zadovoljenje javnih potreba u odgoju, obrazovanju i znanosti.....	68
2.4.3. Kultura.....	69
2.4.3.1. Zaštita kulturno-povijesnog nasljeđa.....	70
2.4.3.2. Značajne građevine	74
2.4.3.3. Programska aktivnost ustanova u kulturi	77
2.4.3.3.1. Gradska knjižnica i čitaonica „Viktor Car Emin“.....	77
2.4.3.3.2. Festival Opatija	79
2.4.3.3.3. Hrvatski muzej turizma	80
2.4.3.4. Ostali programi i sadržaji zadovoljenja javnih potreba u kulturi.....	82
2.4.4. Tehnička kultura.....	86
2.4.5. Sport i rekreacija	88

2.4.6.	Socijalna skrb i zdravstvo.....	95
2.4.6.1.	Zadovoljenje javnih potreba iz područja socijalne skrbi i zdravstva.....	96
2.4.6.2.	Ustanove iz područja socijalne skrbi i zdravstva.....	98
2.4.6.2.1.	Centar za socijalnu skrb Opatija.....	98
2.4.6.2.2.	Crveni križ Opatija.....	99
2.4.6.2.3.	Dom za starije i nemoćne osobe Volosko.....	101
2.4.6.2.4.	Dom zdravlja Opatija i specijalističke ustanove.....	102
2.4.6.2.5.	Thalassoterapia Opatija.....	104
2.4.7.	Civilno društvo.....	107
2.4.8.	Ocjena dostignute razine razvoja društvenih djelatnosti Grada Opatije.....	112
2.4.8.1.	Ocjena problema iz područja društvenih djelatnosti Grada Opatije.....	113
2.4.9.	SWOT matrica društvenih djelatnosti.....	114
2.5.	PRIRODNO NASLIJEĐE I NJEGOVA ZAŠTITA (BRANKO BLAŽEVIĆ).....	116
2.6.	ZAŠTITA OKOLIŠA (DORA SMOLČIĆ JURDANA).....	117
2.7.	GOSPODARSTVO (ZVONIMIRA ŠVERKO GRDIĆ, JOŽE PERIĆ).....	118
2.7.1.	Financijski rezultati gospodarstvenika.....	118
2.7.2.	Zaposlenost i nezaposlenost.....	126
2.7.3.	Obilježja ključnih gospodarskih djelatnosti.....	131
2.7.3.1.	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo.....	131
2.7.3.2.	Turizam.....	133
2.7.3.3.	Trgovina.....	137
2.7.3.4.	Umjetnost, zabava i rekreacija.....	138
2.7.3.5.	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti.....	140
2.7.3.6.	Temeljne karakteristike gospodarskog sustava Grada Opatije.....	142
2.7.4.	Ocjena dostignute razine gospodarskog sustava Grada Opatije.....	142
2.7.4.1.	Ocjena nedovoljno iskorištenih potencijala u gospodarstvu Grada Opatije.....	143
2.7.4.2.	SWOT matrica gospodarskog sustava Grada Opatije.....	144
2.8.	TURIZAM (ADRIANA JELUŠIĆ, MARINELA KRSTINIĆ NIŽIĆ, DORA SMOLČIĆ JURDANA).....	146
2.8.1.	Turistički pokazatelji Grada Opatije.....	147
2.8.1.1.	Ponuda nautičkog turizma.....	160
2.8.1.2.	Ponuda zdravstvenog turizma.....	161
2.8.1.3.	Ponuda kongresnog turizma.....	162
2.8.2.	Razvoj turističke ponude Opatije i Opatijske rivijere (2003. –2014.).....	164
2.8.3.	Ocjena turističke ponude Grada Opatije u 2014. godini.....	172
2.8.3.1.	Problemi turističkog razvoja u Gradu Opatiji.....	173
2.8.3.2.	SWOT matrica – turizam.....	174
2.9.	ANALIZA RAZVOJNIH IZAZOVA GRADA OPATIJE (BRANKO BLAŽEVIĆ).....	176
3.	MISIJA, VIZIJA I STRATEŠKI CILJEVI RAZVOJA GRADA OPATIJE.....	181
3.1.	PRISTUP STRATEŠKOM PLANIRANJU RAZVOJA GRADA OPATIJE (BRANKO BLAŽEVIĆ).....	181
3.2.	MISIJA I VIZIJA GRADA OPATIJE (BRANKO BLAŽEVIĆ, MILENA PERŠIĆ, DORA SMOLČIĆ JURDANA, JOŽE PERIĆ, ADRIANA JELUŠIĆ, MARINELA KRSTINIĆ NIŽIĆ, LORENA BAŠAN, ZVONIMIRA ŠVERKO GRDIĆ).....	183
3.3.	STRATEŠKI CILJEVI RAZVOJA GRADA OPATIJE (BRANKO BLAŽEVIĆ, MILENA PERŠIĆ, DORA SMOLČIĆ JURDANA, JOŽE PERIĆ, ADRIANA JELUŠIĆ, MARINELA KRSTINIĆ NIŽIĆ, LORENA BAŠAN, ZVONIMIRA ŠVERKO GRDIĆ).....	187
3.3.1.	Održivi razvoj, očuvanje i optimalna alokacija resursa i briga za njihovo očuvanje.....	188
3.3.2.	Uspješno gospodarstvo temeljeno na turizmu najviše kategorije s cjelogodišnjim poslovanjem.....	189
3.3.3.	Visoka kvaliteta života stanovništva i dobri uvjeti rada zaposlenika.....	192
3.4.	STRATEŠKI CILJEVI, PRIORITETI I MJERE.....	193
3.4.1.	Mjere za provođenje STRATEŠKOG PRIORITETA 1 – <i>Razvoj temeljiti na načelima održivosti (Branko Blažević, Dora Smolčić Jurdana)</i>	196
3.4.2.	Mjere za provođenje STRATEŠKOG PRIORITETA 2 – <i>Zadržati visoku razinu čistoće mora, vode, zraka i tla (Branko Blažević, Dora Smolčić Jurdana)</i>	207
3.4.3.	Mjere za provođenje STRATEŠKOG PRIORITETA 3 – <i>Obrazovanje i razvoj ljudskih resursa usklađivati s gospodarskim razvojem Milena Peršić)</i>	212
3.4.4.	Mjere za provođenje STRATEŠKOG PRIORITETA 4 – <i>Zaustaviti pad broja stanovnika (Branko Blažević)</i>	229
3.4.5.	Mjere za provođenje STRATEŠKOG PRIORITETA 5 – <i>Sustavno povećavati kvalitetu, atraktivnost i konkurentnost ponude (Adriana Jelušić, Marinela Krstinić Nižić, Dora Smolčić Jurdana)</i>	233

3.4.6. Mjere za provođenje STRATEŠKOG PRIORITETA 6 – <i>Razvoj zaleđa temeljiti na poduzetništvu, ruralnom turizmu, eko-poljoprivredi, uzgoju autohtonih (tradicijskih sorti) (Lorena Bašan)</i>	252
3.4.7. Mjere za provođenje STRATEŠKOG PRIORITETA 7 – <i>Poticati realizaciju kapitalnih infrastrukturnih projekata (Branko Blažević, Jože Perić)</i>	267
3.4.8. Mjere za provođenje STRATEŠKOG PRIORITETA 8 – <i>Izgraditi grad visoke društvene odgovornosti i socijalne osjetljivosti (Milena Peršić)</i>	280
4. KRITERIJI ODABIRA PROJEKATA ZA REALIZACIJU STRATEGIJE RAZVOJA GRADA OPATIJE (BRANKO BLAŽEVIĆ)	296
4.1. OPĆA POLAZIŠTA	296
4.2. ODABIR PROJEKATA	300
4.2.1. I. korak– Identifikacija projekata u skladu sa Strategijom razvoja Grada Opatije	300
4.2.2. II. korak– Razvrstavanje projekata	300
4.2.3. III. korak– Ocjena projekata prema značaju u skladu s razvojnim prioritetima Strategije razvoja Grada Opatije	301
4.2.4. Procedura upisa podataka o projektima	301
4.2.5. Ažuriranje podataka	302
5. POVEZANOST I USKLAĐENOST CILJEVA, PRIORITETA I MJERA STRATEGIJE RAZVOJA GRADA OPATIJE S CILJEVIMA STRATEGIJE RAZVOJA PGŽ-A, NACIONALNIM RAZVOJNIM CILJEVIMA I CILJEVIMA EU-A (BRANKO BLAŽEVIĆ, HELGA MAŠKARIN RIBARIĆ, ŽIVA JURISHEVIĆ BRČIĆ)	304
5.1. USKLAĐENOST CILJEVA STRATEGIJE RAZVOJA GRADA OPATIJE S RAZVOJNIM CILJEVIMA RAZVOJNE STRATEGIJE PRIMORSKO-GORANSKE ŽUPANIJE 2014.–2020.	304
5.2. USKLAĐENOST CILJEVA STRATEGIJE RAZVOJA GRADA OPATIJE S NACIONALNIM RAZVOJNIM CILJEVIMA	309
5.3. USKLAĐENOST CILJEVA GRADA OPATIJE S RAZVOJNIM CILJEVIMA EU-A	314
5.3.1. Usklađenost strateških prioriteta Grada Opatije sa Strategijom Europa 2020	314
5.3.2. Mogućnosti financiranja iz programa i fondova EU-a	315
5.3.3. Prioritetna područja financiranja razvoja Grada Opatije	321
5.4. DOMAĆE LINIJE FINANCIRANJA	326
5.4.1. Proračun Grada Opatije	327
5.4.2. Ostali oblici financiranja	327
6. PLAN PROVEDBE STRATEGIJE RAZVOJA GRADA OPATIJE (BRANKO BLAŽEVIĆ)	330
6.1. INSTITUCIJE I MEHANIZMI PROVEDBE	330
6.2. MONITORING	331
6.3. EVALUACIJA	333
ZAKLJUČNE NAPOMENE	335
KORIŠTENA LITERATURA	338
POPIS TABLICA	350
POPIS SLIKA	353
PRILOZI	354

PREDGOVOR

Grad Opatija prepoznao je potrebu izrade Strategije razvoja kao temeljnog dokumenta planiranja svoga ukupnog razvoja. Da bi programi, kreirani na višim razinama (od regionalne, nacionalne do EU razine), bili uvaženi, na gradskoj odnosno lokalnoj razini, nužno je čitav sustav ciljeva uskladiti sa zajedničkim ciljevima razvoja. Zato se lokalna zajednica mora aktivno uključiti u razvoj šireg područja na kojem djeluje, što je Grad Opatija izradom Strategije razvoja svoga grada na najbolji način i dokazao.

Ova znanstvena knjiga predstavlja doprinos svih autora i istraživača Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci, Stručnog tima i Partnerskog odbora Grada Opatije, koji su svojim znanjem, kompetentnošću i kooperativnošću pridonijeli izradi Strategije kao izuzetno važnog razvojnog dokumenta, ali i ove tiskane verzije koja opet na svoj način ima posebnu težinu i važnost. Knjiga je utemeljena na znanstvenom i stručnom pristupu, analitičkom instrumentariju i na znanstvenim metodama, te na modelu participacije u upravljanju lokalnim razvojem ne samo u izradi već i u procesu provođenja Strategije. Članovi istraživačkog tima bili su aktivno uključeni u realizaciju načela integralnog partnerstva, jer su koordinirali interaktivan rad različitih ciljnih skupina i sfera interesa okupljenih oko iste problematike i istih ciljeva ostvarenja dobrobiti za sve građane Opatije.

Vjerujemo da će ova knjiga biti od velike koristi Gradu i građanima Opatije, kao i svekolikoj stručnoj i znanstvenoj javnosti, potencijalnim ulagačima, a posebice studentima ekonomije i turizma. Izdavanjem ove knjige Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu direktno pridonosi ostvarenju vizije i ciljeva Strategije razvoja Sveučilišta u Rijeci 2014. – 2020., u smislu povezivanja znanosti i prakse.

ix

Tiskanje ove knjige omogućeno je potporom Grada Opatije. Autori zahvaljuju recenzentima prof. dr. sc. Heriu Beziću i prof. dr. sc. Mati Bartoluciu na korisnim prijedlozima i sugestijama kojima su pomogli u konačnom oblikovanju knjige.

Zahvaljujemo se Stručnom timu Grada Opatije na ogromnom doprinosu i izuzetno aktivnom sudjelovanju kao i Partnerskom odboru Grada Opatije na njihovom nezamjenjivom doprinosu u izradi i ukupnom završetku ovoga projekta što je omogućilo i objavljivanje ove knjige. Naglašavamo da upravo na Stručnom timu i Partnerskom odboru Grada Opatije leži i sva težina provođenja ove Strategije.

Posebnu zahvalnost iskazujemo gradonačelniku Ivi Dujmiću, zamjenici gradonačelnika Marini Gašparić i pročelniku Upravnog odjela za prostorno uređenje Zdenku Tupanjcu.

Prof. dr. sc. Branko Blažević

urednik

SAŽETAK

Strategija Grada Opatije je dugoročni razvojni dokument u kojem su problemi i pojave promatrani u njihovoj složenosti, dinamičnosti i povezanosti u sustav ciljeva od lokalne (gradske), regionalne, nacionalne do EU razine. Za takav složeni pristup društvenom sustavu prevladava u knjizi holistički i sustavni pristup uz korištenje znanstvenih metoda analize.

Za definiranje analize stanja i izrade matrice razvojnih izazova Grada Opatije korišteni su i prikazani u knjizi rezultati primarnih istraživanja autora (obrađena anketna istraživanja, brojne radionice, SWOT analize, rezultati primarnih istraživanja za razdoblje 2004. – 2012. godina, ocjena turističke ponude Opatije i Kvarnera u okviru znanstvenih istraživanja Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu) kao i dostupni sekundarni izvori.

Autori su uvažili i konzultirali višu razinu ciljeva, od regionalnih, nacionalnih do europskih, uz pomoć tzv. GOPP metodologije čija se teorijska i praktična vrijednost očituje u sustavnom pristupu procesu identifikacije logičkih veza i odnosa definiranih Strategijom razvoja Grada Opatije. Konceptija izrade Strategije temeljila se na *bottom up* pristupu, što je uključilo animiranje najšire zajednice tj. svih zainteresiranih subjekata Grada Opatije na davanju prijedloga, sugestija i kritika, s ciljem da se iste uključi u analizu i usmjeri u pravcu rješavanja strateških ciljeva.

Strategija razvoja Grada Opatije bazira se na analizi stanja, utvrđenim razvojnim izazovima (problemima) i viziji, iz čega su izvedeni osnovni strateški ciljevi Grada Opatije:

- održivi razvoj, optimalna alokacija resursa i briga za njihovo očuvanje
- uspješno gospodarstvo s naglaskom na cjelogodišnji turizam najviše kategorije
- visoka kvaliteta života stanovništva i dobri uvjeti rada zaposlenika.

Iz definiranih strateških ciljeva proizašlo je osam strateških razvojnih prioriteta jednake važnosti:

- razvoj temeljiti na načelima održivosti
- zadržati visoku razinu čistoće mora, vode, zraka i tla
- obrazovanje i razvoj ljudskih resursa usklađivati s potrebama gospodarstva
- zaustaviti pad broja stanovnika
- sustavno povećavati konkurentnost, atraktivnost i kvalitetu ponude
- razvoj zaleđa temeljiti na poduzetništvu, ruralnom turizmu, eko-poljoprivredi, uzgoju autohtonih (tradicijskih sorti)
- poticati realizaciju kapitalnih infrastrukturnih projekata
- izgraditi grad visoke društvene odgovornosti i socijalne osjetljivosti.

Svi strateški prioriteti obrađeni su kroz provedbene mjere, ukupno 55 mjera, koje čine osnovu za dugoročno provođenje Strategije putem konkretnih razvojnih projekata, koji prema definiranim kriterijima izbora, moraju slijediti razvojnu piramidu i logički i sadržajno. Postavljeni sustav je otvoren i fleksibilan za provođenje i implementaciju razvojnih i poslovnih projekata u funkciji ostvarivanja postavljenih ciljeva na dobrobit Grada Opatije.

SUMMARY

The Strategy of the City of Opatija is a document for the city's long-term development which examines problems and occurrences and their complex, dynamic and interrelated objective systems from the local (city) and regional, to the national and EU level. Such a complex approach to a social system means that a holistic and systematic approach are dominant in the book, along with the use of scientific methods of analysis.

In order to be able to define the analysis of the current state and to develop a matrix containing the developmental challenges of the City of Opatija, the book uses and presents the results of primary research conducted by the authors (processed surveys, numerous workshops, SWOT analyses, the results of primary research from 2004-2012, an assessment of the tourism offer of Opatija and the Kvarner region based on scientific research conducted by the Faculty of Tourism and Hospitality Management), as well as available secondary sources.

The authors have also taken into account and consulted higher level objectives, from regional and national to European, by using the so called GOPP methodology. The theoretical and practical value of this methodology is illustrated by its systematic approach to identifying logical ties and relationships defined by the Development Strategy of the City of Opatija. The concept behind developing the Strategy was based on a bottom up approach, which included motivating a wider community, i.e. all interested parties, to make suggestions and comments with the purpose of including them in the analysis and directing them towards attaining the strategic objectives.

The Development Strategy of the City of Opatija is based on analyzing the current state, determining the developmental challenges (problems) and the vision, from which the following basic strategic objectives for the City of Opatija were devised:

- sustainable development, optimal allocation and protection of resources
- successful economy with particular emphasis on year-round top tier tourism
- high quality of life for local residents and good working conditions of employees.

xi

These strategic goals have produced eight strategic development priorities of equal importance:

- base development on principles of sustainability
- maintain high level of sea, water, soil and air quality
- educate and develop human resources in accordance with economy needs
- stop population decrease
- systematically increase competitiveness, appeal and service quality
- base development of surroundings on entrepreneurship, rural tourism, eco-friendly agriculture, breeding and producing authentic (traditional) species
- encourage capital infrastructural projects
- establish a city with a high level of social responsibility and sensitivity.

All strategic priorities have been addressed by means of 55 measures for implementation, which form the basis of the long-term implementation of the Strategy via concrete development projects, which according to the previously defined selection criteria, have to follow the pyramid of development in both logic and content. This system is open and flexible for implementing development and business projects with the purpose of attaining objectives that benefit the City of Opatija.

UVOD

1. UVOD

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA OPATIJE 2014. – 2020. (u nastavku Strategija), povjerena je istraživačkom timu Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Sveučilišta u Rijeci. Svrha izrade Strategije je stvoriti dobar i sveobuhvatni razvojni plan u skladu sa standardima EU-a, kao osnovu budućega gospodarskog, društvenog, kulturnog i svekolikog razvoja Grada Opatije, a temeljeno na razvojnim dokumentima Republike Hrvatske i PGŽ-a. U istraživanju je naglasak stavljen na interaktivni rad Istraživačkog tima s članovima Stručnog tima Grada Opatije kao užim, te Partnerskim odborom kao širim timom koji uključuje sve relevantne interesne skupine u Gradu Opatiji.

CILJ izrade Strategije je stvoriti dokument usmjeren na osiguranje kvalitete života građanima Grada Opatije, slijedom načela održivoga razvoja. Interaktivnim radom ciljnih skupina pristupilo se definiranju svih relevantnih činitelja budućega gospodarskog, društvenog, kulturnog, infrastrukturnog i svekolikog razvoja Grada Opatije. Na ovim se polazištima Grad Opatija usmjerava u pravcu njegova pozicioniranja na karti uspješnih gradova u Republici Hrvatskoj i širem okruženju.

U koncipiranju Strategije su uvažavane strateške odrednice viših instanci, te uvažavani postojeći razvojni projekti i smjernice, značajni za planiranje razvoja iniciranih od strane gradske, odnosno lokalne vlasti. Navedeni se projekti međusobno razlikuju i potrebno ih je uskladiti sa zajedničkim ciljem razvoja. Da bi programi kreirani na nacionalnoj razini mogli polučiti priželjkivane rezultate i na lokalnoj razini, nužno je da se i lokalna zajednica aktivno uključi u razvoj šireg područja na kojem djeluje. Svako područje, regija, općina ili grad ima svoje specifičnosti, koje treba uvažavati u kreiranju strateških dokumenata na lokalnoj razini.

JLS su nositelji razvoja, ali u izradi svojih dokumenata moraju uvažavati instrumente provedbe regionalne politike definirane kroz programe razvoja županija i širih regija, ali treba komunicirati i s nižom razinom tj. s naseljima i njihovim mjesnim odborima, kako bi se uvažile realne potrebe i koordinirala globalna i lokalna polazišta. Primorsko-goranska županija (PGŽ) posjeduje Strategiju razvoja PGŽ-a 2011. – 2013., a u izradi je i Strategija razvoja PGŽ-a 2014. – 2020., pa se navedeni dokumenti uzimaju kao polazišna osnovica i značajan *input* i okvir u izradi Strategije razvoja Grada Opatije.

Dakle, u izradi ove strategije uvažavaju se načela značajna za lokalnu razinu, sljedeći pri tome načela planiranja na državnoj razini, a posebno ona na regionalnoj razini. Država tako izrađuje strateške dokumente u kojem smjeru treba graditi svoju budućnost, koje su joj glavne grane gospodarstva, krupna infrastruktura i područja od nacionalnog interesa. Na razini Republike Hrvatske se kao temeljni dokument uvažava Strategija razvoja RH koju donosi Vlada i Sabor Republike Hrvatske, te regionalne operativne planove ili strategije regionalnog razvoja koje donose županije i programe ukupnog razvoja ili strategije razvoja, koje donose općine i gradovi u RH. Slijedom navedenog, izrađuju se planovi na razini regije, pa se Grad Opatija kao jedinica lokalne samouprave (JLS) usmjerava na usklađivanje s planovima Primorsko-goranske županije.

Za Grad Opatiju, kao lokalnu razinu planiranja razvoja, Strategija razvoja je iznimno značajan dokument u složenom sustavu upravljanja razvojem. Tako lokalna razina preuzima odgovornost za svoj doprinos ukupnom gospodarskom i društvenom razvoju, usklađenom s ostalim JLS-ima. Usklađenost je potrebna i sa Strategijom regionalnog razvoja RH, u

programskom i financijskom segmentu, što znači da se na svim razinama u sustavu jasno definiraju razvojni prioriteti, da se oni usuglase, te da se u skladu s time podrže oni razvojni projekti, koji opravdavaju investiranje javnih sredstava u prioritetna područja, koja će nedvojbeno doprinijeti postizanju razvojnih ciljeva. Takvi sustavi su također preduvjet za sudjelovanje u preraspodjeli sredstava iz programa i fondova Europske unije. Poseban značaj za održivi razvoj zemlje i njenu konkurentnost na europskom tržištu čini upravo regionalna politika. Na taj se način izjednačava gospodarska razvijenost pojedinih regija unutar države te olakšava implementacija u globalne procese koji se odvijaju na tržištu. U prilog tome govori i praksa Europske unije u kojoj ne samo da regije unutar država razvijaju politiku svojeg razvoja nego se često regije različitih država (koje imaju iste ili slične interese) povezuju te zajednički nastupaju i razvijaju na tržištu.

U izradi Strategije je, uz **Istraživački tim** (Sveučilište u Rijeci, FTTHM) bio uključen i **Stručni tim Grada Opatije** (gradonačelnik, njegovi zamjenici i pročelnici upravnih odjela Grada), ali i relevantni i referentni subjekti različitih interesnih skupina Grada Opatije (dionici, stakeholderi), a koji su djelovali kroz **Partnerski odbor**. Partnerski odbor je koncipiran kao fleksibilna tvorevina ciljnih skupina, stalno otvorena za nove sudionike odnosno osobe iz određene ciljne skupine, koje nedvojbeno mogu doprinijeti kvaliteti konačnih spoznaja. Sudjelovanje u Partnerskom odboru je dobrovoljno i svaki pojedinac, institucija ili organizacija koji zna, želi i može doprinijeti kvaliteti konačnih rezultata pozvan je da se direktno ili indirektno uključi i sudjeluje u radu i doprinese konačnom oblikovanju strateških smjernica razvoja. U istraživanje su se prema potrebi mogli uključiti i ostali sudionici, kao specijalisti za pojedina područja, te aktivno preuzeli odgovornost za uspješnu realizaciju ovoga dokumenta.

Članovi istraživačkog tima su aktivno uključeni u realizaciju načela integriranog partnerstva, jer koordiniraju interaktivni rad različitih ciljnih skupina i sfera interesa, okupljenih oko iste problematike i s istim ciljem, ostvarenja dobrobiti za sve građane Grada Opatije. Rezultati svake faze se raspravljaju najprije u okviru gore navedenih tijela, da bi se zatim dali na uvid i ocjenu cjelokupnom građanstvu u zajednici (preko mrežnih stranica Grada Opatije), na način da se sugestije uvažavaju u daljnjim fazama rada na Strategiji. Takav kvalitativni pristup u izradi Strategije je prihvaćen iz razloga, što je ocijenjen kao značajna pretpostavka da će predloženi ishodi istraživanja, biti prihvatljivi i s teorijskog i s praktičnog stajališta. Naime, uključenost različitih interesnih skupina i šire javnosti, osigurava realniji pristup i viši stupanj zainteresiranosti korisnika za uključivanjem u fazi izrade, a kasnije i u realizaciju ciljeva postavljenih Strategijom.

KONCEPCIJA izrade Strategije temelji se na *bottom up* pristupu, što uključuje animiranje najšire zajednice tj. svih zainteresiranih na davanje prijedloga, sugestija i kritika, s ciljem da se iste stručno analiziraju i usmjeravaju u pravcu rješavanja ciljeva. No u nekim segmentima je korišten i *top down* pristup, kada se Strategija Grada Opatije usklađivala sa strateškim dokumentima i institucionalnim odrednicama definiranim na regionalnoj razini (PGŽ), nacionalnoj razini (Vlade Republike Hrvatske) i šire (dokumenti Europske unije i globalno važeće odrednice npr. UNWTO-a, UNEP-a, UNFPA-a, UNCTAD-a, UNCDF-a i sl.), na način da se istraživanje temelji na uobičajenoj metodologiji rada prihvaćenoj u zemljama Europske unije¹, a provedeno je kroz nekoliko faza.

¹ Usporediti npr.: H.W. Franz, R. Sarcina: *Building Leadership in Project and Network Management - A Facilitator's Tools Set*, Springer, Berlin, Heidelberg, 2009.; <http://web.mit.edu/urbanupgrading/upgrading/issues-tools/tools/ZOPP.html>; <http://www.lvdg.com/gopp1.htm>; <http://portals.wi.wur.nl/ppme/?OOPP/ZOPP/GOPP>; <http://www.responsenetwork.org/index.php?sid=1857> i sl.

Spomenuta EU metodologija odnosi se na primjenu Projektnog planiranja orijentiranog prema ciljevima – GOPP (*Goal Oriented Project Planning*), koja se šire primjenjuje od 1980-ih godina, a predstavlja razvijeniji oblik ranije definiranog okvira logičkog pristupa problemima – LFA (*Logical Framework Approach*), koju je 1960. godine razvila američka Agencija za međunarodni razvoj –USAID (*United States Agency for International Development*), a prepoznatljiv je i pod nazivom *logframe*. Ovaj je pristup široko prihvaćen (agencije UN-a), ali je nailazio i na veliku praktičnu primjenu, posebno kada je prethodni prijedlog značajno pojednostavljen i predložen u novoj formi. Teorijska i praktična vrijednost primjene GOPP metodologije, očituje se u sustavnom pristupu procesu identifikacije logičkih veza i odnosa definiranih strategijom razvoja. U operativnoj provedbi ovih načela, a zbog ograničenog vremena, istraživački tim se opredijelio za sljedeće tri faze.

Prva faza istraživanja uključivala je sagledavanje relevantnih strateških dokumenata od globalne do lokalne razine, te provođenje analize postojećeg stanja, a sve sa svrhom da se prepoznaju jake i slabe strane dosadašnjeg razvoja Grada Opatije, te mogućnosti i prijetnje okruženja (SWOT analiza), a sve kako bi se na što realnijim polazišnim osnovama, mogle definirati strateške odrednice razvoja Grada Opatije. Tako je u samom početku intenziviran rad sa Stručnim timom Grada Opatije i Partnerskim odborom, kako bi se prepoznali polazišni elementi za pristup, što je rezultiralo prepoznavanjem značajki dostignutog stupnja razvoja Grada Opatije, na način da su se navedene spoznaje prezentirale zajednički za tri ciljne grupe polazišnih elemenata:²

- ***prostor, stanovništvo, okoliš, infrastruktura***
- ***gospodarstvo, turizam***
- ***društvena infrastruktura.***

Rezultati do kojih se došlo anketnim istraživanjem, povezani su s prijedlogom ranije raspravljene misije, vizije i strateških ciljeva, te objedinjeno prezentirani javnosti na mrežnim stranicama Grada Opatije, a s pozivom građanima da se očituju na materijal, u kojem su bili predstavljeni rezultati prve faze istraživanja. U tom procesu su dobivene mnoge korisne sugestije, koje su detaljno raspravljane među članovima istraživačkoga tima, a sve kako bi se na adekvatan način uključile u konačni prijedlog Strategije. Kada je taj proces završen, pristupilo se drugoj fazi izrade Strategije.

Druga faza izrade Strategije uključuje definiranje ključnih elemenata ove Strategije, slijedom teorijskih polazišta, rezultata anketnog istraživanja, spoznaja stečenih kroz radionice s Stručnim timom i Partnerskim odborom, a kroz smjernice koje proizlaze iz misije, vizije i strateških ciljeva razvoja Grada Opatije. Naime, kroz stablo neiskorištenih mogućnosti definirani su strateški prioriteti, koje je trebalo operacionalizirati kroz mjere. Svi elementi razrade Strategije pošli su od temeljnog načela, da će se predlagati samo oni programi i sadržaji, koji osiguravaju provedbu načela održivog razvoja, neovisno radi li se o gospodarstvu, turizmu kao ključnom segmentu nacionalnog gospodarstva, odnosu prema stanju u prostoru i okolišu ili osiguranju sadržaja za kvalitetan razvoj lokalne zajednice.

Pri izradi Strategije, u potpunosti se slijedila spomenuta metodološka osnovica, koja istraživače usmjerava na transparentan način prezentiranja spoznaja o razvoju, koje proizlaze iz strateških opredjeljenja, a koja su opet temeljena na prihvaćenoj viziji i iz nje proizašlih

² Istraživanje je temeljeno na primjeni anketnog upitnika, kojeg su temeljem analize stanja i rasprave na radionicama, pripremili i proveli članovi istraživačkog tima među članovima Stručnog tima i Partnerskog odbora (anketni upitnik nalazi se u Prilogu I).

ciljeva. Stoga očekivane rezultate uvijek treba sagledavati u kontekstu polazišnih vrijednosti, s posebnim naglaskom na uravnoteženje ekonomskih, ekoloških i društvenih vrijednosti svih razvojnih elemenata, a posebno kada se radi o kapitalnim projektima razvoja. Stoga je druga faza posebno značajna, jer se kroz ovu fazu raspravljaju rješenja koja je istraživački tim predložio, na način da se najprije očituju članovi Stručnog tima da se nakon korekcija temeljenih na ovim prijedlozima, o svemu očituju članovi Partnerskog odbora i cjelokupna javnost.

Kao i u prvoj fazi, pogotovo je značajno da se i u okviru druge faze uključe svi subjekti iz političkog, gospodarskog, društvenog i javnog života, udruge i najšira javnost, kako bi se kroz kritički osvrt i konstruktivne prijedloge doprinijelo da Strategija u konačnici postane oživotvoren dokument, te da ga sve interesne skupine mogu smatrati svojim izvornim proizvodom, te se aktivno uključe u njegovu realizaciju. Kao i tijekom prve faze, tako se i u ovoj fazi naglasak stavlja na održavanje radionica, kroz koje je moguće uspješno testirati mogućnost praktične primjene rješenja, koje su predložili članovi istraživačkog tima. Posebno treba raspraviti često divergentne stavove različitih interesnih skupina, kako bi se kroz postizanje konsenzusa došlo do optimalnog rješenja. Članovi istraživačkog tima su tijekom druge faze rada na Strategiji slijedili načela *upravljanja prema ciljevima*, poznatih još i kao **SMART** koncepcija ciljeva, koja nalaže da se u njihovoj razradi kroz strateške prioritete i mjere uvaži da sve što se prezentira bude:

- **S = specifično** (*specific*)
- **M = mjerljivo** (*measurable*)
- **A = dostižno** (*attainable*)
- **R = relevantno** (*relevant*)
- **T = vremenski usklađeno** (*time-related*).

Na taj način je istraživački tim ponudio one strateške odrednice koje će potencijalno biti moguće realizirati u uvjetima okruženja u kojima će se Grad Opatija realno pozicionirati u razdoblju za koje se strategija donosi. Tijekom razrade strateških odrednica razvoja, traženi su odgovori na mnoga otvorena pitanja, a poseban je naglasak stavljen na one činitelje, koji su presudni za uspjeh, uz naglasak na indikatore kojima će se pozitivni pomaci realno moći mjeriti i dokazivati postignuti uspjeh. Ovakvom pristupu sudionici u interaktivnom radu kroz radionice možda mogu zamjeriti određenu krutost i strogost, no nedvojbeno je da takav pristup omogućava izradu dokumenta, koji je razumljiv i prihvatljiv za sve stanovnika Grada Opatije.

Treća faza odnosi se na implementaciju ove Strategije, a započinje nakon što je ista prihvaćena na Gradskom vijeću Grada Opatije. U tu svrhu je poželjna izrada akcijskih planova, osnivanje relevantnih tijela za poduzetništvo, iznalaženje optimalnih uvjeta financiranja (posebno iz EU fondova), te aktivno usmjeravanje razvoja temeljeno na načelima održivosti. Uspješnost provedbe Strategije temelji se na sustavnom praćenju (monitoringu) i evaluaciji učinaka definiranih kroz akcijske planove, što uključuje izbor relevantnih kriterija i dinamike provođenja u svakom segmentu, a uz uvažavanje načela na kojima je Strategija i postavljena.

**ANALIZA
POSTOJEĆEG
STANJA**

2. ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA

Analiza postojećeg stanja Grada Opatije provedena je na način da su članovi Istraživačkog tima od članova Stručnog tima i članova Partnerskog odbora dobili svu raspoloživu dokumentaciju te konzultirali ostale dostupne izvore podataka, kako bi se što realnije mogla ocijeniti dostignuta razina razvoja Grada Opatije, na način da su istraživanja grupirana u okvire sljedećih temeljnih cjelina: prostor, stanovništvo, okoliš, infrastruktura; društvene djelatnosti i gospodarski sustav s posebnim naglaskom na analizu turističkog razvoja. Poseban naglasak je stavljen na ocjenu polazišta definiranih nacionalnim i regionalnim strateškim dokumentima, te njihovu usklađenost s postojećim dokumentima u Gradu Opatiji, a na način kako je to prezentirano u nastavku.

2.1. Osnovni nacionalni i regionalni strateški razvojni dokumenti

Od osnovnih strateških dokumenata donesenih na razini Republike Hrvatske, u izradi su Strategije konzultirani sljedeći: Strategija i Program prostornog uređenja Republike Hrvatske³; Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020.godine⁴; Strategija održivog razvitka Republike Hrvatske⁵; Strategija prometnog razvitka Republike Hrvatske⁶; Strategija energetskog razvoja Republike Hrvatske⁷; Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske, 2011. – 2013.⁸; Industrijska strategija Republike Hrvatske 2014. – 2020.⁹; Strategija razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj 2013. – 2020.¹⁰; Strategija zaštite, očuvanja i održivog gospodarskog korištenja kulturne baštine Republike Hrvatske za razdoblje 2011. – 2015.¹¹; Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva od 2012. do 2016. godine¹²; Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020.¹³; Strateški plan Ministarstva unutarnjih poslova i drugih institucija u funkciji zaštite i spašavanja za razdoblje 2012. – 2014. i 2015. – 2017.¹⁴; Nacionalna strategija zaštite od požara za razdoblje od 2013. do 2022. godine¹⁵; te Akcijski plan razvoja ekološke poljoprivrede u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2011. – 2016. godine¹⁶.

Osnovni strateški dokumenti, koji su doneseni na razini PGŽ-a, a koji su značajni za razvoj Grada Opatije su sljedeći: Razvojna strategija PGŽ-a 2011. – 2013.¹⁷; Razvojna strategija Primorsko-goranske županije 2014. – 2020.¹⁸; Strateške smjernice rada PGŽ-a 2009. –

³ NN 50/99, NN 13/97

⁴ NN 55/13

⁵ NN 30/2009

⁶ NN 139/99

⁷ NN 130/2009

⁸ Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije: Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske 2011.-2013., Zagreb, 2010.

http://www.mrrsvg.hr/UserDocImages/STRATEGIJA_REGIONALNOG_RAZVOJA.pdf

⁹ Ministarstvo gospodarstva. Zagreb, 2014.

www.mingo.hr/userdocimages/industrija/Industrijska_strategija.docx

¹⁰ Ministarstvo poduzetništva i obrta, Zagreb, 2013.

<http://www.minpo.hr/UserDocImages/Strategy-HR-Final.pdf>

¹¹ http://www.min-kulture.hr/userdocimages/bastina/STRATEGIJA_BASTINE_VRH.pdf

¹² Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske, Zagreb, 2012. http://www.uzuvrh.hr/userfiles/file/prijelom_hrv.pdf

¹³ Finalna inačica poslana u EK na odobrenje <http://www.mps.hr/ipard/default.aspx?id=129>

¹⁴ <http://www.mup.hr/UserDocImages/ministarstvo/2013/strateski%20plan%20MUP-2014-2016-v-3.pdf>

<http://www.mup.hr/UserDocImages/ministarstvo/2014/Strateski%20plan%20MUP-a%202015-2017.pdf>

¹⁵ NN 68/13

¹⁶ <http://www.mps.hr/UserDocImages/strategije/AKCIJSKI%20PLAN%20RAZVOJA%20EKOLO%20C5%A0KE%20POLJOPRIVREDE%20A%20RAZDOBLJE%202011-2016.pdf>

¹⁷ Primorsko-goranska županija, 2011. <http://www.porin.hr/assets/files/razvoj/Razvojna-strategija-PGZ-2011-2013.pdf>

¹⁸ Radni prijedlog, Primorsko-goranska županija, 2014.

2013.¹⁹; Prostorni plan PGŽ-a²⁰; Glavni plan razvoja turizma PGŽ-a²¹; Izmjene glavnog plana razvoja turizma PGŽ-a²²; Strateški marketinški plan turizma Kvarnera 2009. – 2015.²³; Akcijski plan provedbe Razvojne strategije PGŽ-a 2011. – 2013.²⁴; Strategija razvoja zdravstvene industrije PGŽ-a 2013. – 2020.²⁵ i Zeleni plan Primorsko-goranske županije²⁶.

Ne smiju se zaobići ni osnovni strateški dokumenti koji su već doneseni na razini Grada Opatije i koje treba uvažavati u planiranju razvoja, a to su prvenstveno: Prostorni plan uređenja Grada Opatije²⁷; Urbanistički planovi Grada Opatije; Lokalna razvojna strategija Lokalne akcijske grupe – Terra Liburna²⁸; Plan razvojnih programa Grada Opatije za razdoblje 2014. – 2016. godine²⁹; Program poticanja zapošljavanja i razvoja poduzetništva za 2014. godinu³⁰; Izmjene i dopune Prostornog plana uređenja Grada Opatije³¹; Izmjene i dopune Urbanističkog plana uređenja naselja Opatija³²; Izmjene i dopune Urbanističkog plana uređenja naselja Ičići³³; Urbanistički plan uređenja naselja Pobri³⁴; Urbanistički plan uređenja naselja Poljane–Menderi–Strmice³⁵; Urbanistički plan uređenja naselja Dobrec³⁶; Urbanistički plan uređenja naselja Okoli Dujmići – Falalelići – Katinići³⁷; Urbanistički plan uređenja naselja Travičići³⁸; Urbanistički plan uređenja naselja Ika – Oprić³⁹; Akcijski plan energetski održivog razvitka Grada Opatije (SEAP)⁴⁰; Zaključak o sudjelovanju u projektu „E-županije“⁴¹; Zaključak o pravcima djelovanja u cilju stjecanja počasnog naziva „Opatija – Grad prijatelj djece“⁴²; Program provedbe mjera nacionalne politike Grada Opatije⁴³; Odluka o socijalnoj skrbi i zdravstvenoj zaštiti⁴⁴; Zaključak o usvajanju principa i strategije „Zdravi grad“⁴⁵; Program projekta „Grad Opatija – prijatelj djece“ za razdoblje 2010. – 2014.⁴⁶; Izvedbeni plan ostvarivanja prava i potreba djece za 2014.⁴⁷; Odluka o utvrđivanju Plana mreže dječjih vrtića na području Grada Opatije⁴⁸; Odluka o utvrđivanju mjerila za naplatu usluga Dječjeg vrtića Opatija od roditelja – korisnika usluga⁴⁹, te Odluka o utvrđivanju Prijedloga Mreže osnovnoškolskih ustanova na području Grada Opatije⁵⁰.

¹⁹ Primorsko-goranska županija, 2009. <http://www.pgz.hr/Dokumenti>

²⁰ SN PGŽ 32/2013

²¹ Izmjene i dopune Glavnog plana razvoja turizma Primorsko-goranske županije, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Opatija, Sveučilište u Rijeci, 2005.

²² Izmjene i dopune Glavnog plana razvoja turizma Primorsko-goranske županije, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Opatija, Sveučilište u Rijeci, 2012.

²³ Strateški marketinški plan turizma Kvarnera 2009-2015, TZ Kvarner, Institut za turizam, 2009.

²⁴ Akcijski plan provedbe Razvojne strategije PGŽ 2011-2013, Regionalna razvojna agencija Porin, 2012.

<http://www.porin.hr/assets/files/razvoj/Akcijski-plan-provedbe-RS-PGZ-2013.pdf>

²⁵ Primorsko-goranska županija, 2013. <http://www.pgz.hr/Dokumenti>

²⁶ Zeleni plan PGŽ, Udruga Eko Kvarner, 2012.

²⁷ SN PGŽ 8/01, 14/03, 12/04

²⁸ Regionalna razvojna agencija Porin, LAG Terra Liburna, 2013. <http://www.opcina-viskovo.hr/www.opcina-viskovo.hr/files/a0/a0bf2d13-de73-4bf1-af88-80060f7f1435.pdf>

²⁹ <http://www.opatija.hr/files/file/proracun/4.-Plan-razvojnih-programa-za-2014.pdf>

³⁰ SN PGŽ 5/14 <http://www.sn.pgz.hr/default.asp?Link=odluke&id=29878>

³¹ SN PGŽ 56/12

³² SN PGŽ 56/12

³³ SN PGŽ 17/13

³⁴ SN PGŽ 15/12

³⁵ SN PGŽ 28/12

³⁶ SN PGŽ 50/12

³⁷ SN PGŽ 37/11

³⁸ SN PGŽ 15/12

³⁹ SN PGŽ 12/11

⁴⁰ Grad Opatija, REA Kvarner, 2012. <http://www.opatija.hr/files/file/novosti/2012/SEAP-Opatija-final.pdf>

⁴¹ SN PGŽ 5/4 <http://www.sn.pgz.hr/default.asp?Link=odluke&id=29875>

⁴² http://www.opatija.hr/files/file/djecje_GV/Zakljucak.pdf

⁴³ <http://www.opatija.hr/hr/rad-gradske-uprave/sluzbeni-akti-grad-a/odluke-i-akti-gradskog-vijeca/ostalo/>

⁴⁴ <http://www.opatija.hr/files/file/novosti/2014/travanj/ODLUKA-O-SOCIJALNOJ-SKRBI-I-ZDRAVSTVENOJ-ZA%20C5%A0TITI.pdf>

⁴⁵ SN PGŽ 23/2000

⁴⁶ SN PGŽ 51/09

⁴⁷ <http://www.opatija.hr/files/file/arhiva-sjednice/konstituiraju%C4%87a%20sjednica%20gva/6.%20sjednica%20GV/Izvedbeni-plan-prav-i-potreba-djece-Grada-Opatija-za-2014..pdf>

⁴⁸ SN PGŽ 5/14 <http://www.sn.pgz.hr/default.asp?Link=odluke&id=29879>

⁴⁹ SN PGŽ 25/13 <http://www.sn.pgz.hr/default.asp?Link=odluke&id=27869>

⁵⁰ <http://www.opatija.hr/files/file/sluzbeniakti/drustvenedjelatnosti/Odluka%20o%20utvrđivanju%20Prijedloga%20Mreza%20osnovnoskolskih%20ustanova%20na%20podrucju%20Grada%20Opatija.pdf>

Uz navedene strategije i strateške dokumente konzultirani su zakonski propisi, značajni za izradu Strategije razvoja Grada Opatije.

2.1.1. Razvojna strategija PGŽ-a 2011. – 2013. i Strategija razvoja PGŽ-a 2014. – 2020.

U razvojnoj Strategiji PGŽ-a dana je razvojna vizija PGŽ-a, kao i temeljni strateški ciljevi koji se na njoj temelje, a glasi:

Primorsko-goranska županija je konkurentna, održiva i društveno pravedna regija poželjna za život i rad.

Ova su polazišta uvažena pri definiranju vizije razvoja Grada Opatije, tim više što ona odražava težnje svih slojeva društva u ovoj regiji. Ovako postavljena vizija ujedno i obveza da se svi oni dokumenti, koji se na njoj temelje, usmjeravaju po načelima održivog razvoja. Slijedom vizije definirane u okvirima Razvojne strategije PGŽ-a, definirani su i strateški ciljevi razvoja u okviru prijedloga „Strategije razvoja Primorsko-goranske županije 2014. – 2020.“kojom se jasno definiraju temeljni razvojni ciljevi.⁵¹

Cilj 1 ***RAZVOJ KONKURENTNOGA I ODRŽIVOGA*** ***GOSPODARSTVA***

U okviru ovog cilja definirani su sljedeći strateški prioriteti:

- *razvoj poticajnoga poduzetničkog okruženja*
- *rast investicija i izvoza*
- *razvoj gospodarstva temeljen na znanju i inovacijama*
- *razvoj zelenoga gospodarstva*
- *razvoj ključnih gospodarskih djelatnosti.*

PGŽ se, unutar istaknutih pet prioritetnih ciljeva, opredjeljuje za mjere vezane uz: razvoj poduzetničke infrastrukture; jačanje konkurentnosti malih i srednjih poduzetnika; poticanje udruživanja i klasterizacije; poticanje društveno odgovornog poslovanja; stvaranje povoljne klime za investicije; podrška izvoznim aktivnostima; gospodarska promocija; poticanje primjene novih tehnologija; jačanje istraživačke i inovacijske infrastrukture; poticanje istraživanja i razvoja te komercijalizacija inovacija; poticanje istraživanja i razvoja te komercijalizacija inovacija; aktivnosti umrežavanja i partnerstva visokoškolskih ustanova, istraživačko-tehnoloških centara i poduzetnika; poticanje razvoja kreativnih industrija; razvoj poljoprivrede, šumarstva, ribarstva, akvakulture i lovnog gospodarstva; podrška približavanju prema gospodarstvu temeljenoj na niskim emisijama CO₂ u svim sektorima; poticanje korištenja OIE i energetske efikasnost; razvoj prometnog sektora; razvoj energetskog sektora; unapređenje turizma; razvoj prerađivačke industrije; jačanje pristupa i korištenja informacijskih i komunikacijskih tehnologija.

⁵¹ Više o tome: vidjeti Nacr Strategije razvoja Primorsko goranske županije 2014-2020., (Županijski zavod za urbanizam i prostorno planiranje, rujan, 2014., kao i <http://www.ida.hr/fileadmin/sadrzaji/datoteke/ROP.pdf>, str. 11.

Cilj 2

JACANJE REGIONALNIH KAPACITETA I RAVNOMJERAN RAZVOJ

U okviru ovoga cilja definirani su sljedeći strateški prioriteti:

- *Ravnomjeran razvoj mikroregija i povećanje teritorijalne kohezije.*
- *Održivo upravljanje okolišem, prostorom te prirodnom i kulturno-povijesnom baštinom.*
- *Jačanje kapaciteta i učinkovita suradnja s civilnim društvom.*

To će se realizirati mjerama prema prioritetima: unapređenje sustava planiranja i upravljanja prostorom; integralno upravljanje morem i obalnim područjem; zaštita i praćenje stanja svih sastavnica okoliša; unapređenje integralnog sustava gospodarenja otpadom; zaštita i upravljanje vrijednim dijelovima prirode i ekološke mreže; održivo upravljanje materijalnom i nematerijalnom kulturno-povijesnom baštinom; partnerstvo i potpora organizacijama civilnog društva; promicanje vrijednosti nacionalnih manjina i multikulturalnosti; unaprjeđenje sustava prevencije, zaštite i spašavanja.

Cilj 3

RAZVOJ LJUDSKIH POTENCIJALA I POVEĆANJE KVALITETE ŽIVOTA

U okviru ovoga cilja definirani su sljedeći strateški prioriteti:

- *Stvaranje uvjeta za razvoj tržišta rada i mobilnost radne snage.*
- *Unapređenje obrazovnog sustava te njegova usklađenost s potrebama u gospodarstvu.*
- *Unapređenje zdravlja i socijalnog blagostanja.*
- *Unapređenje socijalne sigurnosti i jačanje socijalne uključenosti.*
- *Unapređenje kvalitete i dostupnosti kulturnih i sportskih sadržaja.*

To podrazumijeva ponajprije mjere kao što su: dinamičan sustav obrazovanja i prekvalifikacija sukladno potrebama društva uz promociju cjeloživotnog učenja; poticanje obrazovanja za deficitarna zanimanja; uključivanje skupina u nepovoljnom položaju na tržište rada; jačanje znanstveno obrazovnih institucija; izgradnja, unapređenje te usklađenost mreže obrazovnih ustanova sa stvarnim potrebama; obrazovni sustav prilagođen stvarnim potrebama različitih kategorija korisnika; poticanje mobilnosti učenika i djelatnika u obrazovnom sustavu; poticanje izvrsnosti, kreativnosti i inovativnosti; povećanje i usklađivanje dostupnosti zdravstvene zaštite na primarnoj i sekundarnoj razini; unapređenje programa palijativne i hospicijske skrbi uspostavljanjem sustavnog pristupa; razvoj zdravstvenih programa iznad standardne razine zaštite; promicanje zdravih stilova življenja i prevencije ovisnosti; poticanje razvoja specijaliziranih zdravstvenih institucija; osiguranje provođenja programa prevencije i ranog otkrivanja bolesti; demografski poticaji i potpora roditeljima u podizanju i odgoju djece; poboljšanje dostupnosti pristupačnih, održivih i visoko kvalitetnih socijalnih usluga; socijalno uključivanje osoba u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti; poticanje i razvoj socijalnog poduzetništva i zadrugarstva; poticanje i razvoj programa kulture i sporta i njihove infrastrukture; poticanje umrežavanja institucionalnog i izvaninstitucionalnog sektora kulture.

Temeljeno na ovim polazištima, razvoj Grada Opatije može se sagledati u kontekstu odrednica globalnog i regionalnog razvoja, tim više što je Strategija razvoja Primorsko-goranske županije pokušaj uspostavljanja ravnoteže u odnosima globalnih procesa i specifičnosti regionalnog razvoja, te što je PGŽ jedna od vodećih u Republici Hrvatskoj. Uz spomenute strateške ciljeve u Strategiji razvoja PGŽ-a navode se i tzv. *horizontalne mjere* koje se odnose na:

- *Povećanje učinkovitosti javnih institucija te jačanje kapaciteta za upravljanje razvojem.*
- *Korištenje informacijskih i komunikacijskih tehnologija u javnom i privatnom sektoru.*
- *Jačanje svijesti i otpornosti na klimatske promjene kao rezultat pristupa razvoju PGŽ-a.*

Temeljna načela koja će se uzimati u obzir u svim mjerama te prilikom definiranja konkretnih razvojnih projekata PGŽ-a su:

- *ravnopravnost spolova i jednake mogućnosti za sve društvene skupine*
- *održivi razvoj*
- *korištenje dobre upravljačke prakse i participativan pristup razvoju.*

Uz ove dokumente, konzultirat će se i dokumenti značajni za razvoj Grada Opatije, među koje se posebno značenje pridaje prostorno-planskoj dokumentaciji i načelima organizacije prostora.

2.1.2. Prostorni plan Primorsko-goranske županije i temeljna načela organizacije prostora

10

Prostornim planom PGŽ-a obuhvaćeno je područje Grada Opatije kao jedinice lokalne samouprave, na površini veličine 80,92 km². Temeljni ciljevi razvoja definirani su Prostornim planom PGŽ-a. U planovima užeg područja PGŽ-a nužno je poštivati temeljna načela organizacije prostora za izradu planova užeg područja, a to su:⁵²

- **Regionalni koncept.** PGŽ funkcionira kao jedinstvena cjelina unutar koje se ujednačuju uvjeti uređenja i razvitka. Prostor PGŽ-a je jedinstven i cjelovit, a unutar toga jedinstvenog prostora gubi se značenje različitog razmještaja radnih mjesta i stanovanja.
- **Otvorenost prostora.** Područje PGŽ, osim omeđenosti upravnim granicama, otvoreni je prostor za međunarodnu i međuregionalnu suradnju. Otvorenost regionalnog sustava je činitelj reprodukcije toga područja i razvitka. Organizacija prostora po načelu otvorenosti mora se očitovati u svim elementima organizacije: gospodarskim, uslužnim, intelektualnim, prometnim i ostalim funkcijama. Integriranje prostora je neposredno vezano na otvorenost prostora PGŽ-a. Otvorenost prostora doživljava svoj smisao i opravdanje u njegovoj integraciji s obodnim prostorima što treba ostvariti preko važnih regionalnih, europskih i svjetskih prometnih koridora i veza na kopnu, moru i zraku.

⁵² Prostorni plan Primorsko-goranske županije (SN PGŽ-a 2013).

- **Prostor kao resurs** pojavljuje se kao najvredniji resurs s pitkim vodama, šumama, poljima, morem, podmorjem, obalama i pripadajućem živom svijetu. Treba težiti oslanjanju na prirodne resurse za zadovoljavanje osnovnih egzistencijalnih potreba stanovništva. Unaprijediti veze i odnose urbanih i ruralnih dijelova PGŽ-a radi rastuće egzistencijalne međuovisnosti tih dijelova.
- **Policentrizam** znači razmještaj ljudi i dobara u prostoru koji se mora temeljiti na policentričnom načelu, a to znači da organizacija regionalnog prostora ima više središta iz kojih se na određenoj razini utječe na razvitak gravitacijskog prostora. Međuodnos pojedinih središta u prostoru počivat će na suradnji i konkurenciji. Policentrizam pretpostavlja jaku inicijativu pojedinih središta, veći dinamizam i privlačenje kvalitetne gospodarske i uslužne strukture.
- **Interaktivnost** znači preuzeti ulogu nositelja širega regionalnog razvoja, usmjeravati procese definiranja razvojnih potreba i interesa, te učinkovito upravljati zajedničkim razvojnim potencijalima. Bolje vrednovati geostrateški položaj PGŽ-a putem naglašenije pomorske orijentacije i izgradnje nedostajuće infrastrukture. Time će se potaknuti daljnji društveni i gospodarski razvoj, prioritetno zasnovan na društvu znanja i ključnim gospodarskim granama: brodogradnji i prerađivačkoj industriji, pomorstvu i prometu, energetici, turizmu i uslužnim djelatnostima. Osnaživati međuregionalnu povezanost i suradnju u okviru Jadranske euroregije, a posebno s regijama s kojima ima najizraženije zajedničke interese (zaštita okoliša, promet, ribarstvo, kulturno-povijesno naslijeđe i dr.).
- **Održivi razvitak** je sintagma suvremenoga razvitka i načelo organizacije prostora. Održivi razvitak kao načelo organizacije prostora je polazište za sadašnji razvitak i jamstvo za budućnost, a to znači s gledišta korištenja prostora i prirodnih resursa, respekt prema još nerođenima. Postizati i zadržavati status PGŽ-a, regionalnog lidera u zaštiti okoliša, na prioritetima: izgradnje centralne zone za gospodarenje otpadom, sustava odvodnje otpadnih voda, korištenju plina kao energenta, te poticanje obnovljivih izvora energije.

Uvažavati se trebaju i **temeljni ciljevi razvitka** definirani Prostornim planom PGŽ-a. Oni ukazuju na potrebu da kvalitetno treba vrednovati geostrateški položaj i prirodne resurse PGŽ-a putem naglašene pomorske orijentacije i izgradnje nedostajuće infrastrukture. Osigurati treba pretpostavke za visoku stopu rasta gospodarstva koje jamči uravnotežen i održiv razvitak na području cijele Primorsko-goranske županije i povećati opću razinu razvijenosti. Nužno je povećati standard ljudi, zaposlenost i kakvoću življenja te uspostaviti gospodarsku i demografsku ravnotežu rasta i razvitka. Razviti treba kvalitetan prometni sustav, sukladan potrebama prometnog povezivanja na svim razinama (regija, država, EU), integrirajući sve prometne grane. Razvijati treba sustave vodoopskrbe i posebno sustave odvodnje. Izgraditi treba cjelovit županijski sustav zbrinjavanja otpada. U tu svrhu treba osigurati prostorno-planske preduvjete za zadovoljavanje osnovnih potreba stanovništva, osloncem na vlastite snage i resurse u uvjetima koje mogu izazvati kraj ere jeftine energije i fosilnih goriva kao i/ili klimatske promjene. Očuvati treba biološku raznovrsnost ekosustava na kopnenom i podmorskim dijelu PGŽ-a, posebno područja bogata biljnim i životinjskim vrstama.

Temeljni ciljevi razvoja u prostoru, zasnivaju se na prostornim planovima uređenja općine ili grada, što uključuje potrebu da se osigura skladna struktura i razmještaj djelatnosti i aktivnosti u naselju. Na razini građevinskoga područja središnjih naselja mikroregija, treba postignuti

minimalnu gustoću od 30 st/ha. Poticati treba korištenje prostornih rezervi za gradnju u izgrađenom dijelu naselja. Potrebno je poticati revitalizaciju i prenamjenu napuštenih i zapuštenih površina naselja. Izmijeniti treba strukturu smještajnih kapaciteta za turizam, u korist hotelskog smještaja. Treba postići minimalnu razinu uređenja građevinskog područja koja obuhvaća pripremu zemljišta, pristupni put, vodoopskrbu i odvodnju. Osigurati treba prostor za komunalne građevine i površine, određivanjem standarda za planiranje komunalnih građevina i komunalnih površina (parkovi, dječja igrališta, tržnice na malo, površine za zbrinjavanje otpada, i ostalo). Za središnja naselja, općine i gradove potrebno je osigurati minimalno 10 m² parkovnih površina/po stanovniku.

Vratiti treba izgubljeni urbanitet u šticećim povijesnim jezgrama definiranjem smjernica i kriterija za gradnju i uređenje. Osigurati treba javna parkirališna i garažna mjesta za osobna vozila na obodima urbanih središta. Treba osigurati mogućnost za komunalni privez plovila, sukladno namjeni na obalnom dijelu naselja kao i površine za izgradnju putničkih terminala. U priobalnom i otočnom području uspostaviti lokalni pomorski promet. Osigurati treba minimalno jedan poštanski ured u svakom od središnjih naselja općine ili grada. Osigurati treba 100% pokrivenost telekomunikacijskim signalom. Usporedo treba graditi sustave za odvodnje i pročišćavanje komunalnih otpadnih voda s izgradnjom vodovoda, te rješavati oborinsku odvodnju. Prilikom izgradnje linijske infrastrukture omogućiti postavljanje mreže podzemnih cijevi za smještaj elektroničkih komunikacijskih kabela. Osigurati treba primjerenu kakvoću opskrbe električne energije u svim naseljima. Poticati korištenje prirodnog plina kao ekološki prihvatljivog energenta, te osigurati pretpostavke za korištenje decentraliziranih obnovljivih izvora energije.

2.1.3. Prostorni plan i urbanistički planovi uređenja Grada Opatije

12

Prostorni plan Grada Opatije preuzeo je ciljeve razvoja iz županijskih dokumenata i to iz Prostornog plana PGŽ-a iz 2006. godine. Isto tako u Prostorni plan Grada Opatije preuzete su i odrednice iz Prostornog plana PGŽ-a za Grad Opatiju, jer jednostavno Opatija nije imala svoju Strategiju razvoja grada, te strateški ciljevi nisu u prostornu dokumentaciju mogli niti biti preuzeti iz dokumenta kojeg nije niti bilo. U Prostornom planu Grada Opatije (poglavlje Pravci prostornog razvoja Grada Opatije)⁵³ stoji da će održivi i uravnoteženiji razvoj uz zaštitu obalnog područja usmjeravati razvoj Grada Opatije na povećanje kvalitete uređenja njezinog prostora, a uz ograničeni prostorni rast. Opatiju, kao gradsko središte s funkcijom središta prostorne cjeline VI. ranga treba afirmirati kao središte kvalitetnog turizma i trgovine cijelog područja Opatijske rivijere (liburnijsko područje).

Navedeno pretpostavlja uključivanje ukupnoga naseljenog prostora, prirodnih vrijednosti, kulturne baštine, skromne poljoprivrede i šumarstva te obrta i dopunskih kapaciteta u formiranju turističkog proizvoda. Opatija uz kvalitativno razvijanje obalnog, kongresnog i zdravstvenog turizma, s raznolikom ponudom kulture, rekreacije, športa, kvalitetnom trgovinom i uslugama, treba svoju ponudu nadopuniti s neiskorištenim i šumskim proizvodima svog okruženja. Prirodne datosti određuju tri osnovna funkcionalna tipa prostora Grada Opatije kao osnovna podloga dosadašnjeg i budućeg prostornog razvoja. To su: zaštićeno obalno područje mora, zaobalje i područje Parka prirode Učka.

⁵³ Vidjeti: Prostorni plan Grada Opatije poglavlje 2.2.2. str. 86.

Navedeni Prostorni plan, kao i Urbanistički planovi uređenja Grada Opatije dokumenti su prostornog uređenja, koji utvrđuje temeljnu organizaciju prostora, zaštitu prirodnih, kulturnih i povijesnih vrijednosti, korištenje i namjenu površina s prijedlogom prvenstva njihovog uređenja. Jedinice lokalne samouprave dužne su pratiti stanje u prostoru, izradu i provođenje dokumenata prostornog uređenja te prostorne planove mijenjati ili dopunjavati ukoliko se na temelju istraživanja odnosno drugih saznanja utvrde takve promjene koje bitno utječu na postojeće odnose u prostoru ili ako pojedina prostorna rješenja u donesenim planovima više ne odgovaraju interesima društvene zajednice. Gradski razvojni projekti koji su konzultirani i korišteni kao izvor u ovoj Strategiji razvoja su sljedeći:

- *Garažno-poslovni centar Tržnica (idejni projekt s lokacijskom dozvolom, glavni projekt)*
- *Dječji vrtić Punta Kolova (idejni projekt s lokacijskom dozvolom)*
- *Ljetna pozornica Opatija (idejni projekt s lokacijskom dozvolom)*
- *Kulturno-turistički centar Opatija (idejni projekt s lokacijskom dozvolom)*
- *Plaža Slatina (idejno-urbanističko-arhitektonsko rješenje)*
- *Plaža Lido (idejno urbanističko-arhitektonsko rješenje)*
- *Luka Opatija (prostorno-prometna i programska analiza područja Luke Opatija, Luka Opatija „Tradicija u skladu s tržišnim trendovima“)*
- *Obalna šetnica (studija uređenja obalne šetnice)*
- *Garaža Gorovo (projektni zadatak)*
- *Projekt Obilaznice opatijske rivijere (glavni projekt u dwg formatu, prikaz buduće ceste na ortofoto snimci Opatije u jpg formatu, lokacijska dozvola za I. etapu)*
- *Katalog investicija i prezentacija s Invest Foruma održanog 2013. godine.*

Prostorni planovi PGŽ-a i Grada Opatije uvažavaju temeljna opredjeljenja i ciljeve strateških dokumenata Republike Hrvatske, te globalno prihvaćena opredjeljenja i smjernica EU-a, posebno ona usmjerena na poboljšanje kvalitete života svih građana na lokalnoj razini. Gospodarski razvoj i korištenje prostora dugoročno je moguće samo uz spoznaju da se ne smiju dovesti u pitanje ni prirodni resursi ni vrijednosti koje definiraju kvalitetu življenja, što uključuje dostignutu razinu standarda građana i cjelokupnu društvenu infrastrukturu. Prostorni i urbanistički planovi uređenja slijede tezu da se dosadašnji i budući razvoj mora usmjeriti u pravcu poboljšanja kvalitete života građana, što znači da se ne podržava intenzivni i nekontrolirani razvoj, već se moraju uvažavati prirodni resursi i ciljevi održivog i uravnoteženog društvenog i gospodarskog razvoja (čiste tehnologije i zaštita okoliša). Podizanje razine razvijenosti grada se u prostornim planovima povezuje s povećavanjem standarda stanovništva, zaposlenosti, kvalitete života i infrastrukturne opremljenosti. Naglasak je na umrežavanju sadržaja javnih funkcija i kapitalnim infrastrukturnim projektima, a s ciljem zadržavanja sadašnjih stanovnika i privlačenja novih, kojima treba osigurati preduvjete za rad, život i razvoj. Inzistira se na kvalitetnom razvoju temeljnih gradskih funkcija, kako za građane Grada Opatije, tako i za stanovnike koji prirodno gravitiraju ovom središtu.

2.2. Osnovna razvojna obilježja i pozicija Grada Opatije u PGŽ-u

U svojim počecima Opatija je bila elitno ljetovalište, relativno slabo naseljeno, a kroz svoju povijest stekla je sva bitna obilježja grada. Pojačano naseljavanja (pogotovo centra) događa se nakon Drugoga svjetskog rata, uslijed nacionalizacije te planske izgradnje i širenja grada. U ovom razdoblju se prvi put intenzivno na teritoriju grada susreću tradicionalno i globalno,

obavijeno zelenilom i mediteranskom klimom, smješteno između fascinantnih kulisa srednjoeuropskih opatijskih graditelja, formira današnji opatijski urbani identitet. Mediteranski mentalitet i srednjoeuropska kulturna tradicija omogućile su stvaranje otvorenoga i prije svega za život ugodnoga društva i prostora, i danas upravo iz tog razloga privlačna mnogim gostima.

Današnju bi Opatiju prije svega trebalo promatrati i tretirati kao grad, a potom i kao turističko odredište. Iako su se na području Grada Opatije u njegovoj relativno kratkoj povijesti izmijenili mnogi društveni i politički sustavi i svaki je od njih ostavio neki svoj trag, još uvijek prepoznatljiva osnova suvremene turističke Opatije nastala je pod snažnim kulturnim utjecajem austrougarske i srednje Europe (odmaralište Beča, Praga, Zagreba, Ljubljane). Prirodne datosti određuju tri osnovna funkcionalna tipa prostora Grada Opatije kao osnovna podloga dosadašnjeg i budućeg (prostornog) razvoja. To su je zaštićeno morsko i obalno područje, zaleđe – posebno područje Parka prirode Učka sa sljedećim obilježjima:

- **Obalno područje** obuhvaća pojas kopna u širini od 1000 m od obalne crte i sadrži sve urbane funkcije Grada Opatije, kao i najveći dio tih funkcija za ukupnu prostornu cjelinu čije je središte. U ovom prostoru čuvaju se i unapređuju parkovne površine koja su njegova vrijednost i posebnost. Obalno područje sačinjava i obalna šetnica (lungomare) s kupališnim površinama i pojas mora u širini od 300 m od obalne crte. Uže obalno područje kopna (širine 70 – 100 m) namjenjuje se prvenstveno ugostiteljsko-turističkim i s njima povezanim sadržajima.
- **Zaleđe** koje spaja obalno područje s padinama planine Učka dobiva novu ulogu u prostornom razvoju Grada Opatije. Osim nove stambene izgradnje, u ovaj prostor se usmjeravaju novi poslovni, ugostiteljsko-turistički i rekreacijski sadržaji. Osnovni preduvjet pojačanog razvoja ovog prostora je neophodno unapređenje mreže javnih sadržaja infrastrukture s naglaskom na bolju prometnu povezanost pojedinih dijelova prostora međusobno i s centralnim sadržajima u razvijenom obalnom području.
- **Park prirode Učka** je područje koje se prostorno razvija na temeljima planskih dokumenata, poštujući uvjete zaštite prirode, te uključuje prostor Učke kao dodanu vrijednost turističke ponude Opatijske rivijere.

Opatija, atraktivna turistička destinacija, središte je rivijere s najdužom tradicijom u turizmu Hrvatske. Povoljan geoprometni položaj, najbliži izlaz na toplo more srednje Europe, na otprilike 500 km od Milana, Beča i Münchena, bujna vegetacija i ugodna klima (45°20' sjeverne širine) najvažniji su razlozi početka i naglog razvoja turizma krajem 19. stoljeća. Građena na prijelazu 19. u 20. stoljeće, do danas je zadržala sklad s prirodom. Njegovani parkovi, osvjetljena obalna šetnica (Lungomare, 12 km), uređena kupališta i fontane okvir su za vile i hotele u koje se može smjestiti do 6.000 gostiju. S obzirom na relativnu stalnost temperatura (zimski prosjek 7,0 C, ljeti 21,9 C), visoki tlak zraka i stalno strujanje zraka, podneblje Opatije je umirujuće i okrepljujuće. Kontrasti mora i planine, zelenila parkova i plavetnila mora, starih građevina i suvremenog komfora, bučnih zabavišta i tih izletišta čine Opatiju i njenu okolicu privlačnim stjecištem turista u svako godišnje doba.

2.2.1. Osnovne značajke prostora i prirodna obilježja Grada Opatije

Ukupna površina koju pokriva Grad Opatija je 81 km², od čega na kopnenu površinu otpada 67 km², a na morsku 14 km². Dužina morske obale iznosi 9,7 km. Naselje Opatija čini svega 4,8% kopnene i 14,2% morske površine odnosno samo 6,4% ukupne površine. Obrnuti je odnos kod dužine morske obale naselja Opatija u odnosu na grad (55,7%) i na broj stanovnika (61,2%). Građevinsko područje naselja Opatija čini 37,5% ukupnoga građevinskog područja Grada Opatije. Stoga treba posvetiti posebnu pozornost urbaniziranom naselju, ali i ogromnim potencijalima čitave površine Grada Opatije.

Slika 1: *Položaj Grada Opatije i Liburnijske (Opatijske) rivijere u PGŽ-u*

Izvor: Dostupno na <http://www.ju-priroda.hr/3osnovni.html>

U odnosu na okolno okruženje, područje Grada Opatije graniči na istoku s gradom Rijekom, na sjeveru s općinom Matulji, na zapadu s općinom Lovran, a s istočne strane ga okružuje more. U nastavku teksta daju se poredbeni pokazatelji o prostoru za Grad Opatiju i naselje Opatiju.

Tablica 1: *Osnovni pokazatelji o prostoru*

POKAZATELJ	Grad Opatija	Naselje Opatija	Udio (%)
Površina kopna (km ²)	67,1	3,22	4,8
Površina mora (km ²)	13,95	1,95	14,2
Ukupna površina (km ²)	81,03	5,17	6,4
Dužina morske obale (m)	9.710	5.410	55,7
Stanovnici (popis 2001.)	12.719	7.850	61,7
Stanovi (popis 2001.)	6.251	3.826	61,2
Kućanstva (popis 2001)	4.774	3.001	62,9
Gustoća (stanovnika /km ²)	189,33	2.242,86	-
Građevinsko područje naselja (ha)	714,01	267,45	37,5

Izvor: *Izmjene i dopune UPU-a uređenja naselja Opatija, Urbanistički institut Hrvatske, Zagreb/Opatija, 2012., str. 21.*

Opatiju obilježava dobra klima, relativno topla i ugodna ljeta i blage zime. Ovu specifičnu mikroklimu zahvaljuje položaju na obali i smještaju podno planine Učke. Zbog svojih klimatskih obilježja Opatija je jedna od rijetkih destinacija koja goste privlači tijekom cijele godine, što treba više koristiti u promoviranju zdravstvene uloge u turističkom razvoju.

Tablica 2: *Prosječne temperature, sunčani dani i padaline Grada Opatije za 2012.godinu*

Mjesec	C°	°F	Sunčani sati/dan	Prosjek padalina/mj.
Siječanj	5,9	41	3,5	135
Veljača	6,4	42,8	4,7	85
Ožujak	9	48,2	5	95
Travanj	12,3	53,6	5,6	140
Svibanj	17,1	62,6	7,3	90
Lipanj	20,7	68	8,1	80
Srpanj	23,5	73,4	9,5	70
Kolovoz	23,8	73,4	9	80
Rujan	18,5	64,4	6,5	165
Listopad	14,5	57,2	4,9	220
Studeni	10,1	50	3,5	230
Prosinac	6,7	42,8	3,2	180

Izvor: www.dhmz.hr

2.2.2. Stanovništvo

Stanovništvo je značajan čimbenik društvenog i gospodarskog razvitka, kao i korištenja konkretnog prostora. Na obilježja i razvitak stanovništva djeluju biološki, socijalni, gospodarski, kulturno-obrazovni i zdravstveni, psihološki, ali i politički i drugi čimbenici. Poduzimanjem adekvatnih mjera u okviru ekonomske i demografske politike moguće je zaustaviti negativna demografska kretanja na nekom lokalitetu.

Na području Grada Opatije 2011. godine registrirano je 3,9 % ukupnog stanovništva Primorsko-goranske županije, dok ukupna površina Grada Opatije iznosi 2,25 % prostora županije (od čega na kopneni dio otpada 83 %, a na akvatorij 17 %). Stanovništvo Grada Opatije se u razdoblju od 1857. – 1931. stalno povećavalo uz visoki prosječni godišnji porast od 1,3 %, da bi se do kraja Drugog svjetskog rata smanjivalo. Nakon toga stopa rasta do 2001. godine iznosi 0,45 %.

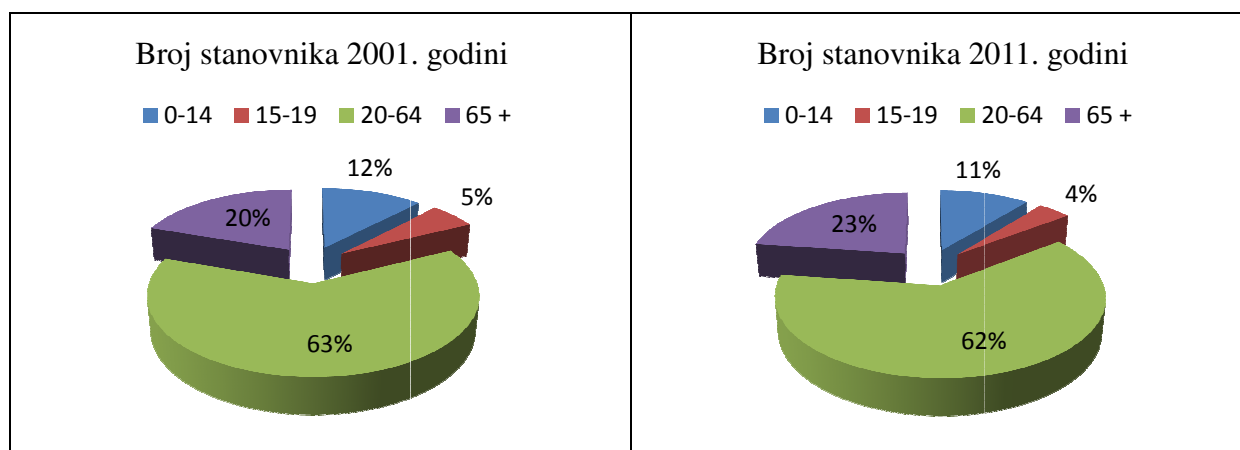
Manji broj stanovnika 2001. u odnosu 1991. uvjetovan je uglavnom različitim metodologijom popisa, jer se popisom stanovništva u 2001. nisu uključivale osobe koje su bile na radu u inozemstvu dulje od godinu dana, a ranije jesu. Međutim i u 2011. godini vidi se pad broja stanovnika za oko 8,33 % u odnosu na 2001. godinu, tj. uz prosječnu godišnju stopu pada od 0,83 %. Takva kretanja karakteristična su ne samo za Grad Opatiju, već i za cjelokupnu Republiku Hrvatsku.

Tablica 3: *Kretanje ukupnog broja stanovnika na području Grada Opatije 1857. – 2011.*

Godina popisa	Ukupno
1857.	4.491
1900.	8.294
1931.	11.865
1948.	10.005
1961.	11.095
1971.	12.242
1981.	13.614
1991.	13.566
2001.	12.719
2011.	11.659

Izvor: Korenčić, M.; *Naselja i stanovništvo SR Hrvatske 1857.-1971., te popisi stanovništva Državnog zavoda za statistiku i obrada autora.*

Slika2: *Starosna struktura stanovništva grada Opatije u 2001. i 2011. godini*

Izvor: *Popis stanovništva 2011., www.dzs.hr*

Starosna struktura stanovništva područja Grada Opatije je nepovoljnija od županijske, jer ima manji udio mladih osoba starosti do 14 godina (6,1% prema 7,2%) i veći udio starijih od 65 godina (19,0% prema 15,9%). U strukturi stanovništva kroz 10 godina smanjio se udio mladih do 14 godina starosti od 12,1% na 6,1% i povećao udio starijih osoba od 65 godina od 18,8%

na 19%. Prosječna starost stanovništva područja Grada Opatije je 46,5 %, županije 43,9 %, a Republike Hrvatske 41,7 % te, ukoliko se uspoređuje s prošlim popisom stanovništva, može se zaključiti da je u Gradu Opatiji, u Primorsko-goranskoj županiji i u Republici Hrvatskoj stanovništvo sve starije. Te promjene tipičan su simptom procesa depopulacije koje ugrožavaju demografski razvoj. Sukladno tome, sljedeća slika prikazuje starosnu strukturu stanovništva.

Kod pravilne, vitalne distribucije stanovništva prema dobnim skupinama, najveći udio treba imati najmlađa skupina jer ona čini bazu budućeg demografskog rasta nekog područja. Međutim, na području Grada Opatije može se uočiti tzv. krnju starosnu piramidu. Nju karakterizira veći udio stanovništva starijeg od 64 godina (20 % u 2001. godini ili 23 % u 2011.godini) u odnosu na udio najmlađe dobne skupine (12 % u 2001. godini ili 11 % u 2011.godini). Ovakva slika dobne strukture, uključujući i dugoročne tendencije kretanja broja stanovnika u Republici Hrvatskoj, ukazuje na nepovoljna demografska obilježja Grada Opatije, te može predstavljati ograničenje budućem gospodarskom rastu i razvoju. Pokretanje novih gospodarskih aktivnosti uz jasnu viziju ciljeva i načina njihove realizacije, predstavlja ključni faktor uspješne revitalizacije broja stanovnika na promatranom području.

Tablica 4: *Kretanje broja stanovnika i gustoće naseljenosti po naseljima na području Grada Opatije od 1991. – 2011. godine*

PGŽ	Površina km ²	STANOVNICI						Gustoća naseljenosti		Indeks 2011./1991.
		Popis 1991.		Popis 2001.		Popis 2011.		Ukupno 1991.	Ukupno 2011.	
GRAD OPATIJA	67,20	13566	100	12719	100	11659	100	201,88	173,5	85,94
Dobreć	6,49	321	2,37	398	3,13	378	3,24	49,46	58,24	117,75
Ičići	1,32	579	4,27	530	4,17	866	7,43	438,64	656,06	149,57
Ika	0,27	477	3,52	474	3,73	377	3,23	1766,67	1396,29	79,04
Mała Učka	0,86	0	-	2	0,02	1	0,01	-	0,01	-
Opatija	3,50	9073	66,88	7850	61,72	6557	56,24	2592,29	1873,43	72,27
Oprić	0,78	791	5,83	915	7,19	711	6,1	1014,10	911,54	89,89
Pobri	0,95	831	6,13	917	7,21	1114	9,55	874,74	1172,63	120,50
Poljane	20,61	723	5,33	750	5,90	534	4,58	35,08	25,91	73,86
Vela Učka	8,78	35	0,26	30	0,24	40	0,34	3,99	4,56	114,29
Veprinac	23,64	736	5,43	853	6,71	981	8,41	31,13	41,5	133,31

Izvor: Popis stanovništva 2011., www.dzs.hr & Izmjene i dopune prostornog plana uređenja Grada Opatije, Urbanistički institut Hrvatske d. d., 2006., str. 1-12.

Gornja tablica prikazuje strukturu stanovnika Grada Opatije po naseljima na području Grada Opatije. Iz tablice je vidljivo je da je broj stanovnika prema popisu iz 2011. godine (u odnosu na 1991.) porastao u naseljima Dobreć (za 17,76 %), Ičići (za 49,57 %), Pobri (za 34,06 %), Vela Učka (za 14,29 %) i Veprinac (za 33,29 %). U svim drugim naseljima broj stanovnika je opao, a najviše u naselju Opatija za 27,73 %, zatim slijede Poljane s 26,14 %, Ika s 20,96 %, te Oprić s 10,11 %. Naselje Opatija je nedvojbeno najvažnije i najznačajnije središte Grada Opatije, što nalaže definiranje i provođenje radikalnih mjera, usmjerenih na povećanje broja ali i poboljšanja starosne strukture stanovnika.

U skladu s rastom i padom broja stanovnika po pojedinim naseljima na području Grada Opatije je i praćenje kretanja gustoće naseljenosti. Porast gustoće naseljenosti u 2011. godini (u odnosu na 1991. godinu) bilježe naselja Dobreć, Ičići, Pobri, Vela Učka i Veprinac, dok je pad prisutan kod naselja Ika, Opatija, Oprić i Poljane, kao i ukupno na razini Grada Opatije.

U svrhu provedbe politike ruralnog razvoja potrebno je utvrditi ruralno područje u okviru Grada Opatije. Kao najčešći međunarodno priznat i korišten kriterij za razlikovanje urbanih od ruralnih područja je definicija OECD-a (*Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj*), koja se temelji na gustoći naseljenosti stanovništva.⁵⁴

Tablica 5: *Ruralna naselja na području Grada Opatije*

Primorsko-goranska županija	Površina		Broj stanovnika		Gustoća naseljenosti
	Ukupno km ²	%	Popis 2011.	%	Ukupno 2011.
GRAD OPATIJA	67,20	100	11659	100	173,5
Dobreć	6,49	9,66	378	3,24	58,24
Ičići	1,32	1,95	866	7,43	656,06
Ika	0,27	0,40	377	3,23	1396,29
Mala Učka	0,86	1,28	1	0,01	0,01
Opatija	3,50	5,20	6557	56,24	1873,43
Oprić	0,78	1,16	711	6,1	911,54
Pobri	0,95	1,41	1114	9,55	1172,63
Poljane	20,61	30,68	534	4,58	25,91
Vela Učka	8,78	13,07	40	0,34	4,56
Veprinac	23,64	35,19	981	8,41	41,5
Ukupno ruralna naselja	60,38	89,85	1934	16,58	32,03

Izvor: *Izmjene i dopune prostornog plana uređenja Grada Opatije, Urbanistički institut Hrvatske d. d., 2006., str. I-12.; Popis stanovništva 2011., www.dzs.hr*

Regije se klasificiraju u jednu od tri kategorije, ovisno o udjelu stanovništva u regiji koje živi u ruralnim lokalnim područjima, a slijedom odrednica Strategije ruralnog razvoja RH:⁵⁵

- **pretežito ruralne** regije – ukoliko više od 50 % stanovništva regije živi u lokalnim ruralnim područjima;
- **značajno ruralne** regije – ukoliko 15 % do 50 % stanovništva regije živi u ruralnim područjima;
- **pretežito urbane** regije – ukoliko manje od 15 % stanovništva regije živi u lokalnim ruralnim područjima.

⁵⁴ *Strategija ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2008.-2013., Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja, str. 7.*

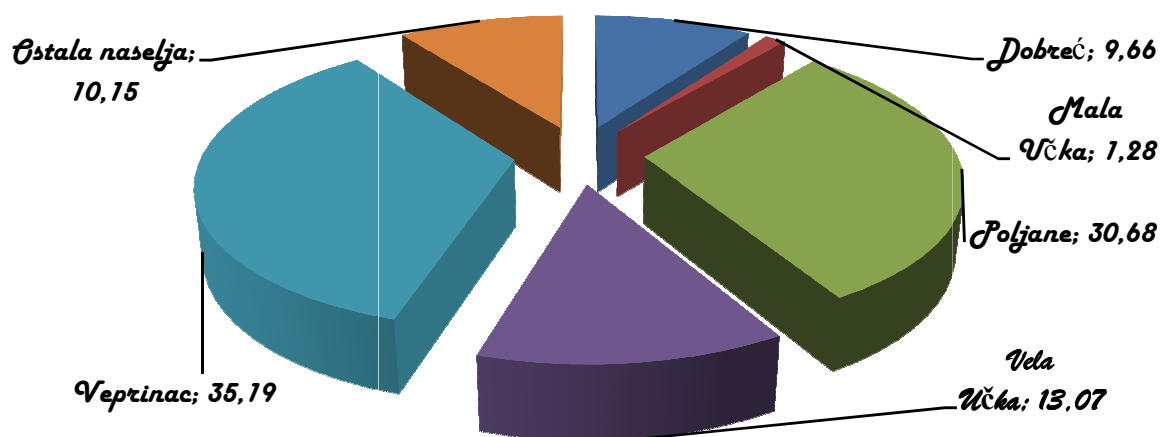
⁵⁵ *Ibidem*

Primjenom OECD kriterija, Primorsko-goranska županija se klasificira kao značajno ruralna regija.⁵⁶ Lokalne administrativne jedinice se klasificiraju kao:

- *ruralne* ukoliko imaju gustoću naseljenosti *manju od 150 st./km²*
- *urbane* ako je gustoća naseljenosti *veća od 150 st./km²*.

Ukupna prosječna gustoća naseljenosti Grada Opatije je 173,5 st./km², pa se sukladno prethodno navedenoj metodologiji OECD-a, Grad Opatija se može *klasificirati kao urbano područje*. Među naseljima na području Grada Opatije postoje velike razlike, pa primjenjujući kriterije OECD-a za klasifikaciju ruralnih područja na lokalnoj razini u ruralno područje ulazi 89,95 % (60,38 km²) ukupnog teritorija Grada Opatije kojem pripadaju naselja Dobreć, Mala Učka, Poljane, Vela Učka i Veprinac, u okviru kojih živi 1.934 stanovnika ili 16,58% stanovništva Grada Opatije s prosječnom gustoćom naseljenosti od 32,03 stanovnika po km².

Slika 3: Udjeli ruralnih naselja u ukupnom teritoriju Grada Opatije

Izvor: Podaci u tablici 5.

U okviru ruralnih naselja, površinom najveći teritorij pripada Veprincu (23,64 km²) ili 35,19 % teritorija Grada Opatije i gustoćom naseljenosti od 41,5 st./km². Nakon njega slijede Poljane s udjelom od 30,68 % (20,61 km²), Vela Učka s 13,07 % (8,78km²), Dobreć s 9,66 % (6,49 %) i Mala Učka s 1,28 % (0,86 km²).

Za provođenje mjera ruralnog razvoja značajno je istaknuti da su ruralna naselja u sastavu Grada Opatije obuhvaćena Parkom prirode Učka. U granicama Parka nalaze se cjelovita (statistička) naselja: Vela Učka i Mala Učka (Gornje i Donje selo), te dijelovi naselja Veprinac, Poljane i Dobreć.⁵⁷ U ruralnim naseljima na području Grada Opatije, a obuhvaćenim Parkom prirode Učka, došlo je do povećanja broja stanovnika i to zbog povećanja broja stanovnika na području Vele Učke.

Od ukupne površine Grada Opatije područje koje obuhvaća PP Učka čini čak 65,45 % ukupne površine, što potvrđuje važnost Parka prirode Učka za područje Grada Opatije. Također su značajne površine u sastavu Parka prirode Učka u okviru pojedinih naselja: Dobreć 65,02 %, Mala Učka 97,67 %, Poljane 87,92 %, Vela Učka 95,10 % i Veprinac 52,66 %. Promatrajući

⁵⁶ Ibidem, str. 8.

⁵⁷ Prostorni plan Parka prirode „Učka“, Primorsko-goranska županija - Županijski zavod za održivi razvoj i prostorno planiranje, Rijeka-Zagreb, ožujak 2006., str. 3.

područje ruralnih naselja uočava se da se 72,84 % (43,98 km²) od površine ruralnih naselja na području Grada Opatije nalazi u sastavu Parka prirode Učka.

Tablica 6: *Naseljenost i udio PP Učka u ruralnim naseljima na području Grada Opatije*

PGŽ	Površina				Stanovnici na području PP Učka		Gustoća naseljenosti na području PP Učka
	Ukupno km ²	%	Od toga u Parku - km ²	%	Popis 2001.	Popis 2011.	Popis 2011.
GRAD OPATIJA	67,20	100	43,98	65,45	32	41	0,93
Dobreć	6,49	9,66	4,22	65,02	-	-	-
Ičići	1,32	1,95	-	-	-	-	-
Ika	0,27	0,40	-	-	-	-	-
Mala Učka	0,86	1,28	0,84	97,67	2	1	1,19
Opatija	3,50	5,20	-	-	-	-	-
Oprič	0,78	1,16	-	-	-	-	-
Pobri	0,95	1,41	-	-	-	-	-
Poljane	20,61	30,68	18,12	87,92	-	-	-
Vela Učka	8,78	13,07	8,35	95,10	30	40	4,79
Veprinac	23,64	35,19	12,45	52,66	-	-	-
Σ ruralna naselja	60,38	89,95	43,98	72,84	32	41	

Izvor: Prostorni plan Parka prirode „Učka“, Primorsko-goranska županija - Županijski zavod za održivi razvoj i prostorno planiranje, Rijeka-Zagreb, ožujak 2006., str. 3. Izmjene i dopune prostornog plana uređenja Grada Opatije, Urbanistički institut Hrvatske d. d., 2006., str. 1-12. & Interna dokumentacija Parka prirode (PP) Učka.

Navedeni podaci o kretanju stanovništva na području Grada Opatije ukazuju na prisutnost depopulacije. Depopulacija s jedne strane predstavlja značajan problem s mnogim indirektnim posljedicama, ali je isto tako i sam proces pokazatelj i posljedica nekih drugih problema. Jasno definiranje uzročno-posljedičnih veza unutar ovoga složenog društvenog procesa, neophodno je za planiranje kvalitetnih mjera. Iako glavni uzroci ovog procesa leže u vanjskim prijetnjama, postoje i unutarnje slabosti koje mu također pridonose.

2.3. Komunalna infrastruktura

Komunalna infrastruktura osnovni je preduvjet dobrog i održivog funkcioniranja svakog grada, pa tako i Opatije. Razvoj gradova, kako u Republici Hrvatskoj, tako i u svijetu, prati nekoliko poteškoća u području infrastrukture. Prije svega, očekivanja stanovništva i gospodarstva (korisnika infrastrukture) kontinuirano rastu i to istodobno s razvojem novih tehnologija koje imaju primjenjivost u ovom području. Realizaciju očekivanja i implementaciju najsuvremenijih tehničko-tehnoloških rješenja, s druge strane limitira trajan manjak financijskih sredstava za realizaciju i održavanje infrastrukturnih projekata. Značajna se sredstva u pravilu ulažu u održavanje stare i dotrajale infrastrukture (zbog nedostatka novaca za nova infrastrukturna rješenja ili zbog administrativno-pravnih prepreka za njihovu realizaciju).

Također, planiranje i kapacitiranje infrastrukture predstavlja poseban izazov u planiranju razvoja gradova, budući da kapaciteti infrastrukture moraju pratiti dinamične promjene u različitim sastavnicama živoga grada (špicu sezone, useljavanje novog stanovništva, porast broja automobila, novi modeli ponašanja, nove navike stanovništva...). Uz infrastrukturu se vežu i elementi socijalne politike, odnosno upravo je područje ulaganja u infrastrukturu često usko povezano sa socijalnom politikom, što umanjuje ekonomsku isplativost navedenih ulaganja i suzuje mogućnost iznalaženja alternativnih izvora financiranja (izvan proračuna jedinica lokalne samouprave).

Pri strateškom promišljanju budućnosti Opatije, treba imati u vidu da je sukladno teorijskim spoznajama i praktičnim iskustvima sektor infrastrukture jedan od ključnih čimbenika rasta konkurentnosti grada pri privlačenju novih investicija. Grad Opatija izdvaja i troši iz svog proračuna značajna financijska sredstva da bi se unaprijedilo stanje komunalne infrastrukture i podignuo ukupni standard građana i uvjeti za poslovanje gospodarskih subjekata. Brojni projekti komunalne infrastrukture su u fazi rješavanja. Infrastrukturni tehnološki sustav je značaja za svaku JLS pa tako i za Grad Opatiju.

Grad Opatija ulaže znatan dio proračuna za realizaciju kapitalnih infrastrukturnih projekata i proces održavanja infrastrukture, no stanje infrastrukture još uvijek može se – u određenim segmentima ocijeniti tehnološki zastarjelim i neadekvatnim, što posredno izaziva znatne ekološke štete i prateće troškove. Ono što je ipak potrebno naglasiti je strateška opredijeljenost Grada Opatije da nastavi s ulaganjima i modernizacijom infrastrukture kao ključnim čimbenikom razvoja Grada Opatije. Razvoj Opatije u smjeru poticaja inovacija i razvoja tehnologija zasigurno može pozitivno utjecati na rješenje ovog problema.

2.3.1. Cestovna infrastruktura

Grad Opatija nema Prometnu strategiju, koja predstavlja značajan strateški dokument iz područja prometne infrastrukture, ali ima nekoliko parcijalnih prometnih studija, koje su je do sada zamjenjivale. Cestovni promet odvija se sukladno važećem Zakonu o cestama, a cestovna mreža se temelji na rješenjima definiranih Prostornim planom. Državne ceste kojima se odvija promet usmjeren na Grad Opatiju jesu:

- *A8 (Kanfanar – Pazin – Lupoglav – Matulji) (D8)*
- *D66 (Pula – Labin – Opatija – Matulji) (D8)*
- *D8 (Pasjak – Šapjane – Rijeka → GP Karasović (C. Gora).*

Pored državnih cesta, za Grad Opatiju su od značaja i županijske ceste i to:

- *ŽC 5047 D500 – Veprinac – Matulji – Kastav (ŽC 5204)*
- *ŽC 5048 Veprinac (ŽC 5047) – Ičići (D66)*
- *ŽC 5049 Dobroč – ŽC 5050*
- *ŽC 5050 Liganj (L 58041) – Lovran (D66)*
- *ŽC 5051 D66 – Opatija – AG grada Rijeke (Preluk)*
- *ŽC 5053 Mihotići (Ž 5047) – Pobri – Opatija (Ž 5051).*

Na području Grada Opatije postoji i oko 266 km evidentiranih nerazvrstanih cesta, stubišta i pješačkih staza, kolnih prilaza i dr. Obzirom da je Opatija destinacija orijentirana na cestovnu komunikaciju, potrebno je istaknuti sve relevantne probleme vezane za cestovni promet.

Osnovni je problem što infrastruktura nije pratila izgradnju brojnih gospodarskih i stambenih objekata, tako da Opatija ima velike probleme (uske ulice i nedovoljan broj parkirnih mjesta), ali ograničen pristup svim naseljima. Gradska cestovna infrastruktura u Gradu Opatiji prepoznata je od strane građana kao jedan od najistaknutijih problema razvoja, pa njegovu rješavanju treba dati poseban značaj.

Za rješavanje ove problematike ima izuzetno značenje planirana Liburnijska / Opatijska obilaznica. Idejnim projektom izgradnje obilaznice Liburnijske / Opatijske rivijere na dionici od čvora Opatija do čvora Lovran – Oprić u duljini od 3.06 km, kao i izgradnja spojne ceste od čvora Lovran – Oprić do spoja na državnu cestu D66 u duljini od 3.25 km dio je obilaznice Liburnijske / Opatijske rivijere u cjelokupnoj duljini od oko 16 km koja počinje na čvoru Frančići na autocesti A3 (Općina Matulji), a završava na spoju s državnom cestom D66 u neposrednoj blizini Mošćeničke Drage⁵⁸.

Prolazi vrlo vrijednim prirodnim krajolikom, istočnim i jugoistočnim padinama planine Učke. Trasa obilaznice, odnosno njen koridor dobiven temeljem navedene projektne dokumentacije uvrštena je u obje državne strategije i važeće prostorne planove od Strategije prostornog uređenja Republike Hrvatske, Strategija prometnog razvitka Republike Hrvatske, Prostornog plana PGŽ-ado Prostornih planova uređenja Grada Opatije i susjednih općina.

Pored cestovne infrastrukture, promet treba sagledavati i kao pretpostavku mnogih poslovnih aktivnosti, ali i kvalitete života (negativan i pozitivan utjecaj). Promet je povezan i sa zaštitom okoliša, jer se utječe na kvalitetu zraka i može imati i druge ekološke posljedice (emisija CO₂, buka). Usko s time povezani su i značajni problemi povezani s ukupnim stanjem prometa u gradu, kao i još uvijek neriješena prometna infrastruktura (glavna cestovna poveznica čitave Opatijske / Liburnijske rivijere, koja bi bila žila kucavica čitave destinacije. To znači da bi ona servisirala destinaciju u brojnim proizvodima i slugama (indirektno), jer bi se na tom prostoru otvorio prostor razvoja velikih parkirališta, posebno za autobuse (šatl prevozi do centra grada), formirale bi se zone malog poduzetništva, suhe marine, servisi, a posebno zdrave hrane (ruralni razvoj Učke).

U uvjetima realnog predviđanja stalnog porasta broja vozila na cestama, te uz realizaciju projekata koji će utjecati na značajniji rast atraktivnosti Opatije kao turističke destinacije, što ima za posljedicu dodatan pritisak na cestovnu infrastrukturu, nužna su nova ulaganja u unapređenje cestovne infrastrukture grada. U okviru gradske cestovne infrastrukture posebno se naglašava problem parkirališta, a rješavanje tog problema zahtijeva uz provedbu odrednica strateške prometne politike (Prometna strategija Grada Opatije). Složenosti rješavanja ovog problema dodatno pridonosi činjenica da je dio cestovne infrastrukture sukladno regulativi razvrstan u županijske ili državne ceste.

Proteklih godina napravljeni su veliki iskoraci u povećanju broja parkirnih mjesta, te su u zadnje 3 godine ona povećana za ukupno 60 %. U 2013. godini puštene su u rad i prve dvije javne garaže: garaža Slatina i garaža u sklopu sportske dvorane M. Cvetković. Privremeno su parkirališta uređena na mjestu kina iza hotela Imperijal, kao i na mjestu hotela Zagreb, a u 2014. godini je uređeno i parkiralište sa 70 mjesta na lokaciji sportske dvorane Gorovo, te započeti s pripremom dokumentacije za izgradnju garaže na toj lokaciji. Za pozdraviti je i tendenciju pojedinih hotelskih kuća (Milenij hoteli, Miramare) da prilikom rekonstrukcije i obnove hotela izgrađuju i vlastite parkirne prostore. Tako su u proteklih 15 godina

⁵⁸ Vidjeti: Idejni projekt br. 1-IP/2010, Izgradnja obilaznice Opatijske rivijere“ Rencom d. o. o., Hrvatske ceste, ožujak 2011.

napravljenе garaže hotela Milenij,4 opatijska cvijeta te Miramare. Trgovački centar Billa također je na kvalitetan način riješio parkiranje vozila za svoje kupce u samom centru Opatije.

Po izrađenoj dokumentaciji za izgradnju garažno-poslovnoga centra Tržnica nije se uspjelo dobiti nositelja prava građenja. Građevine javnih garaža grade se na površinama namijenjenim za promet u mirovanju prema odredbama propisanim u Prostornom planu uređenja Grada Opatije.⁵⁹ Definiranje parkiranja kao jednog kompleksnog problema, omogućava u budućnosti formiranje cjelovitih gradskih politika jasno usmjerenih ka rješavanju ovog sustava. U vremenskom periodu kojeg pokriva ova Strategija, 2018. godine isteći će postojeći koncesijski ugovor za organizaciju i provođenje naplate parkiranja na području Grada Opatije.

Praksa naplate parkiranja javlja se prije svega kao mjera sa svrhom prometnog rasterećenja centara velikih gradova, uz zadržavanje razine pristupačnosti kroz kvalitetno organiziran sustav javnog prijevoza. S obzirom na prostorni obuhvat Grada Opatije, razvedenost reljefa, disperziranost naselja i njihovu disperziranu strukturu, nije moguće organizirati financijski isplativ sustav javnog prijevoza, koji bi zamijenio svakodnevnu potrebu građana za korištenjem vozila. Stoga će pristupačnost centru Grada Opatije, uvijek ovisiti o različitim tipovima osobnog prijevoza, a prisustvo ljudi u centru o uvjetima pod kojima tim prijevozom pristupaju.

Primjenom različitih modela naplate (cijena ili vremena naplate, vremenski ograničenog besplatnog parkiranja, zonama besplatnog parkiranja, povlaštenim parkirnim kartama) može se bitno utjecati na razvoj pojedinih dijelova grada. U periodu kada se temeljem gradske odluke vikendima nije plaćalo parkiranje (u veljači i ožujku), popunjenost parkirnih mjesta u centru bila je bitno veća nego prijašnjih godina, kada se parkiranje plaćalo. Upravljanje sustavom parkiranja jedna je od strateški važnih poluga razvoja gospodarstva, ali i faktora koji utječu na opću kvalitetu života i zadovoljstvo građana. Prepoznavanjem parkiranja kao prilike ukazalo bi se na stratešku važnosti sustava organizacije i naplate na razvoj grada, te postavilo osnovu za pokretanje rasprave oko budućeg načina organizacije parkiranja.

2.3.2. Obalna šetnica, javne pješačke staze, pješačke/kolno-pješačke zone (pješački promet) i kupališta

Najpoznatija opatijska šetnica je Lungomare tj. morska (plava) šetnica koja čini sustav izuzetno kvalitetne ponude (Studija uređenja obalne šetnice⁶⁰), koja zajedno s brdskom (zelenom) šumskom šetnicom Carmen Sylva, kao i nizom tradicionalnih ruta i stubišta koji vode prema starijim naseljima, katkada i prilično duboko u opatijskom zaleđu, što čini koncept mreže „zelene“ i „plave“ šetnice⁶¹. Cijeli taj sustav trebalo bi povezati u sustav potencijalnih šetnica Grada Opatije, koji čini značajan segment suvremene turističke ponude Liburnijske / Opatijske rivijere. Pri tome je potrebno slijediti tradiciju, jer se zna da su se početkom prošlog stoljeća pacijenti s kardiovaskularnim bolestima terapijski upućivali na definirane šetačke ture unutar današnjih šetnica i parkova (Park Margarita, Park sv. Jakova i sl.). Obnavljanje navika korištenja šetnica u zdravstvene svrhu, značajan su resurs u razvoju zdravstvenog turizma, posebno njegova podsustava medicinskog turizma.

⁵⁹ Više o tome: PPU Grada Opatije čl. 10 4.

⁶⁰ Vidjeti: Studija uređenja obalne šetnice, izradio Geoprojekt d. d., ožujak 2007., grad Opatija, Upravni odjel za prostorno uređenje (25.4.2014. dostavljeni su na DVD-u Idejna urbanističko – arhitektonska rješenja za kupalište Slatina i kupalište Angiolina – Lido.

⁶¹ Vidjeti: Studiju uređenja šetnice Carmen Sylve, Upravni odjel za prostorno uređenje.

Prepoznatljiva tradicija u razvoju opatijskoga zdravstvenog turizma svakako ima šansu obnove na novim polazištima, koje će nedvojbeno uključiti i postojeći, a sada nedovoljno iskorišteni sustav pješačkih komunikacija, ali i uključiti mogućnosti Parka prirode Učka, koji također nudi razne mogućnosti: sustav šetnica, poučne staze, bicikliste staze, prostor za zmajarenje i druge oblike sportske rekreacije. Navedeno nadopunjavaju sada kvalitetno uređeni prostori i oprema u okviru hotelskih i ostalih prostora (sportske dvorane, trim staze, oprema za vježbanje...). Kondicijski treninzi opatijskih sportašica i sportaša, ali i običnih građana, često uključuju trčanje na otvorenom (npr. dok je dvorana bila na Gorovu, trčalo se često stubištem J. Pilata do vijadukta Anđeli). S obzirom da se današnja dvorana nalazi između početka šetnice Carmen Sylve (svega tristotinjak metara zračne linije) i obalne šetnice, vidimo da i dan-danas postoji značajan potencijal ovih šetnica u svrhu rekreacije građanstva i dopunu programa Opatija – zdravi grad.

Povijest opatijskih kupališta počinje krajem 19. stoljeća. Prva kupališta u Opatiji su Angiolina-bad (Bagno Angiolina, Kvarner, Jadran), Slatina-bad, Quitt-bad, Tomaševac i Lido, Tivoli u Ičićima i Črnikovica u Voloskom koji nakon osnutka postaju centri društvenog života, odmora, i trgovine. Kroz sudbinu opatijskih kupališta može se preispitati i odnos urbanog i prirodnog od kraja 19. stoljeća pa sve do današnjih dana. Vraćajući se u nazad, temeljem stručne analize, treba vraćati ono što je dokazano bila kvaliteta, kako bi se održao kontinuitet, a ujedno povećala i kvaliteta novih rješenja. Slatina je bila najprivlačnija lokacija jer je jedina imala otvorenu vizuru sa šetnice prema moru. Tamo se kupala većina turista pa je 1896. arhitekt Josefa Mitterlechah odlučio sagraditi jedno velebno zdanje, Slatina Bad, koje međutim nije naišlo na odobrenje građana, pa nije nikad realizirano. Pregovori i rasprave trajali su godinama. U međuvremenu sagrađen je dio na sjeveroistočnom potezu tako da su na Slatini jedno vrijeme koegzistirali novo i staro kupališno zdanje.

Dolaskom talijanske vlasti dvadesetih godina 20. stoljeća kupalište na Slatini spaja se s obalom nizom betonskih konstrukcija u kojima nalaze mjesto razne prodavaonice. Godine 1936. nestaje portikalni dio, južno krilo postaje niz kabina pod ravnim krovom. Drveni plato prema moru se proširuje. Po prvi puta kupalište je spojeno s prometnicom. Na toj lokaciji namjeravali su površinu preko puta šetnjice pretvoriti u perivojni trg s fontanom. Kupalište Slatina dobilo je naziv Bagno Savoia. Plaža ispred hotela Savoia nasipava se pijeskom u stilu venecijanskog Lida. Stari dio nekadašnjeg Slatina Bad-a spaja se betonskim mostom na pješčani dio. Prva faza gradnje tekla je od 1982. godine s betonskim slojevima od „Pančere“ do „Portića“ ispod hotela Jadran. Današnje prostorno stanje predstavlja sliku gradnje kupališta iz tog perioda. Kupalište Slatina prihvaća se kao dodatak šetnici, ali ne i kao razina ponude primjerena ovoj razini turističke destinacije. Svakako treba urediti prostor plaža, staviti u funkciju sve šetnice, javne pješačke staze i parkove, na način da se to može uspješno turistički valorizirati.

2.3.3. Zračni promet

U blizini Rijeke postoji međunarodni aerodrom na otoku Krku koji ima veliki značaj za povezivanje Opatije sa svijetom. Stalna zračna veza sa Zagrebom omogućava putovanje do bilo koje svjetske destinacije. Međunarodni aerodrom posebno je značajan radi daljnjeg turističkog razvoja ne samo Opatije nego i cijeloga PGŽ-a.

Tablica 7: *Promet putnika i teret u tonama u zračnoj luci Rijeka od 1998. – 2013. te ostalim lukama*

Godina	Ukupno putnici	Teret u tonama
1970. Rijeka	38.421	31
1975. Rijeka	89.566	115
1980. Rijeka	103.902	308
1985. Rijeka	103.958	563
1990. Rijeka	86.194	222
1995. Rijeka	3.316	6
2000. Rijeka	14.230	75
2005. Rijeka	122.493	-
2009. Rijeka	113.567	-
2013. Rijeka	141.574	10
2013. Split	1.481.734	467
2013. Pula	360.556	-
2013. Zagreb	2.300.231	9.206

Izvor: Žurga, G.(2012), *Zračna luka Rijeka u europskom zračnom prometu, vlastita naklada, Rijeka, str. 51.& www.airport-rijeka.hr/web*

Naime, upravo je intenziviranje zračnog prometa, kao i dolazak niskotarifnih kompanija, utjecao na otvaranja novih turističkih emitivnih tržišta. Prostorni plan određuje smještaj javnog uzletišta za helikoptere (heliiodrom) uz južni portal tunela Učka na državnoj cesti D3, komunalnoj zoni Kosovo i na području Kuka. Isto tako prostornim planom utvrđena je mogućnost smještaja koridora i prihvatnog prostora za obavljanje zračnog prometa putem hidroaviona. Iz prethodne tablice se može vidjeti da je promet putnika od trenutka njegova osnivanja do današnjih dana u blagom porastu, ali to nije na razinama koje bi za ovaj kraj bile dovoljne. Taj zaključak podupire i usporedba s bližim zračnim lukama Zagreb, Pula, Split, koji u 2013. godini ostvaruju puno bolje rezultate nego sama zračna luka Rijeka. U cilju proširivanja svoje turističke ponude destinacija Opatija bi se trebala povezati ne samo za zračnom lukom Rijeka, već i sa Zračnom lukom Pula i Zagreb, kao i zračnim lukama u Ljubljani, Trstu, Veneciji i sl. što nameće potrebu organiziranja bolje dostupnosti ostalih zračnih luka.

2.3.4. Pomorski promet

Na prostoru luka odvijaju se aktivnosti ukrcaja i iskrcaja putnika, omogućuje se i privez brodova, sportskih plovila i brodica domicilnog stanovništva. Uz navedene aktivnosti u kopnenom dijelu luke dozvoljava se lociranje pratećih građevina ugostiteljske, servisne i dr. namjene koje su komplementarne s djelatnostima luke. Danas na području Grada Opatije postoje sljedeće morske luke otvorene za javni promet⁶²:

- a) *luka županijskog značaja: luka Opatija*
- b) *luke lokalnog značaja: luka Volosko, luka Ičići i luka Ika*
- c) *luke nautičkog turizma: marina Opatija – hotel »Admiral« (200 vezova) i Marina Ičići (400 vezova).*

⁶² Razmještaj luka i plovnih put na području Grada Opatije prikazani su na kartografskom prikazu br. 1B »Promet, pošta i telekomunikacije«, u mj. 1:25.000., vidjeti PPU Grada Opatije.

Luka Opatija ne zadovoljava suvremene potrebe za razvoj pomorskog prometa, niti za potrebe domicilnog stanovništva, a niti je primjerena zahtjevima nautičke i turističke potražnje. Nove lučke programe treba rješavati optimalno i bez konflikta u odnosu na specifičnosti Grada Opatije, te njenim prirodnim, topografskim, maritimnim i urbomorfološkim svojstvima. Opremljenost, sadržaje i prilaz luci treba uskladiti sa zahtjevima Opatije kao eminentnoga turističkog odredišta, kako ne bi u području nautičkog turizma definitivno izgubila utrku s konkurentnim destinacijama. Yachting i kruzing turizam bilježe rastući trend turističke ponude na Mediteranu, pa ih i Grad Opatija mora slijediti. Treba povećati sada nedovoljan broj nautičkih vezova u turističkoj sezoni na prostoru PGŽ-a. U cilju zaštite okoliša i održivog razvoja treba poticati dogradnju i proširenje postojećih luka otvorenih za javni promet, slijedom projekata dogradnje luke Opatija.⁶³

2.3.5. Željeznički promet

Na području šireg područja Grada Opatije prolazi magistralna željeznička jednokolosiječna pruga Rijeka – Šapjane – Ilirska Bistrica u Republici Sloveniji (I. reda). Ovom prugom ostvaruje se željeznička veza za Ljubljanu i Trst čime su Matulji povezani na europsku željezničku mrežu i dalje na Austriju i Njemačku, a preko Rijeke i Zagreba na državne i druge pravce prema Mađarskoj i ostalim zemljama centralne i istočne Europe. Pruga je građena krajem XIX. stoljeća, a svojevremeno je imala znatnog utjecaja na razvoj i prostorne transformacije ovog kraja. Kolodvor u Matuljima bio je u funkciji šireg područja, posebno Opatije. Funkcija i opseg željezničkog prometa je u stalnom opadanju, posebno putničkog prometa.

Željeznički kolodvori su locirani u Matuljima, Jurdanima i Šapjanama, a stajališta još u Permanima, Rukavcu i Brgudu (izdvojeno od naselja). U Šapjanama je međunarodni granični željeznički prijelaz. Treba naglasiti da dosadašnji razvoj prometa u Gradu Opatiji i u PGŽ-u nije bio u kontekstu održivog razvoja, jer se izuzetno slabo koristi najsigurniji i ekološki najprihvatljiviji oblik prijevoza, zbog njegove loše umreženosti i dugogodišnjeg neulaganja u kvalitetu. S druge strane trendovi na turističkom tržištu ukazuju na ponovni rast interesa turista za korištenjem željeznice, što bi se u Gradu Opatiji trebalo razmatrati u projekcijama dugoročnog razvoja.

2.3.6. Žičare

Stanovanje u Opatiji se zbog opterećenog priobalnog prostora sve više širi prema zaleđu. To je trend koji će se neupitno nastaviti i u većim razmjerima. Gradski prostor zbog specifičnih topografskih uvjeta, uzdužno je rastegnut, a bez zadovoljavajućih poprečnih pješačkih i kolnih komunikacija. Takva uzdužna urbana struktura izgradnje i prometnica s vremenom je postala fizička barijera koja pojedine gradske predjele čini nedostupnim, bez obzira što su od obalne crte udaljeni tek stotinjak metara. Sukladno značaju pojedinih lokacija ili zona, poprečnu povezanost negdje je moguće unaprijediti samo pješačkim stubištima, a negdje je sustav žičara posve utemeljen, logičan i višestruko opravdan.

⁶³ Dogradnja luke Opatija, Prostorno-prometna i programska analiza područja luke Opatija, Rijekaprojekt d. o. o. i Marina projekt d. o. o.

Izmjene i dopune Prostornog plana uređenja Grada Opatije⁶⁴ ne određuju trase za gradnju žičare, već je ona predviđena Prostornim planom općine Lovran. Međutim značaj žičara je neupitan za Grad Opatiju i cijelu regiju jer bi se povezali dijelovi naselja uz obalu s dijelovima naselja i sadržajima u višim stambenim i turističkim zonama Grada Opatije pa sve do vrha Učke. U funkciji boljeg povezivanja priobalja s naseljima ispod Učke mogu se ispitati trase žičare između Ike i Učke. (kvarnerski portal tunela Učka – Poklon), trasa Slatina – Veprinac te trasa Ičići – Veprinac.⁶⁵

U izboru trase prednost treba dati dugoročno održivoj varijanti žičare promatrano s ekonomskog, ekološkog i društvenog aspekta. To znači da ulaganja u izgradnju žičare treba promatrati s aspekta koristi, koje će njena izgradnja pridonijeti gospodarskom i turističkom razvoju zaleđa, a ne samo kao prijevozno sredstvo koje je potencijalno zainteresirane korisnike prevesti s točke A na točku B. Locira li se polazišna točka žičare na mjestu visoke frekventnosti građana i turista, a odredišne točke na lokacije na kojima će potaknuti razvoj relevantnih gospodarskih i turističkih sadržaja, njena izgradnja će dugoročno opravdati uložena sredstva. Osobito je važno dati značaj javnim sadržajima na oba kraja razmatranih koridora žičara. Sa sjeverne strane to mogu biti samo sadržaji u funkciji iznimne krajobrazne vrijednosti Parka prirode Učka ili pojedini segmenti šetnice Carmen Sylva. S južne strane to mogu biti značajniji javni punktovi poput plaže u Ičićima, Slatine s budućim trgom ili prateće građevine uz Liburnijsku obilaznicu.

2.3.7. Vodoopskrba

Velikim ulaganjima u vodoopskrbu u proteklom godinama, Grad Opatija je otklonio goruće probleme vodoopskrbe: osigurane su dovoljne količine vode tijekom cijele godine, te su stvar prošlosti postale ranije redukcije vode koje su bile prisutne svake sezone. Dogradnjom vodoopskrbnih objekata, rekonstrukcijom transportnih i opskrbnih vodovodnih cjevovoda, te uvođenjem sustava za daljinsko upravljanje i smanjenja gubitaka osigurano je znatno učinkovitije upravljanje vodnim resursima iz vlastitih izvorišta. Budući da kapaciteti vlastitih izvorišta nisu dovoljni, osigurane su dodatne količine vode iz riječkog i slovenskog vodoopskrbnog sustava. Također je javna vodovodna mreža izgrađena u svim naseljima na području Grada Opatije (izgradnja vodoopskrbnih cjevovoda na području Veprinca, Pabri, Poljana, Dobreća i Oprića i rekonstrukcije postojeće mreže u naseljima u kojima kapaciteti kolektora nisu zadovoljavali narasle potrebe: Opatija, Ičići, Pabri, Ika, Oprić, Poljane), te se postigla 100 % pokrivenost područja s javnom mrežom.

Sustav vodoopskrbe obuhvaća izvorišta V. Učka, M. Učka, Tunel Učka, Rečina, sustav transportnih, tlačnih i opskrbnih vodoopskrbnih cjevovoda, prekidnih komora, vodosprema, crpnih stanica i reducir-stanica. Plan razvoja i gradnje vodoopskrbnog sustava Grada Opatije temelji se na povećanju kapaciteta s vlastitih izvorišta na Učki, pronalaženju novih izvora vlastite vode (Kristal...) i na osiguranju potrebnih količina vode iz vodoopskrbnog sustava Rijeka i vodoopskrbnog sustava Ilirske Bistrice – Slovenija. Planom⁶⁶ se predviđa gradnja i rekonstrukcija vodosprema, crpilišta, izgradnja novih vodoopskrbnih cjevovoda kao i rekonstrukcija dotrajalih kako bi se smanjili gubici u mreži i povećao kapacitet i efikasnost

⁶⁴ IID PPUGO – Izmjene i dopune Prostornog plana uređenja Grada Opatije (SN PGŽ 56/12) <http://www.opatija.hr/hr/prostorni-planovi/prostorni-plan/>

⁶⁵ Vidjeti: Prostorni plan uređenja Grada Opatije, 2006.

⁶⁶ Vidjeti: Prostorni plan - kartografski prikaz 2B »Infrastrukturni sustavi - Vodnogospodarski sustav«, u mj. 1:25.000 za područje Grada Opatije.

sustava, te povećala optimiziranost sustava kroz sustave daljinskog upravljanja objektima i daljinskog očitavanja vodomjera.

Planom se predviđa priključenje budućega pratećeg uslužnog objekta (PUO) na trasi planirane Liburnijske obilaznice u sustav vodoopskrbe uz novi transportni sustav po Liburnijskoj obilaznici. U svim naseljima je izgrađena vodoopskrbna mreža, te bi izgradnju novih građevina trebala pratiti i izgradnja vodoopskrbnog sustava, odnosno širenje istoga. Drugim riječima, nakon što je područje Grada Opatije pokriveno 100 % s javnom vodoopskrbom, u budućnosti ne bi trebalo dopustiti nekakvu drugačiju vodoopskrbu od javne, upitnu po stalnosti i zdravstvenoj ispravnosti. Prilikom gradnje vodoopskrbnog sustava na adekvatan se način rješava i zbrinjavanje otpadnih voda sukladno propisanoj kategoriji uređenosti zemljišta definiranih Planom kako bi se istovremenom izgradnjom sustavi doveli u ravnotežu.

2.3.8. Odvodnja

Krajem 90-ih godina prošlog stoljeća, Opatija je imala izrazite probleme s osiguravanjem kvalitete mora za kupanje i zagađenjima podzemlja zbog brojnih septičkih jama, radi parcijalno riješenoga sustava odvodnje otpadnih voda (veliki dio izgrađene mreže odvodnje bio je mješoviti sustav oborinske odvodnje i sanitarne odvodnje, veliki dijelovi naselja Opatija, Ičići i Ika nisu imali izgrađene sustave javne odvodnje pa nije postojala niti mogućnost da se gravitirajući objekti spoje na sustav kanalizacije, a ta odvodnja uopće nije postojala u naseljima Dobreć, Oprić, Poljane i Pobri (stari i derutni kolektori). Nezadovoljavajuća kvaliteta mora za kupanje povlačila je za sobom i zabrane kupanja na pojedinim kupalištima.

Velikim ulaganjima u sustav izgradnje sanitarne kanalizacije Opatije i zaleđa (I. i II. faza projekta Jadran), izrađeno je preko 75 km kolektora. U priobalju je 11 taložnica pretvoreno u crpne stanice, a izgrađeno je 5 novih crpnih stanica. U zaleđu (Poljane, Dobreć) izgrađeno je 5 novih lokalnih crpnih stanica, dok se trenutno još 5 novih gradi, a u budućnosti će se, širenjem sustava sanitarne odvodnje izgraditi još niz lokalnih crpnih stanica. Izvedeno je preko 50 % razdvajanja mješovitog sustava odvodnje na sanitarnu i oborinsku odvodnju, a stalno se radi na daljnjem razdvajanju do konačnog 100 %-nog razdjelnog sustava odvodnje. Krajem 2014. godine je na sustav javne sanitarne odvodnje bilo spojeno 1765 objekata, dok je nepriključenih bilo 928. Za još 857 objekata ne postoji mogućnost spajanja bez prethodne izgradnje sekundarne kanalizacijske mreže. Gledano po količinama ispuštene otpadne vode, javnom odvodnjom pokriveno je preko 60% područja (za razliku od 30% pred 15-ak godina).

Gledano s aspekta kvalitete mora za kupanje, osigurano je da na cijelom obalnom području Grada Opatije imamo more izvanredne kvalitete (izuzetak je bilo zagađenje dijela Slatine u 2013. godini kao rezultat oštećenja internih instalacija gospodarskog subjekta u toj zoni). Sustav odvodnje obuhvaća gravitacijske i tlačne cjevovode, postojeće i planirane crpne stanice, uređaj za pročišćavanje otpadnih voda na lokaciji u Ičićima te postojeći podmorski ispušt. Planirani sustav odvodnje definiran je kao razdjelni sustav, temeljem prihvaćenog idejnog rješenja sanitarne kanalizacije Opatijske / Liburnijske rivijere.⁶⁷ Posebnim kanalizacijskim sustavom se odvođe sanitarno-otpadne vode i oborinske vode.

⁶⁷ IGH - Poslovni centar Rijeka, broj projekta 5110-1-515550/97 iz prosinca 2001. godine.

Plan razvoja i gradnje temelji se na dogradnji uređaja za pročišćavanje otpadnih voda s povećanjem stupnja pročišćavanja, te na izgradnji kanalizacijske mreže na području aglomeracije Opatija – Lovran da se svim stanovnicima omogući spajanje na kanalizacijsku mrežu. U vodozaštitnom području je potrebno izgraditi sustav sanitarne kanalizacije s uređajem za pročišćavanje otpadnih voda. Povećanje efikasnosti sustava, a time i većoj zaštiti okoliša pridonijeti će rekonstrukcija postojeće dotrajale mreže i automatiziranje sustava kroz napredne tehnologije. Naselja koja nisu u sustavu aglomeracije Opatija – Lovran, će prema studijama izvodljivosti biti definirane kao zasebne aglomeracije na kojima će se graditi sustav sanitarne kanalizacije prema ekonomski opravdanim pokazateljima.

Kako su septičke jame stalni izvor problema, sustavom javne odvodnje bi u malim naseljima ili izdvojenim cjelinama trebalo rješavati s mini uređajima za kondicioniranje otpadnih voda. Unutar ZOP-a se sva naselja i dijelovi naselja priključuju na sustav javne kanalizacije. Obvezni priključak obuhvaća građevinska područja naselja Opatija, Ičići i Ika i dijelove drugih naselja (Dobreć, Oprić, Poljane, Slavići, Kolavići i Pobri). U naseljima unutar ZOP-a, do izgradnje sustava javne kanalizacije, mogu se u izgrađenim dijelovima građevinskog područja naselja stambene i stambeno-poslovne građevine priključiti na individualne sustave kapaciteta do 10 ES na način prihvatljiv za okoliš. U naseljima i dijelovima naselja izvan ZOP-a prihvaćanje otpadnih voda osim javne kanalizacije rješava se i putem individualnog zbrinjavanja sa septičkim taložnicama ili nepropusnim sabirnim jamama kapaciteta do 15 ES dok je za građevine kapaciteta preko 15 ES potrebno izgraditi odgovarajući uređaj za kondicioniranje otpadnih voda.

Odvodnju otpadnih voda s područja izdvojene namjene (proizvodne, poslovne, ugostiteljsko-turističke i dr.) smještenih izvan područja sa javnom kanalizacijskom mrežom treba riješiti putem zasebnog sustava s odgovarajućim uređajem za pročišćavanje. Pri odabiru individualnog načina zbrinjavanja otpadnih voda za pojedine vrste građevina moraju se uvažiti sva ograničenja koja proizlaze iz Pravilnika o utvrđivanju zona sanitarne zaštite izvorišta, a odnose se na položaj građevine u odnosu na definirane zone sanitarne zaštite izvorišta.

Oborinske vode zbrinjavaju se sustavom oborinske odvodnje i odvodi ih se prema prirodnim vodotocima (bujice) te nastavno prema moru. Za sve ceste, veće parkirališne i manipulativne površine (preko 200 m²) obavezna je ugradnja separatora mineralnih ulja. Sve oborinske vode prije ispuštanja u sustav oborinske odvodnje potrebno je tretirati na separatoru ulja, kako bi se odvojile krute tvari i mineralna ulja. Sve aktivnosti na izgradnji sustava odvodnje vrše se u skladu s odredbama Zakona o vodama, Državnog plana za zaštitu voda, vodopravnim uvjetima i drugim pravnim propisima, neposrednom provedbom Prostornog plana ili prostornim planovima užih područja određenih Prostornim planom.

U samom naselju Opatija postoji nemali sustav oborinske odvodnje koju treba održavati, razvijati i proširivati na ostala područja Grada s obzirom kakve probleme oborinska voda sve više stvara. Uz oborine vezani su i bujični kanali koji također iziskuju sustavno održavanje i poboljšavanje stanja, prvenstveno kanala Slatina.

2.3.9. Otpad

Gospodarenje otpadom je skup aktivnosti, odluka i mjera usmjerenih na sprječavanje nastanka otpada, smanjivanje količine otpada i/ili njegovoga štetnog utjecaja na okoliš, obavljanje skupljanja, prijevoza, uporabe, zbrinjavanja i drugih djelatnosti u svezi s otpadom, te nadzor nad obavljanjem tih djelatnosti i skrb za zatvorena odlagališta. Grad Opatija, te općine Lovran, Matulji i M. Draga, čine jedinstveno područje na kojemu je organizirano sakupljanje i odvoz komunalnog otpada, koji se zbrinjava na deponiju komunalnog otpada Osojnica. Poslove sakupljanja, odvoza i zbrinjavanja otpada obavlja komunalno društvo Komunalac, s time što su obvezom obuhvaćeni svi subjekti i prostori u kojima se obavlja bilo kakva djelatnost na području grada. Sa samog područja Grada Opatije godišnje se sakupi oko 5,3 tisuća tona komunalnog otpada, a s područja cijele Opatijske / Liburnijske rivijere oko 13,0 tisuća tona.

Na području Grada Opatije ne postoje divlja odlagališta, a pokušaji njihovih formiranja efikasno su suzbijeni kroz komunalno redarstvo. Danas se svega oko 1% ukupno sakupljenog otpada kojeg prikuplja Komunalac koristi kao sekundarna sirovina. Po državnoj strategiji upravljanja otpadom, na razini PGŽ-a je u izgradnji županijski centar za gospodarenje otpadom u cilju uspostave cjelovitog sustava gospodarenja otpadom u PGŽ-u, a koje se bazira na centralnoj zoni za gospodarenje otpadom s pretovarnim stanicama. Do uspostave budućeg centralnog sustava gospodarenja otpadom na razini PGŽ-a, odlaganje otpada s područja Grada Opatije obavlja se izvan područja obuhvata Prostornog plana, a prema odluci nadležnog tijela Grada Opatije. Grad Opatija osigurava provođenje mjera za postupanje s komunalnim i inertnim otpadom, dok PGŽ osigurava provođenje mjera postupanja s industrijskim, ambalažnim, građevnim, električkim i elektroničkim otpadom, otpadnim vozilima i otpadnim gumama.

31

Programom održavanja komunalne infrastrukture i uređenoga građevinskog zemljišta Grad Opatija trajno osigurava najviše standarde održavanja čistoće javnih površina. Na svakoj građevnoj čestici osigurava se odgovarajući prostor za smještaj manjih spremnika za skupljanje komunalnog otpada. Na javnim površinama osigurava se odgovarajući prostor za smještaj većih spremnika za skupljanje komunalnog otpada i spremnika za odvojeno skupljanje komunalnog otpada. Uvjete za smještaj i uređenje prostora utvrđuje nadležno komunalno poduzeće u skladu s Planom gospodarenja otpadom. Grad Opatija usvojio je u srpnju 2014. godine Plan gospodarenja otpadom za razdoblje 2014. – 2019., utvrđeni su sljedeći ciljevi gospodarenja otpadom:

- sprečavanje nastajanja divljih odlagališta, te sanacija i zatvaranju u slučaju lociranja istih
- sprečavanje/smanjenje nastajanja otpada na izvoru
- uspostava sistema sakupljanja razvrstanog otpada
- povećanje udjela odvojeno sakupljenog komunalnog otpada, obrade nerazvrstanog otpada i kompostiranje „zelenog“ – biorazgradivog otpada
- razvijati svijest građana za okoliš i održivi razvoj.

Planom gospodarenja otpadom su propisane i mjere za ostvarenje ciljeva. To se prvenstveno realizira kroz stalne kontrole radi lociranja eventualnih divljih odlagališta i mjera za njihovo suzbijanje. Donose se normativni akti, kojima se želi unaprijediti postojeće stanje i uskladiti s pravnom regulativom iz EU-a. Potiče se izgradnja reciklažnog dvorišta na Punta Kolovi, te osigurava potreban broj posuda i vrećica za sakupljanje otpada (sustav od dvije posude, jedna

za uporabljivi otpad, a druga za miješani komunalni). Naglasak se stavlja na izgradnju sortirnice, podjelu kompostirnice, a posebno na provođenje edukacije djece, gospodarskih subjekata i svih građana, koji odvajanje otpada trebaju prihvatiti kao normalnu praksu.

Sadašnje prosječno stanje sustava gospodarenja komunalnim otpadom PGŽ-a izrazito je nezadovoljavajuće. Razlog je činjenica da se najveći dio otpada skuplja kao miješani koji potom odlaže, izbjegavajući time iskorištavanje vrijednih svojstva i stvarajući mnoge štetne utjecaje na okoliš. Samo manji dio, (svega oko 0,5-1,5%, za razdoblje od 2005. do 2007. Ne računajući prikupljeno primjenom Pravilnika o ambalaži i ambalažnom otpadu, NN 97/05, 115/05) se sadašnjim sustavom odvaja i upućuje na uporabu. Novi sustav gospodarenja komunalnim otpadom PGŽ-a temelji se na strogom i dosljednom poštivanju hijerarhijskog slijeda postupanja s otpadom. Novi pristup posebno njeguje ove partikularne ciljeve:

- Izbjegavanje nastajanja otpada.
- Materijalno iskorištenje otpadnih tvari recikliranjem – papir, polimeri, biorazgradive tvari, staklo i drugo.
- Odvajanje i odgovarajuće zbrinjavanje opasnih tvari iz komunalnog otpada.

Uz brojne materijalne koristi i očuvanje prirodnih resursa, ispunjenje ovih ciljeva ima za posljedicu smanjenje volumena i mase nerazvrstanoga otpada kojeg treba zbrinuti u okviru županijskog centra za gospodarenje otpadom što za izravnu posljedicu ima smanjenje ukupnog troška funkcioniranja komunalnog sustava gospodarenja otpadom. Pored toga, posljedica će biti bitno manja nepovoljna svojstva nerazvrstanog otpada u pogledu potrebnih tretmana i utjecaja na okoliš⁶⁸. Zbrinjavanje i odvajanje otpada je svakako značajan zadatak za svaku JLS pa tako i za Grad Opatiju.

Od 31-oga elementa ocjene i rangiranja problema prostora, okoliša i infrastrukture, kategoriji „odvajanja otpada“ pripalo je (neslavno) prvo mjesto s visokom negativnom ocjenom od 2,78 dok je kategorija „rješavanja zbrinjavanje otpada“ dobila nešto nižu, ali još uvijek zabrinjavajuću ocjenu od 2,94 i nalazi se na visoko rangiranom devetom mjestu. To znači, posebno ako znamo da je turizam i dalje strateška opcija Grada Opatije, da tada posebno ove ocjene dobivaju na težini i važnosti kao razvojni izazovi, jer ukazivanje na ove probleme, pa makar imali i nešto nižu intenzivnost (ocjene oko 3), ipak su upozoravajuće i ne smiju se previdjeti i zaobilaziti. Pritom treba uočiti da se navedene mjere za otklanjanje i sprečavanje zagađenja odnose na posve različite kategorije.

Prva mjera – sprječavanje nastajanja odnosi se na mjesto nastanka otpada, druga mjera se odnosi na nastale pojedine vrste otpadnih tvari, dok se tek treća mjera odnosi na pomiješane ostatke tvari, odnosno smeće. Izbor tehnologije postupanja s otpadom bitno ovisi o načinu prikupljanja otpada – selektivno, odvojeno prikupljanje otpadnih tvari na mjestu nastanka ili neselektivno, mješovito prikupljanje otpada. Miješanje je nepovratni proces pri čemu dolazi do bitnog smanjenja vrijednosti pojedinih tvari u smjesi. Pored smanjenja vrijednosti otpada, praksa mješovitog prikupljanja komunalnog otpada za posljedicu ima i neizbježno povećanje opasnih svojstava nastalog otpada zbog sadržane komponente opasnog kućnog otpada.

⁶⁸ Udruga Eko Kvarner, 2012., Zeleni plan PGŽ, str. 29.

Novi sustav gospodarenja komunalnim otpadom PGŽ-a koji uključuje i Grad Opatiju, temelji se na strogom i dosljednom poštivanju hijerarhijskog slijeda postupanja s otpadom. Novi pristup posebno njeguje partikularne ciljeve usmjerene na izbjegavanje nastajanja otpada, materijalno iskorištenje otpadnih tvari recikliranjem (papir, polimeri, biorazgradive tvari, staklo i drugo), te odvajanje i odgovarajuće zbrinjavanje opasnih tvari iz komunalnog otpada. Uz brojne materijalne koristi i očuvanje prirodnih resursa, ispunjenje ovih ciljeva ima za posljedicu smanjenje volumena i mase nerazvrstanog otpada kojeg treba zbrinuti u okviru županijskog centra za gospodarenje otpadom što za izravnu posljedicu ima smanjenje ukupnog troška funkcioniranja komunalnog sustava gospodarenja otpadom. Pored toga, posljedica će biti bitno manja nepovoljna svojstva nerazvrstanog otpada u pogledu potrebnih tretmana i utjecaja na okoliš.

2.3.10. Energetika

Energetski sustav analiziramo kroz analizu elektroenergetike, a posebno unutar nje obnovljive izvore energije i plinifikaciju. Energetske potrebe Grada Opatije podmiruju se korištenjem električne energije i lož ulja. Na području Grada Opatije postoji vrlo malo uređaja za korištenje obnovljivih izvora energije i to isključivo za proizvodnju tople vode. Na objektima javne namjene, osim na sportskoj dvorani Marino Cvetković, nema uređaja za korištenje obnovljivih izvora energije. Potreba i mogućnosti uvođenja plina limitirana je veličinom područja Grada Opatije na kojem dominiraju obiteljske kuće, što zahtjeva izgradnju izuzetno velike mreže plinskih instalacija, te trenutno nije isplativa koncesionaru distribucije plina na području PGŽ-a, tvrtki Energo Rijeka. Na području Grada Opatije gotovo se ne koriste obnovljivi izvori energije, što je posljedica nerazrađenog sustava potpore i složenog sustava osiguranja korištenja instrumenata potpore od strane države i drugih relevantnih subjekata (npr. HEP, HROTE, Ministarstvo gospodarstva RH). Sukladno značaju i udjelu u gospodarskom i društvenom razvoju, energetski sektor snosi odgovornost i za zaštitu okoliša, što znači da bi trebao preuzeti svoj dio obaveza u provedbi koncepcije održivog razvoja.

2.3.10.1. Obnovljivi izvori energije

Obnovljivi izvori energije su posebno značajni dopunski izvori energije, a radi se o prirodno obnovljivim izvorima, prvenstveno sunca, vode i vjetra. U razvitku korištenja sunčeve energije treba težiti instaliranju samostojnih fotonaponskih sustava u rasponu snage od 100 do 1000 kW. More, kao velik toplinski spremnik, pogodan je kao izvor energije, naročito kod primjene toplinskih crpki. Europska unija usvojila je krajem 2008. godine energetska-klimatski paket mjera „20-20-20“ na koji se nadovezala nacionalna energetska politika Republike Hrvatske s obvezama koje predviđaju:⁶⁹

- 20 % OIE u bruto neposrednoj potrošnji
- 10 % udjela obnovljivih izvora energije u svim oblicima prijevoza
- 20 % smanjenja ukupne potrošnje energije (energetska učinkovitost)
- 20 % smanjenja emisija stakleničkih plinova (u skladu i s Protokolom iz Kyota, čija je RH potpisnica).

⁶⁹ Strategija energetskog razvitka Republike Hrvatske, (NN 130/09).

Na postojeće mjere za 2020. g. nastavljaju se Klimatski i energetske ciljevi za 2030. g. koji predviđaju nove ciljeve za politike energetske učinkovitosti, novi sustav upravljanja te niz novih pokazatelja poput smanjenja emisija stakleničkih plinova za 40% ispod razine iz 1990. g. te obvezu da u cijeloj Europskoj uniji udio obnovljive energije bude najmanje 27%, radi osiguravanja konkurentnog i sigurnog energetske sustava.⁷⁰ Navedene ciljeve potrebno je provoditi na razini EU-a, na razini Hrvatske, te njezinih regija i gradova. Obnovljivi izvori energije izrazito su složeno područje ljudskog djelovanja te zbog svojih osobitosti i različitih čimbenika koji određuju mogućnosti i načine njihova korištenja zahtijevaju multidisciplinarni pristup i sudjelovanje različitih struka i znanstvenih disciplina, što bi opravdalo prijedlog uvođenja tehnološkog parka u Opatiji.

Osnovna ideja je obraditi područje energetike multidisciplinarno, uz sudjelovanje što većeg broja znanstvenika iz različitih ustanova te gospodarstvenika (poduzeća) koji bi bili zainteresirani za suradnju. Time bi se ostvarile ekonomske, društvene i nadasve ekološke koristi za sam Grad Opatiju kao i za regiju u cjelini. Gradovi predstavljaju veliki potencijal za uštedu energije i pomak prema CO₂ neutralnom gospodarstvu. Stoga Grad Opatija treba provoditi mjere energetske učinkovitosti u sektoru izgradnje i održavanja, prometa i javne rasvjete, te koristiti sredstva Europskih fondova i Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost u suradnji s Regionalnom energetske agencijom (REA) Kvarner.

Izrađen je Akcijski plan održivog energetske razvitka grada (Sustainable Energy Action Plan – SEAP) koji predstavlja temeljni dokument u kojem je Opatija analizirala svoju energetske potrošnju te emisiju stakleničkih plinova sa svog područja. U Akcijskom planu se sustavno definiraju mjere i aktivnosti koje su provedive i primjenjive u specifičnim lokalnim uvjetima i čija primjena dovodi do smanjenja emisija ispušnih plinova. Povećanjem energetske učinkovitosti i uvođenjem obnovljivih izvora energije stvara se „zeleni“ i zdravi grad što je dobrobit kako za stanovništvo tako i za posjetitelje.

2.3.10.2. Plinifikacija

Do izgradnje plino-opskrbe mreže na zemni plin dozvoljava se izgradnja plinskih stanica i mreža s miješanim plinom. Planirani kapaciteti redukcijskih stanica moraju osigurati pokrivanje ukupnih potreba domaćinstava (grijanje, topla voda, kuhanje) kao i opskrbu plinom građevina svih djelatnosti. Neposrednom provedbom Plana dozvoljena je izgradnja redukcijskih stanica (plinskih stanica na miješani plin) i plino-opskrbe mreže.

2.3.11. Sustav telekomunikacija i pošta

Glavne telekomunikacijske građevine su radio relejni sustav i radijski koridori, magistralni svjetlovodni kabel Rijeka–Pazin te mjesna pristupna centrala u Opatiji. Za daljnje poboljšanje pristupnih telekomunikacijskih mreža i dijelova pristupnih mreža izvedenih u razdoblju 1974. – 1984. potrebno je izvršiti rekonstrukciju na pojedinim dijelovima radi dotrajalosti mreže i loše kvalitete ugrađenog materijala kako bi se osigurala kvalitetnija usluga korisnicima (ISDN, prijenos podataka, audio i video signala i sl.). Prostornim planom predviđeno i lociranje novih baznih postaja mobilne telefonije kako bi se osigurala bolja pokrivenost

⁷⁰ Energy and climate goals for 2030 http://ec.europa.eu/energy/2030_en.htm

signalom pri čemu koncesionari na području mobilnih telekomunikacijskih mreža za svoje potrebe izgrađuju infrastrukturu pokretnih telekomunikacijskih mreža.

Izgradnja takvih građevina ulazi u red građevina od državne važnosti, jer prema Zakonu i Pravilniku o javnim telekomunikacijama u pokretnoj mreži, područje pokrivanja mreže mora sadržavati sva županijska središta, gradove i naselja, kao i važnije cestovne i željezničke prometnice, te važnije plovne putove na unutrašnjim vodama i teritorijalnom moru Republike Hrvatske. Zbog potrebe izgradnje i nadogradnje infrastrukture pokretnih telekomunikacijskih mreža, grade se građevine takve telekomunikacijske infrastrukture na dotičnom području, uz poštivanje uvjeta građenja iz PPU Grada Opatije.

2.3.12. Sigurnost kao pretpostavka održivosti

Sigurnost je kategorija koja u velikoj mjeri utječe na kvalitetu života pojedinca u zajednici, ali je isto tako i jedan od bitnih kriterija prilikom donošenja odluka turista o izboru turističke destinacije. Zaštita i spašavanje, koju čine poslovi održavanja javnog reda i sigurnosti, su u djelokrugu nekoliko institucija:⁷¹ Ministarstva unutarnjih poslova, Državne uprave za zaštitu i spašavanje, Hrvatske vatrogasne zajednice i Hrvatskog centra za razminiranje. U daljnjem tekstu se analizira Javna vatrogasna postrojba Opatija, kojoj je Grad Opatija jedan od osnivača, dok djelovanje ostalih navedenih institucija u funkciji zaštite i spašavanja nije u ingerenciji Grada Opatije pa iz toga razloga nisu posebno izdvajane. Međutim, bitno je istaknuti da je za sigurnost u Gradu Opatiji nužna suradnja svih institucija koje su u funkciji zaštite i spašavanja.

Javna vatrogasna postrojba Opatija ima povijesni slijed od dobrovoljnog vatrogasnog društva Opatija, koje je osnovano 1886. godine i najstarija je vatrogasna postrojba na području Opatijske rivijere. Dobrovoljno vatrogasno društvo Opatija osnivačku skupštinu održalo je u hotelu Imperijal (Stephanie), a inicijator za osnivanje je bio Franz Drescher, opatijski dimnjačar. U sklopu društva djelovala je i *Hitna medicinska pomoć*, sljedeća poslije prve u Europi, Beču. Povijest profesionalnog vatrogastva u Opatiji započinje poslije Drugoga svjetskog rata, kada vatrogasci odlukom Gradskog narodnog odbora u Opatiji uspostavljaju svoju djelatnost u mjesecu travnju 1945.g.⁷², bilo je zaposleno sedam djelatnika i djelovala je u sastavu *Vatrogasne narodne milicije*.

Postepeno se postrojba razvija do sadašnjeg broja od trideset pet djelatnika. U zajedništvu u Vatrogasnom domu djeluje i *Dobrovoljno vatrogasno društvo Opatija (DVD Opatija)*, koje na današnjem lokalitetu djeluje do 1910. godine. Od tada do 1945. godine, kada je osnovana profesionalna vatrogasna postrojba, DVD Opatija bila je jedina vatrogasna postrojba na području Liburnijske / Opatijske rivijere.⁷³ Temelji Javne vatrogasne postrojbe Opatija u današnjem obliku (Središnja vatrogasna postrojba za cijelo područje Opatijske rivijere) postavljeni su 1999. godine⁷⁴, a osnivači su joj Grad Opatija, te Općine Matulji, Lovran i Mošćenička Draga. Temeljem Pravilnika o osnovama organiziranosti vatrogasnih postrojbi na teritoriju Republike Hrvatske⁷⁵ Javna vatrogasna postrojba Opatija svrstava se kao Vatrogasna

⁷¹ *Strateški plan Ministarstva unutarnjih poslova i drugih institucija u funkciji zaštite i spašavanja za razdoblje 2015.-2017. (2014), Zagreb, str. 1-2.*

⁷² *Prvi službeni dokumenti datira od 09. svibnjem 1945. godine.*

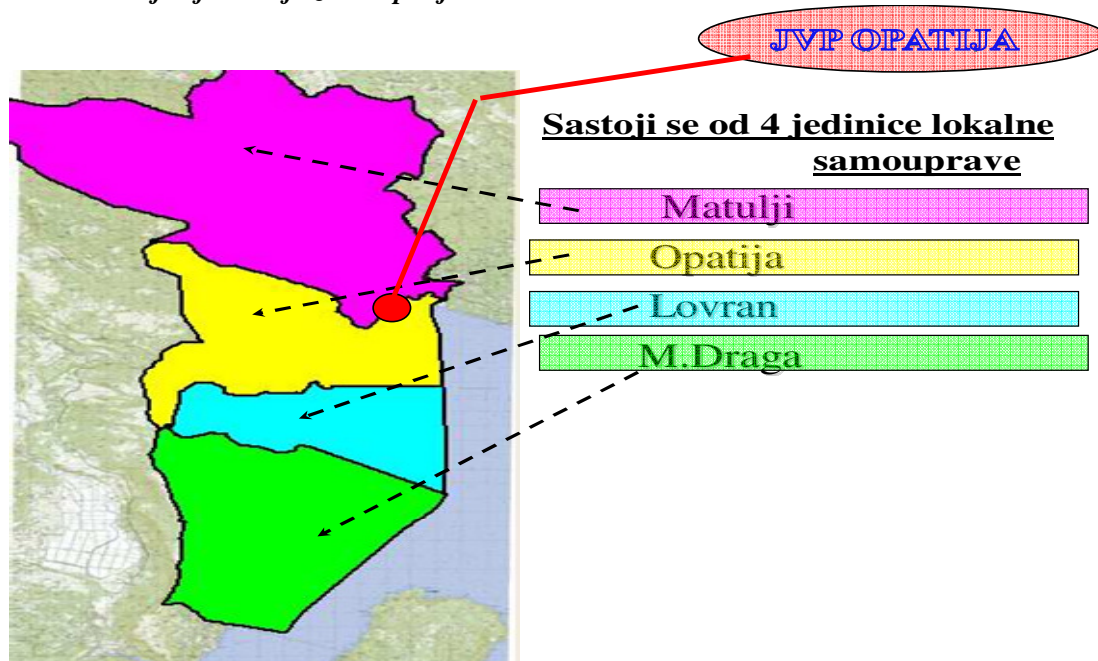
⁷³ *Više o tome na: <http://www.opatija.hr/hr/ustanove/javna-vatrogasna-postrojba/>*

⁷⁴ *Javna vatrogasna postrojba Grada Opatije je osnovana je 08. prosinca 1999. godine, a Odlukom osnivača od 28. kolovoza 2007. godine postaje Javna vatrogasna postrojba Opatija za potrebe svih JLS (izmijenjene u čl.1., Odluke o osnivanju)*

⁷⁵ NN 61/94

postaja VRSTA “ 3 “,⁷⁶ a djeluje u ulici Svetog Florijana broj 6 Opatija, na dvije etaže Vatrogasnog doma, te dijelom u dograđenim garažama do Vatrogasnog doma. Vatrogasni dom izgrađen je vlastitim sredstvima 1910. godine za Dobrovoljnu vatrogasnu postrojbu Opatija.

Slika 4: Područje djelovanja JVP Opatija

Izvor: Dostupno na: <http://www.opatija.hr/hr/ustanove/javna-vatrogasna-postrojba/>

36

Područje djelovanja JVP Opatija je Grad Opatija, te JLS Općina Lovran, Matulji i Mošćenička Draga (područje Liburnijske / Opatijske rivijere). Proteže se od sjeveroistočnih padina Učke, od vrha pa sve do mora. Graniči s gradom Rijeka i Kastvom te općinom Klana, s Istarskom županijom i Republikom Slovenijom. Sveukupno područje na kojem djeluje iznosi 310,96 km², a uz stalno stanovništvo koje pokriva, taj broj višestruko raste tijekom ljetnih mjeseci. JVP Opatija ima danas ukupno 38 zaposlenika. Od toga je 32 operativna vatrogasca koji su raspoređeni u četiri smjene s po osam djelatnika. Smjena se sastoji od voditelja smjene, voditelja odjeljenja, tri vozača, dva vatrogasca te vatrogasac operativni dežurni vatrogasne postrojbe koji je zadužen za primanje telefonskih poziva i koordinacijom rada na intervenciji s postrojbom i ostalim službama. Smjenski rad se odvija u turnusima 12/24/12/48.

Javna vatrogasna postrojba Opatija osim operativnih vatrogasaca koji rade u smjenskom radu ima djelatnika za preventivu, djelatnika zaduženog za opremu i tehniku te rukovodni kadar koji se sastoji od zapovjednika i zamjenika postrojbe koji su po svojoj funkciji operativni vatrogasci. Sukladno propisima osnivači imaju pravo i obvezu skrbiti o potrebama i interesima građana na svom području za organiziranjem i djelovanjem učinkovite vatrogasne službe.⁷⁷ Djelatnost JVP Opatija je definirana pod brojem 8425, a uključuje gašenje i

⁷⁶ Procjena ugroženosti od požara i tehnoloških eksplozija područja Liburnije (2011.), str.86.

⁷⁷ JVS Opatija upravlja Upravno vijeće od 5 članova. Gradonačelnik odnosno Načelnik osnivača JVP Opatija imenuju po jednog člana Upravnog vijeća. Petog člana Upravnog vijeća imenuje Sindikat. Predsjednika Upravnog vijeća imenuje Gradonačelnik Grada Opatije. Mandat članova Upravnog vijeća traje četiri godine. Sjednice Upravnog vijeća saziva Predsjednik. Upravno vijeće može donositi pravovaljane odluke kad je sjednici nazočan član imenovan od strane Grada Opatije i barem još jedan član imenovan od strane ostalih članova-osnivača. Upravno vijeće donosi odluke većinom od najmanje 57 % glasova. Član upravnog vijeća imenovan od pojedinog osnivača ima pravo glasova: Grad Opatija 57 %; Općina Matulji 23 %; Općina Lovran 14 % i Općina Mošćenička Draga 6 %. Upravno

sprječavanje požara, upravljanje i rukovođenje profesionalnih i dobrovoljnih vatrogasnih postrojbi u gašenju i sprječavanju požara, spašavanju ljudi i životinja, pomoći u elementarnim nepogodama, poplavama, prometnim nezgodama, usluge brodova za gašenje i sprječavanje požara na moru, druge djelatnosti koje služe obavljanju djelatnosti vatrogasne službe, ako se one u manjem obimu ili uobičajeno obavljaju uz tu djelatnost.

Osim u gašenju i spašavanju, pripadnici vatrogasne postrojbe djeluju i u različitim drugim aktivnostima među kojima su i akcije dobrovoljnog davanja krvi kojima se redovito odazivaju te različite sportske manifestacije. Navedenu djelatnost ustanova obavlja kao javnu službu. Vatrogasna djelatnost podrazumijeva sudjelovanje u provedbi preventivnih mjera zaštite od požara i eksplozija, gašenje požara i spašavanje osoba i imovine ugrožene požarom i eksplozijom, pružanje tehničke pomoći u nezgodama i opasnim situacijama te obavljanje drugih poslova u nesrećama, ekološkim i inim nesrećama. Ustanova je dužna sudjelovati u vatrogasnim intervencijama i izvan područja osnivača, sukladno Zakonu o vatrogastvu i drugim zakonima, te odgovarajućim planovima zaštite od požara.⁷⁸

2.3.13. Ocjena dostignute razine općeg i infrastrukturnog razvoja Grada Opatije

U cilju ocjene dostignute razine općeg razvoja Grada Opatije, ali i da se ocijene infrastrukturne mogućnosti, sredinom 2014. godine provedeno je anketno istraživanje među članovima Stručnog tima i Partnerskog odbora, a kako bi se prikupili stavovi ispitanika o tome, u kojoj mjeri su iskorišteni potencijali u području općeg funkcioniranja Grada Opatije kao sustava i koji su još neiskorišteni potencijali u svim relevantnim područjima općeg razvoja. Istraživanje je provedeno temeljem anketnog upitnika⁷⁹, a u cilju definiranja ranga pojedinog problema, na način da je ocjena 0 upućivala na to s tim elementom razvoja nema otvorenih problema. Ocjene od 1 do 5 su ukazivale na intenzitet kojim je problem izražen, na način da je ocjena 1 ukazivala na to da je problem minimalno izražen, dok je ocjena 5 (crveno svjetlo) ukazivala na to da je problem visoko izražen te da mora imati prioritet u rješavanju, ako se žele postići zacrtani razvojni ciljevi.

2.3.13.1. Ocjena općih problema Grada Opatije

Temeljem provedenoga anketnog istraživanja u segmentu općih problema Grada Opatije, utvrđen je rang elemenata, ovisno o intenzitetu izraženog problema, a s ciljem da se ukaže na prioriteta područja neiskorištenih mogućnosti, koje sustavno treba rješavati. Uočeni su i rangirani opći problemi koji kočuju uspješan razvoj Grada Opatije, a koje treba shvatiti kao izazove, čijem rješavanju treba sustavno pristupiti. Ocjenjivano je 28 elemenata, koji su zajedničkim radom svih ciljnih skupina prepoznati kao potencijalno prisutni opći problemi, koji izravno ili neizravno mogu utjecati na razvoj Grada Opatije.

vijeće donosi odluke većinom od najmanje 57 % glasova. Javnu vatrogasnu postrojbu Opatija predstavlja i zastupa Zapovjednik JVP Opatija.

⁷⁸ Zakon o vatrogastvu, NN 80/10, čl. 1.

⁷⁹ Anketni upitnik nalazi se u prilogu I.

Tablica 8: *Rang ocjena elemenata općih problema Grada Opatije*

1.	FUNKCIONIRANJE PRAVNE DRŽAVE	4,11
2.	UČESTALE IZMJENE PROPISA	4,08
3.	BIROKRACIJA –NACIONALNA RAZINA	4,05
4.	USKALĐENOST PROPISA	4,03
5.	EFIKASNOST JAVNOG MENADŽMENTA	4,00
6.	POLITIČKI UTJECAJ NA GOSPODARSTVO	3,92
7.	OBJEKTI IZVAN FUNKCIJE	3,89
8.	SREĐENOST KATASTRA I ZEMLJIŠNIH KNJIGA	3,74
9.	BIROKRACIJA-ŽUPANIJSKA RAZINA	3,64
10.	JASNOĆA RAZVOJA VIZIJE I MISIJE DESTINACIJE	3,57
11.	SINERGIJA JAVNOG I PRIVATNOG SEKTORA	3,45
12.	CENTRALIZACIJA NOVCA I ODLUKA	3,37
13.	POTICAJNE MJERE ZA ZAPOŠLJAVANJE I EDUKACIJU MLADIH	3,32
14.	UTJECAJ GLOBALNE KRIZE	3,32
15.	NACIONALNI PRISTUP DECENTRALIZACIJI	3,31
16.	INSTITUCIONALNA ORGANIZIRANOST GRADA ZA EU PROJEKTE	3,29
17.	STAGNACIJA ZBOG OPĆE RAZINE SIROMAŠTVA DRUŠTVA	3,24
18.	JASNOĆA STRATEŠKIH ODREDNICA NA RAZINI REGIJE	3,19
19.	UVAŽAVANJE GLOBALNIH PROCESA U RAZVOJU DEST.	3,00
20.	UTEMELJENOST RAZVOJA NA KOMPARATIVNIM PREDN.	2,97
21.	BIROKRACIJA-GRADSKA RAZINA	2,94
22.	SUSTAV OBRAZOVANJA SLIJEDI POTREBE RAZVOJA	2,89
23.	RADNO SPOSOBNO STANOVNIŠTVO	2,71
24.	POVEZANOST SPECIFI. DEST. S DOBROM PRAKSOM	2,64
25.	KVALITETA ŽIVOTA DOMICILNOG STANOVNIŠTVA	2,34
26.	USKALĐENOST RADA GRADSKIH I OSTALIH JAV. SLUŽBI	2,27
27.	TRANSPARENTNOST INFORMACIJA O RADU JAVNIH SLU.	2,03
28.	SIGURNOST I ZAŠTITA STANOVNIŠTVA I TURISTA	1.29

Izvor: Obrada rezultata anketnog istraživanja.

Treba naglasiti da ih je po ocjeni ispitanika 19visoko rangirano(ocjene od 3,00 do 4,11), dok je 8 elementa relativno dobro pozicionirano (ocjene od 1,29 do 2,97), što znači da ne predstavljaju značajnije prijetnje razvoju. Oni elementi koji su ocijenjeni ocjenama rangiranim između 2,64 i 2,97 (rang od rednog broja 20 do 24) predstavljaju probleme o kojima treba voditi računa, ali su znatno manjeg intenziteta od prethodnih 19. Preostala 4 elementa (ocjene od 1,29 do 2,34 odnosno rang između 25 i 28 broja) ukazuju da su ta područja nisu problem zabrinjavajućeg intenziteta. Povezivanjem spoznaja do kojih se došlo kroz analizu stanja s rezultatima anketnog istraživanja, oblikovat će se SWOT analiza, u cilju prepoznavanja snaga i slabosti te prilika i prijetnji u odnosu na opće probleme funkcioniranja Grada Opatije kao JLS.

2.3.13.2. Ocjena problema iz domene prostora, stanovništva, okoliša i infrastrukture

U tablici 9 prikazani su problemi koji koče uspješan razvoj Grada Opatije, a odnose se na prostor, stanovništvo, okoliš i infrastrukturu.

Tablica 9: *Ocjena elemenata iz kategorije prostor, stanovništvo, okoliš, infrastruktura*

1.	MJERE ODVAJANJA OTPADA	3,78
2.	GRADSKA LUKA OPATIJA	3,50
3.	POPATNI SADRŽAJI NA ŠETNICAMA	3,50
4.	RJEŠENJE SUSTAVA PARKIRANJA	3,35
5.	PROMETNA POVEZANOST MORSKIM PUTEVIMA	3,33
6.	POVEZANOST SA ZRAČNIM LUKAMA	3,27
7.	SADRŽAJI ZA DJECU I MLADE	3,08
8.	PROMETNA INFRASTRUKTURA	2,97
9.	RJEŠENJE ZBRINJAVANJA OTPADA	2,94
10.	KOMUNALNA INFRASTRUKTURA MJESTA U ZALEĐU	2,85
11.	ISKORIŠTENOST GEOPROMETNOG POLOŽAJA	2,79
12.	URBANISTIČKA RJEŠENJA	2,75
13.	BESPRAVNA IZGRADNJA I DEVASTACIJA PROSTORA	2,68
14.	DOPRINOS NOVIH GRAĐEVINA URBAN. SKLADNOSTI	2,61
15.	RJEŠENJE OTPADNIH VODA	2,51
16.	LIBERALNA POLITIKA NAMJENE PROSTORA	2,42
17.	USKLAĐ. JAVNOG PRIJEVOZA S POTR. STAN. I GOSTIJU	2,34
18.	RESTRIKTIVNA POLITIKA NAMJENE PROSTORA	2,33
19.	KOMUNALNA INFRASTRUKTURA GRADSKOG PODRUČJA	2,31
20.	JAVNA RASVJETA	2,17
21.	ZAŠTITA I OČUVANJE OKOLIŠA	2,16
22.	ZAŠTITA OD BUKE	2,14
23.	URAVNOTEŽENOST GUSTOĆE NASELJENOSTI PO NASELJ.	2,13
24.	ZAŠTITA PRIRODNOG I KULTURNOG NASLIJEĐA	2,13
25.	ZAŠTIĆENOST KULTURNIH DOBARA	2,11
26.	ZAŠTIĆENOST KRAJOBRAZA	2,06
27.	ODRŽAVANJE PARK. I ZEL. POVRŠINA IZVAN SREDIŠTA	2,05
28.	BRIGA O ZAŠTITI ZRAKA	1,97
29.	ZAŠTITA BILJNE I ŽIVOTINJSKE ZAJEDNICE	1,84
30.	ZAŠTITA BIO-RAZNOLIKOSTI	1,70
31.	UREĐENOST MJESTA	1,63

Izvor: Obrada rezultata anketnog istraživanja.

Unutar ocijenjenih elemenata, može se izdvojiti njih 7 (ocjena od 3,08 – 3,78), koje prioritarno treba rješavati (odvajanje otpada, gradska luka, popratni sadržaji na šetnicama, rješavanje sustava parkiranja, prometna povezanost morskim putem, povezanost sa zračnim lukama, te sadržaji za djecu i mlade). Slijedi 8 elementa (ocjena 2,97 – 2,51) koji ukazuju na probleme nižeg ranga intenziteta (rang od rednog broja 8 do 15) koje sustavno treba rješavati. U probleme manjeg intenziteta razvrstano je preostalih 16 elemenata, ocijenjenih ocjenama od 1,63 do 2,42 (rang između 16 i 31) ukazuju da ta područja nisu problem zabrinjavajućeg intenziteta. Povezivanjem spoznaja do kojih se došlo kroz analizu stanja s rezultatima anketnog istraživanja, oblikovat će se SWOT analiza, u cilju prepoznavanja snaga i slabosti te prilika i prijetnji u odnosu na problematiku prostora, stanovništva, okoliša i infrastrukture, kao pretpostavke za uspješno funkcioniranje i razvoj Grada Opatije kao JLS. Razvojni problemi do kojih se došlo istraživanjem, se u kontekstu analize dosadašnjeg razvoja trebaju tretirati kao razvojni izazovi Grada Opatije, koje sustavno treba rješavati. Oni predstavljaju polazište za izgradnju stabla problema tj. prepoznavanje razvojnih izazova, koji su u osnovi ključna problemska žarišta gotovo svih urbanih sredina, koja ujedno predstavljaju i polazišta za promišljanje njihova budućeg razvoja.

2.3.13.3. SWOT matrica

Globalna ocjena svih utjecajnih činitelja, a koji predstavljaju *input* u strateško planiranje je svakako utvrđivanje SWOT matrice za svako područje istraživanja, što u ovom segmentu znači za prostor, stanovništvo, okoliš i infrastrukturu, a temeljeno na analizi postojećeg stanja i rezultatima anketnog istraživanja, koje je rezultiralo stablom problema kao izazovima za rješavanje. Temeljno je polazište u traženju odgovora na pitanje, kako eliminirati slabosti i pretvoriti ih u snage, kako prijetnje pretvoriti u prilike, a snage usmjeriti da bi se bolje iskoristile prilike.

Tablica 10: SWOT matrica za „prostor, stanovništvo, okoliš i infrastrukturu“

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Geoprometni položaj Opatije • Bogato povijesno turističko naslijeđe • Vrlo povoljna obrazovna struktura stanovništva • Održavanje zelenih površina • Izrađeni prostorni strateški dokumenti • Šetnica Lungomare • Park prirode Učka • Vodoopskrba i kvaliteta pitke vode • Pripreme radnje za izgradnju Liburnijske zobilaznice • Pokrenute aktivnosti na pripremi uređenja gradske luke • Povećan broj parkirnih mjesta 	<ul style="list-style-type: none"> • Prevelika koncentracija vlasti i financija na državnoj razini • Jasnoća strateških odrednica na razini Grada • Depopulacija stanovništva • Pretežito starije stanovništvo • Visoki troškovi života • Objekti izvan funkcije • Neiskorišteni pomorski potencijal • Nepotpuna sredenost katastra i zemljišnih knjiga • Mjere odvajanja otpada • Birokracija na nacionalnoj i regionalnoj razini • Rješenje zbrinjavanja otpada • Nedostatan kapacitet i uređenost plaža • Zagađivanje akvatorija (Omišalj, nafta, luka Rijeka) • Energetska učinkovitost i korištenja OIE • Nepovezanost OIE i poljoprivrede • Doprinos novih građevina urbanoj skladnosti • Upravljanje sustavom parkiranja • Infrastruktura ne prati izgradnju poslovnih i stambenih objekata • Gradska luka Opatija-poddimensionirani lučki kapaciteti • Nedostatak zajedničkog parkinga za autobuse • Građevinski radovi u sezoni • Prometna povezanost morskim putem • Funkcija i opseg željezničkog prometa je u stalnom opadanju, posebno putničkog prometa • Povezanost sa zračnim lukama • Komunalna infrastruktura mjesta u zaleđu • Nedostatak cjelovite prometne strategije

PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> • Stavljanje objekata izvan upotrebe u funkciju sukladno strateškim odrednicama razvoja Grada Opatije • Nova ponuda i popratni sadržaji na šetnicama • Nove atrakcije • Potencijal zaleđa za razvoj ruralnog turizma i eko-poljoprivrede • Uređenje glavnog gradskog trga Slatina • Informiranje građana i poticanje aktivnog uključivanja • Programi iz EU • Način organiziranja parkiranja • Kvalitetno uređenje prostora gradske luke i korištenje sukladno načelima održivog razvoja • Bolje korištenje mogućnosti željezničkog, pomorskog i zračnog prometa • Liburnijska zaobilaznica • Autoput „Postojna – Opatija“ 	<ul style="list-style-type: none"> • Depopulacija stanovništva • Pretežno starije stanovništvo • Nedostatak sredstava za eko investicije • Veliki pritisci na prostor • Financijska sredstva za realizaciju svih potrebnih aktivnosti

Izvor: Obrada rezultata anketnog istraživanja.

Najprije su sagledavane snage i slabosti kao rezultat internih utjecaja, a zatim prilike i prijetnje kao rezultat eksternih utjecaja. Naglasak je na razvijanju onih aktivnosti, koje će sustav usmjeravati ka prosperitetu po načelima održivog razvoja, a eliminiranje onih aktivnosti, koje takav razvoj koče. Realno sagledati postojeće stanje u svim segmentima djelovanja, preduvjet je za ispravan odabir strategija.

Primjenom SWOT matrice moguće je ocijeniti polazišta za ocjenu uspješnosti implementacije vizije, pojedinačnih ciljeva, te strateških prioriteta razvoja Grada Opatije. Općenito se može zaključiti da su u ovom segmentu slabosti daleko izraženije u odnosu na snage, ali isto tako i da postoje mnogobrojne prilike da se sustavno i kvalitetno pristupi njihovom rješavanju. Navedeno je ujedno i polazište da se u okviru Strategije definiraju ciljevi i strateški prioriteti, čijem će se rješavanju sustavno pristupiti, uvažavajući polazišta iz SWOT matrice.

2.4. Analiza stanja društvenih djelatnosti u Gradu Opatiji

Društvene djelatnosti su sustavno prisutne i njihov je razvoj od iznimnog značenja za sadašnje i buduće pozicioniranje Grada Opatije kao lokalne sredine u okviru Opatijske / Liburnijske rivijere, PGŽ-a i šire. Društvene djelatnosti su od iznimnog značenja za cjelokupni razvoj gradskog područja i njegova okruženja, utječu na razvoj gospodarstva i unapređuju odnose u zajednici, pa se može izdvojiti uloga društvenih djelatnosti kao⁸⁰:

- činitelja povećanja društvene produktivnosti rada
- regulatora opsega i strukture potražnje
- korisnika materijalnih dobara koje nudi gospodarstvo
- činitelja u obogaćivanju ponude dobara i usluga uopće

⁸⁰ Prema Barić, V.: *Temelji financiranja javnog sektora i društvenih djelatnosti*, Ekonomski fakultet, Zagreb (preuzeto prema <http://web.efzg.hr/dok/MGR/vbaric/fdd/FDD%205.ppt>).

- koordinatora kroz preventivno i kurativno djelovanje na socijalnu sigurnost pojedinca
- poticatelja u formiranju kreativne i slobodne ličnosti
- posrednika u oblikovanju ponašanja pojedinaca
- značajnog činitelja za harmonizaciju društvenih odnosa.

Analitičkim pristupom pojedinim kategorijama društvenih djelatnosti, stvorit će se pretpostavke za ocjenu dostignutog stupnja razvoja i procjenu sinergijskih efekata u odnosu na druge činitelje razvoja. Naglasak u istraživanju će se staviti na sadržaj rada i postignuća pojedinih društvenih djelatnosti, uvažavajući da se financiranje temelji na više različitih izvora (državni proračun, proračun jedinica regionalne i lokalne samouprave, članarine, dotacije i sl.), te da se samo uspostavljanjem sinergijskih procesa s gospodarstvom može polučiti uspjeh.

2.4.1. Vrste i dostignuti stupanj razvoja društvenih djelatnosti u Gradu Opatiji

Grad Opatija je jedna od jedinica lokalne samouprave koja djeluje na površini od 54 km², skrbi za dobrobit svojih 11.759 građana⁸¹, u ostvarivanju ciljeva iz djelokruga društvenih djelatnosti dobro surađuje sa susjednim općinama (sub-regija, Opatijska rivijera) i Primorsko-goranskom županijom (Grad Opatija čini samo 1,51% teritorija PGŽ-a)⁸². Grad Opatija u svom programu djelovanja vodi brigu razvoju društvenih djelatnosti u svim segmentima, gdje prvenstveno spada briga o djeci i mladima kroz sve oblike odgoja i obrazovanja, briga o trećoj dobi, razvoju aktivnosti u kulturi i tehničkoj kulturi, zdravlju i socijalnoj skrbi građana, udrugama i razvoju civilnog društva, nacionalnim manjinama i vjerskim zajednicama, zaštiti ranjivih skupina, potrebama civilnih žrtava i žrtava rata te njihovih obitelji, a sve u cilju unapređenja života i rada različitih slojeva društva u lokalnoj zajednici.

Ostvarujući zajednički interes u unapređivanju društvenog i kulturnog razvitka, Grad Opatija uspostavlja i održava suradnju u okviru samoupravnog djelokruga s drugim jedinicama lokalne samouprave u zemlji i inozemstvu, u skladu sa zakonom i međunarodnim ugovorima, a u okviru samoupravnog djelokruga rada osniva ustanove i javne ustanove, radi ostvarenja određenih društvenih i drugih socijalnih interesa i potreba stanovnika. Pored toga Grad Opatija osigurava i obavljanje onih djelatnosti, kojima se zadovoljavaju svakodnevne potrebe građana na području komunalnih, društvenih i drugih djelatnosti, za koje je zakonom utvrđeno da se obavljaju kao javna služba⁸³.

Istaknuti su ciljevi programa razvoja u segmentu društvenih djelatnosti za razdoblje 2014. – 2016. godina⁸⁴ na način da se osiguravaju materijalni uvjeti za zadovoljavanje potreba građana ove jedinice lokalne samouprave. U okvirima Gradske uprave se problematikom društvenih djelatnosti bavi Upravni odjel za financije i društvene djelatnosti, no svakako imaju značajan utjecaj i odluke relevantnih radnih tijela Gradskog vijeća (školski odbori, uređivački savjeti, povjerenstva, komisije i sl. a posebno odbori za društvene djelatnosti, sport i tehničku kulturu te za pitanja nacionalnih manjina, ljudskih prava i nevladine udruge...)⁸⁵.

⁸¹ Prema Popisu stanovništva iz 2011. godine <http://www.opatija.hr/hr/o-opatiji/>

⁸² Temeljeno na Zakonu o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (N.N. 90/92)

⁸³ Statut Grada Opatije, izvadak iz čl. 19, 24 i 70.

⁸⁴ Iz „Obrazloženje prijedloga Proračuna Grada Opatija za 2014. i projekcije Plana za 2015. i 2016. godinu“

⁸⁵ Više o tome na <http://www.opatija.hr/hr/gradsko-vijece/radna-tijela-gv/>

U djelokrug rada Upravnog odjela za financije i društvene djelatnosti, a u segmentu društvenih djelatnosti mogu se posebno izdvojiti sljedeći poslovi i zadaci:⁸⁶

- osiguravanje javnih potreba u području predškolskog odgoja i naobrazbe
- osiguravanje javnih potreba u području kulture
- osiguravanje javnih potreba u području sporta i tehničke kulture
- osiguravanje javnih potreba u području socijalne skrbi i zdravstva
- osiguravanje javnih potreba u području obrazovanja i znanosti
- osiguravanje javnih potreba u području sporta i drugo.

Analizom relevantnih stavaka proračuna i njegovih izmjena, može se uočiti da *društvene djelatnosti čine nešto više od 30% sveukupnih rashoda* unutar toga su zastupljene slijedeći sadržaji:⁸⁷

1. *sport i rekreaciju (23%) svih dobnih skupina,*
2. *sadržaji za djecu predškolske dobi (19%)*
3. *kultura (12%)*
4. *programe i sadržaje djecu u procesu osnovnog obrazovanja, te za programe socijalne skrbi i zdravstva (8,5%)*
5. *programi i aktivnosti knjižnice i čitaonice, muzeja turizma, tehničku kulturu te poticanje poduzetništva i za otplate kredita (16%).*

U nastavku će se detaljnije analizirati aktivnosti svih subjekata iz područja društvenih djelatnosti, neovisno o izvoru financiranja, a s posebnim naglaskom na kvalitetu programa i ostvarena postignuća, čime ujedno doprinose i imidžu Grada Opatije.

2.4.2. Odgoj i obrazovanje

Na razini Grada Opatije podupiru se različiti programi, aktivnosti i sadržaji, čiji je cilj da se osigura zadovoljavajuća kvaliteta usluga i to od predškolskog odgoja do najviše razine obrazovanja. Svrha je svakom djetetu osigurati pravo na razvoj usklađen s njegovim individualnim mogućnostima, kvalitetan razvoj mladih, ali i ostalih dobnih skupina kroz usklađen sustav formalnog, neformalnog i informalnog obrazovanja, a sve u svrhu razvoja potencijala svih dobnih struktura i njihovu pripremu za tržište rada. Odgojno-obrazovni sustav Grada Opatije u skladu sa svojim potrebama slijedi temeljnu shemu odgojno-obrazovnog sustava Republike Hrvatske.

⁸⁶ Izvadak iz „*Obrazloženje prijedloga Proračuna Grada Opatija za 2014. i projekcije Plana za 2015. i 2016. godinu*“ str. 18.

⁸⁷ Prema elementima objavljenim u *Obrazloženju prijedloga Proračuna Grada Opatija za 2014. i projekcije Plana za 2015. i 2016. godinu* na str.5 i 9, kao i u *Prvoj izmjeni Proračuna Grada Opatije za 2014. godinu* na str. 5 i 7.

Slika 5: *Odgojno-obrazovni sustav u Republici Hrvatskoj*

Izvor: Prilagođeno prema shemi prezentiranoj na stranicama Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta RH - <http://public.mzos.hr/Default.aspx?sec=3385>

2.4.2.1. Predškolski odgoj i obrazovanje

Grad Opatija već dugi niz godina djeluje u pravcu sustavnog unapređivanja svih oblika institucionalnog i izvaninstitucionalnog oblika predškolskog odgoja i obrazovanja. Programom predškolskog odgoja i obrazovanja omogućuje se svakom djetetu pravo na razvoj usklađen s njegovim individualnim mogućnostima i sposobnostima. Osiguravaju se institucionalni i izvaninstitucionalni oblici predškolskog odgoja, pomaže se zaposlenim roditeljima u odgoju i skrbi o djeci te se na taj način unapređuje obiteljski život. Stvaraju se uvjeti za očuvanje zdravlja djece i razvoj emocionalne stabilnosti i socijalizacije⁸⁸.

Grad Opatija sufinancira redoviti program Dječjeg vrtića Opatija (osnivač Grad Opatija), ali sudjeluje i sufinanciranju boravka djece s teritorija Grada Opatije u jaslicama i vrtićima susjednih jedinica lokalne samouprave (uvažava se kriterij blizine posla, nedostatka kapaciteta, posebnih sadržaja – posebni i/ili alternativni programi i sl.), a podupiru se programi i projekti namijenjeni djeci predškolske dobi u organizaciji udruga civilnog društva,

⁸⁸ Prema: <http://www.opatija.hr/files/file/novosti/2014/Javne-potrebe-u-predskolskom-odgoju-i-obrazovanju.pdf>

posebno onih koji su verificirani ili licencirani od strane Agencije za odgoj i obrazovanje, UNICEF-a i sl. Posebno su atraktivni programi u organizaciji Društva „Naša djeca“ Opatija. Dodatni programi se provode prema interesu roditelja, a u cilju poticanja kreativnosti i razvoja sposobnosti kod djece vrtićke dobi, te njihove pripreme za uključivanje u zajednicu.

Najveći broj aktivnosti odvija se u okviru osnovnog programa predškolskog odgoja i obrazovanja koji se pružaju u objektima Vrtića u Opatiji, Lovranu, Voloskom, Ičićima i Veprincu. Postojeći osnovni programi namijenjeni djeci predškolske u različitim kombinacijama.⁸⁹ Ukupni kapacitet Dječjeg vrtića Opatija je 400 djece koja su raspoređena u 21 odgojnu skupinu u 5 objekata i to 12 odgojnih skupina cjelodnevnog (11-satnog) programa, 4 odgojne skupine poludnevnog (5,5 satnog) programa, 2 odgojne skupine u kojima se pravi kombinirani 5,5 i 11-satni program, 1 odgojna skupine za rano usvajanje engleskog jezika, 2 skupine u kojim se provodi program odgojno-obrazovnog rada za djecu predškolske dobi pripadnike talijanske nacionalne manjine⁹⁰.

Cjelodnevni odnosno 11-satni program prilagođen je potrebama zaposlenih roditelja te daje maksimalne pogodnosti u zadovoljenu odgoja i obrazovanja prilagođene djeci ovog uzrasta. Provodi se u 11 odgojnih skupina (objekti u Opatiji, Voloskom, Veprincu, Ičićima i Lovranu) i to za djecu od jedne godine pa do polaska u školu. Njeguje se individualni rad s djecom uvažavajući pojedinačne potrebe i specifične zahtjeve svakog djeteta (sportski, glazbeni, likovni, dramsko-recitatorski sadržaji, te mogućnosti bavljenja tjelesnom aktivnosti, te jezični programi).

Poludnevni ili 5,5-satni program se provodi u 4 odgojne skupine na svim lokacijama, a cilj mu je usmjeren na zadovoljenje stvarnih potreba djece ove dobi, koja ne moraju duže boraviti u vrtiću. Isti ne zadovoljava potrebe zaposlenih roditelja, ali djetetu pruža igru, zabavu, učenje, stjecanje socijalnih vještina u društvu vršnjaka te stjecanje novih iskustva. Poludnevni program je veoma atraktivan, a mogu ga upisati djeca nakon navršene treće godine života, a pohađa se do polaska u školu. U vrtićima Ičići i Veprinac su kreirane 2 skupine kombiniranog 11-satnog i 5,5-satnog programa, što zadovoljava potrebe zaposlenih roditelja, ali omogućava i kraći boravak djece u vrtiću.

Pored redovitog programa u vrtićima Opatija i Lovran provodi se program odgojno-obrazovnog rada za djecu predškolske dobi pripadnike talijanske nacionalne manjine, dok se u Ičićima nudi rano usvajanje engleskog jezika. Djeca ovih skupina komuniciraju sa svojim odgajateljima na stranom jeziku kroz izvođenje posebno planiranih aktivnosti. Djeca uče jezik kroz igru: društvene igre, pjesmu, ples, priču, recitaciju, crtež, te na njima primjeren način usvajaju osnove stranoga jezika. Djeca mogu upisati ovaj program tek nakon navršene treće godine života, tj. nakon što su već prošla proces adaptacije i socijalizacije. U sadržaj odgojno-obrazovnog rada ulaze i programi njegovanja lokalnih običaja i tradicije, a pored programa ranog usvajanja talijanskog i engleskog jezika, likovnih radionica, dramska igraonica te male tjelesne aktivnosti radi razvijanja navika za kontinuiranim tjelesnim vježbanjem i sl. U realizaciji specijaliziranih programa se ostvaruje uspješna suradnja s ustanovama i organizacijama civilnog sektora i s okruženjem uopće.

⁸⁹ Organizira se 11-satni program za djecu u dobi od navršene 1. godine do polaska u školu kao i 5,5-satni program za djecu od navršene 3. godine života do polaska u školu (sve u Opatiji i Lovranu), a također 11 i 5,5-satni program za djecu od navršene 3. godine do polaska u školu u Voloskom u Ičićima i Veprincu. Pored toga se nudi kombinirani 5,5 i 11-satni program odgojno-obrazovnog rada na talijanskom jeziku u Opatiji i u Lovranu za djecu predškolske dobi pripadnike talijanske nacionalne manjine od navršene 3. godine života do polaska u školu, te kombinirani 5,5 i 11-satni program za rano učenje engleskog jezika u Ičićima za djecu od navršene 3. godine života do polaska u školu - dostupno na: <http://www.djecji-vrtic-opatija.hr/Upis-djece>

⁹⁰ Prema <http://www.djecji-vrtic-opatija.hr/hr/Programi>

U Dječjim vrtiću Opatija je zaposleno 67 djelatnika. Njime upravlja stručni tim na čelu s ravnateljicom, pedagoginjom, psihologinjom i zdravstvenom voditeljicom, a u vlastitoj se organizaciji vode administrativni i računovodstveni poslovi. Svaka odgojna skupina ima kvalificirane odgajateljice, od čega i potreban broj osposobljenih za aktivnosti na talijanskom odnosno engleskom jeziku, a o zdravlju djece brinu medicinske sestre. Koriste se i usluge vanjskih stručnih suradnika logopeda i defektologa. Organiziran je i vlastiti sustav pripreme i posluživanja obroka, primjeren prehranbenim potrebama djece predškolske dobi. Dostignuta je i visoka razina integracije djece s posebnim potrebama u redovne programe, uz nastojanje da se zadovolje njihove potrebe uz podršku stručnog tima.

U okvirima financijskih mogućnosti održavaju se postojeći prostori te planiraju kapitalna ulaganja u poboljšanje uvjeta rada i dugoročnog djelovanja Dječjeg vrtića Opatija. Usprkos nastojanju da se osigura maksimalni obuhvat djece u organiziranim programima vrtića i jaslica u skladu s važećim standardima i pedagoškim standardima to nije moguće u postojećim objektima, pa se planira izgradnja novog vrtića u kojem će biti moguće organizirati višu razinu odgojno-obrazovnog rada, što znači da će biti moguće podignuti kvalitetu svih aktivnosti, te proširiti razina osnovnih i dopunskih sadržaja, sukladno suvremenim trendovima i stvarnim potrebama djece ove dobi, a sve prilagođeno zaposlenim roditeljima i uz uvažavanje standarda, sve u cilju kvalitetne skrbi za djecu.

Izgradnjom novog dječjeg vrtića otklonio bi se temeljni nedostatak, a to je da se poslovanje Dječjeg vrtića Opatija u potpunosti uskladi s uvjetima propisanim kriterijima i mjerilima iz Državnog pedagoškog standarda⁹¹, prema kojem se traži smanjivanje broja djece po skupinama u ustanovama predškolskog odgoja i obrazovanja (povećanjem broja odgajateljica, osiguranjem adekvatnih prostornih uvjeta i opreme), a sve kako bi se osiguralo kvalitetno provođenje programa. Da bi se to postiglo, neophodna je izgradnja novog prostora za smještaj djece jasličke i vrtićke dobi.

2.4.2.2. Osnovnoškolsko obrazovanje

Grad Opatija podupire programe javnih potreba u osnovnoškolskom obrazovanju kroz redovite programe osnovnog školstva, dodatne programe te kroz kapitalna ulaganja. Grad Opatija podupire realizaciju programa koje izvodi:⁹²

- Osnovna škola „Rikard Katalinić Jeretov“
- Društvo „Naša djeca“ Opatija
- Osnovna glazbena škola „Mirković“
- Klub za športsku rekreaciju Gorovo
- Centar inkluzivne potpore „IDEM“, te druge udruge, ustanove i pojedinci.

⁹¹ Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe, N.N. br. 63 / 2008 i br. 90 / 2010 (u članku 19.se naglašava da broj djece u jednoj odgojno-obrazovnoj skupini za provedbu programa predškole ne može biti veći od 20.

⁹² Prema: <http://www.opatija.hr/files/file/novosti/2014/Javne-potrebe-u-osnovnoskolskom-obrazovanju.pdf>

2.4.2.2.1. Osnovna škola „Rikard Katalinić Jeretov“

Osnovna škola „Rikard Katalinić Jeretov“ pod ovim imenom djeluje od 1992. godine (od 1970. godine je djelovala pod imenom osnovna škola "Ljubomir Mrakovčić" Opatija). Jedna je od zapaženijih osnovnih škola koje djeluju u PGŽ broji oko 600 učenika i djeluje u nekoliko zgrada. Tako se nastava organizira u zgradi koja je locirana u Voloskom za učenike od I. do III. razreda, a u matičnoj zgradi u Opatiji učenici nastavljaju svoj obrazovni proces od IV. do VIII. razreda. U dvije područje škole (u Ičićima i Veprincu) nastava se organizira samo u prva III. razreda osnovne škole.

Temeljna misija škole je: „Brodimo sretno morem znanja i kulture“, a vizija: „Sigurno, samostalno i odgovorno dijete koje će stečena znanja znati primijeniti u svakodnevnom životu“. Učenici mlađe školske dobi (od I. do IV. razreda) imaju i mogućnost korištenja produženog boravka, a u to vrijeme im se osigurava sadržajan boravak kroz organiziranje obrazovnih aktivnosti, zabave i rekreacije, te obroci pripremljeni po načelima zdrave prehrane⁹³.

Školski odbor osnovne škole „Rikard Katalinić Jeretov“ u suradnji s Upravom škole donosi Školski kurikulum u okviru kojeg se kreiraju specifičnosti po kojima će škola biti prepoznatljiva u segmentu osnovnog i dodatnih sadržaja (međupredmetni sadržaji, izborni predmeti, stjecanje interkulturalnih, poduzetničkih, socijalnih i drugih kompetencija), a sve usmjereno na promocije dodanih vrijednosti škole.⁹⁴

Cilj je sagledati specifične potrebe učenika i sredine u kojoj ova škola djeluje, a kako bi se oblikovao vlastiti profil, na način da se elementi definirani okvirom Nacionalnoga kurikuluma⁹⁵, sustavno unapređuju, produbljuju, nadopunjavaju i šire. U tom kontekstu se u Osnovnoj školi „Rikard Katalinić Jeretov“ poseban naglasak stavlja na sljedeće sadržaje:⁹⁶

- *Zdravlje – prehrana – sport – rekreacija* – u cilju promicanja brige o zdravlju kroz zdravu prehranu i redovitu tjelesnu aktivnost te odgovarajuću medicinsku skrb djece.
- *Održivi razvoj – ekologija – zaštita prirode* – u cilju promicanja brige za očuvanje okoliša, bio- raznolikosti, stjecanja spoznaja o kriterijima za opstanak ljudske vrste, uz stvaranje i održavanje uvjeta „lijepoga školskog okoliša“.
- *Informatička pismenost – tehnologija – znanost* – radi stjecanja potrebnih informatičkih znanja i vještina kao temelja komuniciranja u suvremenom svijetu, uz naglasak na e-učenje (e-learning).
- *Očuvanje kulturne baštine i tradicijskih obilježja* – kroz programe upoznavanja vlastite kulturne baštine i tradicije i njihovo očuvanje radi prepoznavanja vlastitog identiteta.
- *Društvena tolerancija – humanizam – sigurnost* – kroz razvoj društvene osjetljivosti kod djece koju treba senzibilizirati za potrebe drugih (posebno slabih, ugroženih i brojno manjih) i kroz razvoj tolerancije na različitosti (rasnu, vjersku, nacionalnu, spolnu).

⁹³ Više o tome na: <http://os-rkatalinic-jeretov-opatija.skole.hr/> i <http://os-rkatalinic-jeretov-opatija.skole.hr/projekti> i Školski kurikulum (Kurikul), Osnovna škola „Rikard Katalinić Jeretov, Opatija, školska godina 2012./2013, str.15-17.

⁹⁴ Školski kurikulum (Kurikul), Osnovna škola „Rikard Katalinić Jeretov, Opatija, školska godina 2012/2013, str. 4.

⁹⁵ Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje (2011), Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta RH, Zagreb.

⁹⁶ Prema Školski kurikulum (Kurikul), Osnovna škola „Rikard Katalinić Jeretov, Opatija, školska godina 2012/2013, str. 5.

- *Multikulturalnost – multijezičnost – EU integracije – kulturne, estetske i osobne norme i navike* – s ciljem razvoja djece ove dobi kroz spoznaju da su ona dio europskog okruženja u kojem je za komunikaciju potrebno poznavati strane jezike te sustavno upoznavati kulturne raznolikosti i demokratske standarda Europe.

Uz redoviti program, posebna se pozornost stavlja na učenike s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama (učenici s teškoćama u razvoju i daroviti učenici), za koje se organizira dopunska i dodatna nastava. Škola nudi i veliki broj izvannastavnih aktivnosti, ali i niz dodatnih programa, ovisno o pojedinačnim potrebama i interesima svakog pojedinog djeteta. Rezultate svojih aktivnosti javnosti prezentiraju kroz sudjelovanje u javnim i školskim priredbama, natjecanjima ili kroz popularizaciju mnogobrojnih školskih projekata. Dopunska se nastava organizira za Hrvatski jezik i Matematiku za sve dobne skupine, za Hrvatski jezik i Matematiku, ali isto tako za Biologiju, Fiziku, Povijest, Geografiju, Engleski jezik, Talijanski jezik, Tehničku kulturu – Robotiku, Informatiku – Programeri i Arheološku grupu, a nude se i mnogobrojne izvannastavne aktivnosti.⁹⁷

Specifičnosti školi nose dodatni programi poput Škola bez nasilja (za sigurno i poticajno okruženje u školama), Program suzbijanja trgovanja djecom, "Trening životnih vještina" – program prevencije ovisnosti, CAP – program prevencije zlostavljanja djece, GLOBE program podizanja ekološke svijesti učenika, međunarodna Eko škola – obrazovanje za okoliš, „Otvorena škola“ – partnerski odnos škole, roditelja i lokalne zajednice, Informatizacija za sve, e-učenje odnosno provođenje e-tečajeva, Demokracija svakodnevice, Škola za Afriku kao i suradnja s partnerskim školama. Ova škola ponosno nosi nazive „Eko škola“ kao i „Globe Škola“, dobiva priznanja za program „Multimedia“, slijedi UNICEF-ov program „Stop nasilju“, a započelo se s edukacijom za „Glasserove škole“ po programu "Teorije izbora" i sl.

Izvanučionička nastava provodi se u nižim razredima osnovne škole. Počinje se s uočavanjem promjena u prirodi, upoznavanjem zavičaja, slijedi razvijanje prometne kulture i upoznavanje sa sadržajima medijske kulture. Tu pripadaju i poludnevni i cjelodnevni izlet. Zatim se učenici upoznaju s metodološkim osnovama otkrivanja, istraživanja i stvaranja, pri čemu se sustavno razvijaju sposobnosti opažanja, izdvajanja, usustavljivanja podataka te povezivanje sadržaja iz različitih izvora. Učenici se na taj način pripremaju za uključivanje u nastavni proces (kao aktivan i odgovoran sudionik) i javno predstavljanje stečenih spoznaja. U programu se npr. obrađuju obilježja zavičaja, prirodni resursi, promjene u prirodi, voda, tlo, biljke, more, biljni i životinjski svijet i sl. Veliki broj aktivnosti, koje učenici mogu koristiti izvan škole u Opatiji i okolici.⁹⁸

⁹⁷ Scenske skupine, Plesne skupine, Literarno-recitatorske skupine - mali kreativci, Novinarsko-literarne skupine za više razrede, rad u Školskom listu, Recitatora za više razrede, Lutkarske skupine, Glazbene radionice za niže razrede, Glazbeno-scenske skupine u Veprincu ili Ičićima, Mladih knjižničara, Multimedije, Mlađe likovne grupe, Likovne eko radionice, Grafičke likovne grupe, Eko grupa u nižim razredima, Osnova demokracije, Informatike za niže razrede, Karatea, sviranja u Školskom bendu, igranje Odbojke za dječake, IP Prometna kultura, Vjeronaučna skupine, Dvoglasnog pjevačkog zbora za djecu od I.- III razreda, Troglasnog pjevačkog zbora za djecu od IV - VIII razreda, ŠSD, moguće je dodatno učenje talijanskog i engleskog jezika, prisutan je rad s potencijalno darovitom djecom (njihovim učiteljima i roditeljima), a sustavno se potiču aktivnosti pomlatka Crvenog križa, prema: Školski kurikulum (Kurikul), Osnovna škola „Rikard Katalinić Jeretov, Opatija, školska godina 2012/2013, str. 17 – 50.

⁹⁸To je: Aerobik, Atletika, Badminton, Balet, Biciklizam, Boks, Bujnevi, Violončelo, Debata, Dječje gradsko vijeće, Plesna skupina, Društvo Naša djeca (DND), Dobrovoljno vatrogasno društvo, Engleski jezik, Fitness, Folklor, Francuski jezik, Geografija, Gitara, Glazbena škola „Mirković“, Gimnastika, Golf, Grafika, Dječje Gradsko vijeće, Harmonika, Informatika, Izviđači, Jahanje, Jedrenje, Judo, Karate, Kickboxing, Klavir, Klapa, Knjižničari, Košarka, TaekWonDo, Likovni, Limena glazba, Manekeni, Matematičari, Mažoretkinje, Mali nogomet, Nogomet, Odbojka, Odbojka mlađi razredi, Orkestar, Pjevački zbor, Planinari, Plesna škola, Plesna skupina, Plivanje, Radio amateri, Sportski ribolov, Ritmika, Rukomet, Šah, Sintesajzer, Skateboard, Skijanje, Sinkrono plivanje, Skauti, Snowboard, Solffeggio, Španjolski jezik, Stolni tenis, Streljaštvo, Studio za suvremeni ples, TaiBo, Talijanski jezik, Tenis, Violina, Veslanje, Vaterpolo i sl.

Zbog otvorenosti škole prema zajednici i dobre suradnje s okruženjem, dobiva vrijedne donacije, koje nedvojbeno unapređuju kvalitetu obrazovnog procesa i izvođenje izvannastavnih aktivnosti⁹⁹. U tom je razdoblju uvedena mogućnost ranog učenja stranog jezika, proširen nastavni plan i program dodatnim sadržajima, uvedena praksa stručnog usavršavanja djelatnika škole i sl. Općenito je visok pedagoški standard ove škole rezultat napora koji se ulažu u definiranje kvalitetnih i kreativnih sadržaja, te značajnoj financijskoj potpori Grada Opatije, ali i roditelja koji spremno participiraju i time svojoj djeci osiguravaju kvalitetnu razinu osnovnog obrazovanja.

Ova se škola može pohvaliti mnogim postignućima i često se ističe kao škola izvrsnosti u Hrvatskoj temeljem mnogobrojnih programa i projekata, koje je više nego uspješno realizirala. Zbog sustavnog djelovanja na zadovoljavanju visokih ekoloških standarda škola je 2011. godine (nakon trinaest godina članstva) dobila izrazito vrijedno priznanje zlatni certifikat i podigla zelenu zastavu sa zlatnim nitima, a to znači i trajni status međunarodne Eko-škole, te ujedno postala i Eko-škola mentor¹⁰⁰. Za postignute uspjehe učenici se i prigodno javno poveljuju i nagrađuju¹⁰¹, a škola je 2000. godine dobila Nagradu Grada Opatije za područje obrazovanja¹⁰².

Treba istaći da je prof. Milan Babić, dugogodišnji ravnatelj Osnovne škole „R. K. Jeretov“ Opatija (19 godina) dobio Nagradu Grada Opatije za životno djelo¹⁰³, a za vrhunske rezultate koje je u to je vrijeme škola bilježila, stekla status Eko škole, bila uključena u međunarodni eko program Globe i sl. Također ga je i predsjednik Republike Hrvatske odlikovao odličjem Reda Danice Hrvatske s likom Antuna Radića za osobite zasluge u prosvjeti.

2.4.2.2.2. Društvo „Naša djeca“ Opatija

Na području Grada Opatije veoma uspješno djeluje više od 60 godina nevladina udruga Društvo „Naša djeca“ Opatija (DND) koja se bavi osmišljavanjem i organiziranjem slobodnog vremena djece predškolske i školske dobi, a svoj rad temelji na Konvenciji UN-a o pravima djece, zadaćama iz odgojnog i obrazovnog sustava Republike Hrvatske, Nacionalnom planu aktivnosti za prava i interese djece te željama i potrebama djece i roditelja, a prema smjernicama Saveza Društva „Naša djeca“ Hrvatske te "Eurochild" organizacije sa sjedištem u Briselu i „Child Rights Connect“ sa sjedištem u Ženevi, čiji je punopravni član.

Grad Opatija nastoji sve svoje aktivnosti prilagoditi potrebama djece, na način da slijedi i ostale odrednice Konvencije UN-a o pravima djeteta, te od 2000. godine s ponosom nosi naziv „Grad – prijatelj djece“ te sustavno djeluje u pravcu povećanja kvalitete života djece u lokalnoj zajednici. Partner Gradu Opatiji ovoj akciji je DND, koje usko surađuje s Hrvatskim društvom za preventivnu i socijalnu pedijatriju i djeluje pod pokroviteljstvom UNICEF-a (Ured za Hrvatsku). U provođenju ovog projekta nastoji se motivirati i stimulirati odrasle da što potpunije nastoje ostvariti temeljna prava te ispuniti sve izražene potrebe djece, slijedom

⁹⁹ Više o tome: <http://www.novilist.hr/Vijesti/Regija/Opatija/Dobili-dvadeset-tableta-i-pametni-ekran-umjesto-ploce;>
<http://www.racunalo.com/ucionica-buducnosti-predstavljena-u-os-rikard-katalinic-jeretov-u-opatiji/>

¹⁰⁰ Više o tome: <http://www.novilist.hr/Vijesti/Regija/Opatija/Opatijskoj-osnovnoj-skoli-trajni-status-medunarodne-Eko-skole?articlesrclink=related>

¹⁰¹ Više o tome: [http://os-rkatalinic-keretov-opatija.skole.hr/;](http://os-rkatalinic-keretov-opatija.skole.hr/) <http://policija.hr/MainPu.aspx?id=186996>

¹⁰² Prema NAGRADE GRADA OPATIJA <http://www.opatija.hr/files/file/novosti/2014/srpanj/Nagrada-Grada-za-web-2013.pdf>

¹⁰³ Prema NAGRADE GRADA OPATIJA <http://www.opatija.hr/files/file/novosti/2014/srpanj/Nagrada-Grada-za-web-2013.pdf>

nekih temeljnih i dobro proučenih polazišta.¹⁰⁴ Bogato iskustvo koje Grad Opatija ima u provođenju projekta „Grad – prijatelj djece“ ukazuje na to da postoje realne mogućnosti u stvaranju zajedništva odraslih u kreiranju programa za djecu i to prvenstveno kroz međusektorsku suradnju svih dionika.

Osigurana je aktivna participacija djece u zajednici, a nastoji se to širiti i sustavno unapređivati i kroz povezivanje sa gradovima i općinama sa istim interesima odnosno opredjeljenjima značajnim za kvalitetan razvoj djece. Na tom polju su ostvarena mnoga postignuća, te se DND Grada Opatije aktivno uključuje u definiranje nacionalne strategije, kroz koju će se pozitivna iskustva ugraditi i strateški dokument, koji će nedvojbeno imati značajniji utjecaj na unapređenja prava djece. Pod motom „Ljubav djeci prije svega“, DND svoje djelovanje usmjerava na ostvarivanje prava djeteta i participaciju djece u zajednici, organiziranje aktivnosti za kvalitetno korištenje slobodnog vremena djece, a ujedno pomažu roditeljima u pravilnom odgoju i razvoju djeteta, a u svom djelovanju sustavno promiču vrijednosti volonterskog rada.

Društvo naša djeca postiže mnogobrojne uspjehe kroz organizaciju aktivnosti¹⁰⁵ u skladu s temeljnom misijom, vizijom i ciljevima svog djelovanja. Uz obilježavanje značajnih obljetnica, sustavno se organiziraju radionice i igraonice za darovitu djecu po individualiziranim metodama rada i kroz diferencirane sadržaje (npr. radionica Lampica). Ne manje značajne su radionice/igraonice za djecu s teškoćama u razvoju (Kolibrići) u cilju kvalitetnog korištenja njihovog slobodnog vremena (likovno-kreativne, plesne i dramsko-scenske aktivnosti), kroz suradnju s osobama s invaliditetom (Forza), terapijsko jahanje (Pegaz), a djelovanje kroz klub roditelja i promicanje aktivnosti u zajednici.

Usluge defektologa – rehabilitatora usmjerene na poticanje razvoja manipulativnih, perceptivnih, kognitivnih, ekspresivnih i socijalnih vještina djeteta vrtičke i osnovnoškolske dobi, kao i usluge logopeda za svu djecu s poteškoćama u međusobnom komuniciranju i komuniciranju sa odraslima. Organiziraju se savjetovališta za djecu i roditelje (Prijatelj) usmjereno na poboljšanje socijalnih vještina, koncentracije, samopouzdanja, vještina učenja i sl. bilo kroz male grupe ili kroz individualni rad s djecom odnosno s roditeljima. Nastavno na to moguće je organizirati radionice za djecu i roditelje (Rastimo zajedno) radi poticanja kvalitetnijeg provođenja vremena zajedno.

Popularne su i aktivnosti studija za suvremeni ples („D'ORI“) namijenjen maloj djeci za svladavanja plesne tehnike i ritmike odnosno djeci predškolske dobi radi razvijanja baznih elemenata: sluh, ritam, snaga, brzina, spretnost i koordinacija pokreta, koji uz likovno kreativne radionice za djecu od najranije dobi ispunjavaju slobodno vrijeme djece. Naime, djeca najmlađe dobi vole učiti kroz igru, što znači da se igrom i pričom djeca uče izražavati primjenom raznovrsnih likovnih tehnika (vodene boje, tempere, prsti, uljani i voštani pasteli, šarene krede, ugljen) i materijala (glina, kukuruzno tijesto, voće, povrće, kolabiranje papira i drugih predmeta), te povezivanjem neobičnih površina i kombiniranjem tehnika. Rezultati se javno prezentiraju (npr. likovni radovi se izlažu u prostorima DND-a, ali i na samostalnim

¹⁰⁴ Uključuju se slijedeća polazišta djelovanja: (1) Programiranje i planiranje aktivnosti značajnih za djecu, (2) Osiguranje financijskih sredstava za realizaciju planova i programa za djecu, (3) Pružanje podrške i potpore udrugama za djecu, (4) Promicati tezu „Dijete u sigurnom i zdravom gradu“, (5) Voditi brigu o zdravlju djece, (6) Osigurati uvjete za kvalitetan odgoj i obrazovanje djece, (7) Dobra socijalna skrb za djecu, (8) Razvoj kulturnih i sportskih aktivnosti za djecu, (9) Organizacija kvalitetnog provođenja slobodnog vremena i rekreacije za djecu te (10) Pružanje podrške i pomoći roditeljima za kvalitetnu skrb i pravilan odgoj djece. Prema <http://www.dnd-opatija.hr/grad-prijatelj-djece>.

¹⁰⁵ Više o tome na <http://www.dnd-opatija.hr/pocetna>

izložbama), na način da se kreativne likovne aktivnosti kombiniraju s dramsko-scenskim i plesnim aktivnostima što potiče kreativan razvoj djece.

Čitanje priča („pričaonica“) je kvalitetan oblik korištenja slobodnog vremena kroz čitanje priča i bajki, radi upoznavanja čarobnog svijeta mašte i omiljenih likova u cilju razlikovanja dobra i zla, poticanja mašte i kreativnosti, na način da se likovi iz literature zatim oslikavaju, prezentiraju na plakate, slažu kroz puzale i na drugi način osiguravaju djeci kvalitetno korištenje slobodnog vremena. Navedeno se nadopunjuje kroz kreativne igre primjerene uzrastu djeteta („igrajmo se zajedno“), pogotovo u vrijeme zimskih i ljetnih praznika. Djeci se nastoji približiti svijet didaktičke igračke, te osigurava razmjena iskustva s drugom djecom, stvaranje prijateljstva a sve se upriliči kao sadržaji koji nose veselje i užitak. Istu svrhu imaju i proslave dječjih rođendana u DND-u koji nudi kvalitetnu igru, ples, pjesmu i zabavu uz stjecanje novih spoznaja.

DND i Happy time centar organiziraju za djecu do 15 godina „ljetne aktivnosti za djecu“ što uključuje svakodnevno kupanje uz igranje, zabavu, društvene igre (slijepi miš, pantomime, budi i ti lik iz priče...), mala olimpijada, mađioničarski sat i drugo. Korisna je i aktivnost čuvanja djece (*baby sitting*) se organiziraju u kući djeteta, na način da se s roditeljima dogovaraju oblici realizacije čuvanja (uz mogućnost šetnje, čitanja priča, slikovnica, igranje edukativnih igara, crtanje, izrada modela s plastelinom, kompjutorska animacija i sl.), uvažavajući potrebe i zahtjeve pojedinog djeteta i poštujući dogovor s roditeljima („teta čuvalica“). DND sustavno djeluje u cilju uključivanja djece u različite oblike odlučivanja u zajednici, s posebnim naglaskom na stvaranje boljih uvjeta za njihov rast i razvoj (dječja participacija).

U tom procesu se slijede odredbe članka 12. Konvencije UN-a o pravima djeteta koji glasi „Dijete ima pravo izražavati mišljenje o svim pitanjima koje se tiču njega, pri čemu se dječja mišljenja moraju uvažavati“. Provedba ovog članka na razini Grada Opatije provodi se organizirano, pri čemu djeca aktivno djeluju kroz¹⁰⁶:

- dječje forume
- Dječje gradsko vijeće
- dječje javne skupove i susrete.

Dječji forumi djeluju u Opatiji, Lovranu i Dobreću od 1994. godine sa svrhom učenja o dječjim pravima i dužnostima i njihovoj promociji. Djeca su sudjelovala na mnogim značajnim skupovima, i realizirali mnogobrojne projekte, a aktivno se uključuju u razne sfere javnog djelovanja.¹⁰⁷ Dječje gradsko vijeće Grada Opatije je osnovano u ožujku 2001. godine¹⁰⁸, a s ciljem da se i na ovoj razini uspostave odnosi međusobnog uvažavanja, slušanja i

¹⁰⁶ Prema <http://www.dnd-opatija.hr/djecja-participacija>; <http://www.dnd-opatija.hr/djecja-participacija/djecji-forum>; <http://www.savez-dnd.hr/susret-djece-iz-djecjih-foruma-i-zastupnika-u-hrvatskom-saboru/>; <http://www.radiong.hr/?d=1&id=19089>; <http://www.opatija.hr/hr/grad-prijatelj-djece/djecje-gradsko-vijece1/>;

¹⁰⁷ Sudionici su svjetskog summita UN o djeci u SAD (2002), Međunarodnog kongresa o dječjim pravima (2003), Foruma Vijeće Europe za djecu i obitelji (2003. i 2004) Dječjeg susreta o siromaštvu i socijalnoj isključenosti, Eurochild u Belgiji - Europski parlament (2010), Konferencije Cipranskog predsjedništva na temu - Ulaganje u djecu : Sprečavanje i borba protiv dječjeg siromaštva i socijalne isključenosti te promocije dječje dobrobiti(2012); Realizirali su mnogobrojne projekte gdje spada: Dječja igrališta - pravo i potreba svakog djeteta – Tisućljeće mladeži - Canada (2000), Velebitska degenija i bjeloglavi sup – Royal Award foundation - Nizozemska (2002), Djeca su građani Europe – Euronet kampanja, Belgija (2004), Tapani – djeca u borbi protiv siromaštva u svijetu, Švicarska (2006 – 2012), Kvalitetna dječja igračka (2009), Nogometna lopta za djecu Afrike (2010), Međunarodni dan djevojčica (2012), Borbom protiv siromaštva i socijalne isključenosti za dječja prava (2014), i sl.).

¹⁰⁸ Slijedom Konvencije UN-a o pravima djeteta i Europske povelje o sudjelovanju mladih u životu zajednice, a prihvaćeni su i zaključci Kongresa regionalnih i lokalnih vlasti Vijeća Europe, a u djelovanju su se slijedile uspješne aktivnosti projekta “Gradovi i općine prijatelji djece”.

kommunikacije između djece i uprave Grada Opatije. Sustavno se razvija svijest o zajednici svih građana u kojoj treba prepoznati i priznati prava svim skupinama građana pa tako i djeci. Djecu treba osposobiti za izražavanje vlastitog mišljenja, na donošenje odluka od utjecaja na sebe i druge, te na preuzimanje odgovornosti za donesene odluke. Djeca uključena u ova tijela sustavno iniciraju susrete sa saborskim zastupnicima, posjećuju Saboru RH, a zapaženi su i njihovi susreti s načelnicima, gradonačelnicima i županima. Uspješno se organiziraju lokalni, regionalni, nacionalni i međunarodni *dječji javni skupovi te pisanje poruka odraslima i sl.* Na razini PGŽ-a se uključuju u projekte poboljšanja kvalitete života djece s teškoćama u razvoju i njihovih obitelji, te na nacionalnoj razini su uključeni u Saveza DND u okviru projekta „*Budi neovisan*“.

DND je uspješan u provođenju globalno značajnih programa i aktivnosti, te pobjeđuju na javnim natjecanjima, ali nalaze i na zadovoljavajući broj sponzora (*npr. program „RTL pomaže djeci“ – unapređenju psihološkog savjetovanja za djecu*). Nailaze na potporu Ministarstva socijalne politike i mladih u programu podizanja javne svijesti o važnosti prevencije u borbi protiv droga i drugih oblika ovisnosti. U redovite aktivnosti ulazi i obilježavanje značajnih datuma (*npr. Međunarodni dan djevojčica usmjeren na rješavanje problema diskriminacije i nasilja nad djevojčicama, Međunarodni dan borbe protiv siromaštva, Europski tjedan djece čiji su roditelji u zatvoru i sl.*).

DND Opatija se pridružilo međunarodnoj akciji „Graditelji mira“, usuglašava vlastite akcije s načelima Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva. Aktivni je sudionik projekta „Za osmijeh djeteta u bolnici“ koji se realizira u Dječjoj bolnici Kantrida, Odjelu pedijatrije i Zavodu za kirurgiju KBC-a Rijeka. Promovira akcije „Darujmo srcem“ koje usmjerava na prikupljanje novčanih sredstva i hranu i druge oblike pomoći potrebitoj djeci i roditeljima.

Za uspješan rad i ostvarene rezultate je voditeljici DND gospođi Sanji Škorić dodijeljena 2004. godine Zahvalnica Grada Opatije, a 2011. godine Nagrada Grada Opatije za područje društvenih djelatnosti.

2.4.2.2.3. Osnovna glazbena škola „Mirković“

Glazbena škola «Mirković» djeluje od 1991. godine, a danas je to privatna glazbena škola s pravom javnosti sa sjedištem u Opatiji (Volosko) i podružnicama u Malinskoj i Novalji. U osnovnom programu se nude sljedeći sadržaji:¹⁰⁹

- a) *Predškolski glazbeni odgoj* za uzrast od 5 do 7 godina, kojeg provode akademski obrazovani glazbenici prema programu MZOS, a usmjereno je na razvoj kognitivnih sposobnosti, emocionalni razvoj i općenito na cjelokupni razvoj ličnosti, stoga se potiče kreativnost, razvija opći interes za umjetnost i ljubav prema glazbi. Nudi s grupna nastava iz solfeggia te individualna nastava na instrumentu (violina, klavir, gitara i harmonika), a osigurava im se mogućnost uključivanja u javne nastupe.

¹⁰⁹ Prema: <http://ogs-mirkovic-opatija.skole.hr/>

- b) *Osnovna glazbena naobrazba* provodi se u trajanju od šest godina, sukladno verificiranim programima MZOS-a. U individualnoj nastavi se izučava pojedini instrument kao glavni predmet (klavir, gitara, violina, harmonika ili neki drugi instrument), slijedom nastavnog programa za određeni razred tog smjera, a podešenog psihofizičkim sposobnostima pojedinog učenika. Svi slušaju teoretsku nastavu solfeggia, koja je verificirana od strane Ministarstva prosvjete. Nude se i različiti oblici dodatne nastave za učenike koji se pripremaju za natjecanja u zemlji i inozemstvu.
- c) *Glazbena naobrazba više razine* temelji se na programima s razine srednje škole s ciljem osposobljavanja za zvanje *glazbenik*, a traju od četiri do šest godina u svrhu svladavanja pojedinog instrumenta (klavirist, violinist, violist, violončelist, kontrabasist, gitarist, harfist, oboist, flautist, klarinetist, saksofonist, fagotist, hornist, trubač, trombonist, udaraljkaš, harmonikaš, pjevač, orguljaš, tamburaš) ili za teorijski nastavnički smjer, dok se opće obrazovni dio programa realizira u Gimnaziji Eugena Kumičića u Opatiji, sve verificirano prema odredbama MZOS-a. Učenici se razvrstavaju u razrede (obrazovna razina) i klase (isti nastavnik) na način da se nastavni program prilagođava psihofizičkim sposobnostima pojedinog učenika. Učenici koji nemaju dovoljno znanja mogu upisati program pripremnog obrazovanja u trajanju od 2 godine za programe na kojima će moći nastaviti srednje glazbeno obrazovanje (glazbenik oboist, flautist, klarinetist, saksofonist, fagotist, korist, trubač, trombonist, tubist, udaraljkaš, pjevač, teoretičar).
- d) *Radionice/tečajevi modernog POP pjevanja* nude se svim dobnim skupinama pod vodstvom iskusnih i profesionalnih glazbenika s bogatim scenskim iskustvom, a organiziraju se i pripreme za javne nastupe, festivale, snimanja, „talent-show“, općenito za estradu.
- e) Godišnje škola organizira *desetak i više koncerata* na kojima se predstavljaju postignuća i prigodno obilježavaju prigodni datumi. Potporu ovim aktivnostima školi pruža Grad Opatija, Zajednica Talijana i razni sponzori. Učenici škole se uključuju u razne projekte Grada Opatije i šire, gdje postižu uspjeha, a aktivni su sudionici mnogih regionalnih, državnih i međunarodnih natjecanja, na kojima su do sada osvojili čak 160 nagrada.

Vlasnica Glazbene škole „MIRKOVIĆ“ iz Opatije, gospođa Olivera Mirković je 2013. godine dobila Nagradu Grada Opatije za područje odgoja i prosvjete¹¹⁰. Nagrada se temelji na pružanju visoke kvalitete obrazovnog programa, koji se uspješno organizira od 1995. godine. Naime, ova škola osigurava vertikalnu obrazovanja na razini osnovne i srednje glazbene škole, kao i na razini glazbenih tečajeva, te se sustavno promovira odgoj i obrazovanje u području glazbe. Naglasak je na osmišljavanju i organiziranju obrazovanje ponude programa, kroz koje se ona čini dostupnom svim razinama korisnika, što znači i učenicima koji ne mogu ili ne žele pratiti nastavni plan i program redovne škole u potpunosti, a kojima se omogućava upis tečaja te sudjelovanje u raznim internim i javnim aktivnostima škole, a bez obveze pristupanja godišnjim ispitima.

¹¹⁰ Prema NAGRADE GRADA OPATIJA <http://www.opatija.hr/files/file/novosti/2014/srpanj/Nagrade-Grada-za-web-2013.pdf>

2.4.2.3. Srednjoškolsko obrazovanje

Srednjoškolsko obrazovanje se nastavlja na programe osnovnog obrazovanja, a treba omogućiti stjecanje znanja i sposobnosti za uključivanje na tržište rada ili za nastavak obrazovanja. Temeljeno na odredbama Zakona¹¹¹ srednjoškolsko se obrazovanje ustrojava u srednjoškolske ustanove i druge pravne osobe kroz različite vrste i oblike odgoja i obrazovanja, osposobljavanja i usavršavanja, a pod srednjoškolskim ustanovama se podrazumijevaju srednje škole i učenički domovi. Javne srednje škole trebaju biti dostupne svakom djetetu pod jednakim uvjetima i prema njegovim sposobnostima, a zadatak je drugih pravnih osoba da taj sustav nadopunjavaju i obogaćuju. Općenito se nude sljedeći programi u sustavu srednjeg obrazovanja:¹¹²

- a) programi za stjecanje srednje školske spreme
- b) programi za stjecanje srednje stručne spreme
- c) programi za stjecanje niže stručne spreme i
- d) programi osposobljavanja i usavršavanja.

Programima pod (a) do (c) se stječu znanja i sposobnosti za rad i nastavak školovanja, dok se programi pod (d) ustrojavaju na osposobljavanje i usavršavanje, kako bi se jednom stečena znanja, sposobnosti i vještine unaprijedile / dopunile, te osiguralo pretpostavke pojedincu za rad u određenoj struci. Slijedom navedenog, a ovisno o vrsti nastavnog plana i programa koji se provodi, u sustavu srednjoškolskog obrazovanja u RH nude programi:¹¹³

- *gimnazije* (opće ili specijalizirane) u najmanje četverogodišnjem trajanju, stječe se srednja školska sprema;
- *strukovne škole* (tehničke, industrijske, obrtničke i druge) u trajanju od jedne do pet godina stječe se srednja stručna sprema (odnosno u trajanju od jedne do dvije godine stječe se niža stručna sprema);
- *umjetničke škole* (glazbene, plesne, likovne i druge) u najmanje četverogodišnjem trajanju stječe se srednja stručna sprema;
- *srednjoškolsko obrazovanje odraslih* obuhvaća posebne programe za stjecanje srednje školske ili stručne spreme, niže stručne spreme, programe prekvalifikacije i programe osposobljavanja i usavršavanja;
- *obrazovanje učenika s teškoćama u razvoju* organizira se uz primjenu individualiziranih postupaka u srednjoj školi u redovitim ili posebnim razrednim odjelima, obrazovnim grupama ili u posebnim ustanovama.

Učenički domovi su odgojno-obrazovne ustanove u djelatnosti srednjeg školstva, gdje se, u sklopu odgojno-obrazovnog programa, za učenike osigurava i primjeren boravak (smještaj i prehranu) tijekom pohađanja srednjoškolskog obrazovanja. On nije jednak školi i ima posebnu organizaciju i tehnologiju rada koja se ostvaruje različitim programima rada – temeljnim, posebnim i interesnim (izbornim). U programiranju rada polazi se od humanističko-razvojne paradigme i individualnih potreba i interesa učenika. Odgojno-obrazovni program u učeničkom domu potpora je i pomoć učeniku i roditelju u postizanju što kvalitetnijeg ukupnog razvoja i obrazovanja učenika, mladog čovjeka. Program realiziraju nastavnici-odgajatelji te različiti stručnjaci kao što su pedagozi, psiholozi, zdravstveni

¹¹¹ Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, Narodne novine broj 87/08.

¹¹² Ministarstvo znanosti obrazovanja i sporta RH - više o tome na: <http://public.mzos.hr/Default.aspx?sec=2239>

¹¹³ Ministarstvo znanosti obrazovanja i sporta RH - više o tome na: <http://public.mzos.hr/Default.aspx?sec=2239>

djelatnici i drugi, koje po potrebi u svoj rad s učenicima uključuje učenički dom.¹¹⁴ Slijedom zakonskih i drugih odrednica, u nastavku će se prezentirati sustav srednjoškolskih obrazovnih programa i sadržaja koji se nude mladima i ostalim korisnicima u Gradu Opatiji.

2.4.2.3.1. Gimnazija Eugena Kumičića Opatija

Gimnazija Eugena Kumičića Opatija je 2013. godine obilježila 50. godina svoga postojanja (1963. – 2013.) i uspješnog djelovanja. Mnoge generacije se mogu pohvaliti da su stekla kvalitetna znanja, te da im je ova ustanova pomogla da postanu samostalni, kreativni i odgovorni ljudi, koji su u životu realizirati vlastite interese i sklonosti. Gimnaziju sada pohađa 238 učenika, raspoređenih u osam razrednih odjeljenja, na način da se redovni gimnazijski program realizira kroz sadržaje:¹¹⁵

- (a) opće gimnazije i
- (b) jezične gimnazije.

U okviru standardno kvalitetnih programa redovite nastave, izučavaju se sljedeći predmeti: Hrvatski jezik, Latinski jezik, Talijanski jezik, Engleski jezik, Njemački jezik, Glazbena umjetnost, Likovna umjetnost, Matematika, Informatika, Fizika, Biologija, Kemija, Povijest, Geografija, Politika i gospodarstvo, Psihologija, Filozofija, Sociologija, Logika, Etika, Vjeronauk, Tjelesna i zdravstvena kultura te izborna nastava. Broj nastavnih sati i godina izvođenja pojedinog nastavnog sadržaja prilagođena je zahtjevima smjera u skladu sa školskim kurikulumom, koji se donosi svake godine. Najveći dio redovite nastave predstavlja tzv. „jezgrovi kurikulum“, a to je dio koji je jednak za sve učenike u Republici Hrvatskoj.

55

Specifičnost je ove škole što nudi bogat razlikovni i školski kurikulum, a to su sadržaji izborne nastave, dopunske i dodatne nastave, fakultativne nastave, projekte, izvannastavne i izvanškolske aktivnosti¹¹⁶. Razlikovni kurikulum kroz *izbornu nastavu* omogućava učenicima gimnazije da se dodatno osposobljavaju u određenim temeljnim nastavnim disciplinama.¹¹⁷ Školski kurikulum kroz *dopunsku i dodatnu nastavu* omogućava učenicima gimnazije da stječu i nedostajuća znanja kroz dopunsku ili dodatnu nastavu¹¹⁸, ali se organizira i fakultativna nastava.¹¹⁹

¹¹⁴ Prema Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta na <http://public.mzos.hr/Default.aspx?sec=2247&StatutGimnazijeEugenaKumicicaOpatija,svibanj2013>.

¹¹⁵ Prema <http://gimnazija-ekumicica-opatija.skole.hr/skola> ; <http://gimnazija-ekumicica-opatija.skole.hr/nastava/smjerovi> ; <http://gimnazija-ekumicica-opatija.skole.hr/kurikulum> ; <http://gimnazija-ekumicica-opatija.skole.hr/nastava/natjecanja> ; http://gimnazija-ekumicica-opatija.skole.hr/skola/izvannastavne_aktivnosti

¹¹⁶ Više o tome u Kurikulum Gimnazija Eugena Kumičića Opatija, Opatija, rujan 2013 str.2 - 32

¹¹⁷ Ovdje prvenstveno spada: Povijest - antifašistički spomenici Opatijske - Liburnijske rivijere; Talijanski jezik - kultura i civilizacija; Biologija - zaštita čovjekova okoliša; Fizika - astronomija i Tjelesna i zdravstvena kultura

¹¹⁸ Prvenstveno za latinski jezik (dopunska nastava), matematiku (dodatna i dopunska nastava), hrvatski jezik (dopunska nastava) i engleski jezik (dopunska nastava)

¹¹⁹ Fakultativna se nastava organizira za njemački jezik (DSD program), govorništvo (debatni klub), dramsku kulturu i umjetnost, medijsku kulturu (literarno-novinarska družina), medijsku kulturu (školski fotografi), glazbena umjetnost (školska vokalna grupa), zidne novine, tjelesna i zdravstvena kultura (školsko sportsko društvo), zdravstveni odgoj (prevencija ovisnosti i nasilja), građanski odgoj i obrazovanje (edukacija o ljudskim pravima) i sl.

Škola sustavno uključuje učenike u izradu značajnih projekata, koji daju poseban imidž školi¹²⁰. Od 2009. godine se provodi DSD program za njemačku jezičnu diplomu u okviru projekta Partner škola Savezne Republike. Učenici gimnazije su uključeni u izuzetno veliki broj izvannastavnih¹²¹ i izvanškolskih aktivnosti¹²².

Škola je za svoje kvalitetne projekte i uspjehe učenika osvajala mnogobrojne nagrade na županijskim i državnim natjecanjima. Gimnazija Opatija je 2012. godine za svoj kvalitetan rad proglašena najuspješnijom odgojno-obrazovnom ustanovom u PGŽ-u, a ovo visoko priznanje dodijeljeno 2012. godine povodom Svjetskog dana učitelja. Iste je godine Gimnaziji Eugen Kumičić dodijeljena Nagrada Grada Opatije za područje odgoja i obrazovanja, a povodom 50-te obljetnice postojanja i uspješnog djelovanja, za uspjehe ostvarene na županijskim i državnim natjecanjima te za izrazito veliki angažman u raznim aktivnostima i projektima izvan redovnog školskog programa, te uz naznaku da je prema rezultatima na maturi za školsku godinu 2010./2011. opatijska gimnazija ušla u 50 najboljih škola u Hrvatskoj¹²³.

2.4.2.3.2. Srednjoškolsko obrazovanje za potrebe turizma

Srednjoškolski strukovni programi za turizam i ugostiteljstvo generiraju oko 110 zanimanja u turizmu te oko 75 zanimanja u ugostiteljstvu. Prema podacima MZOS-a učenicima se nudi mogućnost upisa u određene programe usmjerene izravno na šire područje turizma, a učestalost pohađanja škola za pojedina zanimanja je sljedeća:¹²⁴

- kuhar (29,9 %)
- hotelijersko-turistički tehničar (25,4 %)
- konobar (18 %)

¹²⁰ Može izdvojiti „20.multidisciplinarni susret Alpe-Adria“, obilježavanje 50. obljetnice postojanja gimnazije“, te ACES projekt - „Istinske boje“ i „Holokaust@projekt o ljudskim pravima“. Škola se ponosi kontinuitetom od 10 godina u provođenju projekta „Alpe Adria“ koji djeluje znatno duže a cilj je organizacija natjecanja u matematici, fizici, kemiji, biologiji, glazbi, fotografiji, grafici, odbojci, malom nogometu, atletici i šahu. Projekt se provodi u suradnji sa gimnazijama iz Udina, Nove Gorice, Bassana del Grappa, Villacha i Temišvara. Zajedno sa Udrugom antifašista Grada Opatije i Opatijske - Liburnijske rivijere, škola aktivno participira u „Danima antifašizma u Opatiji“, te u suradnji s Udrugom dragovoljaca i veterana Domovinskog rata Grada Opatije u projektu „Da se ne zaboravi“; Zapažen je i program „Prihvatanje različitosti“ koji se provodi u okviru ACES-a (Academy of Central European Schools) a u suradnji sa Škofijskom gimnazijom iz Vipave (Slovenija). Njemačke. Rezultate svojih aktivnosti učenici prezentiraju na tradicionalnoj Božičnoj priredbi u hotelu Adriatic Opatija, a prepoznatljiv je i njihov školski list „euGENIJE“. U školi djeluje čakavska radionica i mješoviti pjevački zbor, kao i program eko.kantunič@globe program. Školski sportski klub (ŠSK) naziva se „Gimnazijalac“ i djeluje u segmentu malog nogometa, košarke, odbojke i rukometa. Kroz projekt „Liburnian Trekking“ se učenici gimnazije aktivno uključuju u izučavanje kulturne i prirodne baštine, značajne za razvoj turizma Opatijske - Liburnijske rivijere

¹²¹ Tu pripadaju: psihološke radionice („CRTA“) - za potencijalno darovite i / ili kreativne učenike; Zdravstveni odgoj - planinarska grupa; Volontiranje u školi i u zajednici („Volonterska jezgra“), Ekскурzije i izleti (maturalna ekскурzija, jednodnevna stručna ekскурzija, nagradni izleti najboljem razredu, dvodnevna/jednodnevna stručna ekскурzija i sl.)

¹²² Učenici se uključuju u sljedeće izvanškolske aktivnosti: HRVATSKI CRVENI KRIŽ (akcija „Solidarnost na djelu“; tečaj pružanja prve pomoći unesrećenom; darivanje krvi - maturanti; predavanje „Suzbijanje trgovine ljudima“ i sl.), Udruga DELTA (projekt „Mislim globalno, djelujem lokalno“ i „Dan akcije“), DEUTSCHE SCHUELER ACADEMIE (Ljetna škola za darovite srednjoškolce), ROTARY KLUB OPATIJA (humanitarna modna revija u korist učenika slabijeg imovinskog stanja), Udruga „ZA BOLJI SVIJET“ (uvod u volonterski program, seminar o volontiranju, predstave, zajedničke aktivnosti), GRADSKA KNJIŽNICA Viktor Car Emin OPATIJA (suradnja pri organizaciji pjesničkih večeri, literarnih susreta, Mjeseca knjige ..), Udruga „ALARM“ RIJEKA (popularizacija forum-kazališta; razvoj nenasilne komunikacije,Udruga „LORI“ RIJEKA (senzibilizacija učenika za probleme LGBT osoba), Udruga ROTARACT RIJEKA (međunarodna razmjena učenika i studenata, ljetni kampovi za učenike, volonterske akcije), Udruga OPATIJA (partnerstvo u projektu „Održivi razvoj u praksi“), Osnovna i srednja glazbena škola „Mirković“ (suradnja na manifestaciji „Veliki i mali za Opatiju“), Udruga dragovoljaca i veterana Domovinskog rata – ogranak Opatija (sudjelovanje učenika i nastavnika u manifestaciji „Da se ne zaboravi“ - posjet ličkom ratištu), Udruga antifašističkih boraca Opatija (projekt „Dani antifašizma u Opatiji“), Centar ŽENSKA SOBA Zagreb (prevencija seksualnog uznemiravanja), Documenta – Centar za suočavanje s prošlošću, Zagreb (projekt „Moj zavičaj kroz vrijeme“)

¹²³ Prema NAGRADE GRADA OPATIJA <http://www.opatija.hr/files/file/novosti/2014/srpanj/Nagrade-Grada-za-web-2013.pdf>

¹²⁴ Prema Čorak,S., Tomljanović,R.(2012) Prijedlozi za unapređenje srednjoškolskog obrazovanja za potrebe turizma u Hrvatskoj, Institut za turizam, Zagreb i "Prijave i upisi u srednje škole za školsku godinu 2014./2015. - Idemo u srednju!!!", MZOS RH

- turističko-hotelijski komercijalist (12,8 %)
- pomoćni kuhar, konobar, slastičar (5,9 %)
- agro-turistički tehničar (4,3 %)
- slastičar (3,8 %).

Istraživanja potvrđuju da su srednjoškolski programi usmjereni na obrazovanje za različita zanimanja u turizmu među tri najpopularnija u Republici Hrvatskoj (iza ekonomije, elektrotehnike i računarstva), s time da oko 76% onih koji su završili četverogodišnje programe ovog tipa, nastavlja školovanje, prvenstveno na studijima društveno-humanističkih znanosti (92%).¹²⁵

2.4.2.3.2.1. Hotelijsko-turistička škola Opatija

Hotelijsko-turistička škola ima dugu i zanimljivu povijest, koja na određeni način datira još iz 1929. godine¹²⁶, iako pod ovim imenom djeluje tek od 1991. godine. Misija škole je da obrazuje polaznike za zanimanja na području turizma i ugostiteljstva na način da budu konkurentni na tržištu rada, te da slijede temeljne moralne, građanske i nacionalne vrijednosti ta da budu osposobljeni i za cjeloživotno učenje. Viziju temelji na ovim polazištima ali i na potrebi da se osigura rad škole u jednoj smjeni, uz visoki stupanj opremljenosti i informatizacije, s naglaskom na suradnju sa srodnim školama, roditeljima i lokalnom zajednicom, kroz realizaciju prepoznatljivih projekata a sve u skladu sa trendovima turističke djelatnosti i potrebama tržišta rada.¹²⁷ Proces obrazovanja u hotelijersko-turističkoj školi traje 4 godine.

Školu danas pohađa 317 učenika, raspoređenih u 12 razrednih odjeljenja. Po završetku školovanja učenici stječu zanimanje *hotelijsko-turistički tehničar*, što znači da su osposobljeni za rad u hotelima, turističkim agencijama i drugim organizacijama u području turizma i hotelijerstva¹²⁸. Dakle, učenici se osposobljavaju za rad na poslovima recepcije, portirnice, kuhinjske administracije, nabave, skladišta, službe na katovima, te za poslove nižeg i srednjeg menadžmenta. Osposobljenost za ove poslove garantira kvalitetan program gdje se uz općeobrazovne predmete mogu izučavati i četiri strana jezika s posebnim naglaskom na sadržaje koji učenika osposobljavaju za hotelijersko-turističku struku. Pored svladavanja specifičnosti struke, ova škola omogućuju učenicima uspješan nastavak obrazovanja na visokoškolskim institucijama.

Učenici ove škole pokazuju izniman uspjeh na natjecanjima iz struke na županijskoj, državnoj i međudržavnoj razini. Treba posebno izdvojiti natjecanje „Gastro“ na kojem su učenici u disciplini »Poslovanje putničkih agencija« šest puta osvajali prvo mjesto, pet puta drugo te šest puta treće mjesto; u disciplini «Poslovanje recepcije hotela» šest su puta osvojili prvo, drugo i treće mjesto, a u disciplini «Predstavljanje turističke destinacije» pet puta prvo i dva

¹²⁵ Rezultati analiza stručnog tima IPA projekta „Jačanje institucionalnog okvira za razvoj strukovnih standarda zanimanja, kvalifikacija kurikuluma - za sektor Turizam i ugostiteljstvo, Zagreb: Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih & Nastani planovi i okvirni programi za područje turizma i ugostiteljstva - više o tome na <http://www.asoo.hr/default.aspx?id=1357>

¹²⁶ Više o tome na http://ss-hotelijsko-turistička-opatija.skole.hr/skola/djelatnici/ksenija_beljan

¹²⁷ Prema „Kurikulum“ školska godina 2013/2014, Opatija, rujan 2013

¹²⁸ U okviru nastavnog plana i programa izučavaju se sljedeći predmeti: Hrvatski jezik, Povijest umjetnosti i kulturno-povijesna baština, Geografija, Matematika, Knjigovodstvo s bilanciranjem, Organizacija poslovanja poduzeća, Gospodarsko pravo, Turizam i marketing, Etika, Vjeronauk, Tjelesna i zdravstvena kultura i Praktična nastava. Navedene predmete izvode srednjoškolski nastavnici kvalificirani za područje hrvatskog jezika i književnosti te strane jezike (engleski jezik i književnost, njemački jezik i književnost, talijanski jezik i književnost, francuski jezik i književnost, ruski jezik i književnost), teologije, ekonomske grupe predmeta, matematike, fizike, informatike, geografije, biologije, ekologije, prehrambene tehnologije, filozofije, povijesti, pedagogije, psihologije, tjelesne i zdravstvene kulture.

puta drugo mjesto, što je sve dovelo i do osvajanja prijelaznog pehara Gastro, što visoko pozicionira kvalitetu ove škole u okruženju. Na županijskom natjecanju održanom u Opatiji učenici ove škole su zauzeli prva mjesta u svim disciplinama. Sudjelovanjem na 19. konferenciji i natjecanju učenika Europskog udruženja hotelijersko-turističkih škola (AEHT) održanoj u Killarneyu (Republika Irska) osvojena je zlatna medalja iz «Poslovanja recepcije hotela» tj. prvo mjesto među 270 učenika iz 33 zemlje Europe, Meksika i Brazila.

Učenici škole odlaze i na jezično-literarna natjecanja iz poznavanja hrvatskog jezika, gdje su pet puta osvajana druga mjesta i četiri puta treća na razini PGŽ-a. Na natjecanju koje se provodi pod pokroviteljstvom Vijeća Europe, a pod nazivom „Europa u školi“ su učenici tri puta svojim literarnim radovima osvojili su prvo mjesto na nacionalnoj razini. Sudjeluju i na natjecanju Lidrano. Da su učenici ove škole dobri poznavatelji povijesti dokazuje šest prvih, šest drugih i jedno treće mjesto na županijskom natjecanju te jedno treće mjesto na nacionalnoj razini. Na natjecanju iz talijanskog jezika na razini PGŽ-a učenici su šest puta osvojili prvo mjesto, četiri puta na nacionalnoj razini, a na natjecanju organiziranom na otoku Visu je učenica škole ponijela titulu najbolje poznavateljice talijanskog jezika. Sudjeluju i na natjecanjima iz njemačkog jezika, pa je dva puta osvojeno prvo mjesto u PGŽ-u i jedanput drugo mjesto na nacionalnom natjecanju.

Iz engleskog jezika su tri puta osvajana prva mjesta na županijskoj razini i jednom treće mjesto na nacionalnoj razini. Pored toga škola veliku pozornost posvećuje potencijalno darovitim ali i ostalim zainteresiranim učenicima, koji se uključuju i uspješno realiziraju niz lokalnih i međunarodnih projekata¹²⁹ Škola aktivno surađuje sa međunarodnim i nacionalnim udrugama i tijelima AEHT¹³⁰, CARD¹³¹ te Zajednicom ugostiteljsko-turističkih škola RH. Učenici škole su uključeni u izdavanje školskog lista „CoolTurist“. Danas je škola prisutna u svim porama života Grada Opatije i PGŽ-a. Temeljeno na uspješnom i kvalitetnom pedagoškom radu te postignutim rezultatima školi je povodom Svjetskog dana učitelja Primorsko-goranska županija dodijelila 2004. godine priznanje kao najuspješnijoj odgojno-obrazovnoj ustanovi, a 2005. godine im je dodijeljena županijska nagrada kao najuspješnijoj srednjoškolskoj ustanovi. Nagrada Grada Opatije dodijeljena je školi 2007. godine za područje odgoja i obrazovanja¹³².

2.4.2.3.2.2. Ugostiteljska škola Opatija

Ugostiteljska škola Opatija ima dugu tradiciju i prepoznatljiva je po kvaliteti strukovnog obrazovanja za ugostiteljska zanimanja, te predstavlja značajnu kariku u osposobljavanju kadrova značajnih za turizam ove regije, no njeni kadrovi su uspješno pozicionirani diljem cijele RH pa i šire. Danas Ugostiteljska škola Opatija obrazuje učenike za sljedeća zanimanja:¹³³

¹²⁹ Treba posebno izdvojiti: «Video cinema&school», «Opatija 2002», «Deutsche Schuller Academie», «Snaga jezika», «Austrijski tragovi u Rijeci, Opatiji i Istri», „Fusnota“, „Memooids“, „Prevenција ovisnosti“ «Očuvanje šumskog šetališta Carmen Sylve» i sl.). Ostvaruje se uspješna suradnja sa školom THURY GYÖRGY iz Nagykanizse u Republici Mađarskoj, prvenstveno na području razmjene stručne prakse učenika. Pored toga je razvijena dobra suradnja sa srodnim institucijama iz Kraljevine Švedske, Republike Finske i Kraljevine Nizozemske. Financirano je iz EU fondova se realizira projekt „Konkurentna mladež“ u sklopu natječaja „Modernizacija školskih kurikuluma u strukovnim školama u skladu s promjenjivim potrebama tržišta rada/gospodarstva“ u suradnji sa Ekonomskom školom „Katarina Zrinski“ iz Zagreba i „CESIM“ iz Republike Finske. Naglasak je na osposobljavanju za virtualno vođenje hotelskog objekta uz podršku modernih tehnologija.

¹³⁰ Europsko udruženje hotelijersko-turističkih škola sa sjedištem u Luxemburgu,

¹³¹ Program Europske unije vezan za školstvo,

¹³² Prema NAGRADE GRADA OPATIJA <http://www.opatija.hr/files/file/novosti/2014/srpanj/Nagrade-Grada-za-web-2013.pdf>

¹³³ Više o tome na <http://ss-ugostiteljska-opatija.skole.hr/nastava/smjerovi>

- kuhar (3 godine)
- konobar (3 godine)
- slastičar (3 godine)
- turističko-hotelijerski komercijalist (4 godine).

Obrazovanje za zanimanja kuhar, konobar i slastičar traje tri godine, a mogući su i dvogodišnji programi za zanimanje pomoćni kuhar, pomoćni konobar i pomoćni slastičar, koje pohađaju i učenici s poteškoćama u razvoju, uz obaveznu praksu u trajanju od minimalno 500 sati, koja se uglavnom odvija u školskom praktikumu. Turističko-hotelijerski komercijalist je četverogodišnji program kroz koji se stječu dodatna znanja i vještine iz tehnologija struke, što znači da ovaj program nešto veći naglasak stavlja na organizaciju rada u kuhinji i restoranu, bankete, nacionalna jela, njihovu promidžba odnosno na različita specijalizirana znanja koja čine nadogradnju na osnovnu struku (kuhar, konobar, slastičar).

Donošenje školskog kurikulumu, za ova zanimanja, proizlazi iz dugogodišnjeg iskustva, ali i propisanoga okvira za izradu nastavnog plana za sve oblike strukovnog obrazovanja u ugostiteljstvu¹³⁴, koji mora biti usklađen s polazištima nacionalnog kurikulumu¹³⁵. Slijedom navedenog, a za stjecanje zanimanja kuhar, učenici uz Hrvatski jezik izučavaju i dva strana jezika, Kuharstvo s vježbama i praktičnom nastavom, Gospodarsku matematiku, Povijest, Politiku i gospodarstvo, Računalstvo, Poznavanje robe i prehrane, Biologiju s higijenom i ekologijom, Organizaciju poslovanja ugostiteljskih poduzeća, Ugostiteljsko posluživanje, Osnove turizma, Povijest hrvatske kulturne baštine, Tjelesnu i zdravstvenu kulturu te Vjeronauk ili Etiku.

Program za zanimanje „konobar“ uključuje sve navedeno opće-obrazovne i strukovne predmete, no poseban naglasak stavlja na Ugostiteljsko posluživanje s vježbama i odgovarajuću praksu, a dodatno se još izučava Turistička geografija Hrvatske, Poslovna psihologija i komunikacija, te Marketing u turizmu. Program za zanimanje „slastičar“ je veoma sličan, ali nešto jednostavniji od programa za zanimanje kuhar, s time da se poseban naglasak stavlja na Slastičarstvo s vježbama i odgovarajuću praksu.

„Turističko-hotelijerski komercijalist“ traje četiri godine, sadržajno pokriva većinu predmeta kao navedeni trogodišnji programi, no dodatno osposobljava učenike za ekonomske i organizacijske poslove u struci kroz predmete Poslovno dopisivanje, Gospodarsko pravo, Turistički zemljopis, Knjigovodstvo, Statistika, Računovodstvo i kontrola, Promet i putničke agencije, Recepcijsko poslovanje, a provodi se i odgovarajuća praktična nastava.¹³⁶ Iako prostorni uvjeti nisu odgovarajući (nastava se odvija u dvije školske zgrade i u dvije smjene), učenicima se nastoje pružiti vrhunska znanja u struci.

U tu svrhu je posebno opremljeno pet kabineta namijenjenih za izvođenje praktičnog dijela nastave iz strukovnih predmeta, ostala nastava se izvodi u 10 učionica, u postoji kabinet računalstva s posebnim softverom, postoji dvorana za tjelesnu i zdravstvenu kulturu. Većina učionica je klimatizirana a u postupku je i proces uvođenja integrirane informatizacije

¹³⁴ Odluka o izmjenama i dopunama zajedničkog općeobrazovnog i posebnog stručnog dijela Nastavnog plana za zanimanja Konobar (šifra:071333), Kuhar (šifra: 071233) i Slastičar (šifra: 092533) u obrazovnom sektoru Turizam i Ugostiteljstvo (2011), a temeljem članka 27. stavka 12. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, NN br. 08/08, 86/09, 92/10 i 105/10isp, a provodi ga Agencija za odgoj i obrazovanje, te Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih

¹³⁵ Nacionalni Okvirni Kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obavezno i srednjoškolsko obrazovanje (2010), MZOS RH, str. 21/22

¹³⁶ Više o tome na <http://ss-ugostiteljska-opatija.skole.hr/nastava/predmeti>

nastavnog procesa. Značajan dio nastavnog procesa je i izvođenje odgovarajuće praktične nastave u realnom sektoru, koja je ujedno i uvjet upisa u viši razred. Prema nastavnom planu je tijekom prve i druge nastavne godine potrebno odraditi 280 sati prakse, te 182 sata tijekom ljeta 182, dok je u trećem razredu ta obveza 448 sati tijekom nastavne godine. U tu svrhu su sklopljeni ugovori s velikim brojem poslovnih sustava, organizacija, obrtnika i drugih subjekata u hotelijerstvu i restoraterstvu¹³⁷. Praktičnu nastavu organiziraju i kontroliraju voditelji u školi, ona je integralni dio nastavnog procesa, a redovitost pohađanja i kvalitetu praktične nastave učenici dokazuju potvrdom i dnevnikom.

Uz redovitu nastavu se učenici mogu uključiti u niz ostalih aktivnosti vezanih za struku i šire, a tu pripadaju:¹³⁸ mladi barmeni, „Iz padela naših nona“, ekološka grupa, kazališna pretplata, volonterska tražilica, kreativna radionica – „Mala škola demokracije“, sportske aktivnosti (mali nogomet, rukomet, košarka, kros, odbojka), novinarska grupa koja uređuje školski list i drugo. Posljednjih godina je škola postala posebno prepoznatljiva kroz medijski dobro prezentiranu aktivnost „(U)Gosti na doručku“, što je omogućilo učenicima druženje s nizom veoma značajnih ličnosti iz javnog, kulturnog, poslovnog i političkog života iz lokalnog, regionalnog, nacionalnog, ali i šireg okruženja¹³⁹.

Veliki interes pobuđuje istraživanje autohtonih jela i općenito gastronomske baštine ovoga kraja, na način da učenici prikupljaju, testiraju i publiciraju u posebnim edicijama tradicionalne recepture pod nazivom „Iz padela naših nona“, te ih promoviraju u okviru lokalnih manifestacija, ali i na lokalnoj televiziji (snimljeno je osam polusatnih emisija vezano za gastronomsku baštinu gradova-domaćina festivala Melodije Istre i Kvarnera)¹⁴⁰. Učenici također sudjeluju u programima lokalnih i regionalnih događanja, bilo kroz samostalne prezentacije ili u suradnji sa priznatim i poznatim majstorima struke, što se detaljnije prezentira u listu Ugostiteljske škole Opatija pod nazivom „UŠ“.¹⁴¹ Za sva postignuća u području odgoja i obrazovanja je Ugostiteljskoj školi Opatija 2004. i 2012. godine dodijeljena Nagrada Grada Opatije¹⁴².

2.4.2.3.3. Obrtnička škola Opatija

Obrtnička škola u Opatiji postoji kao samostalna ustanova od 1991. godine, dolazilo je do različitih oblika preustroja. Nastavni plan i program se definira Školskim kurikulumom¹⁴³ te Godišnjima planom i programom rada¹⁴⁴ kojima se definiraju nastani sadržaji i način izvođenja aktualnih programa za sljedeća strukovna zanimanja:¹⁴⁵

¹³⁷ Popis poslovnih sustava, organizacija i obrtnika sa kojima je sklopljen ugovor o obavljanju praktičnog rada dostupan je na http://ss-ugostiteljska-opatija.skole.hr/nastava/prakticanastava?news_hk=5468&news_id=147&mshow=859#mod_news

¹³⁸ Prema <http://ss-ugostiteljska-opatija.skole.hr/nastava/aktivnosti>

¹³⁹ Više o tome na: <http://ss-ugostiteljska-opatija.skole.hr/skola/medijionama>; <http://www.opatija.hr/hr/vijesti/novosti/u-povodu-%E2%80%9Edana-preventive%E2%80%9C-ucenici-na-dorucku-ugostili-ministra-jovanovica,961.html>; <http://www.liburnija.net/foto-ugosti-na-dorucku-zuzi-jelinek-us-opatija/>; <http://www.liburnija.net/ugosti-na-dorucku-ministar-jovanovic-i-rijecki-olimpijci-na-dorucku-opatija/>; <http://www.opatija.hr/hr/vijesti/novosti/vatreni-na-dorucku-u-ugostiteljskoj-skoli,751.html>; <http://www.opatija.hr/hr/vijesti/novosti/politicari-i-sportasi-na-dorucku-u-ugostiteljskoj-skoli,237.html> i drugo

¹⁴⁰ <http://www.liburnija.net/foto-ugostiteljska-skola-gastro-partner-mik-a/>

¹⁴¹ Vicjeti npr.: http://ss-ugostiteljska-opatija.skole.hr/upload/ss-ugostiteljska-opatija/multistatic/18/Skolski_list_US_16.pdf; <http://ss-ugostiteljska-opatija.skole.hr/upload/ss-ugostiteljska-opatija/newsattach/192/U%9A914%20%20www.pdf>; http://ss-ugostiteljska-opatija.skole.hr/upload/ss-ugostiteljska-opatija/newsattach/335/us_15_www.pdf

¹⁴² Prema NAGRADE GRADA OPATIJA <http://www.opatija.hr/files/file/novosti/2014/srpanj/Nagrade-Grada-za-web-2013.pdf>

¹⁴³ Više o tome u http://ss-obrtnicka-opatija.skole.hr/upload/ss-obrtnicka-opatija/images/static3/672/attachment/SKOLSKI_KURIKULUM_2013-14.pdf

¹⁴⁴ Prema: http://ss-obrtnicka-opatija.skole.hr/skola/dokumenti_kole

¹⁴⁵ Više o tome u Brošuri Obrtničke škole Opatija, dostupno na <http://ss-obrtnicka-opatija.skole.hr/upload/ss-obrtnicka-opatija/images/static3/661/attachment/brosura2014.pdf>

- frizer (3 godine)
- pediker (3 godine)
- kozmetičar (4 godine).

Škola raspolaže prostorom za izvođenje teorijske i praktične nastave, te tjelesne i zdravstvene kulture (TZK), smješteno u zgradi u kojoj koristi 6 učionica za teorijsku nastavu, ima informatički kabinet i 3 praktikuma za vježbe (1 frizerski, 1 kozmetički, 1 pedikerski). TZK se izvodi u sportskoj dvorani „Marino Cvetković“ u Opatiji. Nastava se odvija u dvije smjene. Praktična nastava učenika za zanimanja „frizer“ i „kozmetičar“ se najvećim dijelom organizira u realnom sektoru odnosno u subjektima izvan škole (obrtnici i trgovačka društava), dok se veći dio praktične nastave za zanimanje pediker odvija u praktikumu škole iz razloga što nedostaje dostatan broj licenciranih pedikerskih salona.

Opće-obrazovni dio programa se izvodi zajednički za sve školske programe je Hrvatski jezik, Engleski jezik, Povijest, Vjeronauk ili Etika, Tjelesna i zdravstvena kultura, Politika i gospodarstvo. Ostatak nastavnih sadržaja se prilagođava potrebama onog strukovnog zanimanja, koje je u obrtničkoj školi pojedini učenik izabrao. Oni učenici koji su upisali program „frizer“ uz opće-obrazovni dio programa upisuju i sljedeće posebne sadržaje:

- Obavezni dio stručno-teorijskog dijela programa (*Tehnologija frizerstva, Poznavanje materijala, Računarstvo, Dermatologija, Njemački jezik, Matematika u struci, Računalstvo, Zdravstveni odgoj, Psihologija komunikacije, Estetika i umjetnost*).
- Izborni dio stručno-teorijskog dijela programa (*Dekoratívna kozmetika, Vlasuljarstvo, Tradicijske frizure, Manikiranje, Tjelesna i zdravstvena kultura - dodatni program*).
- Praktični dio programa (*Tijekom školovanja tehnološke vježbe oko 340 sati, praktična nastava u školi oko 960 sati i praktična nastava u realnom sektoru minimalno 1800 sati*).
- Vještine i druge karakteristike (*spretnost ruku i prstiju, komunikativnost, lakoća izražavanja, ljubaznost, razvijen smisao za lijepo, te da nisu alergični na kemikalije, učenici se osposobljavaju za šišanje kose i oblikovanje frizura*).
- Učenici se osposobljavaju za (*uređivanje kose i oblikovanje frizura za žene, te uređivanje kose, brade i brkova muškarcima, uređivanje noktiju, uređivanje trepavica i obrva. Osposobljavaju se za rad u frizerskim salonima, na filmu, TV-u ili kazalištu, ali i za samozapošljavanje*).

Oni učenici koji su upisali program „pediker“ uz opće-obrazovni dio programa upisuju i sljedeće posebne sadržaje:

- Obavezni dio stručno-teorijskog dijela programa (*Tehnologija pedikerstva, Matematika u struci, Poznavanje materijala, Dermatologija, Računarstvo, Psihologija komunikacije, Osnove masaže tijela, Nauka o čovjeku, Ekologija, Tjelesna i zdravstvena kultura, Ljekovito bilje, Dekorativna kozmetika, Tehnološke vježbe iz pedikerstva, te sat razrednog odjela*).
- Praktični dio programa (*oko 650 sati praktične nastave u školi oko 1800 sati izvan škole tj. u realnom sektoru - radnom procesu*).
- Izborni dio stručno-teorijskog dijela programa (*Dekoratívna kozmetika, Ljekovito bilje, Aromaterapija, Tjelesna i zdravstvena kultura - dodatni program*).

- Vještine i druge karakteristike (*traže se posebne vještine neophodne za zadatke ovog zanimanja, te dobro poznavanje preparata i uređaja, kojima se zadaci realiziraju. Poželjno je imati sposobnost komuniciranja i opću kulturu, pogotovo za rad u pedikerskim i kozmetičkim salonima, centrima za njegu i uljepšavanje tijela, wellness centrima, hotelskim kompleksima i ostalim ustanovama u kojima postoji potreba za njegom i održavanjem stopala i ruku*)
- Učenici se osposobljavaju za *manikiranje i pedikiranje odnosno za njegu i održavanje stopala i ruku te uklanjanje i korigiranje nepravilnosti na noktima i stopalima, što uključuje poznavanje rukovanja alatima, priborom i preparatima koji se pri tom koriste a sve to traži primjenu znanja iz dermatologije*).

Oni učenici koji su upisali program „kozmetičar“, uz opće-obrazovni dio programa upisuju i sljedeće posebne sadržaje:¹⁴⁶

- Obavezni strukovni predmeti (*Latinski jezik, Biologija, Primijenjena fizika, Primijenjena kemija, Kozmetologija, Ljekovito bilje s botanikom, Nutricionizam, anatomija i fiziologija, Dermatologija, Medicinska mikrobiologija, Primijenjena kozmetika, Dekorativna kozmetika, Primijenjena komunikacija, Primijenjena informatika, Poslovanje u struci*).
- Izborni strukovni predmeti (*Televizijska i kazališna šminka, Terapeutske tehnike, Aroma-kozmetika, Strani jezik u struci, Ekologija, Prva pomoć, Pedikura*).
- Praktični dio programa (*Tijekom školovanja oko 850 sati praktične nastave*).
- Vještine i druge karakteristike (*spretnost ruku i prstiju, komunikativnost, lakoća izražavanja, ljubaznost, razvijen smisao za lijepo, te da nisu alergični na kemikalije. Osim toga se traži poznavanje osnova anatomije i dermatologije, smisao za likovno izražavanje u cilju uočavanja onih karakteristika lica, koje šminkom valja naglasiti ili ispraviti*) i ostalo.¹⁴⁷

Škola potiče učenike da se uz redovitu nastavu uključuju i u dopunske i izvannastavne aktivnosti¹⁴⁸, te uspješno realiziraju veliki broj projekata i radionica.¹⁴⁹

¹⁴⁶ Izmjene i dopune posebnog stručnog dijela nastavnog plana i programa KOZMETIČAR (šifra 250204) u obrazovnom sektoru OSOBNE, USLUGE ZAŠTITE I DRUGE USLUGE, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, lipanj 2011.

¹⁴⁷ Učenici se osposobljavaju za pomaganje ljudima da postignu i očuvaju zdrav i lijep izgled. Stoga se osposobljavaju za njeguje kožu i ispravljanje onih eventualnih nesavršenosti lica i tijela koje nisu u domeni medicine tj. doprinose oblikovanju tijela i ljepšem izgledu lica kroz primjenu tehnika šminkanja. Stečena znanja im osiguravaju zapošljavanje u kozmetičkim salonima, na TV-u, u kazalištu, filmskim i fotografskim studijima i na drugim mjestima gdje se traži šminkanje i priprema za nastup.

¹⁴⁸ Treba naglasiti da učenici frizerskog smjera svake godine sudjeluju na školskom i međuzupanijskom takmičenju, gdje postižu dobre rezultate i više su se puta plasirali i na državna takmičenja. Učenici smjera kozmetičar prate trendove u svojoj struci i mogućnost korištenja aroma-terapije, tako da se stimuliraju posjete manifestacijama „Cosmetic news“ i sl., te proizvođačima kozmetike (npr. „Afrodita“ u Rogaškoj Slatini i sl.) i drugo. Obrtnička zanimanja ove škole se promoviraju na sajmovima u suradnji i organizaciji Obrtničke komore, te kroz neposredne kontakte profesora i učenika škole. Također sudjeluju u popularizaciji obrtničkih zanimanja sa svrhom motiviranja učenika osmih razreda u PGŽ, što se uspješno provodi i kroz „Dane otvorenih vrata“ i putem dnevnog tiska, prema: <http://ss-obrtnicka-opatija.skole.hr/skola/povijest>

¹⁴⁹ To je prvenstveno projekt „Veliki i mali za Opatiju“, organiziraju kvalitetne programe za „Dan škole“ (revija frizura i mek up-a, likovne i umjetničke radionice), te na obilježavanja božićnih i novogodišnjih blagdana. U sklopu programa „Ljubitelji kulturne i prirodne baštine“ učenici svake godine odlaze na studentska putovanja i sl. Škola je također uključena u projekt Auto kluba Rijeka „Sekunda koja mijenja život“, projekt udruge Terra "Zajedno u prevenciji-skupa za mlade", u projekt udruge Gong "Dan akcije" i "Europa u razredu", te u projekte Hrvatskog društva za školsku i sveučilišnu medicinu na temu reproduktivnog zdravlja. Učenici obrtničke škole izdaju list „Zrcalo vremena“ od 1992. godine u kojem predstavljaju postignuća ove škole. učenici obrtničke škole se uz redovite nastavne sadržaje vezane za struku brinu i za kvalitetu odnosa prema okolišu. Jedna od zapaženih aktivnosti je „Školski vrt“, što je hvale-vrijedna aktivnost upoznavanja sa svojstvima i karakteristikama biljaka a u cilju uređenja zelene površine u dvorištu škole, sadnjom ukrasnog i autohtonog bilja u svrhu očuvanja vegetacije, što će se koristiti i za potrebe praktične nastave.

2.4.2.4. *Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu*

Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Opatija, sastavnica je Sveučilišta u Rijeci, a ujedno i jedina visokoškolska institucija, koja nudi suvremene programe za obrazovanje kadrova za različite segmente turističkog menadžmenta na makro i mikro razini. Povijest Fakulteta započinje 1960. godine osnivanjem *Više ekonomske škole ugostiteljskog smjera*, koja se 1969. godine povezuje s programima Ekonomskog fakulteta, Sveučilišta u Rijeci, te djeluje kao specijalistički četverogodišnji sveučilišni studij pod nazivom *Odjel za ugostiteljstvo i turizam*. U skladu sa tadašnjim propisima se 1974. godine ovaj Odjel izdvaja u samostalnu instituciju –*Hotelijski fakultet Opatija*, koji 2000. godine mijenja naziv u *Fakultet za turistički i hotelski menadžment*, odnosno 2008. godine u *Menadžment u turizmu i ugostiteljstvu* (FMTU), pod kojim djeluje i danas¹⁵⁰.

Na fakultetu studira oko 2500 studenata, a zaposleno je 80-ak osoba u nastavnom procesu i 30-ak na ostalim poslovima. Visokoškolsko obrazovanje je uz znanstveno-istraživački i stručni rad, jedna od temeljnih aktivnosti FMTU, koji ima uspostavljen Europski sustav za prijenos bodova (ECTS), što osigurava prepoznatljivost i usporedivost studijskih programa, a isticanje najboljih studenata provodi se kroz međunarodnu klasifikaciju časti (*First Class Honours Degree*). Na Fakultetu se izvode preddiplomski, diplomski, poslijediplomski specijalistički i doktorski studiji, kako slijedi.¹⁵¹

(1) *Preddiplomski sveučilišni studiji:*

- a) Poslovna ekonomija u turizmu i ugostiteljstvu – smjerovi *Menadžment u turizmu i Menadžment u hotelijerstvu* (4 godine – 240 ECTS)
- b) Menadžment održivog razvoja (4 godine – 240 ECTS)
- c) Marketing u turizmu (4 godine – 240 ECTS).

Uvjeti upisa su završena četverogodišnja srednja škola i položena državna matura. Izvodi se kao redoviti studij i izvanredni studij, a po završetku se stječe akademski naziv *sveučilišni prvostupnik / prvostupnica* (baccalaureus / baccalaurea) *ekonomije (univ. bacc. oec.)*.

(2) *Diplomski sveučilišni studiji:*

- a) Menadžment u turizmu – smjerovi *Menadžment događaja i slobodnog vremena i Menadžment turističke destinacije* (1 godina – 2 semestra – 60 ECTS bodova)
- b) Menadžment u hotelijerstvu – smjerovi *Strateški menadžment u hotelijerstvu i Poslovni menadžment u hotelijerstvu* (1 godina – 2 semestra – 60 ECTS bodova)
- c) Održivi razvoj turizma (1 godina – 2 semestra – 60 ECTS bodova)
- d) Marketing u turizmu (1 godina – 2 semestra – 60 ECTS bodova).

Po završetku diplomskoga sveučilišnog studija polaznik stječe akademski naziv *magistar / magistra ekonomije (mag. oec.)*

¹⁵⁰ Više o tome: FMTU Opatija - Vodeća institucija za obrazovanje kadrova u turizmu; Više od 50 godina tradicije obrazovanja vrhunskih kadrova u turizmu 1960.-2014. ; Sveučilište u rijeci, Fakultet u turizmu i ugostiteljstvu, Opatija, (dostupno na: www.fthm.uniri.hr)
¹⁵¹ <http://www.fthm.uniri.hr/index.php/ps-opcenito>

(3) Poslijediplomski specijalistički studiji:

- a) Zdravstveni turizam (2 godine – 4 semestra – 120 ECTS bodova). Po završetku ovog interdisciplinarnog sveučilišnog specijalističkog studija (kojeg zajednički izvodi *ovaj Fakultet sa Medicinskim i Filozofskim fakultetom Sveučilišta u Rijeci*), polaznik stječe akademski naziv *sveučilišni specijalist / specijalistica zdravstvenog turizma (univ.spec.zdrv.tur.)*.
- b) Menadžment u turizmu i ugostiteljstvu – smjerovi *Menadžment turističke destinacije i Menadžment ugostiteljskih operacija* (1,5 godina – 3 semestra – 90 ECTS bodova). Po završetku ovog sveučilišnog specijalističkog studija polaznik stječe akademski naziv *specijalist / specijalistica menadžmenta u turizmu i ugostiteljstvu (univ.spec.oec.)*.

(4) Poslijediplomski doktorski studiji:

- a) Poslovna ekonomija u turizmu i ugostiteljstvu (3 godine – 6 semestara – 180 ECTS bodova).
- b) Menadžment održivog razvoja turizma – smjerovi *Regionalni i lokalni održivi razvoj i Poduzetništvo i održivi razvoj* (3 godine – 6 semestara – 180 ECTS bodova).

Po završetku dokorskog studija polaznik stječe akademski naziv *doktor / doktorica ekonomskih znanosti (dr. sc.)*.

(5) Programi cjeloživotnog učenja:

- a) Specijalist hrane i pića – moduli – *Gastronomija i Restoraterstvo* (1 godina – 2 semestara – 30 ECTS bodova)
- b) Hotelska domaćica (1 godina – 2 semestra – bez ECTS bodova)
- c) Zdravstveni turizam u malom poduzetništvu (1 godina – 2 semestara – 15 ECTS bodova) – u suradnji sa Medicinskim fakultetom Rijeka i Thalassotherapie Opatija
- d) USALI & Benchmarking – interno izvještavanje u hotelijerstvu (1 semestar – 15 ECTS bodova)
- e) Seminar za turističke vodiče – temeljem odredbi Zakona o pružanju usluga u turizmu (NN br. 68/07 i 88/10) i Pravilnika o stručnom ispitu za turističke vodiče i ispitnom programu za turističke pratitelje (NN br. 50/08) – bez ECTS bodova
- f) Seminar za voditelje poslovnica – temeljem odredbi Zakona o pružanju usluga u turizmu (NN br. 68/07 i 88/10) i Pravilnika o ispitnom programu za voditelja poslovnice i sustavu ispitne komisije i načinu polaganja stručnog ispita (NN br. 50/08) - bez ECTS bodova
- g) Ostali programi:¹⁵² Seminar za direktore hotela; Razlikovni program; Tečajevi stranih poslovnih jezika (engleski, talijanski, njemački, francuski ...); Menadžer EU projekata; Modeli i metode praćenja poslovne izvrsnosti; OPERA PMS & S&C hotelski informacijski sustav (Micros Fidelio) i drugi.

Diplomandi FMTU-a su prepoznati kao uspješni menadžeri na visokim pozicijama i drugim odgovornim poslovima u turizmu u zemlji i inozemstvu. Znanstveno-istraživački rad je drugo značajno područje djelovanja nastavnika i suradnika Fakulteta, prvenstveno u znanstvenom području *društvenih znanosti, znanstvenom polju ekonomije*, te različitim *granama* iz ovih i

¹⁵² Programi cjeloživotnog učenja se koncipiraju, odobravaju i izvode temeljem odredbi „Pravilnika o vrednovanju program cjeloživotnog učenja“ Sveučilišta u Rijeci (2013.) - dostupno na http://www.uniri.hr/files/cjelozivotno_obrazovanje/Pravilnik_cjelozivotno.pdf

drugih znanstvenih područja u kojem nastavnici Fakulteta imaju izbor, a moguće ih je prepoznati iz naziva zavoda i katedri.

Jedan od značajnih ograničavajućih činitelja daljnjeg razvoja fakulteta je nedostatan prostor, koji se nastoji riješiti izgradnjom „anexa“ zgrade na istoj lokaciji, što je preduvjet za realizaciju projekata vezanih za ostvarenje ciljeva da FMTU postane međunarodno središte za turizam i održivi razvoj, mjesto susreta nastavnika i studenata s istoka i zapada. U tu svrhu su koncipirani razvojni centri (za kvalitetu, za cjeloživotno obrazovanje, za EU projekte, za razvoj karijera i nove kompetenciju, za međunarodnu suradnju, za PDS studije, za znanstvene i stručne projekte, za stručnu praksu studenata, za ICT i drugo), a kao dislocirane jedinice za operativnu provedu strateških odrednica FMTU. Na FMTU se sustavno provode istraživanje vezana za aktualne teorijske i praktične probleme turističkog gospodarstva (znanstveni projekti, stručne studije, ekspertize, elaborati, analize, vještačenja, savjetovanja, konzultantske usluge, recenzije, revizije i sl.).

Slika 6: Područja znanstvenog i stručnog rada nastavnika i suradnika zaposlenih na FMTU

Izvor: Prema FMTU Opatija – Vodeća institucija za obrazovanje kadrova u turizmu; Više od 50 godina tradicije obrazovanja vrhunskih kadrova u turizmu 1960. – 2014.; Sveučilište u rijeci, Fakultet u turizmu i ugostiteljstvu, Opatija, također dostupno na <http://www.ftm.uniri.hr/index.php/zavod-multi>

U okviru organizirane međunarodne suradnje, ali i kroz individualne kontakte nastavnika, realiziraju se istraživački projekti i s inozemnim ustanovama, a rezultati tih istraživanja se objavljuju u časopisima, zbornicima, knjigama te ostalim znanstvenim i stručnim edicijama. Prijava i izrada EU projekata je jedna od prioritarnih djelatnosti, u nastojanju da FMTU preraste u centar za diseminaciju ekspertnog znanja u cilju pružanja savjetodavnih usluga za

upravljanje EU projektima. Fakultet je prepoznatljiv po bienalnom kongresu „THI – Tourism and Hospitality Industry“, kojeg uspješno organizira od 1974. godine (ranije „Hotelska kuća“), te znanstvenoj konferenciji „ToSee – Tourism in Southern and Eastern Europe“, „Foreign Languages and Tourism“ i sl., a od 1995. godine izdaje znanstveni časopis „Journal of Tourism and Hospitality Management“, referiran u velikom broju znanstvenih baza podataka.

Sustavno se potiču različiti oblici stjecanja znanja nastavnika i suradnika, bilo kroz međunarodnu razmjenu (ERASMUS, CEEPUS...), stjecanjem doktorata znanosti u inozemstvu i kroz usku suradnju nastavnika iste znanstvene grane. Za postignute uspjehe FMTU je stekao mnoga priznanja. Tako je nositelj priznanja SECAM INTERNATIONAL (2010.) za najbolju instituciju ove vrste u jugoistočnoj Europi, dobitnik je nagrade Anton Štifanić za izvanredni doprinos razvoju hrvatskog turizma (2011.), a od strane UNWTO-a (2012.) je uvršten je u vodećih 120 obrazovnih institucija u svijetu, a jedina je visokoškolska institucija u Hrvatskoj koja provodi akreditirane i licencirane programe AHLEI (American Hospitality and Leisure Educational Institute), što studentima osigurava međunarodno priznate certifikate iz hotelske struke.

2.4.2.5. Međusveučilišni Centar Izvrnosti Jean Monnet

Grad Opatija podržava i djelovanje Međusveučilišnog centra izvrsnosti „Jean Monnet“ sa sjedištem u Opatiji (*The Jean Monnet Inter-University Centre of Excellence Opatija*)¹⁵³. Centar je kao interdisciplinarni forum osnovan 2010. godine u suradnji s Pravnim fakultetom u Rijeci i u Zagrebu u svrhu promicanja specijaliziranih istraživanja i poučavanja u području studija europskih integracija. Centar nudi multidisciplinarni pristup obrazovanju na diplomskoj i poslijediplomskoj razini, te posebno kroz programe cjeloživotnog obrazovanja. No prvenstveno usmjerava na istraživanje iz šireg područja pravnih znanosti temeljeno na europskim iskustvima, pa se u tom kontekstu organiziraju znanstvene konferencije i drugi oblici poslovnih skupova. Grad Opatija podržava Jean Monnet program Europske komisije kao i aktivnosti ovog Centra, čiji je zadatak:¹⁵⁴

- ponuditi tržištu visoku razinu interdisciplinarnog obrazovanja na diplomskoj i poslijediplomskoj razini;
- biti mjesto okupljanja istraživača koji slijede suvremene trendove u području europskih studija;
- osiguravati kvalitetne programe cjeloživotnog učenja za potrebe sudaca, ostalih pravnih stručnjaka te osoba zaposlenih u javnim službama;
- pružiti mogućnost studentima i stručnjacima iz jugoistočne Europe da uzmu učešće u sustavu visokoškolskog obrazovanja iz domene rada Centra;
- razvijati dokumentacijsku osnovicu i ustrojiti baze podataka kao neophodnog resursa za potporu istraživanjima i razvoju visokoškolskih obrazovnih programa u području europskih studija.

¹⁵³ Prezentirano prema: <http://excellence.com.hr/media/svecano-otvorenje-medusveucilisnog-centra-izvrnosti-opatija/?lang=hr>;

¹⁵⁴ Dostupno na: <http://excellence.com.hr/?lang=hr>

U svom djelovanju se Centar prvenstveno usmjerava na organiziranje seminara i konferencija, stručno osposobljavanje, razvoj diplomskih i poslijediplomskih studijskih programa i provođenje multidisciplinarnih istraživanja u području europskih studija. Pored toga se Centar aktivno uključuje u publicističku djelatnost iz domene europskog prava i razvoja Europske unije. Grad Opatija svesrdno podržava aktivnosti Centra na način da mu osigurava prostor za rad, te pruža podršku u održavanju konferencija. Centar usko surađuje s Katedrom Jean Monnet na sveučilištima u Rijeci i Zagrebu (svojim matričnim institucijama), ali isto tako sa srodnim europskim institucijama koje se bave istraživanjem, studijima i prikupljanjem dokumentacijske građe, vezano za europske integracije i srodnu pravnu problematiku EU-a.

Da se radi o instituciji od velikog nacionalnog značenja ukazuje i činjenica da ju je svečano otvorio Predsjednik Republike Hrvatske prof. dr. sc. Ivo Josipović (4. listopada 2010. godine). Poticaj osnivanju centra dala je financijska potpora dobivena na natječaju "Jean Monnet", a temeljem odluke Europske komisije koja je prepoznala do tada postignute rezultate u nastavi i znanstvenom radu iz domene europskih integracija. To je ujedno i prvi Centar izvrsnosti takve vrste u Republici Hrvatskoj te jedini na jugoistoku Europe, usmjeren na poticanje izvrsnosti u obrazovanju, istraživanju, promišljanju i raspravi u području izučavanja europskih integracija na visokim učilištima diljem svijeta. Sveučilište u Rijeci te partnersko Sveučilište u Zagrebu, su od strane Europske komisije izabrana između velikog broja prijavljenih, te su takvim izborom pozicionirana među samo deset takvih u svijetu.

Osnivanjem Centra izvrsnosti izabran je put znanosti i poštenja, što se može postići samo kroz naporan rad, što će rezultirati i odgovarajućim vrednovanje takvog rada. To je prepoznato i prije osnivanja Centra, jer je prepoznata kvaliteta osnivača kroz rezultate dosadašnjeg rada i kvalitetno definiranih strateških odrednica prvenstveno u domeni cjeloživotnog učenja (LLL) i međunarodne suradnje. U radu Centra je naglasak stavljen na multidisciplinarni pristup i koordinirano djelovanje vrhunskih znanstvenika i nastavnika iz domene europskih studija Europe i svijeta. Centru podršku pruža i Ministarstvo znanosti obrazovanja i sporta, koje ga sagledava i usmjerava na poziciju svjetskog središta za doktorske studije prvenstveno iz domene europskog javnog prava. Glavni ciljevi Centra izvrsnosti su poticanje izvrsnosti u obrazovanju, istraživanju, promišljanju i raspravi u području izučavanja europskih integracija na visokim učilištima diljem svijeta. Od svog osnutka do danas, Centar se uspješno razvoja u skladu s postavljenim ciljevima.

Zapažena je međunarodna znanstvena konferencija, koja je u Opatiji održana na temu *Na tragu nove europske socijalne paradigme*, a raspravljalo se o problematici osiguranja socijalnih prava i izgradnje socijalne politike Europske unije¹⁵⁵. Rezultati ove konferencije su bili usmjereni na razmatranje socijalnih prava i socijalnih pitanja u EU-u i stvaranje nove europske socijalne paradigme, što uključuje razvoj i budućnost socijalnoga prava u EU-u, ekonomskoj održivosti socijalne države, problemima koordiniranja sustava socijalne sigurnosti, europskim trendovima starenja stanovništva, socijalnim pravima u *starim* i *novim* državama članicama, odlukama Europskog suda u ovoj oblasti, problematikom nezaposlenosti, konfliktom između temeljnih gospodarskih sloboda i socijalnih prava, međunarodnim izvorima, osobnim stečajem, socijalnom sigurnošću i sl.

¹⁵⁵ Uz Jean Monnet međusveučilišni centar izvrsnosti Opatija, konferenciju je organizirao Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Max Planck Institute for Social Law and Social Policy München, a uz potporu Zaklade Sveučilišta u Rijeci, Zaklade Hanns Seidel te Grada Opatije.

Uz znanstvene su zapaženi i strukovni seminari za praktičare, poput npr. *Primjena europskog prava pred nacionalnim sudovima*¹⁵⁶, koji je namijenjen sucima, odvjetnicima, te pravnicima u gospodarstvu i javnom sektoru. Interaktivnim pristupom su ugledni pravni stručnjaci iz Nizozemske, Austrije i Hrvatske razmatrali teme iz europskog prava pred nacionalnim sudovima, a slijedom hipoteze da međunarodno i europsko pravo ne predstavljaju *dodatni teret* nacionalnim sucima, već pružaju nove mogućnosti kroz drugačije modele razmišljanja, što potencijalno mijenja pravnu kulturu post-tranzicijskih zemalja. Razmatrane su praktične implikacije prilagodbe nacionalnog sudstva i primjene novih izvora prava, te šira pitanja pravne kulture i pravne interpretacije u kontekstu vladavine prava u sustavu na više razina. Stečena saznanja za pravnike u Hrvatskoj su vrijedan izvor razumijevanja utjecaja sudskog dijaloga u Europskoj uniji.

Prakticiraju se i bilateralna savjetovanja poput one hrvatskih i talijanskih pravnika na temu *Hrvatska kao nova članica EU-a, prilika za suradnju odvjetnika i pravnika u Italiji Hrvatskoj*¹⁵⁷, a temeljeno na vjeri u budućnost i zajedničku suradnju Hrvatske s ostalim članicama EU-a, a posebno sa susjedima sa kojima je povijesno, kulturološki i civilizacijski duboko povezana. Značajni su i zaključci međunarodne znanstvene konferencije *Izazovi europeizacije obiteljskoga prava*,¹⁵⁸ a predmetom razmatranja su bila multikulturalna i multietnička pitanja s posebnim naglaskom na specifična rješenja definirana obiteljskim pravom sagledavano kroz heterogenost nacionalnih tradicija i društvenih vrijednosti te različita rješenja nacionalnih zakonodavstava.

Cilj je zajamčiti slobodu kretanja osobi unutar EU-a na način da se u svim zemljama jamči sloboda, osobni status i obiteljske odnose u svim državama članicama. Ne manje značajna je edukacijska i istraživačka uloga centra, pa se u ovom kontekstu mogu posebno izdvojiti istraživački seminari za mlade istraživače (asistente, polaznike poslijediplomskih studija, post-doktorande, te mlade nastavnike u znanstveno-nastavnim zvanjima iz domene *Metodologije i stečevina europskog prava*¹⁵⁹).

2.4.2.6. Ostali oblici podrške programima i sadržajima usmjerenih na zadovoljenje javnih potreba u odgoju, obrazovanju i znanosti

Kako je već naglašeno, Grad Opatija ima veoma značajnu ulogu u koordiniranju aktivnosti u osiguranja visoke razine društvene brige za odgoj, obrazovanje te skrb djece i mladih, osnivač je Dječjeg vrtića Opatija i Osnovne škole „Rikard Katalinić Jeretov“, te aktivno prati i financijski sudjeluje u radu srednjoškolskih ustanova i centara za edukaciju u i izvan redovitog sustava obrazovanja. Aktivno sudjeluje u programima FMTU-a. Poseban se

¹⁵⁶ U organizaciji je uz Jean Monnet međusveučilišni Centar izvrsnosti Opatija sudjelovao Hanns-Seidel-Stiftung, a uz potporu Veleposlanstva Kraljevine Nizozemske u Zagrebu

¹⁵⁷ U organizaciji Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Jean Monnet Međusveučilišnog centra izvrsnosti Opatija i Hrvatske odvjetničke komore, a u suradnji sa Gradom Opatija i Generalnim konzulatom Republike Italije u Rijeci

¹⁵⁸ Organizator je Jean Monnet međusveučilišni centar izvrsnosti Opatija Sveučilišta u Rijeci u suradnji sa Sveučilištem u Zagrebu, te zakladom Hanns Seidel Stiftung i Gradom Opatija

¹⁵⁹ Centar uz navedene i druge pravne teme (Izazovi europskog obiteljskog prava, Pravna kultura u tranziciji-Nova Europa i stare vrijednosti-reforma i ustrajnost, Insolventnost država - moguća pravna rješenja, Europsko sportsko radno pravo i sl.), obrađuje i problematiku interdisciplinarnog pristupa ostalih tema, koje su od velikog značaja za razvoj i suživot na tlu EU kao što je Personalizirana medicina: Novi medicinski i društveni izazov ili Tekuća pitanja prekogranične brige o zdravlju-temeljeno na primjeni EU Direktive 2011/24, a zapažena je njegova uključenost u društvene teme poput Javne kampanje protiv nasilja u školi i među mladima . Uz uspješnu voditeljicu, treba navesti da su zapažena gostovanja istaknutih znanstvenika, stručnjaka i praktičara te da Centar vodi mnogobrojne aktivnosti koje proizlaze iz vizije i ciljeva njegova djelovanja, Prema: Organizator je uz Jean Monnet međusveučilišni centar izvrsnosti u Opatiji, Pravni fakultet, Sveučilište u Zagrebu uz potporu Zaklade Hanns-Seidel-Stiftung i Grada Opatije

naglasak stavlja na razvoj onih programa, kojima se potiče kreativnosti i inovativnost, te koji su usmjereni na rješavanje aktualnih potreba građana i lokalnog gospodarstva.

Već je istaknuta izrazito značajna uloga financijske podrške Grada Opatije u programima osnovne i srednje škole, čemu treba dodati i ostale oblike neformalnog obrazovanja, a radi se prvenstveno o podupiranju izvannastavnih aktivnosti u školama koje obuhvaćaju sudjelovanje na natjecanjima, manifestacije u kojima sudjeluju učenici, aktivnostima i projektima kojima se promiče solidarnost, volontiranje i sudjelovanje u zajednici kao i projekti kojima se povećava politička kultura mladih, te programi za nadarene učenike. Grad Opatija sufinancira učenicima i studentima pokazne karate za javni prijevoz.

Grad je razvio i sustav stipendija¹⁶⁰, od onih na koje imaju pravo najbolji učenici i studenti koji žive na području Grada Opatije (mjesečno 500 kn za učenike i 1000 kn za studente), te one posebne i to za studente prava („Dr. Jadranko Crnić”), za studente koji dolaze s područja Grada Vukovara („Solidarnost za Vukovar”), za one koji se obrazuju za deficitarna zanimanja (u suradnji s Hrvatskom obrtničkom komorom) te za stručno usavršavanje i poslijediplomske studije. Stipendije se dodjeljuju i temeljem kriterija doprinosa razvoju lokalne zajednice za postignuća u obrazovanju (nagrade na strukovnim natjecanjima, objavljeni radovi, sudjelovanje u znanstvenim i stručnim projektima i sl.), ali i za postignuća u domeni sporta, kulture, umjetnosti, tehničke kulture i aktivnostima civilnog društva.

Potpore mladima (do 29 godina starosti) daju se i za projekte kojima se podupiru aktivnosti koje povećavaju socijalnu uključenost mladih u društvo, ali se i kroz gradski program poticanja zapošljavanja mladih, pružaju se potpore za stjecanje onih dodatnih stručnih znanja, koja omogućavaju mladima lakše uključivanje na tržište rada (npr. informatički tečajevi – ECDL, računalni operater i dr.; specijalizirani tečajevi jezika za ciljne potrebe i sl.), što se najčešće provodi u suradnji s Hrvatskim zavodom za zapošljavanje. Radi što boljeg sagledavanja potreba mladih, osnovan je 2007. godine „Savjet mladih Grada Opatije“ kao savjetodavno Tijelo Gradskog vijeća, čiji mandat traje 2 godine. Djelovanje članova se temelji na godišnjem programu rada, čiji je cilj unapređenje kvalitete života mladih u zajednici u onim segmentima, koji nadilaze redovite odnosno formalne oblike obrazovanja.

2.4.3. Kultura

Riječ kultura dolazi od latinskih riječi *cultus i colere*, što je značilo nastanjivati, uzgajati, štiti, štiti¹⁶¹ i u širokom smislu sve što je stvorilo ljudsko društvo, za razliku od prirodnih pojava¹⁶², a uključuje razumijevanje i primjenu kriterija za vrjednovanje ljudske djelatnosti. Promatranje kulturnih dobra od interesa za Grad Opatiju, moguće je prezentirati slijedom odredbi Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, koji predviđa odvojeno sagledavanje relevantnih elemenata koji se mogu razvrstati u:¹⁶³

¹⁶⁰ Odluka o stipendiranju učenika i studenata Grada Opatije - više o tome na: <http://www.opatija.hr/hr/obrazovanje/&http://www.opatija.hr/hr/vijesti/novosti/utvrdena-rang-lista-ucenika-i-studenata-za-dobivanje-stipendija,1362.html>

¹⁶¹ <http://hr.wikipedia.org/wiki/Kultura>.

¹⁶² Bratoljub Klaić: Rječnik stranih riječi, str. 765.

¹⁶³ Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, čl. 2., NN, br. 69/99, 151/03, 157/03, 100/04, 87/09, 88/10, 61/11, 25/12, 136/12 i 157/13 i 152/14.

- a) Pokretne i nepokretne stvari od umjetničkoga, povijesnoga, paleontološkoga, arheološkoga, antropološkog i znanstvenog značaja.
- b) Arheološka nalazišta i arheološke zone, krajolici i njihovi dijelovi koji svjedoče o čovjekovoj prisutnosti u prostoru, a imaju umjetničku, povijesnu i antropološku vrijednost.
- c) Nematerijalni oblici i pojave čovjekova duhovnog stvaralaštva u prošlosti kao i dokumentacija i bibliografska baština.
- d) Zgrade, odnosno prostori u kojima se trajno čuvaju ili izlažu kulturna dobra i dokumentacija u njima.

Ova zakonska polazišta uvažavat će se u sagledavanju najznačajnijih kulturnih dobara, s posebnim naglaskom na mogućnosti njihova korištenja i u turističke svrhe. Naime općenito se smatra da turistički razvoj Opatije počinje 1844. godine¹⁶⁴, izgradnjom klasicističke vile *Angioline*, a nagli uspon doživljava nakon 1880. godine, kada cijelo područje kupuje *Društvo južnih željeznica*. U to vrijeme nastaju i brojne luksuzne vile, ljetnikovci, hoteli, pansioni, sanatoriji, paviljoni, kupališta, šetališta i parkovi. Iz tog su doba hoteli *Kvarner* iz 1884. (arh. Wilhelm), hotel *Imperial, Opatija, Park u luci* (po nacrtima K. Schuberta), obalni put (*Lungomare*) i lječilišni put za Veprinac (sve iz 1885.god.) i *Vila Amalia* (1890.) i drugo.

Turizam i kultura su se u Opatiji stalno prožimali, tako da Opatija 1889. godine nudi uređene parkove, luksuzne vile, hotele, čija arhitektura nosi specifična i prepoznatljiva obilježja Srednje Europe i Mediterana prilagođenih lokalnoj građevinskoj tradiciji i krajoliku (arhitekti Carlo Conigh, Maks Fabiani, Karl Seidl i drugi), ali se uz kulturu forme razvija kultura duha, pa ovo razdoblje obilježava izgradnja *Kulturnog doma Zora s čitaonicom*, gdje se okuplja tadašnja znanstvena i kulturna elita. Povijesno nasljeđe čini urbano zelenilo većeg broja parkova, među kojima se posebno ističe *Park Angiolina* ispred vile *Angioline* (s japanskim kamelijama, bambusima, bananama i mnogim drugim egzotičnim raslinjem) s kojeg kreće popularna šetnica *Lungomare*. Radi se o šetnici koja se proteže uz obalu prema Voloskom i Lovranu, a posjetiteljima nudi „zračne kupke“ i pogled na prepoznatljivu arhitekturu s prijelaza stoljeća.

2.4.3.1. Zaštita kulturno-povijesnog nasljeđa

Kulturno-povijesno nasljeđe Opatije heterogeno je u kulturno-povijesnom smislu, a uvjetovano je povijesnim razvitkom, ekonomskim prilikama i utjecajima stranih kultura. Mogu se izdvojiti zaštićene urbane cjeline, građevine, zbirke i druge kulturne vrijednosti, te odražavaju način življenja u prošlosti te utjecaje umjetnika, graditelja, arhitekata te različitih kultura i vrijednosti. O kulturnim vrijednostima se vodi registar kao javna knjiga koja se sastoji od „liste zaštićenih kulturnih dobara, liste kulturnih dobara od nacionalnog značaja i liste preventivno zaštićenih dobara“¹⁶⁵ Tako se u različitim dokumentima od 60-ih godina prepoznaje određena razina zaštite urbanih i ruralnih cjelina, te pojedinačnih građevina, pa se može pratiti koja su kulturna dobra bila zaštićena, a koja su danas:

¹⁶⁴ Tekst u nastavku prezentiran prema javno dostupnim podacima o kulturno-povijesnom nasljeđu Opatije, sve dostupno na <http://ineco.posluh.hr/pgz/opatija/grad-opatija.htm>

¹⁶⁵ Članak 3, Pravilnika o obliku, sadržaju i načinu vođenja registra kulturnih dobara RH, NN 69/99; 151/03; 157/03; 87/09; 88/10; i 61/11

- *Gradska naselja (urbane cjeline):*

- Opatija, rješenje o Registraciji kulturnog dobra (ranije spomenik kulture), br. 391/3-1969¹⁶⁶ Popis zaštićenih kulturno-povijesnih cjelina s popisom ulica koje obuhvaćaju kulturno-povijesne cjeline grada OPATIJE i imaju svojstvo kulturnog dobra temeljem rješenja o usklađivanju sa zakonom Ministarstva kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine, klasa: UP/I-612-08/06-06/0161, ur. broj: 532-04-01-1/4-06-2, od 23. ožujka 2006. godine¹⁶⁷ (Kulturno-povijesnom cjelinom obuhvaćene su sljedeće ulice u: zona zaštite »A«: ULICA PAVA TOMAŠIĆA, PARK ANGIOLINA, PARK SV. JAKOVA, ULICA MARŠALA TITA - samo kućni brojevi: 91/1, 91/2, 93/1-9, 95, 97, 99, 103/1-3, 105/1-2 i 107 i u zoni zaštite »B«: ULICA MARŠALA TITA (osim kućnih brojeva koji su obuhvaćeni u zoni »A«, te osim kućnih brojeva: 1, 5, 228, 230, 232, 234 i 236), ULICA VIKTORA CARA EMINA, ULICA ZERT, ULICA VLADIMIRA NAZORA, ULICA VJEKOSLAVA SPINČIĆA, ULICA VELOG JOŽE, ULICA NIKOLE TESLE, ULICA MILEVE SUŠANJ, ULICA KRIŽIŠĆE, ULICA JOAKIMA RAKOVCA, ULICA FELIKSA PERŠIĆA, ULICA EUGENA KUMIČIĆA, ULICA DRAŽICA, ULICA BOŽE MILANOVIĆA, ULICA SV. FLORIJANA, STUBIŠTE B. PAPANDOPULA, ULICA IVE KALINE, TRG VLADIMIRA GORTANA, RADNIČKA ULICA, STUBIŠTE LIPOVICA, ULICA dr. MAXA OERTELA, ULICA JURAJA DOBRILE, VEPRINAČKI PUT (samobrojevi: 1,2, 2/1, 2/2, 3, 4, 5, 6, 7/1, 7/2, 8, 10, 12 i 14), NOVA CESTA (svi neparni kućni brojevi počevši od kućnog broja 33 do kućnog broja 127, kao i svi sljedeći parni kućni brojevi: 50, 64, 88, 100, 102, 104, 106, 108, 110, 112, 114-130, 144 i 248), ULICA AUGUSTA ŠENOE, ULICA DR. MATKA LAGINJE, ULICA 9. RUJNA, ULICA POGINULIH HRVATSKIH BRANITELJA, ŠETALIŠTE MATE TENTORA, STUBIŠTE ŠKRBIĆI, STUBIŠTE MIROSLAVA KRLEŽE, STUBIŠTE DR. VANDE EKL, PROLAZ MATKA BRAJŠE, PARK MARGARITA, SUBIŠTE EDITE STERN, STUBIŠTE TOMAŠEVAC, STUBIŠTE, STARINA, ULICA DRAGE GERVAISA, ULICA MATE BALOTE, ULICA DANTE ALIGIERI, PUT VRUTKI, LIBURNIJSKA ULICA (samo neparni kućni brojevi: 1, 1/a, 1/b, 1/c, 3-17,) te LIBURNIJSKA ULICA BB (ACI MARINA), kao i samo parni kućni brojevi: (6, 14,16, 20a, 20b, 20c i 20d i brojevi 26-48), MORNARSKA ULICA (samo kućni brojevi: 14,16 i 16a), PRIMORSKA ULICA (samo kućni brojevi: 2,10,11,12a, 35) i svi brojevi (od 13-34 i od 36-46), PUT ZA BRDO (kućni broj 2), ULICA B. ZRINŠČAKA (kućni broj 2). STUBIŠTE VRH IKE (samo kućni brojevi: 2, 3, 4, 5 i 6), STUBIŠTE MUŠIČEVAC (samo kućni brojevi: 1, 3 i 5). STUBIŠTE BORISA ŽELEA (Vila Alpine br. 2), STUBIŠTE VALVASORA (samo kućni brojevi: 1, 3, 5, 7, 12 i 14) ULICA ANTONA RASPORA (Vila Vera br- 7), VARLJENSKA ULICA (samo kućni brojevi: 1, 3, 2/1 i 2/2), JELENKIN PUT (samo broj 2), STUBIŠTE J. PILATA (samo br. 2 i 4), STUBIŠTE F. J. SCHÜLLERA (samo broj 1), ULICA STANKA JURDANE (samo broj 8), ULICA VRUTKI (samo kućni brojevi: 1, 3, 5, 7 i 9), ULICA EMILA BOŠNJAKA (samo kućni brojevi: 2, 3, 4/1, 4/2, 6 i 8), STUBIŠTE BAREDI (samo kućni brojevi: 1, 2, 3 i 3a), ULICA ANTONA DMINAKA - samo kućni broj 2a. STUBIŠTE ADELINE DEL MESTRI (samo kućni brojevi: 1, 3 i 7), STUBIŠTE IVANA ZAVIDIĆA (samo kućni brojevi: 1, 2 i 4).
- Veprinac, rješenje o Registraciji kulturnog dobra (ranije spomenik kulture), br. 388/1-1968¹⁶⁸ također je zaštićena kulturno-povijesna cjeline naselja VEPRINAC temeljem rješenja o usklađivanju sa zakonom Ministarstva kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine, klasa: UP/I-612-08/06-06/0166, ur. broj: 532-04-01-1/4-06-2, od 23. ožujka 2006. godine¹⁶⁹. Kulturno-povijesnom cjelinom obuhvaćene su sljedeće ulice: a) u zoni zaštite »A«: ULICA STARI GRAD sa kućnim brojevima: (1, 2, 4, 5, 6 i 7) i u zoni zaštite „B“ ULICA STARI GRAD sa kućnim brojevima: 3, 25 i svi kućni brojevi od 9 do 16.).

¹⁶⁶ Konzervatorski odjel u Rijeci -Uprava za zaštitu kulturne baštine, dostupno na <http://ineco.posluh.hr/pgz/opatija/naslijed.htm&http://www.opatija.net/hr/atrakcije>

¹⁶⁷ Ministarstvo kulture RH - Kulturna baština, dostupno na <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=31>

¹⁶⁸ Konzervatorski odjel u Rijeci -Uprava za zaštitu kulturne baštine, dostupno na <http://ineco.posluh.hr/pgz/opatija/naslijed.htm&http://www.opatija.net/hr/atrakcije>

¹⁶⁹ Ministarstvo kulture RH - Kulturna baština, dostupno na <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=31>

- Volosko, rješenje o Registraciji kulturnog dobra (ranije spomenik kulture), br. 178/1967.,¹⁷⁰ također *Opatija, Urbanistička cjelina grada Opatije (Z-5053)* Oprič, Poljane, Apriano, Vasanska, Opatija, Volosko (Z-2690) i Povijesna urbana cjelina naselja Volosko (Z- 2696)¹⁷¹ II) Kulturno-povijesna cjelina naselja VOLOSKO ima svojstvo kulturnog dobra temeljem rješenja o usklađivanju sa zakonom Ministarstva kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine, klasa: UP/I-612-08/06-06/0163, ur. broj: 532-04-01-1/4-06-2, od 23. ožujka 2006. godine¹⁷². Kulturno-povijesnom cjelinom obuhvaćene su sljedeće ulice u zoni zaštite „A“: ULICA M. TITA (samo kućni brojevi 1 i 5), ULICA ANDRIJE ŠTANGERA, OBALA FRANA SUPILA, STUBIŠTE R.K. JERETOVA (samo kućni brojevi: 1, 3, 5, 4, 9 i 11), ULICA ČRNIKOVIĆA (samo 1, 2 i 3), SKRADINJ, ULICA DR. ANDRIJE MOHOROVIČIĆA.
 - - ULICA BRAJDICA, ULICA VOLOŠĆANSKIH KAPETANA, ULICA DR. IVANA POŠČIĆA (samo kućni brojevi: 1, 3, 5, 7, 9/1, 9/2, 11, 13 i 15), ULICA R.K.JERETOVA - neparnim kućni brojevi - prema moru), STUBIŠTE BAREDINE (samo brojevi: 1, 2, 4 i 6), PUT UZ DOL (samo kućni brojevi 1, 2, 3, 4, 5, 9, 11, 13, 15 i 17) i b) ulice u zoni zaštite »B«: ULICA ČRNIKOVIĆA sa svim kućnim brojevima koji nisu u zoni »A« zaštite, ULICA DR. IVANA POŠČIĆA samo kuć. br. 2, 4 i). ULICA I. M. RONJGOVA.
- *Seoska naselja (ruralne cjeline):*
 - Mala Učka, rješenje o Registraciji kulturnog dobra (ranije spomenik kulture), br. 542/1-1976¹⁷³ Ruralna cjelina: Mala Učka (k.o. Vranja), dvije međusobno odijeljene jezgre naselja – zaseoci (Z-5090).¹⁷⁴
 - *Pojedinačne građevine:*
 - *Crkva sv. Jakova* sa samostanom u Opatiji je rješenjem o Registraciji spomenika kulture, proglašena kulturnim dobrom 1987. godine (br.: MP/351-2-1987.)¹⁷⁵, a sagrađena na k.č. 137, 138, 139, 820 i 821, k.o. Opatija. Svojstvo kulturnog dobra je potvrđeno temeljem rješenja o usklađivanju sa Zakonom Ministarstva kulture, Uprave za zaštitu kulturne baštine, klasa: UP/I-612-08/02-01/1259, ur. broj: 532-10-1/8(JB)-02-2, od 19. veljače 2003. godine¹⁷⁶, a nalazi se i u registru Ministarstva kulture – Opatija, (Z - 788) i Opatija.¹⁷⁷
 - *Vila Minz*¹⁷⁸, u *Ičićima*, Liburnijska 3, Veprinac (Z-12) sagrađena je na k.č. 264, k.o. Veprinac i ima svojstvo kulturnog dobra temeljem rješenja Ministarstva kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine, klasa: UP/I-612-08/01-01/84, ur. broj: 532-10-1/ 8(JB)-02-2, od 17. rujna 2002. godine.¹⁷⁹
 - *Zgrada "Zora"*, rješenje o Registraciji spomenika kulture, br.: 01-64/6-1970.
 - *"Vila Rosalia"* rješenje o Registraciji spomenika kulture, br.: IP-230/7-1971.

¹⁷⁰ Konzervatorski odjel u Rijeci -Uprava za zaštitu kulturne baštine, dostupno na <http://ineco.posluh.hr/pgz/opatija/naslijed.htm&http://www.opatija.net/hr/atrakcije>

¹⁷¹ Izvod iz Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske br. 2/2006. - Lista zaštićenih kulturnih dobara (NN 124/06)

¹⁷² Ministarstvo kulture RH - Kulturna baština, dostupno na <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=31>

¹⁷³ Konzervatorski odjel u Rijeci -Uprava za zaštitu kulturne baštine, dostupno na <http://ineco.posluh.hr/pgz/opatija/naslijed.htm&http://www.opatija.net/hr/atrakcije>

¹⁷⁴ Izvod iz Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske br. 1/2011. - Lista zaštićenih kulturnih dobara (NN 92/11)

¹⁷⁵ Konzervatorski odjel u Rijeci -Uprava za zaštitu kulturne baštine, dostupno na <http://ineco.posluh.hr/pgz/opatija/naslijed.htm&http://www.opatija.net/hr/atrakcije>

¹⁷⁶ Oafuks o visini spomeničke rente Grada Opatije od 26. 10. 2010. Prilog - Popis zaštićenih nepokretnih kulturnih dobara (Klasa: 011-01/10-01-18; Ur. broj: 2156/01-01/10-1)

¹⁷⁷ Konzervatorski odjel u Rijeci -Uprava za zaštitu kulturne baštine, dostupno na <http://ineco.posluh.hr/pgz/opatija/naslijed.htm&http://www.opatija.net/hr/atrakcije>

¹⁷⁸ Izvod iz Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske br. 2/2006. - Lista zaštićenih kulturnih dobara (NN 151/02)

¹⁷⁹ Ministarstvo kulture RH - Kulturna baština, dostupno na <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=31>

- *Casino di Lettura u Opatiji*, Ulica sv. Florijana 1, sagrađena na k.č. zgrade 266, k.o. Opatija, ima svojstvo kulturnog dobra temeljem rješenja Ministarstva kulture Uprava za zaštitu kulturne baštine, klasa: UP/I-612-08/02- 01/560, ur. broj: 532-10-1/8(JB)-02-2, od 19. veljače 2003. godine¹⁸⁰, a i sto tako i kasnije u registru Ministarstva kulture (Z - 839).¹⁸¹
- *Vila Rozalia, Opatija –Ive Kaline 9, Volosko (Z-110)*¹⁸² Vila Rozalia u Opatiji, Ive Kaline 9, sagrađena na k.č. 248 i 760/1, k.o. Volosko, ima svojstvo kulturnog dobra temeljem rješenja o usklađivanju sa Zakonom Ministarstva kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine, klasa: UP/I-612-08/02-01/318, ur. broj: 532-10-1/8(JB)-02-2, od 28. svibnja 2002. godine.¹⁸³
- *Vila Kesselstadt, V. Nazora 6 (Opatija, Z – 3699)*.¹⁸⁴ Vila Kesselstadt u Opatiji, Vladimira Nazora 6, sagrađena na grč. 117, grč. 118, grč. 129, kč. 644/2, kč. 646/1, kč. 671/1, kč. 671/2, kč. 675/1 i kč. 718/2 k.o. Opatija, koja ima svojstvo kulturnog dobra temeljem rješenja Ministarstva kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine, klasa: UP/I-612-08/02-06/0128, ur. broj: 532-04-01/4-08-2, od 10. ožujka 2008. godine.¹⁸⁵
- *Hrvatski muzej turizma Opatija – Muzejska građa – Zbirka hotelskog inventara i opreme, Zbirka memorabilija i Zbirka suvenira (Z-5053)*.¹⁸⁶

Nažalost neka od navedenih kulturnih dobara više ne uživaju ovu kategoriju zaštite objavljenu u Registru kulturnih dobara, dostupnim na stranicama Ministarstva kulture. Aktualnu situaciju najbolje ocrtavaju prostorno-planski dokumenti, u kojima je slijedom zakonske obveze ugrađen sustav mjera za zaštitu kulturnih dobara. Tako su Urbanističkim planom uređenja naselja Opatija, kao temeljnim dokumentom prostornog uređenja, izdvojena ona kulturna dobra, koja treba očuvati, te jasno naznačiti u području obuhvata plana. U tom kontekstu su Urbanističkim planom Grada Opatije posebno izdvojena ona područja, sadržaji, kulturna dobra i prirodne vrijednosti, koji se nalaze pod posebnim uvjetima korištenja i zaštite, kako slijedi:¹⁸⁷

- a) *Registrirana kulturna dobra temeljem Zakona*: Casino di Lettura te vile Rosalia i Kesselstatt, zgrada Zora, Crkva svetog Jakova; urbanistička cjelina zaštićena kao kulturno dobro – zona A i zona B u Opatiji; – zona A i zona B u Voloskom.
- b) *Prijedlog za pojedinačnu registraciju kulturnih dobara temeljem Zakona*: vile Amalija, Angiolina, Flora, Laura, Mandrija, Madona; hoteli Kvarner i Opatija/ Quisisana; zgrada JLS i zgrada suda; Crkva sv. Ane i Crkva sv. Roka.
- c) *Zaštita kulturnih dobara od lokalnog značaja temeljem Plana*: vile Ariston, Artemis, Imperial, Jeanette, Lazarini, Ransonnet, Schlosser, Splendid i Schwegel; hoteli Agava, Bellevue, Palace, Belvedere I i II, Imperial, Bristol, Mozart i Dubrava; Adria Club; Umjetnički paviljon Juraj Šporet; Evangelička crkva i Crkva Marijina navještenja te groblje Volosko i Opatija.

¹⁸⁰ Ministarstvo kulture RH - Kulturna baština, dostupno na <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=31>

¹⁸¹ Izvod iz Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske br. 1/2011. - Lista zaštićenih kulturnih dobara (NN 58/07)

¹⁸² Izvod iz Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske br. 2/2006. - Lista zaštićenih kulturnih dobara (NN 151/02)

¹⁸³ Ministarstvo kulture RH - Kulturna baština, dostupno na <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=31>

¹⁸⁴ Izvod iz Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske br. 1/2011. - Lista zaštićenih kulturnih dobara (NN 61/09)

¹⁸⁵ Ministarstvo kulture RH - Kulturna baština, dostupno na <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=31>

¹⁸⁶ Izvod iz Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske br. 1/2011. - Lista zaštićenih kulturnih dobara (NN 92/11)

¹⁸⁷ Duser, N. (2012) *Izmjene i dopune Urbanističkog plana uređenja naselja Opatija, Urbanistički institut Hrvatske, broj kartografskog prikaza 3.2.A*

- d) *Zaštita evidentiranih kulturnih dobara temeljem Plana*: vile Neuhausler, Gorovo, Gisela, Gruber, Frida Ježica, Aloro, Šikić, Jenny, Meri, Dagmar, Liechtenberg, Dražica, Dalibor, Schnberger, Szemere i Vera; Hoteli Wisteria i Kristal, te veliki broj građevina u području naselja Volosko.
- e) *Zaštita prirodnih vrijednosti temeljem Zakona*: kulturno dobro parkovne arhitekture – parkovi Angiolina, Margarita i sv. Jakov.
- f) *Zaštita prirodnih vrijednosti temeljem Plana*: kulturno dobro parkovne arhitekture – park Esperija; park-šuma – šume bora na Preluku; Šetnica Carmen Sylva.

Navedeno potvrđuje da određena ranije deklarirana kulturna dobra to više nisu, te da se promiče širi kontekst zaštite. Kulturna dobra Opatije su uglavnom prepoznatljiv dio bogatog povijesnog naslijeđa, a nose poseban pečat vladavine Austro-Ugarske monarhije. Opatija je grad otvoren turizmu i obilježava ga multikulturalnost u komunikaciji s ljudima drugih jezika i kultura, kroz način mišljenja, djelovanja i odnosu prema kulturnim dobrima, jeziku i običajima, te potrebi da se ta dobra sačuvaju i bolje turistički valoriziraju. Navedeno također naglašava potrebu prepoznavanja i zaštite pokretnih kulturnih dobara svih oblika i sadržaja. Grad Opatija financijski podupire zadovoljavanje kulturnih potreba građana Opatije i turista. Kulturni sadržaji se usmjeravaju prvenstveno na zadovoljenje potreba građana kroz dostupnost knjiga, muzejske građe, likovne i glazbeno-scenske umjetnosti, na način da se umjetnost približava korisnicima, ali i da se potiče kulturno-umjetnički amaterizam. Kultura je i značajan segment u obogaćivanju turističke ponude, bilo da se u sadržaje ponude uključe nepokretna i pokretna kulturnih dobara, razni oblici kulturnog stvaralaštva, običaji, autohtone vrijednosti i drugi oblici valorizacije povijesne baštine u turističke svrhe. Stoga će se u nastavku posebno prikazati najznačajnija nepokretna i pokretna kulturna dobra, ustanove i programi, koji čine značajan segment ukupne turističke ponude.

Da je potreba zaštite i očuvanje kulturnih dobara od velikog značaja za očuvanje identiteta Grada Opatija prepoznato je i u proračunu u kojem je po izdvajanjima unutar društvenih djelatnosti (30% rashoda proračuna) *kultura* na trećem mjestu (s 12 % proračuna), s naglaskom na poticanje onih sadržaja, koji trebaju donijeti boljitak građanima i motivirati dolazak turista.

2.4.3.2. Značajne građevine

Urbane cjeline i građevine nedvojbeno pripadaju kategoriji nepokretnih kulturnih dobara kojima se Grad Opatija može ponositi, a rezultat su prepoznatljive graditeljske baštine, koja priča prepoznatljivu opatijsku povijest. U prethodnom poglavlju su izdvojene zaštićene urbane cjeline u naseljima Opatija, Volosko i Veprinac, no potrebno je izdvojiti one građevine, koje imaju i pojedinačnu vrijednost. To su prvenstveno sakralni objekti:

- *Crkva i samostan sv. Jakova* simbolizira legendu nastanka Opatije kao naselja¹⁸⁸. Izgrađena je početkom 15. stoljeća kao benediktinski samostan, po kojemu je grad i dobio ime. Do danas je međutim preostalo vrlo malo od njezinog izvornog izgleda, jer

¹⁸⁸ Opatija se prvi put spominju u "Liber civilium", gdje riječki notar Anton de Reno 1449. god. bilježi "opata Jakova i njegovog prethodnika Radmana u samostanu Sv. Jakova - Abbazia st. Jacobi al Palo / di Preluca.", prema <http://ineco.posluh.hr/pgz/opatija/grad-opatija.htm>

je adaptirana 1506. godine, renovirana krajem 18. stoljeća, i proširena tridesetih godina 19. stoljeća. Pretpostavlja se da samostan potječe još iz XII. st., no dokaz o aktivnostima samostana postoji samo za 1490. (kastavski statut) i 1584. godinu (tužba nadvojvodi Karlu). *Crkva sv. Jakova* je jednobrodna, manjih dimenzija i pravilno orijentira, a u crkvi se nalazi kopija reljefa "Pieta" koji prikazuje umirućeg Krista s majkom Marijom i Marijom Magdalenom, djelo poznatoga hrvatskog kipara Ivana Meštrovića.

- *Crkva sv. Ane* u Voloskom barokna je crkva s dva zvonika na pročelju, sagrađena 1708. godine, krovni je pokrov kupa, a ispred crkve je prostor u zelenilu do kojeg se dolazi raskošnim stubama. Glavni prostor je nadsvođen križnim svodom, a nad ulazom je pjevnica koju nose stupovi. Unutrašnjost lijeve bočne kapele opremio je i ukrasio u secesijskom stilu kipar Ivan Rendić (1910./11.) Crkva sv. Ane postaje župnom crkvom 1914. godine.
- *Crkva sv. Roka* u Voloskom prvi se puta spominje 1570. godine, a građena je u raznim historicističkim oblicima, a pročelje završava zvonikom na preslicu. Apsida je ukrašena nizom slijepih visećih arkada ispod potkrovnog vijenca, a na vanjskom zidu apside je smještena niša sa skulpturom sv. Roka.
- *Evangelička crkva* u Opatiji izgrađen je prema projektu C. Seidla kao jednobrodna građevina od opeke s kamenim detaljima, sa zanimljivim detaljima na pročelju, visećim arkadama, stupovima i velikom kamenom rozetom. Ima impozantno stubište s kolonadom koje je i prilaz niskom zvoniku, a ima i prilazni trijem trokutnog tlocrta s desne strane crkve, a zidovi u unutrašnjosti crkve su obloženi drvenom oplatom.
- *Crkva Marijina navještenja* je građena od 1906. do '20-ih godina 20. stoljeća, monumentalno koncipirana trobrodna crkva s kupolom, te stupovima koji nose galerije nad bočnim brodovima, a nad glavnim oltarom je prepoznatljiv ciborij s kapitelima te prozorski vitraji, koje je izradila Tvornica maljanog stakla i mozaika iz Innsbrucka.
- U Veprincu je župna *Crkva sv. Marka*, srednjovjekovna građevina iz 1572. godine s odvojenim zvonikom (iz 1680.), smještena je na malom uzvišenom platou, ima interesantne korske klupe (značajan Zirerov primjerak drvorezbarstva), a ima i glagoljski natpis. Crkva tlocrt bazilike i ukrašeno pročelje (obnovljeno 1849. godine). U crkvi su renesansno-barokne korske klupe rustične obrade. Odvojeni korpus zvonika rastvoren je na posljednjoj etaži velikim biforama, dok su na nižim etažama uski prozori tipa puškarnica. Uz crkvu je i malo groblje okruženo zidom i ostacima fortifikacija. Treba još spomenuti *Crkvicu* (gotičku kapelu) *sv. Ane* (1442.) s trijemom i zidnim freskama, kojoj je slična *Crkvica sv. Marije*, a uz cestu koja vodi na Učku smjestila se *Kapelica sv. Jelene Križarice* (1860. godina).

Uz sakralne objekte, opatijsku povijest su svakako obilježile i druge građevine, poput hotelskih zdanja i vila, a navest će se samo oni, uz koje se vezuje turistička povijest Opatije.

- *Vile Angiolina* (1844. godina) je najstarija opatijska vila, smještena u prekrasnom opatijskom parku, te predstavlja svojevrsni simbol početka razvoja turizma na ovim prostorima, iako je ona u osnovi bila ljetnikovac obitelji Scarpa, otvoren za mnogobrojne ugledne domaće i strane goste i prijatelje.

- *Hotel Kvarner* (1884. godina) se smatra prvim luksuznim hotelom u Opatiji, ali i na ovoj dijelu Jadrana, arhitekt Wilhelm je uspio osigurati gostima sav onodobni luksuz koji je tražila klijentela koja je koristila usluge *Južnih željeznica*, da bi iz hladnog Beča i drugih europskih gradova, uživala u blagodatima blage klime i drugih pogodnosti u Opatiji. Izvorno je izgrađen kao sanatorij za plućne bolesti plemstva i istaknutih pojedinaca, ali nakon što su termalne kupelji uništene u požaru, sagrađena je Kristalna dvorana kao plesna i koncertna dvorana, koja je uz pripadajuću terasu bila mjesto brojnih glamuroznih događanja u daljnjoj i bliskoj povijesti.
- *Hotel Imperijal* (1885. godine, arhitekt Wilhelm), je izvorno nosio naziv „*Kronprinzessin Stephanie*“, koja je sa suprugom Rudolfom nazočila njegovu otvaranju, a uz prekrasnu zlatnu dvoranu nudio je gostima sav onodobni luksuz, pa su na popisu gostiju bili Austrougarski car Franjo Josip I., njemački car Wilhelm II., James Joyce i drugi važni gosti. U doba talijanske okupacije hotel nosi ime „*Regina Elena*“ (supruga Viktora Emanuela III.), zatim se naziva Moskva, a 1966. godine dobiva današnji naziv Imperial.
- *Vila Amalia* (1890. godina) je izgrađena kao dependansa hotela Kvarner za bogatu klijentelu, pa je povijest zabilježila posjete njemačke carske obitelji, velikog vojvode luksemburškog, američke plesačice *Isadore Duncan* (postavljan joj je spomenik u parku), Adolfa von Nassaua (1901. godine slavi svoj zlatni pir), a bila je i rezidencija dinastije Savoia (između dva svjetska rata).
- Povijest Opatije pričaju i drugi hoteli i vile, neovisno jesu ili starijeg i novijeg datuma (npr. *Belvedere, Opatija–Quisisana, Miramare–Vila Neptun, Ambasador i vila Ambasador, Milenij, Kristal... i drugi*), te ih svakako treba uključiti u sagledavanje njihova pojedinačnog doprinosa u privlačenju značajnih ličnosti i u razvoju turizma.

Na području Grada Opatija su uz urbane cjeline, crkve, hotele i vile, još mnogobrojne druge atraktivne građevine, koje su na različite načine obilježile povijest Opatije, a ne smiju se izostaviti niti atraktivni spomenici kojima obiluje Park Angiolina, obalni put Lungomare i drugi lokaliteti. Veliku vrijednost Opatije čini parkovna arhitektura¹⁸⁹, koja za Grad Opatiju predstavlja resurs od posebnog značaja za turističku valorizaciju, jer predstavlja značajno nepokretno dobro. No, uz nepokretna kulturna dobra, nužno je sagledati i pokretna kulturna dobra, koja na određeni način pokrivaju ustanove u kulturi, ali i sve one udruge koje daju velik obol promoviranju pokrenute kulturne baštine, a čije će se djelovanje prezentirati u nastavku.

¹⁸⁹ Više o tome u Župan, D., Župan, I. (2008) *Perivoj sv. Jakova u Opatiji - stručna podloga za zaštitu u kategoriji spomenika parkovne arhitekture*, Državni zavod za zaštitu prirode, Zagreb

2.4.3.3. Programska aktivnost ustanova u kulturi

Grad Opatija pruža financijsku potporu ustanovama u kulturi sukladno odredbama Zakona o financiranju javnih potreba u kulturi¹⁹⁰, a sve kako bi se zadovoljile kulturne potrebe građana i turista koji borave na području Opatije i šire. U Gradu Opatiji djeluju sljedeće ustanove u kulturi:¹⁹¹

- Gradska knjižnica i čitaonica „Viktor Car Emin“
- Festival Opatija
- Hrvatski muzej turizma.

2.4.3.3.1. Gradska knjižnica i čitaonica „Viktor Car Emin“

Gradska knjižnica i čitaonica „Viktor Car Emin“ za javnost je otvorena u jesen 1951. godine, kao sljednik srodnih aktivnosti na širim prostorima Opatije (društvo „Concordia“ iz 1872. koje postaje hrvatska čitaonica „Bratimstvo“; talijanska čitaonica „Casino di Lettura“ iz 1875., društvo „Zora“ iz 1888., koje nakon zabrane vlasti 1927. godine obnavlja djelovanje 1945. za ostale a 1947. za knjižničnu djelatnost)¹⁹², da bi se 1997. godine iz prostora Vile Angioline preselila u prostore obnovljene zgrade Kulturnog doma „Zora“ u centru Opatije, gdje djeluje i danas, kao središnja narodna knjižnica Grada Opatije, te koordinira rad svojih ogranaka u Kastvu, Lovranu, Matuljima i Mošćeničkoj Dragi.

Knjižnica i čitaonica smještene su na prostoru od 351 m² i posjeduju knjižni fond od 44 321 svezaka. Korisnicima je na raspolaganju 8 naslova novina i tjednika i 32 naslova časopisa. Temeljne knjižnične usluge su posudba knjiga, rezervacija knjižnične građe, rad u čitaonici tiska i studijskoj čitaonici, fotokopiranje, međuknjižnična posudba, pretraživanje interneta i CD ROM-ova. Za potreba korisnika je na raspolaganju 6 računala, 3 pristupna mjesta za internet, fotokopirni aparat, TV, DVD, videorekorder i glazbena linija.

Korisnicima se nude i posebni knjižnični programi kao što su pričaonice, likovne radionice, računalne igraonice, engleske jezične radionice za djecu i umirovljenike, škola glagoljice, predavanja, tematske izložbe i sl. Obnavljanje knjižnog fonda/građe provodi se u skladu sa suvremenim potrebama i zadacima, a u skladu s misijom narodne knjižnice. U tom procesu se nastoje zadovoljiti kulturne potrebe građana, potrebe za informiranošću i razonom, ali i doprinijeti edukacijskim potrebama postojećih i potencijalnih korisnika.¹⁹³

Za potrebe odraslih korisnika (učlanjena 1 854 osoba) na raspolaganju je lijepa književnost te stručne knjige uz veliki broj priručnika, enciklopedija, atlasa, rječnika i sl. Od časopisa se nudi: Majstor, Moje dijete, More, Nacional, National Geographic, Nova Istra, Opatija, PC Chip, Sušačka revija, Turizam, Umirovljenički list, Vidi, Vita, Zeleno i plavo, a od novina Delo, 24 sata, Il piccolo, Jutarnji list, Narodna novine, Novi list, Slobodna Dalmacija, Službene novine, Sportske novosti, Sport plus, Školske novine, Večernji list, Vjesnik, te Narodne novine kao i Službene novine.

¹⁹⁰ Zakona o financiranju javnih potreba u kulturi, NN br. 47/90, 27/93 i 38/09

¹⁹¹ Prema: <http://www.opatija.hr/hr/kultura/>

¹⁹² Više o povijesnom razvoju na <http://www.gk-opatija.hr/Pocetna/O-knjiznici/Povijest.aspx> i ustroju na [http://www.gk-opatija.hr/Pocetna/O-knjiznici/Akti-knjiznice-\(Statut\).aspx](http://www.gk-opatija.hr/Pocetna/O-knjiznici/Akti-knjiznice-(Statut).aspx)

¹⁹³ Prema <http://www.knjiznica.hr/opatija>

Pored toga je posebno oformljena tzv. roditeljska zbirka u okviru koje se mogu koristiti knjige iz područja dječje psihologije i načina odgoja djece. Osoblje knjižnice je kvalificirano pružiti različite vrste informacija vezane za korištenje vlastitog knjižnog fonda i druge građe, ali i uputiti korisnike na ostale relevantne izvore informacija, dokumente ili ustanove, koji mogu zadovoljiti njihove konkretne potrebe ili zahtjeve. Iz fundusa knjižnice i čitaonice „Viktor Car Emin“ treba kao posebno izdvojiti tri zbirke i to:¹⁹⁴

- zavičajnu zbirku
- referentnu zbirku i
- multimedijaska zbirku.

Zavičajna zbirka sadrži oko 500 jedinica knjižne građe, posebno je izdvojena iz fonda i zaštićena (na policama s ostakljenim vratima), a sadrži djela pisaca i drugu građu vezanu za zavičajnu i regionalnu povijest Opatije, Istre i šire okolice. Toj kategoriji pripadaju i zbornik „Liburnijske teme“ (od prvoga broja objavljenoga 1974. godine do danas), lokalni list „Opatija“, te preslike članaka iz časopisa, dnevnog tiska, prospekata, planova i dr.

U sklopu zbirke u Opatiji nalaze se dijelovi osobne ostavštine pjesnika Rikarda Katalinića Jeretova i znanstvenika Marija Glogovića, dok se radna soba književnika Viktora Cara Emina (čije ime nosi knjižnica) nalazi u njenom ogranku u Lovranu. Ova se građa proučava uglavnom u prostoru knjižnice, no dio se može posuditi pod posebnim uvjetima. *Referentna zbirka* sadrži enciklopedije, leksikone, rječnike, bibliografije, biografske rječnike, almanahe, atlase, zbirke zakona i sl., a dostupna je korisnicima za njeno korištenje samo u čitaonici. *Multimedijaska zbirka* je tek u postupku formiranja

Knjižnica posebnu pozornost posvećuje djeci i mladima (učlanjeno 490 osoba). Za najmlađu dob se osigurava velik izbor slikovnica i ilustriranih knjiga, ali isto tako rekviziti za didaktičke i društvene igre. Za svaki uzrast (posebno za mlađe i starije školarce) je osiguran fundus lijepe književnosti, ali isto tako mogućnost korištenja priručnika, enciklopedija, atlasa, rječnika i stručnih knjiga prilagođenih potrebama njihova uzrasta. Od časopisa se nudi Drvo znanja, Mak, Meridijani, Miki Maus, Modra lasta, National Geographic Junior, Radost i Smib, no isto tako i razni stripovi. U povodu Međunarodnog dana dječje knjige 2011. godine, je ovaj odjel knjižnice nazvan „Halugica“ (prema istoimenoj alegoričnoj bajci Vladimira Nazora). U okvirima ovog odjela se petkom održavaju pričaonice za djecu predškolske dobi (priča + radionica), te srijedom za djecu od prvog do četvrtog razreda osnovne škole (priča + društvene igre)¹⁹⁵.

Učenicima i studentima se osigurava korištenje *studijske čitaonice*, posebno prilagođen prostor na galeriji knjižnice za čitanje, učenje i potrebe pisanje radova iz školskih i srodnih obveza. Prisutne su i druge aktivnosti uključivanja u edukacijske procese, poput razgovora s vijećnicima Dječjeg gradskog vijeća, koje je upoznala sa djelokrugom i smjernicama svoga rada¹⁹⁶. Vrijednu je aktivnost Gradska knjižnica i čitaonica „Viktor Car Emin“ Opatija ostvarila u suradnji s Gimnazijom "Eugen Kumičić" Opatija i Hotelijersko-turističkom školom Opatija organiziranjem natjecanja i svečanu dodjelu priznanja za najbolju pjesmu/priču na temu „*Moja draga Opatija od jubavi sanje*“¹⁹⁷, a u povodu proslave 170. obljetnice opatijskog turizma.

¹⁹⁴ Sve informacije dostupne na: <http://www.gk-opatija.hr/>

¹⁹⁵ Prema: <http://www.knjiznica.hr/opatija>

¹⁹⁶ Prema: <http://www.opatija.hr/hr/vijesti/novosti/vijecnici-djecjeg-gradskog-vijeca-obisli-gradske-institucije-i-tvrte,1520.html>

¹⁹⁷ Više o tome na: <http://nocknjige.hr/program/moja-draga-opatija-od-jubavi-sanje/>

To ujedno pokazuje i potrebu da se u budućnosti osigura aktivnija suradnja s turističkim zajednicama i hotelijerima radi šireg neposrednog uključivanja Gradske knjižnice i čitaonice „Viktor Car Emin“ Opatija u obogaćivanju ukupne turističke ponude Grada Opatija, ali i njenih ogranaka za potrebe čitave Opatijske / Liburnijske rivijere.

2.4.3.3.2. Festival Opatija

Festival Opatija je ustanova koju je osnovao Grad Opatija¹⁹⁸ za organizaciju, promidžbu i posredovanje u području kulture, a radi obogaćivanja kulturnog života građana i turista, što prvenstveno podrazumijeva realizaciju sljedećih kulturnih i srodnih sadržaja:¹⁹⁹

- *Scenska djelatnost* (predstave za djecu i odrasle, te kazališne radionice i izložbe u sklopu FEN-a tj. Festivala neovisnih kazališta i kazališnih družina u RH).
- *Glazbenu djelatnost* (koncerti, festival mjuzikla i druga prigodna glazbena događanja na velikoj sceni i maloj ljetnoj pozornici).
- *Filmska djelatnost* (projekcije filmova na otvorenom – klasični pristup i 3D projekcije).
- *Manifestacije* (npr., *Ledena čarolija i Božićni sajam*“ kao samostalni projekti, te niz ostalih događanja u kojima se Festival pojavljuje kao suorganizator i promotor aktivnosti).

Da bi se dobila slika o vrstama i karakteru događanja kao i o broju gledatelja/posjetitelja, prezentirat će se aktivnosti na razini jedne godine (2013.), uz naglasak da je u povijesnom razvoju na ovim prostorima bio angažiran značajan broj umjetnika svjetskog glasa, te da su opravdo sadržaji ove vrste obilježili kulturno-turistički razvoj Opatije.²⁰⁰ Samo u jednoj godini je organizirano 159 različitih vrsta događanja s ukupno 58 698 posjetitelja. Gostovalo je 27 kazališta iz 8 hrvatskih gradova, prezentirane su 33 kazališne predstave od čega njih 15 za djecu uz 4 kazališne radionice i jednu izložbu kazališnih lutaka. Organizirano je 12 glazbenih priredbi i to 6 mjuzikla, 6 koncerata. Prikazano je 67 filmova od čega 11 u 3D projekciji, a posebno su bile posjećene projekcije u kasnim noćnim satima.

Festival Opatija se javlja kao suorganizator velikog broja značajnih (najčešće glazbenih), dobro posjećениh manifestacija (npr. Opatija – Carski grad, MIK 2013, Liburnia jazz festival, Festival klapa, 65. obljetnica folklornog ansambla Zora i sl.), uz to je organiziran sajam, performans i praćenje nogometne utakmice na velikom kino platnu. Treba posebno izdvojiti projekt FEN (Festival neovisnih kazališta i kazališnih družina u RH), koji je u tek drugoj godini djelovanja polučio značajne uspjehe i postao prepoznatljiv i u širem okruženju. U okvirima vlastitih projekta, posebno mjesto ima „*Ledena čarolija i Božićni sajam*“, što je niz prepoznatljivih, kvalitetnih i dobro prihvaćenih sadržaja koji su privukli značajan broj posjetitelja (28 600)²⁰¹.

¹⁹⁸ Više o tome na: <http://www.opatija.hr/hr/kultura/&http://www.festivalopatija.hr/?lang=hr#kontaktpage>

¹⁹⁹ Prema Miloš, R. (2013), *Festival Opatija 2013. - Više od statistike*, godišnji izvještaj, Festival Opatija, str. 1-4

²⁰⁰ Više o tome na <http://www.opatija-tourism.hr/hr/znamenitosti/ljetna-pozornica,167.html&http://www.festivalopatija.hr/?lang=hr#lokacijepage>

²⁰¹ Prema Miloš, R. (2013), *Festival Opatija 2013. - Više od statistike*, godišnji izvještaj, Festival Opatija, str.5 - 19

Navedena događanja se prvenstveno odvijaju na prostorima *Ljetne pozornice* (velika i mala), smještenoj na jedinstvenoj lokaciji uz more i opatijskog parka Angiolina. *Velika pozornica* ima kapacitet gledališta od 2500 sjedećih odnosno 5000 stajaćih mjesta (scena 21x12 metara) i idealna je za održavanje glazbenih, scenskih ili kombiniranih umjetničkih formi (klasične opere, operete, baleti, mjuzikli, jazz, pop, rock i zabavni koncerti i sl.), uz niz ostalih društvenih događanja. *Mala pozornica* ima kapacitet od 600 sjedećih mjesta (scena 10x10 metara), je posebno atraktivna jer osigurava intimniji ugođaj, veću koheziju i interakciju s izvođačima programa, a prikladna je za manje glazbene i scenske oblike.

Kako se radi o otvorenom prostoru, nije ga moguće koristiti u kasno-jesenskom i zimskom periodu, niti za vrijeme loših vremenskih uvjeta. Tada se kulturni program organizira u dvoranama opatijskih hotela²⁰², prostorima Hrvatskog muzeja turizma, Kulturnom domu Zora, Vili Antonio, a ponekad se koriste i odgovarajući prostori u Rijeci²⁰³.

U planu je realizacija projekta *pokretnog natkrivanja Ljetne pozornice*²⁰⁴, što bi uz izgradnju *Kulturno-turističkog centra*²⁰⁵, kao svojevrsnog *Doma umjetnosti* osiguralo kvalitetne preduvjete za realizaciju kulturnih i srodnih programa, za koje sada postoje prostorna ograničenja ili ograničenja uvjetovanja vremenskim prilikama. Navedeno bi također otvorilo mogućnost da Festival Opatija pristupi pripremi sadržaja vlastite produkcije, za koje sada nema adekvatne uvjete. Za kontinuirano uspješno djelovanje 1999. godine dodijeljena je nagrada za životno djelo gospodinu Veljku Milošiću (ravnatelju kulturne ustanove „Mozaik“ – pravni prednik „Festivala“), a 2002. godine gospođi Rajni Miloš, tadašnjoj i sadašnjoj ravnateljici „Festivala“ Opatija.

2.4.3.3.3. Hrvatski muzej turizma

Hrvatski muzej turizma je osnovan 2007. godine (osnivači Grad Opatija i Ministarstvo kulture RH) kao specijalizirana je muzejska ustanova nacionalne razine koja prikuplja, čuva, istražuje i prezentira materijalnu i nematerijalnu baštinu turističkog sadržaja²⁰⁶. Naglasak je na prikupljanju relevantne građe iz turističke povijesti Opatije i Hrvatske, kako bi se ista prezentirala u obliku izložbi, radionica, okruglih stolova. Prikupljena građa je i podloga za daljnji istraživački rad o interakciju turizma, lokalne zajednice i kulture, a sve radi boljeg razumijevanja društvenih odnosa u prošlosti, praćenja suvremenih trendova u ovom segmentu kulture. Za realizaciju raznih kulturnih aktivnosti i sadržaja, Hrvatski muzej turizma koristi sljedeće relevantne prostore:²⁰⁷

²⁰² Suradnja pravnih prednika Festivala Opatija (ex Mozaik Opatija) sa hotelijerima je dugogodišnja, tako se 1958.godine u hotelu Kvarner održava prvi opatijski Festival zabavne glazbe, čije se Opatija pozicionira na sam vrh glazbenih događanja uz velikog promotora Ivu Robića, a ovo se razdoblje smatra drugom najznačajnijom fazom razvoja turizma u Opatiji.

²⁰³ Više o tome na <http://fen.festivalopatija.hr/>

²⁰⁴ Više o tome: Jukić, V. (2013) *Ljetna pozornica - Open Air Theatre - Ljetna pozornica Opatija - rekonstrukcija, dogradnja i pokretno natkrivanje*, Projekt SODAarhitekti; & Lokacijska dozvola za rekonstrukciju ljetne pozornice u Opatiji na k.č. 961/1, k.o. Opatija u Gradu Opatiji, Klasa: UP/I-350-05/13-03/48; UR.Broj: 2170/1-03-06/4-14-13 od 13. 03. 2014. godine

²⁰⁵ Više o tome „Rješenje o izmjeni lokacijske dozvole“ (Klasa: UP/I-350-05/13-04/11; UR Br.: 2710/1-03-06/4-13-13) od 22. 8. 2013. godine za građenje KULTURNOG TURISTIČKOG CENTRA na k.č. 893/8, k.č.839/12 i k.č. 839/13 k.o. Opatija, Grad Opatija u PGŽ - u građevini su 3 etaže predviđene za kulturna događanja, a prizemlje i podrum za turističke sadržaje, uz naglasak da bi se projekt realizirao u suradnji sa hotelskim poduzećem Liburnia Riviera Hoteli.

²⁰⁶ Prema <http://www.hrmt.hr/o-muzeju/povijest-vizija-misija/>

²⁰⁷ <http://www.hrmt.hr/prostori-muzeja/>&<http://opatija-tourism.hr/hr/novosti-dogadjanja/dogadjanja/izlozba-pozdrav-iz-opatije-u-svicarskoj-kuci.436.html>&<http://www.opatija-convention.com/Home.aspx?PageID=31>&<http://www.opatija-tourism.hr/hr/znamenitosti/umjetnicki-paviljon-juraj-sporer.164.html>

- *Vilu Angiolinu* (sjedište Muzeja i prostor za muzejske izložbe)
- „*Švicarsku kuću*“ (stalna izložba „Pozdrav iz Opatije“) i
- *Umjetnički paviljon „Juraj Šporer“* (likovne i druge izložbe).

Vila Angiolina, simbol je Opatije, najljepša je opatijska rezidencijalna vila locirana u parku bogate hortikulture baštine, izvrstan je prostor za stalne i povremene postavne muzejskih izložaka, jer i sama priča priču o povijesti turizma u Opatiji i na Jadranu. Podigla ju je obitelj Scarpa iz Rijeke poznata po gostoljubivosti, a i dalje je bila u funkciji turizma (grof Viktor Chorinsky, Društvo južnih željeznica, Dioničko društvo svratišta i lječilišnih zavoda Opatija/Beč, Lječilišno povjerenstvo Opatije, Azienda Autonoma di Soggiorno, Turističko-ugostiteljska komora za kotar Rijeka, Turističko društvo i Turistički biro Opatija, Čitaonica i biblioteka Viktor Car Emin, Mozaik Opatija, Festival Opatija) te se često koristila i kao reprezentativan prostor za kulturna događanja, protokolarnu potrebu i drugo.

„Švicarska kuća“ nosi obilježja alpske arhitekture, a kroz povijest je pretežito korištena kao gospodarska zgrada vlasnika Vile Angioline (za priprava domaćih mliječnih proizvoda), da bi joj ovaj naziv dodijelile Južne željeznice, koje su je 1884. godine i pretvorile u pansion. Kroz povijest je mijenjala vlasnike i namjenu da bi na kraju postala izložbeni prostor. Pod geslom „*Pozdrav iz Opatije*“, što je citat preuzet iz starih razglednica, izložba na slikovit način posjetitelje upoznaje sa slavim danima Opatije od „zlatnog doba“ Austro-Ugarske monarhije do kronološki bliže povijesti. Posebno su izdvojene sekvence popularnosti Opatije u doba Opatijskih festivala i drugih mondenih događanja, koja su locirala Opatiju kao poželjno odredište za izlaske i zabavu.

Umjetnički paviljon Juraj Šporer izgrađen je 1900. godine pod imenom *Pavilion Glacier* kada te je to bila elitna slastičarnica u koju su vlakom iz Beča i Pešte svakodnevno dopremali svježi kolači. Radi se o atraktivnom prostoru, smještenom uz obalnu šetnicu Lungomare u neposrednoj blizini Crkve sv. Jakova i gradskog parka. Od 1930-ih se koristi kao izložbeni paviljon, a današnji naziv dobiva 1945. godine po čuvenom liječniku, koji se smatra začetnikom ideje o Opatiji kao lječilištu. Potpuno je obnovljen 2003. godine pa se danas koristi kao atraktivan prostor za izložbe, koncerte, domjenke, prezentacije, radionice, bankete, svečanosti otvaranja kongresa i sl. Mali park ispred paviljona se koristi kao dodatni prostor za izlaganje umjetničkih djela (skulpture), za domjenke, glazbena događanja i sl.

Iako atraktivni, navedeni prostori su relativno skućeni za sve aktivnosti koje Hrvatski muzej turizma planira realizirati, na način da se do sada dominantan statičan, docirajući i formalan način prezentiranja muzejske građe, otvori korisnicima na način da se otvori prema javnosti, posebno djeci i mladima kroz edukativni pristup u prezentiranju građe i kroz dijalog s različitim dionicima kulturnog života, a u cilju da se otvori prostor za daljnja istraživanja u svim segmentima njegova djelovanja. Orijehtacija treba biti na kvalitetu i prepoznatljivost projekata od nacionalnog i međunarodnog značaja, naglašavajući vrijednosti kulture u turizmu, koristeći pri tom iskustva svjetski poznatih muzeja te vrste, ali i sredstva EU fondova²⁰⁸.

Poduzimaju se aktivnosti za racionalnije i preglednije organiziranje zbirke muzeja, a radi njihova što boljeg korištenja i prezentiranja javnosti, a to se odnosi na sistematizirane zbirke razglednica, fotografija i negativa, likovnih djela, suvenira, turističkih karata i planova,

²⁰⁸ Prema „*Strateški plan kulturne ustanove 2013-2015 - dopuna*“, Hrvatski muzej turizma, Park Angiolina 1, Opatija www.hrmt.hr str. 4-8.

turističkih časopisa i novina, turističkih vodiča i prospekata, plakata i reklama, turističke audio i video građe, dokumenata i rukopisa, memorabilija, osobnog putničkog inventara, inventara i opreme te donacija od obitelji Strozzi-Papandopulo i dr. Albina Edera²⁰⁹.

Primarni korisnik aktivnosti muzeja je publika, čiji broj raste proporcionalno s kvalitetom programa, a aktivan se odnos uspostavlja sa stručnjacima i umjetnicima, koji se pozivaju kao autori, konzultanti i partneri u osmišljavanju i realizaciji programa. Udruge u kulturi povremeno koriste prostore muzeja za svoje programe, a potrebno je unaprijediti oblike suradnje sa kolekcionarima. Muzej ostvaruje i kvalitetnu suradnju sa svojim osnivačima (Grad Opatija i Ministarstvo kulture RH), relevantnim kulturnim ustanovama, obrazovnim, turističkim i gospodarskim sektorom²¹⁰.

Nameće se općeniti zaključak da je za pozicioniranje Hrvatskog muzeja turizma, Opatija izabrana kao izvrsna makro i mikro lokacija. Naime, isti je lociran u kolijevci hrvatskog turizma, simbolu privlačne elitne turističke destinacije po mjerilima srednjoeuropskog turizma tog doba (kraj 19. stoljeća)²¹¹, ali i vremena poznatog kao „zlatno doba Opatije“ (60-e i 70-e godine)²¹², kada je Opatija bila poznata po festivalima i nizu drugih kulturnih događanja.

To je značajno polazište za istraživanje prošlosti i promišljanje suvremenog razvoja kulturnog turizma u godini (2014.), kada se Opatija obilježava 170. obljetnicu razvoja svog, ali i hrvatskog turizma. To je i razlog za pridruživanje projektu Grada Rijeka u kandidaturi za „Europsku prijestolnicu kulture 2020. godine“²¹³, a sve kako bi se organiziranom ponudom kulturnih sadržaja i projekata Rijeka i Opatija predstavile kao kvalitetna i privlačna destinacija kulturnog turizma. Hrvatski muzej turizma u tom procesu može imati značajnu ulogu u organizaciji tribina, okruglih stolova, radionica i drugih oblika istraživanja, usmjerenih na povezivanje povijesti i budućnosti kulturnog turizma od lokalne do nacionalne razine.

2.4.3.4. Ostali programi i sadržaji zadovoljenja javnih potreba u kulturi

Grad Opatija pruža financijsku potporu ustanovama u kulturi ali brine i o drugim oblicima zadovoljenja javnih potreba u kulturi, što se posebno odnosi na kulturno-umjetnički amaterizam i kulturno stvaralaštvo, ali i na pomoć i potporu u svim oblicima obogaćivanja kulturne ponude Grada Opatije kroz razne manifestacije za domicilno stanovništvo i turiste, pa se u tu svrhu izdvaja oko 5 % ukupnog gradskog proračuna²¹⁴. Naime, ponudom kvalitetnih kulturnih programa tijekom cijele godine kroz prepoznatljive kulturne manifestacije temeljene na običajima i autohtonim/povijesnim vrijednostima, te uz njihovu

²⁰⁹ Ibidem, str. 11 - 13

²¹⁰ Ibidem, str. 13 - 16

²¹¹ Rapp, C., Rapp-Wimberger, N.: *Wien und die Adria - Rückblick auf eine Fernbeziehung* (str. 12 -15); Lindinger, M.: *Auf Abwegen - Habsburger am Mittelmeer - Bad Ischl an der Adria* (str.49-53), Vasko-Juhász D.: *Komfort und Kapital - Die Südbahn und ihre Abbazia Hotels* (str.66 - 75), Gottsmann, A.: *Vor und hinter den Kulissen - Tourismus und nationale spannungen in abbazia und Instrien* (str.76-87), Maryška, C., *Und dann wieder das blaue Meer - Zum Bildinventar der Tourismus - Werbung für die Österreichische Riviera* (str.96-97), u knjizi Rapp, C., Rapp-Wimberger, N. (2013) *Österreichische Riviera - Wien Entdeckt das Meer*, WIEN MUSEUM, Czernin Verlag, Wien također na <http://www.visitopatija.net/hr/atrakcije/turizam&http://smart-travel.hr/opatija-kolijevka-hrvatskog-turizma/>

²¹² Više o tome na http://hr.wikipedia.org/wiki/Festival_Opatija

²¹³ Odluka o isticanju kandidature Grada Rijeka za Europsku prijestolnicu kulture 2020. godine od 17. 04. 2013. godine - više o tome na <http://www.rijeka.hr/EuropskaPrijestolnicaKulture&Potpisaniugovori%20o%20suradnji%20u%20projektu%20kandidature%20Rijeka%20za%20Europsku%20prijestolnicu%20kulture%202020.%20dana%2026.%2003.%202014.%20-%20više%20o%20tome%20na%20http://www.opatija.hr/hr/vijesti/novosti/potpisani-ugovori-o-suradnji-u-projektu-kandidature-rijeke-za-europsku.1547.html>

²¹⁴ Prema Obrazloženje prijedloga proračuna Grada Opatija za 2014. i projekcije plana za 2015. i 2016. godinu str. 9 - dostupno na <http://www.opatija.hr/files/file/proracun/OBRAZLO%20C5%BDENJE-PRIJEDLOGA-PRORA%20C4%8CUNA-2014-2016.pdf&Proracun%20Grada%20Opatija,-II.%20POSEBNI%20DIO-%20Rashodi%20i%20izdaci%20Proračuna%20iskazani%20prema%20programskoj%20i%20funkcijskoj%20klasifikaciji%20se%20raspoređuju%20po%20nositeljima%20i%20korisnicima> - dostupno na <http://www.opatija.hr/files/file/proracun/3.-POSEBNI-DIO-2014-2016.pdf>

adekvatnu i pravovremenu promociju, moguće je značajno doprinijeti obogaćivanju turističke ponude i produženju sezone. Slijedom ranije spomenutih aktivnosti pridruživanja Grada Opatije za kandidaturu grada Rijeka za „Europsku prijestolnicu kulture 2020. godine“, kvalitetno osmišljeni programi bi u Opatiju trebali privući drugačiju ciljnu publiku.

Uz osiguravanje sredstava za funkcioniranje kulturnih ustanova Grada Opatija i u suradnji s Turističkom zajednicom Grada Opatije,²¹⁵ organiziranju se značajne manifestacije s ciljem poboljšanja ukupne kulturne turističke. Također financijski podupire *kulturni amaterizam* ili na druge načine surađuje s raznim udrugama i to prvenstveno sa sljedećima:²¹⁶ Folklorni ansambl „Zora“, Katedra čakavskog Sabora, Opatijski glazbeni klub 4'33", Kulturno društvo Leprinac, KZU Opatija i KZU Volosko, Pjevački zbor DVD Opatija, Puhački orkestar Lovran, Zajednica Talijana Opatija, Zajednica Mađara „Baross“, Centar za kulturni turizam „Koraki“, DVD Opatija, Udruga ljubitelja kamelije „Iginio Scarpa“, Mažoretkinje grada Opatija, Matica Hrvatska – ogranak Opatija, Udruga „Ognišće“, Udruga Liburnia jazz, Hrvatsko katoličko društvo „Branimir“, Udruga „Komitet“, Udruga za razvoj kulture mladih „Kulturni front“, Udruga „Moji Ičići“, Udruga „Festival Kvarner“, Katedra čakavskog sabora i sl. Značaj ulaganja u kulturni amaterizam ilustrirat će se na nekoliko izdvojenih, ali zapaženih primjera.

Koliko je značajno ulagati u kulturni amaterizam dokazuje npr. *Folklorni ansambl Zora*²¹⁷, osnovan je 1948. godine s ciljem da istražuje, prikuplja, umjetnički obrađuje i scenski prikazuje najljepše primjere bogate hrvatske glazbene i plesne tradicije (narodnih plesova i pjesama), a koji je do danas postao nezaobilazni dio turističke ponude Opatije i Kvarnera, a dio je i kulturne baštine RH. Ansambl je 2014. godine obilježio punih 65 godina aktivnoga i plodonosnog djelovanja, tijekom kojeg je održano više od 4000 nastupa u zemlji i diljem svijeta (Italija, Austrija, Belgija, Engleska, Češka, Slovačka, Bugarska, Španjolska, Švicarska, Nizozemska, Poljska, Njemačka, Francuska, Slovenija, Luxemburg, Mađarska, te u dva navrata u SAD-u), čemu treba dodati i sudjelovanje na festivalima i koncertima, za što su uslijedila mnogobrojna priznanja.

Tijekom godina u rad ansambla je bilo uključeno više od 1500 članova, a danas ih broji 57, koji izvode pjesme i plesove Hrvata kroz 16 koreografija, a posebice ističemo plesove Liburnijskog krasa (Muna, Pasjaka i Žejana), Balun (kao prepoznatljiv ples iz Istre), Krčki tanac, kolo iz Ražanca, starogradski Splitski plesovi, Posavski plesovi, Prigorski plesovi, Valpovačko kolo, splet plesova iz Slavonije, plesovi iz Like, Baranje, Međimurski plesovi i Bunjevačko nadigravanje kao i plesovi Hrvata koji žive u Vojvodini). Folklorni ansambl Zora je 1998. godine, a povodom 50-e obljetnice djelovanja, dobio Nagradu Grada Opatija za područje kulture.

Na ovim prostorima uspješno djeluju i ogranak *Katedre Čakavskog sabora*²¹⁸, koji je prvotno osnovan kao *Sabor čakavskog pjesništva* 1969. godine u Žminju, a na inicijativu književnika Zvane Črnja. Čakavski sabor ima obilježja udruge građana, koja u prvi plan stavlja reafirmaciju i revitalizaciju osobitosti čakavskoga govornog područja te potiče djelatnost i

²¹⁵ Više o tome na <http://www.opatija-tourism.hr/hr/ponuda/kultura/>

²¹⁶ Dostupno na: <http://www.opatija.hr/hr/kultura/> te Popis udruga - proračunski korisnici Grada Opatija - Upravni odjel za financije i društvene djelatnosti - Odsjek za društvene djelatnosti (interni materijali).

²¹⁷ <http://www.hrvatskifolklor.net/php/fa/fazora.php> & <http://www.liburnija.net/foto-proslavljeno-65-godina-rada-folklornog-ansambla-zora-opatija/> & <http://www.liburnija.net/video-upisi-u-folklorni-ansambl-zora-opatija/>

²¹⁸ http://hr.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cakavski_sabor#Katedre_.C4.8Cakavskog_sabora

kreativnost na područjima kulture, stvaralaštva i znanosti, a posebno vrjednovanja doprinosa stvaralaštva Istre i Kvarnera hrvatskoj i europskoj kulturi.

Danas se djelovanje Katedre Čakavskog sabora prepoznaje kroz raznovrsne kulturno-umjetničke programe, znanstvene i stručne skupove, izdavačku djelatnosti, podizanja spomen obilježja, očuvanje svih oblika kulturne baštine, valoriziranje i revaloriziranje čakavštine kao dijalektalnog i jezičnog idioma, te u drugim kulturnim programima koji se tiču očuvanja i vrednovanja kulturnog i nacionalnog identiteta čakavskog govornog područja. 2000. godine je Katedra Čakavskog sabora dobila Nagradu Grada Opatija za područje kulture.

Opravdanost ulaganja u mlade dokazuje *Opatijski glazbeni klub 4'33"*²¹⁹, osnovan u listopadu 1996. godine na inicijativu Grada Opatije. To je ženska grupa, prepoznatljiva po izvrsnim pjevačkim izvedbama višeglasja (solističkih i zbornskih) kroz autorizirane obrade domaćeg i stranog popularno-glazbenog stvaralaštva, na način da se poštuju visoki standardi kvalitete (rock, pop, R&B, funky, blues, jazz, sevdah, primorsko-istarski i makedonski folklor), što se ostvaruje u suradnji s vrhunskim glazbenicima i aranžerima.

Pjesma „Stara dama“ i prateći turističko-promidžbeni spot koji izvode, usmjeren je na promociju Opatije u zemljama Europe (Seeboden, Bad Ischl, Schatendorf, Eisenburg). Do sada su publicirale vlastiti CD „*Dobro jutro*“, sudjelovale na više kompilacijskih albuma i snimile tri spota. Za vrijeme posjeta Pape Ivana Pavla II. Rijeci (2003.) izvodile su autorsku pjesmu „Moj mir“ (dio CD-a „Papa među nama“), nastupale su na Festivalu za Euroviziju 2001., MIK-u, Zadarfestu, Kastavskom kulturnom letu i u emisijama HRT-a.

Njeguju i vlastiti repertoar, prepoznatljiv u dva glazbeno-scenska spektakla „DisCoral“ i „Vidih vodu“. „*DisCoral*“ je u osnovi srednjovjekovno gregorijansko pjevanje na latinskom jeziku (pripada world music žanru, a uspješno predstavljen na World Music Expo 2004. te emitiran na njemačkoj radio postaji WDR). Projekt „*Vidih vodu*“ je glagoljaško pjevanje u duhu najstarije hrvatske glazbene tradicije na staroslavenskom jeziku iz 16. stoljeća. Grupa je ostvarila više od stotinu nastupa u RH i inozemstvu (Njemačka, Švicarska, Austrija, Mađarska, Slovenija, Italija, Bosna i Hercegovina). Grad Opatija je 2005. godine Opatijskom glazbenom klubu 4'33" i njihovoj umjetničkoj voditeljici Diani Grgurić dodijelio Nagradu Grada Opatije za kulturu.

U unapređenju turističke ponude potrebno je aktivnije uključivanje svih ciljnih skupina u kulturi, kojima nedvojbeno pripadaju i *likovni stvaraoci*²²⁰, čija brojnost i kvaliteta radova mogu uspješnije promovirati ovaj segment kulturne ponude Grada Opatiju. Stoga se osjeća nedostatak organiziranog predstavljanja njihovih djela kroz stalni postav (npr. «Gradska galerija Opatija»), što može postati integralni dio ponude kulturnih događanja u ovoj turističkoj destinaciji. Da bi se likovni umjetnici mogli kvalitetnije promovirati svojim radom, bilo bi dobro da im se omoguće povoljni uvjeti najma ateljea u Gradu Opatija i to u prostorima koji su dostupni turistima, čime se stvara jedan novi kvalitativni oblik interakcije, ali otvara i mogućnost suradnje sa umjetnicima drugih regija, što je u skladu i sa preporukama Hrvatskog društva likovnih umjetnika, ali i atraktivan oblik ponude, pogotovo ako se ova događanja odvijaju izvan glavne sezone, kroz povezivanje sa drugim kulturno-zabavnim sadržajima (uz maškare, „marunadu“, festival čokolade i sl.), što traži i aktivnije uključivanje sustava turističkih zajednica, hotela i restorana. Sve navedeno treba biti popraćeno

²¹⁹ <http://www.grupa433.com/o-nama/&https://hr-hr.facebook.com/pages/Grupa-433-Opatija/176764739071131>

²²⁰ Tu npr. spadaju sljedeći umjetnici: De Karina, Štimac, Majkus, Zmak, Sorola, Zrinščak, Čurković, Ivančić, Jantolek, Kostelac i drugi.

odgovarajućim kvalitetnim promotivnim materijalima, da bi se kroz sinergijske procese, ostvarila viša razina uspjeha na razini Grada Opatija kao turističke destinacije.

Uz praćenje rada udruga u kulturi, Grad Opatija je u godini obilježavanja značajne obljetnice 170. godina opatijskog i hrvatskog turizma, a u suradnji s Turističkom zajednicom grada Opatije organizirao i financijski podupro poseban program, na način da su se standardne kulturne manifestacije obogatile novim prigodnim sadržajima. Tako su program financiranja/sufinanciranja bila obuhvaćena sljedeća kulturna događanja:²²¹

- *Karnevalska događanja* (Dizanje i spuštanje karnevalske zastave; Bal pod maskama, Balinjerada, Dječji karnevalski korzo; Maškarani klapski maraton...)
- *Povijesna događanja* (Opatija – Carski grad, Bečki bal)
- *Turistička događanja* (Učkarski sajam, Dani hrvatskog turizma, Festival čokolade, Festival vatrometa, Ledena čarolija)
- *Glazbena i scenska događanja* (Liburnia jazz festival, Festival MIK, Op-Art Festival, Liburnicon, Liburnia film festival, Glazbena tribina, Koncerti klasične glazbe; Hrvatski festival klapa i mandolina, Večer klapa va Mandračće, Večer klapa va Leprince i druge manifestacije koje uključuju klapsko pjevanje; nastupi opatijskog komornog orkestra, Festival puhačkih orkestara „Naš svijet je glazba“ i sl.).

Među ostale atraktivne manifestacije treba izdvojiti *Učkarski sajam*²²², koji se već 8 godina za redom uspješno organizira na padinama planine Učka, gdje se u prosjeku okuplja više od 10.000 posjetitelja da bi uživali u ponudi autohtonih proizvoda lokalnih proizvođača praćenju bogatim gastronomskim i zabavnim programom. Naglasak je na predstavljaju djelatnosti malih obiteljskih gospodarstva na području koje gravitira Učki, te aktivnosti kulturnih udruga koje čuvaju i promiču bogatu kulturnu baštinu ovoga kraja, a u svrhu promocije autentičnog načina života i običaja ovog podneblja. Od ove se godine naglasak stavlja na ekološku zaštitu, sukladno načelima projekta “Zero Waste”²²³ (“nula otpada”), a s ciljem da se smanji ukupan negativan utjecaj manifestacije na okoliš.

Tako su promidžbeni materijali tiskani na recikliranom papiru, jela će se posluživati na biorazgradivim tanjurima od šećerne trske, te će se provoditi selektivno odvajanje otpada (ekološki otoci). Na sajmu se u pravilu na 40 štandova predstavlja lokalna ponuda (mali lokalni proizvođači, obrtnici i obiteljska poljoprivredna gospodarstva) domaćih proizvoda (*pršut, ovčji i kozji sir, domaće marmelade i sirupi, proizvodi od meda, rakije, likeri, vina, kolači, marmelade, mesni proizvodi, ljekovito bilje i prirodna kozmetika ...*) od kojih sve veći broj nosi „eko markicu“, prikazuju su se stari zanati (starinska kovačnica, izrada drvenih bačvi, lončarenje na kolu, način izrade autohtonih glazbenih instrumenata), mogu se upoznati izvorne životinjske pasmine (*istarsko govedo – boškarin, istarska ovca – pramenka, domaća krava, magarac – istarski tovar i autohtona pasmina koza*), mogu se razgledati tradicionalni

²²¹ Pripremljeno prema *Obrazloženje prijedloga proračuna Grada Opatija za 2014. i projekcije plana za 2015. i 2016. godinu - dostupno na <http://www.opatija.hr/files/file/proracun/0BRAZLO%5%BDENJE-PRIJEDLOGA-PRORA%4%8CUNA-2014-2016.pdf>*

²²² Prema: <http://www.opatija-tourism.hr/hr/novosti-dogadanja/dogadanja/8.uckarski-sajam,626.html&http://www.pp-ucka.hr/8-uckarski-sajam-2014/&http://www.liburnija.net/audio-8-uckarski-sajam-poklon/>

²²³ Više o projektu na <http://www.mint.hr/default.aspx?id=16667&http://www.fthm.uniri.hr/files/Web/Newsletter/newsletter-7.pdf&http://ekapija.ba/bs/Vijest/najave/iv-sastanak-regionalne-inicijative-ipa-adriatic--zero-waste--u-sarajevu/38164&http://www.novilist.hr/Vijesti/Regija/Opatija/Opatija-duboko-zavuka-ruku-u-EU-blagajnu&http://naprijed.info/?p=2771>

alati, oruđa i posuđe, autohtoni glazbeni instrumenti i općenito nekadašnjeg načina života. Za najmlađe se organizira predstava s odgovarajućom etno-tematikom, a korisne su i edukativne radionice i predavanja, uz priče i legende ovog kraja (mitologija i slavenska kultura).

Temeljem Odluke o spomeničkoj renti²²⁴ i slijedom Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara²²⁵ sustavno se provodi uređenje i zaštita značajnih objekata ili površina uključujući i uređenje fasada i krovova unutar zaštićenih kulturno-povijesnih cjelina grada Opatija. Kroz spomeničku rentu se osiguravaju sredstva za održavanje i očuvanja prostora u vlasništvu grada po načelu dobrog gospodara u skladu s načelima brige o zaštiti kulturnih dobara a kako bi se sačuvale kulturno-povijesne cjeline Grada Opatije, da bi se iste mogle bolje turistički valorizirati. Na to se nadovezuje i primjena programa provedbe mjera energetske učinkovitosti za zgrade u vlasništvu Grada (Kulturni dom Zora, Vila Antonio, Osnovne škole Rikarda Katalinić Jeretov i sl.), a za koje su izrađeni energetske certifikati.

Sve navedeno provodi se s ciljem očuvanja i zaštite svih oblika kulturnih dobara, koji su od velikog značaja za očuvanje identiteta Opatije kao jedinice lokalne samouprave i njenog prezentiranja kroz različite oblike turističke ponude. Kulturna dobra su prvenstveno povijesna svjedočanstva, ali bi trebala biti i u funkciji dobrobiti svih građana grada Opatija i šire zajednice, ali i temelj na kojem treba graditi ponudu kulturnog turizma, temeljenu na održivoj ekonomskoj eksploataciji svih oblika kulturnih dobara, što prati i ekološki pristup u organiziranju kulturnih događanja. U cilju realizacije svih ovih zadataka i njihova unapređenja, Grad Opatija bi u skladu i na polazištima definiranim Strategijom EU 2020²²⁶ trebao izraditi program korištenja sredstava fondova EU što traži koordinaciju na razini turističke destinacije, a slijedom načela održivog razvoja.

2.4.4. Tehnička kultura

Slijedom odredbi *Zakona o tehničkoj kulturi*²²⁷ tehnička se kultura organizira kao dio odgojno-obrazovnog procesa te drugih oblika razvoja u životu i radu pojedinca, posebno mladih, a na putu stjecanja znanja, umijeća i sposobnosti radi kreativnog uključivanja u suvremene radne i životne procese. Temelj je razvoja stvaralačkih aktivnosti i nezaobilazan čimbenik primjene novih tehnoloških dostignuća u svakodnevnom životu lokalne zajednice, a ponajprije djece i mladih, jer ih suvremena kretanja usmjeravaju na prilagođavanje zahtjevima znanstveno-tehnološkog razvoja. To se prvenstveno odnosi na primjenu informatičkih znanosti i interneta (računalne tehnologije, mikroelektronika, robotika i telekomunikacije i sl.), ali i razvoj inventivnog rada kroz širenje znanstvenih i tehničkih dostignuća. Grad Opatija podržava razne izvannastavne i izvanškolske programe i druge aktivnosti radi zadovoljenja specifičnih potreba i interesa u području tehničke kulture.

²²⁴ Odluka o visini spomeničke rente Grada Opatija, Službene novine PGŽ, br. 41/2010, dostupno na <http://www.sn.pgz.hr/default.asp?Link=odluke&id=20823>

²²⁵ Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN 69/99, NN 151/03; NN 157/03 Ispravak, NN 87/09, NN 88/10, NN 61/11, NN 25/12, NN 136/12, NN 157/13) dostupno na <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=81>

²²⁶ Detaljnije u „EUROPA 2020. - Europska strategija za pametan, održiv i uključiv rast, Europska komisija, Bruxelles, 2.2.2010. COM (2010) 2020 - dostupno na http://www.mobilnost.hr/prilozi/05_1300804774_Europa_2020.pdf

²²⁷ Zakon o tehničkoj kulturi NN br. 76/93; 11/94 i 38/09

U svrhu realizacije ciljeva u području tehničke kulture, osnovana je *Zajednica tehničke kulture Grada Opatije* (2011.)²²⁸ koja djeluje po načelima i prema programu rada Hrvatske zajednice tehničke kulture. Njeno osnivanje je pokrenulo 12 opatijskih udruga (Aeroklub Cumulus, AK Opatija Motosport, Radioamaterski klub Opatija, Multimedijalna udruga Lapiš, Klub za slobodno letenje Homo volans, Športski ribolovni klub Jadran, Liburnija Classic Club, CB Radio klub Opatija i Društvo urbanista Opatija)²²⁹, prisustvovao je 21 predstavnik, no zbog strogih zakonskih pravila se kao službeni osnivači navode samo Aeroklub Cumulus Opatija, Klub slobodnog letenja "Homo Volans" i Multimedijalna udruga "Lapiš" i kasnije pridruženi član Udruga za tradicionalno jedrenje i brodogradnju "Baškot".

Grad Opatija u svom proračunu²³⁰ osigurava sredstva kao podršku aktivnostima Zajednice tehničke kulture, ali i za druge projekte iz područja tehničke kulture (za rad klubova u aktivnostima tehničke kulture, za prometnu jedinicu mladeži, za foto i video sekciju i sl.), a sve kako bi se mogli uspješno realizirati programi tehničke kulture ili unaprijedile vještine i kompetencija građana u tom području, s posebnim naglaskom na potrebe mladih i djece (unaprijediti informatičku pismenost, razvijanje motorike, podizanje prometne kulture, te stjecanje spoznaja iz filmske kulture i novih medija), a sve u skladu s interesima i potrebama korisnika.

Posebno će se podržavati nastavak realizacije onih projekata koji su se i do sada pokazali uspješnima, posebno ako su namijenjeni djeci i mladima, a podupiru međusektorsku suradnju. Tu pripada i nastavak aktivnosti koje provodi Multimedijalna udruga Lapiš – Škola filmske kulture za učenike OŠ RKJ te program Unapređenje informatizacije društva za mlade i starije osobe. U suradnji s MUP-om (Ispostava Opatija) ustrojava se jedinica Prometne mladeži, aktivnosti Jedriličarskog kluba Opatija u domeni priprema i sudjelovanja na natjecanjima, radio navođene jedrilice, aktivnosti Aerokluba Cumulus (škola padobranstva za početnike), aktivnosti Radio amaterskog kluba Opatija, sudjelovanje na sajmovima i promotivne aktivnosti u organizaciji Zajednice tehničke kulture. Ciljevi podrške aktivnostima tehničke kulture su sljedeći:

- nadopuniti i osuvremeniti znanja djece i mladih stečena tijekom školovanja,
- omogućiti izbor različitih sadržaja i programa u slobodno vrijeme,
- poticati i razvijati inventivnost, inovativnost, kreativnost i individualne sposobnosti,
- obogaćivati stečena i spoznavati nova znanja i vještine,
- razvijati osjećaj društvene korisnosti,
- razvijati međusobno prijateljstvo i zajedništvo,
- unapređivati kvalitetu svakodnevnog življenja,
- poticati zajednički rad i ostvarivanje zajedničkog uspjeha,
- poticati rad pojedinaca i rad u malim skupinama,
- osigurati i omogućiti upotrebu najsuvremenijih tehničko-tehnoloških dostignuća.

Nužno bi bilo osnažiti rad Zajednice za tehničku kulturu na način da se stvore uvjeti da joj se priključi veći broj udruga, što je preduvjet provođenja ozbiljnijih projekta, za koje je moguće dobiti podršku na razini RH ili EU, za što postoje značajne pretpostavke u uspjesima koje

²²⁸ Više o tome na: <http://www.hztk.hr/novosti/ztk-grada-opatije-nova-clanica-hztk/> & <http://www.liburnija.net/osnivacka-skupstina-zajednice-tehnicke-kulture-grada-opatije/>

²²⁹ Udruga je bila jedna od inicijatora osnivanja Zajednice tehničke kulture Grada Opatije, no kako po prirodi aktivnosti ne spada u ovu ciljnu skupinu, nije postala članom ove Zajednice

²³⁰ Obrazloženje prijedloga Proračuna Grada Opatija za 2014. i projekcije plana za 2015. i 2016. godinu, dostupno na <http://www.opatija.hr/files/file/proracun/OBRAZLO%20C5%BDENJE-PRIJEDLOGA-PRORA%20C4%8CUNA-2014-2016.pdf>

postiče Homo Volans u organiziranju državnog prvenstva u ovjesnom jedriličarstvu na Učki, udruga Lapiš u provođenju programa informatičke edukacije, udruge Aeroklub Cumulus u organiziranju prepoznatljivih aktivnosti u padobranstvu (državna i međunarodna natjecanja u padobranskim i jedriličarskim skokovima, Cumulus Skydive, Photo Contest...), te u organiziranju temeljne i napredne obuke novih padobranaca.

2.4.5. Sport i rekreacija

Grad Opatija, temeljem jasno definiranog Programa javnih potreba u sportu²³¹, potiče amaterski sport i rekreaciju te promiče sport kao zdrav i poželjan način života. Tim programom se djeci i mladima omogućuje jednostavan ulazak u sustav sporta te se osiguravaju osnovni preduvjeti za njihovo bavljenje sportom što je moguće duže. Sadašnja i buduća misija Programa javnih potreba u sportu je uključivanje što većeg broja djece u organizirano bavljenje sportskim aktivnostima pod stručnim vodstvom. Time se osigurava ostvarenje osnovnih (zdravstvena zaštita djece, uključivanje djece i mladih u sportske aktivnosti što ranije) i posebnih (očuvanje zdravlja djece, kvalitetno provođenje slobodnog vremena, socijalizacija djece) strateških ciljeva.

Bez obzira na to da li je riječ o ekipnim ili pojedinačnim sportovima, u Opatiji se uglavnom prakticiraju različiti oblici masovnog sporta (neselektivni, amaterski, rekreacijski, školski), kao i sport za osobe s invaliditetom. U manjem dijelu su zastupljene i pripreme za vrhunska natjecanja (selektivni – profesionalni sport). Dodatno se stimuliraju i aktivnosti vrhunskih sportaša koji su, temeljem ostvarenih rezultata, svrstani u jednu od prve tri kategorije prema Kriterijima Hrvatskog olimpijskog odbora²³² za kategorizaciju vrhunskih sportaša. Iz proračuna se sredstva prvenstveno usmjeravaju za sufinanciranje sportskih aktivnosti, poslova i djelatnosti koje su obuhvaćene Programom javnih potreba u sportu Grada Opatije, a to su:

1. poticanje i promicanje sporta kroz organizirani rad sportskih škola,
2. djelovanje udruženja sportskih klubova, udruga i saveza,
3. trening, organiziranje i provođenje sustava natjecanja kroz organizirani rad ekipa podmlatka,
4. stručni rad u sportu i školovanje trenera,
5. osiguravanje prostornih uvjeta za što optimalniji rad sportskih klubova s djecom i mladima,
6. zdravstvena zaštita aktivnih sportaša,
7. sportsko-rekreacijske aktivnosti građana,
8. sportske aktivnosti osoba s teškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom,
9. sufinanciranje vrhunskog sporta kroz stipendije nositeljima jedne od prve tri kategorije vrhunskih sportaša prema kriterijima Hrvatskog olimpijskog odbora.

Pri realizaciji Programa javnih potreba u sportu, Grad Opatija usko surađuje sa Zajednicom sportskih udruga Grada Opatije – Športskim savezom Grada Opatije, osnovanim 1998. godine. Temeljni ciljevi saveza su razvitak i promicanje sporta i sportske rekreacije, poticanje

²³¹ Više o tome na: <http://www.opatija.hr/hr/sport/> Obrazloženje prijedloga proračuna Grada Opatija za 2014. i projekcije plana za 2015. i 2016. godinu na <http://www.opatija.hr/files/file/proracun/OBRAZLO%20C5%BDENJE-PRIJEDLOGA-PRORA%20C4%8CUNA-2014-2016.pdf>

²³² Dostupno na: <http://www.hoo.hr/hr/359-hoo-root/prvidonjiizbornik/dokumenti/1370-kategorizacija-sportasa> Kriteriji za programiranje i dodjelu sredstava za zadovoljavanje javnih potreba u sportu, Članak 3., Sufinanciranje vrhunskog sporta: http://www.ssgo.hr/images/dokumenti/kriteriji_2015.pdf

vrhunskog sportskog stvaralaštva na području grada Opatije, razvitak sportskih aktivnosti djece i mladeži te objedinjavanje i usklađivanje aktivnosti i programa svojih članica. Svi akti saveza, registri članica i sportaša, izvještaji s održanih sportskih natjecanja i održanih manifestacija članica, zapisnici o radu Skupštine saveza, rezultati i postignuća opatijskih sportaša mogu se pronaći na svakodnevno ažuriranim internet stranicama saveza²³³.

Jedan od ciljeva Športskog saveza Grada Opatije je popularizacija sportskih sadržaja među širom javnosti. S tom namjerom je pokrenuta i Facebook stranica Športskog saveza Grada Opatije²³⁴, na kojoj se objavljuju sve vijesti, galerije fotografija i zanimljivosti iz rada saveza. Na taj način će se u budućnosti pokušati sve informacije plasirati do što je moguće većeg broja ljudi čiji je posao, hobi, sportska ili rekreativna aktivnost ili bilo koji drugi interes vezan uz opatijski sport na jednom mjestu. U 2014. godini Športski savez Grada Opatije je po prvi put organizirao manifestaciju *Opatijski sportski dan*²³⁵ i izdao brošuru „Pregled opatijske sportske zajednice riječju i slikom“.

Namjera saveza je da se Opatijski sportski dan organizira na početku svake školske godine, kako bi se djeci i roditeljima omogućio uvid i što lakše uključivanje u brojne programe sportskih klubova. Ovaj tip manifestacije odličan je poligon za upoznavanje opatijske i regionalne javnosti s lokalnom sportskom zajednicom koji pridonosi omasovljenju sporta u Opatiji. Kvalitetu i svrhu prvog izdanja ove manifestacije prepoznao je i Središnji koordinacijski odbor akcije „Gradovi i općine – prijatelji djece“ koji je Gradu Opatiji za Opatijski sportski dan dodijelio povelju za Naj-akciju 2014.²³⁶

U brošuri „Pregled opatijske sportske zajednice riječju i slikom“, koja je u dogovoru s osnovnim školama koje djeluju na području Grada Opatije podijeljena svim učenicima, navedeni su svi najznačajniji podaci o sportskim klubovima članicama Športskog saveza Grada Opatije, s naglaskom na poziv prvenstveno mladima, pa onda i svima ostalima da se aktivno bave sportom. Osim što ima svojstvo statističke i dokumentarističke publikacije, brošura je poslužila i kao vodič kroz sve registrirane sportske klubove s podacima o tome gdje i kako ih se može pronaći te im se priključiti bilo rekreativno ili s natjecateljskim ambicijama. Športski savez Grada Opatije trenutno čini 41 sportska udruga²³⁷: Auto klub Opatija, Automobilistički klub Opatija Motorsport, Biciklistički klub "Opatija-2010", Boćarski klub Dobroč, Boćarski klub Ika, Boćarski klub "Lovor" Pobri, Boćarski klub Opatija, Boćarski klub Poljane, Boćarski klub Veprinac, Bridge sportski klub Opatija, Društvo sportova na moru Volosko, Društvo za športsku rekreaciju "Marinovi prijatelji", Homo Volans – Klub za slobodno letenje, Jaht-klub Croatia Opatija, Jedriličarski klub Mare Nostrum Croaticum, Jedriličarski klub Opatija, Jedriličarski klub O.S.C.O., Jedriličarski klub Tramontana, Karate klub Opatija, Karate klub Volosko, Kickboxing klub Opatija Fight Club, Klub za športsku rekreaciju Gorovo, Košarkaški klub Opatija, Malonogometni klub Gorovo, Muški rukometni klub Opatija, Nogometni klub Opatija, Odbojkaški klub Opatija, Pikado klub Gorovo, Rukometni klub Liburnija Opatija, Speed badminton klub "Pešekani", Sportsko društvo "Erik", Sportsko penjački klub Krimp Liburnija, Stolnoteniski klub Opatija 08, Streljački klub DVD Opatija, Šahovski klub Volosko, Športsko rekreacijsko društvo Sport Vizija, Športsko

²³³ Internet stranice Športskog saveza Grada Opatije nalaze se na adresi www.ssgo.hr

²³⁴ Facebook stranica Športskog saveza Grada Opatije nalazi se na adresi www.facebook.com/ssgradaopatije

²³⁵ Više na http://www.novolist.hr/Vijesti/Regija/node_1585/Svako-dijete-moze-pronaci-sport-koji-mu-najbolje-pase i <http://www.ssgo.hr/index.php/vijesti/iz-rada-saveza/646-opatijski-sportski-dan-privukao-veliku-pozornost-gradana>

²³⁶ <http://www.ssgo.hr/index.php/vijesti/iz-rada-saveza/732-opatijski-sportski-dan-dobio-povelju-za-naj-akciju-2014>

²³⁷ Više o tome na www.ssgo.hr/index.php/clanice

ribolovni klub Ičići, Športsko ribolovni klub Jadran, Tenis klub Klifton, Tenis klub Opatija i Vaterpolo klub Opatija 1981.

Temeljni akt za reguliranje raspodjele proračunskih sredstava namijenjenih sportu su „**Kriteriji za programiranje i dodjelu sredstava za zadovoljavanje javnih potreba u sportu**“²³⁸ (u nastavku Kriteriji). Temeljem Kriterija se provodi raspodjela financijskih sredstava za udruge članice Športskog saveza Grada Opatije, i to na način da se od ukupnog iznosa proračunskih sredstava namijenjenih redovnom radu sportskih klubova 55% izdvaja za organizaciju i troškove rada sportskih škola i ekipa podmlatka te paušalne iznose klubovima bez podmlatka, 40% za natjecanja ekipi podmlatka, a 5% zadržava u pričuvi za raspodjelom neobuhvaćena sportska natjecanja koja su proizašla iz sportskih uspjeha ili ostalih potreba sportskih klubova.

Pravo na sredstva iz proračuna Grada Opatije za sufinanciranje sportskih aktivnosti imaju sportski klubovi koji organiziraju rad barem jedne sportske škole u godini u kojoj žele iskoristiti sredstva iz proračuna. Iznimno se sredstva osiguravaju i za automoto sport koji zbog svojih specifičnosti nema sportske škole. Normativ sportskih škola po klubu je 1 škola. Za sportove u kojima sustav natjecanja predviđa sportska borilišta različitih dimenzija u muškoj i ženskoj konkurenciji priznaje se po jedna škola za djevojčice i dječake. Program sportskih škola organizira se ili u fondu od 108 sati godišnje, uz uvjet da škola radi najmanje 9 mjeseci, ili u fondu od 60 sati godišnje, uz uvjet da škola radi najmanje 5 mjeseci.

Kod ekipnih sportova i sportske rekreacije broj članova sportske škole mora biti 15 ili više, dok se kod pojedinačnih sportova rad sportske škola priznaje ako je broj polaznika 8 ili više. Prilikom raspodjele sredstava priznaju se troškovi rada sportske škole u visini od 1000 kn po školi. Voditeljima se odobrava naknada koja se utvrđuje tako da sredstva budu raspoređena u omjeru sukladno članku 2. stavku 1 Kriterija, a vrijednost sata rada trenera definira se za svaku godinu posebno. Pravo na paušalni iznos od 8.000 kn, čime se ostvaruje i pravo na korištenje sportskih objekata bez naknade, ostvaruju članice Športskog saveza Grada Opatije (osim u prvoj godini članstva) ako:

- su u prethodnoj godini na području grada Opatije organizirale najmanje jedno službeno natjecanje (iznimno se odobrava paušalni iznos i članicama koje službeno organiziraju natjecanje izvan područja grada Opatije jer na prostoru grada Opatije za to nemaju uvjete);
- su u prethodnoj godini nastupili na najmanje tri natjecanja (ili tri gostujuće utakmice) izvan Opatije neovisno o uzrasnoj dobi natjecatelja;
- imaju najmanje pet registriranih sportaša za pojedinačne sportove odnosno 12 registriranih sportaša za ekipne sportove kod matičnih saveza u godini raspodjele;
- su platili članarinu matičnom županijskom ili nacionalnom granskom savezu u godini koja prethodi godini raspodjele.

Da bi ostvarile pravo na sredstva iz proračuna Grada Opatije, nove članice Športskog saveza Grada Opatije u prvoj godini članstva moraju o svom trošku organizirati rad barem jedne sportske škole, te nakon ispunjenja ovog uvjeta u sljedećoj godini ostvaruju pravo na financiranje jedne škole i jedne ekipe, a nakon toga se uključuju u raspodjelu ravnopravno sa

²³⁸ Kriteriji su doneseni na sjednici Skupštine Športskog saveza Grada Opatije koja se održala 22. siječnja 2015. godine, a primjenjuju se od dana donošenja. Dostupni su na www.ssgo.hr/images/dokumenti/kriteriji_2015.pdf

svim članicama. Osnovni preduvjet za ostvarivanje prava na proračunska sredstva je prijava na „Javni poziv za dostavu prijave za sufinanciranje javnih potreba u sportu“.

Sve članice, da bi ostvarile pravo na sredstva iz proračuna, dužne su Športskom savezu Grada Opatije u roku od mjesec dana od početka natjecateljske sezone dostaviti popis svojih registriranih natjecatelja, ovjeren od strane nadležnog granskog županijskog ili nacionalnog saveza odnosno druge pravne osobe u čijoj je ingerenciji natjecanje. Popis mora sadržavati sljedeće podatke za svakog natjecatelja: ime i prezime, datum rođenja, uzrasnu kategoriju u kojoj se natječe i registarski broj. Navedeni podaci temelj su baze registriranih sportaša Grada Opatije koju je Športski savez Grada Opatije dužan ažurno voditi. Članicama koje ne dostave popis registriranih natjecatelja u gore navedenom roku, obustavlja se isplata sredstava te ista ostaje na snazi dok se popis ne dostavi Športskom savezu Grada Opatije. Ako obustava sredstava traje dulje od 6 mjeseci, nerealizirana obustavljena sredstva prebacuju se u pričuvu Športskog saveza Grada Opatije.

Za trening, organiziranje i provođenje sustava natjecanja za ekipe podmlatka (uz uvjet da se rad s ekipama organizira najmanje 10 mjeseci godišnje), sredstva iz proračuna Grada Opatije se osiguravaju za naknade voditeljima za organizirani rad s ekipama podmlatka do najviše 320 sati godišnje. U ekipnim sportovima broj članova ekipa određen je normativima nacionalnih saveza, a u individualnim sportovima ekipu sačinjava najmanje 5 natjecatelja i definirana je organiziranim sustavom natjecanja u svom sportu (npr. najmanje 5 juniora, 5 kadeta i sl.) ili odredbama nacionalnih saveza. U pojedinačnim sportovima se priznaje sat treninga za rad s najmanje 4 člana. U automobilizmu se iznimno priznaje sat treninga za rad s najmanje 3 člana. Visina sata rada trenera ekipe podmlatka jednaka je visini sata rada trenera sportske škole. Priznaju se i troškovi rada ekipe podmlatka u visini od 1.000,00 kn po ekipi.

Preduvjeti za sufinanciranje rada ekipe podmlatka su da:

- ekipa u godini koja prethodi godini sufinanciranja sudjeluje na najznačajnijem državnom natjecanju svog ranga, odnosno u kvalifikacijama za isto, ako postoje (preduvjet se ne odnosi na nove ekipe podmlatka);
- ima licenciranog trenera sukladno Zakonu o sportu i kriterijima granskog saveza koji u ekipnim sportovima ne trenira više od dvije ekipe podmlatka, a u pojedinačnim sportovima ne trenira više od 25 natjecatelja.

Sredstva se osiguravaju i za kotizacije, startnine, registracije igrača i troškove natjecanja u okviru prvenstva RH (u rangu od županijskih ligaških natjecanja do prve nacionalne lige), kupa RH, te na službenim natjecanjima na kojima se ostvaruju bodovi za rejting natjecatelja i izbor članova reprezentativnih vrsta, a status tih natjecanja potvrđen je od nacionalnog saveza pojedinog sporta, u visini stvarnih troškova, ali ne više od iznosa u posebnoj tabeli normativa troškova koji čine sastavni dio Kriterija, prema unaprijed dostavljenom kalendaru natjecanja i utvrđenom programu sudjelovanja u godini koja prethodi godini sufinanciranja. Za unapređenje stručnog rada u sportu, uključivanjem trenera u sustav stručnog usavršavanja, s ciljem ostvarivanja razine utvrđene Zakonom o sportu, osiguravaju se sredstva za doškolovanje trenera, kao i uključivanje u programe edukacije za licenciranje trenera koje organiziraju granski savezi. Iz proračuna Grada Opatije osiguravaju se i sredstva za djelovanje Športskog saveza Grada Opatije, troškove odlazaka na programe edukacije i koordinacije te troškove manifestacija u organizaciji saveza.

Program zdravstvene zaštite sportaša organizira se u suradnji s ovlaštenim subjektom s kojim Športski savez Grada Opatije sklopi ugovor o obavljanju zdravstvenih pregleda sportaša. Sredstva se osiguravaju za sufinanciranje godišnjeg sistematskog pregleda za potreban broj sportaša (natjecatelja u postupku prve registracije ili registriranih za nastup na službenim natjecanjima u organizaciji granskih županijskih i nacionalnih saveza), a prema raspoloživim sredstvima zadovoljavanja javnih potreba u sportu. Značajna pažnja posvećuje se i sportsko-rekreacijskim aktivnostima građana. Sredstva se osiguravaju za troškove organizacije ljetnih i zimskih sportskih kampova za djecu (honorari voditelja, prijevoz, korištenje objekata). Za ovu namjenu se osiguravaju sredstva u iznosu od 1% proračunskih sredstava za redovan rad sportskih klubova u godini raspodjele. Klub za športsku rekreaciju Gorovo je nositelj sportske rekreacije ne samo u gradu Opatiji, već i u cijeloj našoj županiji, gdje je prepoznat kao izvrstan organizator i promotor raznih sportsko-rekreativnih aktivnosti, a pretpostavka je da će se u organizaciju rekreacijskih aktivnosti uključiti i ostali klubovi športske rekreacije.

Sportske aktivnosti se u većem dijelu realiziraju u objektima na području Grada Opatije, koji su u tu svrhu izgrađeni ili osposobljeni. Posebno treba istaknuti Sportsku dvoranu Marino Cvetković²³⁹ koja je svečano otvorena 21. srpnja 2013. godine. Proteže se na više od 11 tisuća kvadratnih metara i svojim je kvalitetnim prostornim mogućnostima značajno pridonijela poboljšanju uvjeta za rad, poglavito u dvoranskim sportovima. Za sportsko-rekreativne aktivnosti koristi se i dvorana Doma Liburnija u Voloskom, dvorana Osnovne škole „Rikard Katalinić Jeretov“, nogometno igralište, teniski tereni te morski akvatorij ispred Opatije. Sporazumom između Grada Rijeke i Grada Opatije Vaterpolo klubu Opatija 1981. omogućeno je održavanje treninga u bazenima centra Kantrida, a za potrebe škole plivanja osigurana su sredstva za korištenje bazena opatijskih hotela. Treba naglasiti kako Grad Opatija u budućnosti planira izgraditi dodatne kapacitete sportske infrastrukture, a prije svega se plan odnosi na izgradnju bazena i uređenje nogometnog igrališta, u skladu sa zahtjevima za sudjelovanje u 2. hrvatskoj nogometnoj ligi. Nastojat će se potrebnom infrastrukturom nadograditi i postojeći sportski objekti u skladu s minimalnim uvjetima za sudjelovanje na natjecanjima, a prema odredbama granskih nacionalnih sportskih saveza. U Programu javnih potreba u sportu Grada Opatije je i promidžba sporta kroz sportske manifestacije.

Odbor za sport i tehničku kulturu Gradskog vijeća Grada Opatije donio je „**Kriterije za sufinanciranje sportskih manifestacija**“²⁴⁰, a cilj istih je da se na jasan i transparentan način valoriziraju svi činitelji relevantni za sufinanciranje sportskih manifestacija, koje se održavaju u organizaciji klubova članica Športskog saveza Grada Opatije. Sportskom manifestacijom smatra se natjecanje u kojem sudjeluje najmanje 5 klubova s najmanje 8 sudionika.

Kriteriji za bodovanje manifestacija su sljedeći:

- **Kriterij 1** - razina natjecanja (1 - 10 bodova)
- **Kriterij 2** - broj natjecatelja, ovisno o tome da li se radi o pojedinačnom, ekipnom ili momčadskom (1 - 10 bodova)
- **Kriterij 3** - trajanje manifestacija, tj. broj dana (1 - 7 bodova)
- **Kriterij 4** - medijsko praćenje, pressclipping (1 -12 bodova)
- **Kriterij 5** - dob sudionika i kategorija: djeca do 14 godina, djeca od 14 do 18 godina, seniori, veterani (1 - 8 bodova)
- **Kriterij 6** - olimpijski/neolimpijski sport (1 - 2 boda)

²³⁹ Više o programima i natjecanjima u dvorani na www.facebook.com/DvoranaOpatija

²⁴⁰ Usvojeni su na sjednici održanoj 29. prosinca 2014. godine. Dostupni na www.ssgo.hr/images/dokumenti/akti/kriteriji_manifestacije2014.pdf

- **Kriterij 7** - tradicija manifestacije u kontinuitetu (1 - 5 bodova)
- **Kriterij 8** - posjećenost manifestacije (1 - 4 boda)
- **Kriterij 9** - uspješnost manifestacije: dobro, vrlo dobro ili odlično/izvrsno (1 - 3 boda).

Kod kriterija „*razina natjecanja*“, najmanji broj bodova (1) nose lokalne manifestacije, tj. gradska ili međuopćinska natjecanja na kojima sudjeluju natjecatelji iz Opatije, odnosno s područja Liburnije. Broj bodova raste ako je manifestacija na razini Primorsko-goranske županije (2), ako na manifestaciji sudjeluju natjecatelji iz minimalno 3 županije (3) i ako se radi o međužupanijskom natjecanju na kojem sudjeluju natjecatelji iz 4 ili više županija (4). Ako je manifestacija na razini kupa Hrvatske, državne rang liste ili međunarodnog natjecanja na kojem sudjeluju do 3 nacije, manifestacija je vrednovana s 5 bodova, a ako se radi o državnom prvenstvu, manifestacija je vrednovana sa 7 bodova. Najveći broj bodova u ovom kriteriju manifestacija će ostvariti ako se radi o međunarodnom natjecanju s minimalno 4 nacije (8), odnosno ako se radi o europskom ili svjetskom prvenstvu te bodovanju za svjetsku ili europsku rang listu (10).

Kriterij „*broj natjecatelja*“ se vrednuje različito ovisno o tome da li se radi o pojedinačnom (individualnom), ekipnom ili momčadskom sportu. Pojedinačni sport nosi bodove ovisno o broju sudionika. Manifestacija od minimalno 8 do 16 sudionika nosi 1 bod, 17 do 24 sudionika nose 2 boda, 25 do 32 sudionika nose 3 boda, 33 do 50 sudionika nose 4 boda, 51 do 100 sudionika nose 6 bodova, 101 do 200 sudionika nose 8 bodova, dok 10 bodova manifestacija dobiva ako na njoj sudjeluje preko 200 sudionika.

Ekipni sport uključuje one sportove koje formiraju sportaši koji mogu nastupiti kao pojedinci, a takve manifestacije se prema ovom kriteriju boduju na sljedeći način: ako sudjeluju 4 ekipe (1 bod), 5 do 10 ekipa (2 boda), 11 do 20 ekipa (3 boda), 21 do 30 ekipa (4 boda), 31 do 50 ekipa (6 bodova), 51 do 100 ekipa (8 bodova) i preko 100 ekipa (10 bodova). Momčadski sport uključuje one sportove koje formiraju sportaši koji ne mogu nastupiti kao pojedinci, a takve manifestacije se prema ovom kriteriju boduju na sljedeći način: ako sudjeluju 4 momčadi (1 bod), 5 do 6 momčadi (2 boda), 7 do 8 momčadi (3 boda), 9 do 10 momčadi (4 boda), 11 do 15 momčadi (6 bodova), 16 do 20 momčadi (8 bodova) i preko 20 momčadi (10 bodova).

Kriterij „*trajanje manifestacije*“ boduje manifestaciju na sljedeći način: ako traje jedan dan nosi 1 bod, dva dana nose 2 boda, tri dana nose 3 boda, 4 do 7 dana nosi 5 bodova te 8 i više dana nosi 7 bodova. Jedan od kriterija je i „*medijsko praćenje*“ manifestacija, a bodovi se dobivaju ovisno o vrsti medija koji pokriva manifestaciju. Tako prezentacija na internetu nosi 1 bod, objava u tisku jedne novinske kuće 2 boda, a u više novinskih kuća 3 boda. Prezentacija na radiju i regionalnoj TV nosi 4 boda, dok reportaža na nacionalnoj TV nosi 6 bodova. Ako se osigura snimka događaja u cijelosti tada to nosi 8 bodova, a izravni prijenos manifestacije nosi 10 bodova. Ako se istovremeno osigura direktan/izravan prijenos na nacionalnoj TV u kombinaciji sa svim ostalim medijima, tada manifestacija ostvaruje 12 bodova. Kod kriterija „*dob sudionika i kategorija u kojoj se sudionik natječe*“ bodovi se raspoređuju na sljedeći način:

- ako se manifestacija održava za uzrasnu kategoriju do 14 godina – sudjelovanje aktualnog državnog prvaka ili aktualnog reprezentativca nosi 2 boda, a sudjelovanje aktualnog svjetskog ili europskog prvaka nosi 4 boda,

- ako se manifestacija održava za uzrasnu kategoriju od 14 do 18 godina – sudjelovanje aktualnog državnog prvaka ili aktualnog reprezentativca nosi 3 boda, a sudjelovanje aktualnog svjetskog ili europskog prvaka nosi 6 bodova,
- ako se manifestacija održava za kategoriju seniora – sudjelovanje aktualnog državnog prvaka ili aktualnog reprezentativca nosi 4 boda, a sudjelovanje aktualnog svjetskog ili europskog prvaka nosi 8 bodova,
- ako se manifestacija održava za kategoriju veterana – sudjelovanje državnog prvaka ili reprezentativca nosi 1 bod, a sudjelovanje svjetskog ili europskog prvaka nosi 2 boda.

Kriterij „*podjela sporta*“ manifestaciji nosi 1 bod ako se radi o neolimpijskom sportu, a 2 boda ako se radi o olimpijskom sportu. Kriterij „*tradicija manifestacije u kontinuitetu*“ manifestaciji nosi 1 bod ako se održava od 4 do 5 godina, 2 boda za 6 do 10 godina, 3 boda za 11 do 20 godina, 4 boda za 21 do 30 godina, a 5 bodova ako se održava preko 30 godina. Prema kriteriju „*posjećenost manifestacije*“ manifestacija ostvaruje 1 bod ako je na njoj bilo 50 do 200 gledatelja, 2 boda za 201 do 400 gledatelja, 4 boda za 401 do 1000 gledatelja, a svakih 1000 i više gledatelja manifestaciji nosi dodatna 2 boda.

Kriterij „*uspješnost manifestacije*“ nosi 1 bod ako je manifestacija dobila ocjenu dobro, 2 boda za ocjenu vrlo dobro i 3 boda za ocjenu odlično. Manifestacije koje ukupno ostvare do 15 bodova, sufinanciraju se paušalom od 1.000 kn. Manifestacije koje ostvare od 16 do 20 bodova sufinanciraju se paušalom od 3.000 kn. Običnim manifestacijama se smatraju one koje ostvare od 21 do 29 bodova, a među sobom dijele 30% raspoloživih sredstava proračuna za manifestacije (nakon odbitka paušala). Vrhunske manifestacije su one koje ostvare 30 i više bodova, a za njih se osigurava 70% raspoloživih proračunskih sredstava za manifestacije. Za sufinanciranje sportsko-rekreativnih manifestacija izdvaja se 10% od sredstava za sufinanciranje sportskih manifestacija, s tim da maksimalni godišnji iznos za tu namjenu može biti 45.000 kn.

Osim promidžbe sporta, cilj sportskih manifestacija je i turistička promidžba Opatije. Kako sport ima značajnu ulogu u turističkoj ponudi Opatije, u proračunu Grada Opatije za 2014. godinu bile su izdvojene 4 manifestacije²⁴¹ koje se mogu svrstati u kategoriju vrhunskih sportskih priredbi koje osim sportaša privlače i domaće i inozemne goste. Kao posebno značajne sportske priredbe koje već imaju, ili bi u budućnosti mogle imati veliko turističko značenje za Opatiju, u 2014. godini su izdvojene²⁴²:

- *Jubilarno 50. ITF međunarodno veteransko prvenstvo u tenisu*
- *52. europsko timsko prvenstvo u bridžu*
- *Opatija Fight Night*
- *41. Croatia rally.*

Opatija je prepoznatljiva po održavanju međunarodnog ITF teniskog turnira za veterane (*50th North Adriatic International Championships*) koji se održava u kolovozu u organizaciji Tenis kluba Opatija, a 2014. godine se obilježila njegova 50. obljetnica. Ovo je značajna sportska manifestacija koju podržava Hrvatski teniski savez veterana, a ima i veliki turistički značaj jer

²⁴¹ Od ukupno raspoloživog iznosa proračuna za manifestacije u 2014. godini (750 000 kn), izdvojena su sredstva za Bridge sportski klub Opatija (250.000 kn), AK Opatija Motosport (100.000 kn), Opatija Fight Club (100.000 kn) i Tenis klub Opatija (100.000 kn).

²⁴² Više o tome na: http://www.htsv.hr/___PORTAL/opatijaOOP.pdf
<http://opatija-tourism.hr/hr/novosti-dogadanja/dogadanja/52.-europsko-timsko-prvenstvo-natjecanje-u-bridžu,768.html>
<http://www.fightsite.hr/vijesti-iz-regije/ofc-u-2014-godini-planira-organizirati-tri-eventa>
<http://www.automanija.com/41-croatia-rally-2014-hok-porec-opet-domacin-oktanskog-spektakla/>
<http://www.racing.hr/rally-41-croatia-rally-hok-2014/>

na njoj sudjeluju natjecatelji iz mnogih europskih država, Australije, SAD-a i Južnoafričke Republike.

Prepoznatljivom sportskom te značajnom turističkom manifestacijom u 2014. godini proglašeno je i 52. europsko timsko prvenstvo u bridžu (*52nd European Bridge Team Championships*) koju zajednički organiziraju Europska bridž liga, Hrvatska bridž federacija, Bridge sportski klub Opatija, a pod patronatom je Europskog Olimpijskog odbora²⁴³. Ova manifestacija posebno dobiva na značaju kad se uzme u obzir da se uglavnom održava izvan razdoblja glavne sezone, te time značajno doprinosi većem stupnju korištenja kapaciteta. Na ovo natjecanje se prijavilo 850 najboljih europskih igrača bridža (87 ekipa iz 37 europskih zemalja)²⁴⁴, koji uz pratnju čine kategoriju gostiju visoke platežne moći.

Turnir je otvorio predsjednik Republike Hrvatske Ivo Josipović, a otvaranju su prisustvovali i mnogi veleposlanici, odnosno drugi dužnosnici zemalja iz kojih dolaze prijavljeni igrači, što također doprinosi turističkoj promociji Opatije. I u budućnosti će se evaluirati te poticati i potpomagati manifestacije za koje se ocijeni da pored sportskog značaja imaju i istaknutu gospodarsku komponentu. Za protokolarnu aktivnost koje idu uz sportski i turistički značajne manifestacije koriste se prostori Kristalne dvorane hotela Kvarner, kongresni centar Grand hotela 4 opatijska cvijeta te multifunkcionalna dvorana hotela Royal (kapacitet 1.000 osoba).

Kako je jedan od pokazatelja efikasnosti korištenja objekata i broj dana u godini u kojima su oni aktivno „u pogonu“ za održavanje manifestacija i ostalih događanja iz domene društvenih i gospodarskih djelatnosti, inzistirat će se na multifunkcionalnosti i interdisciplinarnosti korištenja. To znači da će se, bez obzira na naziv i primarnu funkciju svakog objekta u vlasništvu Grada Opatije i razvojne tvrtke „Opatija 21“, isti koristiti u skladu s potrebama javnog, privatnog i civilnog sektora za aktivnosti koje su od interesa za grad i njegove žitelje. Kako se sportska dvorana „Marino Cvetković“ osim za sportska već koristi i koristit će se za kulturno-zabavna, sajamska i ina događanja, tako će se i ostali objekti koristiti za potrebe sportaša, sportskih klubova i sportskih manifestacija.

Trokut „društvene djelatnosti (sport, kultura i civilne udruge građana) – turizam kao najjača gospodarska grana – ostale gospodarske grane“ ne mogu i ne smiju više funkcionirati zasebno kao vrhovi tog trokuta, već kao međusobno povezane stranice istog trokuta na načelima suradnje, nadopunjavanja i simbioze umjesto konkurencije i nekompatibilnosti. Veliki napor uložiti će se u koordinaciju u djelovanju svih subjekata s područja grada Opatije, ali i u definiranje nadležnosti i ingerencija u njihovoj interakciji kako bi se izbjegle negativnosti poput neučinkovitosti, nesporazuma i birokratskih zamršenosti.

2.4.6. Socijalna skrb i zdravstvo

Grad Opatija izdvaja za potrebe „socijalne skrbi i zdravstva“²⁴⁵ oko 2,5%²⁴⁶ ukupnih proračunskih sredstava u cilju realizacije ciljeva koji proizlaze iz odredbi Zakona o socijalnoj skrbi²⁴⁷ i Zakona o zdravstvenoj zaštiti²⁴⁸, a temeljen Odluke o socijalnoj skrbi i zdravstvenoj

²⁴³ Prema http://opatija-tourism.hr/files/file/pdf/bridge_plakat.pdf

<http://opatija-tourism.hr/hr/novosti-dogadanja/dogadanja/52.-europskotimsko-prvenstvo-natjecanje-u-bridzu,768.html>

²⁴⁴ Više o tome na: http://www.novilist.hr/Vijesti/Regija/node_1585/Josipovic-veceras-otvara-Europsko-timsko-prvenstvo-u-bridzu

²⁴⁵ Službene novine PGŽ br. 8/14

²⁴⁶ Prema <http://www.opatija.hr/files/file/proracun/OBRAZLO%5%BENJE-PRIJEDLOGA-PRORA%4%8CUNA-2014-2016.pdf> str.

²⁴⁷ Zakon o socijalnoj skrbi, NN. br.33/12 i 157/13

zaštiti Grada Opatije, kojom se definira mreža socijalnih i zdravstvenih usluga, te uvjeti i način kako ih korisnici mogu ostvarivati na teret proračuna Grada Opatije, kao nadogradnju na ostale usluga, koje se građanima Opatije nude od strane javnih i privatnih ustanove iz područja socijalne skrbi i zdravstva.

2.4.6.1. Zadovoljenje javnih potreba iz područja socijalne skrbi i zdravstva

Temeljem Odluke o socijalnoj skrbi i zdravstvenoj zaštiti Grada Opatije, a slijedom zakonskih odredbi nastoje se zadovoljiti potrebe osoba koji se prema jasno definiranim kriterijima mogu razvrstati u kategoriju socijalno ugroženih građana, za koje se temeljem raspoloživih financijskih mogućnosti nastoje osigurati određena prava iz područja socijalne skrbi i zdravstva i to:²⁴⁹

- pravo na naknadu za troškove stanovanja (najamnina, komunalne naknade, električna energija, plin, grijanje, voda, odvodnja od 50 – 100% ili po umanjenoj vrijednosti);
- pravo na troškove ogrjeva (do 3 m³ drva ili novčanu protuvrijednost);
- pravo na financiranje boravka djece u dječjem vrtiću (ako obitelj ispunjava socijalni uvjet, uvjet visine prihoda ili posebne uvjete o radno-pravnom statusu);
- pravo na financiranje marende učenicima osnovne škole (ako korisnik ispunjava socijalni uvjet, uvjet prihoda ili poseban uvjet);
- pravo na financiranje produženog boravka učenicima osnovne škole (za učenike od 1 – 4 razreda osnovne škole ako obitelj ispunjava uvjet prihoda ili poseban uvjet, te ukoliko su roditelji zaposleni ili ako je to potrebno zbog socioekonomskih uvjeta u obitelji);
- pravo na financiranje javnog prijevoza učenicima srednje škole (javni prijevoz od mjesta stanovanja do sjedišta škole za djecu iz obitelji koje ispunjavaju socijalni uvjet, uvjet prihoda ili poseban uvjet);
- pravo na financiranje javnog prijevoza osoba s invaliditetom (javni prijevoz za sve osobe od mjesta stanovanja do Rijeke ako korisnik ima invaliditet 60% ili više);
- pravo na financiranje javnog prijevoza dobrovoljnim darivateljima krvi (javni prijevoz od mjesta stanovanja do Rijeke, za osobe koje su višestruki davatelji krvi i to za muškarce više od 50 puta i žene više od 40 puta);
- pravo na sufinanciranje smještaja u Psihijatrijsku bolnicu Lopača (za korisnika koji nije sposoban živjeti sam i brinuti se o sebi, nema uže obitelji i nikakvih prihoda troškovi se podmiruju u 100 % iznosu, razliku do pune cijene za one korisnike koji za troškove smještaja troše 80% vlastitih prihoda, te 20% u drugim slučajevima propisanim ovom Odlukom i to u razdoblju od 3 do najviše 6 mjeseci);
- pomoć za novorođenu djecu (za prvo dijete 3000 kn, za drugo 4500 kn i za svako slijedeće dijete 6000 kn);
- zdravstvena zaštita djece (sufinanciranje programa i projekata temeljem javnog poziva – primarna i dodatna)

²⁴⁸ Zakon o zdravstvenoj zaštiti, NN br. 150/08, 71/10, 139/10, 22/11, 84/11, 154/11, 12/12, 35/12 - OUSRH, 70/12, 144/12, 82/13, 159/13 i 22/14 - O i RUSRH

²⁴⁹ Odlukom o socijalnoj skrbi i zdravstvenoj zaštiti Grada Opatija (KLASA: 011-01/14-01/12; UR.BR.: 2156-01/01-01/14-1), od 25. 03. 2014. dostupno na <http://www.opatija.hr/files/file/novosti/2014/travanj/ODLUKA-O-SOCIJALNOJ-SKRBI-I-ZDRAVSTVENOJ-ZA%20ZAŠTITU.pdf>

- pomoći za djecu s teškoćama u razvoju (ako je vještačenjem u Centru za socijalnu skrb utvrđeno postojanje tjelesnog, mentalnog ili psihičkog oštećenja, osigurava se sufinanciranje prijevoza, boravak u odgojno-obrazovnim ustanovama, a na način da se podmiruje razlika do pune cijene, a mogu ostvariti i pravo na zadovoljenje drugih potreba, sukladno specifičnim zahtjevima poteškoća sa kojima se susreću);
- jednokratne novčane pomoći (odobrava ih Socijalno vijeće Grada Opatije zbog bolesti, smrti člana obitelji, elementarne nepogode, gubitka posla i sl., isplaćuju se u novčanom ili naturalnom obliku i to najviše tri puta godišnje i u pravilu samo do iznosa od 1000 kn);
- aktivnosti, programi, projekti i pomoći za građane i starije osobe (odnosi se na savjetovanište za brak, obitelj i mladež, sufinanciranje aktivnosti starijih osoba u Klubu 60+, redovan rad Udruge umirovljenika s područja Grada Opatije i druge pomoći za umirovljenike, projekt Sveučilišta u Rijeci za treću životnu dob, sufinanciranje parkiranja i financiranje javnog prijevoza za umirovljenike, te psihijatrijski pregledi štićenika Doma za starije i nemoćne osobe Volosko);
- ostali programi (pomoć i njega u kući i drugi oblici prava i pomoći socijalno ugroženog stanovništva, nabavka zdravstvene opreme, hitna pomoć i turistička ambulanta, dodatna zdravstvena zaštita djece i druga prava);
- zdravstveni program predviđa mogućnost prijevoza bolesnika (dijalizu, kemoterapiju i terapiju zračenjem), osoba s invaliditetom (članovi Udruge osoba s invaliditetom Grada Opatije), sufinanciranje turističke ambulante te ostalih zdravstvenih projekata namijenjenih građanima Grada Opatije;
- Socijalnim i zdravstvenim ustanovama na području Grada Opatije može se sufinancirati nabava aparata i inventara (temeljem javnog poziva), a humanitarnim organizacijama i udrugama PGŽ-a može se sufinancirati redovna (javni natječaj), a na preporuku Socijalnog vijeća Grada Opatije;

Javne potrebe u socijalnoj i zdravstvenoj zaštiti namijenjene su svim građanima Opatije kojima je u datom trenutku potrebna dodatna socijalna skrb, posebno djeci, mladima i starijim osobama. Svrha ovog programa je osigurati građanima Opatije viši standard socijalne i zdravstvene zaštite od onog koji svojim programima osigurava država, na način da se potrebitim korisnicima pomogne ostvariti osnovne životne potrebe (posebno djeci, starijim osobama, nemoćnima i invalidima). U tu svrhu se kroz odgovarajuća tijela i udruge nastoji koordinirati optimalno zadovoljenje stvarnih potreba svih građana, uvažavajući njihov socijalni status, razinu primanja i financijske mogućnosti Grada Opatije da osigura svim svojim građanima kvalitetan život u zajednici.

Tako su i u proračunu za 2014. godinu²⁵⁰ definirani prioritetni zadaci iz domene socijalne skrbi i zdravstva, gdje se poseban naglasak stavlja na ostvarivanje prava na pomoć za stanovanje i neometanu realizaciju redovnih programa i javnih ovlasti Hrvatskog Crvenog križa te na druge oblike pomoći u socijalnoj skrbi i zdravstvenoj zaštiti. U suradnji s predškolskim, obrazovnim i socijalnim ustanovama, te udrugama, osiguravat će se primjereni oblik pomoći i podrške zaštiti djece i mladih, starijih osoba, osoba s invaliditetom te pojedinaca/obitelji u teškim socioekonomskim uvjetima.

²⁵⁰ Obrazloženje prijedloga proračuna Grada Opatija za 2014. i projekcije plana za 2015. i 2016. godinu dostupno na: <http://www.opatija.hr/files/file/proracun/OBRAZLO%20C5%BDENJE-PRIJEDLOGA-PRORA%20C4%8CUNA-2014-2016.pdf>, te I izmjena Proračuna Grada Opatija za 2014. godinu, dostupno na <http://www.opatija.hr/files/file/proracun/2014/I-izmjene/1.1.-OBRAZLO%20C5%BDENJE-IZMJENA-PRORA%20C4%8CUNA-2014.pdf>

Osigurati treba kvalitetan i učinkovit rad Socijalnog vijeća u kojem aktivno djeluju predstavnici Centra za socijalnu skrb Opatija, Crvenog križa, Sindikata zdravstva te voditelji programskih aktivnosti u udrugama, liječnika i socijalnih radnika, a istovremeno ostvaruju aktivnu suradnju s odgovornim tijelima i osobama u relevantnim srodnim ustanovama (pedijatrijske ordinacije, ordinacija školske medicine, gradske službe i tijela, Nastavni zavod za javno zdravstvo PGŽ-a, udruge građana i sl.). Grad Opatija financijski podupire određeni broj udruga, koji na izravan ili neizravan način djeluju u pravcu podizanja zdravlja, sigurnosti i unapređenja socijalnog statusa građana. Tu pripadaju sljedeće udruge (proračunski korisnici Grada Opatije): Društvo naša djeca, Udruga umirovljenika, Udruga „Hrvatska protiv droge“, Udruga osoba s invaliditetom i sl.

2.4.6.2. Ustanove iz područja socijalne skrbi i zdravstva

Zadovoljenje određenih specifičnih potreba građana u području socijalne skrbi i zdravstva, zadatak je ustanova, osnovanih temeljem zakonskih propisa, a koje djeluju u okviru mreže zdravstvenih ustanova i ustanova socijalne skrbi, te osiguravaju odgovarajući standard kvalitete života građana u ovom segmentu. Tu prvenstveno pripadaju:²⁵¹

- Centar za socijalnu skrb Opatija
- HCK – Gradsko društvo Opatija
- Dom za starije i nemoćne osobe Volosko
- Dom zdravlja Opatija i turistička ambulanta Opatija
- Specijalističke ustanove
- Thalassotherapia Opatija.

98

2.4.6.2.1. Centar za socijalnu skrb Opatija

Centar za socijalnu skrb Opatija djeluje po posebnom zakonu²⁵², čiji je osnivač Republika Hrvatska a djeluje za potrebe Grada Opatije, te Općina Matulji, Lovran i Mošćenička Draga. Njena je djelatnost vezana za ostvarivanje prava iz socijalne skrbi i pružanje socijalnih usluga posebno osjetljivim skupinama građana (maloljetna djeca bez roditelja ili bez odgovarajuće roditeljske skrbi, djeca s teškoćama u razvoju, djeca i mladi s problemima u ponašanju, invalidne osobe, starije i nemoćne osobe, osobe lišene poslovne sposobnosti, žrtve obiteljskog nasilja, obitelji pod rizikom, siromašne i druge osobe koje zbog nepovoljnih osobnih ili obiteljskih poteškoća nisu u mogućnosti zadovoljiti svoje osnovne životne potrebe). Aktivnosti Centra provode se u tri odjela:²⁵³

- I. Odjel za odrasle osobe (tim za skrbništvo, tim za zaštitu odraslih, starijih i invalidnih osoba i tim za udomiteljstvo).
- II. Odjel za djecu mlade i obitelj (tim za obiteljsko pravnu zaštitu i skrbništvo za djecu, tim za zaštitu djece i mladih s poremećajima u ponašanju i tim za zaštitu djece i mladih s teškoćama u razvoju).
- III. Odjel za novčana davanja.

²⁵¹ Više o tome na: <http://www.opatija.hr/hr/socijalna-skrb-i-zdravstvo/>

²⁵² Zakon o Hrvatskom crvenom križu, N.N. 71/10

²⁵³ Prema: http://www.opcinalovran.hr/2013/centar_socijalna_skrb.pdf

U djelokrugu svoga rada Centar odlučuje o pravima iz socijalne skrbi u skladu s posebnim zakonima, a temeljem baza podataka o obiteljskim prilikama, uvijek vodeći računa o zaštiti osobnih interesa djece i drugih članova obitelji koji se ne mogu brinuti sami o sebi ni o svojim pravima i interesima. Organizira sve pravne i organizacijske poslove vezane za udomiteljstvo te brine o zbrinjavanju djece odbjegli iz obitelji ili ustanova, provodi odgojne mjere nad djecom s poremećajima u ponašanju, te o svemu vodi odgovarajuću evidenciju. Iako su centri u vlasništvu Republike Hrvatske, financiranje i upravljanje centrima se nastoji decentralizirati²⁵⁴, u čemu je Grad Opatija učinio značajan iskorak kroz kvalitetno osmišljene socijalne programe. No, ukazuje se potreba za jasnijim razgraničenjem poslova u odnosu na druge institucije (sudovi, javna uprava) a u cilju više razine preventivnog djelovanja, zbog veće efikasnosti i da bi se spriječila neželjena teška socijalna stanja ranjivih skupina.

Temeljne aktivnosti centara za socijalnu skrb trebaju se orijentirati na savjetovanje i pomoć u prevladavanju posebnih teškoća ranjivih supina. U suradnji s jedinicom lokalne samouprave, Crvenim križem i srodnim tijelima treba rješavati otvorena pitanja vezana uz održavanje, jednokratne pomoći, pomoć i njegu u kući te osposobljavanje za samostalan rad i život, te različite oblike skrbi izvan vlastite obitelji. Značajna je i pomoć koju treba potrebitima pružiti u prehrani, odjeći i obući, osiguranja smještaja, podmirenje troškova režija i pogrebnih troškova. Korištenjem baza podataka mogu se osigurati korisne informacije o potrebi smještaja u različitim ustanovama, o izboru udomiteljske obitelji, o praćenju usluga pomoći i njege u kući, te o kontinuitetu ostvarivanja prava na različite oblike socijalne skrbi, o čemu se nadležnim tijelima i cjelokupnoj javnosti trebaju dostavljati relevantna izvješća i senzibilizirati javnost za uključivanje u kvalitetno rješavanje ove problematike.

2.4.6.2.2. Crveni križ Opatija

*Hrvatski Crveni križ – Gradsko društvo Opatija*²⁵⁵ je neprofitna pravna osoba, koja djeluje na polazišnim načelima Međunarodnog pokreta Crvenog križa i Crvenog polumjeseca²⁵⁶, Zakona o Hrvatskom Crvenom križu²⁵⁷, Zakonu o udrugama²⁵⁸ Ženevskom konvencijom, čije su odredbe navedene u preambuli Statuta Gradskog društva Crvenog križa Opatija, gdje se naglasak stavlja na:²⁵⁹

- *humanost* (bez diskriminacije pružiti pomoć u svim prilikama i tako spriječiti i ublažiti ljudsku patnju, u svrhu zaštite života i zdravlja te osiguranje poštivanja ljudske osobe, kroz uzajamno razumijevanje, prijateljstvo, suradnju i trajan mir među svim narodima);
- *nepristranost* (ne praviti razliku u odnosu na nacionalnu, rasnu, vjersku, klasnu ili političku pripadnost pojedinca, već nastoji ublažiti njegove muke, isključivo vodeći računa o potrebama, dajući prednost najhitnijim slučajevima unesrećenih);
- *neutralnost* (bez izjašnjavanja u domeni političke, rasne, vjerske ili ideološke prirode);

²⁵⁴ Više o tome na: <http://www.rsp.hr/ojs2/index.php/rsp/article/view/169/173>

²⁵⁵ Službene stranice Hrvatskog crvenog križa - Gradskog društva Opatija: <http://www.hck-opatija.hr/>

²⁵⁶ Statut Međunarodnog pokreta Crvenog križa i Crvenog polumjeseca dostupan na: http://www2.hck.hr/doc/StatutPokretaRC_tekst.pdf

²⁵⁷ Zakon o Hrvatskom Crvenom križu NN br. 71/10

²⁵⁸ Zakon o udrugama, NN br. 74/14

²⁵⁹ Statut Gradskog društva Crvenog križa Opatija na <http://www.hck-opatija.hr/akti/statut-gradskog-drustva-crvenog-kriza-opatija>

- *neovisnost* (poštivati načela humanitarnog rada i propise, ali očuvati autonomiju djelovanja u skladu s proklamiranim načelima);
- *dobrovoljnost* (dobrovoljnost bez ostvarivanja dobitka);
- *jedinstvo* (može postojati samo jedno nacionalno društvo dostupno svima u jedinstvenom provođenju humanitarne djelatnosti na cjelokupnom teritoriju);
- *univerzalnost* (dio su svjetskog pokreta u kojem sva tijela imaju jednakopravan položaj, te dijele prava i obveze uzajamnog pomaganja).

Crveni križ Opatija djeluje sa svojim ograncima na području čitave Opatijske / Liburnijske rivijere, usklađeno s ostalim društvima u PGŽ-u. U svom javnom djelovanju usko surađuje s jedinicama lokalne samouprave, udrugama i institucijama, a osobito na području zdravstvene zaštite, socijalne skrbi, odgoja i obrazovanja te drugima, kako bi svoje programske zadaće i ciljeve što uspješnije realizirala. Između mnogobrojnih realiziranih aktivnosti Gradskog društva Crvenog križa, mogu se izdvojiti sljedeće:²⁶⁰

- *Organiziranje tečajeva, predavanja i radionica* (prve pomoći za djelatnike zaštite na radu i polaznike auto-škola, predavanja o zdravstvenoj preventivi i liječenju, edukacija za kućnu njegu bolesnika za laike, seminar i radionice na temu "Prevenција prekomjerne tjelesne težine i pravilna prehrana" uz degustaciju, savjetovanje građana, zdrava prehrana i vježbe za dijabetičare, predavanje o visokom tlaku i prehrani, savjetovanište za kardiovaskularne bolesti, dijabetičare, bolesti štitnjače).
- *Pomoć potrebitima* (prikupljanje donacija hrane i odjeće; socijalna samoposluga za potrebite građane, prigodna podjela bonova socijalno ugroženim građanima povodom blagdana, tjedan darivanja).
- *Aktivnosti iz osnovne djelatnosti* (organiziranje darivanja krvi učenika, studenata, novih članova i višestrukih davatelja na različitim lokacijama, prigodne akcije mjerenje krvnog pritiska, šećera u krvi, indeksa tjelesne mase, „bodi scan“, analizu sluha i vitaminsko-mineralnog statusa, savjeti fizioterapeuta i sl., mjerenje šećera i tlaka na terenu, tradicionalna aktivnost „Solidarnost na djelu“ (prodaja bonova i sakupljanje hrane za potrebite građane).
- *Aktivnosti za starije osobe* (edukativna putovanja za članove Kluba 60+, uključivanje članica Kluba 60+ u akciju "Jednim narcisom protiv karcinoma dojke" za kupnju uređaja za hitnu službu KBC Rijeka, Olimpijada klubova i ustanova treće životne dobi, organiziranje izložbe likovne radionice Kluba 60+ pod nazivom "Mom gradu", prikupljanje donacija za potrebe Kluba 60+, obilježavanja Dana starijih osoba u Klubu 60+ izložbom "Iz škrinja naših nona", Sportska olimpijada starijih osoba iz Klubova i Domova, gastronomske manifestacije Kluba 60+, uključivanje Kluba 60+ u obilježavanje značajnih datuma Grada Opatije, mjerenje venskog statusa nogu aparatom venoskan članovima Kluba 60+, predavanje u Klubu 60+ na temu "Proširene vene – što poduzeti?",
- *Aktivnosti za djecu i mlade* (međuzupanijska takmičenja u pružanju prve pomoći osnovnih i srednjih škola, radionica za učenike „Kodeks sigurnosti na vodi" o pravilima ponašanja na moru i obali, organiziranje tečaj za učenike osnovne škole „Spasilac-junior“, prikupljanje donacija za potrebitu djecu i mlade, likova radionica,

²⁶⁰ Više o tome na <http://www.hck-opatija.hr/> i na <http://www.opatija.hr/hr/proracun/>

- *Prigodna događanja* (obilježavanje tjedna Crvenog križa, sportske igre darivatelja krvi, pomladak Crvenog križa, podjela zahvalnica darivateljima krvi, osnivanje Kluba „100 kapi“, obilježavanje svjetskog dana dijabetesa, aktivnost nordijskog hodanja za građane).

Crveni Križ surađuje s Gradom Opatija²⁶¹ u realizaciji programa pomoći u kući onim osobama koje imaju tjelesno ili mentalno oštećenja ili trajne promjene u zdravstvenom stanju, a ispunjava, te im je po procjeni liječnika prijeko potrebna pomoć druge osobe u kući. Pravo na ovakvu pomoć imaju osobe koje zadovolje socijalni uvjet ili uvjet prihoda u maksimalnom trajanju od 4 sata tjedno, što obuhvaća organiziranu prehranu (nabava i dostava gotovih obroka u kuću, pomoć pri pripremanju obroka, pranje suđa i drugo), pomoć u obavljanju kućanskih poslova (pospremanje stana, donošenje ogrjeva, organiziranje pranja i glačanja rublja, nabava lijekova i drugih potrepština), održavanje osobne higijene (pomoć u oblačenju i svlačenju, u kupanju i obavljanju drugih higijenskih potreba) ili zadovoljavanje nekih drugih tekućih potreba.

Slijedom općih načela i strateških odrednica, operativno se provode aktivnosti iz nadležnosti Crvenog križa, te se redovito pismeno izvješćuje javnost o postignutim rezultatima. Glavnina prihoda za temeljnu djelatnost se ostvaruje iz proračunskih sredstava na nacionalnoj razini, a aktivno sudjeluju i jedinica lokalne uprave i samouprave. Manji dio sredstava se ostvaruje iz vlastite djelatnosti i to prvenstveno iz aktivnosti darivanja krvi, radionica i drugih oblika edukacije, članarina, sabirnih akcija, donacija i sponzorstva. Crveni Križ i Klub 60+, odnosno Gradsko društvo Crvenog križa Opatija su 2007. i 2012. godine dodijeljena je Nagrada Grada Opatije za područje zdravstva i socijalne skrbi.

2.4.6.2.3. Dom za starije i nemoćne osobe Volosko

Dom za starije i nemoćne osobe Volosko je ustanova s dugogodišnjim iskustvom u kvalitetnom zbrinjavanju starijih osoba u objektima na dvije lokacije. U Domu su smještene 143 korisnika, o kojima brine 58 zaposlenih osoba. U ovoj se socijalnoj ustanovi naglasak stavlja na stvaranje osjećaja udobnosti i obiteljske atmosfere u profesionalnom pružanju sljedećih grupa usluga:²⁶²

- a) Dom u okviru stalnog smještaja pruža korisnicima usluge stanovanja i prehrane, brigu o zdravlju, njegu, održavanje osobne higijene, higijene prostora, radne aktivnosti, psihosocijalnu rehabilitaciju, uključivanje u radne aktivnosti ovisno o sposobnostima, organizirano korištenje slobodnog vremena i socijalni rad, pratnju i organizirani prijevoz ukoliko to nije u mogućnosti organizirati obitelj, te uključivanje u zajednicu. Usluge smještaja pružaju se u stambenom dijelu i u dijelu pojačane zdravstvene njege.
- b) Dom pruža usluge pomoći i njege u kući korisnika što obuhvaća pomoć u organiziranju prehrane, dostavu ručka u kuću korisnika, obavljanje kućnih poslova, održavanje osobne higijene i zadovoljavanje drugih svakodnevnih potreba potrebitih u domaćinstvima.

²⁶¹ Odluka o socijalnoj skrbi i zdravstvenoj zaštiti Grada Opatija (KLASA: 011-01/14-01/12; UR.BR.: 2156-01/01-01/14-1), od 25. 03. 2014. dostupno na <http://www.opatija.hr/files/file/novosti/2014/travanj/ODLUKA-O-SOCIJALNOJ-SKRBI-I-ZDRAVSTVENOJ-ZA%C5%A0TITI.pdf>

²⁶² Dom umirovljenika Volosko: <http://www.dzsino-volosko.hr/>

Korisnici stalnog smještaja borave u jednokrevetnim, dvokrevetnim, trokrevetnim sa i bez balkona, te u četverokrevetnim sobama. Spavaonice su opremljene potrebnom medicinskom opremom. Svaka soba ima SOS signalizaciju. Sve sobe na stacionaru imaju umivaonik s toplom i hladnom vodom. Dnevni boravci prilagođeni su potrebama korisnika i aktivnostima koje se provode u domu (televizor, glazbena linija, pribor za društvene igre, knjige, dnevni i drugi tisak). Svaka zgrada raspolaže s potpuno opremljenom ambulantom za tekuće zahvate domskog zdravstvenog osoblja, no trajnu zdravstvenu skrb korisnicima se osigurava u okviru ambulanti Doma zdravlja Opatija.

U Domu za starije i nemoćne osobe Volosko se od 2011. godine aktivno djeluje na implementaciji E-Qalin modela (European quality-improving learning in residential care homes for the elderly)²⁶³, a to je u osnovi posebno definiran standard upravljanja kvalitetom u domovima za starije osobe, centrima za socijalnu skrb, centrima zaštite na radu, zavodima za radno osposobljavanje i sličnim ustanovama socijalne skrbi. Primjenom ovog modela unapređuje se struktura upravljanja i kvaliteta izvođenja procesa, a time se podižu i društveni rezultati ustanove, sukladno postavljenim ciljevima. Dom Volosko je poseban naglasak stavio na unapređenje komunikacije između pružatelja i primatelja usluga, a to su pretežito osobe starije životne dobi, koje se nastoji što kvalitetnije involvirati u djelatnosti lokalne zajednice (rodbina, udruge, volonteri, mediji, politika, djeca i mladi i sl.).

Da je Dom na dobrom putu ostvarenja gornjih ciljeva dokazuju i ranija pozitivna iskustva uključivanja korisnika doma u radno-korisne i sportsko-rekreacijske aktivnosti, koje se provode u skladu sa psihofizičkim mogućnostima pojedinog korisnika. Pored toga se uključuju u i u brojne sadržaje vezane uz zabavu, rekreaciju i kulturu kroz interesantne i raznolike sadržaje (djeluje nekoliko sekcija pa svaki korisnik iste bira po svojim afinitetima). U suradnji s Hrvatskim savezom sportske rekreacije „Sport za sve“ kao i s ostalim ustanovama, osigurava se mogućnost za redovito tjelesno vježbanje, uključivanje u sportsko-rekreacijska natjecanja (Dom je suorganizator sportskih nadmetanja za umirovljenike u Opatiji).

Obilježavaju se svi značajni datumi uz odgovarajuće programe, potiču se korisnici za sudjelovanje različitim priredbama (maskenbal, Valentinovo...), a za sve rođene u određenom mjesecu, organiziraju se zajedničke proslave rođendana. Organiziraju se poludnevni i jednodnevni izleti, posjeti korisnika ostalim ustanovama te motiviraju razne udruge i mlade da prigodno posjećuju korisnike Doma. Dom za starije i nemoćne osobe Volosko je 2010. godine dobio Nagradu Grada Opatije za područje društvenih znanosti.

2.4.6.2.4. Dom zdravlja Opatija i specijalističke ustanove

*Dom zdravlja Opatija osigurava najveći dio primarne razinu zdravstvene zaštite, na način da građanima pruža zdravstvene usluge iz djelatnosti opće medicine, školske medicine, higijensko-epidemiološku zaštitu, stomatološku zaštitu, hitnu medicinsku pomoć, medicinu rada, primarnu zaštitu žena i djece, patronažnu i ljekarničku djelatnost. Dom zdravlja PGŽ-a – Ispostava Opatija obuhvaća rad sljedećih ustanova:*²⁶⁴

²⁶³ Više o tome na: <http://www.e-qalin.net/index.php?id=15> uz naznaku da je razvoj modela podržala EU u okviru programa Leonardo da Vinci

²⁶⁴ Prema: <http://www.opatija.hr/files/file/shared/2014/popis-ambulant-DZ---ispostava-Opatija.pdf>

- 6 ordinacija opće/obiteljske medicine
- 5 ordinacija dentalne medicine
- 1 očna ordinacija
- 1 turistička ordinacija
- 1 ginekološka ordinacija
- 1 pedijatrijska ordinacija
- 1 ordinacija medicina rada
- 1 zubotehnički laboratorij
- 1 biokemijski laboratorij
- 1 RTG + UTZ kabinet
- 1 patronaža.

Uz Dom zdravlja, su u pružanje zdravstvene zaštite i pratećih djelatnosti uključuju i komplementarne ustanove u privatnom / mješovitom vlasništvu:²⁶⁵

- 7 stomatoloških ordinacija
- 3 stomatološke poliklinike
- 1 poliklinika za stomatološku protetiku i ortodontiku
- 1 poliklinika estetske medicine
- 1 dermato-venerološka ordinacija
- 1 ginekološka ordinacija
- 2 optike s oftamološkim uslugama
- 1 ortopetska pomagala Salvus
- 4 ljekarne.

Neovisno radi li se o javnom ili privatnom sektoru, građanima Opatije se osigurava visoka razina zdravstvene i srodne skrbi, na čemu su angažirani odgovorne, stručne i kompetentne osobe koje imaju obrazovanje stečeno na medicinskom, stomatološkom ili farmaceutsko-biokemijskom fakultetu odnosno višim i srednjim školama zdravstvenog usmjerenja. U osiguranju zdravstvene zaštite Grad Opatija pruža odgovarajuću financijsku potporu posebnim programima, posebno za potrebe djece i osoba starije dobi²⁶⁶.

Uz financijsku potporu Grada Opatije, još od 1995. godine djeluje *turistička ambulanta*²⁶⁷ u zgradi gdje je i služba *hitne medicinske pomoći*, koja se reformom zdravstva izdvojila iz Doma zdravlja i sada djeluje u okviru Zavoda za hitnu medicinu PGŽ-a²⁶⁸, a ove godine se obilježava 120 godina Hitne medicinske službe u Opatiji²⁶⁹, kao prvoj u Hrvatskoj. Dugogodišnji ravnatelj Doma zdravlja Opatija dr. Zdravko Grgurev dobio je 2004. godine Nagradu Grada Opatije, a istaknuti pedijatar ove ustanove dr. Branko Najman dobio je Nagradu Grada Opatije za životno djelo 2003. godine.

²⁶⁵ Prema: <http://www.ordinacija.hr/adresar/sve-djelatnosti/opatija/>

²⁶⁶ Obrazloženje prijedloga proračuna Grada Opatija za 2014. i projekcije plana za 2015. i 2016. godinu dostupno na: <http://www.opatija.hr/files/file/proracun/OBRAZLO%C5%BDENJE-PRIJEDLOGA-PRORA%C4%8CUNA-2014-2016.pdf>, te I izmjena Proračuna Grada Opatija za 2014. godinu, dostupno na <http://www.opatija.hr/files/file/proracun/2014/I-izmjene/1.1.-OBRAZLO%C5%BDENJE-IZMJENA-PRORA%C4%8CUNA-2014.pdf>

²⁶⁷ Prema: <http://www.opatija.hr/hr/socijalna-skrb-i-zdravstvo/turisticka-ambulanta/>

²⁶⁸ Više o tome na: www.zzhm-pgz.hr

²⁶⁹ Prema: <http://www.novilist.hr/Vijesti/Regija/Opatija/Proslavljena-obljetnica-Opatija-je-prva-u-Hrvatskoj-prije-120-godina-imala-Hitnu>

2.4.6.2.5. Thalassotherapia Opatija

*Thalassotherapia Opatija*²⁷⁰ pripada kategoriji specijalnih bolnica, a specijalizirana je za medicinsku rehabilitaciju bolesti srca, pluća i reumatizma. Ima dva referentna centra Ministarstva zdravlja i to za Rehabilitaciju srčanih bolesnika i za Zdravstveni turizam i medicinski programirani odmor, a nastavna je baza Medicinskog fakulteta u Rijeci i Medicinskog fakulteta u Osijeku. 2009. godine stječe službeni naziv Klinike za liječenje, rehabilitaciju i prevenciju bolesti srca i krvnih žila Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, a uz navedeno osigurava i relevantne medicinske usluge iz domene prevencije i liječenja u području fizikalne medicine i osteoporoze, neurologije, radiologije, psihologije i dermatologije. Thalassotherapia Opatija osim ambulantnog i bolničkog liječenja i rehabilitacije nudi usluge i u okviru Thalasso-Wellness centra (2500m² i 37 luksuzno opremljenih soba), gdje se nude različiti sadržaji zdravstvenog turizma. Zapošljava 240 djelatnika od čega 37 specijaliziranih liječnika iz područja kardiologije, reumatologije, fizikalne medicine i neurologije.

U segmentu dijagnostike i liječenja koristi se u potpunosti informatiziran i moderniziran *laboratorij*, koji udovoljava najsuvremenijim zahtjevima moderne medicinske doktrine, prvenstveno usmjeren na specifične potrebe kardioloških i reumatoloških bolesnika, te sve suvremene oblike pretraga tjelesnih i srodnih izlučina²⁷¹. U obavljanju svoje djelatnosti primjenjuju se suvremena znanja u suradnji sa nekim od danas najznačajnijih svjetskih farmaceutskih kuća, Medicinskim fakultetom u Rijeci, Farmaceutsko-biokemijskim fakultetom u Zagrebu, Hrvatskim društvom i Hrvatskom komorom medicinskih biokemičara. Primjenjuju se suvremeni kompjutorizirani postupci tomografije (MSCT koronarografija) i ehokardiografije, koji osiguravaju bezbolnu, neinvazivnu ultrazvučnu metodu pregleda srca, a sve radi dobivanja slikovne informacije o stanju srčanih struktura.

Thalassotherapia je utemeljena 1957. godine na inicijativu prof. dr. Čedomila Plavšića, kao prva zdravstvena ustanova tadašnjoj Jugoslaviji, koja je uvela stručnu i modernu dijagnostiku, prevenciju i rehabilitaciju kardiovaskularnih bolesnika na novim znanstvenim temeljima rane, aktivna, dozirane i stručno kontrolirane rehabilitacije. Orijentacija na zdravstveni turizam je bila prisutna već i tih godina, kada dolazili i strani državljani (Šveđani, Austrijanci i domaći posjetitelji iz svih krajeva Jugoslavije), te koristili usluge fizikalne medicine, reumatologije, prevencije i rehabilitacije uz blagodati klime, morske vode i drugih vrijednosti podneblja, a pozitivna iskustva i visoki standardi osiguravaju Thalassotherapii 1998. g. legitimitet Referentnog centra za zdravstveni turizam i medicinski programirani odmor MZRH, te 2009. godine statusa nastavne baze Medicinskog fakulteta u Osijeku te nastavne baze i Klinike za liječenje, rehabilitaciju i prevenciju bolesti srca i krvnih žila Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, da bi 2012. g. stekla naziv Referentnog centar za rehabilitaciju srčanih bolesnika MZRH te Dopusnicu MZOS RH za znanstveno istraživačku djelatnost.

Thalassotherapia ima veliko značenje za *liječenje kardiovaskularnih bolesti* u ovoj regiji i šire, a zbog orijentacije na suvremene oblike dijagnostike, prevencije i rehabilitacije. U stacionarnom dijelu se uz tradicionalnu kardiološku rehabilitaciju provodi i ranu stacionarna

²⁷⁰ Više o tome na <http://www.thalassotherapia-opatija.hr/index.php/ostale-djelatnosti>

²⁷¹ Provode se hematološke i biokemijske pretrage krvi (sedimentacija eritrocita, kompletna krvna slika, urea, kreatinin, natrij, kalij, mokraćna kiselina, AST, ALT, gGT, LDH, CK, bilirubin, alkalna fosfataza, amilaza u serumu, glukoza u serumu, kolesterol, trigliceridi, LDL kolesterol, HDL kolesterol, kalcij, fosfor, magnezij, kloridi, željezo u serumu, UIBC, TIBC, laktati), • biokemijska i citološka analiza urina, proteinogram, kardioselektivni enzimi – mioglobin, troponin, CK MB, BNP, NT-pro BNP, digoksin u serumu, INR, HbA1c, profil glukoze u serum, OGTT, hormoni štitnjače – TSH, FT3, FT4, komplement C3, C4, imunoglobulini, C-reaktivni protein, reumatoidni faktor, antistreptolizin O, fibrinogen, benziidnska analiza stolice, prostata specifični antigen.

kardiološka rehabilitacija, koja je u skladu sa doktrinom liječenja akutnog koronarnog sindroma i od iznimnog stručnog, znanstvenog i javnozdravstvenog značaja. Među izuzetno značajne segmente prevencije u domeni bolesti srca i krvnih žila, Thalassotherapia Opatija njeguje sveobuhvatan i suvremen pristup suzbijanju rizičnih činilaca kroz djelovanje Centra za nutricionizam, prevenciju i liječenje pretilosti, Školu nepušenja, uz druge specifične programe primarne i sekundarne prevencije. U tu svrhu se provode i trajni edukativni projekti za hospitalizirane bolesnike, koji su također otvoreni i ostalim članovima lokalne zajednice.

Sljedeća po značaju je djelatnost za *fizikalnu medicinu rehabilitaciju i reumatologiju*, koja je na određeni način obilježila i sam početak djelovanja Thalassotherapie, a i danas je predmetom stalnog stručnog usavršavanja kadrova ove zdravstvene ustanove. Thalassotherapia Opatija nudi usluge kompletne dijagnostike, liječenja i rehabilitacije iz područja upalnih i degenerativnih bolesti i ozljeda lokomotornog sustava, reumatskih i neuroloških bolesti te sportskih ozljeda. Tako se u okviru dijagnostičkih aktivnosti nude mogućnosti specijalističkih pregleda, denzitometrija, antropometrija, ultrazvuk zglobova, izokinetička testiranja, magnetska rezonancija i laboratorijske pretrage. Na to se nadovezuju terapijske aktivnosti u koje spadaju razne medicinske vježbe (individualne ili grupne), balans platforma, hidroterapijske vježbe (u bazenu s toplom morskom vodom, podvodna masaža, tople morske kupke), elektroterapija (ultrazvuk, hidrogalvanske kupke, dijadinamske i interferentne struje i dr.), masaža (ručna i vibraciona), magnetoterapija, termoterapija, laser terapija, izokinetika u rehabilitaciji, biomagnet, udarni val, radiofrekvencija, razgovori s bolesnicima i zdravstvena edukacija, blokade i punkcije.

Thalassotherapia nudi i usluge *dermatologije i venerologije* u specijalističkoj ordinaciji za dijagnosticiranje i liječenje kožnih bolesti flebologije i korektivne dermatologije (medicinske kozmetologije). U okviru dijagnostike se osigurava mogućnost korištenja specijalističkih pregleda, dermoskopski pregled madeža, dijagnostika UV obasjavanjem i „Wood“, dijagnostika bolesti noktiju, doppler krvnih žila ekstremiteta. U domeni liječenja se nudi mogućnost uklanjanja bradavica, milija, fibroma, hemangioma, elektrokoagulacija kapilara, liječenje akni, seboreičnog dermatitisa, rozacee, liječenje psorijaze toplim morskim kupkama i obasjavanjem „SUP“, dermoestetski tretmani, tretmani kemijskim pilingom (djeluje na ožiljke, bore, hiperpigmentaciju), filer hijaluronskom kiselinom za popunjavanje bora i povećanje usnica, čišćenje i njega kože lica, dekoltea i leđa, mikrodermoabrazija i IPL tretmani za dugotrajno uklanjanje dlačica, kapilara i akni.

Psihologija je u današnje vrijeme sve traženije područje u medicini, a zbog prisutnosti psiholoških činitelja u nastanku različitih oboljenja (emocionalne teškoće, stres, promjene ponašanja), od velikog značaja za razvoj i daljnji tijek bolesti. Stoga Thalassotherapia nudi programe prevencije i rehabilitacije oboljenja temeljenih na psihičkim stanjima. Prvenstveno se djeluje kroz edukaciju, suportivni, savjetodavni i terapijski rad, a sve usmjereno na otkrivanje i regulaciju mogućih emocionalnih teškoća (znakova depresivnosti, anksioznosti, hostilnosti) kao i poticanju promjena u aspektima životnog stila povezanim sa zdravljem (pušenje, prehrambene navike, -kontrola tjelesne težine) te jačanju kapaciteta za suočavanje sa stresom. Rad se odvija individualno i/ili u malim grupama. Psihologijski program započinje psihodijagnostičkom procjenom (testiranje i psihologijski intervju), pa se temeljem dobivenih rezultata procjene planiraju daljnji postupci, prilagođeni individualnim potrebama pacijenta. Dakle, nudi se psihodijagnostika, psihološka edukacija, suportivni i savjetodavni tretmani, tehnike opuštanja te modifikacija zdravstveno rizičnih navika.

Neurologija je u strukturi medicinskih usluga koja se odnosi na kliničku procjenu neuroloških smetnji, od neurološkog pregleda, do daljnjih dijagnostičkih postupaka i liječenja. Transkarnijalni doppler (TCD) spada u dijagnostičku pretragu na temelju koje se mjeri frekvencija protoka krvi u krvnim žilama mozga. Ova metoda se često koristi uz druge dijagnostičke pretrage kao što su: magnetska rezonanca (MR), kompjutorizirana tomografija (CT), ultrazvuk karotida itd. Na temelju ove dijagnostičke pretrage može se utvrditi dali je cirkulacija u krvnim žilama glave uredna ili poremećena. Color doppler krvnih žila ultrazvučna je pretraga koja omogućuje prikaz krvnih žila i njihovih stijenki te postoji li u njima suženje ili prisutnost plaka.

Ova ultrazvučna pretraga preporučuje se svim pacijentima kod kojih postoji povećani rizik od moždanog udara i rizičnim bolesnicima prije velikih operacija. Pretragom se također mogu ustanovit aterosklerotske promjene i upalni procesi krvnih žila a kako je neinvazivna i bez zračenja, ovom se metodom mogu pregledavati i djeca. Dijagnosticiranje i liječenje neuroloških bolesti ima posebnu u prevenciji cerebrovaskularnih bolesti, što je značajno za sprečavanje nastanka moždanog udara. Uz specijalistički pregled provodi se transkranijalni doppler krvnih žila ili ekstrakranijalni doppler krvnih žila vrata. *Thalass-wellness centar Opatija* nudi kvalitetne programe medicinskog *wellnessa*, na način da se korisnicima nudi mogućnost povezivanja profesionalne dijagnostike sa korištenjem sadržajima *wellness* ponude. U okviru programa se nudi sljedeće:²⁷²

- masaže (antistresna, hot stone, indijska, orijentalna, mediteranska, anticelulitna thalasso-wellness, klasična cijelog tijela, parcijalna, stopala, sportska i limfna drenaža tijela)
- tretmani lica i tijela ručno (depilacija, njega ruku i noktiju, pedikura, njega tijela, njega lica) i aparatima (cryoderm)
- dermatološka kozmetologija (tretman hijaluronskim filerom – antistres 1 i 2, medicinski piling)
- *beauty wellness* programi (*luxury* užitek za dvoje, only luxury, body and spirit relax, beauty elegance, programi mršavljenja za 7 dana)
- medicinski programi – fizijatrijski (program od 7 ili 10 dana za bolna leđa, reumu, osteoporozi)
- posebne ponude (specijalne ponude, ponude sa smještajem, korporativne ponude)
- članstvo (dnevne, mjesečne i višemjesečne članske kartice).

Posebnu ulogu u realizaciji ciljeva medicinskog *wellnessa* svakako ima i *ambulanta za kliničku prehranu i dijetoterapiju* čiji je zadatak da se programi prevencije, ali i liječenja povezuju s primjenom načela zdrave prehrane. Na taj način se želi utjecati na smanjenje porasta oboljenja vezanih uz prehranu, kao i kliničkih stanja kod kojih je dijetoterapija jedan od elemenata liječenja. Ambulanta pruža usluge individualnog savjetovališta kao i izrade plana prehrane kod stanja u kojima je pravilna prehrana ključni faktor liječenja (bolesti probavnog sustava, bolesti kardiovaskularnog sustava, alimentarne intolerancije...) Ambulanta nudi i savjetovalište u svrhu redukcije tjelesne težine (mršavljenje) kao i prehrane sportaša.

Od novijih sadržaja ponude treba istaknuti programe *sportske medicine* što uključuje sportsku prevenciju, regeneraciju i rehabilitaciju sportaša, posebno vrhunskih sportaša, koristeći suvremene metode dijagnostike i liječenju različitih nasljednih i stečenih kardiovaskularnih

²⁷² Više o tome na <http://www.thalasso-wellness.hr/index.php/centar-ljepote/njega-tijela-2>

bolesti kod sportaša, u želji da se izbjegnu neželjene posljedice na sportskim terenima. Sportska medicina uključuje i područje tjelesne kondicije, liječenja i prevencije ozljeda vezanih uz sport i tjelovježbu. U tu svrhu su nužni preventivni medicinski pregledi i dijagnostika uz liječničke savjete, te savjete nutricionista i educiranih trenera, a kako bi se sportašu otkrile njegove sportske mogućnosti te mu se ukazalo na najbolji put do željenih sportskih rezultata, kroz dostizanja optimalne sportske forme. Kontrolna testiranja omogućuju korekcije te praćenje razvoja stanja treniranosti sportaša.

U tu svrhu se koriste najmodernije metode dijagnostike, liječenja i rehabilitacije od strane educiranih liječničkih timova. Nudi se i mogućnost trenažnih procesa u sklopu sportskih priprema, te korištenje programa i opreme u *Wellness centru s fitness* dvoranom (s educiranim trenerom) i 25 metara staza za neometano plivanje u bazenu s grijanom morskom vodom, kao i mogućnost korištenje dvoranskog kompleksa u Sportskoj dvorani Marino Cvetković u Opatiji.

Thalassoterapia je odigrala značajnu ulogu u primjeni preventivnih programa kao i u razvoju zdravstvenog turizma. Tako je na temeljima povijesnog nasljeđa, tržištu ponudila kvalitetne sadržaje medicinskog *wellnessa*, te postala značajan činitelj u formiranju klastera zdravstvenog turizma s intencijom uključivanja i u ponudu medicinskog turizma u regiji, koja je prema odredbama Glavnog plana razvoja turizma treba postati na tržištu prepoznatljiva kao destinacija zdravlja²⁷³. Iako se navedeno gradi na temeljima na kojima je ova ustanova počela djelovati, navedeno znatno nadilazi prvotne okvire.

Za postignuća ostvarenja svojim sveukupnim radom, Thalassoterapii Opatija je dodijeljena 1999. godine Nagrada Grada Opatije za područje zdravstva, dok je 2006. godine njen dugogodišnji ravnatelj gospodin Emil Bratović dobio Nagradu Grada Opatije za životno djelo uz obrazloženje da je „pod njegovim vodstvom ova je ustanova ušla u skupinu vodećih subjekata hrvatskog zdravstvenog turizma, a svoj vrhunac doživljava puštanjem u rad Thalasso-wellness centra“. 2010. godine je Nagrada Grada Opatije za područje društvenih djelatnosti dodijeljena je dugogodišnjoj liječnici Thalassotherapie gospođi Mariji Puharić Harašlić, dr. med., a za „promicanje i razvoj zdravstvenog turizma Opatije ... te za ... sustavno dokumentiranje kulturne i etnografske baštine Opatije i njenog zaleđa.“²⁷⁴

2.4.7. Civilno društvo

Pod *civilnim se društvom* podrazumijeva „prostor izvan obitelji, države i tržišta stvoren akcijama, organizacijama i institucijama pojedinaca i zajednica radi unapređivanja zajedničkih interesa“²⁷⁵. Razvoj civilnog društva podupire „Nacionalna zaklade za razvoj civilnog društva (NZCD)²⁷⁶, vodeće javne institucije za suradnju, povezivanje i financiranje organizacija civilnoga društva u RH, a temeljem posebnih propisa²⁷⁷ i u svrhu pružanja stručne i

²⁷³ Prema: Glavni plan razvoja turizma Primorsko-goranske županije - GPRTPGŽ (2005. godine) Sveučilište u Rijeci, Primorsko-goranska županija, Turistička zajednica primorsko-goranske županije, Rijeka. & Izmjene i dopune Glavnog plana razvoja turizma Primorsko-goranske županije IDGPRTPGŽ (2012. godina) Sveučilište u Rijeci, Primorsko-goranska županija, Turistička zajednica primorsko-goranske županije, Rijeka & Klastera zdravstvenog turizma (16.7.2014.) - na <http://www.mint.hr/default.aspx?id=16651> & http://www.pgz.hr/Arhiva_novosti?year=2014&yearActive=yes&month=07&newsId=2269

²⁷⁴ Prema: <http://www.opatija.hr/files/file/novosti/2014/srpanj/Nagrade-Grada-za-web-2013.pdf>

²⁷⁵ Bežovan, G., at all.: Indeks civilnog društva (ICD) u Hrvatskoj 2009. - 2010., Civicus, World Allowance for Citizen Participation, 2009. (PPP).

²⁷⁶ Prema <http://zaklada.civilnodrustvo.hr/category/101>

²⁷⁷ Zakon o nacionalnoj zakladi za razvoj civilnoga društva, NN br. 173/03

financijske potpore programima koji potiču održivost neprofitnog sektora, međusektorsku suradnju, građanske inicijative, filantropiju, volonterstvo te unaprjeđuju demokratske institucije društva. Misija NZCD je promicanje i potpora razvoju civilnoga društva u RH, a vizija ostvarivanje aktivnoga građanstva u razvoju modernoga i demokratskoga društva u RH.

Uloga civilnog društva u zajednici je da se građanstvo potiče na aktivno učešće u aktivnostima od značaja za razvoj lokalne zajednice, razvoj međusektorske suradnje i suradnje između organizacija civilnoga društva, povećanje javnog utjecaja i vidljivosti aktivnosti organizacija civilnoga društva, pružanje podrške društvenim inovacijama i zapošljavanju u neprofitnom sektoru, uz poštivanje ljudskih prava, transparentnog informiranja javnosti o djelovanju, preuzimanje odgovornost od strane svih interesnih skupina angažiranih na dobrobit zajednice, uz promicanje nenasilja, visokog stupnja tolerancije te uz uvažavanje raznolikosti.

Udruge civilnog društva u ostvarivanju svojih ciljeva poseban naglasak stavljaju na *nadzor* nad djelovanjem tijela lokalne i regionalne samouprave, ostalim javnim ustanovama i gospodarstvom, jer se samo kroz usklađeno djelovanje može ostvarivati uspješna suradnja. Da bi se ovi ciljevi ostvarili nužno je sustavno provoditi edukaciju, te osigurati financijsku potporu neophodnu za održivost sektora i infrastrukture za razvoj civilnoga društva (institucionalne potpore, kapitalna ulaganja), te kroz tekuće aktivnosti civilnog društva (građanske inicijative, zajednički projekti / programi razvoja, uključivanje u međunarodne tijekove i sl.), a sve u cilju postizanja više razine demokratizacije u zajednici. U tu svrhu je djeci potrebna pravovremena i njima primjerena informacija, a kako bi mogla sudjelovati u odlukama i braniti svoja prava.

Grad Opatija u cijelosti podržava i financijski podupire ove aktivnosti, što je vidljivo i kroz činjenicu da od 2000-te godine ponosno nosi titulu „Grad prijatelj djece“.²⁷⁸ DND Opatija predstavlja svoje projekte iz domene civilnog društva (Kreativnošću do zdravlja, Maraton za zdraviji život, u medijima (Hrvatski Radio – Radio Rijeka, HRT 1, List Opatija, Novi list...)). Posebno treba izdvojiti međunarodni projekt²⁷⁹ u kojem je DND postao jedan od 4 potpisnika izjave napisane od strane organizacije *Save the Children*, a u ime 4 nevladine organizacije (*Child Rights International Network, Edmund Rice International, Society “Our children” Opatija – Društvo „Naša djeca“ Opatija i Save the Children*), a vezano za promicanje i zaštitu prava na slobodu mišljenja i izražavanja, te prava na slobodu mirnog okupljanja i udruživanja. Poseban se naglasak stavlja na doprinos pružanju usluga u domeni socijalne skrbi, zaštite zdravlja i izvaninstitucionalnoj naobrazbi djece i mladih²⁸⁰.

U djelokrug rada udruga civilnog društva nedvojbeno pripadaju aktivnosti iz područja zaštite okoliša i održivog razvoja, demokratizacija ljudskih prava, razvoj djece i mladih, izgradnja kapaciteta društva i poticanje socijalnog poduzetništva. Već je naglašena uloga DND-a u realizaciji ciljeva civilnog društva, jer je prepoznato njegovo djelovanje, koje se prvenstveno temelji na odredbama članka 12. Konvencije UN-a o pravima djeteta koje glase²⁸¹: „Oblici u kojima djeca uključena u DND aktivno participiraju su: Dječji forum, Dječje gradsko vijeće, susreti djece s načelnicima, gradonačelnicima, županima, susreti članova dječjeg foruma sa

²⁷⁸ Sve o tome na: <http://www.dnd-opatija.hr/grad-prijatelj-djece>

²⁷⁹ Prema: <http://www.savez-dnd.hr/dnd-opatija-iznova-pomice-granice/>

²⁸⁰ Za razvoj civilnog društva bilo je moguće ranije koristiti potporu CARDS projekta - više o tome na <http://www.entereurope.hr/page.aspx?PageID=18>

²⁸¹ Konvencija o pravima djeteta naglašava da, „Dijete ima pravo izražavati mišljenje o svim pitanjima koje se tiču njega, pri čemu se dječja mišljenja moraju uvažavati, prema: http://www.unicef.hr/upload/file/300/150215/FILENAME/Konvencija_20o_20pravima_20djeteta.pdf

saborskim zastupnicima, dječji javni skupovi, pisanje poruka odraslima i aktivno uključivanje djece u aktivnosti DND-a²⁸². NZCD je prepoznala rezultate djelovanja udruge DND-a i Udruge Žmergo te im dodijelila „trogodišnje korištenje institucionalne potpore za stabilizaciju i razvoj udruge“²⁸³ što im je omogućilo ostvarivanje temeljnih ciljeva radi kojih su i osnovani.

U tom smislu treba posebno izdvojiti aktivnosti Udruge Žmergo koja je dala značajan doprinos u izgradnji civilnog društva, a njen je rad prepoznat po brojnim aktivnostima, ali i uspješnim apliciranjem za EU projekte u cilju osiguranja bespovratnih sredstava, što je rezultiralo brojnim nacionalnim i međunarodnim nagradama²⁸⁴. Ova udruga uspješno djeluje već 20 godina i nedvojbeno doprinosi prepoznatljivosti rezultata civilnog društva u segmentu očuvanja okoliša, zaštite prirodne i kulturne baštine odnosno na promociji održivog razvoja, što je posebno značajno za Opatiju kao turističku destinaciju. Udruga Žmergo se aktivno uključuje u nacionalne kampanje, s ciljem osvješćivanja javnosti o problemima vezanim uz očuvanje okoliša, zaštitu prirodne i kulturne baštine te kao podrška održivom razvoju. Izuzetan angažman vidljiv je kroz nacionalnu kampanju „Zelena čistka“, u segmentu čišćenja divljih deponija, čiji je Udruga Žmergo inicijator i koordinator, a čija je provedba moguća uz tisuće sati volonterskog rada. Međunarodno djelovanje Udruge Žmergo prepoznaje se na povezivanju s aktivistima raznih zemalja, razmjeni ideja i osmišljavanje novih aktivnosti, a čime doprinosi regionalnom i lokalnom razvoju, kao i građanskoj participaciji u rješavanju problema zaštite i unapređenja okoliša.

Udruga Žmergo je kroz pilot projekt «Smanjimo organski otpad – kompostirajmo» i «Kompostiranje u lokalnoj zajednici» pristupila rješavanju organskog otpada, a edukativnim djelovanjem (treninzi, prezentacije, tiskanje priručnika i CD-roma) upućuje građane na prihvatljive metode zbrinjavanja odnosno korisne upotrebe otpada. Tako je tiskan priručnik „Kompostirajmo“ (2002. i 2005.), a za priručnik «Smanjimo organski otpad – kompostirajmo», je udruga „Žmergo“ osvojila prvu nagradu na natječaju *The Austrian Society for Environment and Technology (OeGUT) iz Beča*.

Udruga Žmergo provodi ekološki edukativni program „Zeleni sat u školi“ (od 1998. godine) za koji su izrađena didaktička pomagala s 20 ekoloških tema, dostupnih i na CD-u. (iz 2002. i 2004.). U istu se kategoriju može uvrstiti priručnik i DVD pod nazivom „Eko parlament“ (2007.), a sadrži edukativne kratke filmove namijenjene djeci i mladima. Udruga Žmergo je posljednjih 10 godina u Istarskoj županiji i PGŽ-u na ove teme educirala 7.000 djece i mladih. Za provedbu projekata dobila je podrške te preporuke Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta odnosno agencije za odgoj i obrazovanje.

Kroz „Ekološki centar Opatija“ (od 2010.) Udruga Žmergo kontinuirano provodi edukaciju u cilju osvajanja ekološki prihvatljivih navika te radi prihvaćanja zdravog načina života građana, te nastoji osigurati što užu povezanost gradskog s ruralnim područjem Grada Opatije. Uz edukaciju se naglasak stavlja i na obilježavanje eko-datuma, eko-radionice i na motiviranje građanstva na uključivanje u eko-aktivnosti. Promocija ekološke poljoprivrede kroz ovaj projekt omogućila je pokretanje, sada već tradicionalnog i od lokalne zajednice prepoznatljivog Ekološkog sajma Opatija (EsO).

²⁸² Više o tome na: <http://www.dnd-opatija.hr/djecja-participacija&http://www.dnd-opatija.hr/djecja-participacija/djecji-forum&http://www.dnd-opatija.hr/djecja-participacija/djecje-gradsko-vijece&>

²⁸³ Prema: <http://www.dnd-opatija.hr/projekti-akcije/projekt-institucionalna-potpore-nacionalne-zaklade-za-razvoj-civilnog-drustva>

²⁸⁴ Informacije dostupne na: http://zaklada.civilnodrustvo.hr/upload/File/hr/natjecaji/natjecaji_zaklade/rezultati/2005/pp_6/rezultati.pdf ; http://zaklada.civilnodrustvo.hr/upload/File/hr/natjecaji/natjecaji_zaklade/rezultati/2013/institucionalna_podrska.pdf .

EU projekt "Support in Transposition of Environmental Policies - STEP"²⁸⁵ je sufinanciran od strane Ureda Vlade Republike Hrvatske za udruge, a uključuje niz dionika iz PGŽ-a, te Karlovačke i Zagrebačke županije. Realiziran je s ciljem povećanja utjecaja lokalnih OCD-a u zagovaranju i praćenju prijenosa i provedbe politike zaštite okoliša i održivog razvoja u Hrvatskoj²⁸⁶. U sklopu projekta je održana i regionalna konferencija pod nazivom „Modeli suradnje u prijenosu okolišnih politika“ (rujan 2014.) koja je okupila više od 50 predstavnika organizacija civilnog društva, predstavnika tijela javnih vlasti i medija.

Projekt „EAThink2015 – JEDEMislim2015“ uvodi pojam globalnog učenja za promjene i nakon EGR2015 (*Europski angažman mladih od školskih vrtova do održivih prehrambenih sustava*)²⁸⁷. Cilj je ovog projekta doprinijeti podizanju svijesti i uključivanju mladih iz EU-a u javnu raspravu i doprinos razvoju EU politika suradnje za globalni održivi razvoj u razdoblju poslije 2015. g. „Claustra – Kameni branici rimskog imperija“ je naziv projekta revitalizacije povijesnog rimskog obrambenog sustava *Claustra Alpium Iuliarum*, u koji je Udruga „Žmergo“ uključena uz podršku EU Operativnog programa prekogranične suradnje Slovenija–Hrvatska za programsko razdoblje 2007. – 2013 i provodi se na području Hrvatske i Slovenije. Sufinanciran je od strane Ureda Vlade Republike Hrvatske za udruge, PGŽ i Nacionalne zaklada za razvoj civilnog društva u sklopu programa „Europa Plus“. Udruga Žmergo sudjeluje i u projektu „Partnerstvo za okoliš –Razvoj kapaciteta u zaštiti okoliša javnog i civilnog sektora u Hrvatskoj kroz primjenu servisa Zelenog telefona“²⁸⁸, gdje je iz EU-a osigurano 90% financijske podrške u okviru *garant sheme* „Jačanje potpore organizacijama civilnog društva za povećanje transparentnosti i dobrog upravljanja javne uprave u Hrvatskoj“ a u okviru provedbe komponente IPA 2011²⁸⁹.

Udruga Žmergo je član mreže „Zelenih telefona Hrvatske“ još od 1998. godine. Zeleni telefon je servis koji pruža informacije građanima i podršku u rješavanju problema vezanih za unapređenje i zaštitu okoliša. Kao organizacija je akreditirana pri EVS-u (*Europska volonterska služba*) kao pošiljatelj, organizator i domaćin. Provodi projekt „*European friends for Green Friends*“ koji financira Europska komisija, a okuplja mlade volontere iz EU-a. U sklopu EVS programa Udruge Žmergo pomaže zainteresiranim mladima u pronalasku odgovarajućih organizacija u inozemstvu. Pored toga se u sklopu EU programa „Mladi na djelu“ organizirao trening pod nazivom "*Green thinking on opportunities linking*". Njime je omogućeno stjecanje novih znanja i kompetencija mladih iz različitih zemalja u EU-a (Italija, Francuska, Malta, Slovenija i Hrvatska) kako bi se njihova znanja multiplicirala, te doprinijela razvoju, odnosno da bi se poticala kreativnost i poduzetnički duh.

Na to se uspješno nastavljaju aktivnosti razmjene mladih i treninzi u kojima Udruga Žmergo sudjeluje izravno ili neizravno, a mogu se izdvojiti sljedeći projekti: "*Common Tale Common Memory*" i "Europsko građanstvo i rad s mladima" (Italija, 2011. i 2012.)²⁹⁰, "*Re-act to build*" –razmjena mladih iz Hrvatske, Bugarske, Italije, Portugala i Slovenije (Portugal, 2014.)²⁹¹, "*Youth Councils For Democracy*" (Poljska, 2014.)²⁹², "*Youth Cooperation Forum*" na kojem

²⁸⁵ STEP- u sklopu Europskog programa IPA-Transition Assistance and Institution Building Component - Under Civil Society Facility, 2010

²⁸⁶ „Zelena akcija“ iz Zagreba, ekološko društvo „Pan“ iz Karlovca, Fakultet političkih znanosti u Zagrebu, Državni zavod za zaštitu prirode, Zagrebačka i Karlovačka županija, Gradovi Samobor, Karlova i Opatija, te općina Lovran.

²⁸⁷ Originalni naziv: EAThink2015. – Global Learning for Change in EYD2015 and Beyond: European Youth Engagement from School Gardens to Sustainable Food Systems, ovaj je projekt financiran iz EU fonda - EuropeAid programa a u tome sudjeluje 12 zemalja EU

²⁸⁸ Izvorno: Partnerships for Environment: Developing Public and Civil Environment Protection Capacities in Croatia through practise of Green Phone Service

²⁸⁹ U okviru programa IPA – komponenta "Pomoć u tranziciji i izgradnja institucija" - Nacionalni program za Hrvatsku za 2011. godinu

²⁹⁰ Realizirano u organizaciji udruge IIDAC a udruga „“ je bila partner

²⁹¹ Realizirano u organizaciji udruge „Associação Juvenil Peniche“, a udruga „“ je bila partner

²⁹² Realizirano u organizaciji udruge „Stowarzyszenie Morena“ a udruga „“ je bila partner

je sudjelovalo 26 mladih iz raznih europskih zemalja u (Turska, 2014.)²⁹³, „Empowering Youth through EVS”²⁹⁴.

Kroz razne aktivnosti je od 2011.godine odrađeno u organizaciji Udruge Žmergo više od 10.000 volonterskih sati, a 59 osoba je zaposleno preko projekata i poticaja HZZ za dugotrajno nezaposlene osobe ili stručna osposobljavanja. Za zasluge u akciji „Zelena čistka“ je Udruzi Žmergo 2013. godine uručena dm Green City nagrada, koja se dodjeljuje za promicanje društveno i ekološke odgovornosti i održivog razvoja, u kategoriji najbolja ekokampanja. Za predan rad i ostvarene rezultate Udruzi Žmergo je 2013. godine dodijeljena „Nagrada Grada Opatije“ za područje zaštite okoliša kao priznanje za proaktivni doprinos pozitivnim promjenama u društvu i rješavanju aktualnih ekoloških pitanja.

Uz navedeno, u nastavku će se navesti još neke prepoznatljive aktivnosti iz domene civilnog društva Grada Opatije:²⁹⁵

- Projekt „Priznavanje izvannastavnih aktivnosti kroz ECTS bodove“ Sveučilišta u Rijeci uključuje i aktivnosti Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, a čija je svrha valorizacija volonterskog rada i drugih društveno korisnih aktivnosti na Fakultetu, na Sveučilištu, ali posebno u društveno korisnim aktivnostima u zajednici
- „Lunjo i Maza“ je društvo za zaštitu životinja koje djeluje na području Opatijske rivijere, a ima za cilj udomiti što više pasa i sačuvati im život, a prije isteka zakonskog roka za eutanaziju.
- 3. ekološki sajam Opatija (EsO) je iniciran od strane Udruge Žmergo s ciljem promocije održivog razvoja i certificirane ekološke proizvodnje. EsO se kontinuirano održava od 2010. godine. To je edukativno-prodajna manifestacija u okviru koje se organiziraju predavanja i radionice te ekološka tržnica. Kroz eko-tržnicu se nude prehrambeni proizvodi koji posjeduju eko-certifikate ili su u procesu njihova dobivanja.
- „Ulice bez žvakaćih guma“ (2014.) je aktivnost koju je organizirala Udruga Žmergo u suradnji s Ugostiteljskom školom Opatija, a u okviru šireg projekta „Hrvatska volontira 2014.“ gdje je na nacionalnoj razini bilo uključeno 112 udruga i organizacija i 1570 volontera.
- „Zelena čistka“²⁹⁶ je nacionalna kampanja koju je inicirala i koordinirala Udruga Žmergo, a koja se uspješno provodi od 2012. godine. Posebno treba istaći uspjeh prve godine provedbe akcije čišćenja divljih odlagališta otpada kada je sudjelovalo preko 41.000 volontera iz 161 jedinice lokalne samouprave, te je očišćeno oko 3.746 tona otpada. U 2013. godini broj volontera povećan na 49.600, broj gradova i općina na 193 a očišćeno je 3.918 t otpada. U 2014. godini je broj volontera dostigao brojku od 52.000 uz angažman svih županija.

²⁹³ Realizirano u organizaciji udruge „Bridge Of Culture Training And Youth Association“ a udruga „“ je bila partner

²⁹⁴ Realizirano u organizaciji udruge „Solidarity Tracks“, Lefkada Grčka a udruga „“ je bila partner

²⁹⁵ Više o tome na: www.uniri.hr i http://www.civilnodrustvo.hr/fum/index.php?id=74&tx_ttnews%5Btt_news%5D=2796&tx_ttnews%5Bpointer%5D=114&cHash=f1b41e4fa02ced7a41931d00259cd01&http://radio.hrt.hr/emisija/civilnodrustvo/515/&http://www.smart.hr/index.php?option=com_content&task=view&id=1615&Itemid=9&https://www.dropbox.com/s/w9n9t3zzzzmh2q1/Hrvatska%20volontira%202014_izvjestaj.pdf&http://www.mrrak.info/

²⁹⁶ Ova se akcija smatra najvećim ekološki i volonterskim projektom u Hrvatskoj, gdje se udruga „“ javlja kao hrvatski predstavnik u sklopu globalnog pokreta „Let's do it“ i svjetske akcije „World Cleanup“, koja okuplja 112 zemalja i do sada već 13 milijuna aktivnih građana i organizacija, a podržana je od strane predsjednika RH, Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, Agencija za odgoj i obrazovanje obrazovnih institucija, stotina udruga, oružanih snaga RH, šumara, vatrogasca, planinara, izviđača, lovaca i ljubitelja okoliša i prirode.

- „Plava čistka“ je zajednička jednodnevna akcija čišćenja mora, podmorja i priobalja duž Jadrana, te rijeka i jezera, koja je provedena u 2014. godini kao dio regionalnog projekta „Let's do it Mediterranean“ u kojem sudjeluju zemlje mediteranskog prstena sa zajedničkim ciljem čistog Mediterana, a akciju je na nacionalnom nivou inicirala i koordinirala Udruga Žmergo.
- Volontiranje u Udruzi osoba s invaliditetom Grada Opatije kroz rad s djecom različitih profila, teškoća i starosti (autizam, cerebralna paraliza i slično, dob od 13 – 23 godine), tijekom ljetnih mjeseci kao pomoć pri odlasku na kupanje na opatijske plaže ili u slučaju lošeg vremena pomaganje u aktivnom provođenju vremena (kuhanje, glazbena radionica i slično).
- Volontiranje (logistika, produkcija, administracija, komuniciranje s ljudima) na festivalu Liburnicon (festival ljubitelja znanstvene fantastike i fantastike, naprednih znanosti, povijesti i mitologije), koji se održava u prostorijama Osnovne škole “R. K. Jeretov” Opatija, a organizira ga udruga Kulturni front iz Opatije.
- U Opatiji su održane radionice tematski vezane za program MRRAK (Mreža za razvoj regionalnog kapaciteta) u organizaciji udruge SMART i to: Predstavljanje projekta MRRAS, Prikupljanje sredstava, Izrada proračuna, Pisanje prijedloga projekata i sl., a u okviru Operativnog programa „Razvoj ljudskih potencijala“.

Navedene i druge aktivnosti koje se provode na razini Grada Opatije su od velikog značaja te ukazuju zapaženu razinu razvoja civilnog društva. Navedeno upućuje na potrebu da se po uzoru na neke druge gradove²⁹⁷ i Grad Opatija potpiše „Deklaraciju o suradnji gradova i organizacija civilnoga društva“ važeću za prostor Republike Hrvatske²⁹⁸, ali i na lokalnoj razini donijeti „Povelju o suradnji s organizacijama civilnoga društva“, a sve kako bi se jasnije definirali kriteriji u komunikaciji s OCD-om, posebno kod prijave na nacionalne natječaje u kojima se uz udruge civilnog društva javlja i Grad Opatija, a posebno one vezane za EU fondove.

Navedena sredstva treba raspoređivati temeljem javnog poziva, a uz uvažavanje jasno definiranih kriterija. Pored toga Zaklada može pružati informacijsku, stručnu i financijsku potporu osmišljavanju i razvoju programima značajnih za zajednicu tj. onih koji potiču održivost neprofitnog sektora, međusektorsku suradnju, građansku inicijativu, volonterstvo, unapređenje društva, edukaciju iz domene civilnog društva, zaštite i unapređenja stanja u okolišu, održivog razvoja, demokratizacije, ljudskih prava i prava djece.

2.4.8. Ocjena dostignute razine razvoja društvenih djelatnosti Grada Opatije

U cilju ocjene dostignute razine razvoja društvenih djelatnosti Grada Opatije, sredinom 2014. godine provedeno je anketno istraživanje među članovima Stručnog tima i Partnerskog odbora kako bi se prikupili stavovi ispitanika o tome, u kojoj mjeri su iskorišteni potencijali u ovom segmentu djelovanja u zajednici te u kojem bi pravcu trebalo usmjeriti bolje korištenje potencijala. Istraživanje je provedeno temeljem anketnog upitnika a u cilju definiranja ranga pojedinog problema, na način da je ocjena 0 upućivala na to s tim elementom u okviru

²⁹⁷ Usporediti sa aktivnostima srodne zaklade u Istri: www.zaklada.civilnodrustvo-istra.hr.

²⁹⁸ Dobar primjer za to je „Susret gradonačelnika i poduzetnika“ održan u Umagu (XI / 2013. godine), gdje su se gradovi potpisnici obvezali unaprijediti suradnju sa udrugama civilnog društva, Više o tome na <http://www.uzuvrh.hr/vijest.aspx?pageID=1&newsID=2856>

društvenih djelatnosti uopće nema problema, dok su ocjene od 1 do 5 ukazivale na intenzitet izraženog problema. Tako ocjena 1 označava da je problem minimalno izražen, a ocjena 5 da je problem visoko izražen i da mora imati prioritet u iznalaženju načina za njegovo rješavanje ili ublažavanje. Navedeni podaci povezani sa spoznajama iz analize stanja društvenih djelatnosti, bili su temeljem za sastavljanje SWOT matrice za ovaj segment djelovanja u Gradu Opatiji.

2.4.8.1. Ocjena problema iz područja društvenih djelatnosti Grada Opatije

Temeljem provedenog anketnog istraživanja u segmentu društvenih djelatnosti Grada Opatije, utvrđen je rang elemenata, na način da je prezentiran intenzitet pojedinog elementa, odnosno njegove neiskorištene mogućnosti, a kao putokaz za pristup njihovu rješavanju, na način kako to prikazuje sljedeća tablica.

Tablica 11: Rang ocjena elemenata o problemima iz područja društvenih djelatnosti Grada Opatije

1.	SADRŽAJI ZA MLADE	3,61	24.	JAVNO ZDRAVSTVO	2,48
2.	POVEZANOST OBRAZOVANJA I TRŽIŠTA RADA	3,58	25.	VALORIZACIJA KULTURNE BAŠTINE	2,48
3.	POTREBA ZA „HRAMOM KULTURE“	3,55	26.	AKTIVNOSTI UDRUGA CIVILNOG DRUŠTVA	2,46
4.	SADRŽAJI ZA DJECU SA POSEBNIM POTREBAMA	3,50	27.	ZAŠTIĆENOST KULTURNIH DOBARA	2,42
5.	DOMOVI ZA STARE I NEMOĆNE	3,29	28.	PRIMARNA ZDRAVSTVENA ZAŠTITA	2,41
6.	RASPOLOŽIVI KAPACITETI JAVNIH VRTIĆA	3,21	29.	OBRAZOVNA STRUKTURA STANOVNIŠTVA DESTINACIJE	2,33
7.	RASP. KAPACITETI JASLIČKIH SKUPINA U JAV. VRT.	3,19	30.	PROGRAMI JAVNIH SVEUČILIŠTA	2,29
8.	PONUĐA PROGRAMA CJELOŽIVOTNOG UČENJA	3,16	31.	SURADNJA GRADA S ORGANIZ. CIVILNOG DRUŠTVA	2,22
9.	POPULARIZACIJA KULTURNIH DOBARA	3,03	32.	ZDRAVSTVENA ZAŠTITA ŽIVOTINJA	2,18
10.	POTICANJE KULTURNOG STVARALAŠTVA	3,03	33.	POTREBA ZA PROGRAMIMA STRANIH SVEUČILIŠTA	2,13
11.	PROGRAMI ORGANIZIRANE RAZMJENE MLADIH	3,00	34.	SADRŽAJI BORAVKA DJECE U OSNOVNOJ ŠKOLI	2,00
12.	SUSTAV SOCIJALNE SKRBI	3,00	35.	PRIVATNE ORDINACIJE I KLINIKE	2,00
13.	SADRŽAJI ZA TREĆU DOB	2,97	36.	SUSTAV SOCIJALNE SKRBI-PROGRAM GRADA OPAT.	1,93
14.	ORGANIZIRANO DJELOVANJE UDRUGE TEHN. KULT.	2,92	37.	POTREBA ZA PRIVATNIM SREDNJIM ŠKOLAMA	1,86
15.	RASPOLOŽIVI KAPACITETI PRIVATNIH VRTIĆA	2,92	38.	RASPOLOŽIVI KAPACITETI JAVNE OSNOVNE ŠKOLE	1,84
16.	PROGRAMI STJECANJA DODATNIH KOMPETENCIJA	2,88	39.	MREŽA JAVNIH SREDNJIH ŠKOLA	1,84
17.	SADRŽAJI ZA DJECU	2,83	40.	POTREBA ZA NOVIM VISOKIM ŠKOLAMA	1,77
18.	JAVNE KLINIKE I BOLNICE	2,81	41.	ZAŠTITA I SPAŠAVANJE	1,75
19.	UKLJUČENOST UDRUGA I CENTARA ZA POMOĆ	2,79			
20.	RASPOLOŽ. KAPAC. JASLIČKIH SKUP. U PRIV. VRT.	2,75			
21.	MOGUĆNOST KORIŠTENJA POMOĆI U KUĆI	2,70			
22.	MOGUĆNOSTI ZA SPORT I REKREACIJU	2,63			
23.	SEKUNDARNA ZDRAVSTVENA ZAŠTITA	2,61			

Izvor: Obrada rezultata anketnog istraživanja.

U prethodnoj tablici je prikazan intenzitet problema iz područja društvenih djelatnosti, na način kako su to sve interesne skupine prepoznale i prezentirale u rezultatima anketnog istraživanja. Unutar svih ocjenjivanih elemenata, može se izdvojiti njih 12 (ocjena od 3,00–3,61), koje prioritetno treba rješavati, a tu su prvenstveno sadržaja i za mlade, povezanost obrazovanja i tržišta rada, potreba za „hramom kulture“ i sl. (rang 1 – 12). Slijedi 11 elementa (ocjena 2,61– 2,97) koji ukazuju na probleme nešto nižeg ranga intenziteta (rang od rednog broja 13 do 23) koje sustavno treba rješavati, no nakon prioriternih područja. U probleme manjeg intenziteta je razvrstan najveći broj elemenata (rang 24 – 41), što ukazuje da je veliki dio društvenih djelatnosti riješen na zadovoljavajući način (ocjena 1,75 – 2,48), iako i njih treba sustavno poboljšavati i unapređivati, kroz kreativni pristup i druge mjere usmjerene na kontinuirano unapređenje broja i kvalitete sadržaja.

2.4.9. SWOT matrica društvenih djelatnosti

Utvrđivanje SWOT matrice usmjereno je na prezentiranje globalne slike svih onih utjecajnih činitelja, koji predstavljaju *input* u strateško planiranje i temeljno su polazište za izbor putova i načina za njihovo rješavanje, a na način kako to prikazuje sljedeća tablica.

Tablica 12: *SWOT matrica društvenih djelatnosti Grada Opatije*

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Obrazovna struktura stanovnika • Opatija zdravi grad • Grad Opatija– prijatelj djece • Dječje gradsko vijeće (DGV) • Organizirani boravak djece u osnovnim školama • Sufinanciranje obrazovnih programa • Pogodnosti za osobe s teškoćama u razvoju • Sufinanciranje udžbenika učenicima osnovne škole • Stipendije i poticaji za usavršavanje • Programi poticanja zapošljavanja i prekvalifikacije • Sadržaji za djecu i treću dob • Sportske škole • Savjet mladih • Udruge civilnog društva • Briga o kulturnim dobrima • Zaštita kulturne baštine • Hrvatski muzej turizma • Festival Opatija – Ljetna pozornica • Programski sadržaji Festivala Opatija • Gradska knjižnica • Sustav primarne zdravstvene zaštite • Privatne ordinacije i klinike • Zdravstvena zaštita životinja • Javno-zdravstvene mjere i aktivnosti • Pomoći socijalno ugroženim građanima • Sportska dvorana • Potpora sportu • Sportski događaji i priredbe • Kriteriji sufinanciranja sporta • Status nacionalnih manjina • Nacionalne i vjerske zajednice • Zaštita i spašavanje 	<ul style="list-style-type: none"> • Objekti i oprema – obrazovna infrastruktura • Sustav financiranja programa • Nedovoljna valorizacija kulturnih dobara • Prostorni kapaciteti u jaslicama i vrtićima ne udovoljavaju pedagoškim standardima • Programi za darovite • Kapaciteti za provođenje slobodnog vremena djece • Sadržaji za mlade • Organizirano provođenje slobodnog vremena mladih • Nedovoljna informiranost i uključenost građana u rad JLS • Ograničene mogućnosti za praktični rad /praktičnu nastavu učenika i studenata u realnom sektoru • Stjecanja dodatnih kompetencija – LLL • Dostatnost kapaciteta za sve oblike sportskih sadržaja • Kapacitet domova za stare i nemoćne • Kapacitet javnih klinika i bolnica • Niži standard hitne medicinske službe u odnosu na potrebe građana • Izgrađenost sustava tehničke kulture • Briga za životinje • Nedovoljno iskorišten sportsko-rekreacijski potencijal mora

PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> • Financiranje iz EU fondova • Decentralizacija – bolji uvjeti financiranja • Europski centri izvrsnosti • Sveučilišni grad (dio kampusa) • Međunarodno edukacijsko središte • EU mreža „zdravih gradova” • EU mreža gradova „prijatelja djece” • Infrastruktura i sadržaji „hrama kulture“ • Nove tehnologije i inovacije • Partnerstvom do novih kapaciteta vrtića • Specijalizirani programi za djecu predškolske dobi • Potencijal vlastitog kulturnog stvaralaštva • Potencijal mladih lokalnih umjetnika • Popularizacija vrijednih kulturnih dobara • Valorizacija kulture i sporta kroz turizam • Obrazovni programi i sadržaji usmjereni na različite segmente održivog razvoja priobalja i zaleđe • Otvorenost za nova međunarodna natjecanja • Umrežavanje udruga civilnog društva • Inkubator inovatora • Samoorganiziranje građana radi njihova aktivnog doprinosa u rješavanju aktualnih problema • U sklopu projekta „Opatija – zdravi grad”, vratiti markaciju zelenih i plavih šetnica 	<ul style="list-style-type: none"> • Pravna regulativa i restrikcije • Sustavno smanjivanje broja djece i mladih (starenje stanovništva i depopulacija) • Neusklađenost ponude programa i tržišta rada • Tržišni kriteriji financiranja obrazovanja i kulture • Niska kvaliteta programa • Neadekvatna nomenklatura zanimanja • Kriza etike i morala • Slabljenje potpore sustavu socijalne skrbi • Neusklađenost javnih i komercijalnih programa • Snižavanje kriterija kvalitete u razvoju svih segmenata društvenih djelatnosti • Ograničenja u zapošljavanju ključnih profila • Zapošljavanje po političkim kriterijima • Podilaženje sponzorima u kreiranju programa • Odljev kadrova • Ograničenja financiranja sustava javnog zdravstva • Zastarjela medicinska oprema • Nerazumijevanje zajednice za inovativnost

Izvor: Radionice Radne grupe i Partnerskog odbora održane u Opatiji 21.5.2014. i 4.7. 2014.

Prezentirane su snage i slabosti kao rezultat internih utjecaja, a zatim prilike i prijetnje kao rezultat eksternih utjecaja. To za društvene djelatnosti znači, pregled svih onih spoznaja do kojih se došlo kroz analizu postojećeg stanja i kroz rezultate anketnog istraživanja, što je prezentirano kroz veći ili manji intenzitet problema koje sustavno treba rješavati.

Čitanje SWOT matrice je u osnovi traženje odgovora na pitanje, kako eliminirati slabosti i pretvoriti ih u snage, te kako prijetnje pretvoriti u prilike odnosno snage usmjeriti ka boljem korištenju prilika koje se otvaraju u okruženju. U strateškom pristupu treba naglasak staviti na razvoj onih aktivnosti, koje će sustav usmjeravati ka prosperitetu po načelima održivog razvoja, a eliminiranje onih aktivnosti, koje bi takav razvoj mogle usporavati ili onemogućavati.

Realno sagledati postojeće stanje u svim segmentima djelovanja, preduvjet je za ispravan odabir strategija. Primjenom SWOT matrice moguće je ocijeniti polazišta za ocjenu uspješnosti implementacije vizije, pojedinačnih ciljeva, te strateških prioriteta razvoja Grada Opatije u segmentu društvenih djelatnosti.

2.5. Prirodno naslijeđe i njegova zaštita

Zaštićeni i za zaštitu predviđeni dijelovi prirode (prema Zakonu o zaštiti prirode) opisani su u člancima 119. i 120 Prostornog plana Grada Opatije kao zaštićene dijelove prirode. Rješenjem o zaštiti u kategoriji parka prirode zaštićena je Učka. Uređenje prostora Parka prirode Učka temelji se na Prostornom planu Parka prirode Učka²⁹⁹. U kategoriji spomenika parkovne arhitekture na području Grada Opatije zaštićeni su gradski parkovi: Park Angelina, Park Margarita i Park sv. Jakov.

Prostornim planom štite se prirodne i krajobrazne vrijednosti predložene za registraciju: a) Spomenik prirode u moru – Vrulja u luci Ika, b) značajni krajobraz, na području izvan Parka prirode Učka temeljem smjernica prostornog plana PGŽ-a za područja: Vodička Griža (Lisina); Vedež-Majkovac (Lisina); potok Banina. c) u kategoriju park šume: šume maruna na području Dobreć; šume Vrutki; šume bora na području Preluk. Proširenje zaštite predviđa se i na drugim dijelovima prirodnih vrijednosti (park Esperia, šetnica Carmen Sylva). U prostornom planu, sa svrhom očuvanja prirodnih i krajobraznih vrijednosti, predlažu se mjere korištenja i zaštite, kao što su:

- Za svaku intervenciju unutar navedenih područja potrebno je ishoditi posebne uvjete nadležne službe za zaštitu prirode.
- Očuvati sadašnji prostorni odnos šumskih i poljodjeljskih površina.
- U autohtone šumske zajednice listača ne unašati kulture četinjača (pretežno bora). Sadašnje odnos kulture četinjača i listača zadržati, iz razloga što je to danas prepoznatljiva slika ovog prirodnog i kulturnog krajobraza.
- Šume su gotovo u cjelini u privatnom vlasništvu i u skladu s odredbama Zakona o zaštiti šuma nužno je zadržati postojeće stanje šuma i izraditi šumsko gospodarsku osnovu.
- Kestenove šume koje su tijekom vremena u kontaktu s naseljima postale dio okućnice seoskih gospodarstava stradavaju od truleži, te je potrebno izvršiti snimanje stanja, očuvati njihov prostor-stanište, do mogućnosti saniranja bolesti i obnove.
- Obnoviti nekadašnje maslinike, vinograde i voćnjake na osunčanim padinama Učke i uz rubove ruralnih naselja i zaseoka.
- Obnoviti nekadašnje pašnjačke livade, koje zbog propadanja stočarstva pomalo obrašćuju šume.
- Očuvati otvorene proplanke i zaravni s kojih se pružaju vidici na Kvarnerski zaljev i masiv Učke.

Nužno je također zaštititi ugrožene i rijetke stanične tipove (kamenjarski pašnjaci, suhi travnjaci, makiju, i dr.), sanirati kamenolom na području Vele Učke, snimiti postojeće stanje vitalnosti zelenila te izraditi projekt obnove uz obalnu šetnicu (Lungomare), u zaštićenom obalnom području izraditi studiju povijesnih perivoja radi daljnje obnove i zaštite i sl. Za svaki zahvat i radnju unutar zaštićenog područja potrebno je ishoditi uvjete zaštite prirode odnosno dopuštenje sukladno člancima Zakona o zaštiti prirode.

²⁹⁹ Prostorni plan Parka prirode Učka, NN br. 24/2006

2.6. Zaštita okoliša

Veliki problem gradova je ugroženost cjelokupnoga ekološkog sustava. Gradovi u svom razvoju i širenju nemilosrdno troše svoj prirodni okoliš. Industrija, ali i potrebe stanovništva (npr. promet) onečišćuju tlo, zrak i vodu, dok se prirodne komponente grada sve više transformiraju i gotovo nestaju u svojim izvornim oblicima. Temeljno opredjeljenje Grada Opatije, kao i PGŽ-a je suvremeno oblikovanje grada koje uključuje održivi razvoj turizma, poljoprivrede, prometa, male privrede i obrtništva te značajno podizanje komunalnog standarda uz istovremeno očuvanje okoliša, prirodne i graditeljske baštine.

Uspostava održivog razvoja podrazumijeva razvoj unutar prihvatnog kapaciteta ekosustava kojeg je moguće ostvariti odabirom zahvata koji svojom sveobuhvatnom djelatnošću ne ugrožavaju zrak, tlo, vode i more.

Strateško promišljanje razvoja mora biti poticaj da se aktivnije i sustavnije počinje voditi briga o okolišu i njegovom zagađenju na način da se strogo kontrolira kvaliteta zraka, voda, razina buke, vizualno zagađenje, smanjuje preopterećenost (gužve) te donose i poštuju zadani standardi i limiti dozvoljenog zagađenja. Problem zaštite okoliša veže se uz pojam održivog razvoja grada koji se definira kao „*unapređenje kvalitete života u gradu, uključujući ekološku, kulturnu, političku, institucionalnu, društvenu i ekonomsku komponentu bez ostavljanja tereta budućim generacijama; tereta koji je rezultat iscrpljivanja prirodnih resursa i ekstenzivnog razvoja*“³⁰⁰. Održivi razvoj grada mora se temeljiti na ravnoteži 3E – ekonomije (*economy*), ekologije (*ecology*) i jednakosti (*equity*):

- Ekonomija – ekonomske aktivnosti moraju biti usmjerene ka postizanju općeg dobra i blagostanja.
- Ekologija – čovjek je dio prirode, priroda ima limite, a lokalne su vlasti prvenstveno odgovorne za očuvanje njenih resursa.
- Jednakost – mogućnost za sudjelovanjem svih skupina u aktivnostima i donošenju odluka.

Upravo su ekonomija, ekologija i društvena jednakost identificirani kao osnovni stupovi održivog grada 21. stoljeća, stoga je nužan integralni pristup razvojnom promišljanju grada, uz uvažavanje svih ograničenja.

³⁰⁰ Definirano u okviru pripremnih aktivnosti a za konferenciju URBAN21 koja se održala u Berlinu 2000. godine, više o tome na: www.archive.rec.org/REC/programmes

2.7. Gospodarstvo

Da bi se mogli postaviti okviri ukupnog razvoja Grada Opatije, nužno je ocijeniti dostignuti stupanj te mogućnosti daljnjeg razvoja gospodarstva, temeljenog na povijesnom nasljeđu, resursnoj osnovici i trendovima prisutnim na globalnom i nacionalnom planu. To je ujedno i okvir za definiranje dugoročnih ciljeva gospodarskog razvoja, uvažavajući strukturne promjene u društvu i europske integracijske procese. Preispitivati će se resursna osnovica i postignuti rezultati različitih gospodarskih grana, te mogućnosti koje se tek otvaraju. Nedvojbeno je da *turizam* najznačajniji segment gospodarstva Grada Opatije, pa će se ovom segmentu posvetiti posebna pozornost, no isto je tako veoma značajno da se analitički sagledaju i kritički razmotre mogućnosti ostalih gospodarskih grana, da se navedeno poveže sa rezultatima anketnog istraživanja provedenog s Partnerskom skupinom i Partnerskim odborom, a kao temelja za strateško promišljanje razvoja gospodarstva.

2.7.1. Financijski rezultati gospodarstvenika

Temelji razvitka gospodarstva Grada Opatije oslanjaju se na turizam i uslužne djelatnosti. Naime, u Opatiji turizam djeluje već 170 godina i zbog toga je ovaj grad mjesto s najdužom tradicijom turizma u Republici Hrvatskoj. Na području Grada Opatije djeluju najpoznatije hrvatske turističke tvrtke poput Liburnia Riviera Hoteli d. d., ACI d. d., Milenij hoteli d. o. o., Katarina Line d. o. o. Opatija je postala i nezaobilazno kulturno središte pa su se slijedom toga razvijale i uslužne djelatnosti. Daljnji zahtjevi za gospodarstvo bit će postavljeni u smislu razvoja drugih grana koje su kompatibilne turizmu poput eko poljoprivrede, razvoja visokih tehnologija, ribarstva i sl., a u cilju smanjivanja osjetljivosti cjelokupnog gospodarstva koje ovisi samo o turizmu.

Temeljni pokazatelji razvoja nekog područja su prije svega dinamika i ostvarena razina bruto domaćeg proizvoda, zaposlenost, proizvodnost rada i investicije. Za usporedbu može se koristiti ostvarena masa bruto domaćeg proizvoda po područjima kao i ostvarena razina po stanovniku, koja ujedno ukazuje i na rast opće proizvodnosti. Investicije je najpodesnije pratiti kroz njihov udio u ostvarenom bruto domaćem proizvodu. Ovdje je važno napomenuti da mnogi pokazatelji gospodarskog razvoja nisu dostupni, pa se analiza temelji na postojećim statističkim podacima, ali i procjenama autora.

U nastavku se iznose financijski rezultati gospodarstva Grada Opatije u razdoblju 2008. – 2012. po djelatnostima. Kao što prikazuje tablica 13 u usporedbi s 2008., u 2012. godini svi važniji financijski pokazatelji pokazuju negativni predznak. *Ukupni prihodi* su u 2012. godini u odnosu na 2008. pali za 26 %, odnosno po godišnjoj stopi od -7,26 %. Ukoliko se ostvareni ukupni prihodi uspoređuju po granama, može se vidjeti da je u 2012. godini grana s najviše ostvarenih prihoda I. – Djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane, te G. – Trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikala, te R. – Umjetnost, zabava i rekreacija. To su djelatnosti koje imaju 63 % udjela u ukupnim prihodima Grada Opatije. Djelatnosti koje su osjetile najveći pad su: C. – Prerađivačka industrija te F. – Građevinarstvo. Iako je po veličini druga djelatnost G je isto tako ostvarila izuzetno veliki pad od oko 51 % u odnosu na 2008. godinu.

Tablica 13: *Financijski rezultati gospodarstva Grada Opatije za razdoblje 2008. – 2012. godinu* po djelatnostima (u 000 kn, stalne cijene iz 2012. godine)*

Djelatnost	Ukupni prihodi					Ukupni rashodi					Dobit prije oporezivanja					Gubitak prije oporezivanja				
	2008.	%	2012.	%	Index	2008.	%	2012.	%	Index	2008.	%	2012.	%	Index	2008.	%	2012.	%	Index
A. Poljopr., šumarstvo i ribarstvo	17.091	0,8	40.570	2,5	237	15.713	0,7	34.441	2,2	219	102	0,1	7.017	4,8	6879	208	0,4	88	0,1	42
B. Rudarstvo i vađenje	1	0	0	0	-	4	0	12	0	300	0	0	0	0	-	3	0	12	0	400
C. Prerađivačka industrija	117.721	5,3	34.343	2,1	29	112.639	5,2	31.875	2,0	28	5.861	4,4	3.495	2,4	59	780	1,4	1.027	1,5	131
D. Ops. el.ener., plinom, parom i klim.	169	0	947	0,1	560	140	0	938	0,1	670	27	0	9	0	33	0	0	0	0	-
E. Opskrba vodom; ukla.otpa.voda, gosp. vodom...	68.489	3,1	71.995	4,4	105	67.130	3,1	71.502	4,5	106	1.181	0,9	493	0,3	42	2	0	0	0	-
F. Građevinarstvo	245.075	11	74.099	4,5	30	211.719	9,8	73.882	4,7	34	40.843	30,6	6.497	4,5	16	7.487	13,4	6.280	9,0	84
G. Trg. na vel.imalo; popr. mot. vozila i motocikala	606.873	27,2	310.770	18,8	51	596.111	27,7	328.104	20,8	55	17.465	13,1	10.452	7,2	59	6.703	12	27.786	40	414
H. Prijevoz i skladištenje	58.690	2,6	37.698	2,3	64	51.161	2,4	31.150	2,0	60	8.016	6	6.982	4,8	87	487	0,9	434	0,6	89
I. Djel.pruž.smješ.te prip. i usl. Hrane	580.579	26	510.494	30,9	87	586.778	27,3	495.725	31,5	84	16.605	12,4	31.202	21,5	188	22.803	40,7	16.433	23,6	72
J. Informacije i komunikacije	10.858	0,5	7.849	0,5	72	8.500	0,4	6.820	0,4	80	2.511	1,9	1.478	1,0	58	153	0,3	449	0,6	293
K. Financijske djel. i djel. Osiguranja	3.270	0,1	9.866	0,6	301	2.357	0,1	3.205	0,2	135	642	0,5	6.661	4,6	1037	28	0	0	0	-
L. Poslovanje nekretninama	10.598	0,5	7.459	0,5	70	12.523	0,6	9.509	0,6	76	646	0,5	1.052	0,7	162	2.571	4,6	3.103	4,5	117
M. Stručne, znan. i tehni. Djelatnosti	85.068	3,8	93.538	5,7	109	83.682	3,9	87.075	5,5	104	10.393	7,8	16.474	11,3	1182	9.006	16,1	10.011	14,4	111
N. Admini. i pom. uslužne djelatnosti	165.050	7,4	197.482	12	119	161.955	7,5	179.660	11,4	111	4.938	3,7	18.761	12,9	379	1.882	3,4	939	1,4	50
P. Obrazovanje	0	0	681	0	-	22	0	656	0	2981	0	0	25	0	-	22	0	0	0	-
Q. Dj.zdr.zaštite i soc.skrbi	22.882	1	25.053	1,5	109	16.723	0,8	20.734	1,3	123	6.196	4,6	5.432	3,7	87	36	0,1	1.112	1,6	3088
R. Umjetnost, zabava i rekreacija	232.041	10,4	222.467	13,5	95	215.786	10	194.033	12,3	89	17.927	13,4	29.219	20,1	163	1.672	3	785	1,1	47
S. Ostale uslužne djelatnosti	6.772	0,3	5.619	0,3	82	8.691	0,4	6.513	0,4	75	266	0,2	134	0,1	50	2.184	3,9	1.028	1,5	47
UKUPNO	2.231.177		1.650.930		74	2.151.634		1.575.834		73	133.619		145.383		108	56.027		69.487		124

Izvor: Izvještaji FINE i obrada autora; Podatci obuhvaćaju financijske rezultate trgovačkih društava sa sjedištem u Gradu Opatiji prema službenom izvješću FINE. Podatci ne obuhvaćaju: financijske pokazatelje obrtnika, financijskih institucija, neprofitnih i proračunskih organizacija, niti podatke o privatnom individualnom sektoru (poljoprivredu, iznajmljivanje soba).

* Podatci u ovoj a i u ostalim tablicama ne uključuju 2013. godinu iz razloga što u trenutku analize podataka, izvještaji za 2013. godinu nisu bili dostupni.

Ukupni rashodi pali su u 2012. godini (u usporedbi s 2008.) za, isto tako, oko 26 %, odnosno po prosječnoj godišnjoj stopi od -7,49 %. Pojedinačno, najveće ostvarene rashode ima djelatnost I. – Djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (31,5 %) i djelatnost G. – Trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikala (20,8 %). Najveći pad rashoda doživjela je djelatnost C.– prerađivačka industrija te F – Građevinarstvo.

Najveću *dobit prije oporezivanja* u 2008. godini imala je djelatnost F. – Građevinarstvo, što je bilo i za očekivati jer je u tim godinama građevinarstvo bilo izrazito produktivno. No, u 2012. godini najveću dobit prije oporezivanja ima djelatnost I. – Pružanje smještaja te pripreme i usluživanja hrane iz čega se može vidjeti da u Gradu Opatiji ova djelatnost najvažnija po ukupno ostvarenim prihodima, ali i dobiti prije oporezivanja. Djelatnost koja ima udio od 20 % u ukupno ostvarenoj dobiti prije oporezivanja je R. – Umjetnost, zabava i rekreacija i time je druga po ostvarenoj dobiti prije oporezivanja u 2012. godini.

Dobit prije oporezivanja rasla je, u razdoblju od 2008. – 2012. godine, s prosječnom godišnjom stopom od 2,1 %. Dakle, usprkos ostvarenom manjem prihodu, uz racionalizaciju poslovanja, dobit je iz godine u godinu rasla. U 2008. godini *najveći gubitak prije oporezivanja* ostvaruje djelatnost I Pružanje smještaja te priprema i usluživanje hrane, dok četiri godine kasnije, odnosno u 2012. godini najveći gubitak ima djelatnost G. – Trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikala. Dakle, pregledom prethodne tablice moglo bi se zaključiti da u 2012. godini *djelatnost (I)* ima najveći udio u prihodima (31 %) , najveći udio u rashodima (31 %) te najveći udio u dobiti prije oporezivanja (22 %), dok *djelatnost (G)* ima najveći udio u gubitku (40 %).

Sljedeća tablica prikazuje rezultate poslovanja trgovačkih društava u Gradu Opatiji u periodu od 2008. – 2012. godine. U promatranom razdoblju broj registriranih poduzeća raste i to je dobar pokazatelj. Međutim, iznosi ukupne imovine smanjuju se prosječnom godišnjom stopom od 0,09 %. Ukoliko se analizira detaljnije dugoročna i ostala (materijalna i nematerijalna) imovina raste, dok se kratkoročna imovina smanjuje. Isto tako imovina i ukupne obveze imaju trend smanjenja s prosječnom godišnjom stopom od 2,79 %.

Obveze prema dobavljačima se smanjuju, ali ne zbog ažurnosti u plaćanju dobavljačima već iz razloga što se je zbog postojeće gospodarske krize, smanjila i gospodarska aktivnost i smanjilo ostvarenje prihoda. Dugoročne obveze rastu s prosječnom godišnjom stopom od 1,08 %, dok kratkoročne padaju po stopi od -4,66 %. Investicije, kao pokretač razvoja, smanjivane su s prosječnom godišnjom stopom od 9,3 %. Na ovakva agregatna kretanja najviše je utjecalo smanjenje investicija u razdoblju 2008. – 2012. godine u turizmu (djelatnost I) od 50,4 mln kn, trgovini (djelatnost G) od 14,7 mln kuna, te prerađivačkoj industriji od 8,8 mln kn. Jedino značajno povećanje investicija bilježi se u djelatnosti E od 15,1 mln kuna.

U nastavku se prikazuju neki od osnovnih financijskih pokazatelja gospodarstva Grada Opatije za 2012. godinu i to:

- koeficijent financijske stabilnosti iznosi 1,067 (poželjna vrijednost je manja od jedan)
- koeficijent zaduženosti iznosi 0,42 (poželjna vrijednost je manja od 0,5)
- ekonomičnost ukupnog poslovanja iznosi 1,047 (prihodi pokrivaju rashode, te se ostvaruje dobit)
- ROA (pokazatelj povrata na aktivu) iznosi 2,6% (poslovanje je profitabilno ukoliko je ovaj pokazatelj veći od kamatnih stopa za kredite)

- ROE (pokazatelj povrata na kapital) iznosi 5,7% (poželjna vrijednost treba biti veća od 15%).

Sve navedeno ukazuje da su od pet odabranih financijskih pokazatelja, samo dva pozitivna, što nikako ne može biti zadovoljavajuće.

Tablica 14: *Ukupni rezultati poslovanja trgovačkih društava u Gradu Opatiji od 2008. – 2012.*
(u 000 kn, stalne cijene u 2012.)

Pozicija	2008	2009	2010	2011	2012	Godišnja stopa rasta ili pada 2012/2008
Broj registriranih poduzeća	599	586	639	660	612	0,5%
Ukupna dugotrajna i financijska imovina	3.817.687	3.932.807	3.756.413	4.031.760	4.028.394	1,35%
Kratkotrajna imovina i kratkoročna financijska imovina	1.468.523	1.185.459	1.004.529	1.089.718	1.111.696	-6,72%
Ostala imovina	3.558.630	3.554.982	3.331.720	3.634.070	3.670.488	0,7%
UKUPNA IMOVINA	8.844.840	8.673.248	8.092.662	8.755.548	8.810.578	-0,09%
Dugoročne obveze	1.274.560	1.178.738	1.104.703	1.239.276	1.330.082	1,08%
Kratkoročne obveze	1.046.834	999.415	922.720	1.021.686	864.772	-4,66%
UKUPNE OBVEZE	2.321.394	2.178.153	2.027.423	2.260.962	2.194.854	-1,39%
Neto plaće i nadnice	268.512	248.250	231.440	231.994	211.429	-5,8%
INVESTICIJE	332.907	222.532	226.095	305.623	224.469	-9,38%

Izvor: Izvještaji FINE, podružnica Rijeka; Podaci obuhvaćaju financijske rezultate trgovačkih društava sa sjedištem u Gradu Opatiji prema službenom izvješću FINE. Ovi podaci ne obuhvaćaju financijske pokazatelje obrtnika, financijskih institucija, neprofitnih i proračunskih organizacija, te privatnog individualnog sektora.

Sve navedeno je odraz gospodarske krize, a kako bi se ta situacija mogla prevladati potrebno je adekvatnim mjerama poslovne i razvojne politike na razini državne, ali i lokalne zajednice iznaći relevantne mjere potpore, koje će potaknuti rast i razvoj gospodarstva.

Tablica 15: *Procjena ostvarenih prihoda od turizma u kućanstvima 2012. godine*

Opis	Iznos
Noćenja turista u kućanstvima 2012.	103.884
Prosječna cijena po noćenju u kn	225
Ukupan prihod od noćenja 2012 u kn.	23.373.900

Izvor: Podatci Turističke zajednice Grada Opatije; prihodi od turizma – procjena autora.

Prikazanim podacima koji se odnose samo na trgovačka društva nužno je, radi realnije slike gospodarstva ovog područja, pridodati i podatke o obrtništvu. U Gradu Opatiji registrirano je 853 obrta (stanje 2013.)³⁰¹, sa sljedećom strukturom: ugostitelji i turistički djelatnici 19 %, proizvodni obrti 10 %, trgovci 15 %, građevinari 12 %, prijevoznici 9 %, frizeri i kozmetičari 6 %, ribarstvo i poljodjelstvo 6 % te uslužni i intelektualni 23 %. Nažalost, za financijske rezultate poslovanja obrtnika nema službenih podataka jer ih mjerodavne službe ne analiziraju.

Grad Opatija je turistička destinacija u kojoj većina gostiju boravi u hotelima. Zbog toga je u sljedećoj tablici na osnovu službenih podataka o broju noćenja turista u 2012. godini prema vrsti i kategoriji smještaja, prikazana procjena veličine ukupnog prihoda od turizma u kućanstvima u 2012. godini. Državni zavod za statistiku objavljuje podatke o veličini bruto domaćeg proizvoda Republike Hrvatske, prostornih jedinica za statistiku 2. razine te za županije. Dakle, razine niže od županijskih nisu predmet kontinuiranog izračuna i javnog objavljivanja, što dakako vrijedi i za Grad Opatiju. Zbog tog razloga autori su morali razviti model procjene bruto domaćeg proizvoda Grada Opatije, a koji se temelji na sljedećem:

- BDP poduzetnika obveznika poreza na dobit (trgovačka društva i dio obrtnika) sa sjedištem na području Grada Opatije izračunata je temeljem podataka FINA-e.
- BDP ostvaren od obrtnika (obveznika poreza na dohodak) izračunata je temeljem podataka Udruženje obrtnika Opatija i procjenom autora.
- BDP poduzetnika koji djeluju na području Grada Opatije ali nemaju sjedište na tom području izračunat je temeljem podataka FINE, DZS-a o broju zaposlenih u sektorima gospodarstva prema NKD-2007, te je izvršena procjena ostvarene vrijednosti.
- Na osnovu podataka Turističke zajednice Opatija, izvršena je procjena BDP-a po osnovu broja noćenja u privatnim kućanstvima.
- Na temelju podataka FINA-e, te dijelom procjene, izvršen je izračun BDP-a za korisnike državnog proračuna, te za neprofitne organizacije.
- Prema važećoj metodologiji za obračun BDP-a na nacionalnoj razini i razini županija, u obračun bruto domaćeg proizvoda uključen je iznos procijenjene sive ekonomije.

Usprkos tome što se iz prethodnih podataka vidi da u proračunu bruto domaćeg proizvoda Grada Opatije koristi značajna količina procjene autori su mišljenja da je ovako izračunati pokazatelj dobar indikator gospodarskog stanja ovog kraja. Veoma je zanimljivo ovaj pokazatelj uspoređivati s PGŽ-om i Republikom Hrvatskom, što se prikazuje u nastavku.

³⁰¹ Podatci Udruženja obrtnika Opatija.

Tablica 16: *Usporedba ostvarenja BDP-a nekih područja RH u razdoblju od 2001-2012.godine*

Područje	Suma BDP-a u razdoblju od 2001-20011. godine											Suma BDP-a 2012. u mln kn	BDP / stanovniku 2012. u kn	BDP / stanovniku 2012. u EUR
	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.			
Republika Hrvatska	194.271	211.579	232.383	250.873	270.191	294.437	322.310	347.685	330.966	328.041	332.587	330.456	77.407	10.297
Grad Zagreb	51.284	55.610	62.454	68.315	74.835	75.581	96.658	105.620	103.331	107.700	108.791	110.320	139.119	18.506
Primorsko-goranska županija	13.399	14.021	16.100	16.808	18.912	18.940	24.987	27.911	27.476	27.312	28.015	29.118	98.556	13.110
Istarska županija	10.368	11.481	12.814	13.901	14.233	14.243	19.467	20.411	20.213	20.200	20.101	19.797	95.298	12.677
Splitsko-dalmatinska županija	13.146	14.350	15.839	18.213	19.061	19.151	28.220	29.314	28.161	28.405	27.299	26.931	59.200	7.875
Grad Opatija*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.082	92.867	12.382

Izvor: www.dzs.hr;* - izračun autora za grad Opatiju

Napomena: Procjenu BDP Republike Hrvatske i županija izrađuje Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske. Prilikom izračuna koristi se dohodovnim i prihodovnim pristupom, ali i većom količinom procjene. Autori u svojem izračunu BDP Grada Opatije koristili su istu metodu, ali i metodu procjene koja ne mora biti istovjetna sa procjenom Državnog zavoda za statistiku. Dakle, prilikom izračuna BDP-a Grada Opatije u izračun su uzete, jednim dijelom, i plaće i ostvarena dobit. Glavne djelatnosti Grada Opatije su I, R, G, a sukladno Statističkom ljetopisu iz 2014. godine (str. 174) kojeg izdaje Državni zavod za statistiku neto plaće za 2012.godinu prema djelatnostima su: djelatnost I - 4797 kn, djelatnost R - 5435 kn te djelatnost G - 4763 kn. Jedan dio sezonskih radnika dolazi iz drugih županija, te predstavlja jeftiniju radnu snagu. Isto tako, veća poduzeća poput Radnika d.d., Trgovačkog Opatija i mnogih drugih, koji su prošlih godina na ovom području ostvarivali dobre rezultate i na taj način povećavali BDP su promijenili sjedište ili propali. Na području Primorsko goranske županije u 2012. godini ostvaren je BDP od 13.110 EUR po stanovniku (podatak Državnog zavoda za statistiku) no velikim dijelom tamo djeluju tvrtke koje svoje poslovanje obavljaju tijekom cijele godine. To nije slučaj sa glavnim poduzetnicima Grada Opatije. Naime, prosječna iskorištenost smještajnih kapaciteta na području Grada Opatije iznosila je u 2012.godini 131 dan. Djelatnost koja se većim dijelom vezuje na djelatnost I, a koja je slijedeća po važnosti je djelatnost R – Umjetnost zabava i rekreacija u kojem je najvažnije poduzeće ACI d.d.. Treća djelatnost je G - Trgovina koja je isto tako jednim dijelom vezana uz ostvareni turistički promet. Usprkos tome što se iz prethodnih podataka vidi da u proračunu bruto domaćeg proizvoda Grada Opatije koristi značajna količina procjene autori su mišljenja da je ovako izračunati pokazatelj dobar indikator gospodarskog stanja u 2012. godini.

Ostvareni BDP Republike Hrvatske iznosio je 10.297 eura po stanovniku za 2012. godinu. Primorsko-goranska županija ostvarila je BDP po stanovniku u iznosu od 13.110 eura i druga je po redu iza Grada Zagreba s 18.506 eura po stanovniku. Time je Primorsko-goranska županija ostvarila 8,8 % bruto domaćeg proizvoda Republike Hrvatske koji je za oko 27,3 % veći od prosjeka Hrvatske po stanovniku. Iz prethodne tablice se može vidjeti da je 2008. godina bila zadnja godina u kojoj se je mogao zapaziti rast BDP-a, dok se u narednim godinama, uglavnom u svim županijama, bilježi pad.

Ostvarena procijenjena masa bruto domaćeg proizvoda (BDP) za područje Grada Opatije iznosi oko 1.082 milijuna kuna u 2012. (tekuće cijene) ili 12.382 eura³⁰² (1 euro = 7,5 kn u 2012.) po stanovniku što se može smatrati zadovoljavajućim rezultatom. S obzirom da je vrijednost BDP/po stanovniku osnovni pokazatelj razvijenosti gospodarstva, te pokazatelj kupovne moći stanovništva, moglo bi se zaključiti da se radi o zajednici koja je na razini gospodarske razvijenosti PGŽ-a.

Tablica 17: *Bruto domaći proizvod na području Grada Opatije u 2012. (NKD 2007.)*

(vrijednosti u 000 kn)

Djelatnost	Stanje 2012.	Udio u BDP-u %
A. Poljopr., šumarstvo i ribarstvo	11.431	1,1
B. Rudarstvo i vađenje	-	-
C. Prerađivačka industrija	18.662	1,7
D. Ops. el.ener., plinom, parom i klim.	17.089	1,6
E. Opskrba vodom; ukla. otpa. voda, gosp. vodom...	49.223	4,5
F. Građevinarstvo	30.703	2,8
G. Trg. na veli. i malo; popr. mot. vozila i motocikala	112.781	10,4
H. Prijevoz i skladištenje	31.521	2,9
I. Djel. pruž. smješt. prip. i usl. hrane	315.260	29,1
J. Informacije i komunikacije	6.492	0,6
K. Financijske djel. i djel. osiguranja	58.786	5,4
L. Poslovanje nekretninama	3.342	0,3
M. Stručne, znan. i tehni. djelatnosti	54.991	5,1
N. Admini. i pom. uslužne djelatnosti	34.516	3,2
O. Javna uprava, obrana, soc. osiguranje	51.584	4,8
P. Obrazovanje	82.733	7,6
Q. Dj. zdr. zaštite i soc. skrbi	62.167	5,7
R. Umjetnost, zabava i rekreacija	137.787	12,7
S. Ostale uslužne djelatnosti	3.270	0,3
T. Djelatnosti kućanstva	0	-
U. Izvan terit. org. i tijela	0	-
Nepoznato	370	0
UKUPNO	1.082.713	100,00

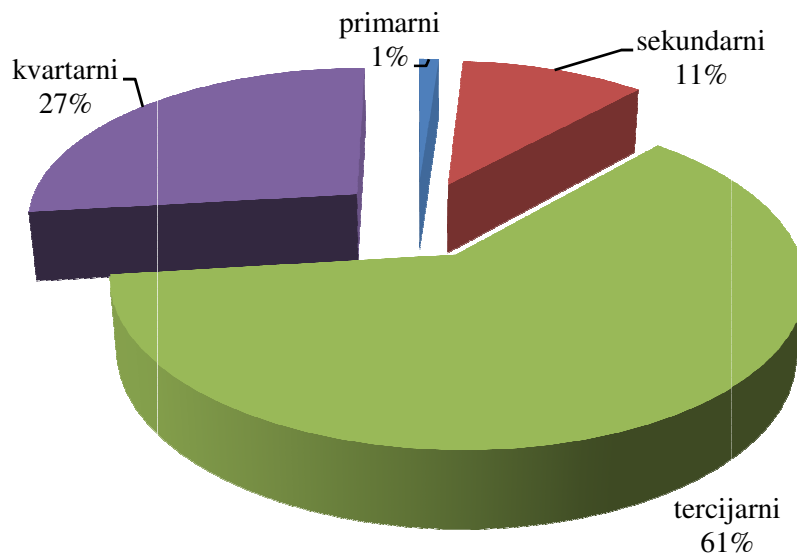
Izvor: FINA, Udruženje obrtnika Opatije, procjene i izračun autora.

³⁰² U ovaj izračun uzet je u obzir i udio sive ekonomije. Siva ekonomija dodala se je na poslovanje obrtnika i prihoda ostvarenog od iznajmljivanja soba i apartmana gostima.

Struktura gospodarstva izrazito je monolitna što je tipično za priobalne destinacije, odnosno udio turizma u BDP-u iznosi oko 29 %, djelatnosti R – Umjetnosti, zabave i rekreacije oko 13 %, te djelatnosti G – Trgovine oko 10 %. Primjerice, prema posljednjim raspoloživim podacima, u gradu Rabu udio turizma u BDP-u iznosi 29 %, prometa i veza 18 %, trgovine 14 %. Udio turizma u BDP-u Grada Cresa iznosi 30 %, dok brodogradnja, komunalne djelatnosti i trgovina zajedno participiraju oko 14,4 %; u Malom Lošinj u udio turizma u BDP-u iznosi 37 %, prometa i veza 14 %, trgovine 10 %³⁰³. Sljedeća tablica prikazuje razradu strukture BDP-a Grada Opatije u 2012. godini.

U cjelini na području Grada Opatije dominantan udio u BDP-u ima djelatnost pružanja smještaja i usluživanja hrane s 29,1 %, udjelom u ukupnim prihodima od 31 % i udjelom u ostvarenoj dobiti Grada Opatije u iznosu od 22 %. Dakle, djelatnost smještaja, prip. i prer. hrane je najjača djelatnost ovog područja. Nakon toga, po važnosti dolazi djelatnost R – Umjetnost, zabava i rekreacija s ostvarenim udjelom u ostvarenom BDP-u Grada Opatije od 12,7 %, udjelom u ostvarenim prihodima Grada Opatije od 13 %, te udjelom u ostvarenoj dobiti od 13 %. Treća djelatnost po važnosti je Trgovina s ostvarenim udjelom u BDP od 10,4 %, udjelom u ostvarenim ukupnim prihodima od 19 %, te udjelom u ostvarenoj dobiti od 7,2 %. Interesantno je i prikazati udio ostvarenog BDP-a po sektorima u 2012. godini što se daje u slijedećoj slici.

Slika 6: *Udio ostvarenog BDP-a po sektorima Grada Opatije*

Izvor: FINA, Udruženje obrtnika Opatije i procjene i izračun autora.

Napomena: Gospodarstvo se dijeli na četiri osnovne djelatnosti, a to su: primarne: poljoprivreda, stočarstvo, ribarstvo i šumarstvo; sekundarne: industrija, građevinarstvo, rudarstvo, energetika, brodogradnja i proizvodno obrtništvo; tercijarne: trgovina, promet, ugostiteljstvo, bankarstvo i turizam; kvartarna - neproizvodna (općenito one koje dobivaju plaće iz proračuna), to su školstvo, zdravstvo, policija, uprava.

³⁰³ Grupa autora; *Strategija razvoja grada Novalje 2010-2020*, Ekonomski fakultet Rijeka, urednica prof.dr.sc. Nada Denona Bogović, Novalja, 2010., str.44.

Značajni pokazatelj mogućnosti budućeg razvoja gospodarstva je udio investicija u ostvarenom bruto domaćem proizvodu što prikazuje i sljedeća tablica.

Tablica 18: *Investicijska ulaganja u razdoblju od 2011. – 2012. po djelatnostima*

Djelatnost	Iznos investicija u 000 kn
A. Poljopr., šumarstvo i ribarstvo	13.084
B. Rudarstvo i vađenje	-
C. Prerađivačka industrija	27.930
D. Ops. el.ener., plinom,parom i klim.	404
E. Opskrba vodom; ukla.otpa.voda, gosp. vodom...	90.043
F. Građevinarstvo	32.223
G. Trg. na veli. i malo; popr. mot. vozila i motocikala	119.011
H. Prijevoz i skladištenje	36.081
I. Djel.pruž.smješ.te prip. i usl. hrane	509.354
J. Informacije i komunikacije	5.095
K. Financijske djel. i djel. osiguranja	4.843
L. Poslovanje nekretninama	3.533
M. Stručne, znan. i tehni. djelatnosti	90.909
N. Admini. i pom. uslužne djelatnosti	65.899
O. Javna uprava, obrana, soc. osiguranje	104
P. Obrazovanje	466
Q. Dj.zdr.zaštite i soc. skrbi	26.311
R. Umjetnost, zabava i rekreacija	269.655
S. Ostale uslužne djelatnosti	3.493
T. Djelatnosti kućanstva	-
U. Izvan terit.org. i tijela	-

Izvor: FINA, obrada autora.

Najveći dio investicija učinjen je u djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane, umjetnost, zabava i rekreacija te trgovina na veliko i malo, dakle, glavne djelatnosti gospodarstvenika grada Opatije. Na koji način razvoj gospodarskih djelatnosti utječe na zapošljavanje, a time i na stjecanje uvjeta za kvalitetu života, analizirati će se u nastavku.

2.7.2. Zaposlenost i nezaposlenost

Zaposlenost je veoma bitan pokazatelj ekonomske aktivnosti nekog područja. Na području Grada Opatije, osim lokalnog stanovništva, u sezoni, radi puno radnika iz drugih županija. Sljedeća tablica prikazuje prosječan broj zaposlenih osoba kroz razdoblje od 2004-2014. godine.

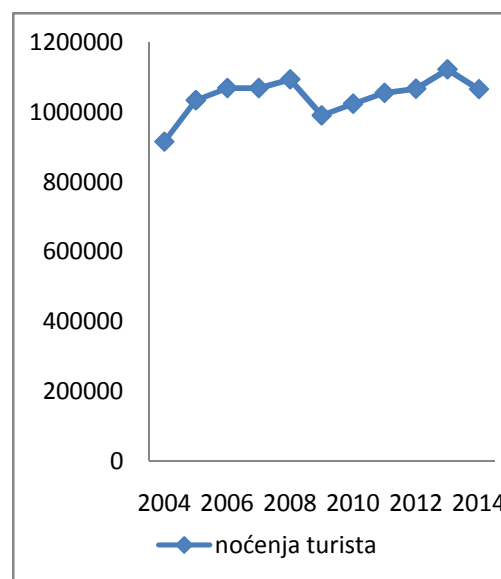
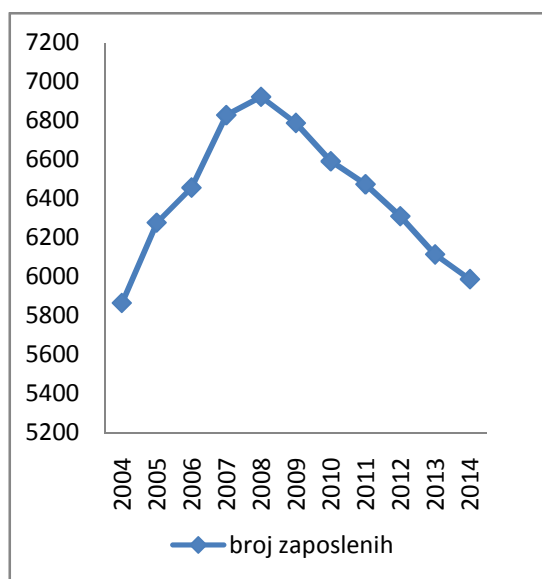
Tablica 19: *Prosječan broj zaposlenih prema općini rada u razdoblju od 2004-2014. godine*

Godina	Broj zaposlenih
2004.	5.864
2005.	6.276
2006.	6.456
2007.	6.828
2008.	6.922
2009.	6.788
2010.	6.591
2011.	6.473
2012.	6.309
2013.	6.113
2014.	5.986

Izvor: Podatci HZMO Područni ured Opatija

Kako prikazuje ova tablica kretanje broja zaposlenih imalo je pozitivan trend do 2008. godine, dok će nakon toga taj broj konstantno opadati. Budući da je ovo područje veoma ovisno o turizmu, zanimljivo je analizirati i prosječan godišnji broj zaposlenih osoba sa ostvarenim noćenjima turista u razdoblju od 2004-2014. godine.

Slika 7: *Prosječan godišnji broj zaposlenih prema općini rada i broj ostvarenih noćenja u razdoblju 2004-2014.godine*

Izvor: Podatci HZMO i Statistička izvješća TZ Grada Opatije. HZMO vodi broj zaposlenih koji rade na području Grada Opatije a i ne moraju imati prebivalište u Gradu Opatiji.

Kako prikazuju ovi grafikoni kretanje broja zaposlenih i noćenja imalo je isti trend do 2008. godine. Nakon toga broj zaposlenika konstantno opada, dok noćenja imaju pad u 2009.godini da bi nakon toga bilježila rast, pa opet u 2014. godini ostvaruju pad. No, usprkos tom cikličkom kretanju broja turista, može se zaključiti da ono ima relativno stabilno kretanje. No, usprkos relativno stalnom broju turista, broj zaposlenih od 2008. godine konstantno opada, što znači da zaposlenici iz godine u godinu ostvaruju veću proizvodnost.

Osim broja zaposlenih osoba potrebno je analizirati i broj nezaposlenih osoba. Na području Grada Opatije na dan 31. 12. 2014. godine bilo je prijavljeno 608 nezaposlenih osoba, dok je na dan 31.12.2012. godine, koja se uzima kao početna godina u financijskog analizi, on je iznosio 677 osoba. Slijedeća tablica prikazuje prosječan godišnji broj nezaposlenih osoba u razdoblju od 2004-2014. godine.

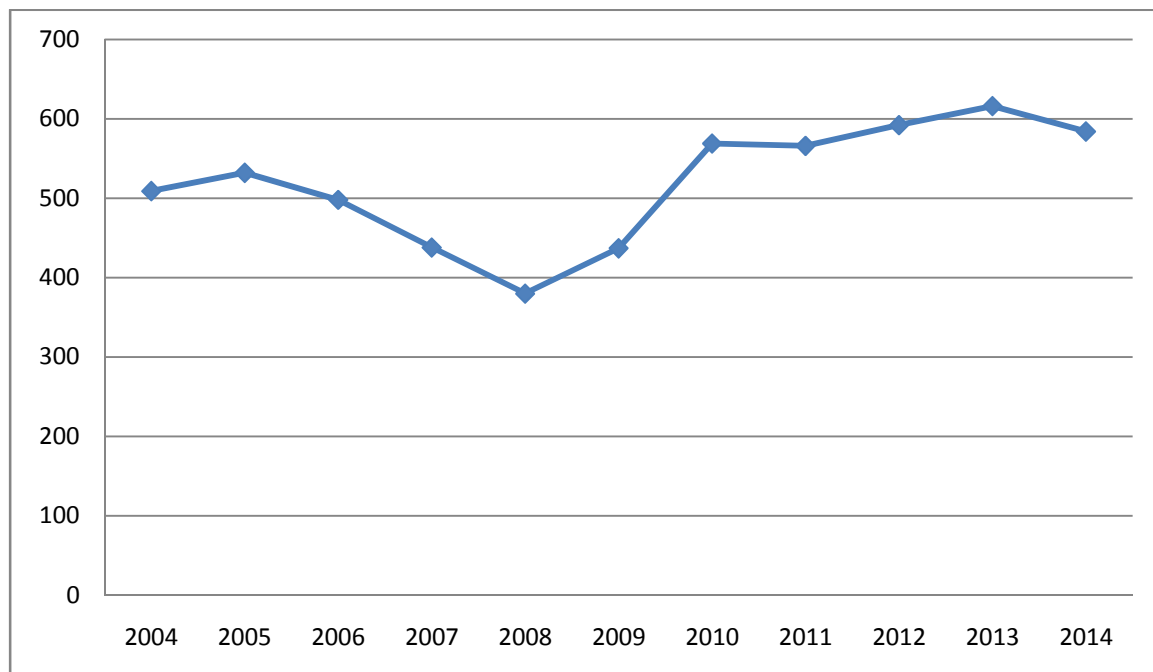
Tablica 20: *Prosječan godišnji broj nezaposlenih osoba u razdoblju 2004-2014. godine*

Godina	Prosječan godišnji broj nezaposlenih osoba
2004.	509
2005.	532
2006.	498
2007.	438
2008.	380
2009.	437
2010.	569
2011.	566
2012.	592
2013.	616
2014.	584

Izvor: Podatci HZMO

Ovi podatci radi bolje preglednosti prikazuju se i slikom.

Slika 8: *Prikaz prosječnog godišnjeg broja nezaposlenih osoba u razdoblju od 2004-2014. godine*

Izvor: Podatci HZMO

Iz grafikona se može iščitati da je nezaposlenost padala do 2008. godine, da bi nakon toga rasla. Tek se u 2014. godini vidi smanjivanje broja nezaposlenih osoba.

Zanimljivo je analizirati udio žena u nezaposlenim osobama registriranim u HZZ Ispostava Opatija.³⁰⁴ Može se vidjeti da je u 2008. godini taj udio iznosio 59 %, dok se on u 2012. godini smanjio na 53 %. Detaljniju analizu po obrazovnoj strukturi nezaposlenih osoba registriranih u HZZ PU Rijeka ispostava Opatija prikazuje sljedeća tablica.

Tablica 21: *Broj nezaposlenih osoba prema obrazovnoj strukturi i prema spolu za mjesta Lovran, Matulji, Mošćenička Draga i Opatija*

Lovran, Matulji, Mošćenička Draga i Opatija			Bez škole i nezavršena osnovna škola	Osnovna škola	SŠ za zanimanja koja traju 3 godine te škola za KV i VKV radnike	SŠ za zanimanja koja traje 4 godina i gimnazija	Prvi stupanj fakulteta, stručni studij i viša škola	Fakulteti, akademije, magisterij i doktorat
Ukupno		Žene						
2008.	1025	610	10	143	400	328	56	88
2009.	1427	633	11	201	548	464	76	127
2010.	1692	894	15	230	625	565	97	160
2011.	1560	825	16	191	578	503	96	176
2012.	1819	962	18	197	619	609	139	237

Izvor: „Godišnjak 2008. – 2012.“ – Hrvatski zavod za zapošljavanje, Zagreb, 2009. – 2013. godina. Budući da se nisu mogli pribaviti podatci samo za grad Opatiju u ovoj tablici su prikazani ukupni podatci za mjesta Lovran, Matulje, Mošćeničku Dragu i Opatiju, odnosno ukupni podatci HZZ ispostava Opatija, a u cilju prikazivanja trenda kretanja.

U svim godinama najviše nezaposlenih ima u kategoriji onih sa završenom srednjom školom u trajanju 3 i 4 godine. S obzirom na kvalifikacijsku strukturu kako cjelokupne Republike Hrvatske, ali i Grada Opatije to je i bilo normalno za očekivati. Kretanje nezaposlenosti, s obzirom na sezonski karakter djelatnosti vezanih za turizam, ima ciklička obilježja, odnosno smanjuje se u ljetnim mjesecima, a povećava u razdoblju izvan sezone.

Na području Grada Opatije na dan 31.12.2012. godine bilo je zaposleno 4.123 osoba u tvrtkama koje su obveznici poreza na dobit i javnim institucijama, a prema procjenama u obrtu, odnosno u društvima obveznicima poreza na dohodak i slobodnim zanimanjima zaposleno 237 osoba. Dakle, ukupno je zaposleno 4.360 osoba, a njihova struktura po djelatnostima je prikazana u tablici koja slijedi.

³⁰⁴ Tu su uključena mjesta: Lovran, Matulji, Mošćenička draga i Opatija.

Tablica 22 : Broj zaposlenih u Gradu Opatiji prema djelatnostima – stanje na dan 31. 12. 2012.

Djelatnost	Zaposleni u obveznicima poreza na dobit i javnim društvima (d. o. o. i veći obrti)	Zaposleni kao obrtnici i slobodna zanimanja*	Ukupno	Struktura %
A. Poljopr., šumarstvo i ribarstvo	43	20	63	1,44
B. Rudarstvo i vađenje	-		0	0
C. Prerađivačka industrija	57	20	77	1,77
D. Ops. el.ener., plinom, parom i klim.	135		135	3,10
E. Opskrba vodom; ukla. otpa. voda, gosp. vodom...	240		240	5,50
F. Građevinarstvo	98	40	138	3,17
G. Trg. na vel. imalo; popr. mot. vozila i motocikala	358	28	386	8,85
H. Prijevoz i skladištenje	129	10	139	3,19
I. Djel. pruž. smješt. prip. i usl. hrane	1.301	35	1.336	30,64
J. Informacije i komunikacije	20		20	0,46
K. Financijske djel. i djel. osiguranja	76		76	1,74
L. Poslovanje nekretninama	9	30	39	0,89
M. Stručne, znan. i tehni. djelatnosti	187		187	4,29
N. Admini. i pom. uslužne djelatnosti	178		178	4,08
O. Javna uprava i obrana; obvezno soc. osiguranje	275		275	6,31
P. Obrazovanje	431		431	9,89
Q. Dj. zdr. zaštite i soc. skrbi	415		415	9,52
R. Umjetnost, zabava i rekreacija	109		109	2,50
S. Ostale uslužne djelatnosti	62	34	96	2,20
Slobodna zanimanja		20	20	0,46
UKUPNO	4.123	237	4.360	100

Izvor: Podaci Državnog zavoda za statistiku; * procjena autora za obrtnike i slobodna zanimanja. Zaposleni u obrtništvu i slobodnim zanimanjima obuhvaćaju u osnovi samo manje obrtnike koji ne podnose izvještaje FINI.

Naime, može se uočiti da je najveći broj zaposlenih je u djelatnosti I. Djel. pruža usluge smještaja, te priprema i usluge hrane (hotelijerstvo) u iznosu od 30 %. Djelatnost P. – Obrazovanje ima udio zaposlenih od 9,89 % što se najviše odnosi na zaposlenike Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu te Ugostiteljske škole i Osnovne škole „Rikard Katalinić Jeretov“ Opatija. Djelatnost koja ima isto značajan udio zaposlenih osoba je Q – Zdravstvena zaštita i socijalna skrb s 9,52 %, što se velikim dijelom odnosi na djelatnike Thalassotherapie Opatija. Djelatnost G. – Trg. na vel. i malo; popr. mot. vozila i motocikala sa udjelom od 8,85 % ukupno zaposlenih su četvrta djelatnost po važnosti u Gradu Opatiji. Navedene četiri djelatnosti zapošljavaju 58,9 % ukupnog broja zaposlenih u Gradu Opatiji.

Prema podacima iz tablice 20 stopa zaposlenosti u Gradu Opatiji iznosi 37,4 % od ukupnog broja stanovništva. U PGŽ taj postotak je u 2012. godini iznosio oko 27,7 %, dok je na razini Republike Hrvatske on iznosio 31,8 %. U turističkim mjestima poput otoka Raba taj postotak je iznosio 29,4%, te Lošinja s 35 %. Veći postotak u Opatiji objašnjava se velikim brojem hotela i ostalih uslužnih djelatnosti. Sljedeća tablica daje sistematizirani prikaz i usporedbu stanja zaposlenih i nezaposlenih osoba Grada Opatije, PGŽ-a i Republike Hrvatske.

Tablica 23: *Usporedni prikaz značajnijih pokazatelja zaposlenosti i nezaposlenosti u Gradu Opatiji, Primorsko-goranskoj županiji i Republici Hrvatskoj na dan 31.12. 2012.*

Opis	Grad Opatija	Primorsko goranska županija	Republika Hrvatska
Broj zaposlenih	4.360	82.266	1.148.525
Broj nezaposlenih	677	20.935	358.214
Ekonomski aktivno stanovništvo	5.037	103.201	1.506.739
Udio zaposlenih u ukupnom stanovništvu	37,4%	27,7%	31,8%

Izvor: Statistički ljetopis Republike Hrvatske 2012, Državni zavod za statistiku, Publikacije Godišnjak za 2012., Zavod za zapošljavanje Republike Hrvatske, 2012., Podatci HZMO-a, izračun autora.

Dakle, provedena analiza gospodarske strukture s obzirom na ostvarene ukupne prihode, bruto domaći proizvod i zaposlenost, ukazuje na izrazitu radnu intenzivnost turizma u Gradu Opatiji.

2.7.3. Obilježja ključnih gospodarskih djelatnosti

Iz prethodne analize se može uočiti da sve gospodarske grane nemaju jednako značenje za razvoj Grada Opatije, što nameće potrebu da se detaljnije analiziraju one grane koje imaju ili bi mogle imati značajniju ulogu u budućem gospodarskom razvoju.

2.7.3.1. Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo

Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo su djelatnosti na ovom području koje nisu značajno razvijene, iako imaju puno potencijala, te se iz tog razloga i detaljnije analiziraju. U 2012. Godini bilo je registrirano svega 8 tvrtki (koje se ubrajaju u male) i 53 obrta. Tih osam tvrtki imalo je 126 djelatnika s prosječnom mjesečnom neto plaćom u iznosu 4.039 kn. Najveća tvrtka koje se bave ovom djelatnošću su Hrvatske šume, Uprava šuma Buzet – Šumarija Opatija, te Parkovi d. o. o. Opatija. Sljedeća tablica prikazuje značajnije financijske rezultate ostvarene u ovoj djelatnosti kod obveznika poreza na dobit u razdoblju od 2008. –2012. Godine.

Financijski pokazatelji ove djelatnosti u razdoblju od 2008. – 2012. godine pokazuju sve pozitivne predznake. Tako najveću stopu rasta ima stavka dobit nakon oporezivanja od 87,9 %. Ukupna imovina rasla je prosječnom godišnjom stopom rasta od 34,6 %, a ukupne obveze sa 18,5 %. Prihodi su rasli sa stopom od 27 %, a rashodi sporije sa stopom od 21,7 %. Međutim, potrebno je uzeti u obzir da ova djelatnost nema veliki udio u ukupnim ostvarenim rezultatima poduzetnika Grada Opatije. Potrebno je naglasiti da je ona uzeta u razmatranje zbog velike važnosti i perspektive u budućnosti.

Tablica 24: *Glavni financijski pokazatelji ostvareni u djelatnosti A (primarni sektor) u razdoblju od 2008. – 2012. godine*

(iznosi u 000, stalne cijene u 2012.)

Opis	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	Godišnja stopa rasta/pada 2012./2008.
Broj poduzeća	5	4	9	8	8	12,4%
Ukupna imovina	27.139	1.680	73.338	93.328	89.125	34,6%
Ukupne obveze	12.109	794	16.702	32.576	23.915	18,5%
Ukupni prihod	15.581	1.458	37.069	44.171	40.570	27,0%
Ukupni rashod	15.687	1.404	36.939	42.798	34.441	21,7%
Dobit prije oporezi.	102	61	363	1.716	7.017	87,9%
Gubitak	208	6	223	344	887	43,7%
Broj zaposlenih	43	4	124	121	126	30,8%

Izvor: Izvještaji FINE, podružnica Rijeka; Podaci obuhvaćaju financijske rezultate trgovačkih društava sa sjedištem u Gradu Opatiji prema službenom izvješću FINE. Ovi podaci ne obuhvaćaju financijske pokazatelje obrtnika, financijskih institucija, neprofitnih i proračunskih organizacija, te privatnog individualnog sektora.

Poljoprivredna proizvodnja je uz šumarstvo i obrtništvo bila jedna od osnovnih djelatnosti zaobalnog dijela Opatije, ali i ranije kao i sada, ta je proizvodnja podmirivala samo manji dio vlastitih potreba. Tako u 2012. godini poljoprivreda zapošljava svega 4 % stanovništva, a njezin je udio u BDP-u zanemariv. Ona je u cjelini dosta zapuštena, a glavni razlozi su: male poljoprivredne površine, usitnjenost i rascjepkanost parcela, pretvaranje poljoprivrednih zemljišta u okućnice i dvorišta, neorganizirana proizvodnja i plasman proizvoda, lakša mogućnost zarade u trgovini i turizmu i drugo.

Iz donje tablice se može vidjeti da su obradive površine područja Grada Opatije veoma skromne, dok su značajnije površine pod šumama. Oko 41 % prostora područja Grada Opatije individualno je vlasništvo dok preostalih 59 % je u vlasništvu pravnih osoba. Oranične površine i vrtovi čine svega oko 100 ha, pod voćnjacima i vinogradima ima oko 73 ha, pod livadama 398 ha i pod pašnjacima 343 ha, a ukupne poljoprivredne površine iznose oko 914 ha. Na njima se uzgaja krumpir i ostalo razno povrće, a uspijevaju i trešnje, jabuke, šljive, breskve i vinova loza, a znatno manje ostale voćke.

Površine pod šumama zauzimaju 5.417 ha, s drvnom zalihom od 727.000 m³, godišnjim prirastom od 20.000 m³ i planiranom sječom od oko 15.000 m³. Državnim šumama gospodare Hrvatske šume, Uprava šuma Buzet – Šumarija Opatija. Šumarija djeluje na dvije gospodarske jedinice i to: GJ „Učka“ i GJ „Veprinačke šume“ i zapošljava 17 osoba. Šumarija u okviru redovnih djelatnosti obavlja i propisane uzgojne radove jednostavne biološke reprodukcije koje se sastoje u pripremi zemljišta, pošumljavanju sječina, njezi i čišćenju biogrupa, njezi, čišćenju i prorjeđivanju kultura te u prehranjivanju.

Tablica 25: *Struktura površina tla bivše Općine i današnjeg Grada Opatije*

Površine po namjeni	Bivša općina Opatija 1991.		Grad Opatija 2003.	
	Površina (ha)	Struktura (%)	Površina (ha)	Struktura (%)
Poljoprivredne površine	10.176	32,8	914	13,7
<i>Od toga:</i>				
<i>Oranice i vrtovi</i>	582	1,9	100	1,5
<i>Voćnjaci</i>	166	0,5	21	0,3
<i>Vinogradi</i>	302	1,0	52	0,8
<i>Livade</i>	2.235	7,2	398	6,0
<i>Pašnjaci</i>	6.891	22,2	343	5,1
Šume	19.816	64,0	5.417	51,0
Neplodno zemljište	982	3,2	357	5,3
Ukupno	30.974	100,0	6.688	100,0

Izvor: *Izmjene i dopune prostornog plana uređenja Grada Opatije, Grad Opatija, Urbanistički institut Zagreb, Zagreb, 12/2006., str. 25.*

Druga važna tvrtka u ovoj djelatnosti je Parkovi d.o.o, koja je osnovana 1950. godine. Osnovna djelatnost društva je uslužna djelatnost uređenja i održavanja krajolika. Društvo je u vlasništvu Grada Opatije. Obavlja poslove po ugovoru za održavanje javnih površina i parkova na području Grada Opatije, te na području Općine Lovran. U Društvu je tijekom 2013. godine bilo zaposleno 75 djelatnika. Stanje ribarstva, s jedne strane predstavlja ograničenje u turističkoj ponudi, a s druge strane neiskorišteni razvojni potencijal. Na području Opatije ribarstvom se bave nekoliko tvrtki i obrta. Ulovljena riba plasira se uglavnom na području Opatije i Rijeke.

2.7.3.2. *Turizam*

Turizam je za Grad Opatiju veoma važan, jer većina rezultata ostvarena je upravo u tom sektoru, što je bilo i prikazano u prethodnim tablicama. U sljedećoj tablici prikazuju se glavni financijski pokazatelji ostvareni u ovoj djelatnosti u razdoblju od 2008. – 2012. godine.

Kako prikazuje sljedeća tablica većina pokazatelja ima negativan predznak. Iako je broj turista u Gradu Opatiji rastao, ukupni prihodi su padali po stopi od 3,12 %, što znači da je svjetsko tržište djelovalo na sniženje cijena, ili je pak smanjena i ograničena turistička ponuda djelovala na ovaj pad. Dobar pokazatelj je što su ukupni rashodi padali brže nego prihodi, a jedan od razloga je i smanjenje broja zaposlenih koji su imali godišnju stopu od -1,65 %. Usprkos tim lošim rezultatima dobit je rasla po stopi od oko 17 %.

Veliki gospodarski subjekti koji pripadaju ovoj djelatnosti su: Liburnia Riviera hoteli d. d., Magnum Opatija d.o.o., Grand hotel Adriatic d.d., Miramar turističke usluge d.o.o., Milenij hoteli d.o.o. Iako subjekti poput Katarina Line d.o.o. i Adriatic Croatia International d. d. su usko vezani za turizam registrirani su za druge djelatnosti te će ih se iz tog razloga analizirati naknadno. Donji grafikon prikazuje da najveći udio u ukupnim prihodima ostvaruju Liburnia Riviera Hoteli (39 %), slijede Milenij hoteli d.o.o. (8 %), dok ostali imaju nešto manji udio.

Tablica 26: *Glavni financijski pokazatelji ostvareni u djelatnosti I u razdoblju od 2008. – 2012. godine*

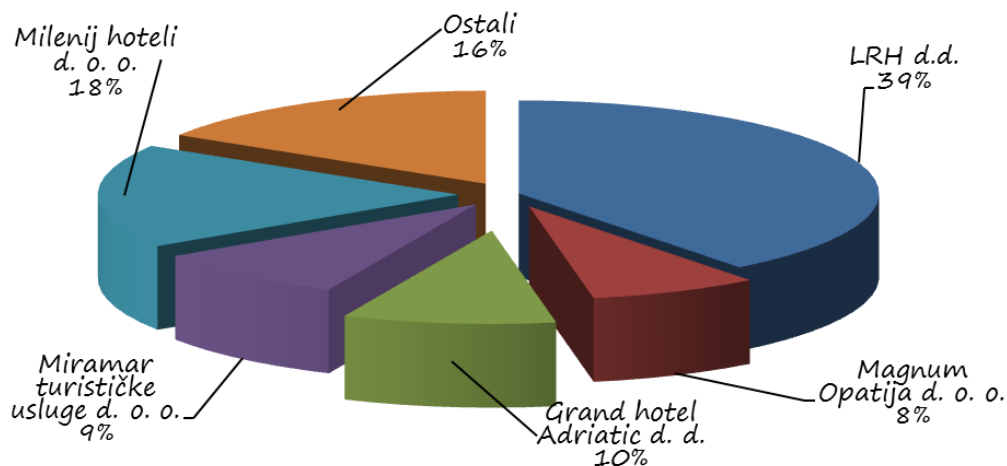
(iznosi u 000, stalne cijene u 2012.)

Opis	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	Godišnja stopa rasta/pada 2012/2008
Broj poduzeća	64	56	58	61	63	-0,39%
Ukupna imovina	3.957.191	3.648.248	3.469.806	3.412.712	3.275.801	-4,6%
Ukupne obveze	806.576	675.082	625.956	653.558	661.531	-4,8%
Ukupni prihod	579.613	514.390	490.676	517.883	510.494	-3,12%
Ukupni rashod	585.800	526.117	561.472	529.220	495.725	-4,08%
Dobit prije oporezi.	16.577	17.145	7.694	17.943	31.202	17,1%
Gubitak	22.765	28.872	78.490	29.280	16.433	-7,8%
Broj zaposlenih	1606	1.741	1.606	1.534	1.502	-1,65%

Izvor: Izvještaji FINE, podružnica Rijeka; Podaci obuhvaćaju financijske rezultate trgovačkih društava sa sjedištem u Gradu Opatiji prema službenom izvješću FINE. Ovi podaci ne obuhvaćaju financijske pokazatelje obrtnika, financijskih institucija, neprofitnih i proračunskih organizacija, te privatnog individualnog sektora.

Grafikon prikazuje da najveći udio u ukupnim prihodima ostvarenim u djelatnosti I. ima Liburnia Riviera Hoteli sa 39 %, zatim Milenij hoteli d.o.o. s 18 %. U nastavku će se dati glavne odrednice važnih turističkih tvrtki u Gradu Opatiji.

Slika 9: *Udio ključnih tvrtki u ukupnim prihodima ostvarenim od djelatnosti I. u 2012. godini*

Izvor: Obrada autora sukladno dobivenim podacima sa www.fina.hr

Liburnia Riviera Hoteli d. d. – Društvo Liburnia Riviera Hoteli d. d. u Opatiji, nastalo je pretvorbom bivšega društvenog poduzeća Liburnija Riviera Hoteli i upisom u registar trgovačkih društava 1. siječnja 1993. godine u skladu sa Zakonom o trgovačkim društvima. Svoju današnju djelatnost počelo je davne 1947. godine kao Hotelsko poduzeće za Istru. U razdoblju do 1964. godine osnivano je niz hotelskih poduzeća, pravnih prednika današnjeg društva Liburnia Riviera Hoteli d. d., većinom sa sjedištem u Opatiji te manji dio hotelskih poduzeća sa sjedištem u Lovranu i Mošćeničkoj Dragi. Tijekom 1962. i 1964. sva ta hotelska poduzeća bila su spojena u jedno poduzeće pod nazivom Hotelsko poduzeće Kvarner – Opatija.

Tijekom 1966. i 1967. Hotelskom poduzeću Kvarner – Opatija pripojeni su novoizgrađeni hoteli Ambassador i Paris. U 1968. godini Hotelsko poduzeće Kvarner – Opatija mijenja ime u Hotelsko poduzeće Liburnia – Opatija pod kojim imenom posluje do 1973. Prvog lipnja 1974. godine osnovano je poduzeće za turizam, ugostiteljstvo, trgovinu i saobraćaj u Opatiji pod nazivom RO Kvarner Express u čijem se sastavu nalazilo i hotelsko poduzeće Liburnia – Opatija. Godine 1976. RO Kvarner Express organizira se u SOUR Kvarner Express s četiri radne organizacije, među ostalima i RO Kvarner Express Hotelijerstvo koje čini nekadašnje poduzeće Liburnia. Zatim 1984. godine od RO Kvarnerexpress – Hotelijerstvo nastaje pet osnovnih organizacija udruženog rada i radna zajednica, koji 1989. postaju Društveno poduzeće Liburnia Riviera Hoteli Opatija.

Navedeno društveno poduzeće registrirano je 10. travnja 1989. kod Okružnog privrednog suda u Rijeci rješenjem broj Fi 225/89. 1991. dolazi do izdvajanja društvenog poduzeća Liburnia Riviera Hoteli Opatija iz SOUR-a Kvarner Express, kada se SOUR gasi. U pretvorbu današnja Liburnia Riviera Hoteli d. d. ulazi kao društveno poduzeće Liburnia Riviera Hoteli, koje je kao dioničko društvo počelo svoj pravni život od 1. siječnja 1993. Prema Godišnjem financijskom izvještaju Uprave, na dan 31. 12. 2013. godine Društvo ima 20 hotela, 12 vila, 3 restorana, autokamp i upravnu zgradu.

Poslovanje Društva se ostvaruje iz osnovnih djelatnosti hotelskog smještaja i ugostiteljskih usluga, usluga putničkih agencija i turoperatora, maloprodaje i veleprodaje, te usluga sportsko-rekreativnih aktivnosti. Kapital Društva se sastoji od 302.641 redovne dionice s nominalnom vrijednošću 3.200 kuna po dionici. Struktura vlasništva je kako slijedi: Nonnullus d. d. Zagreb 61,85 %, Nova Liburnia d. o. o. Opatija, 25 %, AUDIO Zagreb 3,73 %, mali dioničari 9,42 %.

Dionice Društva kotiraju na burzi. Liburnia Riviera Hoteli je hotelska kuća u regiji, s najdužom hotelskom tradicijom u Hrvatskoj. Od jeseni 2010. godine, Društvo je privatizirano i ima novu Upravu, koja je svojim dolaskom najavila petogodišnji investicijski ciklus. S tim u vezi, tijekom 2012. godine u LRH-u je osmišljen vlastiti brend Remisens, koji je implementiran na turističko tržište u 2013. i 2014. godini, uz koji su ulaganja usmjerena na standarde za kategorizaciju, nabavku opreme i osnovnih sredstava. Završetak ciklusa investicija planiran je krajem 2015. godine. Danas na području Grada Opatije, Društvo raspolaže sa sljedećim objektima, koji zadovoljavaju standarde navedenog vlastitog brenda, tako da su:

A) Remisens Premium Hotel Ambassador***** (200 smještajnih jedinica-SJ)

- Five Elements Wellness & Spa centar
- elegantni restoran *La Fourchette D'Or*
- vrtni a la carte restoran *Hortenzija*
- posljednji 10. kat hotela, renoviran je u 2012., te moderno i stilski uređen kao *Executive Floor*

B) Remisens Premium & Romantic Villa Ambassador***** 49 SJ

- vila s početka 20. st., spojena s hotelom Ambassador

C) Remisens Premium & Hotel Ambassador***** 198 SJ

- Marina Admiral-jedini hotel u Opatiji s vlastitom marinom

D) Remisens Revital Hotel Kristal**** 130 SJ

- obnovljeni u 2014. godini

E) Remisens Premium Villa Amalia**** 58 SJ

- klimatizirana Kristalna dvorana (700 sjedala) pogodna za održavanje konvencija, domjenaka, balova i festivala

F) Remisens Premium Villa Amalia**** 23 SJ

- vila dijeli sve hotelske sadržaje s hotelom Kvarner

Ostali objekti izvan vlastitog brenda Remisens jesu:

- Hotel Imperijal*** 127 SJ
- Hotel Palace- Bellevue*** 209 SJ
- Hotel Istra*** 130 SJ
- Hotel Rezidenz** 48 SJ
- Hotel Belvedere**(uz *depadansu Belvedere*) 95 SJ

Milenij Hoteli d. o. o. – Društvo Milenij Hoteli d. o. o. je društvo s ograničenom odgovornošću za uslužne djelatnosti i turizam registrirano na Trgovačkom sudu u Rijeci, temeljem Ugovora o osnivanju od 8. prosinca 1997. godine. Sjedište Društva je Opatija, Ulica Viktora Cara Emina 6. Upisani temeljni kapital Društva iznosi 64.846.200 kn. Povijest tvrtke Milenij hoteli (nekadašnje Ugo hoteli) započela je 2000. godine otvaranjem danas najluksuznijeg opatijskog hotela – hotela Milenij. U svibnju 2004. godine vrata otvara i drugi u lancu Milenij hotela – Grand Hotel 4 opatijska cvijeta. Četiri međusobno povezane vile nose imena najpoznatijih opatijskih cvjetova: Camellia, Wisteria, Melia i Magnolia.

U hotelskom kompleksu smješten je i najmoderniji kongresni centar Tamaris, koji sa svojih sedam polivalentnih dvorana može primiti tisuću sudionika. U ljeto 2014. godine obnovljen je i otvoren kompleks hotela Royal, smješten tik do Grand Hotela 4 opatijska cvijeta s dodanim popratnim sadržajima poput *wellnessa*, sportskih i shopping sadržaja. Hotel Agava, u samom srcu Opatije, otvoren je 2006. godine i smješten je na glavnoj opatijskoj ulici. Svi hoteli ovog Društva počivaju na vrhunskoj usluzi i kvaliteti te imaju 5 ili 4 zvjezdica. Društvo Milenij Hoteli d.o.o u vlasništvu je društva Ugo grupa d. o. o. Zagreb. Navedeno je društvo matično društvo te u svojem sastavu ima i sljedeće članice: Milenij Hoteli d. o. o. – 100 % vlasništva, Metalko d. d. Buje – 100 % vlasništva, Solaris d. d. Šibenik – 78,27 % vlasništva, Milenij Hotels Management d. o. o. Zagreb – 100 % vlasništva, Eko Aktiv d. o. o. Gospić – 100 % vlasništva.

Grand Hotel Adriatic d. d. –Grand Hotel Adriatic d. d. je dioničko društvo registrirano u Republici Hrvatskoj sa sjedištem na adresi ulica Maršala Tita 200, Opatija. Osnovna djelatnost društva je turizam. Društvo je u 100 % vlasništvu društva Istrabenz turizem d. d. Slovenija. Društvo posluje putem Grand Hotela Adriatic smještenom u neposrednoj blizini centra Opatije. Komplex Grand hotela Adriatic sastoji se od dvije zgrade, Adriatic I i Adriatic II, s ukupno 307 soba, sa zajedničkom recepcijom i hotelskim sadržajima. Ovaj je hotel prepoznat kao kongresni centar u Opatiji upravo zbog veličine kongresne dvorane koja posjeduje (550 mjesta).

Magnum d. o. o. Opatija –Magnum Opatija d. o. o. Opatija je društvo s ograničenom odgovornošću osnovano u Republici Hrvatskoj, registrirano pri Trgovačkom sudu u Rijeci. Sjedište društva je u Opatiji, Trg Vladimira Gortana 2/1. Jedini vlasnik Društva je Real 4 You Immobilien GmbH, Austria. Društvo posluje putem Hotela Bristol (4 zvjezdice, 78 elegantnih soba i apartmana) koji je nedavno obnovljen, smješten u centru Opatije, te hotela Opatija i Astoria.

Miramar turističke usluge d. o. o. – Miramar turističke usluge d.o.o Opatija, Ive Kalina 11 bavi se hotelijerstvom kao ključnom djelatnošću. Osnivač Društva je HOLLEIS PRIVAT – HOTELS GmbH, Austrija. Društvo posluje u vili Neptun i u 3 novoizgrađene vile koje okružuju prekrasan hotelski vrt. Smještajni kapacitet sastoji se od 104 smještajnih jedinica; „superior soba“, „de luxe soba“ i „suit soba“.

Zbog izuzetno velikog značaja koji turizam ima za povijesni razvoj i za gospodarski sustav Grada Opatije, ova će se problematika detaljnije obraditi u okviru posebnog poglavlja 2.8.

2.7.3.3. Trgovina

Trgovina je pored turizma jedna od temeljnih djelatnosti u Gradu Opatiji. Ovom se djelatnošću (prema dostavljenim godišnjim statističkim izvještajima) bave 136 tvrtki, INA trgovina s dvije benzinske postaje, dva trgovačka lanca i to „Konzum“ i „Bila“. U ovoj djelatnosti je u pravnim osobama zaposleno oko 414 osoba ili oko 11,7 % svih zaposlenih. Trgovina je najviše koncentrirana u središtu naselja Opatija.

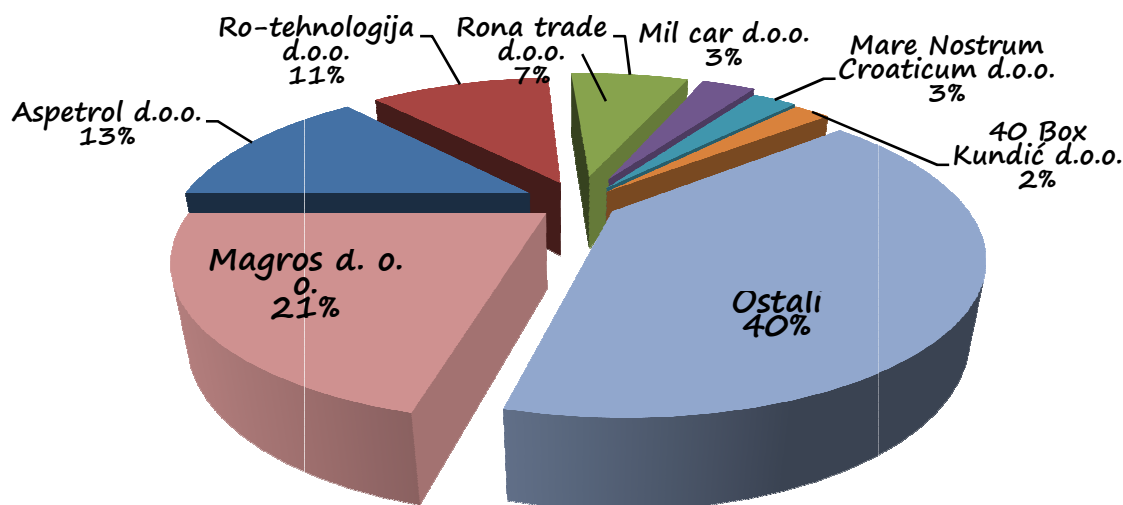
Tablica 27: **Glavni financijski pokazatelji ostvareni u djelatnosti G u razdoblju od 2008. – 2012. godine**

(iznosi u 000, stalne cijene u 2012.)

Opis	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	Godišnja stopa rasta/pada 2012./2008.
Broj poduzeća	153	146	154	138	136	-2,9%
Ukupna imovina	831.735	792.241	635.489	586.168	459.373	-13,79%
Ukupne obveze	442.854	408.325	316.248	317.868	261.647	-12,32%
Ukupni prihod	605.863	512.117	494.862	378.148	310.770	-15,37%
Ukupni rashod	595.118	516.078	500.764	380.085	328.104	-13,83%
Dobit prije oporezi.	17.436	7.694	7394	4.478	10.452	-12%
Gubitak	6.692	11.655	13.296	6.415	27.786	42,7%
Broj zaposlenih	1606	1.741	1.606	1.534	1.502	-1,65%

Izvor: Izvještaji FINE, podružnica Rijeka; Podaci obuhvaćaju financijske rezultate trgovačkih društava sa sjedištem u Gradu Opatiji prema službenom izvješću FINE. Ovi podaci ne obuhvaćaju financijske pokazatelje obrtnika, financijskih institucija, neprofitnih i proračunskih organizacija, te privatnog individualnog sektora. Velike tvrtke u trgovini poput Konzuma, Bille i INE nisu obuhvaćene u podacima FINE za Grad Opatiju, već su iskazane u sjedištima matičnih tvrtki, te stoga nisu iskazane u ovoj tablici.

Slika 10: Udio ključnih društava u ukupnim prihodima djelatnosti G u 2012. godini

Izvor: Obrada autora sukladno dobivenim podatcima sa www.fina.hr. Nisu uključeni podaci za Konzum, Billu, INA-u i sl.

Sama činjenica da je djelatnost G druga po ostvarenom prihodu, a da su svi pokazatelji negativni, zabrinjavajući je podatak. Naime ukupan prihod pada po prosječnoj godišnjoj stopi od 15 %, dobit prije oporezivanja 12 %, dok gubitak raste po prosječnoj godišnjoj stopi od 42,7 %. Najznačajnije tvrtke koje pripadaju ovoj djelatnosti su: Magros d. o. o. (trgovina prehrambenim proizvodima), Aspetrol d. o. o. (prodaja ulja i naftnih derivata), Ro-tehnologija d. o. o. (zastupnik za prodaju opreme u cestogradnji i održavanju cesta), Rona trade d. o. o. (posredovanje u trgovini raznovrsnim proizvodima), Mil car d. o. o. (nespecijalizirana trgovina na veliko), Mare Nostrum Croaticum d. o. o. (zastupnik engleskog nautičkog brenda MUSTO), te 40 Box Kundić d. o. o. (zastupnik Mitshubishi vozila i serviser VW, Škode i Audija).

Tvrtka „Konzum“ obavlja svoju djelatnost u trgovačkoj mreži bivše tvrtke „Trgovačko Opatija“, a „Bila“ je izgradila svoj poslovni prostor. Tvrtka «Konzum» modernizirala je dio trgovačkog prostora grada, a zajedno s «Bilom» uvela je i suvremenije oblike prodaje. U daljem razvoju trgovine ne može se očekivati veći razvoj i znatnije proširenje trgovačke mreže zbog relativno uskog lokalnog tržišta, no zato je potrebno podići kvalitativnu razinu prodaje, nabaviti moderniju opremu, proširiti asortiman roba.

2.7.3.4. Umjetnost, zabava i rekreacija

Djelatnost R *Umjetnost, zabava i rekreacija*³⁰⁵ ostvaruje jako dobre rezultate. Tako u ostvarenim prihodima Grada Opatije sudjeluje u prihodima s udjelom od 13 %, druga po ukupno ostvarenom dobitku s udjelom od 20 %, i ima udio od 12 % od ukupno zaposlenih djelatnika Grada Opatije.

³⁰⁵ U ovu djelatnost uključene su sljedeće pod-djelatnosti: Knjižnice, arhivi, muzeji i ostale kulturne djelatnosti; djelatnosti kockanja i kladenja; sportske djelatnosti te zabavne i rekreacijske djelatnosti.

Tablica 28: *Glavni financijski pokazatelji ostvareni u djelatnosti R u razdoblju od 2008. – 2012. godine*

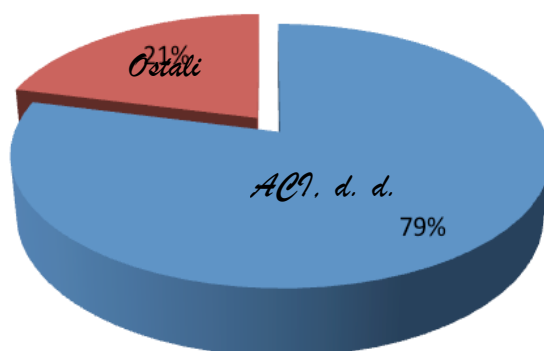
(iznosi u 000, stalne cijene u 2012.)

Opis	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	Godišnja stopa rasta/pada 2012./2008.
Broj poduzeća	18	17	18	13	12	-9,63%
Ukupna imovina	1.093.479	1.095.487	1.119.626	1.148.244	1.183.734	1,9%
Ukupne obveze	98.989	86.668	131.350	144.716	72.381	-7,52%
Ukupni prihod	231.654	230.447	239.841	241.219	222.467	-0,98%
Ukupni rashod	215.427	215.138	218.714	223.000	194.033	-2,58%
Dobit prije oporezi.	17.897	24.691	31101	32.159	29.219	6,3%
Gubitak	16.694	9.382	9.974	13.939	785	-53,43%
Broj zaposlenih	601	507	499	496	425	-8,29%

Izvor: Izvještaji FINE, podružnica Rijeka; Podaci obuhvaćaju financijske rezultate trgovačkih društava sa sjedištem u Gradu Opatiji prema službenom izvješću FINE. Ovi podaci ne obuhvaćaju financijske pokazatelje obrtnika, financijskih institucija, neprofitnih i proračunskih organizacija, te privatnog individualnog sektora.

Iz ove tablice mogu se iščitati dobri rezultati. Ukupna imovina rasla je po stopi od 1,9 %, dok su ukupne obveze padale po stopi od 7,52 %. Ukupni prihod padao je sa prosječnom godišnjom stopom od 0,98 %, ali rashod je padao po većoj stopi, odnosno 2,58 %. Dakle, poduzetnici ove djelatnosti poduzeli su određene mjere kojima su racionalizirali svoje poslovanje. Iz tog razloga dobit prije oporezivanja rasla je po stopi od 6,3 %, a gubitak se je smanjivao po stopi od čak 53,43 %. Broj zaposlenih je padao po prosječnoj godišnjoj stopi od 8,29 %, ali to je sukladno padu broja poduzeća u ovoj djelatnosti. Najveća tvrtka koja pripada ovoj djelatnosti je Adriatic Croatia International Club d. d. koji će se u nastavku analizirati. Adriatic Croatia International Club ostvaruje 79 % ukupnih prihoda djelatnosti R, što prikazuje i sljedeći grafikon.

Slika 11: *Udio ostvarenih prihoda ACI d. d. u ukupnim prihodima djelatnosti R u 2012. godini*

Izvor: Obrada autora sukladno dobivenim podacima s www.fina.hr

ACI – Adriatic Croatia International Club –Predmet poslovanja društva je organiziranje i pružanje usluga vezova plovilima u marinama duž hrvatske obale, kao i ostale djelatnosti vezane uz iznajmljivanje, gradnju i popravak plovila. Adriatic Croatia International Club (ACI Club) započeo je sa svojim djelovanjem 1. srpnja 1983. godine pod nazivom Adriatic Club Jugoslavija Brijuni. Cilj njegovog osnivanja je bio razvoj kapaciteta i prateće dodatne

usluge nautičkog turizma na istočnoj obali Jadranskog mora. Osamostaljenjem Republike Hrvatske naziv mu se promijenio u Adriatic Yacht Club, a svoje sadašnje ime dobiva godine 1994. To ime se održalo do današnjih dana. Izgradnja ACI marina započela je 1983. godine kada je planirana izgradnja 6.500 vezova na lokacijama od Umaga do Dubrovniku.

Realizacija plana ostvarena je samo djelomično. U prvoj fazi ACI-ja sagrađeno je 16 marina i to: Umag, Rovinj, Pula, Pomer, Supetarska Draga, Rab, Žut, Piškera, Jezera, Vodice, Skradin, Trogir, Split, Milna, Vrbovska i Palmižana. Marine su otvorene i puštene u rad 1984. i 1985. godine. Naredne godine bile su značajne za razvoj ACI Cluba jer su se pripajale nove marine ili se pak dodavao neki novi sadržaj. S ciljem promocije i popularizacije jedrenja kao sporta ACI 1987. godine osniva svoj jedriličarski klub Yacht Club Croatia koji do danas redovito održava ACI Match Race Cup konstatno mijenjajući lokacije između marina: Rovinj, Dubrovnik, Umag i Split.

Privatizacijom poduzeća 1994. godine ACI Club svoje poslovanje sužava samo na užu djelatnost najma veza a ostale dotadašnje djelatnosti povjerene su drugim fizičkim i pravnim osobama. Nakon 2002. godine ACI Club polako vraća neke od djelatnosti pod svoju nadležnost. Tako je osnovana čarter baza jedrilica tipa Elan, otvoren je jedriličarski centar u marini Cres, a ta tendencija vraćanja sadržaja posebno je izražena u 2010. godini otvaranjem ACI Blue Marine Boutique.

ACI Club danas tvori lanac od 21 marine ima nešto manje od polovice svih 48 luka nautičkoga turizma na hrvatskom dijelu Jadrana od Umaga do Rijeke dubrovačke. U Istri ima 5 marina (s 1838 vezova), na kvarnerskim otocima 4 marine (s 1235 vezova), u sjev. Dalmaciji 5 marina (s 1210 vezova), srednja Dalmaciji 5 (s 1085 vezova) te južna Dalmaciji dvije (sa 650 vezova). Od istarskih marina najvećeg je kapaciteta umaška s 638 vezova u moru i mjesta na kopnu, smještena nedaleko od najzapadnije točke Republike Hrvatske i uz najfrekventniji koridor dolazaka nautičara iz inozemstva, te je važan sezonski granični prijelaz; ostale su: Rovinj (420 vezova), Pula (200), Pomer (250) i Opatija – Ičići (330).

Dobro poslovanje ACI marina može se vidjeti i u činjenici da je od 21 marine čak 17 njih posluje tokom cijele godine a sezonalnom poslovanju ih podliježe samo njih 4 koje su zatvoreno zimi. Zbog blizine i prometne dostupnosti ACI Cluba najznačajniji nautičari su Nijemci, Talijani i Austrijanci pa je u skladu s tim ACI Club usmjerio svoja istraživanja tržišta.

2.7.3.5. Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti

Djelatnost N *Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti*³⁰⁶ ostvaruje jako dobre rezultate. Tako u ostvarenim prihodima Grada Opatije sudjeluje u prihodima s udjelom od 13 %, druga po ukupno ostvarenom dobitku s udjelom od 20 %, i ima udio od 12 % od ukupno zaposlenih djelatnika Grada Opatije.

³⁰⁶ U ovu djelatnost uključene su sljedeće pod-djelatnosti: Djelatnosti iznajmljivanja i davanja u zakup; Putničke agencije, organizatori putovanja i ostale rezervacijske usluge te djelatnosti povezane s njima; Zaštitne i istražne djelatnosti; Usluge u vezi s upravljanje i održavanjem zgrada, te djelatnosti uređenja i održavanja krajolika; Uredske administrativne i pomoćne djelatnosti te ostale poslovne pomoćne djelatnosti.

Tablica 29: *Glavni financijski pokazatelji ostvareni u djelatnosti N u razdoblju od 2008. – 2012. godine*

(iznosi u 000, stalne cijene u 2012.)

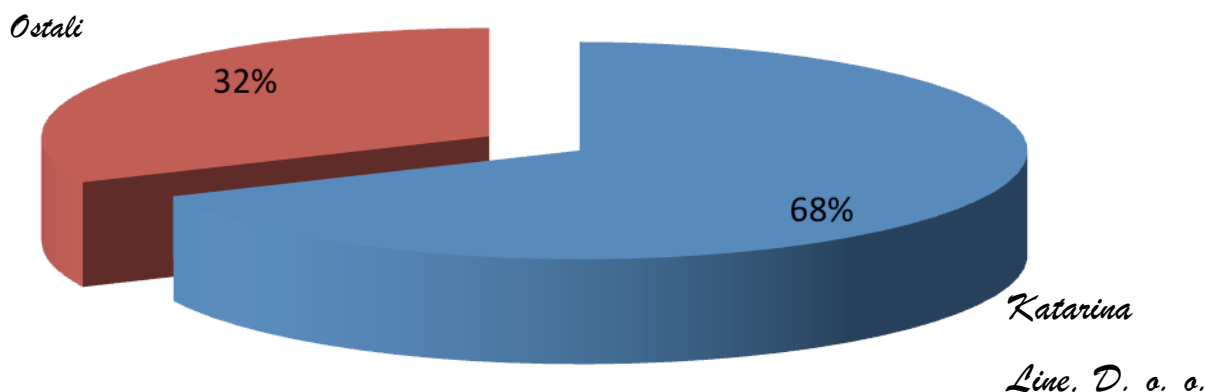
Opis	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	Godišnja stopa rasta/pada 2012./2008.
Broj poduzeća	38	36	36	37	41	1,9%
Ukupna imovina	155.673	204.683	182.147	192.133	204.875	7,1%
Ukupne obveze	55.693	79.401	84.402	94.893	98.909	15,4%
Ukupni prihod	164.775	154.562	145.900	178.050	197.482	4,6%
Ukupni rashod	161.725	150.326	138.852	165.733	179.660	2,6%
Dobit prije oporezi.	4.930	6.361	9314	14.373	8.761	15,4%
Gubitak	1.879	2.126	2.266	2.056	939	-15,92%
Broj zaposlenih	179	165	79	83	90	-15,79%

Izvor: Izvještaji FINE, podružnica Rijeka; Podaci obuhvaćaju financijske rezultate trgovačkih društava sa sjedištem u Gradu Opatiji prema službenom izvješću FINE. Ovi podaci ne obuhvaćaju financijske pokazatelje obrtnika, financijskih institucija, neprofitnih i proračunskih organizacija, te privatnog individualnog sektora.

Ukupna imovina rasla je po stopi od 7,1 %, dok su ukupne obveze rasle po stopi od 15,4 %. Ukupni prihod rastao je s prosječnom godišnjom stopom od 4,6 %, ali rashod je rastao po stopi od 2,6 %. Iz tog razloga dobit prije oporezivanja rasla je po stopi od 15,4 %, a gubitak se je smanjivao po stopi od 15,92 %. Broj zaposlenih je pao po prosječnoj godišnjoj stopi od 15,79 %, i to je jedini negativni pokazatelj u ovoj djelatnosti. Najveća tvrtka u ovoj djelatnosti je Katarina Line d. o. o., koja će se u nastavku i analizirati. Društvo Katarina Line d. o. o., ostvaruje 68 % prihoda djelatnosti N, što zorno prikazuje se sljedeći grafikon.

141

Slika 12: *Udio ostvarenih prihoda Katarina Line d. o. o. u ukupnim prihodima djelatnosti N u 2012. godini*

Izvor: obrada autora sukladno dobivenim podacima sa www.fina.hr

Katarina Line d.o.o –Ova agencija počela je s radom 1992. godine, a danas predstavlja jednu od vodećih agencija za krstarenja Jadranom s polascima iz Dubrovnika, Splita i Opatije. Ova agencija pruža kompletnu organizaciju smještaja za grupe i individualne goste, a u svoju ponudu uvrstila je niz atraktivnih tura brodovima cijelom hrvatskom obalom. U svojoj floti ima 40 brodova čiji je kapacitet od 20–40 ljudi, te su sagrađeni od drva i odgovaraju grupama ili individualcima. Isto tako bave se organiziranjem kongresa, konvencija, događaja, poslovnih sastanaka ne samo u Opatiji već i u gradovima poput Zagreba, Dubrovnika, Splita,

Poreča itd. Danas je Katarina Line d. o. o. sinonim za obalno krstarenje u Hrvatskoj. Osim toga ova agencija organizira i mnoštvo drugih putovanja unutar i izvan Republike Hrvatske.

2.7.3.6. Temeljne karakteristike gospodarskog sustava Grada Opatije

Slijedom provedene analize nameće se zaključak da je ukupna gospodarska aktivnost u razdoblju od 2008. – 2012. godine u Gradu Opatiji drastično smanjena. Ključne gospodarske djelatnosti su turizam, umjetnost, zabava, rekreacija, trgovina, a od društvenih djelatnosti obrazovanje. Ostvareni volumen prometa u turizmu uglavnom je zadržao razinu iz 2008. godine. Obzirom da je turizam osnovna djelatnost Grada Opatije na koji se, dobrim dijelom, nadovezuju i ostale djelatnosti, na drastični pad gospodarske aktivnosti uvjetovali su premještaj sjedišta tvrtke Radnik Opatija d. d. u Lovran i porast konkurencije, ali i značajno smanjenje aktivnosti u građevinarstvu i trgovini prvenstveno zbog pada kupovne moći.

U Gradu Opatiji zaposleno je 4.360 osoba (stanje 31. prosinca 2012.) i najveći udio ima turizam, obrazovanje, djelatnost zdravstvene zaštite i trgovine. Zaposleno je 37,4 % stanovništva od ukupnog broja stanovnika. Taj pokazatelj ima relativno značenje jer između manjih područja postoji veća migracija radne snage. Udio Društava, Institucija i obrtnika koje imaju sjedište u Opatiji je 84 %, a ostatak čine tvrtke koje djeluju na području Grada Opatije ali sjedište imaju izvan njenog područja. Taj podatak je važan što dio poreza i ostalih fiskalnih davanja pripada mjestu gdje je tvrtka registrirana, a ne gdje ostvaruje promet.

Najvažnije tvrtke Grada Opatije su: Liburnia Riviera hoteli d. d., ACI d. d., Katarina Line d. o. o., Milenij Hoteli d. o. o., Magros d. o. o., Komunalac d. o. o., Grand hotel Adriatic d. d., Intel Trade d. o. o., Hotel Miramar d. o. o., Aspetrol d. o. o., Magnum Opatija d. o. o., Rotehnologija d. o. o., Mobilitas, d. o. o., Vocalis d. o. o., Rona Trade d. o. o., Turistička agencija Dariva d. o. o., Zanatservis d. o. o., Dentalna poliklinika dr. Jelušić i drugi. Investicijska ulaganja društava koje dostavljaju izvještaj FINA-i su veoma niska i ne omogućuju gotovo nikakav razvoj. Ostvarena razina bruto domaćeg proizvoda područja Grada Opatije iznosi 12.382 eura po stanovniku i na približnoj je razini PGŽ-a, ali i iznad prosjeka Republike Hrvatske.

2.7.4. Ocjena dostignute razine gospodarskog sustava Grada Opatije

U cilju ocjene dostignute razine gospodarskog razvoja Grada Opatije, sredinom 2014. godine provedeno je anketno istraživanje među članovima Stručnog tima i Partnerskog odbora kako bi se prikupili stavovi ispitanika o tome, u kojoj mjeri su iskorišteni potencijali u području gospodarstva Grada Opatije, kako bi se prepoznali neiskorišteni potencijali i potaknule razvojne mogućnosti. Istraživanje je provedeno temeljem anketnog upitnika,³⁰⁷ a u cilju definiranja ranga pojedinog problema, na način da je ocjena 0 upućivala na to da u tom segmentu nema posebnih problema, dok su ocjene od 1 do 5 ukazivale na intenzitet izraženog problema u gospodarstvu. Naime, ocjenom 1 se problem prepoznaje na minimalnoj razini, dok se s ocjenom 5 naglašava da je problem visoko izražen i da mora imati prioritet u strateškom pristupu njegova rješavanja.

³⁰⁷ Anketni upitnik nalazi se u prilogu I.

2.7.4.1. Ocjena nedovoljno iskorištenih potencijala u gospodarstvu Grada Opatije

Temeljem provedenoga anketnog istraživanja u segmentu gospodarstva Grada Opatije, utvrđen je rang elemenata, ovisno o intenzitetu izraženog problema odnosno neiskorištenih mogućnosti, a s ciljem da se ukaže na prioriteta područja čijem se rješavanju sustavno treba pristupiti, a slijedom podataka prikazanih u sljedećoj tablici.

Tablica 30: Rang ocjena elemenata dostignutoga gospodarskog razvoja Grada Opatije

1.	PROJEKTI KOJI NOSE NOVU VRIJEDNOST	3,74
2.	VIZIJA I STRATEGIJA GOSPODARSKOG RAZVOJA	3,62
3.	OVISNOST O TURIZMU	3,59
4.	MOGUĆNOST-PODRŠKA I POTICAJI ZA EKO-POLJOPRIVREDU	3,56
5.	RAZINA INVESTICIJA UOPĆE	3,49
6.	RAZINA PODUZETNIČKIH AKTIVNOSTI	3,45
7.	STRATEGIJA KORISTENJA RESURSNE OSNOVICE	3,40
8.	PODUZETNIČKI DUH	3,39
9.	USKLAĐENOST GOSPODARSKOG RAZVOJA CENTRA I ZALEĐA	3,37
10.	USKLAĐENOST GOSPODARSKOG I JAVNOG DJELOVANJA	3,32
11.	SEZONALNOST ZAPOSŁJAVANJA	3,09
12.	URAVNOTEŽENOST RAZVOJA KOMPLEMENTARNIH DJELATNOSTI	3,06
13.	SADRŽAJ PONUDE U TRGOVINAMA	3,03
14.	POTICAJI ZA UZGOJ I PROIZVODNJU MARUNA	3,00
15.	ODLAZAK KOMPETENTNIH MENADŽERA	2,97
16.	RADNO VRIJEME USLUŽNIH DJELATNOSTI	2,92
17.	KOMPETENTNOST POSTOJEĆEG MENADŽMENTA	2,89
18.	ZASTUPLJENOST OBRTNIŠTVA	2,78
19.	ZASTUPLJENOST SLOBODNIH ZANIMANJA	2,74
20.	ZASTUPLJENOST RIBARSTVA	2,68
21.	ZASTUPLJENOST PRERAĐIVAČKE INDUSTRIJE	2,50
23.	RAZVIJENOST GRAĐEVINARSTVA	2,43
24.	RAZVIJENOST LOVSTVA	2,32
25.	ZASTITA ŠUMA I NASADA	2,00
26.	TRANSPARENTNOST PRIVATIZACIJE	1,00

Izvor: Obrada rezultata anketnog istraživanja.

U tablici je moguće prepoznati da od 26 ocjenjivanih elemenata dostignutoga gospodarskog razvoja Grada Opatije, 14 elemenata ocjenjeno je kao problem, odnosno nedovoljno iskorištenih potencijal (ocjene od 3 do 3,74). Ispitanici prvenstveno smatraju da se ne nude dovoljno atraktivni projekti koji će privući poduzetnike i ostvarivati novu vrijednost, što je usko povezano sa nedostatkom vizije i strategije gospodarskog razvoja. Izražava se opasnost od prevelike ovisnosti o turizmu ali i nedovoljnoj povezanosti turizma s drugim gospodarskim granama (npr. podrška i poticaji za eko-poljoprivredu, te autohtone vrijednosti i druge oblike za turizam interesantnih oblika ponude). Slijedom stanja na nacionalnoj razini, naglašava se nedostatak investicija i niska razina poduzetničkih aktivnosti, te nedovoljna usklađenost centra i zaleđa odnosno gospodarskog i javnog djelovanja i sl. Neki problemi koji su prisutni na nacionalnom planu, su nešto slabije izraženi na lokalnom, što ukazuje 7 elemenata (red. br. 15 izračenog 21), koji se vezuju uz gospodarske probleme nešto manjeg intenziteta (ocjene od

2,5 do 2,97), a isti pristup može se tumačiti i za stavke 23 izračenog 26, gdje se ne prepoznaje problem u zabrinjavajućem intenzitetu (ocjene od 1 do 2,43) ili se smatra da se na ove probleme ne može bitno utjecati s lokalne razine.

2.7.4.2. SWOT matrica gospodarskog sustava Grada Opatije

Da bi se mogla dobiti globalna ocjena onih utjecajnih činitelja, koji predstavljaju *input* u strateško planiranje je svakako utvrđivanje SWOT matrice za gospodarski razvoj, kako bi se temeljem realnih polazišta moglo pristupiti utvrđivanju strateških prioriteta i mjera.

Tablica 31: *SWOT matrica ljudskih potencijala i njihove uloge u gospodarskom razvoju Grada Opatije*

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Znanje i tradicija • Srednje škole u funkciji razvoja gospodarstva • Sveučilište u Rijeci – Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu • Nastavne baze Medicinskog fakulteta, Referentni centri (Thalassoterapia Opatija) • Dobre infrastrukturne pretpostavke za gospodarski razvoj • Dobra cestovna prometna povezanost sa ostalim dijelovima Hrvatske i susjednim zemljama • Ugled postojećih gospodarskih subjekata • Duga tradicija u glavnoj gospodarskom sektoru – turizmu • Orijentacija na izvoz glavnog gospodarskog sektora (turizam) 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedovoljna povezanost obrazovnih programa i potreba tržišta rada • Nedovoljna iskorištenost mogućnosti koje osigurava Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Opatija, te ostale obrazovne institucije Sveučilišta i šire u osiguranju kvalitete kadrova kao potencijala razvoja gospodarstva • Zapošljavanje na određeno vrijeme • Nedovoljan naglasak na stručnost i kvalitetu kadrova • Nedovoljno ulaganje u cjeloživotno učenje i razvoj kadrova • Nepostojanje atraktivnih projekata koje nose novu vrijednost • Ovisnost o turizmu i sezonalnost • Razina poduzetničkih aktivnosti • Strategija korištenja resursne osnovice • Pomanjkanje poduzetničkog duha • Neusklađenost gospodarskog razvoja gradskog područja i mjesta u zaleđu • Neusklađenost gospodarskog i javnog djelovanja • Poticajne mjere za razvoj poduzetništva

PRILIKE	OPASNOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Prilagodavanje obrazovnih programa (srednjih škola i fakulteta) prema stvarnim potrebama gospodarstva • Novi kvalitetni obrazovni programi, na kojima se može temeljiti razvoj novih djelatnosti (npr. zdravstvenog turizma) • Međunarodna suradnja u stvaranju novih profila stručnjaka • Suradnja i umrežavanje aktivnosti svih JLS u cilju uravnoteženog razvoja Opatijske / Liburnijske rivijere • Međusektorsko povezivanje u svrhu kreiranja novih proizvoda • Oznaka kvalitete proizvoda – oznaka izvornosti (markica kvalitete za lokalni proizvod – npr. hrana, suvenir, barka i dr.; markica za proizvođače pitomog kestena) • Umrežavanje turizma i poljoprivrede • Meteorološka baza (baza podataka za informacije poljoprivrednicima, turistima, sportašima i rekreativcima) • Donošenje Programa „Stanje i perspektive uzgoja pitomog kestena u PGŽ-u” kao strateškog dokumenta • Motiviranje potencijalnih ulagača u razvojne projekte grada Opatije • Formiranje fonda JLS za razvoj eko-poljoprivrede • Poticajne mjere za eko-poljoprivredu, preradu i plasman proizvoda iz domaćeg uzgoja (npr. maruni, trešnje, ostalo voće i povrće) • Stvaranje co-marketing mreže uzgajivača/prerađivača i ponuđača autohtonih proizvoda 	<ul style="list-style-type: none"> • Dolazak jeftinije i manje kvalitetne radne snage, koja ne posjeduje relevantna znanja, vještine i kompetencije, te poslovnu kulturu za potrebe određenog radnog mjesta • Zaštita dostojanstva zaposlenika i s tim povezanog vrednovanja rezultata rada • Odlazak stručnjaka u inozemstvo • Previše birokracije • Prevelika centralizacija funkcija na razini države • Neodgovarajuća ekonomska politika (ne potiče se domaća proizvodnja i izvoz) • Uvozna zavisnost • Ovisnost o turizmu (turistifikacija) • Nedostatak prostora za radne zone • Gospodarenje hotelsko turističkim objektima motivirano isključivo profitom na tržištu nekretnina.

Izvor: Obrada rezultata anketnog istraživanja.

SWOT matrica je sastavljena temeljem podataka, koji se temelje na analizi postojećeg stanja i rezultatima anketnog istraživanja, koje je rezultiralo stablom problema kao izazovima za rješavanje, pristupilo se ocjeni internih i eksternih utjecajnih činitelja. U traženju odgovora na pitanje, kako eliminirati slabosti i pretvoriti ih u snage, kako prijetnje pretvoriti u prilike a snage usmjeriti da bi se bolje iskoristile prilike, prezentirani su relevantni podaci u SWOT matrici. Naime, najprije su sagledavane snage i slabosti kao rezultat internih utjecaja, a zatim prilike i prijetnje kao rezultat eksternih utjecaja. Naglasak je na razvijanju onih aktivnosti, koje će sustav usmjeravati ka prosperitetu po načelima održivog razvoja a eliminiranje onih aktivnosti, koje takav razvoj koče. Realno sagledati postojeće stanje u svim segmentima djelovanja, preduvjet je za ispravan odabir strategija. Primjenom SWOT matrice moguće je ocijeniti polazišta za ocjenu uspješnosti implementacije vizije, pojedinačnih ciljeva, te strateških prioriteta gospodarskog razvoja Grada Opatije.

2.8. Turizam

Turizam obuhvaća brojne ekonomske aktivnosti koje su direktno, indirektno i inducirano generirale 9,5% svjetskog BDP-a u 2013.godini; 8,7% BDP-a na razini Europe, dok je taj podatak u Hrvatskoj iznosio čak 27,8%.³⁰⁸ Osim BDP-a turizam ima multiplikativno djelovanje na zaposlenost, izvoz i ostale makroekonomske pokazatelje. Posljednjih godina turizam bilježi značajan rast uz daljnje tendencije rasta posebice u slabije razvijenim zemljama u kojima stope rasta broja dolazaka značajno prelaze svjetske prosjeke. Turizam je u Hrvatskoj ostvario 45,1% prihoda od izvoza u 2013.godini što je značajno iznad svjetskog prosjeka koji je iznosio oko 29%.³⁰⁹

Brojne akademske studije i istraživanja ističu važnost turizma za ekonomski rast, a posebice važnost i doprinos turizma održivom rastu. Turizam s jedne strane koristi prirodne resurse, blagodati klime, kulturnu baštinu i ljudske resurse koji čine komparativne prednosti turističke destinacije. S druge strane turizam može biti izvor ekoloških zagađenja, prekomjernog iskorištavanja ograničenih prirodnih resursa i negativnog utjecaja na socijalnu komponentu. Neophodno je da se turizmom upravlja vodeći računa o sadašnjim i budućim ekonomskim i socijalnim utjecajima, kao i utjecajima na okoliš imajući u vidu potrebe posjetitelja, gospodarskih subjekata, okruženja i lokalne zajednice.³¹⁰ Samo planski integrirani i sustavni pristup rezultirati će pozitivnim turističkim rezultatima i rastućim pokazateljima ukupnog gospodarstva.³¹¹

Održivi razvoj turizma i važnost turizma u poticanju ekonomskog rasta prepoznat je unutar Europske unije te se ističe njegova važnost u brojnim studijama i istraživanjima.³¹² Intenzivno se radi na sistematiziranju i kvantificiranju održivog razvoja turizma. Prošle je godine razrađena i predložena metodologija praćenja održivog razvoja na razini turističke destinacije.³¹³ Opatija ima bogatu turističku tradiciju koju je potrebno usmjeriti prema globalnim i europskim smjernicama održivog turističkog razvoja što će imati pozitivne efekte na ukupno gospodarstvo ovog kraja.

Za razvoj turizma na području Grada Opatije posebnu ulogu imaju Turistička zajednica grada Opatije i Turistička zajednica mjesta Ičići. Tijela turističke zajednice su: skupština, turističko vijeće, nadzorni odbor i predsjednik turističke zajednice. Prema važećem Zakonu o turističkim zajednicama zadana je njihova zadaća:³¹⁴ „Zadaća turističkih zajednica je također koordinacija djelovanja svih subjekata koji su neposredno ili posredno uključeni u turistički promet radi zajedničkog dogovaranja, utvrđivanja i provedbe politike razvoja turizma i obogaćivanja turističke ponude“.

³⁰⁸ *Travel&Tourism Economic Impact 2014, Croatia, WTTO, 2014* preuzeto sa www.wttc.org/croatia2014.ashx (15.9.2014)

³⁰⁹ *Ibidem*

³¹⁰ *Making Tourism More Sustainable-A Guide for policy makers, UNWTO, UNEP, 2005; A Practical Guide to Tourism Destination Management, WTO, 2007.*

³¹¹ Veliki broj inicijativa i programa uključen je u poticanje razvoja turizma u slabije razvijenim zemljama od strane globalnih međunarodnih organizacija. Ti programi potiču razvoj posebnih oblika turizma kao eko-turizma i programa zelenog rasta. Neki od značajnih programa koji se provode: *Aid For Trade and Value Cahins in Tourism, OECD, UNWTO, WTO, 2013; The Green Economy and Trade Report, UNEP, 2013; Rio+20 The Future We Want, UN.*

³¹² U 2007.godini Europska komisija prihvatila je dokument *Agenda for Sustainable&Competitive European Tourism*, čiji su zaključci implementirani u brojne projekte financirane od strane Europske unije

³¹³ *The European Tourism Indicator System Toolkit for Sustainable Destination, EU, 2013.*

³¹⁴ *Zakon o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma NN 152/08*

Važno je naglasiti da je još uvijek nedefinirana zakonska regulativa u području djelovanja turističkih zajednica kao destinacijske menadžment organizacije (DMO)³¹⁵. Turistička zajednica grada Opatije osnovana je radi unaprjeđivanja općih uvjeta boravka turista, promocije turističkog proizvoda te razvijanja svijesti o važnosti i gospodarskim, društvenim i drugim učincima turizma, očuvanja i unapređenja svih elemenata turističkog proizvoda. U svom djelovanju TZG Opatije prati smjernice „Strateškog marketinškog plana turizma Hrvatske“ s jasno definiranim ciljem povećanja broja dolazaka i noćenja izvan glavne turističke sezone kojem su podređene sve aktivnosti. Okosnice razvoja turizma su poslovni (kongresni) turizam, *wellness* i zdravlje, kulturni turizam, eno i gastro turizam i *outdoor* uz organizaciju prepoznatljivih, medijski eksponiranih manifestacija.

Iako se Opatija nedvojbeno izdvaja svojom turističkom tradicijom dugom više od 170 godina te je jedna od rijetkih turističkih odredišta s cjelogodišnjim poslovanjem, ona je istovremeno još uvijek opterećena sezonalnošću. U velikoj konkurenciji Opatija se mora suočiti s izazovom zaokreta prema novom razvojnom i marketinškom ciklusu pri čemu treba posebno naglasiti stvaranje dodatne vrijednosti prilagođavajući se potrebama, očekivanjima i navikama turista. Sustavno se radi na brendiranju Opatije, snažnijem destinacijskom identitetu i ponudi potpunije palete turističkih proizvoda te višoj razini umreženosti javnog i privatnog sektora u upravljanju destinacijom. Povezanost i partnerski odnos svih dionika u kreiranju turističkog proizvoda važan je faktor, a aktivnosti TZG Opatija usmjerene su njihovom okupljanju i povezivanju.

Manifestacije čine jedan od najvažnijih elemenata u kreiranju vrijednosti destinacije i postaju motivom dolaska turista u destinaciju, a TZG Opatija daje naglasak na organizaciji i podržavanju onih manifestacija koje se realiziraju izvan glavne turističke sezone što bi trebalo pridonijeti povećanju broja dolazaka turista u pred i posezoni. TZG Opatija u suradnji s gradskim institucijama i gospodarskim subjektima u Opatiji je organizator većine manifestacija (Novogodišnja zdravica gradonačelnika, Dječji karnevalski korzo, Balinjerada, Bal pod maskama, Ožujak oaza *wellnessa*, Uskrs u Opatiji, Festival kave, "Gourmet priča" Opatijske rivijere, Festival vatrometa, Golden Opatija: Opatija carski grad i "RetrOpatija", Festival čokolade), dok se dodatno podržavaju one manifestacije (kulturne, sportske, ostale) koje kvalitetom doprinose cjelokupnoj turističkoj ponudi.

Slijede aktivnosti promoviranja turističke destinacije na domaćem i inozemnim tržištima kroz *on line* komunikaciju (internet oglašavanje, prisutnost na društvenim) i *off-line* oglašavanje. Aktivnosti na području distribucije i prodaje vrijednosti uključuju nastupe i predstavljanja na općim i specijaliziranim sajmovima sukladno propisanim pravilima za sustav turističkih zajednica, organizaciju i prihvat studijskih putovanja turističkih agenata i novinara, te organizaciju posebnih prezentacija.

2.8.1. Turistički pokazatelji Grada Opatije

Opatija je poznata turistička destinacija u ovom dijelu Europe. Destinacija koja svoju stoljetnu turističku tradiciju temelji na bogatim prirodnim resursima, ljepotama mora, klime i krajolika i bogatoj ugostiteljsko turističkoj baštini koja se gradi i razvija u skladu s potrebama turista. Turistički pokazatelji Grada Opatije bilježe pozitivne i rastuće trendove posljednjih desetljeća,

³¹⁵ Vidi detaljnije: Magaš, D., *Destinacijski menadžment: modeli i tehnike*, Sveučilište u Rijeci, Fakultet za turistički i hotelski menadžment, 2008.

uz nešto usporeniji rast posljednjih godina, a u skladu sa turističkim trendovima u ovom dijelu Europe. Turistička politika i njezino provođenje jedna su od temeljnih zadaća gospodarstvenika i nositelja ekonomske politike u Gradu Opatiji zbog iznimne važnosti turizma i turističke potrošnje na ukupno gospodarstvo grada.

Tablica 32: *Ukupna noćenja i dolasci 1998. – 2013.*

Ukupni turistički promet					Inozemni turistički promet				
Godina	Noćenja	Stope promjene u %	Dolasci	Prosječna duljina boravka	Noćenja	Stope promjene u %	Dolasci	Prosječna duljina boravka	Udio inozemnih noćenja u %
1998.	752.407		185.939	4,05	538.651		120.373	4,47	71,59
1999.	754.494	0,28	164.247	4,59	398.638	-25,99	93.589	4,26	52,84
2000.	852.249	12,96	207.459	4,11	618.269	55,10	141.423	4,37	72,55
2001.	910.462	6,83	224.299	4,06	701.042	13,39	157.167	4,46	77,00
2002.	903.921	-0,72	229.895	3,93	712.285	1,60	165.862	4,29	78,80
2003.	897.240	-0,74	245.151	3,66	682.746	-4,15	172.012	3,97	76,09
2004.	915.933	2,08	254.558	3,60	719.932	5,45	186.885	3,85	78,60
2005.	1.034.552	12,95	288.852	3,58	846.722	17,61	221.402	3,82	81,84
2006.	1.069.522	3,38	317.025	3,37	867.442	2,45	235.645	3,68	81,11
2007.	1.069.417	-0,01	329.066	3,25	876.101	1,00	250.231	3,50	81,92
2008.	1.094.353	2,33	337.468	3,24	885.521	1,08	251.694	3,52	80,92
2009.	991.055	-9,44	323.545	3,06	818.834	-7,53	251.606	3,25	82,62
2010.	1.024.347	3,36	331.383	3,09	863.605	5,47	266.630	3,24	84,31
2011.	1.055.539	3,05	340.385	3,10	910.867	5,47	279.873	3,25	86,29
2012.	1.067.445	1,13	345.922	3,09	925.892	1,65	287.813	3,22	86,74
2013.	1.122.805	5,19	369.691	3,04	986.719	6,57	313.458	3,15	87,88

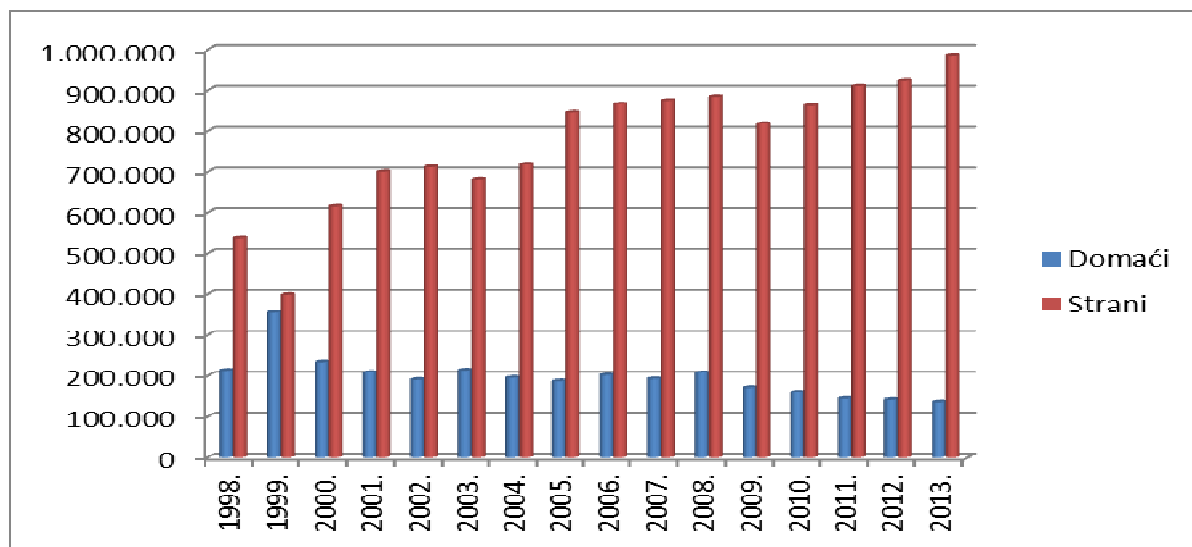
Izvor: Statistička izvješća TZ grada Opatije.

Temeljni turistički pokazatelji o dolascima i noćenjima turista u Gradu Opatiji imaju pozitivan trend povećanja ukupnog broja dolazaka i noćenja turista, što pretpostavlja da je i ukupna turistička potrošnja u stalnom porastu. Posebice su evidentna povećanja ukupnih noćenja u 2000., 2005. i 2013.godini koje bilježe najviše stope rasta. U strukturi gostiju evidentan je rast i povećanje inozemnih turista i inozemne turističke potrošnje u odnosu na domaću turističku potrošnju koja se nakon 2008.godine konstantno smanjuje. Dolasci i noćenja domaćih turista kontinuirano se smanjuju i imaju opadajući trend. Posebice je značajan pad zabilježen 2009.godine.

Dolasci i noćenja inozemnih turista bilježe stalni rast uz značajno povećanje udjela inozemnih gostiju u ukupnom turističkom prometu. Tako se udio inozemnih noćenja od 72,6% u 2000.godini povećao na 87,9% u 2013.godini odnosno za oko 37% u proteklih 13 godina. Može se uočiti još jedan značajan trend evidentan na svim turističkim tržištima, a to je skraćivanje prosječne duljine boravka turista kako domaćih tako i inozemnih. Dok su turisti u 2000.godine prosječno u Opatiji boravili 4,11 dana, taj boravak je u 2013.godini skraćen na 3,04 dana. Nije potrebno naglašavati da to ujedno znači i veću vjerojatnost smanjivanja turističke potražnje, odnosno potrebu da se turistička ponuda koncipira na osmišljenim i

konciznim programima koji optimiziraju odnose ukupnog užitka gostiju, vremena provedenog u destinaciji i ukupnog financijskog efekta za turističke djelatnike.

Slika 13: *Ostvarena noćenja domaćih i inozemnih turista u razdoblju 1998. – 2013.*

Izvor: Statistička izvješća TZ Grada Opatije.

U razdoblju 1998. – 2013. godine dolasci turista su se udvostručili, dolasci inozemnih turista su porasli za 160,4% odnosno 2.6 puta. Samo u razdoblju 2010. – 2013. dolasci inozemnih turista su se povećali za 17,6%. Dolasci domaćih turista smanjeni su za 14,2 % u razdoblju 1998. – 2013. Najveći broj dolazaka domaćih turista ostvaren je u 2008.godini i to 85.774 dolazaka. U 2013.godini ostvareni broj dolazaka domaćih turista bio je čak 34% niži, odnosno ostvareno je oko 30.000 manje dolazaka domaćih turista. U istom razdoblju 1998.– 2013. noćenja turista su se povećala za nešto manje od 50%, dakle znatno manje od broja dolazaka. Podatci o ostvarenim noćenjima ukazuju na značajno povećanje broja noćenja inozemnih turista koji bilježe porast od 83% u razdoblju 1998.– 2013., odnosno 14,3 % u razdoblju 2010. – 2013., dok je broj noćenja domaćih turista u razdoblju 1998.– 2013. smanjen za 36 %, odnosno u razdoblju 2010. – 2013. niži za 15,3%.

Tablica 33: *Turistički promet u 2012. i 2013.*

Destinacija / turisti	Dolasci		Indeks 2012./2013.	Noćenja		Indeks 2012./2013.
	2012.	2013.		2012.	2013.	
Hrvatska	11.835.160	12.441.476	105,1	62.743.463	64.827.814	103,3
Kvarner	2.203.644	2.268.009	102,9	12.182.928	12.574.707	103,2
Grad Opatija	345.922	369.691	106,9	1.067.445	1.122.805	105,2
Domaći	57.922	56.233	97,1	141.553	136.086	96,1
Inozemni	287.813	313.458	108,9	925.892	986.719	106,6

Izvor: Statistička izvješća TZ Grada Opatije; Ostvareni turistički promet na području Kvarnera u razdoblju siječanj-prosinac 2012. i 2013.godine na www.kvarner.hr; Turistički promet u Republici Hrvatskoj – Baza podataka HR-STAT na www.dzs.hr

Turistički rezultati u 2013. godini u Gradu Opatiji bili su na najvišoj razini kao i na Kvarneru i Republici Hrvatskoj. Dolasci turista u Grad Opatiju su porasli za 6,9 % u odnosu na Kvarner koji bilježi porast od 2,9 %, odnosno Republiku Hrvatsku koja bilježi porast od 5,1 %. Noćenja u Gradu Opatiji su porasla za 5,2 % u odnosu na Kvarner i Republiku Hrvatsku koji bilježe rast od 3 %. Povećanje broja dolazaka inozemnih turista bilo je izvrsnih 8,9 %, dok su se noćenja inozemnih turista povećala za 6,6 %. Pokazatelji domaćih turista imali su negativan trend i bilježi se pad dolazaka i noćenja domaćih turista između 3–4 %. Prosječan boravak turista u Republici Hrvatskoj je u 2013. iznosio 5,2 dana, na Kvarneru 5,5 dana, a u Opatiji 3 dana. Grad Opatija nalazi se na četvrtom mjestu prema ostvarenim noćenjima u PGŽ-u. U Gradu Opatiji ostvarilo se 8,40 % noćenja; značajniji udio noćenja ostvaruju Mali Lošinj sa 15,95 %, Crikvenička rivijera s 11,46 % i Rab s 8,99 %.

Tablica 34: *Ukupna noćenja prema mjesecima, 2008., 2010. i 2013.*

Mjesec	Ukupni turistički promet, noćenja			Udio noćenja u %		
	2008.	2010.	2013.	2008.	2010.	2013.
Siječanj	31.778	27.195	20.724	2,9	2,7	1,8
Veljača	40.973	29.059	25.542	3,7	2,8	2,3
Ožujak	65.020	59.139	57.435	5,9	5,8	5,1
Travanj	80.804	76.960	77.980	7,4	7,5	6,9
Svibanj	113.603	86.795	96.562	10,4	8,5	8,6
Lipanj	118.723	109.060	120.537	10,8	10,6	10,7
Srpanj	181.424	175.803	195.908	16,6	17,2	17,4
Kolovoz	188.210	198.317	223.308	17,2	19,4	19,9
Rujan	122.557	121.090	130.001	11,2	11,8	11,6
Listopad	76.652	80.253	94.040	7,0	7,8	8,4
Studen	36.443	31.498	44.923	3,3	3,1	4,0
Prosinac	38.166	29.178	35.845	3,5	2,8	3,2
Ukupno	1.094.353	1.024.347	1.122.805	100,0	100,0	100,0
Srpanj i kolovoz	369.634	374.120	419.216	33,8	36,5	37,3
Lipanj i rujn	241.280	230.150	250.538	22,0	22,5	22,3
Lipanj-rujan	610.914	604.270	669.754	55,8	59,0	59,7

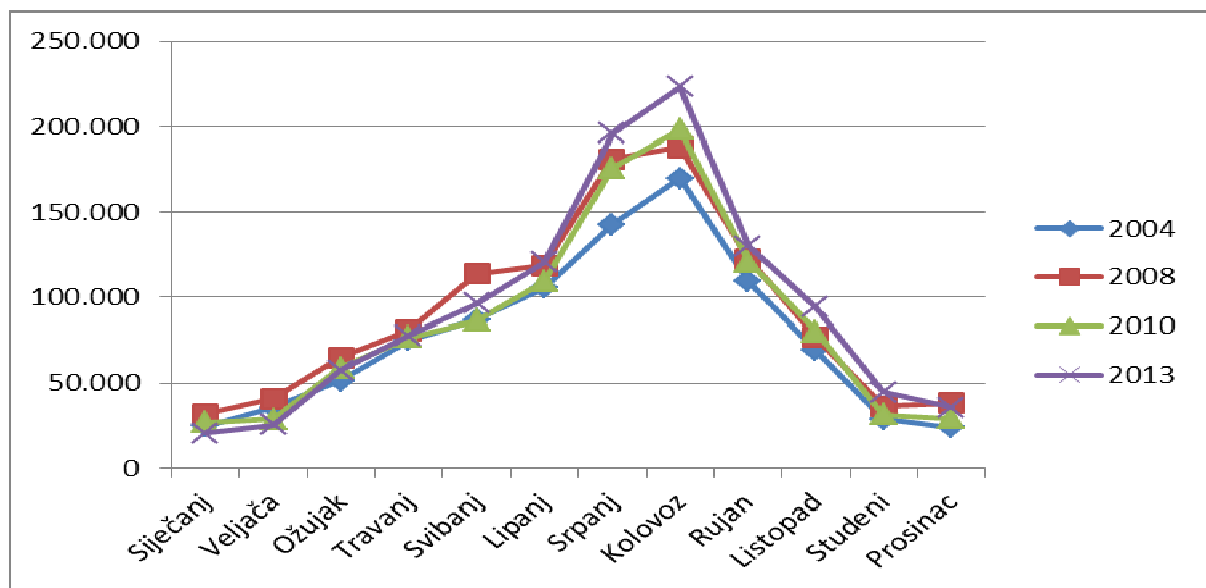
Izvor: Statistička izvješća TZ Grada Opatije.

Izražena sezonalnost turističkih trendova karakteristika je većine turističkih destinacija. Turistički promet Grada Opatije karakterizira sezonalnost u poslovanju i ostvarivanju poslovnih rezultata što ističe potrebu promišljanja novih i inovativnih smjernica turističkog razvoja, kako bi turistički rezultati bili predvidljiviji, manje rizični i manje osjetljivi o prirodnim elementima turističke ponude.

Najveći broj noćenja u Gradu Opatiji ostvaruje se tijekom mjeseca kolovoza, nakon čega slijede poslovni rezultati u srpnju, lipnju i rujnu. Tijekom ta četiri mjeseca ostvaruje se oko 60% od ukupno ostvarenih noćenja. Imajući u vidu da je jedan od temeljnih motiva dolaska u primorska turistička mjesta more i sunce evidentna je velika osjetljivost i senzibilnost poslovnih rezultata o prirodnim resursima i prirodnim elementima turističke ponude.

Dinamička analiza sezonalnosti ukazuje na određene promjene tijekom razdoblja 1998. – 2013. Posljednjih godina dolazi do naglašenije sezonalnosti tijekom ljetnih mjeseci, odnosno vrhunac poslovnih rezultata je sve naglašeniji. Tako se tijekom razdoblja lipanj–rujan 2013.godine ostvarilo 59,7% ukupnih noćenja. Pozitivnim se može ocijeniti sve bolji poslovni rezultati koji se ostvaruju tijekom svibnja i listopada, odnosno mjesecima u četvrtom kvartalu. U 2013.godini najuspješniji su bili srpanj i kolovoz tijekom kojih je ostvareno 37,3% noćenja uz povećanje od 8% u odnosu na 2010.godinu. Odlični rezultati ostvareni su u predsezoni i posezoni, a najmanje noćenja se ostvaruje u prvom kvartalu, odnosno tijekom siječnja i veljače.

Slika 14: Noćenja domaćih i inozemnih turista po mjesecima – 2004., 2008., 2010. i 2013.

Izvor: Statistička izvješća TZ Grada Opatije.

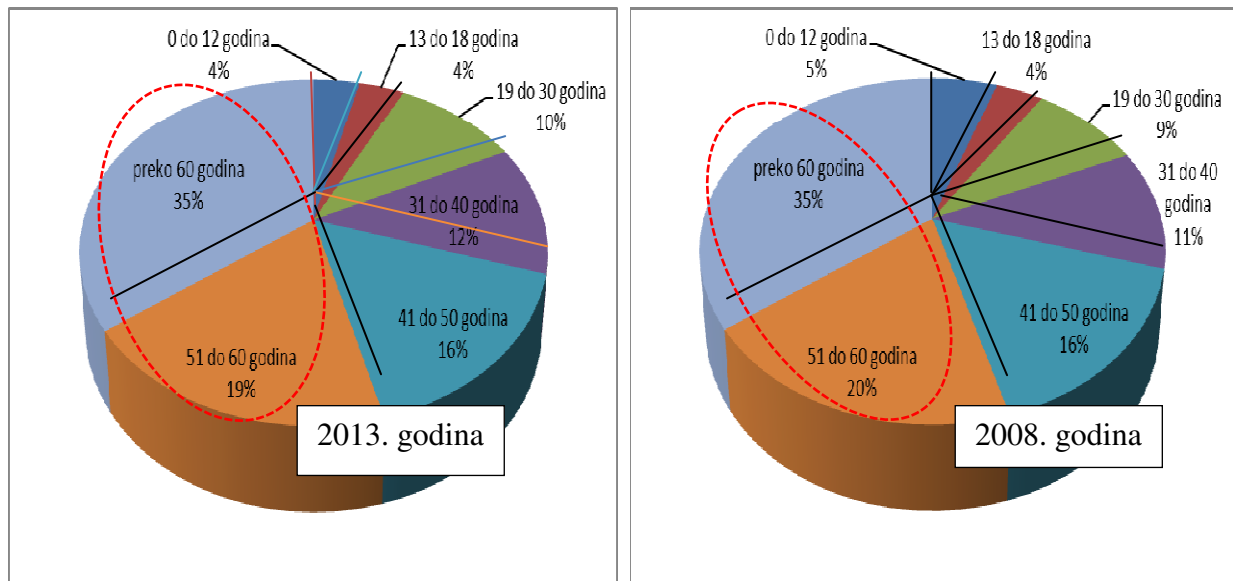
Osmišljavanjem novih događanja i sadržaja ovaj bi se trend trebao promijeniti i povećati posjećenost upravo u prvom i četvrtom kvartalu poslovne godine, čime bi se pridonijelo boljoj iskorištenosti kapaciteta i boljim poslovnim rezultatima. Grad Opatija karakterizira specifična dobna struktura gostiju. Često se navodi da je Opatiji potreban redizajn turističke ponude koja je previše orijentirana turistima starije životne dobi koji su statistički u skupini potrošača s nižom dnevnom potrošnjom u turističkoj destinaciji. No to je prilika za prilagodbu specifičnom tržišnom segmentu, kao i poboljšanja ugostiteljsko turističke ponude usmjerene prema drugim tržišnim segmentima.

Tijekom 2013.godine inozemni turisti stariji od 60 godina ostvarili su 35% noćenja, dok su turisti starosne dobi od 51–60 godina ostvarili 19,4% noćenja. Ukupno inozemni turisti stariji od 50 godina ostvarili su 54% ukupnog broja noćenja. Vrlo slični rezultati ostvareni su i u prethodnim godinama. Na trećem mjestu nalaze se turisti dobne skupine 41–50 godina koji su ostvarili oko 16% noćenja, odnosno turisti dobne skupine 31–40 koji su ostvarili 11 % noćenja. Mladi u dobi od 19–30 godina ostvarili su svega oko 10% noćenja.

Ovi podaci ukazuju na potrebu dodatnog osmišljavanja i uvođenja novih pravaca razvoja turizma u Opatiji, kako bi se što više privuklo turista srednje životne dobi. Ti su turisti poznati kao zahtjevni gosti, ali i najbolji i najveći potrošački segment u turizmu. Ne treba zanemariti mlade čija zastupljenost od 10% ukazuje na potrebu uvođenja atraktivnijih programa za mlade

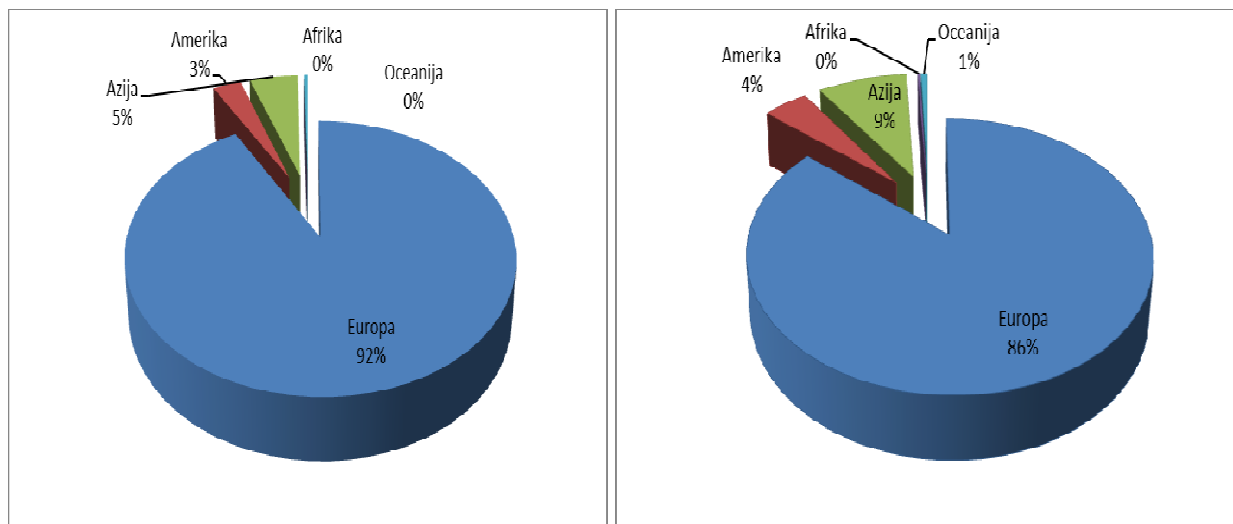
i atraktiviziranja Grada Opatije kao destinacije mladih orijentiranih na sport, zabavu i aktivan odmor.

Slika 15: Inozemni turisti u Gradu Opatiji po dobnim skupinama u 2008. i 2013.

Izvor: Statistička izvješća TZ Grada Opatije.

Slika 16: Struktura dolazaka turista u Grad Opatiju po regijama 2004. – 2013.

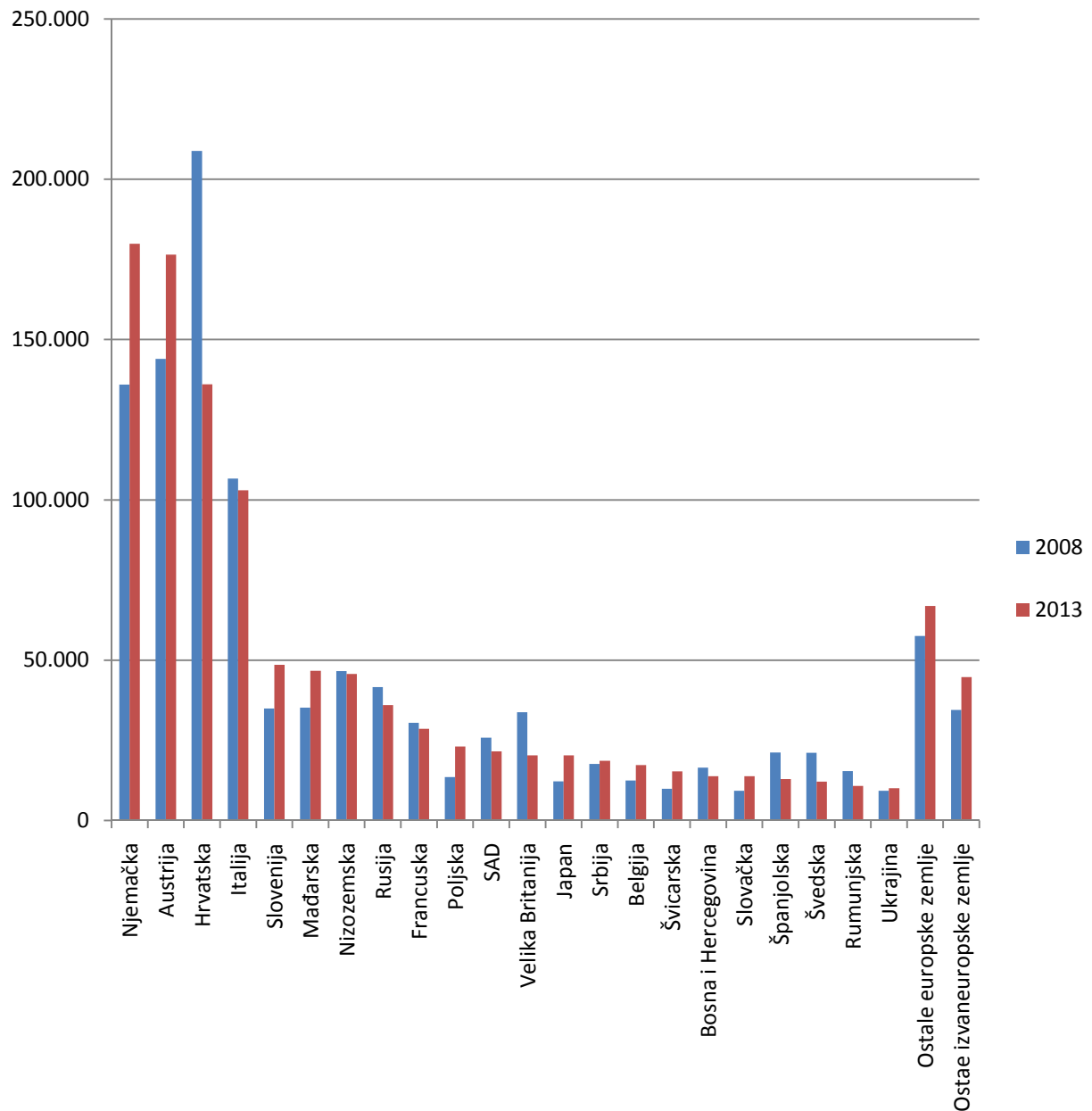

Izvor: Statistička izvješća TZ Grada Opatije.

Grad Opatiju je u 2013.godini posjetilo najviše turista iz Hrvatske (56.233 dolazaka), slijede oni iz Austrije (49.559 dolazaka), Italije (42.712 dolazaka), Njemačke (39.745 dolazaka), Slovenije (19.414 dolazaka), Japana (17.107 dolazaka), Mađarske (13.249 dolazaka), Francuske (11.875 dolazaka) i Nizozemske (10.099 dolazaka). Opatiju je posjetilo oko 8.000 gostiju iz Španjolske i SAD-a i oko 5.000 turista dolazi iz Poljske, Rusije, Srbije, Švicarske, Velike Britanije i Kine. Najveći broj turista bili su Europljani. Oni čine oko 90% udjela u

turističkim dolascima u Opatiji i tradicionalno je njihova važnost najveća. Opatija je poznata mediteranska destinacija sa dugogodišnjom turističkom tradicijom što potvrđuju podaci o emitivnim tržištima i njihovoj važnosti. Promatrajući duže razdoblje od 2004. – 2013. zamjetne su manje promjene u strukturi emitivnih tržišta. Tako se od 2004.godine udio Europljana smanjivao, dok je udio gostiju iz Amerike, Azije, Oceanije, pa čak i Afrike u stalnom porastu.

Slika 17: *Ostvarena noćenja po zemljama u ukupnom turističkom prometu 2008. i 2013.*

Izvor: Statistička izvješća TZ Grada Opatije.

Tablica 35: *Ukupna noćenja prema zemljama porijekla 2008., 2010. i 2013. (zemlje koje su ostvarile više od 10.000 noćenja)*

Zemlja	Ukupni turistički promet			Udio noćenja u %		
	2008.	2010.	2013.	2008.	2010.	2013.
Njemačka	135.983	124.715	179.896	12,4	12,2	16,0
Austrija	143.960	147.938	176.528	13,2	14,4	15,7
Hrvatska	208.832	174.494	136.086	19,1	17,0	12,1
Italija	106.668	113.724	103.019	9,7	11,1	9,2
Slovenija	34944	38.427	48.567	3,2	3,8	4,3
Mađarska	35.150	29.636	46.716	3,2	2,9	4,2
Nizozemska	46.634	47.275	45.716	4,3	4,6	4,1
Rusija	41.591	42.401	35.975	3,8	4,1	3,2
Francuska	30.506	24.433	28.600	2,8	2,4	2,5
Poljska	13.522	25.155	23.080	1,2	2,5	2,1
SAD	25.821	15.684	21.547	2,4	1,5	1,9
Velika Britanija	33790	21.039	20.355	3,1	2,1	1,8
Japan	12.193	19.123	20.304	1,1	1,9	1,8
Srbija	17604	24.200	18.643	1,6	2,4	1,7
Belgija	12.468	12.446	17.243	1,1	1,2	1,5
Švicarska	9870	11.024	15.335	0,9	1,1	1,4
Bosna i Hercegovina	16.479	15.177	13.806	1,5	1,5	1,2
Slovačka	9296	11.082	13.797	0,8	1,1	1,2
Španjolska	21178	25.801	12.955	1,9	2,5	1,2
Švedska	21118	17.326	12.112	1,9	1,7	1,1
Rumunjska	15.412	11.061	10.813	1,4	1,1	1,0
Ukrajina	9250	12.220	10.100	0,8	1,2	0,9
Ostale europske zemlje	57.581	51.489	66.910	5,3	5,0	6,0
Ostale izvan europske zemlje	34.503	8.477	44.702	3,2	0,8	4,0
Ukupno	1.094.353	1.024.347	1.122.805	100	100	100

Izvor: Statistička izvješća TZ Grada Opatije.

Kojim turistima je posljednjih nekoliko godina Grad Opatija bio posebno zanimljiv i koja tržišta pokazuju najbržu dinamiku povećanja? Najdinamičnije stope porasta noćenja ostvarene su u heterogenoj skupini malih zemalja s malim, ali rastućim udjelom: Island 1839%, Kina 763%, Malta 736%, Brazil 441%, afričke zemlje 348%, Estonija 336% i zemlje Oceanije 297%. S druge strane najveće smanjenje noćenja posljednjih godina evidentno je kod gostiju koji dolaze iz Grčke 41%, Španjolske 50%, Švedske 30% i Izraela 58%. Zasiurno se dio rezultata može pripisati ekonomskim nestabilnostima na domicilnim tržištima, dok se dio rezultata može prepoznati kao prilika za poboljšanja i povratak gostiju u Grad Opatiju kroz nove sadržaje, atraktivnu i inovativnu turističku ponudu prilagođenu pojedinim dobnim skupinama, specifičnostima emitivnih tržišta i interesima turista.

Prosječna dužina boravka turista u Opatiji tijekom 2013. godine bila je 3 dana. Najduže su u Opatiji boravili gosti iz udaljenijih destinacija i to Rusije i Ukrajine, Kazahstana, Omana, Danske i afričkih zemalja oko 5–6 dana. Ukupni smještajni kapaciteti, odnosno broj stalnih kreveta u hotelima, privatnom smještaju, kampovima i marinama u Gradu Opatiji povećali su se od 6.974 kreveta u 1998.godini na 8.225 kreveta u 2013.godini odnosno za 18%. Najviše kreveta evidentirano je u 2009.godini i to 12.738 kreveta, nakon čega se broj kreveta smanjuje sukladno poslovnoj politici većine turističkih subjekata usmjerenoj na povećanju kvalitete turističke ponude i povećanje turističke potrošnje. Broj kreveta se od 2009. do 2013.godine

smanjuje iz godine u godinu. Tako se u 2013.godini broj kreveta smanjio za 22% u odnosu na 2010.godinu.

Tablica 36: *Ukupni smještajni kapaciteti 1998.– 2013.*

Godina	Ukupni kapaciteti	Stope promjene u %
1998.	6.974	
1999.	6.740	-3,4
2000.	7.590	12,6
2001.	7.404	-2,5
2002.	7.636	3,1
2003.	8.148	6,7
2004.	9.127	12,0
2005.	9.890	8,4
2006.	10.056	1,7
2007.	9.952	-1,0
2008.	10.086	1,3
2009.	12.738	26,3
2010.	10.577	-17,0
2011.	9.773	-7,6
2012.	8.128	-16,8
2013.	8.225	1,2

Izvor: Statistička izvješća TZ Grada Opatije.

Uz rast broja noćenja ostvarenih u hotelima, privatnom smještaju i ostalim smještajnim jedinicama u promatranom razdoblju, broj stalnih kreveta u Gradu Opatiji imao je opadajući trend. Pozitivnim se može ocijeniti povećanje smještajnih kapaciteta u hotelima s 4.634 kreveta u 2010.godini na 4.741 kreveta u 2013.godini.³¹⁶ Udio noćenja ostvarenih u hotelima čini preko 80%, iako se posljednjih godina povećava broj noćenja ostvarenih u privatnom smještaju. S druge strane broj kreveta u hotelima se povećao od 43,8% u 2010. na 57,6% u 2013.godini iz čega je razvidno sve veće ulaganje u povećanje kvalitete i povećanje kreveta u hotelima i sličnim smještajnim objektima.

Tablica 37: *Smještajna ponuda i noćenja prema vrstama smještaja*

Vrsta	Broj noćenja ukupno			Broj stalnih kreveta (stanje u kolovozu)			Udio noćenja u %			Udio kreveta u %		
	2010.	2012.	2013.	2010.	2012.	2013.	2010.	2012.	2013.	2010.	2012.	2013.
Hoteli	879.498	874.784	901.840	4.634	4.726	4.741	85,9	82,0	80,3	43,8	58,1	57,6
Privatni smještaj	84.410	136.690	154.471	4.851	2.390	2.377	8,2	12,8	13,8	45,9	29,4	28,9
Ostali	60.439	55.971	66.494	1.092	1.012	1.107	5,9	5,2	5,9	10,3	12,5	13,5
Ukupno	1.024.347	1.067.445	1.122.805	10.577	8.128	8.225	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Izvor: Statistička izvješća TZ Grada Opatije.

³¹⁶ Zbog različite metodologije praćenja i izvješćivanja smještajnih jedinica i ponude u 2010., 2012. i 2013. pod kategorijom ostali obuhvaćeni su: turistički apartmani, pansioni, kampovi, sobe za iznajmljivanje, apartmani, studio apartmani, kuće za odmor, odmarališta i lječilišta. Luke nautičkog turizma uključene su u podatke o smještajnim kapacitetima od 2001.godine, ali od 2010.godine luke nautičkog turizma nisu više ni izvještajne jedinice ni vrste smještajnog objekta u istraživanju o dolascima i noćenjima turista zbog provođenja novog Zakona o boravišnoj pristojbi koji propisuje način prijave boravka turista na plovnim objektima (NN, br.152/08 i 59/09), stoga ti podaci nisu uzeti u obradu u ovom prikazu.

Može se zaključiti da je struktura smještajne ponude Grada Opatije zadovoljavajuća budući oko 60% smještajnih kapaciteta čine hoteli i slični smještajni kapaciteti u kojima se ostvaruje oko 80% ukupnih noćenja. Privatni smještaj dobiva na važnosti i ostvaruje sve veći broj noćenja iako je udio broja kreveta sve manji. Dinamika ulaganja u hotelima i hotelskim poduzećima veća je u odnosu na privatni sektor, no oba sektora bilježe pozitivne i zadovoljavajuće rezultate. Slijedi detaljnija razrada smještajne strukture u Gradu Opatiji i usporedba podataka iz 2011. i 2013.godine kako bi se uočili trendovi i promjene koje se dešavaju posljednjih godina na tržištu turističke ponude u Opatiji, a koji diktiraju trendovi na tržištu turističke potražnje na domaćem i inozemnom tržištu, investicijski tokovi, te privatna i javna regulativa.

U Gradu Opatiji registrirane su u 2013.godini 44 poslovne jedinice koje pružaju usluge smještaja u sobama i apartmanima. Broj poslovnih jedinica kao i hotelski smještaj bilježi rastući trend u broju poslovnih objekata, tako i u broju kreveta. Broj soba i broj kreveta u hotelima porastao je za 3% u 2013. u odnosu na 2011.godinu dok je broj apartmana u hotelima porastao za 22,4%. Hoteli čine 55% poslovnih jedinica koje pružaju usluge smještaja. Broj soba u hotelima porastao je od 54% u 2011.godini na 65% u 2013.godini što također potvrđuje činjenicu da hoteli postaju sve važniji segment turističke ponude u Gradu Opatiji. Kreveti u hotelima činili su u 2011.godini udio od 47%, dok je njihov udio u 2013. godini porastao na 57%.

Tablica 38: *Smještajni kapaciteti u 2011. i 2013. godini – Grad Opatija*

Vrsta smještajnog kapaciteta	Broj poslovnih jedinica	Ukupan broj soba, apartmana	Sobe, ukupno	Apartmani, ukupno	Mjesta za kampiranje	Broj kreveta, ukupno	Stalni kreveti	Pomoćni kreveti	Broj kućanstava
UKUPNO 2013.	44	3936	3012	758	166	9755	8225	1530	493
UKUPNO 2011.	41	4626	3185	1274	167	11422	9773	1649	898
Hoteli 2013. ukupno	24	2575	2471	104		5605	4741	864	
Hoteli 2011. ukupno	22	2486	2401	85		5421	4594	827	
Hoteli 2* 2013.	3	356	355	1		821	674	147	
Hoteli 2* 2011.	3	356	355	1		826	674	152	
Hoteli 3* 2013.	7	710	695	15		1451	1226	225	
Hoteli 3* 2011.	7	684	673	11		1403	1186	217	
Hoteli 4* 2013.	10	1141	1080	61		2550	2142	408	
Hoteli 4* 2011.	9	1117	1065	52		2491	2082	409	
Hoteli 5* 2013.	4	368	341	27		783	699	84	
Hoteli 5* 2011.	3	329	308	21		701	652	49	
Sobe za iznajmljivanje 2013.	14	111	34	77		336	272	64	
Sobe za iznajmljivanje 2011.	3	39	39			90	76	14	
Kućanstva 2013.		867	298	569		2958	2377	581	493
Kućanstva 2011.		1640	504	1136		4828	4095	733	898

Izvor: Statistička izvješća TZ Grada Opatije.

Četiri hotela u Opatiji nalazi se u kategoriji hotela sa 5*. Ukupan broj soba u hotelima najviše kategorizacije je 368 soba. Sobe i stalni kreveti u hotelima sa 5* čine 14,5 % od ukupnog broja soba i kreveta u hotelima. Najveći dio kreveta u tim smještajnim jedinicama čine stalni kreveti. U odnosu na 2011. godinu za oko 12 % se povećao ukupan broj soba i broj kreveta u objektima najviše kategorizacije, što se može ocijeniti kao izrazito pozitivan trend koji ukazuje na otvorenost investitora prema kvalitetnijoj turističkoj ponudi. Udio soba u hotelima s 5* porastao je s 13 na 14 % u promatranom razdoblju.

Udio soba u hotelima s 4* ostao je isti na razini 44%, dok udio kreveta u istim hotelima čini 45% od ukupnog broja kreveta u Gradu Opatiji. Broj soba i kreveta povećao se za oko 2%, dakle nešto manje u odnosu na hotele najviše kategorije. Deset objekata evidentirano je u kategoriji hotela s 4*. Najveći udio soba u hotelima imaju hoteli s 4* i to 44 %; slijede hoteli s 3* s 27 %, dok hoteli s 5* i 2* ostvaruju udio od 14%. Dinamika porasta broja soba i kreveta u hotelima sa 3* u 2013.godini iznosila je oko 3,5 %, dok u sektoru hotela s 2* nije bilo promjena u promatranom razdoblju. Pozitivno je da je najveći porast evidentan u povećanju poslovanja hotela s 4* i 5*, što se može ocijeniti kao prilika za povećanje turističke potrošnje u Gradu Opatiji.

Strukturalna analiza hotelskog smještaja nije se značajnije promijenila u posljednjih nekoliko godina. Sumarno se može ocijeniti pozitivnim povećanje broja hotelskih objekata, posebice onih najviše kategorije s 4* i 5*. Broj stalnih kreveta prati isti trend, te Grad Opatija bilježi najveći porast upravo u broju kreveta u kategoriji 4* i 5*, koje ostvaruju i najveći porast broja noćenja. U 2013.godini udio ostvarenih noćenja u hotelima s 4* koje imaju udio u 45,2% u ukupnom broju kreveta kretao se na razini 49,6%. Udio noćenja u 2013.godini u hotelima sa 5* nije poznat zbog nedostatka statističkih podataka, dok je udio kreveta porastao za 0,6 % u razdoblju 2010. – 2013.

Tablica 39: *Hoteli prema kategorijama, stanje u kolovozu 2010. i 2013.*

Kategorija hotela	Broj objekata		Broj stalnih kreveta		Broj noćenja		Udio noćenja u %		Udio kreveta u %		Prosječna godišnja iskorištenost u %	
	2010	2013	2010	2013	2010	2013	2010	2013	2010	2013	2010	2013
2*	3	3	674	674	110.754		12,6		14,5	14,2	45,0	
3*	7	7	1226	1226	210.520	214.679	23,9	23,8	26,5	25,9	47,0	48,0
4*	9	10	2082	2142	425.997	447.583	48,4	49,6	44,9	45,2	56,1	57,2
5*	3	4	652	699	132.227		15,0		14,1	14,7	55,6	
Ukupno	22	24	4634	4741	879.498	901.840	100,0	73,4	100,0	100,0	52,0	52,1

Izvor: Statistička izvješća TZ Grada Opatije.

Iskorištenost hotelskih kapaciteta u svim objektima je porasla. Ukupna iskorištenost je u 2013.godini iznosila 52,1%, što je za 1% više u odnosu na 2010.godinu. Iskorištenost veća od prosječne vrijednosti evidentna je upravo u hotelima s 4* i 5* što potvrđuje prethodno iznesene teze o važnosti kontinuiranog i ciljanog ulaganja u hotelske smještajne kapacitete najviših kategorija.

Koliko turisti prosječno borave u Gradu Opatiji? Želja je svih turističkih djelatnika da boravak turista bude što duži, a potrošnja turista što veća. Sigurno takvim rezultatima doprinosi turistička ponuda i njezina raznovrsnost, odnosno atraktivnost i sadržajnost destinacija što

produžuje turistički boravak. Prema podacima dobivenim iz više opatijskih hotela turisti prosječno u Opatiji borave oko 3 dana. Evidentan je negativan trend skraćivanja boravka prosječnog boravka koji su zabilježile sve hotelske kuće.

Tablica 40: *Prosječan boravak gostiju u hotelima u Opatiji 2008. i 2013.*

Hoteli	Dolasci	Noćenja	Prosječni boravak u 2013.	Dolasci	Noćenja	Prosječni boravak u 2008.
HOTELI 5 *						
HOTEL AMBASADOR	37.065	106.716	2,9	25.809	91.351	3,5
HOTEL MILENIJ	17.735	41.244	2,3	20.303	49.592	2,4
HOTEL MOZART	3.867	8.317	2,2	3.036	6.760	2,2
HOTEL BEVANDA	414	976	2,4			
<i>prosjek 5*</i>			2,4			2,7
HOTELI 4 *						
HOTEL ADMIRAL	20.063	68.009	3,4	18.986	83.934	4,4
HOTEL KRISTAL	14.927	51.999	3,5	15.121	62.991	4,2
HOTEL GRAND	42.164	106.982	2,5	42.463	108.408	2,6
HOTEL AGAVA	9.625	24.332	2,5	9.962	21.975	2,2
HOTEL ADRIATIC	42.984	112.730	2,6	37.529	112.380	3,0
HOTEL BRISTOL	14.499	31.693	2,2	13.819	29.775	2,2
HOTEL ASTORIA	5.425	13.785	2,5	6.978	16.905	2,4
HOTEL MIRAMAR	11.575	54.121	4,7	9.338	43.675	4,7
HOTEL SAVOY	2.404	6.048	2,5	3.294	8.591	2,6
VILLA KAPETANOVIĆ	3.582	8.597	2,4	1.284	2.426	1,9
<i>prosjek 4*</i>			2,9			3,0
HOTELI 3 *						
HOTEL IMPERIAL	13.552	39.906	2,9	12.331	44.986	3,6
HOTEL KVARNER	5.984	20.008	3,3	7.434	27.586	3,7
HOTEL PALACE-BELLEVUE	22.269	75.988	3,4	19.531	76.509	3,9
HOTEL ISTRA	12.829	34.208	2,7	12.715	42.384	3,3
HOTEL GALEB	1.218	2.568	2,1	1.857	4.678	2,5
VILLA ARISTON	1.034	2.484	2,4	1.163	2.721	2,3
VILLA DUBRAVA	1.828	18.659	10,2	3.277	24.493	7,5
HOTEL IKA	898	2.600	2,9	1.410	2.865	2,0
<i>prosjek 3* (bez vile DOBRAVA)</i>			3,7 (2,8)			3,6 (3,1)
HOTELI 2*						
HOTEL BELVEDERE	5.354	16.133	3,0	7.713	27.150	3,5
HOTEL RESIDENZ	2.204	6.421	2,9	2.981	10.793	3,6
HOTEL OPATIJA	28.957	75.393	2,6	23.582	60.149	2,6
<i>prosjek 2* (bez vile DUBRAVA)</i>			2,8 (2,8)			3,2 (2,9)

Izvor: Statistička izvješća TZ Grada Opatije.

Kako ne bi došlo do značajnijeg smanjivanja poslovnih rezultata potrebno je u kraćem vremenskom razdoblju dodatno zainteresirati i potaknuti turiste na potrošnju. Prema istraživanju Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj – TOMAS LJETO 2010, ustanovljeno je da prosječna dnevna potrošnja turista koji posjećuju PGŽ u okviru organiziranih putovanja iznosi 50,23 eura, dok prosječna dnevna potrošnja turista koji ga posjećuju individualno iznosi 58,41 euro.

Činjenica je da se motivi, preferencije i ponašanje turista mijenjaju sve brže, češće i nepredvidljivije pod utjecajem čitavog niza različitih faktora. To utječe na odabir turističke destinacije i vrste odmora, dužinu trajanja odmora i turističku potrošnju u destinaciji. Danas turisti sve češće preferiraju više manjih godišnjih odmora tijekom čitave godine motiviranih različitim motivima. U skladu sa navedenim provedena je analiza prosječnog boravka turista u hotelskim smještajnim jedinicama u Gradu Opatiji tijekom 2013.godine u usporedbi sa 2008.godinom, odnosno postavilo se pitanje da li postoje značajnije razlike u trajanju boravka između hotela različitih kategorija. Polazna postavka je da hoteli više kategorije nude raznovrsnije sadržaje tijekom cijele godine što je prilika za ostvarivanje bolje popunjenosti kapaciteta i dulji prosječni boravak.

Prosječni boravak turista u hotelima u 2013. godini iznosio je 2,79 dana. Suprotno očekivanjima najniži prosječni boravak ostvaren je upravo u hotelima najviše kategorije (2.42 dana), dok je prosječni boravak u hotelima s 4*, 3* i 2* iznosio 2,80–2,88 dana. U kategoriji hotela s 3* specifičan je objekt Villa Dubrava koji posluje u okviru Thalassoterapije Opatija i namijenjen je prvenstveno smještaju pacijenata navedene ustanove tijekom rehabilitacije, što značajno produžava prosječni broj boravaka. Ovi su podaci izdvojeni iz analize i nisu uključeni u prosječne podatke. Od hotelskih objekata prema ostvarenim rezultatima izdvaja se i Hotel Miramar koji ostvaruje najduži prosječni boravak gostiju od 4,68 dana. Radi se o hotelskom objektu u stranom vlasništvu koji je poznat po programima namijenjenim austrijskom tržištu, kvalitetnoj i sadržajnoj *wellness* ponudi, te bogatom programu animacije i zabave za navedeni segment gostiju.

Uočava se negativan trend koji je prisutan u velikom broju turističkih destinacija, a koji ukazuje na skraćivanje boravka gostiju. Tako je prosječan boravak turista u hotelima u 2008. godini iznosio 2,90 dana. I u 2008. godini gosti su se najkraće zadržavali u hotelima najviše kategorije (2,74 dana), dok su najduže boravili u hotelima s 2* i to 3,23 dana. Vjerojatno uslijed ekonomskih razloga upravo je najveće smanjenje u trajanju boravka i skraćivanju vremena provedenog u destinaciji prisutno u hotelima s 2*. U hotelima s 3* i 4* gosti su se prosječno zadržavali 3,10 dana.

Na kraju ove cjeline prilažemo tablicu br.39. „Prosječna godišnja iskorištenost smještajnih kapaciteta za prvih 20 top destinacija Hrvatske u 2014.godini“. Podaci su preuzeti sa službenih tablica Ministarstva turizma i odnose se samo na TZ grada Opatije bez TZ mjesta Ičići. Prema iskazanim podacima Opatija, u odnosu na ostale destinacije, ima najmanji broj ostvarenih noćenja. S druge strane prema podacima prosječne godišnje iskorištenosti u danima i postotcima Opatija se nalazi na samom vrhu, odnosno na prvom mjestu (izostavimo li Vir koji je u izvornoj tablici na prvom mjestu, ali koji u ostvarenim noćenjima uključuje noćenja u nekomercijalnim kapacitetima, dok isti nisu iskazani u rubrici kapaciteti).

Godišnja iskorištenost kapaciteta u danima iznosila je u Opatiji u 2014.g. 143 dana što je značajno više u odnosu na ostale destinacije. Prosječna iskorištenost u Opatiji iznosila je 39,23% godišnje što je za 15% više od Labina (Rabac) koji se nalazi na drugom mjestu,

odnosno za 20% više u odnosu na Poreč koji se nalazi na trećem mjestu. Svi ovi pokazatelji potvrđuju da turistički razvoj Opatije ima dobar potencijal i osnovu za kvalitetan razvoj turizma utemeljen na pravilno definiranoj razvojnoj strategiji.

Tablica 41: *Prosječna godišnja iskorištenost smještajnih kapaciteta za prvih 20 top destinacija Hrvatske u 2014. godini*

R.br.	TZ	Ostvarena noćenja	2014./2013.	Kapaciteti (stalne postelje)	Prosječna godišnja iskorištenost u danima	Prosječna godišnja iskorištenost u %
1	Opatija	1.065.987	0%	7.445	143,18	39,23
2	Labin	1.284.569	-4%	10.548	121,78	33,37
3	Poreč	2.812.867	-2%	24.016	117,12	32,09
4	Šibenik	1.234.169	3%	11.517	107,16	29,36
5	Zagreb	1.573.342	13%	14.929	105,39	28,87
6	Dubrovnik	3.121.134	9%	31.761	98,27	26,92
7	Rovinj	3.142.621	0%	32.704	96,09	26,33
8	Funtana	1.402.470	-3%	15.796	88,79	24,33
9	Makarska	1.101.252	5%	12.575	87,57	23,99
10	Pula	1.545.303	7%	17.800	86,81	23,78
11	Tar-Vabriga	1.536.369	-5%	17.717	86,72	23,76
12	Split	1.355.908	22%	16.394	82,71	22,66
13	Mali Lošinj	1.890.002	-6%	24.500	77,14	21,14
14	Novigrad	1.173.704	13%	15.898	73,83	20,23
15	Zadar	1.516.677	9%	21.366	70,99	19,45
16	Vrsar	1.383.272	2%	19.534	70,81	19,40
17	Crikvenica	1.378.191	-4%	21.173	65,09	17,83
18	Medulin	2.330.775	2%	38.402	60,69	16,63
19	Umag	2.056.681	-2%	34.406	59,78	16,38
20*	Vir*	1.306.267	26%	6.100	214,14	58,67

Izvor: prilagođeno prema izvoru preuzetom sa http://www.mint.hr/UserDocsImages/090115_tpromet_prez.pdf i anketa – Izvor TZ Grada Opatija bez TZ mjesta Ičići. (Napomena: *Podaci o ostvarenim noćenjima TZ Vir uključuje i noćenja ostvarena u nekomercijalnim kapacitetima. Nekomercijalni kapaciteti nisu iskazani u rubrici kapaciteti.)

2.8.1.1. Ponuda nautičkog turizma

Ponuda nautičkog turizma u marinama tj. u lukama nautičkog turizma u Opatiji ima dugu tradiciju. No unatoč tome ona ne čini osnovu njegove ponude iako postoji potencijal značajnijeg razvoja ovog oblika turizma. Najznačajnija ponuda nautičkog turizma odnosi se na ACI Marinu u Ičićima i Marinu Admiral u Opatiji. ACI Marina u Ičićima najbolja je marina za sidrenje jahti do 40 metara na sjevernom Jadranu. Ova marina ima idealnu lokaciju za nautičare iz zemlje i inozemstva i dobitnik je Plave zastave. U marini se nalazi 283 veza u moru sa priključcima za vodu i struju, te 35 mjesta za smještaj plovila na kopnu. Marina Admiral otvorena je cijele godine i ima 160 vezova u moru, te 40 mjesta za smještaj plovila na suhom.

Za razvoj nautičke ponude značajna je i gradska Luka Opatija koja se sastoji od operativnog gata, operativne obale za opskrbu plovila gorivom i obale za privez brodica. Obala za privez brodica je ukupne dužine 200 metara, dubine uz obalni zid od 1 do 2 metra, te kapaciteta priveza 70 brodica, dok se na sidrenim vezovima nalazi privezano još 70 brodica. Broj komercijalnih vezova u Luci Opatija je ograničen zbog ograničenog mjesta i popunjenosti kapaciteta od strane domicilnog stanovništva.

Prema podacima Zavoda za prostorno uređenje PGŽ-a u sedam postojećih marina: Opatija-Admiral, Marina Opatija-Ičići, Punat, Cres, Mali Lošinj, Rab i Supetarska Draga i 9 planiranih važećim Prostornim planom županije: Lovran, Rijeka, Bakar, Crikvenica, Novi Vinodolski (u izgradnji), Krk, Stara Baška, Nerezine i Mali Lošinj moguće je osigurati maksimalno dodatnih 5910 vezova.³¹⁷ Sadašnje stanje odnosa broja vezova i duljine obale (3,6 veza na km obale) nedvojbeno ukazuje da PGŽ ima mogućnosti za povećanje broja vezova čime bi se u budućnosti dostigao predloženi kriterij za Hrvatsku, a to je 10 vezova po dužnom kilometru obale. Realizacijom planiranih investicija i ulaganja značajno će se doprinijeti razvoju nautičkog turizma na sjevernom dijelu Jadrana. Organizacija nautičke infrastrukture višestruko je značajna i za kvalitetniju zaštitu mora i priobalja i bolju kvalitetu života.

2.8.1.2. Ponuda zdravstvenog turizma

Područje Kvarnera je povijesno determinirano kao destinacija zdravstvenog turizma prvenstveno zbog dobrih klimatskih prilika, te blizine važnih europskih središta političke i ekonomske moći (Austrija, Mađarska i Češka Republika). Najznačajnije destinacije zdravstvenog turizma Kvarnera su Opatija, Crikvenica, Veli Lošinj, Rab i Gorski Kotar. Iako danas svega 3% posjetitelja dolazi u Opatiju zbog zdravstvenih razloga, to je danas jedan od sve važnijih motiva dolaska na Kvarner. Zdravstveni turizam je dodatno interesantan jer je potražnja za zdravstvenim turizmom viša u fazi prije i nakon sezone, te se smatra da može generirati dodatno povećanje noćenja što je ključno za produženje sezone. Proizvodi zdravstvenog turizma uključuju *wellness*, talasoterapiju i medicinske programe.

U povijesti se zdravstveni turizam Opatije razvijao kao elitni turizam tijekom zimskih mjeseci za bogatu klijentelu, a danas se ta tradicija nastavlja kroz ponudu zdravstvenog i *wellness* turizma u posebno opremljenim *wellness* centrima i mnogim hotelima. Brojni turisti i pacijenti dolaze u Opatiju u Thalassoterapiju, specijaliziranu kliniku za liječenje, rehabilitaciju i prevenciju bolesti srca i krvnih žila Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci u sklopu koga je i suvremeni Thalasso Wellness Centar i Villa Dubrava. Thalassoterapia je specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju, bolesti srca i reumatizma osnovana je 1957. godine.

Prva je medicinska ustanova u Hrvatskoj i bivšoj Jugoslaviji koja je uvela modernu i profesionalnu medicinsku dijagnostiku, prevenciju i rehabilitaciju kardiovaskularnih oboljenja. Danas Thalassoterapia Opatija zapošljava 240 djelatnika od čega 37 specijaliziranih liječnika iz područja reumatologije, fizikalne medicine i neurologije.

³¹⁷ Detaljnije na stranicama www.zavod.pgz.hr

Opatija je poznata destinacija po većem broju specijaliziranih klinika za dentalnu medicinu i estetsku kirurgiju, a u okviru Doma zdravlja djeluju specijalističke pedijatrijske, ginekološke ordinacije i ordinacije dentalne medicine. Većina zdravstvenih ustanova u Opatiji usmjerena je na aktivnosti zdravstvenog turizma prema domaćem i inozemnom turističkom tržištu.

2.8.1.3. Ponuda kongresnog turizma

Organizatorima kongresnih događanja Opatija nudi brojne prednosti velike kongresne destinacije. Iskustvo i tradicija u organiziranju kongresa, te moderni i kvalitetni kapaciteti odličan su temelj za organizaciju skupova i događanja različitih vrsta i veličina. Danas se u Opatiji godišnje održava ukupno više od 500 kongresa, seminara, različitih skupova i događaja. Uz nacionalne i regionalne kongrese, sve je veći broj kongresa međunarodnog značaja. Kongresna tradicija u Opatiji započela je još davne 1904.godine kada je održan Četvrti kongres austrijskih balneologa. 1906.godine je izašla knjiga „Abbazia als Kurort“ posvećena šezdesetom rođendanu opatijskog liječnika Juliusa Glaxa.

Glavni kongresni kapaciteti smješteni su u opatijskim hotelima sa značajnim kapacitetom sjedećih mjesta, među kojima se izdvaja nekoliko hotela sa većim brojem višefunkcionalnih dvorana koje se po potrebi mogu prilagoditi za veće ili manje skupove. To su: hoteli Ambassador s 9 dvorana i 1200 sjedećih mjesta, GH Adriatic s 8 dvorana i 1100 sjedećih mjesta, Milenij GH 4 opatijska cvijeta sa 7 dvorana i 1000 sjedećih mjesta, koji će zajedno s dvoranom u novootvorenom hotelu Royal predstavljati najveći kongresni kompleks u Opatiji.

Tablica 42: *Raspoloživi kongresni kapaciteti u hotelima u Opatiji*

Hotel (kategorija)	Broj soba	Broj dvorana	Najveća dvorana (m ² /sjedećih mjesta)	Ukupno sjedećih mjesta
Ambassador ****	180	9	514/515	1200
Milenij *****	125	4	170/220	320
GH Adriatic ****/***	307	8	750/550	1100
Admiral ****	180	4	160/160	330
Milenij GH 4 opatijska cvijeta ****	248	7	385/400	1000
Royal****	54	1	850/900	900
Bristol ****	78	4	217/150	325
Kvarner ***	56	2	655/900	900
Imperial ***	126	2	319/400	620
Palace-Bellevue ***	210	2	115/120	180
Mozart *****	29	2	100/66	101
UKUPNO	1593	45	-	5986

Izvor: www.opatija-convention.com

Osim namjenski građenih kongresnih kapaciteta Opatija ima na raspolaganju dodatne kapacitete prilagodljive za različite vrste događanja. Radi se o jedinstvenim prostorima, vilama, paviljonima i sportskim objektima, koji se mogu odlično prilagoditi zahtjevima organizatora. To su:

- *Villa Angiolina* jedan je od najljepših prostora za organizaciju skupova i događanja u Opatiji sagrađena 1844.godine i jedan je od simbola turizma Opatije i šire. Na raspolaganju su dvije dvorane sa 105 sjedećih mjesta.
- *Umjetnički paviljon Juraj Šporer* sagrađen je 1900.godine, a u potpunosti renoviran 2003.godine. Idealno je mjesto za organizaciju koncerata, izložba, prezentacija i radionica. Kapacitet dvorane je 150 sjedećih mjesta.
- *Villa Antonio* raspolaže jednom većom kongresnom dvoranom, te dvjema manjim dvoranama.
- *Kulturni centar Zora* raspolaže konferencijskom dvoranom sa 120 sjedećih mjesta.
- *Ljetna pozornica Opatija* je savršeno mjesto za koncerte i događanja na otvorenom kapaciteta 2500 sjedećih mjesta. U sklopu pozornice nalazi se Mala pozornica kapaciteta 300 sjedećih mjesta.
- *Sportska dvorana Marino Cvetković* je sportski objekt koji se može prilagoditi za održavanje velikih skupova. Dvorana je namijenjena održavanju raznih sportskih manifestacija, te kulturnih, poslovnih, izložbeno-sajamskih i zabavnih sadržaja.

U popis raspoloživih dvorana potrebno je uključiti i niz drugih hotela koji raspolažu s jednom kongresnom dvoranom pogodnom za organizaciju manjih poslovnih i obiteljskih događanja. Ukupne kongresne kapacitete prikazuje sljedeća tablica.

Tablica 43: *Ukupno raspoloživi kongresni kapaciteti u Gradu Opatiji*

Struktura	Broj dvorana	Broj sjedećih mjesta
Dvorane 10–50 sjedala	26	865
Dvorane 51–100 sjedala	17	1.401
Dvorane 100–300 sjedala	10	1.400
Dvorane više od 301 sjedala	5	2.765
UKUPNO kongresni kapacitet	58	6.431

Izvor: www.opatija-convention.com

Na razini Grada Opatije razmatrana je potreba izgradnje *kongresnog centra* s više od 2000 sjedećih mjesta, a kao preduvjeta za organiziranje velikih međunarodnih kongresa. Takav jedan kongresni centar bi mogao zadovoljiti potrebe PGŽ-a i šire, a opravdanost njegove izgradnje temelji se na dobrom geoprometnom položaju, tradiciji i resursnoj osnovici. Uz postojeće dodatne kapaciteta u okviru kulturnih ustanova, do povećanja kongresnih kapaciteta doći će i izgradnjom Doma kulture, jer će planirana multifunkcionalna dvorana moći koristiti i u ove svrhe. Kako se kongresna događanja odvijaju izvan glavne sezone, ovaj oblik turističke ponude može značajno doprinijeti povećanju stupnja iskorištenja kapaciteta i većoj potrošnji turista.

2.8.2. Razvoj turističke ponude Opatije i Opatijske rivijere (2003. –2014.)

Istraživački tim se sustavno bavi istraživanjem razvoja turističke ponude Opatije i Opatijske /Liburnijske rivijere, što omogućava da se realno sagleda njen razvoj, potencijali i mogućnosti daljnjeg razvoja u skladu sa suvremenim turističkim trendovima. Prva sveobuhvatna istraživanja ove vrste su provedena 2002./2003. godine i nastavljena u okviru znanstvenog projekta „*Turistička regionalizacija u globalnim procesima*“³¹⁸, financiranog od MZOT RH. Temeljem ovog istraživanja su dobivene pouzdane kvantitativne i kvalitativne informacije o stavovima turista, stanovništva, iznajmljivača i turističkog menadžmenta o elementima turističke ponude Opatije, Opatijske rivijere, ali i ostalih turističkih destinacija na Kvarneru, s kojima se Opatija može uspoređivati, te objavljenje 2004. godine.³¹⁹

Nastavak istog istraživanja proveden je u 2005./2006.godini, kada se pristupilo istraživanju stavova turista, stanovništva i turističkog menadžmenta. Baza istraživanja je proširena, obuhvaćen je veći broj destinacija Kvarnera i veći broj ispitanika, a i anketni upitnici su prošireni i aktualizirani, pa su objavljene usporedne analize ovog i prethodnog istraživanja, kroz koje su se mogle pratiti nastale promjene. Rezultati su publicirani 2007. godine.³²⁰ Isto istraživanje je ponovno provedeno tijekom 2011. godine, (od 15. svibnja do 15. listopada 2011. godine), a rezultati su publicirani u 2012. godini,³²¹ na način da je sačinjena usporedna analiza rezultata istraživanja objavljenih 2007. i novih istraživanja. Sumarno promatrano, sve navedene informacije čine solidnu bazu, temeljem koje se može ocijeniti kvaliteta turističke ponude Opatije, Opatijske rivijere i te ostalih turističkih destinacija na Kvarneru, te Kvarner kao cjelinu.³²²

Nastavno na ova istraživanja, za potrebe ove Strategije provedeno je empirijsko istraživanje s članovima Stručnog tima i Partnerskog odbora(reprezentira dionike različitih interesnih skupina), a radi ocjene kvalitete turističke ponude Grada Opatije u 2014. godini, koji će biti usporedivi s rezultatima prethodnih istraživanja. Na taj način moguće je pratiti kontinuitet kroz vremensko razdoblje od 10 i više godina, što znači da se rezultati ovakvog pristupa analizi mogu prihvatiti kao reprezentativni za pozicioniranje dostignutog stupnja razvoja destinacije. Dakle, ovako dobiveni rezultati kvalitetan su alat za utvrđivanje obilježja turističke ponude destinacija, a isto tako i za praćenje trendova u duljem vremenskom razdoblju iz razloga što je korištena jedinstvena metodološka osnovica.

Ocjenjivala se dostignuta razina kvalitete temeljem anketnih upitnika u 20-ak turističkih destinacija među koje pripadala turistička destinacija Grad Opatija, a podaci su prezentirani i na razini Opatijske / Liburnijske rivijere, zajedno za sve JLS (Grad Opatija, Općina Lovran, Općina Mošćenička Draga i Općina Matulji). Svaki ispitanik je ispunjavao dva anketna upitnika tj. zajednički dio u kojem su se ocjenjivali elementi turističke ponude i posebni dio u

³¹⁸ Voditelj znanstvenog projekta «*Turistička regionalizacija u globalnim procesima*» financiran od Ministarstva znanosti i tehnologije provodili su istraživači FMTU Opatija, a glavni istraživač bio je prof.dr.sc. Branko Blažević (koji je glavni istraživač i na ovom projektu)

³¹⁹ Rezultati istraživanja objavljeni su u časopisu *Tourism and Hospitality Management*, pod nazivom »Ocjena turističke ponude Kvarnera«, u redakciji Blažević, B., Peršić, M.,(2004), Fakultet za turistički i hotelski menadžment, Opatija, Opatija/Wien br. 1/2004. str. 1-260.

³²⁰ Rezultati istraživanja objavljeni su u časopisu *Tourism and Hospitality Management*, pod nazivom »Ocjena turističke ponude Kvarnera«, u redakciji Blažević, B., Peršić, M.,(2007), Fakultet za turistički i hotelski menadžment, Opatija, Opatija/Wien br. 1/2007., str. 1-435.

³²¹ Rezultati istraživanja objavljeni su u znanstvenoj monografiji Blažević, B., Peršić, M. (2012) *Istraživanje turizma destinacije*, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu u Opatiji, Sveučilišta u Rijeci str. 1 - XXX+ 1 - 343

³²² U istraživanju su se koristili još i sljedeći temeljni izvor podataka: Glavni plan razvoja turizma PGŽ (2005) (Sveučilište u Rijeci-Fakultet za turistički i hotelski menadžment Opatija, 2005.) i Rezultati istraživanja provedeni na razini priobalnih turističkih destinacija u EU "Towards quality coastal tourism, IQM – Integrated Quality Management of coastal tourism destinations" Enterprise Directorate General Tourism Unit, EU, Brussels (1999 - 2003).

kojem su bila pitanja za svaku ciljnu skupinu (turiste, stanovništvo i profesionalce tj. turistički, hotelski i javni menadžment). Elementi turističke ponude su se ocjenjivali po likertovoj ljestvici/skali ocjena od 1 (najlošije) do 7(najbolje).

Tablica 44: *Rang grupa elemenata turističke ponude Opatijske rivijere*

Grupe elemenata turističke ponude	Opatijska rivijera			Kvarner
	Ø ocjena 2011.	Ø ocjena 2006.	Ø ocjena 2003.	Ø ocjena 2011.
Prostor, resursi, okoliš	5,38	5,23	4,05	5,56
Stanovništvo, zaposleni	5,35	4,90	3,55	5,17
Organiziranost destinacije	4,60	4,42	3,04	4,86
Prepoznatljivost, sigurnost, informiranost	4,60	4,21	3,11	4,86
Sadržaji	4,46	4,22	3,00	4,46

Izvor: Blažević, B., Peršić, M., *Ocjena turističke ponude Kvarnera*, Fakultet za turistički i hotelski menadžment, Opatija, Opatija/Wien, br. 1/2007., str.297; Blažević, B., Peršić, M., *Istraživanje turizma destinacije*, Fakultet za turistički i hotelski menadžment, Opatija, 2012., str.212.

Svi ispitanici su odgovarali na 37 pitanja o dostignutom stupnju kvalitete elemenata turističke ponude, koji su bili razvrstani u pet temeljnih skupina, kako bi se mogli pratiti pojedinačni i skupni pomaci i to u okviru elemenata (a) prostor, resursi, okoliš; (b) sadržaji ponude; (c) organiziranost destinacije; (d)prepoznatljivost destinacije, sigurnost i informiranost turista, te (e) odnos stanovništva i zaposlenih prema turistima. Pored toga, svaka je ciljna skupina odgovarala i na posebna pitanja, značajna za njihov odnos prema turizmu i destinaciji i to:

- **TURISTI:** struktura, ciljna tržišta, motivi i način njihova dolaska, učestalost vraćanja u destinaciju, razina potrošnje i sl.
- **STANOVNIŠTVO:** stav prema turizmu u destinaciji, prema pojavama u okruženju od značaja za turizam, prema turizmu u razvojnim planovima, o utjecaju turizma na njihov životni standard i sl.
- **MENADŽMENT:** obrazovna i starosna struktura, pozicija u turističkoj ponudi destinacije, područje neposrednog utjecaja, eko-osviještenost, prihvatljivost suvremenih modela upravljanja turističkom destinacijom DMO, DMC i sl.

Rezultati do kojih se došlo ovim istraživanjem, prezentirat će se u nastavku za Grad Opatiju, ali i za Opatijsku / Liburnijsku rivijeru, s kojom treba graditi zajednički turistički razvoj. Najprije će se prezentirati rang elemenata turističke ponude Opatijske rivijere, a prema rezultatima istraživanja provedenih u 2011., 2006. i 2003.³²³ godini, kako bi se mogla ocijeniti njena pozicija u odnosu na prosjek Kvarnera u 2011.godini. Poziciju Grada Opatije u okviru Opatijske rivijere, može se ocijeniti temeljem podataka prezentiranih u sljedećoj tablici.

³²³ Potrebno je naglasiti kod istraživanja provedenog 2003.g. skala ocjenjivanja iznosi od 1 do 5.

Tablica 45: *Ocjene elemenata turističke ponude Grada Opatije i Opatijske rivijere za 2011. g.*

OPATIJSKA RIVIJERA-UKUPNO	Ičići	Lovran	Matulji	M. Draga	Opatija	RIVIJERA Prosjeak
PROSTOR- RESURSI OKOLIŠ						
	5,35	5,02	5,28	5,60	5,65	5,38
Klima	5,60	5,13	5,82	5,76	5,87	5,64
Ljepota krajolika	5,38	5,31	5,92	5,80	5,93	5,68
Očuvanost okoliša	4,83	4,84	5,75	5,47	5,59	5,30
Čistoća mora	5,57	4,78	3,63	5,39	5,20	4,92
STANOVNIŠTVO, ZAPOSLENI						
	5,37	5,24	5,51	5,45	5,17	5,35
Ljubaznost stanovništva	5,34	5,27	5,33	5,46	5,13	5,31
Ljubaznost zaposlenih u turizmu	5,71	5,31	5,58	5,49	5,21	5,46
Znanje stranih jezika zaposlenih u Turizmu	5,05	5,14	5,62	5,40	5,16	5,28
PREPOZNATLJIVOST, SIGURNOST, INFORMIRANOST						
	4,25	4,43	4,89	4,60	4,83	4,60
Osjećaj sigurnosti i zaštite	4,75	4,72	5,71	5,20	5,80	5,23
Turističke informacije prije dolaska u destinaciju	4,83	4,24	4,99	4,59	4,50	4,63
Turistička signalizacija u destinaciji	4,13	4,60	5,01	4,82	4,60	4,64
Suveniri	3,27	4,17	3,84	3,76	4,41	3,90
ORGANIZIRANOST DESTINACIJE						
	4,37	4,35	4,64	4,80	4,87	4,60
Prometna dostupnost	4,87	4,69	5,24	4,77	4,95	4,90
Lokalni promet	4,07	4,20	4,00	4,24	3,74	4,05
Parkirališta	3,94	3,05	3,16	4,24	2,80	3,43
Uređenost mjesta	4,43	4,45	5,01	5,17	5,63	4,94
Urbana skladnost	4,39	4,09	4,77	4,98	5,30	4,71
Šetnice	5,27	5,08	5,80	5,40	6,05	5,50
Parkovi i zelene površine	5,19	4,92	5,36	5,03	6,06	5,31
Uređenost i čistoća plaže	5,14	4,13	3,45	4,93	4,59	4,45
Gužve na plažama	3,85	4,06	3,28	4,61	4,25	4,00
Radno vrijeme uslužnih djelatnosti (banke, trgovine)	3,72	4,33	5,15	4,64	4,85	4,54
Radno vrijeme ugostiteljskih objekata	3,81	5,07	5,37	4,95	5,25	4,88
Trgovine	3,74	4,12	5,11	4,65	5,03	4,52
SADRŽAJI						
	4,14	4,16	4,62	4,54	4,94	4,46
Događaji	4,33	4,15	4,91	4,48	4,66	4,51
Povijesno-kulturna baština	4,19	4,78	5,32	5,18	5,62	5,01
Sadržaji za djecu	4,78	3,60	4,08	4,09	4,01	4,11
Objekti za smještaj	4,39	4,98	4,87	5,00	5,48	4,94

OPATIJSKA RIVIJERA-UKUPNO	Ičići	Lovran	Matulji	M. Draga	Opatija	RIVIJERA Prosjek
Ugostiteljski objekti	4,29	4,83	4,94	5,06	4,88	4,80
Kulturni sadržaji	3,94	3,78	4,34	4,60	4,61	4,25
Zabavni sadržaji	4,15	3,69	4,45	4,62	4,03	4,19
Sportski sadržaji	3,96	3,42	4,33	4,05	3,93	3,92
Skupovi i kongresi	2,72	3,58	3,08	3,70	5,30	3,68
Sadržaji za zdravstveni turizam	2,75	3,87	4,75	3,54	5,17	4,00
Nautička ponuda	4,50	3,64	3,24	3,45	4,93	3,94
Ponuda izleta	4,59	4,24	3,90	4,24	5,35	4,45
Lokalna gastronomija	4,36	4,74	5,51	5,02	5,72	5,06
Odnos cijene i kvalitete	3,76	4,27	5,12	4,56	5,18	4,56
PROSJEČNA OCJENA	4,69	4,64	4,85	5,00	5,09	4,88

Izvor: Blažević, B., Peršić, M., *Istraživanje turizma destinacije, Fakultet za turistički i hotelski menadžment, Opatija, 2012., str. 211-212.*

Tijekom svih faza istraživanja su *prirodni resursi* izdvojeni kao najjači adut Opatijske rivijere, Opatije i Kvarnera kao cjeline. Naime, elementi razvrstani u grupu «*prostor, resursi, okoliš*» (ljepota krajolika, zdrava klima, kvaliteta mora i očuvanost okoliša) zauzeli su čelnu poziciju. Opatijska rivijera bilježi pozitivne pomake i u svim ostalim grupama elemenata turističke ponude, a najveći relativni pomak je u kategoriji „stanovništvo, zaposleni“ (kompetencije i ljubaznost zaposlenih i stanovništva) te u kategoriji „prepoznatljivost, sigurnost, informiranost“ (visok stupanj osobne sigurnosti u destinaciji i kvalitetna razina komunikacije na relaciji turistički kadrovi i turisti).

167

Tablica 46: *Elementi turističke ponude Opatijske rivijere u grupi „prostor, resursi, okoliš“*

Grupe elemenata turističke ponude	Opatijska rivijera			Kvarner
	ø ocjena 2011.	ø ocjena 2006.	ø ocjena 2003.	ø ocjena 2011.
Ljepota krajolika	5,68	5,66	4,46	5,76
Klima	5,64	5,29	4,29	5,87
Očuvanost okoliša	5,30	4,96	3,85	5,35
Čistoća mora	4,92	5,00	3,59	5,21
Prosječno	5,38	5,23	4,04	5,57

Izvor: Blažević, B., Peršić, M., *Ocjena turističke ponude Kvarnera, Fakultet za turistički i hotelski menadžment, Opatija, Opatija/Wien, br. 1/2007., str.299; Blažević, B., Peršić, M., Istraživanje turizma destinacije, Fakultet za turistički i hotelski menadžment, Opatija, 2012., str.213.*

U nastavku će se sagledati sve grupe i elementi turističke ponude Opatijske rivijere i Kvarnera po razdobljima istraživanja, kako bi se moglo u daljnjim istraživanjima pozitivno unaprijediti, te poduzeti mjere da se loši elementi ublaže ili eliminiraju poduzetim aktivnostima, a slijedom strateških odrednica.

Grupa elemenata turističke ponude "prostor, resursi, okoliš" pozicionirana je na prvo mjesto, a najviša je prosječna ocjena u 2011. godini dodijeljena ljepoti krajolika (5,68), a najniža čistoći mora (4,92). Usporednom analizom rezultata istraživanja u ovoj grupi, može se uočiti da su pozitivni pomaci u odnosu na 2006. i 2003. godinu zabilježeni kod svih elemenata turističke ponude, samo je u 2011. g. u odnosu na 2006. niže ocjenjena čistoća mora. Iako su svi elementi turističke ponude visoko vrednovani, prosječna ocjena svih elemenata je nešto niža u odnosu na prosjek Kvarnera.

Svi elementi turističke ponude Opatijske rivijere u kategoriji „stanovništvo, zaposleni“ rangirani su na drugo mjesto, a znatno viši u odnosu na prethodno istraživanje. Najviša je ocjena dodijeljena ljubaznosti zaposlenih u turizmu (5,46), a najniža znanju stranih jezika u turizmu (5,28), iako su sve ocjene izrazito visoke. Ocjene ljubaznosti zaposlenih u turizmu (5,46) i znanje stranih jezika zaposlenih u turizmu (5,28) su više od prosjeka Kvarnera (5,03 – 5,09), dok po ljubaznosti stanovništva ova regije nešto niža od prosjeka Kvarnera. Također se može uočiti da su pozitivni pomaci u odnosu na 2003. g. zabilježeni kod svih navedenih elemenata turističke ponude „stanovništvo, zaposleni“.

Tablica 47: *Elementi turističke ponude Opatijske rivijere u grupi "stanovništvo, zaposleni"*

Grupe elemenata turističke ponude	Opatijska rivijera			Kvarner
	ø ocjena 2011.	ø ocjena 2006.	ø ocjena 2003.	ø ocjena 2011.
Ljubaznost stanovništva	5,31	4,91	3,75	5,39
Ljubaznost zaposlenih u turizmu	5,46	4,99	3,45	5,09
Znanje stranih jezika zaposlenih u turizmu	5,28	4,79	3,46	5,03
Prosječno	5,35	4,90	3,55	5,17

Izvor: Blažević, B., Peršić, M., *Ocjena turističke ponude Kvarnera*, Fakultet za turistički i hotelski menadžment, Opatija, Opatija/Wien, br. 1/2007., str.300; Blažević, B., Peršić, M., *Istraživanje turizma destinacije*, Fakultet za turistički i hotelski menadžment, Opatija, 2012., str.213.

Elementi turističke ponude u grupi "organiziranost destinacije" pozicionirani su na treće mjesto s prosječnom ocjenom 4,60. Najviše su u Opatijskoj rivijeri ocijenjene šetnice (5,50), a najniže parkirališta (3,43). U odnosu na rezultate istraživanja u 2006. godini, zabilježeni su pozitivni pomaci u svim elementima, osim kod gužvi na plažama u odnosu na 2006. g. ocjena se pogoršala i radnom vremenu uslužnih djelatnosti (banke, trgovine i sl.), gdje je zabilježen manji pad.

U usporedbi s 2003. g. svi elementi turističke ponude su poboljšani. U usporedbi s prosjekom Kvarnera, ovi su elementi prosječno lošije ocijenjeni, iako su neki od njih pojedinačno pozicionirani bolje (radno vrijeme ugostiteljskih objekata, šetnice), a neki jednako (parkovi i zelene površine) u odnosu na prosjek Kvarnera.

Tablica 48: *Elementi turističke ponude Opatijske rivijere u grupi "organiziranost destinacije"*

Grupe elemenata turističke ponude	Opatijska rivijera			Kvarner
	Ø ocjena 2011.	Ø ocjena 2006.	Ø ocjena 2003.	Ø ocjena 2011.
Radno vrijeme ugostiteljskih objekata	4,88	4,52	3,33	4,86
Trgovine	4,52	4,47	3,54	4,96
Šetnice	5,50	5,06	3,31	5,21
Prometna dostupnost	4,90	4,65	2,90	5,06
Parkovi i zelene površine	5,19	5,10	3,69	5,19
<i>Radno vrijeme usl. djelat. (banke, trgovine i sl.)</i>	4,54	4,64	3,33	4,86
Uređenost mjesta	4,94	4,35	3,50	5,06
Uređenost i čistoća plaža	4,45	4,37	2,57	4,71
Urbana skladnost	4,71	4,47	3,26	4,67
Lokalni promet	4,05	3,95	2,62	4,47
<i>Gužve na plažama</i>	4,00	4,12	2,57	4,29
Parkirališta	3,43	3,39	2,48	4,37
Prosječno	4,60	4,42	3,09	4,86

Izvor: Blažević, B., Peršić, M., *Ocjena turističke ponude Kvarnera*, Fakultet za turistički i hotelski menadžment, Opatija, Opatija/Wien, br. 1/2007., str.301; Blažević, B., Peršić, M., *Istraživanje turizma destinacije*, Fakultet za turistički i hotelski menadžment, Opatija, 2012., str.214.

169

"Prepoznatljivost, sigurnost i informiranost" su elementi turističke ponude rangirani na četvrto mjesto, no značajno je naglasiti da je došlo je do pozitivnih pomaka u svim elementima ponude unutar ove grupe.

Tablica 49: *Elementi turističke ponude Opatijske rivijere u grupi "prepoznatljivost, sigurnost, informiranost"*

Grupe elemenata turističke ponude	Opatijska rivijera			Kvarner
	Ø ocjena 2011.	Ø ocjena 2006.	Ø ocjena 2003.	Ø ocjena 2011.
Osjećaj sigurnosti i zaštite	5,23	4,66	3,53	5,51
Turistička signalizacija u destinaciji	4,64	4,12	2,85	4,69
Turističke informacije prije dolaska u destinaciju	4,63	4,28	3,21	4,78
Suveniri	3,90	3,78	2,78	4,44
Prosječno	4,60	4,21	3,09	4,86

Izvor: Blažević, B., Peršić, M., *Ocjena turističke ponude Kvarnera*, Fakultet za turistički i hotelski menadžment, Opatija, Opatija/Wien, br. 1/2007., str. 303; Blažević, B., Peršić, M., *Istraživanje turizma destinacije*, Fakultet za turistički i hotelski menadžment, Opatija, 2012., str.215.

Najviša je ocjena dodijeljena „osjećaju sigurnosti i zaštite“ (5,23), dok je najlošije ocijenjena ponuda suvenira (3,90), te je takav najniži rezultat istraživanja zabilježen i 2003. i 2006. godine. Iako je došlo do pozitivnih pomaka kroz sve godine, Opatijska rivijera je po svim elementima turističke ponude u ovoj grupi lošija od prosjeka Kvarnera.

Grupa elemenata „sadržaji“ je pozicionirana na peto mjesto, no neki elementi turističke ponude su pozicionirani znatno više od prosjeka. Može se uočiti da daleko iznad prosjeka grupe pozicionirana lokalna gastronomija (5,06), kulturno povijesna baština (5,01), objekti za smještaj (4,94), ugostiteljski objekti (4,80), odnos cijene i kvalitete (4,56) i događaji (4,51). S druge strane, ispod prosjeka grupe nalaze se skupovi i kongresi (3,54), sadržaji za zdravstveni turizam (3,66), nautička ponuda (3,89), sadržaji za djecu (4,30), sportski, zabavni i kulturni sadržaji (4,21, 4,43, 4,59), te ponuda izleta (4,46). U odnosu na prosjek Kvarnera Opatijska rivijera je u 2011.g. bolja u ponudi lokalne gastronomije (5,06), sadržajima za zdravstveni turizam (4,00) te skupovima i kongresima (3,68), dok je kod objekata za smještaj kvaliteta ponude izjednačena (4,94).

Tablica 50: *Elementi turističke ponude Opatijske rivijere u grupi „sadržaji“*

Grupe elemenata turističke ponude	Opatijska rivijera			Kvarner
	Ø ocjena 2011.	Ø ocjena 2006.	Ø ocjena 2003.	Ø ocjena 2011.
Objekti za smještaj	4,94	4,79	3,57	4,94
Ugostiteljski objekti	4,80	4,62	3,45	5,02
Kulturno-povijesna baština	5,01	4,49	3,15	5,10
Lokalna gastronomija	5,06	4,87	2,89	4,97
Odnos cijene i kvalitete	4,56	4,41	3,24	4,75
<i>Ponuda izleta</i>	<i>4,45</i>	<i>4,57</i>	<i>3,27</i>	<i>4,46</i>
Kulturni sadržaji	4,25	4,03	2,87	4,59
Sportski sadržaji	3,92	3,77	2,62	4,21
Događaji	4,51	3,91	3,22	4,58
Sadržaji za djecu	4,11	3,94	2,72	4,30
Zabavni sadržaji	4,19	3,77	2,66	4,43
<i>Nautička ponuda</i>	<i>3,94</i>	<i>4,26</i>	<i>2,50</i>	<i>3,89</i>
<i>Sadržaji za zdravstveni turizam</i>	<i>4,00</i>	<i>4,01</i>	<i>2,85</i>	<i>3,66</i>
Skupovi i kongresi	3,68	3,63	2,94	3,54
Prosječno	4,46	4,22	2,99	4,46

Izvor: Blažević, B., Peršić, M., *Ocjena turističke ponude Kvarnera, Fakultet za turistički i hotelski menadžment, Opatija, Opatija/Wien, br. 1/2007., str.304-305; Blažević, B., Peršić, M., Istraživanje turizma destinacije, Fakultet za turistički i hotelski menadžment, Opatija, 2012., str.215.*

Većina elemenata turističke ponude turističke sub-regije Opatijska rivijera bilježi višu kvalitetu ponude, osim ponude izleta, nautičke ponude i sadržaja za zdravstveni turizam, iako je u nekim od ovih elemenata bolja od prosjeka Kvarnera. U nastavku su prezentirani oni elementi turističke ponude, koji se u turističkoj sub-regiji Opatijska Rivijera ističu po privlačnosti (top 10+) i sučeljuju s onim elementima koji su ispitanicima najmanje privlačni (top 10-).

Kao i na razini prosjeka Kvarnera tako se i u sub-regiji Opatijska rivijera kao najprivlačnija ističu prirodni elementi (ljepota krajolika i klima), a visoko su rangirane i šetnice, parkovi i zelene površine i očuvanost okoliša. Ne manje su značajni kadrovski resursi (ljubaznost zaposlenih u turizmu, ljubaznost stanovništva, znanje stranih jezika). Osjećaj sigurnosti i suradnje je također pozicioniran u top 10+, kao i lokalna gastronomija. Svi najprivlačniji elementi turističke ponude bilježe porast u odnosu na ocjenu iz 2006. i 2003. godine. Treba istaknuti da čistoća mora više nije rangirana u ovu kategoriju, što ukazuje na potrebu da se poduzmu mjere za otklanjanje ovog nedostatka.

Tablica 51: *Rang najprivlačnijih elemenata turističke ponude Opatijske rivijere*

Top (10 +)		Prosjek		
Rang 2011.	Elementi turističke ponude (ocjene)	2011.	2006.	2003.
1	Ljepota krajolika	5,68	5,66	4,46
2	Klima	5,64	5,29	4,29
3	Šetnice	5,50	5,06	
4	Ljubaznost zaposlenih u turizmu	5,46	4,99	
5	Ljubaznost stanovništva	5,31	4,91	3,75
6	Parkovi i zelene površine	5,31	5,10	3,69
7	Očuvanost okoliša	5,30	4,96	3,85
8	Znanje stranih jezika	5,28	4,79	
9	Osjećaj sigurnosti i zaštite	5,23	4,66	3,53
10	Lokalna gastronomija	5,06	4,87	

Izvor: Blažević, B., Peršić, M., *Ocjena turističke ponude Kvarnera*, Fakultet za turistički i hotelski menadžment, Opatija, Opatija/Wien, br. 1/2007., str.307; Blažević, B., Peršić, M., *Istraživanje turizma destinacije*, Fakultet za turistički i hotelski menadžment, Opatija, 2012., str.216.

No, daleko veću pozornost treba posvetiti onim elementima turističke ponude, koji su u istraživanju izdvojeni kao najmanje privlačni. Analizom tih elemenata koji su najlošije rangirani na razini turističke sub-regije Opatijska rivijera, može se uočiti da je u većini elemenata postignuto poboljšanje u odnosu na rezultate istraživanja 2006. i 2003. godine, osim kod nautičke ponude, sadržaja za zdravstveni turizam i gužvi na plažama, kod kojih je u ovom istraživanju prosječna ocjena niža u odnosu na prethodno. Parkirališta su ocijenjena kao veliki problem, koji bitno umanjuje kvalitetu ukupne ponude. Također se može zaključiti da donošenjem strateških odluka (izgradnja garaža, subvencioniranje parkirnih mjesta) isti problem se može ublažiti ili eliminirati.

Pozicija „skupova i kongresa“ na drugom (preposljednjem) mjestu posebno zabrinjava, pošto je Opatijska rivijera prepoznatljiva turistička destinacija, koja u ovom segmentu turističke ponude ima određenu tradiciju, dobar geoprometni položaj i mogućnosti razvoja, koje svakako treba iskoristiti. Još uvijek nije osigurana kvalitetna ponuda autohtonog suvenira, niti je podignuta razina ponude sportskih, zdravstvenih, zabavnih sadržaja i sadržaja za djecu. Gužve na plažama ukazuju da još nije dovoljno uloženo u proširenje kupališnog prostora, a trebalo bi poboljšati i kvalitetu lokalnog prometa

Tablica 52: *Rang najmanje privlačnijih elemenata turističke ponude Opatijske rivijere*

Top (10-)		Prosjek		
Rang 2011.	Elementi turističke ponude (ocjene)	2011.	2006.	2003.
1	Parkirališta	3,43	3,39	2,48
2	Skupovi i kongresi	3,68	3,63	
3	Suveniri	3,90	3,78	
4	Sportski sadržaji	3,92	3,77	2,62
5	<i>Nautička ponuda</i>	3,94	4,26	
6	<i>Sadržaji za zdravstveni turizam</i>	4,00	4,01	
7	<i>Gužve na plažama</i>	4,00	4,12	
8	Lokalni promet	4,05	3,95	2,62
9	Sadržaji za djecu	4,11	3,94	2,72
10	Zabavni sadržaji	4,19	3,77	2,66

Izvor: Blažević, B., Peršić, M., Ocjena turističke ponude Kvarnera, Fakultet za turistički i hotelski menadžment, Opatija, Opatija/Wien, br. 1/2007., str.308; Blažević, B., Peršić, M., Istraživanje turizma destinacije, Fakultet za turistički i hotelski menadžment, Opatija, 2012., str.217.

Posebno treba izdvojiti činjenicu da dolazi do pada kvalitete u ponudi zdravstvenoga turizma što zabrinjava, ako se zna da je Opatijska rivijera na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće bila po popularnosti druga najznačajnija destinacija zdravstvenog turizma, a zdravstveni turizam je danas jedan od najbrže rastućih oblika selektivne turističke ponude. Stoga u planovima razvoja treba pozicionirati zdravstveni turizam, kao jedan od prioriternih činitelja razvoja turističke sub-regije Opatijska rivijera.

172

2.8.3. Ocjena turističke ponude Grada Opatije u 2014. godini

U cilju ocjene dostignute razine turističke ponude u Gradu Opatiji, sredinom 2014. godine provedeno je anketno istraživanje među članovima Stručnog tima i Partnerskog odbora kako bi se prikupili stavovi ispitanika o tome, u kojoj mjeri je iskorištena resursna osnovica, povijesno nasljeđe i kadrovske mogućnosti za razvoj turizma. Cilj je ovog istraživanja nadograditi rezultate prethodnih istraživanja sa spoznajom svih dionika o neiskorištenim potencijalima u području turističkog razvoja. Istraživanje je provedeno temeljem anketnog upitnika a u cilju definiranja ranga pojedinog problema, na način da je ocjena 0 upućivala da problem ne postoji, dok su ocjene od 1 do 5 ukazivale na određeni intenzitet izraženosti problema. Ocjenom 1 se označavao problem koji je u području turističkog razvoja minimalno izražen, a ocjena 5 da je taj problem veoma visoko izražen i da mora imati prioritet u rješavanju, ako se želi postići ciljani turistički razvoj.

2.8.3.1. Problemi turističkog razvoja u Gradu Opatiji

Temeljem provedenog anketnog istraživanja u segmentu turističkog razvoja Grada Opatije, utvrđen je rang elemenata iskazanih prema intenzitetu izraženog problema, što istovremeno znači i pozicioniranje prioriternih mogućnosti njihova rješavanja, koje još nisu dovoljno iskorištene, a slijedom iskazanih elemenata u sljedećoj tablici.

Tablica 53: Rang ocjena elemenata značajnih za turistički razvoj Grada Opatije

1.	STVARANJE NOVIH MOTIVA DOLASKA TURISTA	3,76	21.	RADNO VRIJEME UGOSTITELJSKIH OBJEKATA	2,79
2.	OBJEKTI IZVAN FUNKCIJE	3,74	22.	ISKORIŠTENOST POVIJESNOG NASLIJEĐA U TURIZMU	2,76
3.	SADRŽAJI I KVALITETA PONUDE NA PLAŽAMA	3,65	23.	ORGANIZ. PONUDE USLUGA MEDICINSKOG TURIZMA	2,75
4.	AUTOHTONI SUVENIR	3,62	24.	PTROFILIRANOST PPOUDE TURISTIČKIH AGENCIJA	2,74
5.	SADRŽAJI ZA PRODULJENJE SEZONE	3,54	25.	DOSTATNOST SMJEŠTAJNIK KAPACITETA U ZALEĐU	2,70
6.	RAZNOLIKOST I KVALITETA ZABAVNIH SADRŽAJA	3,51	26.	DOSTATNOST KONGRESNIH DVORANA	2,56
7.	SEZONALNOST POSLOVANJA	3,43	27.	KVALITETA I RAZNOLIKOST SADRŽAJA PONUDE HOTELA	2,53
8.	DOSTATAN KAPACITET PLAŽA	3,42	28.	KVALITETA KONGRESNE PONUDE	2,50
9.	CJELOGODIŠNJE POSLOVANJE HOTELA	3,38	29.	ORGANIZIRANOST PONUDE PRIVATNOG SMJEŠTAJA	2,44
10.	DESTINACIJSKI MENADŽMENT U TURIZMU	3,28	30.	PRISUTNOST UTJECAJA TURISTIČKIH ZAJEDNICA	2,43
11.	DEFINIRANOST CILJNIH TRŽIŠNIH SEGMENTA	3,26	31.	RAZNOLIKOST I KVALITETA PONUDE IZLETA	2,42
12.	USKLAĐENOST PONUDE SA SUVREMENIM TRENDOVIMA	3,16	32.	DOSTUPN. INFORMACIJA GOST. PRIJE DOLASKA U DEST.	2,41
13.	PREPOZNTLJIVOST I KVAL. DOGAĐAJA U DESTINACIJI	3,16	33.	TURISTIČKA SIGNALIZACIJA	2,39
14.	KONGRESNI CENTAR	3,16	34.	ASORTIMAN PONUDE U RESTORANIMA	2,29
15.	RAZNOLIKOST I KVALITETA SPORTSKIH SADRŽAJA	3,11	35.	KVALITETA PONUDE U RESTORANIMA	2,25
16.	TURIST. VALORIZACIJA SVIH KULTURNIH DOBARA	2,94	36.	LOJALNOST GOSTIJU DESTINACIJI	2,08
17.	USKLAĐ. RAZINE CIJENA I KVALIT. PONUDE U TUR.	2,92	37.	DOSTATNOST SPA -WELLNESS CENTARA	1,94
18.	UKUPNA KVALITETA TURISTIČKE PONUDE	2,89	38.	RAZINA ZNANJA STRANIH JEZIKA ZAPOS. U TURIZ.	1,86
19.	RAZNOLIKOST I KVALITETA KULTURNIH DOGAĐAJA	2,81	39.	LJUBAZNOST STANOVNIŠTVA U DESTINACIJI	1,84
20.	NAUTIČKA PONUDA	2,81	40.	DOSTATNOST HOTELSKIH KAPACITETA	1,74
			41.	LJUBAZNOST OSOBLJA ZAPOSLENOG U TIRZMU	1,70

Izvor: Obrada rezultata anketnog istraživanja.

U gornjoj tablici su rangirani elementi značajni za turistički razvoj Grada Opatije. Od 41 ocjenjivanog elemenata turističke ponude Grada Opatije, njih 15 je prepoznato kao one kojima bi trebalo posvetiti prioritetnu pozornost u rješavanju (ocjene od 3,11 do 3,76), gdje se može izdvojiti nepostojanje novih motiva dolaska turista, objekti koji su već godinama izvan funkcije i mijenjaju sliku destinacije, nedovoljna kvaliteta i sadržaji ponude na plažama, autohtonost suvenira i općenito sadržaji za produljenje sezone. Posebno se osjeća nedostatak destinacijskog menadžmenta, čijim bi se djelovanjem znatno unaprijedila turistička ponuda Grada Opatije, ali i Opatijske rivijere kao turističke destinacije.

Navedeno traži koordinaciju događanja u području kulture, sporta, sportske rekreacije, zabavnih sadržaja i slično. Sljedećih 13 elemenata (ocjena od 2,5 do 2,94) su locirani od rednog broja 16 do 28 ukazuju na prepoznate probleme nešto manjeg intenziteta, koji su također značajna prioritetna područja rješavanja, dok preostali ocjenjivani elementi (ocjene od 1,7 do 2,44) nisu posebno izraženi, ali je poželjno stalno ulagati na sustavno unapređenje njihove kvalitete (red br. od 29 do 41). Povezivanjem rezultata ovog istraživanja s rezultatima prethodnih kvalitetnih istraživanja koja se provode od 2002., ali i analizom drugih elemenata turističkog razvoja, dolazi se do spoznaja značajnih za sastavljanje SWOT analize turizma Grada Opatije.

2.8.3.2. SWOT matrica – turizam

Da bi se osigurao globalni pregled nad svim utjecajnim činiteljima koji predstavljaju input u strateško planiranje nužno je izraditi SWOT matricu i prepoznati interne i eksterne utjecajne činitelje na razvoj turizma. Izradu SWOT matrice treba temeljiti na analizi postojećeg stanja i rezultatima provedenog anketnog istraživanja od 2002. do 2014. godine, uz uvažavanje stabla problema tj. neiskorištenih mogućnosti turističkog razvoja unutar svih utjecajnih činitelja.

Tablica 54: SWOT matrica– Turizam

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Povoljan geografski položaj • Blizina emitivnih turističkih tržišta • Tradicionalna povezanost sa Srednjom Europom • Imidž prve dame hrvatskog turizma • Arhitektura parkova • Privlačnost austrougarske urbane arhitekture (vile, hoteli) i ugodaja • Prepoznatljiva kongresna destinacija za manje skupove (nacionalni okvir) • Mediteranska klima • Kvaliteta mora, zraka i vode za piće • Važnost talasoterapije za zdravlje • Tradicija zdravstvenog turizma • Hoteli visoke kategorije sadržajno prilagođeni potrebama gostiju • Obrazovna struktura kadrova u turizmu • Dobra suradnja Grada i Turističke zajednice • Resursna osnova zaleđa za razvoj ruralnog i sportsko-rekreativnog turizma 	<ul style="list-style-type: none"> • Objekti izvan funkcije • Turistički sadržaji za cjelogodišnje poslovanje • Standardni motivi dolaska turista • Nedovoljno iskorišteni potencijali za razvoj zdravstvenog, ruralnog i nautičkog turizma • Neinovativan i neinventivan turistički proizvod • Nedostatne mjere JLS i PGŽ-a za poticanje cjelogodišnjeg poslovanja • Plaćanje naknade za parkiranje nije svugdje prilagođeno turistima (plaćanje karticama, papirnatim novčanicama) • Nedovoljno osmišljena i umrežena zdravstveno-turistička ponuda • Kongresni centar većeg kapaciteta (za 1000 i više sudionika) • Turistička valorizacija kulturnih dobara • Raznolikost zabavnih sadržaja i događaja u destinaciji • Sadržaji, kapacitet i ponuda na plažama • Prihvatanje i prepoznavanje autohtonih suvenira, te drugih oblika autohtone ponude • Avio-gosti • Noćni život • Sportski sadržaji • Podrška gospodarstvenika u sufinanciranju velikih turističkih manifestacija • Programska i dinamička neusklađenost događaja u destinaciji uzrokovana nedostatkom koordinacije (destinacijski menadžment) • Niska potrošnja po turistu (atraktivnost ponude) • Radno vrijeme turističko-ugostiteljskih objekata • Akcijski plan razvoja turizma Opatije • Energetska efikasnost turističkih objekata

PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> • Korištenje povijesnog nasljeđa u turizmu • Globalno prisutan rast potražnje za <i>wellness</i> i SPA uslugama, uslugama medicinskog, nautičkog, kongresnog i obiteljskog turizma, sportskim događajima i raznim oblicima sportske rekreacije • Atraktivna događanja temeljena na promociji autohtonih proizvoda i povijesnog nasljeđa • Greenfield i brownfield investicije – ulaganja u turizam • Rastući trend povratka prirodi, ruralnim područjima, zdravom životu i zdravoj prehrani (inovativna turistička ponuda u zaleđu - poljoprivredna proizvodnja, tradicionalne vještine i znanja, te prirodne atraktivnosti kao resursi) • Sudjelovanje turista u poljoprivrednim radovima, branju proizvoda i ostalim aktivnostima • Mreža biciklističkih i pješačkih staza, te ostalih rekreativnih sadržaja (eko pristup) • Stvaranje prepoznatljivog identiteta destinacije na bazi autohtonih proizvoda (npr. marun) • Inovativni oblici hotelskog smještaja (difuzni, butik za pse, za misaone igre, za djecu, edukacijski hoteli i sl.) i ostalih vrsta smještaja prikladnih za ruralna područja • Novi kreativni projekti Grada (npr. Slatina – ljetno središte grada) • Zajednički projekti Grada i privatnog sektora (JPP i dr.) • Inovirani turistički proizvod destinacije kao motivi dolaska novih ciljnih skupina turista • Umrežavanje sa drugim turističkim destinacijama radi unapređenja povezanosti sa međunarodnim zračnim lukama (organizirani prijevoz i srodne usluge) • Malo i srednje poduzetništvo i obrtništvo u turizmu • Osmišljavanje i umrežavanje (klasterizacija) prepoznatljivih selektivnih oblika turizma destinacije (zdravstveni, ruralni, kongresni, nautički ...) • Međunarodno edukacijsko središte za turizam, održivi razvoj, europske integracije i biotehnologije • Ustrojavanje destinacijskog menadžmenta (DMO, DMC...) • Osnaživanje uloge policajca u zajednici (sigurnost) 	<ul style="list-style-type: none"> • Utjecaj krize na turističko tržište • Konkurencija novih turističkih destinacija i proizvoda • Neusklađenost turističke ponude sa suvremenim turističkim trendovima • Nefleksibilnost u prilagodbi zahtjevima suvremene turističke potražnje • Potencijalna veća zagađenja mora i zraka • Poljoprivreda zaleđa koja se ne bazira na eko uzgoju potencijalna je opasnost za čistoću mora, zraka i vode za piće • Prometni problemi

Izvor: Obrada rezultata anketnog istraživanja.

Temeljno je polazište SWOT analize u traženju odgovora na pitanje, kako eliminirati slabosti i pretvoriti ih u snage, kako prijetnje pretvoriti u prilike, a snage usmjeriti da bi se bolje iskoristile prilike. Stoga su se najprije sagledavale snage i slabosti (interni pristup), a zatim prilike i prijetnje (eksterni utjecaji), a sve kako bi se pozicionirale polazišne mogućnosti daljnjeg razvoja. Za razvoj turizma je od posebnog značaja slijediti načela održivog razvoja, što znači da se ekonomski aspekt svakog projekta i sadržaja sagleda i s aspekta njihova utjecaja na okoliš i zajednicu, što mora biti temeljno polazište ove Strategije. Primjenom SWOT matrice moguće je ocijeniti polazišta za ocjenu uspješnosti implementacije vizije, pojedinačnih ciljeva, te strateških prioriteta razvoja Grada Opatije.

2.9. Analiza razvojnih izazova Grada Opatije

Prepoznati problemi koji ukazuju na nedovoljno korištenje resursne osnovice u osnovi predstavljaju razvojne izazove koje treba na adekvatan način percipirati u strateškom promišljanju razvoja Grada Opatije. Temeljeno na rezultatima analize stanja i sagledavanjem strateških dokumenata od globalne do lokalne razine, pristupilo se anketnom istraživanju članova Stručnog tima i Partnerskog odbora, a u cilju da se prepoznaju pojedinačni razvojni problemi svake ciljne skupine i sastavi SWOT analiza, kao temeljni input u postavljanje smjernica strateškog promišljanja razvoja. Navedeno je bilo polazište za sagledavanje prioritetnih ciljeva razvoja Grada Opatije, temeljenih na jasno identificiranim problemima i prioritetnim postupcima njihova rješavanja, što je od strane svih ciljnih skupina uključenih u istraživanje prepoznato kao razvojni izazov, pa su temeljen navedenog članovi istraživačkog tima sastavili "*Stablo razvojnih izazova Grada Opatije*",³²⁴ a na način kako to prikazuje sljedeća slika.

Naime, stablo problema predstavlja sustavan pristup u prezentiranju veza i odnosa, povezanih u interaktivnom pristupu koji treba slijediti u postizanju ciljeva održivog razvoja, a naglašavajući svu složenost tih odnosa, koje treba uvažavati u definiranju ciljeva, strateških prioriteta i mjera za njihovo operativno rješavanje. Da bi se moglo sastaviti stablo problema korišteni su rezultati prethodnih istraživanja, koje su u ovom kontekstu za potrebe Grada Opatije provodili članovi istraživačkog tima (npr. projekt *Ocjena turističke ponude Kvarnera* sa rezultatima iz 2003., 2006., i 2011. godine³²⁵), čiji su analitički podaci dragocjeni za sagledavanje razvojnih tendencija pojedinih oblika turističke ponude Opatije, Opatijske rivijere i turističke destinacije Kvarner, kao okvirima u kojima Grad Opatija djeluje. Kako je turizam za Grad Opatiju bio pokretač gospodarskih aktivnosti, on je na poseban način obilježio dosadašnji razvoj Grada Opatije.

No, kako turizam nije i ne može biti jedini razvojni izazov Grada Opatije, istraživački tim je sredinom 2014. godine proveo specifična anketna ispitivanja s članovima Stručnog tima i Partnerskog odbora u cilju utvrđivanja ranga razvojnih izazova Grada Opatije. No uz to je održano niz intervjua, te konzultirani razvojni dokumenti ključnih gospodarskih subjekata, organizacija, udruga, klubova i jedinica javnog sektora, a sve s ciljem da se u cijelosti sagleda istraživana problematika. Zbog velikog značaja turizma za razvoj Grada Opatije i zbog izrazito niske razine razvoja eko-poljoprivrede i otvorenih mogućnosti turističke valorizacije autohtonih sorti, proizvoda i običaja, konzultirani su strateški razvojni dokumenti i aktivnosti Lokalne akcijske grupe „*Terra Liburna*“, Udruge „*Lovranski marun*“ i drugo.

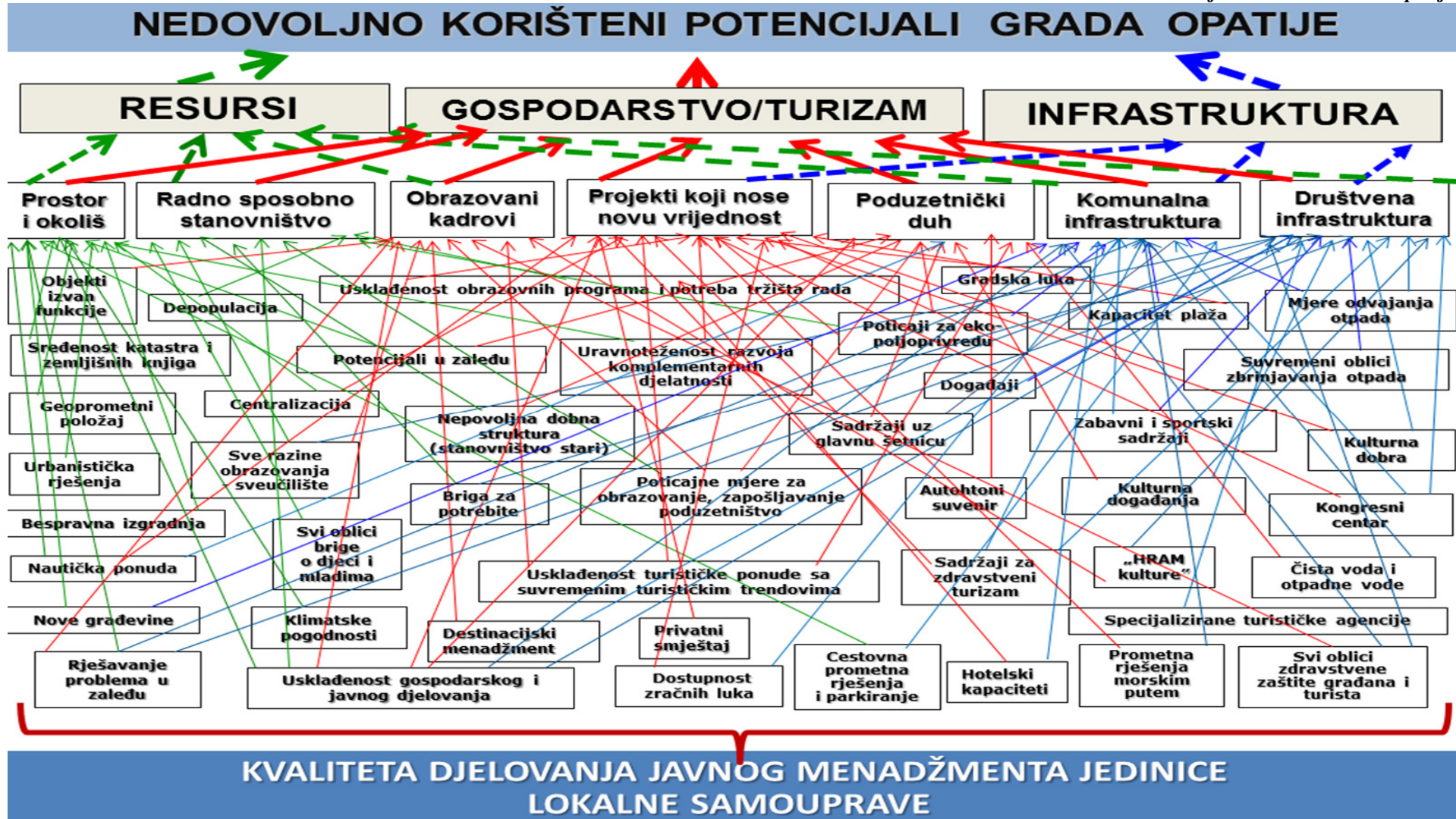
³²⁴ Razvojni izazovi su u osnovi ključna problemska žarišta gotovo svih urbanih sredina, koja ujedno predstavljaju i polazišta za promišljanje njihova budućeg razvoja.

³²⁵ -Blažević, B., Peršić, M. (red.), (2004), „Ocjena turističke ponude Kvarnera“, rezultati prve faze istraživanja na projektu 011603 „Turistička regionalizacija u globalnim procesima“, časopis „Tourism and Hospitality Management“ Faculty of Tourism and Hospitality Management & WIFI Wien / Opatija, Vol. 10; br. 1/2004.

- Blažević, B., Peršić, M., (red), (2007), „Ocjena turističke ponude Kvarnera“, rezultati prve faze istraživanja na projektu 011603 „Turistička regionalizacija u globalnim procesima“, časopis „Tourism and Hospitality Management“ Faculty of Tourism and Hospitality Management&WIFI Wien/Opatija, T.E.I. Thessaloniki, Vol. 13; br. 1/2007.

- Blažević, B., Peršić, M., (red), (2012), „Istraživanje turizma destinacije“, Faculty of Tourism and Hospitality Management, Opatija.

Slika 18: *Stablo razvojnih izazova Grada Opatije*

Izvor: Rezultat istraživanja autora.

Na prethodnoj slici je na transparentan način predstavljen sustav razvojnih izazova, do čega se došlo sustavnim istraživanjem karaktera problema i njihova intenziteta. Do ovih se spoznaja došlo tijekom održavanja radionica sa svim relevantnim interesnim skupinama, kako bi se na optimalan način mogla definirati misija, vizija, ciljevi i strateški prioriteti razvoja Grada Opatije. Tako prepoznati razvojni problemi stavljeni su u logičan međusobni odnos kroz mrežu pristupa njihovu rješavanju. Prethodna tablica se može čitati i po *bottom-line* i po *top-down* načelu. Naime, prema *bottom-line* načelu se prezentiraju svi otvoreni problemi koje sustavno treba rješavati. Da bi se to moglo, nužno ih je grupirati kako bi se došlo do strateških prioriteta, usmjerenih na rješavanje temeljnih ciljeva. U tu svrhu se slijedilo *top-down* načelo te su se odrednice definirale kroz tri glavna područja, a to su prepoznati razvojni izazovi Grada Opatije:

- ***korištenje prirodnih i ljudskih resursa***
- ***iskorištenost gospodarskog / turističkog potencijala***
- ***komunalna i društvena infrastruktura.***

Korištenje prirodnih i ljudskih resursa jedan je od temeljenih razvojnih izazova, koji su analizirani u cilju predlaganja mogućnosti njihova boljeg korištenja u budućnosti. Problematika korištenja prostora je veoma značajna iz razloga što Grad Opatija raspolaže uskim obalnim prostorom kojeg treba racionalno koristiti, ali i značajnim prostorom u zaleđu kojeg treba razvojno usmjeriti, kroz bolju suradnju obalnog prostora i zaleđa. Naglasak je na stvaranju uvjeta za poboljšanje kvalitete i uvjeta života građana. Tu se prvenstveno misli na sredenost katastra i zemljišnih knjiga, djelovanje u pravcu stavljanja u funkciju svih onih objekata koji su već godinama izvan funkcije a mogli bi značajno doprinijeti gospodarskom razvoju Grada Opatije. Zbog orijentacije na turizam, od posebnog je značaja zaštita morskog okoliša, ali i primjenu suvremenih metoda zbrinjavanja i odvajanja otpada po standardima EU-a. Svakako treba onemogućavati bespravnu gradnju te podizati uvjete za život i rad građana kroz urbano opremanje stambenih zona.

Što se ***ljudskih potencijala*** tiče, treba naglasiti da Grad Opatija ima rijetko povoljne mogućnosti da biraju najbolje kadrove, jer raspolaže sve obrazovne mogućnosti usmjerene na zadovoljenje svih razina potreba turističke djelatnosti, ali i struka značajnih za prateće djelatnosti. Pored toga, se temeljem analize razvoja broja, strukture i obrazovne razine stanovništva došlo do spoznaje da je prisutna depopulacija i da se nedovoljno koristi činjenica da Opatija treba postati ***SVEUČILIŠNI GRAD*** tako se pozicionirati na intelektualnoj karti svijeta, a na način da se razvija u skladu sa svjetskim trendovima, te da uvažava povijesno nasljeđe po kojem su kvalitetni opatijski kadrovi još uvijek prepoznatljivi na nacionalnom planu, ali i u inozemstvu. Stoga ljudske potencijale treba sagledavati prvenstveno s pozicije njihova doprinosa ukupnom razvoju Grada Opatije. To nameće potrebu donošenja kvalitetnih mjera depopulacijske politike, razvoj novih obrazovnih programa i drugih uvjeta, kako bi se obrazovni sustava što više približio potrebama tržišta rada.

Iskorištenost gospodarskog potencijala nije na optimalnoj visini, prvenstveno zato jer nema dovoljno projekti koji nose novu vrijednost i koji bi se tržišno mogli valorizirati puno uspješnije od tradicionalnog pristupa koji se sustavno prakticira. Potrebno je razviti poduzetnički duh kod svih slojeva gospodarstvenika, s posebnim naglaskom na malo i srednje poduzetništvo, a u tom kontekstu su potrebne poticajne mjere i promjene u poreznoj politici. Razlog što to do sada nije bolje iskorišteno može proizlaziti iz činjenice što do sada nije bila jasno definirana vizija i strategija gospodarskog razvoja, a i zbog činjenice izrazito visoke ovisnosti o turizmu, koji je izgubio ranije razvijene oblike cjelogodišnjeg poslovanja, što

značajno utječe na druge gospodarske grane, ali i na kvalitetu života stanovništva, do čega dovodi i visoka razina sezonalnosti u zapošljavanju, te onemogućava uravnoteženi razvoj komplementarnih djelatnosti te razinu potrošnje u trgovinama.

Posebno veliki neiskorišteni potencijal je u području eko-poljoprivrede, što za Opatijsku / Liburnijsku rivijeru može stvarno predstavljati projekt koji nosi novu vrijednost i dobro se uklapa koncepciju razvoja turizma najviše kvalitete, a istovremeno doprinosi usklađenosti gospodarskog razvoja priobalja i zaleđa. U skladu s time nužno je ulagati u zaštitu autohtone proizvodnje i promoviranje autohtonih sorti, čije značenje na turističkom tržištu stalno raste. Problem se očituje i u niskoj razini investicija uopće, a posebno onih u nove sadržaje i podizanje kvalitete ponude. Relativno visoka razina razvoja društvenih djelatnosti nije istovremeno podržana razinom gospodarskog razvoja, što dovodi do problema financiranja, što može umanjiti dostignutu razinu kvalitetu života i rada stanovništva. Odlazak kompetentnih menadžera još uvijek nije značajno izražen, no može biti ako se navedeni problemi ne riješe. Treba razviti sustav mjera za otklanjanje neusklađenosti gospodarskog razvoja priobalja i zaleđa, te gospodarskog i javnog djelovanja.

Mnoge gospodarske i druge aktivnosti u Gradu Opatiji počivaju na *turizmu*, koji se suočava s brojnim problemima (objekti izvan funkcije, sezonalnost, zastarjeli turistički proizvod, nedovoljno iskorišteni potencijali za razvoj zdravstvenog, ruralnog, nautičkog i edukacijskog turizma ...), kao i nedostatne mjere za poticanje cjelogodišnjeg poslovanja. Posebno se to uočava u segmentu zdravstvenog, kongresnog, kulturnog ruralnog i sportsko-rekreacijskog turizma, čije su mogućnosti za produženje turističke sezone ogromne uz potrebu da se osigura koordinacija svih subjekata na razini destinacije (DMO, DMC...), prvenstveno u financiranju velikih projekata i sl. Slijedom navedenog, više treba poraditi na organiziranom dovođenju avio-gostiju (organizirani oblici komunikacije sa zračnim lukama), na povratku noćnog života te unapređenju svih oblika ponude zabavnih i sportskih sadržaja i tome prilagođeno radno vrijeme uslužnih djelatnosti. Tek nakon što se osiguraju kvalitetni sadržaji, podignuti će se razina (sada niske) potrošnje po turistu, kroz razvoj novih proizvoda i načina njihove ponude.

Komunalna i društvena infrastruktura predstavljaju okruženje u kojem se planovi mogu uspješno ostvarivati. Zbog nedovoljno razvijene komunalne infrastrukture i nedostatne valorizacije mogućnosti društvene infrastrukture, usluge za stanovništvo nisu na onoj razini, koja bi bila primjerena Gradu Opatiji. To se prvenstveno odnosi na nedostatke cestovne infrastrukture (u planu Liburnijska zaobilaznica), neusklađenost gospodarenja otpadom s EU standardima, te nedovršen sustav odvodnje otpadnih i oborinskih voda, te ograničena primjena alternativnih oblika energije. Do sada nisu ekonomski dovoljno korišteni kulturno-povijesni potencijal, osobe s invaliditetom još uvijek nailaze na mnogobrojne prepreke. Sve navedeno ukazuje da sada relativno dobar sustav društvenih djelatnosti treba sustavno unapređivati, a sve kako bi Opatija postala grad po mjeri čovjeka, ugodna destinacija za rad, boravak i privlačna turistima visoke kupovne moći.

**MISIJA, VIZIJA I
STRATEŠKI CILJEVI
RAZVOJA GRADA
OPATIJE**

3. MISIJA, VIZIJA I STRATEŠKI CILJEVI RAZVOJA GRADA OPATIJE

Strategija razvoja Grada Opatije je temeljni dokument i plan za ostvarenje ciljeva, a temelji se na ocjeni postojećeg stanja, jasno definiranoj misiji i viziji, te na njima utemeljenim strateškim ciljevima i strateškim prioritetima razvoja, koji su detaljnije razrađeni kroz mjere temeljem kojih se kroz dugoročno plansko razdoblje projicira razvoj, temeljen na kriterijima od značaja za općedruštveni i gospodarski razvoj. Razdoblje obuhvata je definirano sukladno realnoj potrebi preobrazbe Grada Opatije, kao sustava koji se na regionalnom i nacionalnom planu mora prilagoditi zahtjevima Lisabonske strategije i strategije "Europa 2020", a vezano uz ulazak Hrvatske u Europsku uniju.

3.1. *Pristup strateškom planiranju razvoja Grada Opatije*

Strategija razvoja Grada Opatije polazi od analize stanja, čiji su rezultati prezentirani u okviru prve faze istraživanja. Sada se pristupa prezentiranju rezultata druge faze istraživanja, koja se odnosi na misiju, viziju, ciljeve i strateške prioritete razvoja, da bi se u okviru treće faze prezentirale mjere kojima će se poticati razvoj, kao i kriteriji za izbor projekata razvoja, te usklađenost ciljeva razvoja Grada Opatije s višom razinom ciljeva (od Primorsko-goranske županije do nacionalne i EU razine), zatim modeli i izvori financiranja te način provođenja Strategije razvoja. U izradi strategije uvažavana su temeljna načela, uobičajena u planiranju razvoja jedinica lokalne samouprave i izradi strategija.

Naglasak je stavljen na poticanje aktivnosti od interesa za najširu javnost (zajednica), što se osiguralo uključivanjem predstavnika javnog, civilnog i gospodarskog života Grada Opatije, što se operativno provodilo kroz suradnju znanstveno-stručnog tima i partnerskih skupina. Strategija se temelji na koncepciji održivog razvoja, a to je razvoj koji zadovoljava potrebe sadašnje generacije i pri tome ne umanjujući mogućnost budućim generacijama da zadovolje svoje potrebe, dakle svima na korist, a nikome na štetu. U izradi strategije se uvažavala društvena stvarnost, mogućnosti tržišta, potrebe građana, te potreba da strateške programske aktivnosti budu usklađene s potrebom zaštite i unapređenja odnosa prema okolišu. Na polazištima definiranim vizijom razvoja određeni su ciljevi i prioriteti kako bi se razradom provedbenih mjera osigurala njihova realizacija s krajnjim ciljem ostvarenja blagostanja stanovništva Grada Opatije.

Strategija razvoja Grada Opatije je zajednički proizvod članova Istraživačkog tima te članova Stručnog tima i Partnerskog odbora, odnosno svih interesnih skupina Grada Opatije. Sve prikupljene informacije su obrađene znanstvenim metodama te prezentirani u formi uobičajenoj u izradi strategija. Prezentirani rezultati su odraz uloženi zajedničkih napora na prepoznavanju temeljnih problema i traženju najboljeg puta za njihovo rješavanje. Temeljna svrha ovakvog pristupa strateškom planiranju je osiguranje pretpostavki za podizanje kvalitete življenja građana, podizanjem razine ekonomske moći i konkurentnosti gospodarstva, te drugih pogodnosti, koje će osigurati viši nivo zadovoljstva potreba stanovništva i turista, a sve je to prezentirano kroz misiju, viziju i strateške ciljeve razvoja Grada Opatije.

Naglasak je na elaboriranju mogućnosti razvoja programa i projekata, te strateških kapitalnih investicija u gospodarstvu, komunalnoj i društvenoj infrastrukturi. U svim segmentima izrade strategije je bio prisutan naglasak na sagledavanje potreba lokalne zajednice i utjecaja projekata, programa, sadržaja i aktivnosti na podizanje kvalitete života stanovnika i uspješan gospodarski razvoj. Naglasak je stavljen na sinergijski učinak djelovanja svih interesnih skupina i zadovoljenja njihovih želja i potreba. U tom su procesu uvažavana polazišta postojećeg stanja, konzultirani su strateški razvojni dokumenti od nacionalne do lokalne razine, te njihova usuglašenost s globalnim i EU smjericama razvoja. Sastavljanjem SWOT matrice definirani su okviri na koje treba djelovati instrumentima strateškog planiranja, a na putu da se ostvare polazišta iz vizije, strateških ciljeva i razvojnih prioriteta te operativnog pristupa u predlaganju mjera i prepoznavanju indikatora, temeljem kojih će se moći mjeriti ostvaruje li se strategija u definiranoj jedinici vremena.

Detaljniji elementi strateškog pristupa rješavanju problema se u osnovi temelje na izboru načina i mogućnosti za **poticanje gospodarskog razvoja i partnerstva** što se realizira kroz korištenje svih mogućnosti u povezivanju relevantnih subjekata kroz *privatno–privatno* partnerstvo, *javno–javno* partnerstvo, a najčešće kroz *javno–privatno* partnerstvo. Argument za uspostavu partnerstava proizlazi iz opće percepcije da građani u zrelim demokracijama mogu biti aktivni i punopravni sudionici ne samo u političkoj praksi nego i u svakodnevnim procesima razvoja njihovih zajednica. Razvojne potrebe su općenito kompleksne i uključuju velik raspon gledišta i interesa. One zahtijevaju integrirana rješenja koja uzimaju u obzir mnogobrojne čimbenike. Partnerstva pružaju prirodni okvir u kojem se susreću akteri iz različitih interesnih skupina. Svrha partnerstva je, velikim dijelom, da razvije društveni kapital za budući razvoj. Općenito korištena definicija je da je partnerstvo proces stalne suradnje u kojem se susreću sudionici u procesu razvoja iz privatnog i javnog sektora (u svim kombinacijama) koji predstavljaju lokalnu zajednicu kako bi definirali, osigurali sredstva i realizirali zajedničku viziju. Grad Opatija će svojim potencijalnim investitorima nuditi potporu kod traženja novih partnera.

Daljnji značajan korak djelovanje usmjeren je na problematiku **poticanja umrežavanja** s naglaskom na sve horizontalne i vertikalne oblike umrežavanja između sudionika na strani ponude. Cilj je ovakvog pristupa umrežavanju postizanje raznolikog asortimana ponude u svim segmentima gospodarstva, javnog sektora i društvenih djelatnosti. Za postizanje prosperiteta potrebno je razvijati one gospodarske djelatnosti, koje će se temeljiti na višoj razini kvalitete od postojeće, te u osmišljavanju novih, kreativnijih oblika ponude. S povezivanjem (umrežavanjem) velikog broja manjih sudionika ponude i omogućavanjem da jedinstveno nastupaju na tržištu, ostvarit će se pretpostavke za ostvarenje više razine konkurentnosti na tržištu, a moći će se privući i nova tržišta. Umrežavanjem svih sudionika na tržištu stvorit će se pretpostavke za djelovanje sinergijskog procesa, kao nove snage, koja će potaknuti razvoj novih proizvoda i usluga, što znači i oblikovanje sasvim novog i prepoznatljivog asortimana ponude.

Zbog ograničenih financijskih mogućnosti, nužno je iznalaziti nove oblike **financiranja projekata** kroz *javno–javno* i *javno–privatno* partnerstvo, ali i kroz iznalaženja povoljnih mogućnosti financiranja izvan lokalnih okvira (EU projekti, projekti ministarstava, javni natječaji...). Prioritet trebaju imati oni projekti i djelatnosti, koji se ocijene tržišno prihvatljivima, jer osiguravaju razvoj gospodarstva, a posebno djelatnosti koje se mogu valorizirati kroz turizam (autohtona proizvodnja i autohtoni proizvodi, eko-poljoprivreda, kulturna, sportska i srodna događanja). Sustavom poticaja treba osiguravati preduvjete za razvoj malog poduzetništva i općenito za poticaj svim oblicima privatne inicijative. Osim toga

treba stvarati poticajno okruženje i za velike gospodarske sustave, na način da se djeluje na nacionalne i regionalne propise, ali i da se stimulira prihvaćanje međunarodno prihvaćenih standarda u gospodarstvu i održivom razvoju.

Ovim dokumentom treba osigurati elemente kojim će se osigurati *kontinuitet upravljanja razvojem Grada Opatije*, što nedvojbeno obvezuje Istraživački tim, ali na jednak način članove Stručnog tima i Partnerskog odbora, koji ovaj dokument trebaju prihvatiti kao vlastiti i operativno provediv. To načelo obvezuje na stalnost skrbi nad započetim, što znači da nositelji razvojne politike trebaju do kraja ostvarivati programe koje su započeli te dugoročno odabirati, koristiti i mijenjati razvojne instrumente kojima će korisnike resursa usmjeravati prema potpuno održivom korištenju. Područje Grada Opatije će se tako zaštititi od povremenih i djelomičnih, a time redovito štetnih zahvata gospodarske, prostorne, komunalne, demografske, socijalne i drugih politika koje moraju imati svoj dugoročan kontinuitet.

3.2. Misija i vizija Grada Opatije

Misija Grada Opatije mora dati odgovor na pitanje "Zašto postojimo i koji su nam glavni ciljevi i ključne informacije na putu do uspjeha – koja je naša uloga u društvu, odnosno koje potrebe u tom društvu trebamo zadovoljiti". Do misije Grada Opatije došlo se interaktivnim pristupom traženja odgovora na gornja pitanja, u čemu su sudjelovali svi sudionici istraživanja, pa je predložena u sljedećem obliku i sadržaju.

Grad Opatija je jedinica lokalne samouprave koja vodi poslove prostornog i urbanističkog planiranja te osigurava uspješnost odvijanja komunalnih djelatnosti. Vodi brigu o uvođenju uspješnih programa od značaja za rad i razvoj djece i mladih, njihovom slobodnom vremenu, obrazovanju i profesionalnom razvoju. Podupire programe socijalne skrbi i vodi računa o osobama treće dobi, posebno o potrebama starih i nemoćnih. Stvara uvjete za kulturni razvoj, brigu o okolišu, te osigurava zaštitu i spašavanje. Odgovorno upravlja javnim dobrima, te transparentno prezentira informacije o radu javnog menadžmenta i subjekata u vlasništvu grada. Donosi i provodi mjere od značaja za rast gospodarstva i za turistički razvoj uz uvažavanje povijesnog nasljeđa i suvremenih svjetskih trendova. Sustavno djeluje na unaprjeđenju kvalitete života i rada svojih građana.

Vizija je sažeti prikaz budućeg željenog stanja u Gradu Opatiji, a treba pružiti odgovor na pitanje gdje vidimo Grad Opatiju do 2020. godine. Vizija se tako pojavljuje kao polazište i odredište u procesu strateškog planiranja i u implementaciji strateškog plana, pa se vizija tretira kao smjer i putokaz ka željenom cilju. Kojim putem treba krenuti da bi se u određenom vremenskom razdoblju stiglo na odredište. Vizija Grada Opatije je definirana kroz višeslojni interaktivni pristup ovoj problematici, u čemu su sudjelovale sve ciljne skupine, a na konačni sadržaj vizije su utjecali i građani, koji su članovima Istraživačkog tima dostavili veoma korisne sugestije, koje su prihvaćene, te je u konačnici vizija definirana kako slijedi.

Opatija, grad prepoznatljivog identiteta, jedinstvenog spoja srednjoeuropske kulture i mediteranskog duha, gostoljubiva, konkurentna i atraktivna turistička destinacija koja pruža raznovrsne sadržaje i nezaboravne doživljaje; sveučilišni grad koji njeguje izvrsnost i potiče inovativnost, slijedi načela održivog razvoja te osigurava uvjete za siguran i kvalitetan život zajednice.

Tako prihvaćenu viziju razvoja mogli bi podijeliti na nekoliko važnih strateških odrednica za Grad Opatiju. Prvenstveno se ovom vizijom ukazuje na potrebu da Grad Opatija svojim građanima *osigura siguran i kvalitetan život*, a mjereno općom sigurnošću, očuvanim okolišem i sređenom komunalnom i društvenom infrastrukturom, visokokvalitetnim sadržajima turističke ponude, pripadnosti prijestolnicama kulture i zajednici sveučilišnih gradova, a s minimalnim brojem najugroženijih slojeva stanovništva. Osigurati uvjete za visoku kvalitetu života znači stvoriti uvjete za život po mjeri čovjeka. Podrazumijeva Grad Opatiju kao zdravu, sigurnu, održivu zajednicu i pogodno mjesto za život, rad i rekreaciju. Grad je posvećen promicanju zdravog životnog stila i stvaranju prvoklasnih rekreacijskih mogućnosti, infrastrukture i programa. Kvaliteta života znači dobro zdravlje, zadovoljavajuće prihode i razvoj obitelji. To su tri glavna čimbenika koja su, uz posao i obrazovanje, preduvjet dobrog života.

Samo *razvijeno gospodarstvo* može osigurati kvalitetan život stanovnika, učiniti im život zadovoljnim sa dostatnim prihodima te učiniti privlačnim čitavo područje grada ne samo stanovništvu nego i turistima i posjetiteljima. Grad Opatija želi podići razinu kvalitete života za svoje stanovnike i turiste, koji će sa veseljem doći posjetiti mirnu, kulturnu, ugodnu i uređenu destinaciju s visokom kvalitetom ponude. Očuvati *okoliš* i unapređivati komunalnu i društvenu infrastrukturu posebno se naglašava jer je očuvan okoliš pretpostavka visoke kakvoće života, a povezan s turističkom ponudom i atrakcijama, kao i s uvjetima za život na području Grada Opatije. Stvoriti ekonomski razvijeno obrazovno i turističko središte podrazumijeva razvijeno gospodarstvo i poduzetništvo, temeljeno na visokokvalitetnom cjelogodišnjem turizmu, znanju i obrazovanju.

U centru promišljanja je stanovnik Opatije, što privremeno može biti i turist koji tu privremeno boravi. Naglasak je na rješavanju konfliktnih situacija u slučajevima kada se interesi turističkog razvoja u nekim razvojnim opcijama ne poklapaju s interesima lokalnog stanovništva, na način da se prednost daje potrebama i interesima stanovništva. Naglasak je na razvoju turizma najviše kategorije, koji treba osigurati blagostanje domicilnom stanovništvu,

što nalaže cjelogodišnje poslovanje, bogatstvo sadržaja od značaja i za turiste i za domicilno stanovništvo, što se posebno može prepoznati kroz sadržaje zdravstvenog turizma.

Razvitak treba osiguravati u kontinuitetu, na način da se strategija ostvaruje dinamički uz uvažavanje povijesnog naslijeđa, resursne osnovice, tržišnih trendova, te očekivanja u budućnost. Razvitak ni u jednoj točki ne počinje od ničega nego se budući razvitak oslanja na već postojeće okolnosti, uvjete i temelje. Tako se i razvoj Opatije treba osloniti na ono što su prethodne generacije stvorile. A toga nije malo. Izgrađeni su hoteli, vile, prometnice, šetnice posebno atraktivan Lungomare i uopće uvjeti za jedan bogat i sadržajan život već sada, kao i pretpostavka za daljnji razvoj. Razvitak Grada Opatije mora cjelovito obuhvatiti i područje omeđeno ne samo upravno-administrativnim granicama, već prvenstveno prirodnim i gospodarskim uvjetima čitave Opatijske / Liburnijske rivijere (od Brseča do Voloskog uz korištenje potencijala zaleđa i Parka prirode Učka).

Turistička destinacija izvrsnosti podrazumijeva Opatiju kao integralni fenomen, što znači da svi dijelovi jedne cjeline, jedne ponude, ili jednog područja, moraju biti razvijeni na približno jednakom nivou kvalitete. U slučaju različitih klasa kvalitete postoji tendencija ujednačavanja na nižoj kvalitetnoj razini, što u praksi znači, da niska kvaliteta jednog dijela utječe na snižavanje kvalitete drugog visokokvalitetnog dijela, a ne obratno. Zato je borba za kvalitetu nastojane da se u jednom procesu koji neprestano traje, povisi opća razina kvalitete i energično nastojanje da se na opću razinu kvalitetu dovedu svi oni dijelovi koji u kvaliteti zaostaju. To znači da velike kvantitativne razvojne ambicije, a inspirirane i organizirane od nekompetentnih ljudi, mogu vrlo brzo sniziti opću kvalitetu življenja domaćih stanovnika i degradirati kvalitetu turističke klijentele, što svakako ne bi pripadalo prethodno spomenutoj viziji.

Razvoj Grada Opatije se promišlja u ravnoteži povijesnog naslijeđa i suvremenih trendova, a temeljeno na resursnoj osnovici i drugim pogodnostima koje treba iskoristiti u koncipiranju asortimana ponude, koja će biti konkurentna i prepoznatljiva na ciljnom tržištu. Neovisno što razvoj temeljen na monokulturi nije preporučljiv, zbog svega navedenog, turizam i dalje ostaje temelj gospodarskog razvoja, kojem potporu trebaju pružiti ostale gospodarske grane i drugi sudionici izravno i neizravno uključeni u oblikovanje turističkog proizvoda turističke destinacije kao cjeline. Jedna od karakteristika Opatije je i multikulturalnost, kao povijesno naslijeđe kojeg sustavno treba razvijati i unaprjeđivati, kako bi svi gosti i stanovnici imali osjećaj ugone, što čini kvalitetu život domicilnog stanovništva, te privlači turiste koji žele kvalitetan boravak u sredini koja nudi odgovarajući asortiman ponude (turistički proizvod), ali i kvalitetno okruženje u kojem se taj proizvod konzumira.

Povijesno naslijeđe se uz kulturno-povijesnu baštinu i kvalitetu prostora, prepoznaje i kroz ljubaznost i profinjenost domicilnog stanovništva te kvalitetu i obrazovanost kadrova angažiranih na ustrojavanju i pružanju različitih segmenata integriranog turističkog proizvoda. Zbog činjenice da Opatija ne raspolaže velikim prostornim mogućnostima, naglasak treba staviti na cjelogodišnje poslovanje i visoki stupanj primjene načela održivog razvoja. U strukturi selektivnih oblika turizma, povijesno promatrano je značajnu ulogu odigrao zdravstveni turizam, čijim se inoviranjem tj. ustrojavanjem u skladu sa suvremenim trendovima može osigurati visoka razina i kvaliteta cjelogodišnje ponude, koja uključuje podizanje razine kulturnog, ruralnog, nautičkog, kongresnog i srodnih selektivnih oblika turizma, koji čine nadogradnju na do sada dominantni oblik odmorišnog turizma, koji uz sebe vežu niz drugih specifičnih, stručnih i visoko dohodovnih djelatnosti (prehrana, *wellness* i spa centri, privatne dentalne i fizioterapeutske poliklinike, filmske festivale i sl).

Identitet utemeljen na tradicijskim vrijednostima podrazumijeva bližu i dužu povijest i povijesno naslijeđe Opatije. Od bliže povijesti do današnjeg dana, od početaka turizma u Hrvatskoj, do znanstvene trilogije akademika Radoslava Katičića, koja daje gotovu priču s velikim pokrićem o Opatiji, a nadasve o Voloskom i Perunu (Mošćenice) i kako sam kaže na „tragu svetih pjesama naše pretkršćanske starine“ koja služe kao vrela za proučavanje slavenske mitologije i pretkršćanskih vjerskih sadržaja, vrela koja su izvučena iz tamne dubine vremena, u koja su bila potonula.³²⁶ Brdo Perun nad Mošćenicama nije obično brdo, već brdo koje su poštovali još poganski Hrvati u prvo vrijeme poslije doseljenja na Jadran, kao i Volosko i Voloski kuk koje se spominju u vezi slavenskog boga Velesa i vrh brda Perun kao najstarije svetište poganskog boga Peruna, velikog gromovnika.³²⁷

Obrazovani kadrovi, ljubaznost i profesionalizam, pretpostavka su za personalizirani oblik ponude koju ovi selektivni oblici turizma traže, a na kojima Opatija može uspješno graditi svoj razvoj u oblikovanju konkurentnog turističkog proizvoda, a visok stupanj sigurnosti tome doprinosi. Samo obrazovani, stručni i poduzetni kadrovi su u mogućnosti razviti u Opatiji, prepoznatljiv, kvalitetan, a to znači i konkurentan turistički proizvod, raspoloživ tijekom cijele godine, koji će se pružati uz minimalno povećanje kapaciteta, ali uz značajno povećanje kvalitete ponude. Samo kroz uvjete za cjelogodišnje poslovanje, može se osigurati visoki stupanj zapošljavanja sustavno podizanje kvalitete kroz razvoj kadrova (cjeloživotno učenje), a slijedom uvažavanja svjetskih trendova i vlastitih mogućnosti u navedenim segmentima selektivne turističke ponude za koje Opatija osigurava uvjete.

Za kvalitetan život u zajednici, ali i za turistički razvoj značajna je dostignuta razina i kvaliteta pratećih djelatnosti posebno servisnih usluga, što čini kvalitetu života. Za ukupni gospodarski razvoj moraju biti zaslužni svi segmenti od obrtništva, ekološke poljoprivrede, prometa i sl. Inovacije imaju izuzetno visoko značenje za razvoj gospodarstva, stoga je nužno organizirati **Tijelo za provođenje i praćenje Strategije razvoja**, odnosno, nužno je izvršiti organizacijski preustroj unutar postojećih upravnih odjela, formiranjem novog tijela za provođenje i praćenje Strategije razvoja i za razvoj gospodarstva (PPSRRG) čije djelovanje treba biti u funkciji provođenja i praćenja Strategije razvoja, ali i provođenja i praćenja brojnih drugih mjera iz područja gospodarstva, turizma i poduzetništva.

U realizaciji zadataka potrebno je animirati sve interesne skupine, te osigurati usku suradnju s PGŽ-om i županijskim službama, odgovarajućim tijelima Hrvatske gospodarske komore na području PGŽ-a, turističkim zajednicama, s Terrom Liburnom i brojnim drugim javnim i privatnim subjektima, a sve radi inovativnog, efikasnijeg i održivog korištenja svih raspoloživih resursa, ali i radi pribavljanja sredstava iz EU fondova, te njihovo racionalno korištenje u cilju ostvarivanja programa i projekta, usklađenih s ovom Strategijom. Poseban naglasak treba staviti na razvoj inovativnih programa temeljenih uz podršku suvremenih tehnologija. Zaposlenjem u mnogim manjim tehnički i tehnološki visoko razvijenim tvrtkama (informatika, projektiranje, visoko stručna proizvodnja) i proizvodnja proizvoda s dodanom vrijednošću, osigurava građanima ugodan i kvalitetan životni standard.

Pored toga se otvara spektar mogućnosti za bolju i sustavnu ekonomsku valorizaciju svih oblika povijesnog naslijeđa i umjetničkog stvaralaštva, koje treba povezati sa događajima i doživljajima, te prodati kroz turističku priču. Da je Opatija siguran grad, značajno je polazište razvoja, temeljeno na glavnoj turističkoj djelatnosti turizmu, pri čemu se ne smiju ni u jednom

³²⁶ Radoslav Katičić, 2008., „Božanski boj“, Zagreb/Mošćenička Draga, str. 301-312.

³²⁷ Ibidem., str. 310-311.

segmentu zanemariti mogućnosti stjecanja novih znanja, a sve kako bi se tradicionalne vrijednosti povezale za prirodnim i društvenim resursima, te ugradile u prepoznatljiv turistički proizvod. Ukupni razvoj Grada Opatije mora se temeljiti na načelima održivog razvoja, ostale djelatnosti ne smiju biti u suprotnosti sa turističkim razvojem, te s naglašenom orijentacijom na višu kvalitetu života i rada stanovnika i turista.

Vizija Grada Opatije se u svojoj suštini naslanja na viziju razvoja PGŽ-a (Primorsko-goranska županija je konkurentna, održiva i društveno pravedna regija poželjna za život i rad). Naime, i grad Opatija slijedi načela *konkurentnog i održivog gospodarstva*, naglasak stavlja na *jačanje regionalnih kapaciteta i ravnomjeran razvoj*, a u središtu djelovanja treba biti *razvoj ljudskih potencijala*. Grad Opatija predstavlja značajnu JLS u okviru PGŽ-a, pa je logično da je u svoje strateške dokumente ugradila polazišta iz vizije PGŽ-a, pogotovo u segmentu definiranja ciljeva i strateških prioriteta. Na isti način će se u smjernicama za provođenje strateškog planiranja u Gradu Opatiji, uvažavati polazišta i planski dokumenti PGŽ-a.

3.3. Strateški ciljevi razvoja Grada Opatije

Dugoročni strateški ciljevi su šira razrada vizije, a proizlaze iz ideje vizije i utvrđuju se prilikom formiranja same vizije te predstavljaju smjernice razvojnih opredjeljenja. Stoga će se navedeno detaljnije razraditi kroz strateške prioritete, temeljene na polazištima sljedeća tri dugoročna strateška cilja.

(I.)

ODRŽIVI RAZVOJ, OPTIMALNA ALOKACIJA RESURSA I BRIGA ZA NJIHOVO OČUVANJE

(II.)

USPJEŠNO GOSPODARSTVO S NAGLASKOM NA CJELOGODIŠNJI TURIZAM NAJVIŠE KATEGORIJE

(III.)

VISOKA KVALITETA ŽIVOTA STANOVNIŠTVA I DOBRI UVJETI RADA ZAPOSLENIKA

Strateški ciljevi su oblikovani kao rezultat rasprava na radnim skupinama, temelje se na svestranom sagledavanju uvjeta u okruženju, uz uvažavanje spoznaja iz analize stanja (SWOT analiza), a s naglaskom na mogućnosti valorizacije nedovoljno iskorištenih potencijala po kojima će se komparativne pretvoriti u konkurentne prednosti. Slijedom vizije razvoja, Opatija treba postati mjesto ugodno za život, rad i poslovanje, u kojem će zadovoljni građani koji svojim radom sustavno stvarati ekonomski i društveno kvalitetno okruženje, privlačno ulagačima i turistima, kojima se organizira turistička destinacijapo načelima održivog razvoja. To nalaže održivo korištenje prirodnih resursa i obnovljivih izvora energije, život u čistoj životnoj sredini, s visokim stupnjem zaposlenosti i dobro obrazovanim kadrovima. Visoki standard i zaposlenost, usmjerit će stanovnike na korištenje kulturnih, sportskih, zabavnih i drugih sadržaja, kao nezaobilaznog dijela kvalitete života. Navedeno nameće potrebu da se

strateški ciljevi detaljnije razrađuju kroz strateške prioritete, a to su uži strateški putovi koje treba slijediti za njihovu realizaciju, a to traži njihovu razradu na mjere. Da bi to bilo moguće, nužno je osigurati kontrolne mehanizme i pokazatelje koji će ukazati na to slijedi li realizacija put od vizije i ciljeva do operativnih zadataka.

3.3.1. Održivi razvoj, očuvanje i optimalna alokacija resursa i briga za njihovo očuvanje

Održivi razvoj vodeća je paradigma s kraja dvadesetog i početka dvadeset i prvog stoljeća. Nastaje kao svojevrsna reakcija na činjenicu da ljudske aktivnosti negativno djeluju na prirodne procese i društvene sadržaje, iako se odvijaju s ciljem razvoja gospodarstva i društva uopće. Najčešće se navodi definicija Svjetskog savjeta za okoliš i razvoj³²⁸:

"Održivi razvoj je razvoj koji zadovoljava potrebe sadašnje generacije pri tome ne umanjujući mogućnost budućim generacijama da zadovolje svoje potrebe".

Definicija obuhvaća dva važna pojma: ljudske potrebe i ograničenja okoliša. Za WCED zadovoljenje ljudskih potreba i htijenja znači jednakost i/ili pravičnost u smislu dostupnosti resursa i distribucije razvojnih troškova i koristi. Ističemo dva pojma koji se intenzivno koriste u literaturi koja obrađuje pojam održivog razvoja: unutargeneracijska jednakost (*intra-generational equity*) i međugeneracijska jednakost (*inter-generational equity*). Unutargeneracijska jednakost podrazumijeva mogućnost svih pripadnika iste generacije ljudi da imaju jednake mogućnosti pristupa resursima i da mogu dostići određenu kvalitetu života. Međugeneracijska jednakost podrazumijeva mogućnost da pripadnici različitih generacija ljudi, dakle sadašnje i neke buduće generacije, imaju mogućnosti pristupa resursima, tj. da ih sadašnje generacije trebaju koristiti na način da ih ne iscrpljuju do kritičnih granica, što je preciznije definirano Agendom 21.³²⁹

Održivi razvoj ključna je koncepcija na osnovama koje je potrebno planirati budući razvoj Opatije. Ova koncepcija treba postati sintagma koja povezuje ciljeve boljeg gospodarskog rasta i razvoja i poboljšanje kvalitete okoliša i uvjeta života ljudi. Lokalne zajednice, pa tako i Opatija, trebaju primjenjivati koncepciju održivog razvoja, čije glavno načelo glasi da gospodarski napredak, društveni napredak i razborito upravljanje prirodnim bogatstvom moraju ići i razvijati se usporedo. To zahtijeva primjenu novih tehnologija, uvođenje zamjene za resurse i uvođenje tržišta ekoloških i drugih dobara koja utječu neposredno ili posredno na degradaciju okoliša. Stoga upravljanje održivim razvojem pretpostavlja različita znanja i vještine stečene izučavanjem društvenih znanosti i različitih područja prirodnih znanosti.

³²⁸ WCED - World Commission on Environment and Development (1987), *Our Common Future*", poznatiji kao *Izveštaj Brundtland komisije*
³²⁹ "Agenda 21 je plan akcija za budućnost koje se tiču pitanja zaštite okoliša i najznačajniji je dokument, koji je proistekao s Konferencije Ujedinjenih naroda održane u Rio de Janeiro-u 1992. godine (United Nations Conference on Environment and Development), UNCED, poznat i pod nazivom Rio Earth Summit

Potrebno je razmatrati strategije kako razvoj učiniti održivim. Konceptija održivog razvoja ne smatra svaki oblik razvoja prihvatljivim i dugoročno korisnim. Održivost nije moguće dostići u kratkom vremenu, već je potrebno poduzimati aktivnosti koje će dugoročno dovesti do novog razvoja, temeljenog na načelima održivosti. Konceptija održivog razvoja zahtijeva očuvanje prirodnih resursa i s tim u vezi temeljni zaokret u eksploataciji resursa, veću učinkovitost u raspodjeli resursa i preraspodjelu bogatstva, te uvođenje novih tehnologija i poimanje razlike između rasta i razvoja. To istovremeno znači odustajanje od aktivnosti koje bi mogle ugroziti buduće naraštaje i uključivanje konceptije održivog razvoja kao filozofije u društvene, ekonomske i političke strukture. Iako održivi razvoj nije fiksno stanje harmonije nego proces stalnih promjena, svi subjekti na razini Grada Opatije u svoje strateške planove trebaju uključiti ciljeve usklađene s koncepcijom održivosti.

3.3.2. Uspješno gospodarstvo temeljeno na turizmu najviše kategorije s cjelogodišnjim poslovanjem

Cilj gospodarskog razvoja Grada Opatije je stvoriti dugoročno održiv model privređivanja koji će uz adekvatno makroekonomsko okruženje u Hrvatskoj osigurati sustav u kojem će se efikasno i produktivno raditi, proizvoditi i izvoziti. U skladu s takvim gospodarskim razvojem Grada Opatije, potrebne su osim razvoja tercijarnih (turizam i promet) i kvartalnih djelatnosti i industrijska politika (s tehnološkom i obrazovnom politikom), kao i politika zaštite okoliša i obrazovanja mladih za buduća znanja i tehnologije, a posebno razvoj poduzetništva i obrtništva. To bi moralo osigurati željene razvojne ciljeve. Razvitak Opatije mora cjelovito obuhvatiti sve prirodne resurse, uvjete i ostale potencijale, a to znači skladno razvijati uz turizam i ostale proizvodne grane kao što je poljoprivreda, (eko-poljoprivreda), ribarstvo, kao i ostale djelatnosti što su međuovisne. Time se širi lepeza privredne djelatnosti, potpunije se iskorištavaju privredni, ljudski i ostali resursi, a umanjuju se rizici turističke monokulture.

Umjesto politike količina, gigantizacije, kvantitativnog rasta, valjalo bi razvitak Opatije zasnivati na visokoj kvaliteti okoline i, uopće, visokoj kvaliteti života. Budući da razvitak treba imati visoke kvalitetne karakteristike, razvitak mora isključiti svaku onu gospodarsku aktivnost koja ne bi mogla unaprijediti i povisiti kvalitetu opće turističke ponude Opatije. Ovaj stav treba protumačiti i tako da u budućnosti valja razvijati pretežno one gospodarske aktivnosti koje će biti više ili manje povezane s turizmom kao osnovnom aktivnosti. Osim potpunijeg kvantitativnog iskorištavanja postojećih resursa, valja u budućem razvitku posvetiti najveću moguću pozornost njihovom kvalitativnom iskorištavanju.

Kvaliteta, a u našem slučaju to znači da svaka aktivnost na području Opatije mora nositi značajke visoke kvalitete, počevši od ugostiteljske usluge, čistoće, higijene i reda na svakom koraku do visoke kvalitete kulturnih i zabavnih sadržaja. Zbog svega toga, kvaliteta u razvoju trebala bi označiti rat duhu provincijalizma, nekompetentnosti mediokriteta i sklonostima za improvizaciju. Stoga bi bilo neoprostivo, još uvijek u nad kvalitetni ambijent Opatije ugraditi nekvalitetne, nisko vrijedne i niskoakumulativne sadržaje. Posebno se to odnosi na visoko kvalitetan zdravstveni turizam kao selektivni oblik turizma s dugogodišnjom tradicijom u Opatiji i s cjelogodišnjim poslovanjem. To uključuje i razvoj matrice proizvoda Opatije s najvišom atraktivnosti i konkurentnosti kroz valorizaciju i oplemenjivanje postojećih, kao i novih atrakcija i proizvoda (atrakcije na Lungomaru; lepeza zdravstvenih, edukativnih, ruralnih, sportskih i drugih turističkih proizvoda) i podizanja istih na svjetsku razinu atraktivnosti i konkurentnosti.

Posljednja desetljeća 20. stoljeća predstavljala su prekretnicu u procesu globalnog razvoja. Znanje je postalo pokretač društvenog, ekonomskog i kulturnog razvoja u svijetu. Gospodarske aktivnosti bazirane na iskorištavanju informacija i znanja postale su sila ekonomskog rasta u razvijenim tržišnim ekonomijama i sve više transformiraju sve ostale dimenzije razvoja, cjelokupnog načina življenja i opstojanja čovječanstva. Gospodarstvo temeljeno na znanju posjeduje snažnu tehnološku pokretačku snagu.

Potaknuti brzim rastom tehnologija, telekomunikacije i umrežavanje su prodrli u sva područja ljudskih aktivnosti i na taj ih način prisilili na potpuno nove načine rada i kreiranje novih područja. Znanje, koje se temelji na informacijama te kulturološkim i duhovnim vrednotama, postalo je neovisna sila te najznačajniji činilac društvene, ekonomske, tehnološke i kulturne preobrazbe. Gospodarstvo temeljeno na znanju omogućilo je brzu integraciju golemih intelektualnih resursa ekonomija u tranziciji prema europskoj intelektualnoj bazi, istovremeno potičući razvoj tih tranzicijskih zemalja. Ekonomija utemeljena na znanju utječe na sva ostala područja društvenih aktivnosti u svakoj zemlji, uključujući institucijski i inovacijski sustav i razvoj ljudskih resursa.³³⁰ Evidentno je, dakle, da želi li Hrvatska ostvariti gospodarstvo znanja, njena ulaganja u S&T treba znatno povećati³³¹ ne samo do prosjeka europskih zemalja³³².

Poslovne zone su mjesta koja dugoročno rješavaju potrebe poduzetnika za poslovnim prostorom te im omogućuju zajedničko korištenje infrastrukture i pospješuju njihovo međusobno povezivanje. Zone predstavljaju nezaobilazan segment razvoja i napretka svake moderne regije te kao takve postaju pokretačka snaga gospodarstva. Osnivanjem i razvojem poslovnih zona potiče se konkurentno gospodarstvo čiji je cilj povezivanje u europski i globalni sustav tržišnog natjecanja.³³³

Grad Opatija sa svojom gospodarskom osnovom i obrazovanom radnom snagom i sveučilišnim potencijalom svoj gospodarski razvoj mora graditi na novim iskoracima vezanim uz svojevrstne inkubatore, tj. tehnološke parkove u kojima se osigurava koncentracija znanja, primjena visokih tehnologija, obrazovanja i povezanosti s nacionalnim i svjetskim obrazovnim institucijama, ali vezanim na već dijelom korištenu i razvijenu resursnu osnovu kao što su nove tehnologije na području turističke i posebno hotelske industrije koje podižu turističku ponudu na puno višu razinu (inteligentni sustavi u hotelskoj industriji, tehnologije koje podržavaju obnovljive izvore energije, treća generacija tzv. difuznih hotela, i sl.). Isto tako to podrazumijeva tehnologije vezanih uz preradu maruna, trešanja i maslinovog ulja odnosno novih tehnologija prerade eko proizvoda i sl.

³³⁰ Tako su, primjerice, najnovije analize stručnjaka OECD-a pokazale da su Švedska, Amerika, Koreja i Finska četiri zemlje s najrazvijenijim gospodarstvom znanja s obzirom da njihova ulaganja u znanje u užem smislu, koje obuhvaća visoko obrazovanje, privatna i javna ulaganja u istraživanje i razvoj (S&T - Science and Technology) i software, najviša i iznose između 5,2 i 6,5% BDP-a. Njihov razvoj najbrže prate nordijske zemlje, Irska i Australija čije su investicije u znanje tijekom 90- tih rasle po godišnjoj stopi od 3,4%, a bruto investicije u osnovna sredstva po nižoj stopi od 2,2% godišnje. O gospodarstvu znanja možemo, dakle, govoriti kada kapitalna ulaganja bivaju zamijenjena ulaganjem u znanje kao osnovnim faktorima gospodarskog rasta.

³³¹ Sadašnje izdvajanje 0,8% BDP-a

³³² Sada iznosi 1,9% BDP-a i koji sama Europa procjenjuje nedovoljnima nego valja razmotriti ciljeve Barcelonskog samita iz 2002. godine koji predviđa ulaganje EU od 3% BDP-a u S&T, s prevladavajućim ulaganjem poslovnog sektora.

³³³ **Zone se mogu svrstati u četiri skupine:** (1) **specijalizirane zone** odnosno tehnološki centri/parkovi, inkubatori, centri za transfer tehnologije i zone specijalizirane za određene djelatnosti; (2) **industrijske zone**, veća područja s velikom koncentracijom industrije u kojima prevladavaju velika poduzeća; (3) **poduzetničke zone** odnosno područja s velikom koncentracijom prvenstveno malih poduzeća (Utvrđene su smjernice razvoja poslovnih zona i industrijskih parkova u Primorsko goranskoj županiji. Na temelju postojeće prostorno-planske dokumentacije, infrastrukturne opremljenosti i raspoložive radne snage u okruženju, identificirane su za PGŽ strateške zone sa statusom prioriteta. Navedene strateške zone zauzimaju površinu veću koja se izražava u ha, u koje (nije) uključen grad Opatija.); (4) **slobodne zone** - prema Zakonu o slobodnim zonama, zona je dio teritorija Hrvatske koji je posebno ograđen i označen te u kojemu se gospodarske djelatnosti obavljaju uz posebne uvjete.- Vidjeti: Vodič za mala i srednja trgovačka društva (2003),. Ministarstvo za obrt, malo i srednje poduzetništvo, Hrvatska gospodarska komora, Zagreb.

Tehnološki park je upravo mjesto na kojem se povezuju stručnjaci i poduzetnici koji žele ostvariti svoje gospodarske ciljeve temeljene na novim tehnologijama. Svrha i cilj osnivanja tehnološkog parka doprinos je gospodarskom razvoju regije, stvaranju novih poduzetničkih subjekata, otvaranju novih radnih mjesta, razvoju novih tehnologija i primjeni znanja te znanstvenih istraživanja u gospodarskoj praksi, kao i porastu kvalitete obrazovanja na učilištima u okruženju. Poslovne zone utječu na suvremeno gospodarstvo, kao i na privlačenje stranih investitora u određeno područje koji pridonosi gospodarskom razvoju. Podizanje efikasnosti i konkurentnosti na domaćem i inozemnom tržištu predstavlja ključno razvojno pitanje. Pri stvaranju konkurentne pozicije važna je uloga države, ali i jedinica lokalne uprave i samouprave, što se odražava na koncepciju tehnološkog parka koji će biti ustrojen.³³⁴

Grad Opatija, zahvaljujući izvrsnom prometnom položaju, blizini mnogih zemalja i vrijednim ljudima, kao i čitava PGŽ pa i Istarska županija, područje su dinamičnog razvoja, otvoreno prema novim načinima razmišljanja i spremni na brze promjene. Tehnološki park zato predstavlja važan segment privlačenja mladih i visokoobrazovanih kadrova koji svojim idejama u novoosnovanim poduzećima ne mogu opstati na tržištu ukoliko im se na početku ne pomogne. Projekt **biotehnološkog parka**, može biti od iznimne važnosti za razvoj gospodarstva i obrazovanja Grada Opatije i PGŽ-a. Koristi ostvarene ovim projektom su višestruke:

- stvaranje adekvatne lokacije za dolazak velikih multinacionalnih korporacija, kao i malih poduzeća koja su tek osnovana;
- preusmjeravanje na razvoj poduzeća koja se bave biotehnologijom te informacijsko-komunikacijskim tehnologijama;³³⁵
- povezivanje s obrazovnim institucijama te drugim tehnološkim parkovima u susjednim zemljama;
- uspostava kontakata s raznim akademskim institucijama, vladinim i nevladinim organizacijama, ali i drugim relevantnim tijelima lokalne i regionalne uprave.

Izgradnjom i samim početkom rada na ovom projektu pridonijet će se povećanju zaposlenosti u ovom dijelu Republike Hrvatske, kao i rastu investicija, ali i rastu konkurentnosti Primorsko-goranske regije i RH, kao i značajnom porastu regionalnog BDP-a. U budućnosti se može očekivati kako će park postati jedan od važnijih europskih centara izvrsnosti u području biotehnologije i bio-znanosti. Lokacija svakako može biti odabrana negdje u blizini Opatije, odnosno u blizini susjednih liburnijskih općina. Prednosti su blizina međunarodnog i lokalnog aerodroma, autoceste, željeznice te visokotehnološko okruženje i što je najvažnije

³³⁴ Tehnološki park je u pravilu planski organiziran, infrastrukturno opremljen, koji u ekološki uređenom prostoru nudi različite pogodnosti i usluge. Slični poslovnim parkovima, koji su prvenstveno okrenuti biznisu i proizvodnji, tehnološki parkovi naglasak daju razvoju i znanstveno-istraživačkim aktivnostima. Osnivaju se uglavnom u blizini visokoobrazovnih institucija i istraživačkih centara te privlače vrhunske stručnjake, ali i mlade talente koji se u njima dalje savršavaju i obrazuju. Tehnološki su parkovi svojevrsni inkubatori, u kojima se osigurava koncentracija znanja, visoke tehnologije, obrazovanja i povezanosti s nacionalnim i svjetskim obrazovnim institucijama.

³³⁵ Identifikacija DNA kao genetičkog materijala kod svih živih organizama i otkriće njene strukture 1953. godine doveli su do ogromnog napretka u razumijevanju prirodnih zakonitosti. Usmjerenom manipuliranju genetskim materijalom postalo je realnost, a istraživanja su se usmjeravala na sve savršenije instrumente i metode. Razvoj biotehnologije omogućio je pristup genetičkim informacijama zapisanim u kromosomima i otvorio put novom razdoblju u biologiji. Proizvodi nastali biotehnologijom imaju potencijal pozitivnog utjecaja na okolinu i na izmjene ljudskog društva (od medicinskog napretka, poboljšanja kvalitete prinosa poljoprivrednih proizvoda, pa sve do čistije životne sredine). S druge strane, mnogo je toga još uvijek nepoznato i mogućnosti zloupotrebe znanstvenih otkrića, kao i nepredviđene posljedice znanstvenih istraživanja, još uvijek predstavljaju realnost. Mnogi prognoziraju da će se tokom sljedećeg desetljeća (upravo zahvaljujući sekvencioniranju genoma), poslovanje u razvijenim zemljama svijeta usmjeriti u pravcu biotehnologije, dok će internet i informatika biti potisnuti s današnje vodeće pozicije. Izradu grube sheme ljudskog genoma mnogi smatraju najvećim znanstvenim dostignućem dvadesetog stoljeća. Iščitanje genoma otvorit će nova područja u području znanosti i medicine ali i dovesti do velikih promjena u industriji, ekonomiji, u drugim područjima znanosti i u kompletnom načinu razmišljanja i gledanja na svijet. Odlučujuću ulogu u napretku biotehnoloških istraživanja imao je razvoj informacijskih tehnologija i modernizacija laboratorijskih aparata. Situacija se mijenja početkom devedesetih godina kada dolazi do osnivanja novih biotehnoloških kompanija, pogotovo nakon 1995. godine kada se bilježi značajan priljev investicijskog kapitala u ovu granu istraživanja (Pripremljeno prema: <http://www.biotehnologija.net/istorijat.html>).

Rijeka i Opatija kao sveučilišni centri. Na planiranom zemljištu moguće je nuditi potpuno infrastrukturno opremljene čestice na kojima će se moći izgraditi veći proizvodni pogoni, ali i manji uredski, tj. laboratorijski objekti. Kompletni park mora biti opremljen cjelokupnom komunalnom infrastrukturom te imati mogućnost prolaska nekih ruta javnog prijevoza, čime bi se poboljšali prilazi objektima, smanjili zahtjevi za parkiranjem vozila, ali i pridonijelo očuvanju okoliša. Značajnije prednosti izgradnje biotehnološkog parka su:

- obrazovani kadrovi
- snažan razvojni tim s međunarodnim iskustvom
- izvrsna lokacija
- kvalitetne mjere poticanja ulaganja
- vrhunski objekti
- visoka kvaliteta života.

Zbog potrebe velikog broja visokoobrazovanih ljudi u parku je nužna suradnja s riječkim i zagrebačkim sveučilištem, kao i drugim znanstvenim i obrazovnim institucijama, koje će pridonijeti podizanju konkurentnosti hrvatskoga gospodarstva³³⁶. Na temelju danih činjenica može se zaključiti kako se radi o zahtjevnom i kvalitetnom projektu koji će osigurati dodanu vrijednost i povećanje osobnih dohodaka djelatnika te tako direktno utjecati na povećanje životnog standarda Grada Opatije i cjelokupne regije.

3.3.3. Visoka kvaliteta života stanovništva i dobri uvjeti rada zaposlenika

U težnji za boljim, naprednijim, ljepšim životom, čovjek pronalazi nove tehnike i tehnologije, nova rješenja koja imaju za cilj svestrano poboljšanje uvjeta života i rada. Čovjek nije uvijek svjestan djelovanja i dehumanizirajućih utjecaja koje nose nova, ali ne uvijek i najbolja rješenja pa se ne često moraju otklanjati oni utjecaji ljudskog djelovanja, koje su pojedine interesne skupine stvorile, a nisu u skladu s načelima održivog razvoja. Gradska sredina u principu omogućava većem broju ljudi da s osjećanjem sigurnosti i potpunije zadovoljavaju obrazovne, kulturne, rekreacijske, zdravstvene i druge potrebe. Gradovi, naročito veći, sve nepovoljnije utječu na svoje stanovnike.

Visoka kvaliteta života znači i visoku kvalitetu usluga za stanovništvo, a to ne znači samo hranu, odjeću i smještaj, već i sva ona dobra koja ljudima osiguravaju kvalitetu življenja u uvjetima koji osiguravaju određeni stil i ljepotu ambijentalnih vrijednosti, slobodu izražavanja i civilizacijski odnos prema stečevinama suvremenog društva. Stoga se upravo naglasak stavlja na podizanje razine usluga za zaposlene, mlade, ljude treće dobi, ali i za turiste, koji u Gradu Opatiji moraju biti dobrodošli i uživati u njegovoj ukupnoj turističkoj i kulturnoj ponudi.

³³⁶ *Biotehnološki park može u potpunosti zaživjeti u roku od 5-7 godina i zaposliti preko 1.000 novih djelatnika. od čega će preko 60% činiti inženjeri, magistri i doktori znanosti. Vidjeti: www.biospace.com/company_profile.aspx; www.wockhardt.com/wock_bio.html; www.varazdinpark.com; www.moj-posao.net/jseeker_wiki.php.*

3.4. Strateški ciljevi, prioriteti i mjere

Strateški prioriteti se vezuju na strateške ciljeve, a oni proizlaze iz vizije. Uz svaki dugoročni strateški cilj se vezuju strateški pravci djelovanja. Strateški prioriteti su osnova i polazište strategije djelovanja koja osigurava provedbu svakog pojedinog dugoročnog cilja. U praksi se strateški prioriteti pojavljuju kao programski prioriteti ili kao provedbeni programi. Razrada strateških prioriteta bazira se s jedne strane na viziji i dugoročnim ciljevima i s druge strane na ključnim riječima strateških, odnosno problemskih pitanja. Strateška pitanja su pitanja koja usmjeravaju potrebu utvrđivanja strategije djelovanja, odnosno prioriteta. Povezanost strateških ciljeva s vizijom i njihovu daljnju razradu na strateške prioritete i mjere, u nastavku se prikazuje kroz stablo ciljeva Grada Opatije.

Slika 19: Stablo ciljeva i strateških prioriteta koji proizlaze iz vizije razvoja Grada Opatije

Izvor: Prijedlog članova istraživačkog tima, a temeljem rezultata aktivnosti Stručnog tima i Partnerskog odbora.

Strateški prioriteti Grada Opatije predstavljaju detaljniju razradu strateških ciljeva, a temelje se na polazištima vizije razvoja Grada Opatije, analizi postojeće društvene i ekonomske situacije, uz uvažavanje elemenata iz SWOT matrice. Svaki pojedini strateški cilj je razrađen kroz više strateških prioriteta, koji predstavljaju njihovu operativnu razradu. Oblikovanje ovih strateških prioriteta temeljilo se na raspravi po radnim skupinama, a uvaženi su svi relevantni prijedlozi, što je omogućilo rasvjetljavanje ove problematike u duhu specifičnosti Grada Opatije (uključeni su bili lokalni stručnjaci iz svih relevantnih područja rada i djelovanja).

Od posebnog je značaja da se utvrdi kojem strateškom prioritetu pripada pojedina mjera, kako bi se mogla pratiti njihova realizacija. Strategija razvoja Grada Opatije se usmjerava na nekoliko glavnih područja djelovanja, a koja su prepoznata već u fazi analize stanja, a njihova operativna provedba će se operacionalizirati kroz *mjere i indikatore*, što uključuje i pristup određivanja učinka pojedinih strateških programa i projekata. Dakle, polazišta će se temeljiti na sljedećim strateškim razvojnim prioritetima.

Prioritet 1

Razvoj temeljiti na načelima održivosti

Prioritet 2

Zadržati visoku razinu čistoće mora, voda, zraka i tla

Prioritet 3

Obrazovanje i razvoj ljudskih resursa usklađivati s potrebama gospodarstva

Prioritet 4

Zaustaviti pad broja stanovnika

Prioritet 5

Sustavno povećavati kvalitetu, atraktivnost i konkurentnost ponude

Prioritet 6

Razvoj zaleđa temeljiti na poduzetništvu, ruralnom turizmu, ekopoljoprivredi i uzgoju autohtonih tradicijskih sorti

Prioritet 7

Poticati realizaciju kapitalnih infrastrukturnih projekata

Prioritet 8

Izgraditi grad visoke društvene odgovornosti i socijalne osjetljivosti

Mjera je ona razvojna kategorija koja predstavlja operativnu razradu svakoga strateškog prioriteta i sagledava njegov utjecaj na specifična područja djelovanja (na gospodarstvo, zdravstvo i socijalnu skrb, obrazovanje, zaštitu okoliša, šport, komunalnu infrastrukturu itd.). Stoga mjere treba kategorizirati i primijeniti uz sagledavanje realnih uvjeta u kojima se one moraju provoditi. Očekivani rezultati mjera su sastavni dio kriterija za procjenu projekata, odnosno prioriteta određenog projekta u zadanom vremenskom okviru. *Cilj svake mjere* je razvoj i to razvoj po načelima održivosti, što mora biti sadržano i u pojedinim programima razvoja. Stoga se svaka mjera sagledava kao podsustav određenog razvojnog cilja i pretpostavka prihvaćanja pojedinog projekta, što zahtjeva da se svaka mjera jasno definira sa formalnog i sadržajnog aspekta. Svaka je mjera dio strateškog prioriteta, a mora slijediti koncepciju definiranu vizijom i ciljevima razvoja, a na način kako to prikazuje sljedeća slika.

Slika 20: Pregled ciljeva, strateških prioriteta i mjera razvoja Grada Opatije

STRATEŠKI CILJEVI (I - III)	I - ODRŽIVI RAZVOJ, OPTIMALNA ALOKACIJA RESURSA I BRIGA ZA NJIHOVO OČUVANJE				II - USPJEŠNO GOSPODARSTVO S NAGLASKOM NA ČJELOGODIŠNJI TURIZAM NAJVIŠE KATEGORIJE		III - VISOKA KVALITETA ŽIVOTA STANOVNIŠTVA I DOBRI UVJETI RADA ZAPOSLENIKA	
STRATEŠKI PRIORITETI (1 - 8)	(1) RAZVOJ TEMELJITI NA NAČELIMA ODRŽIVOSTI	(2) ZADRŽATI VISOKU RAZINU ČISTOĆE MORA, VODA, ZRAKA I TLA	3) OBRAZOVANJE I RAZVOJ LJUDSKIH RESURSA USKLADIVATI S POTREBAMA GOSPODARSTVA	(4) ZAUSTAVITI PAD BROJA STANOVNIKA	(5) SUSTAVNO POVEĆAVATI KVALITETU ATRAKTIVNOST I KONKURENTNOST PONUDE	(6) RAZVOJ ZALEDA TEMELJITI NA PODOUZETNIŠTVU, RURALNOM TURIZMU, EKO-POLJOPRIVREDI I UZGOJU AUTOHTONIH (TRADICIJSKIH) SORTI	(7) POTICATI REALIZACIJU KAPITALNIH INFRASTRUKTURNIH PROJEKATA	(8) IZGRADITI GRAD VISOKE DRUŠTVENE ODGOVORNOSTI I SOCIJALNE OSJETLJIVOSTI
MJERE PO PRIORITETIMA (A - Z)	<p>A) U svim razvojnim projektima i programima naglasak staviti na primjenu načela održivog razvoja</p> <p>B) Službe i mjere sigurnosti razvijati po načelima održivosti</p> <p>C) Sustavno podizati učinkovitost gradske uprave</p> <p>D) Kontinuirano prilagođavati (izmjene i dopune) prostornu dokumentaciju, te provoditi monitoring i evaluaciju prostornih planova</p> <p>E) Poticati obnovljive izvore energije i energetske učinkovitost</p> <p>F) Formirati Tijelo za provođenje i praćenje Strategije razvoja i za razvoj gospodarstva</p>	<p>A) Organizirati permanentno praćenje (monitoring) kakvoće mora i voda</p> <p>B) Organizirati permanentno praćenje (monitoring) kakvoće zraka</p> <p>C) Organizirati permanentno praćenje (monitoring) zaštite i stanja tla</p>	<p>A) Promovirati sintagmu „Opatija - sveučilišni grad“</p> <p>B) Obrazovne programe srednjoškolske, preddiplomske, diplomske i poslijediplomske razine obrazovanja, sustavno usklađivati sa svjetskim trendovima, stvarnim potrebama tržišta rada i specifičnostima gospodarstva</p> <p>C) Nadoknadu nedostajućih znanja i vještina nuditi kroz sustav cjeloživotnog učenja na svim razinama i za sve dobne skupine</p> <p>D) Podupirati obrazovanje za deficitarna zanimanja</p> <p>E) Popularizirati stjecanje interdisciplinarnih znanja, sukladno suvremenim trendovima razvoja</p> <p>F) Razvijati različite oblike međunarodne i međuinstitucionalne suradnje i razmjene, te inovativnost u pristupu</p> <p>G) Ustrojiti i sustavno razvijati Međunarodno edukacijsko središte za turizam, održivi razvoj, europske integracije i biotehnologije</p> <p>H) Podobnost zamijeniti promoviranjem i valorizacijom stvarnog znanja, iskustva i kompetencija</p>	<p>A) Donijeti učinkovite mjere „obiteljske politike“</p> <p>B) Zaustaviti odjev radno aktivnog stanovništva kroz aktivnu politiku zapošljavanja</p> <p>C) Provoditi monitoring i evaluaciju mjera definiranih strategijom u cilju zaustavljanja pada broja stanovnika</p>	<p>A) Izraditi „Akcijski plan razvoja turizma“ s naglaskom na selektivne oblike turizma</p> <p>B) Promovirati sintagmu „Opatija - grad izvrsnosti“</p> <p>C) Stvoriti propulzivno okruženje za razvoj poduzetništva</p> <p>D) Postaviti model upravljanja turističkom destinacijom</p> <p>E) Definirati ekonomsku osnovu za cjelogodišnje poslovanje</p> <p>F) Iskoristiti povijesno nasljeđe, potencijale i resurse za razvoj zdravstvenog turizma</p> <p>G) Osigurati efikasan dolazak avio-gostiju</p> <p>H) Izraditi model upravljanja plažama</p> <p>I) Promovirati MICE (meeting, incentives, conventions, events) turizam</p> <p>J) Osigurati kvalitetne sadržaje za mlade</p> <p>K) Razvijati kulturni turizam na valorizaciji resursa kvalitetnim programima i uključivanjem u projekt „Grad prijestolnica kulture“</p> <p>L) Umrežiti ponudu zdravstvenog, ruralnog, kongresnog i nautičkog turizma u okviru KLASTERA</p> <p>M) Razvijati temeljne djelatnosti temeljene na visokim (čistim) tehnologijama i tržištu prilagođenom asortimanu ponude</p>	<p>A) Planovima i programima diversificirati djelatnosti zaleđa kroz razvoj turizma i njegovo umrežavanje s poljoprivredom, ruralnim poduzetništvom, te korištenjem obnovljivih izvora energije</p> <p>B) Razraditi sustav poticajnih mjera za ruralni razvoj i osigurati sredstva za razvoj zaleđa</p> <p>C) Razviti ekološku poljoprivrednu proizvodnju i revitalizirati uzgoj autohtonih (tradicijskih) sorti</p> <p>D) Ustrojiti i promovirati oznaku izvornosti i kvalitete za autohtone (tradicijske) proizvode i proizvođače</p> <p>E) Izgraditi mrežu uzgajivača, prerađivača i ponuđača autohtonih/tradicijskih sorti i proizvoda, te sorti i proizvoda iz eko-uzgoja</p> <p>F) Oblikovati i promovirati gastronomsku ponudu autohtonih jela i pića</p>	<p>A) Stvoriti uvjete za realizaciju kapitalnih objekata društvene infrastrukture</p> <p>B) Koristiti različite modele financiranja kapitalne infrastrukture</p> <p>C) Primjenjivati moderne tehnologije u opskrbi pitkom vodom i u rješavanju otpadnih voda</p> <p>D) Sustav zbrinjavanja otpada temeljiti na eko-načelima i smjernicama EU</p> <p>E) Sustav javnog prijevoza razvijati u skladu sa stvarnim potrebama građana i na eko-načelima</p> <p>F) Podupirati realizaciju ključnih prometnih projekata</p> <p>G) Realizirati projekte usmjerene na podizanje razine kulturno-turističke ponude</p> <p>H) Sustavno rješavati probleme nedostatka parkirališta izgradnjom garaža i kroz druge prihvatljive modele</p> <p>I) Dostupnost širokopojsnog interneta na čitavom području Grada</p>	<p>A) Djeci i mladima osigurati kvalitetne programe za razvoj i uključivanje u zajednicu</p> <p>B) Starijim i socijalno ugroženim osobama osigurati dostojan život u zajednici</p> <p>C) Sustavno zadovoljavati potrebe osobama s invaliditetom</p> <p>D) Sustavno unapređivati preventivne programe i ostale zdravstvene sadržaje za sve dobne skupine</p> <p>E) Unapređivati programe i sadržaje u kulturi, sportu i rekreaciji</p> <p>F) Poticati rad udruga i tijela, te njihovo uključivanje u društvenu zajednicu, kao i razvoj sustava civilnog društva</p> <p>G) Ostvarivanje sinergijskih učinaka kroz povezivanje na razini „Opatijske rivijere“</p>

Izvor: Prijedlog članova istraživačkog tima, a temeljem rezultata aktivnosti Stručnog tima Grada Opatije i Partnerskog odbora Grada Opatije.

3.4.1. Mjere za provođenje STRATEŠKOG PRIORITETA 1 - *Razvoj temeljiti na načelima održivosti*

Održivi razvoj zasnovan je na **četiri glavna načela**: ekološkoj održivosti, sociokulturnoj održivosti, ekonomskoj održivosti, tehnološkoj održivosti. Pri tome se posebno ističe značaj zadovoljenja interesa lokalne zajednice, odnosno lokalnog stanovništva i o tom segmentu treba posebno voditi računa. Razvojne programe i projekte koji su u suprotnosti s načelima održivog razvoja potrebno je argumentirano odbaciti. U okviru provedenih radionica i anketnog istraživanja nametnuo se problem neracionalnog korištenja prostora. Veliki pritisci na prostor su apostrofirani kao značajan problem Grada Opatije. Prostorni plan Grada Opatije i urbanistički planovi ističu kao prioritet razvoj i korištenje prostora u funkciji poboljšanja kvalitete i uvjeta života građana, što znači da se ne podržava intenzivni i nekontrolirani razvoj već se moraju uvažavati prirodni resursi i ciljevi održivog i uravnoteženoga društvenog i gospodarskog razvoja.

Prostorni plan³³⁷ i Urbanistički planovi uređenja Grada Opatije dokumenti su prostornog uređenja, koji utvrđuje temeljnu organizaciju prostora, zaštitu prirodnih, kulturnih i povijesnih vrijednosti, korištenje i namjenu površina s prijedlogom prvenstva njihovog uređenja. Jedinice lokalne samouprave dužne su pratiti stanje u prostoru, izradu i provođenje dokumenata prostornog uređenja te prostorne planove mijenjati ili dopunjavati ukoliko se na temelju istraživanja odnosno drugih saznanja utvrde takve promjene koje bitno utječu na postojeće odnose u prostoru ili ako pojedina prostorna rješenja u donesenim planovima više ne odgovaraju interesima društvene zajednice.

Prostorni planovi PGŽ i Grada Opatije uvažavaju temeljna opredjeljenja i ciljeve strateških dokumenata Republike Hrvatske na način da razvoj temelje na uvažavanju mogućnosti i iskustvima dosadašnjeg razvoja, s posebnim naglaskom na uvažavanje globalno prihvaćenih opredjeljenja, smjernica Europske unije, te potrebe da se ostvari poboljšanje kvalitete života svih građana na lokalnoj razini. Gospodarski razvoj i korištenje prostora dugoročno je moguće samo uz spoznaju da se ne smiju dovesti u pitanje ni prirodni resursi niti vrijednosti koje definiraju kvalitetu življenja, što uključuje dostignutu razinu standarda građana i cjelokupnu društvenu infrastrukturu.

Prostorni i urbanistički planovi uređenja slijede tezu da se dosadašnji i budući razvoj mora usmjeriti u pravcu poboljšanja kvalitete života građana, što znači da se ne podržava intenzivni i nekontrolirani razvoj, već se moraju uvažavati prirodni resursi i ciljevi održivog i uravnoteženog društvenog i gospodarskog razvoja (čiste tehnologije i zaštita okoliša). Podizanje razine razvijenosti grada se u prostornim planovima povezuje s povećavanjem standarda stanovništva, zaposlenosti, kvalitete života i infrastrukturne opremljenosti. Naglasak je na razvoju mreže i sadržaja javnih funkcija i krupne infrastrukture, a s ciljem zadržavanja sadašnjih stanovnika i privlačenja novih, kojima treba osigurati preduvjete za rad, život i razvoj. Inzistira se na kvalitetnom razvoju temeljnih gradskih funkcija, kako za građane Grada Opatije, tako i za stanovnike koji prirodno ovom središtu gravitiraju.

³³⁷ Vidjeti: *Prostorni plan uređenja prostora Grada Opatije*

Prostorni plan Grada Opatije preuzeo je ciljeve razvoja iz županijskih dokumenata i to iz Prostornog plana PGŽ-a iz 2006. godine. Isto tako u Prostorni plan Grada Opatije preuzete su i odrednice iz Prostornog plana PGŽ-a za Grad Opatiju, jer jednostavno Opatija nije imala svoju Strategiju razvoja grada, te strateški ciljevi nisu u prostornu dokumentaciju mogli niti biti preuzeti iz dokumenta kojeg nije niti bilo. U dokumentu Prostornog plana Grada Opatije³³⁸ pod poglavljem Pravci prostornog razvoja Grada Opatije stoji da je održivi i ravnomjerni razvoj uz zaštitu obalnog područja usmjeravati razvoj grada Opatije na povećanje kvalitete uređenja njezinog prostora, a uz ograničeni prostorni rast. Opatiju, kao gradsko središte s funkcijom središta prostorne cjeline VI. ranga treba afirmirati kao središte kvalitetnog turizma i trgovine čitave Opatijske / Liburnijske rivijere.

To pretpostavlja uključivanje ukupnog naseljenog prostora, prirodnih vrijednosti, kulturne baštine, skromne poljoprivrede i šumarstva te obrta i dopunskih kapaciteta u formiranju turističkog proizvoda. Opatija uz kvalitativno razvijanje obalnog, kongresnog i zdravstvenog turizma, s raznolikom ponudom kulture, rekreacije, sporta, kvalitetnom trgovinom i uslugama, treba svoju ponudu nadopuniti s neiskorištenim i šumskim proizvodima svog okruženja. Prirodne datosti određuju tri osnovna funkcionalna tipa prostora Grada Opatije kao osnovna podloga dosadašnjeg i budućeg prostornog razvoja. To su: zaštićeno obalno područje mora, zaobalje i područje Parka prirode Učka.

Razvoj Grada Opatije i društva uopće nameće novu koncepciju organizacije prostora, traži nove namjene i stavlja pred prostorne planere velike izazove u sintezi i simbiozi sadržaja gospodarskog karaktera, objekata društvene infrastrukture, komunalne opremljenosti i potrebe za osiguranjem uvjeta za realizaciju nove dimenzije života suvremenog čovjeka. Slobodno vrijeme postaje sve značajnije i prerasta iz društvene i u ekonomsku kategoriju (ekonomika slobodnog vremena).

Problem bespravne gradnje na radionicama Stručnog tima dobio je ocjenu 2,68 dok ocjena 5 predstavlja najjači intenzitet problema. Može se reći, da je percepcija javnosti za Grad Opatiju, što se bespravne gradnje tiče, puno lošija u odnosu na stvarno stanje bespravne gradnje. Potrebno je naglasiti da je učinjen značajan napredak u ovom segmentu, tako da postojeća prostorno-planska dokumentacija, sustav kontrole, ali i potpore građanima pri ishodovanju potrebnih dozvola i rješavanju administrativnih poteškoća bitno smanjuju pojavu bespravne gradnje, a za očekivati je da će se situacija još poboljšati.

Energetska učinkovitost i obnovljivi izvori energije (OIE) igraju važnu ulogu u postizanju održivog razvoja Grada Opatije. Europska unija usvojila je krajem 2008.god.energetsko-klimatski paket mjera „20-20-20“ na koji se nadovezala nacionalna energetska politika Republike Hrvatske s obvezama koje predviđaju:339

- 20 % OIE u bruto neposrednoj potrošnji
- 10 % udjela obnovljivih izvora energije u svim oblicima prijevoza
- 20 % smanjenje ukupne potrošnje energije (energetska učinkovitost)
- 20 % smanjenje emisija stakleničkih plinova (u skladu i s Protokolom iz Kyota, čija je RH potpisnica).

³³⁸ Vidjeti: Prostorni plan Grada Opatije poglavlje 2.2.2. str. 86

³³⁹ Strategija energetskog razvitka Republike Hrvatske, (NN 130/09)

Na postojeće mjere za 2020. g. nastavljaju se Klimatski i energetske ciljevi za 2030. g. koji predviđaju nove ciljeve za politike energetske učinkovitosti, novi sustav upravljanja te niz novih pokazatelja poput smanjenja emisija stakleničkih plinova za 40% ispod razine iz 1990. g. te obvezu da u cijeloj Europskoj uniji udio obnovljive energije bude najmanje 27%, radi osiguravanja konkurentnog i sigurnog energetskeg sustava.³⁴⁰ Navedene ciljeve potrebno je provoditi na razini EU, na razini Hrvatske, te njezinih regija i gradova. Obnovljivi izvori energije izrazito su složeno područje ljudskog djelovanja te zbog svojih osobitosti i različitih čimbenika koji određuju mogućnosti i načine njihova korištenja zahtijevaju multidisciplinarni pristup i sudjelovanje različitih struka i znanstvenih disciplina, što bi opravdalo prijedlog uvođenja tehnološkog parka u Opatiji. Osnovna ideja je obraditi područje energetike multidisciplinarno, uz sudjelovanje što većeg broja znanstvenika iz različitih ustanova te gospodarstvenika (poduzeća) koji bi bili zainteresirani za suradnju. Time bi se ostvarile ekonomske, društvene i nadasve ekološke koristi za sam Grad Opatiju kao i za regiju u cjelini. Gradovi predstavljaju veliki potencijal za uštede energije i pomak prema CO2 neutralnom gospodarstvu.

Stoga Grad Opatija treba provoditi mjere energetske učinkovitosti u sektoru zgradarstva, prometa i javne rasvjete, te koristiti sredstva Europskih fondova i Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost u suradnji s Regionalnom energetskeg agencijom (REA) Kvarner. Potrebno je provoditi usvojeni Akcijski plan održivoga energetskeg razvitka grada (Sustainable Energy Action Plan – SEAP)³⁴¹ koji predstavlja temeljni dokument u kojem Opatija analizira svoju energetskeg potrošnju te emisiju stakleničkih plinova sa svog područja. Taj dokument je potrebno revidirati, odnosno po potrebi izraditi novi Akcijski plan svake dvije godine. U Akcijskom planu se sustavno definiraju mjere i aktivnosti koje su provedive i primjenjive u specifičnim lokalnim uvjetima i čija primjena dovodi do smanjenja emisija ispušnih plinova. Povećanjem energetske učinkovitosti i uvođenjem obnovljivih izvora energije stvara se zeleni i zdravi grad što je dobrobit kako za stanovništvo tako i za posjetitelje (mjera I.1.D.).

U današnje vrijeme sigurnost gradova jedan je ključnih predmeta interesa. Govoreći o **sigurnosti Grada Opatije** osiguravanje visoke razine sigurnosti prema međunarodnim standardima bitno je kako zbog njezinih građana tako i zbog turista, budući da je sigurnost jedan od ključnih kriterija po kojima turisti danas biraju turističke destinacije. Podizanje opće razine sigurnosti destinacije i postizanje europskih standarda, Grad Opatija će osigurati kroz: objedinjavanje sustava meteoroloških i eko informacija; donošenje Programa za provođenje mjera zaštite od požara i spašavanja; donošenje programa drugih institucija u funkciji zaštite i spašavanja za područje Grada Opatije, a koje nisu u njegovoj nadležnosti; uvođenje suvremenih informacijsko-komunikacijskih (ICT) tehnologija.

Formiranje organizacijskoga tijela za provođenje i praćenje Strategije razvoja i za razvoj gospodarstva – (PPSRRG) ima kao jedan od ciljeva djelovanja monitoring Strategije razvoja i njezine evaluacije. Važno je stoga naglasiti da predviđeni monitoring mora prerasti u trajan kontrolni mehanizam, te na taj način on postaje važan regulator i kontrolni podsustav čitavog sustava održivog razvoja Grada Opatije. Ovaj strateški prioritet podrazumijeva da se u svim razvojnim projektima i programima naglasak mora staviti na načela održivog razvoja, da se kontinuirano izrađuje (izmjene i dopune) prostorna dokumentacija, da se provodi monitoring i

³⁴⁰ Energy and climate goals for 2030 http://ec.europa.eu/energy/2030_en.htm

³⁴¹ SEAP – Akcijski plan energetskeg održivog razvitka Grada Opatije <http://www.opatija.hr/hr/zdravi-grad/akcijski-plan-povecanja-energetske-ucinkovitosti/>

evaluacija prostornih planova, da se pospješuje razvoj obnovljivih izvora energije i energetska učinkovitost, da se formira Tijelo za provođenje i praćenje Strategije razvoja i za razvoj gospodarstva (PPSRRG), te da se ostvaruje sintagma Opatija – siguran grad tj. stvaraju uvjeti gdje će se građani i turisti osjećati slobodni, zaštićeni i sigurni. U nastavku se prikazuju ciljevi ovih mjera, opis i sadržaj, nositelji i očekivani rezultati mjera.

STRATEŠKI PRIORITET 1 Razvoj temeljiti na načelima održivosti

TEMELJI SE NA STRATEŠKOM CILJU: I. – Održivi razvoj, optimalna alokacija resursa i briga za njihovo očuvanje

MJERA I. 1.A) – U svim razvojnim projektima i programima naglasak staviti na načela održivog razvoja

CILJ MJERE	<p><i>Održivi razvoj temeljna je razvojna koncepcija na čijim načelima je potrebno planirati budući razvoj Grada Opatije. Stoga je potrebno osigurati stalnu promociju koncepcije održivog razvoja, te educiranje i informiranje svih subjekata o važnosti primjene ovih načela i društveno odgovornog ponašanja. Održivi razvoj treba postati nova sintagma koja povezuje ciljeve boljeg gospodarskog rasta i razvoja i poboljšanje kvalitete okoliša. Nužno je, dakle, primjenjivati koncepciju održivog razvoja, čije glavno načelo glasi da gospodarski napredak, društveni napredak i razborito upravljanje prirodnim bogatstvom moraju ići i razvijati se usporedo. To zahtijeva primjenu novih tehnologija, uvođenje zamjene za resurse koji utječu neposredno ili posredno na degradaciju okoliša i uvođenje tržišta ekoloških i drugih dobara. Potrebno je razmatrati strategije kako razvoj učiniti održivim. Koncepcija održivog razvoja ne smatra svaki oblik razvoja prihvatljivim i dugoročno korisnim. Održivost nije moguće dostići u kratkom vremenu, već je potrebno poduzimati aktivnosti koje će dugoročno dovesti do 'novog' razvoja, temeljenog na načelima održivosti, kako na razini Grada, tako i na razini poduzeća (korporacije). Svi poslovni subjekti u svoje strateške planove trebaju uključiti ciljeve usklađene s koncepcijom održivosti.</i></p>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • Kao preduvjet za oživljavanje održivog razvoja u praksi potrebno je u strateške dokumente (kako opće, tako i granske) ugraditi načela održivog razvoja a institucionalnu organizaciju prilagoditi provođenju tih načela, u maksimalnoj mogućoj mjeri i uz pomoć instrumenata i mjera koje stoje na raspolaganju lokalnoj samoupravi. • Osigurati povezanost ekonomske i ekološke politike, koje moraju biti povezane na način da ekologija i njena temeljna načela postanu ishodište svih ciljeva i instrumenata ekonomske politike, što se ponajprije odnosi na uvažavanje načela održivog razvoja. • Osigurati pretpostavke za ostvarenje ciljeva održivog razvoja. Stoga je i ova Strategija razvoja Grada Opatije temeljena na ovoj koncepciji. • Održivi razvoj zasnovan je na četiri glavna načela: ekološkoj održivosti, sociokulturnoj održivosti, ekonomskoj održivosti, tehnološkoj održivosti. Pri tome se posebno ističe značaj zadovoljenja interesa lokalne zajednice, odnosno lokalnog stanovništva i o tom segmentu treba posebno voditi računa. • Razvojne programe i projekte koji su u suprotnosti s načelima održivog razvoja potrebno je argumentirano odbaciti.

NOSITELJI MJERE	<i>Grad Opatija, poslovni subjekti, udruge.</i>
OČEKIVANI REZULTATI MJERE	<p>Pri evaluaciji razvojnih programa i projekata, potrebno je izvršiti provjeru udovoljavaju li temeljnim načelima održivog razvoja:</p> <p>a) Razvojne programe i projekte koji udovoljavaju načelima održivog razvoja (zadovolje postavljene kriterije evaluacije) potrebno je prihvatiti.</p> <p>b) Razvojne programe i projekte koji ne udovoljavaju načelima održivog razvoja (ne zadovolje postavljene kriterije evaluacije iz ove Strategije) nužno je odbaciti.</p>
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • <i>povećan udio educiranog stanovništva – broj dodijeljenih certifikata</i> • <i>broj prihvaćenih evaluiranih projekata</i> • <i>broj odbačenih evaluiranih projekata.</i>

MJERA I. 1. B) – Službe i mjere sigurnosti razvijati po načelima održivosti

CILJ MJERE	<i>Stvaranje uvjeta u Gradu Opatiji da se građani i turisti osjećaju slobodni, zaštićeni i sigurni.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	<p>Sukladno Strateškim planovima Ministarstva unutarnjih poslova i drugih institucija u funkciji zaštite i spašavanja za razdoblje 2012. – 2014. i 2015. – 2017. djelokrug Ministarstva unutarnjih poslova i drugih institucija u funkciji zaštite i spašavanja čine poslovi javne sigurnosti. Problemi javne sigurnosti su kažnjiva ponašanja (kaznena djela, prekršaji, prijestupi...), nesreće i elementarne nepogode (požari, prirodne nepogode, epidemije, terorizam, rat...) koji ugrožavaju život, osobni integritet, imovinu, gospodarstvo, ljudska prava te opću sigurnost i javni red sa štetnim, tragičnim ili katastrofalnim posljedicama.</p> <p>U današnje vrijeme sigurnost gradova jedan je od ključnih predmeta interesa. Govoreći o sigurnosti Grada Opatije osiguravanje visoke razine sigurnosti prema međunarodnim standardima bitno je kako zbog njezinih građana tako i zbog turista, budući da je sigurnost jedan od ključnih kriterija po kojima turisti danas biraju turističke destinacije. Podizanje opće razine sigurnosti destinacije i postizanje europskih standarda, Grad Opatija će osigurati kroz:</p> <p>1. <i>Uvođenje suvremenih informacijsko-komunikacijskih (ICT) tehnologija</i> Inovacije i primjena suvremenih ICT rješenja prioritetna su područja većeg broja europskih fondova i programa za koja su planirana značajna sredstva. Europa je u periodu od 2014. – 2020. godine u okviru kohezijske politike poseban naglasak stavila na integrirani održivi urbani razvoj. U navedenom periodu od gotovo 4 milijarde eura u Fondu za regionalni razvoj, 28 milijuna eura namijenjeno je urbanom razvoju.</p> <p>Stoga bi se i Opatija trebala usmjeriti na korištenje raspoloživih mogućnosti financiranja za uvođenje suvremenih ICT rješenja s ciljem stvaranja „pametnoga grada“, kao narednog iskoraka u podizanju opće razine sigurnosti i temelja njegovog održivog razvoja.</p> <p>2. <i>Donošenje Programa JVP za provođenje mjera zaštite od požara i spašavanja</i> Sustav zaštite od požara, kao važan segment sigurnosti grada, podrazumijeva planiranje zaštite od požara, propisivanje mjera zaštite od požara građevina, ustrojavanje subjekata zaštite od požara, provođenje mjera zaštite od požara, financiranje zaštite od požara te osposobljavanje i ovlašćivanje za obavljanje poslova zaštite od požara sa ciljem zaštite života, zdravlja i sigurnosti ljudi i životinja te sigurnosti materijalnih dobara, okoliša i prirode od požara, uz društveno i gospodarski prihvatljiv požarni rizik. Za postizanje navedenog cilja ključnu ulogu ima Javna vatrogasna postrojba Opatija, koja može osigurati visoku razinu</p>

	<p>sustava zaštite od požara temeljem Programa JVP za provođenje mjera zaštite od požara i spašavanja koji bi trebao sadržavati sljedeće prioritete i mjere:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) Razvoj prevencije: <ul style="list-style-type: none"> • otklanjanje opasnosti od nastanka požara • rano otkrivanje, obavješćivanje te sprečavanje širenja i učinkovito gašenje požara • sigurno spašavanje ljudi i životinja ugroženih požarom • sprečavanje i smanjenje štetnih posljedica od požara. b) Edukacija i osposobljavanje lokalnog stanovništva, odgovornih djelatnika i svih zaposlenika u pravnim osobama za pravilno i brzo djelovanje u slučaju požara u skladu s odredbama zakona. c) Sudjelovanje JVP Opatija u donošenju svih važnih dokumenata iz kojih proizlaze obveze JVP Opatija u izdavanju mišljenja i suglasnosti temeljem zakonskih obveza definiranih Pravilnikom o vatrogasnim prilazima i pristupima. d) Unapređivanje uvjeta za rad i efikasnost JVP: <ul style="list-style-type: none"> • izgradnja novog Vatrogasnog doma i s time potrebne aktivnosti: određivanje lokacije, izrada projektne dokumentacije, ishodovanje dozvola i izgradnja doma, osiguravanje financijskih sredstava • izgradnja jedinstvenog inteligentnog protupožarnog nadzornog sustava. e) Nabava i održavanje postojeće vatrogasne tehnike i opreme u skladu sa zakonskim obvezama: <ul style="list-style-type: none"> • obnavljanje i kupovina nedostajuće vatrogasne tehnike i opreme. <p>Na području Grada Opatije u prethodno navedenim aktivnostima uz Javnu vatrogasnu postrojbu djeluju i dva Dobrovoljna vatrogasna društva: Opatija i Učka, te Područna vatrogasna zajednica Liburnija. Područna vatrogasna zajednica Liburnija objedinjava rad društava Javne vatrogasne postrojbe i ostalih dobrovoljnih društava Liburnije, predstavljajući ključni subjekt vezan uz zaštitu od požara.</p> <p><i>3. Donošenje programa drugih institucija u funkciji zaštite i spašavanja za područje Grada Opatije, a koje nisu u njegovoj nadležnosti.</i></p>
<p>NOSITELJI MJERE</p>	<p><i>Grad Opatija, Javna vatrogasna postrojba Opatija, poslovni subjekti.</i></p>
<p>OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE</p>	<ul style="list-style-type: none"> • podizanje opće sigurnosti i sigurnosti zaštite od požara na razini grada, u školama, vrtićima, hotelima, javnim ustanovama i ostalim objektima • poboljšanje kvalitete usluge i učinkovitosti u osiguravanju opće sigurnosti, te gašenje i spašavanju uz dostizanje europskih standarda • smanjenje rizika za pojavu problema i neželjenih posljedica uslijed nekvalitetnih i neadekvatnih rješenja u općoj sigurnosti i zaštiti od požara • osiguravanje stupnja sigurnosti turističke destinacije usklađen sa zahtjevima stranih turoperatora sukladno njihovim zakonskim propisima • unapređenje prometa u mirovanju • otkrivanje i otklanjanje nedostataka u sustavu opće sigurnosti i zaštite od požara u svom djelokrugu • organiziranje i provođenje specifičnih programa, vježbi, predavanja vezanih uz sigurnost i zaštitu od požara • osposobljavanje za provedbu preventivnih mjera opće sigurnosti, zaštite i gašenja požara i spašavanja ljudi i imovine ugroženih požarom • unapređenje opće sigurnosti i zaštite od požara u planskim prostornim dokumentima temeljem zajedničkog i koordiniranog rada, te uključivanjem svih relevantnih subjekata u njihovoj izradi (MUP, JVP, urbanisti, ovlašteni projektanti i dr.)

	<ul style="list-style-type: none"> • uključivanje JVP u izrade prijedloga vatrogasnih prilaza i površina za rad vatrogasnih vozila • bolji uvjeti za rad i viša razina efikasnosti • unapređenje sigurnosti u radu • promocija vezana uz sigurnost destinacije • stvaranje pretpostavki za održivi razvoj.
--	---

INDIIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Broj održanih predavanja u školama, vrtićima, hotelima, javnim ustanovama i ostalim objektima na temu opće sigurnosti i zaštite od požara.</i> • <i>Broj kaznenih djela, prekršaja i prijestupa.</i> • <i>Broj nesreća i elementarnih nepogode (požara, prirodnih nepogoda, epidemija, terorizma.</i> • <i>Broj organiziranih i provedenih specifičnih programa, vježbi, predavanja vezanih uz sigurnost i zaštitu od požara.</i>
--------------------	---

MJERA I. 1. C) – Sustavno podizati učinkovitost gradske uprave

CILJ MJERE	<p><i>Približavanje gradske uprave potrebama gospodarstva i stanovništva. Da bi gradska uprava učinkovitije udovoljavala potrebama gospodarskih subjekata i opće društvenim potrebama stanovništva, nužno je da bude ustrojena na stvarnim zahtjevima i potrebama suvremenog razvoja. Temeljni je cilj gradske uprave stvoriti infrastrukturne pretpostavke za uspješno i koordinirano djelovanje svih segmenata u gradu, kako bi se iskoristili pozitivni sinergijski učinci takvog oblika djelovanja.</i></p>
-------------------	---

OPIS I SADRŽAJ MJERE	<p>Naglasak staviti na:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uspostavljanje takvog sustav nadzora kvalitete rada, pravovremenog odlučivanja o svim pitanjima koja postavljaju stanovnici Grada Opatije vezano na dobiveni certifikat 9001. • Učinkovito djelovanje Partnerske grupe za razvoj. Ista će uključivati manji broj ljudi (10–12), koji će svake godine odrediti prioritetne projekte i sastaje se povremeno prema potrebi. • Formiranje posebnog tijela, koje će sustavno i operativno biti uključeno u praćenje mogućnosti, a radi tekuće prijave relevantnih EU projekata, na način da oni po svom karakteru i učinkovitosti bitno doprinesu razvoju infrastrukture i unapređenju života i rada na ovim prostorima. • Aktivno uključivanje javnosti (različite ciljne skupine i stanovništvo) u sve razvojne projekte, na način da se u okviru gradske uprave zaduži jedna osoba za kontakte sa ciljnim skupinama, ali i da sve značajnije informacije budu dostupne javnosti (oglasna ploča, internetske stranice, tisak, ostali mediji...). • Ustrojavanje tijela za provođenje i praćenje Strategije (PPS), koji će zaprimati prijedloge fizičkih i pravnih lica, koja mogu i žele ponuditi određene razvojne projekte, te druge prijedloge vezane za unapređenje života i rada u Gradu Opatiji, na način da se isti sagledavaju i klasificiraju, a ovisno o njihovoj operativnoj prihvatljivosti i mogućnosti realizacije u kontekstu jasno definiranih razvojnih strateških prioriteta . • Sustavno osiguranje uvjeta za dobivanje certifikata ISO 14001, a kao potvrde da se slijede načela održivog razvoja, a sve s ciljem da se Grad Opatija može percipirati i kao ekološki prihvatljiva destinacija.
-----------------------------	--

NOSITELJI MJERE	<i>Grad Opatija, nezavisne agencije za ispitivanje javnog mijenja.</i>
OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE	Ostvarit će se viša razina zadovoljstva građana i veća kvaliteta života u Gradu Opatiji, te steći imidž koji donosi certifikat ISO 9001 (ev. i certifikat ISO 14001), podići će se razina informiranosti građana i bolja koordinacija sa službama u Gradu Opatiji, skratiti prosječno vrijeme rješavanja problema, demokratskim putem će se provoditi izbor ključnih razvojnih projekata značajnih za Grad Opatiju i sl. Ocjenu dostignutog stupnja podizanja učinkovitosti gradske uprave, treba temeljiti na rezultatima dobivenim obradom anketnog istraživanja zadovoljstva pojedinih ciljnih skupina i javnosti, na način da informacije budu dostupne javnosti, te da se na primjeren način ukazuje na ostvarena postignuća.
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Godišnji rezultati anketnog istraživanja o kvaliteti života građana i njihovoj informiranosti.</i> • <i>Oformiti Tijelo provođenje i praćenje Strategije razvoja i za razvoj gospodarstva (PPSRRG).</i> • <i>Dobivanje certifikata ISO 14001.</i> • <i>Formiranje Partnerske grupe za razvoj.</i>
MJERA I. 1. D) – Kontinuirano prilagodavati (izmjene i dopune) prostornu dokumentaciju te provoditi monitoring i evaluaciju prostornih planova	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Omogućiti ostvarenje dugoročnih ciljeva Grada Opatije zacrtanih ovom Strategijom, na taj način da će biti sredstvo za usmjeravanje razvoja k ostvarenju tih ciljeva putem prostorne dokumentacije za realizaciju životnih potreba ljudi.</i> • <i>Utvrđiti ciljeve razvoja ovom Strategijom i izraditi Prostorni plan (izmjene i dopune) koji će subjekte planiranja upoznati sa svim mogućnostima razvoja i s posljedicama izbora ponuđenoga rješenja.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	<p>Grad Opatija dužna je pratiti stanje u prostoru, izradu i provođenje dokumenata prostornog uređenja te prostorne planove mijenjati ili dopunjavati ukoliko se na temelju istraživanja odnosno drugih saznanja utvrde takve promjene koje bitno utječu na postojeće odnose u prostoru ili ako pojedina prostorna rješenja u donesenim planovima više ne odgovaraju interesima društvene zajednice. To se odnosi na sljedeće:</p> <ul style="list-style-type: none"> • organizacija prostora Grada Opatije (održavanje cjeline) • uređenje prostora (ostvariti sklad u prostoru) • opremanje prostora (objekti, uređaji, instalacije) • usmjeravanje razvoja (upravljanje k najboljim rješenjima) • stvaranje funkcionalnog prostora (rad, stanovanje, rekreacija) • stvaranje ekonomskog prostora (uvjeti za život i rad) • stvaranje humane sredine (za čovjekove potrebe) • stvaranje estetski oblikovanog prostora • zadovoljenje općih potreba u Gradu Opatiji. <p>Ublažavanje i eliminiranje brojnih proturječnosti između:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • proizvodnih i neproizvodnih aktivnosti • prostora i objekata u njemu • aktivnosti i mreže infrastrukture • tehnologije i ekologije • razvijenih i nerazvijenih dijelova Grada (zaleđa) – potreba razvoja i nedostatka investicija, itd. • podnošenje dvogodišnjih izvještaja o realizaciji prostornih planova.
NOSITELJI MJERE	<i>Grad Opatija, Upravni odjel za prostorno uređenje.</i>
OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • ostvarenje i kontrola ciljeva razvoja (podnošenje godišnjih izvještaja) • ostvarenje sklada u prostoru • opremanje prostora objektima, uređajima i instalacijama • stvaranje prostora za rad, stanovanje i rekreaciju • stvaranje estetski oblikovane i humane sredine • plansko ponašanje uz što manje nekontrolirana odstupanja od prostornog plana • smanjenje i eliminiranje brojnih proturječnosti u prostoru • podnošenje dvogodišnjih izvještaja o provođenju prostornih planova.
INDIKATOR	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Prihvaćeno dvogodišnje izvješće na Gradskom vijeću o stanju i provođenju prostorne dokumentacije, te o monitoringu i evaluaciji prostornih planova.</i>

MJERA I. 1. E) – Poticati obnovljive izvore energije i energetske efikasnost

CILJ MJERE	<i>Cilj mjere je poticati korištenje obnovljivih izvora energije i provoditi mjere energetske efikasnosti kako bi se smanjila energetska potrošnja te emisija stakleničkih plinova sa područja grada, a u skladu s usvojenim Akcijskim planom energetske održivosti razvika Grada Opatije (SEAP).³⁴²</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	<p>Glavni ciljevi ove mjere na lokalnoj i regionalnoj razini su uspostava i primjena kontinuiranog i sustavnog gospodarenja energijom, strateškog planiranja energetike i održivog upravljanja energijskim resursima. Grad Opatija se aktivno uključio u provedbu projekta Sustavnog gospodarenja energijom (SGE) u objektima u vlasništvu ili pod upravljanjem Gradske uprave, kako bi vlastitom aktivnošću pružio pozitivan primjer svojim građanima i poslovnim subjektima te ih motivirao da i sami počnu efikasno koristiti energiju. Glavni ciljevi SGE projekta u Gradu Opatiji su ušteda energije, povećanje energetske efikasnosti te korištenje obnovljivih i ekološki prihvatljivih izvora energije.</p> <p>Provođenjem projekta i ostvarivanjem navedenih ciljeva moguće je ostvariti: povećanje energetske efikasnosti i smanjenje potrošnje energije i energenata, financijske uštede i do 30% u odnosu na početnu potrošnju energije, smanjenje emisija štetnih plinova u atmosferu, poticanje razvoja novih djelatnosti i lokalnog poduzetništva, promjenu ponašanja građana obrazovanjem, a posebice otvaranjem energetske efikasne (EE) info točaka u kojima se građani na licu mjesta mogu informirati i educirati o primjeni energetske efikasne tehnologije i mjera u kućanstvima. Strateško je opredjeljenje Grada Opatije postići visoku učinkovitost potrošnje energije i zaštite okoliša.</p>

³⁴² SEAP – Akcijski plan energetske održivosti razvika Grada Opatije
<http://www.opatija.hr/hr/zdravi-grad/akcijski-plan-povecanja-energetske-ucinkovitosti/>

	<p>Uspostavom Sustava gospodarenja energijom, poticanjem obnovljivih izvora energije i provođenjem mjera poboljšanja energetske učinkovitosti smanjiti će se troškovi za energiju i emisije stakleničkih plinova na najmanju moguću mjeru te poboljšati ekonomska učinkovitost u objektima, produktivnost i radni uvjeti za zaposlene. Da bi se to ostvarilo potrebno je uspostaviti organizaciju s odgovornim osobama za energetske učinkovitost, uspostaviti sustav mjerenja i nadzora potrošnje energije i utjecaja na okoliš, upravljati troškovima i poslovnom učinkovitošću, razvijati potrebne poslovne vještine i znanja, poticati male, ali kontinuirane doprinose svakog zaposlenika, trajno motivirati sve građane i redovito pratiti ostvarenje ciljeva i javno izvještavati.</p> <p>U akcijskom planu energetske održivosti razvika grada potrebno je ponuditi mehanizme financiranja provedbe akcijskog plana (javno privatno partnerstvo, esco model, revolving fond, Hrvatska banka za obnovu i razvoj, Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, Fondovi Europske unije...). Iskustva energetske osviještenih i razvijenih europskih gradova pokazuju da se bez programa sufinanciranja, te raznih drugih poticajnih programa gradskih uprava ne može očekivati značajnija provedba mjera energetske učinkovitosti neovisno o investicijskim troškovima i ekonomsko-energetskoj isplativosti njihove provedbe.</p>
NOSITELJI MJERE	<i>Grad Opatija, Tijelo za provođenje i praćenje Strategije razvoja i za razvoj gospodarstva (PPSRRG), Regionalna energetska agencija (REA) Kvarner, javni sektor, privatni sektor.</i>
OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • poticanje razvoja novih djelatnosti i lokalnog poduzetništva; • izrada informacijskog sustava gospodarenja energijom za Grad Opatiju koji će sadržavati sve prikupljene podatke i pokazatelje te omogućavati izradu svih potrebnih i relevantnih analiza; • promotivne, informativne i edukativne mjere i aktivnosti • smanjenje emisija CO₂ iz sektora zgradarstva • revidirati, odnosno po potrebi izraditi novi Akcijski plan svake 2 godine • uspostavljanje organizacijske strukture za koordinaciju, provedbu i nadzor nad Akcijskim planom • redovito izrađivanje Registra emisija CO₂ za Grad Opatiju.
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • smanjenje potrošnje energije (kwh) • smanjenje emisije CO₂ • povećanje udjela obnovljivih izvora energije.
MJERA I. 1. F) – Formirati “Tijelo za provođenje i praćenje Strategije razvoja i za razvoj gospodarstva” (PPSRRG)	
CILJ MJERE	<i>Provođenje Strategije razvoja Grada Opatije putem trajne koordinacije svih nositelja mjera, provođenje monitoringa i evaluacije s internim ili vanjskim partnerima, koordinacija kod formiranja baze projekata i njihovog vrednovanja od strane ustrojenog Tijela za provođenje i praćenje Strategije razvoja i za razvoj gospodarstva (PPSRRG) ili vanjskih suradnika, kao i podnošenje redovitih i izvanrednih izvještaja o provođenju Strategije, te koordinacija svih razvojnih projekata koji zadovoljavaju uvjete vrednovanja i njihovog praćenja do realizacije.</i>

Ustrojavanje posebnog „Tijela za provođenje i praćenje Strategije razvoja i za razvoj gospodarstva“ formira se s ciljem praćenja i provođenja Strategije razvoja kao i provođenje i praćenje brojnih drugih mjera iz područja gospodarstva, turizma i poduzetništva. *Monitoring Strategije razvoja i njezina evaluacija*, kao i monitoring napretka provedbe Strategije, treba ocjenjivati na godišnjoj razini. Redoviti monitoring osigurat će informacije o provedenim aktivnostima s podacima o nositeljima provedbe, uključenim financijskim sredstvima i njihovim izvorima te ostvarenim ili anticipiranim rezultatima. Izvješća o napretku podnositi će „Tijelo za provođenje i praćenje Strategije razvoja i za razvoj gospodarstva“, a usvajati će ih Stručni tim i Partnerski odbor.

U Strategiji je naglasak na mehanizmu praćenja Strategije, tj. dozvoljena je mogućnost da se promjene unose i kod samog usvajanja Strategije. Takav mehanizam počiva na stalnim promjenama i potrebi inoviranja, odnosno na mogućnostima da se konkretni sadržaji po ocjeni naručitelja unesu u Strategiju s ciljem njene kvalitete i provedivosti i želje da ona i dalje ostane živi dokument, fleksibilan i adaptabilan, kako je i zamišljen. Obrazovanje korisnika Strategije razvoja predstavlja jedan od temeljnih zadataka u okviru monitoringa, što nameće potrebu da se realno sagledaju potrebe te da se sustav cjeloživotnoga obrazovanja prilagodi stvarnim mogućnostima korisnika.

Stoga bi sustav cjeloživotnoga obrazovanja korisnika Strategije razvoja Grada Opatije trebalo provesti kroz nekoliko međusobno povezanih dijelova, od predavanja, radionica, seminara, okruglih stolova, savjetovanja te konzultantskih usluga. Važno je stoga naglasiti da predviđeni **monitoring** mora prerasti u **trajan kontrolni mehanizam**. To je i potvrda da se izradom Strategije razvoja Grada Opatije proces ne završava, već se članovi tima (Stručni tim i Partnerski odbor) kontinuirano uključuju u monitoring, čime razvoj postaje predmetom kontinuiranog stručnog i znanstvenog istraživanja u interesu svih zainteresiranih javnih i privatnih subjekata, kao i stanovništva Grada Opatije.

Evaluacija, koja će se provesti krajem 2015. godine (ex-post evaluacija) ocijenit će rezultate koji su postignuti primjenom ovog pristupa strateškom planiranju te kvalitetu procesa odabira projekata i njihovog upravljanja. Monitoring napretka i evaluacija utjecaja osigurat će informacije u svrhu javne debate i mogućeg reprogramiranja strateških dokumenata. *Kako je upravo ova koordinacijska funkcija preduvjet za uspješnu realizaciju čitave Strategije o kojoj u konačnici ovisi i realizacija I. strateškog cilja vezanog na „Održivi razvoj, optimalnu alokaciju resursa i brigu za njihovo očuvanje“, ta je mjera i našla mjesto u strateškom prioritetu I.1. „Razvoj temeljiti na načelima održivosti“.*

Tijelo za provođenje i praćenje Strategije razvoja i za razvoj gospodarstva (PPSRRG) također ima zadatak da putem stimulativnih mjera, koje će donijeti Grad Opatija, provodi takvu politiku putem različitih instrumenata te politike (od donošenja odluka o beneficiranim kamatama na kredite za velike, srednje i male poduzetnike i obrtnike, do pomoći kod prijave i izrade *feasibility* i *pred-feasibility* studija i ostale nužne pomoći i savjeta), priprema svih aktivnosti vezanih na praćenje Strategije razvoja uz najužu koordinaciju sa Stručnim timom Grada Opatije. Zadatak ovog tijela je da se brine i formira bazu projekata iz Strategije razvoja, te da ostvaruje najužu suradnju sa službama PGŽ-a, LAG Terra Liburna, i brojnim javnim (državnim) i privatnim subjektima. *Ova mjera posebno je vezana uz provođenje strateških prioriteta 5 i 6 i posebno mjere (II. 5. D) vezane na „Definiranje ekonomske osnove za cjelogodišnje poslovanje“ i mjere (II. 6. B) „Razrada sustava poticajnih mjera za ruralni razvoj i osigurati sredstva za razvoj zaleđa“, koje će se realizirati u okviru djelovanja ovoga Tijela (PPSRRG), a potrebna za realizaciju sljedećih aktivnosti:*

- (1) suradnju s Centrom za poljoprivredu i ruralni razvoj PGŽ-a s ciljem realizacije programa i projekata od interesa za ruralno područje Grada Opatije;
- (2) suradnju s LAG-om „Terra Liburna“ i Udrugama s ciljem informiranja javnosti i edukacije poduzetnika o pojedinim programima i mjerama iz EU fondova namijenjenih ruralnom razvoju;
- (3) suradnju s LAG-om „Terra Liburna“, Udrugama i lokalnim poduzetnicima sa ciljem realizacije projekata u prethodno navedenim prioritetnim područjima ruralnog razvoja;

	<p>(4) suradnju sa ministarstvima i ostalim tijelima nadležnima za ruralni razvoj sa ciljem iznalaženja dodatnih mogućnosti financiranja;</p> <p>(5) stvaranje mreže subjekata zainteresiranih za uključivanje u projekte pružanje podrške i pomoći u pripremi potrebne dokumentacije za prijave na natječaje EU fondova i programa i izradi projekata.</p> <p><i>Kako je ova mjera od izuzetne važnosti za realizaciju Strateškog cilja II. „Uspješno gospodarstvo s naglaskom na cjelogodišnji turizam najviše kategorije“ i strateških prioriteta 5 i 6, unutar tog cilja, Tijelu za provođenje i praćenje Strategije razvoja i za razvoj gospodarstva se stoga i povjerava izuzetno odgovorna uloga u provođenju strategije i povezanosti sa svim ostalim mjerama i ciljevima a posebno sa stalnim kontaktima i koordinacijom sa Stručnim timom Grada Opatije.</i></p> <p><i>Kako je upravo ovo Tijelo (PPSRRG) preduvjet za uspješnu realizaciju čitave Strategije o kojem u konačnici ovisi i realizacija I. strateškog cilja vezanog na Održivi razvoj, optimalnu alokaciju resursa i briga za njihovo očuvanje, ta je mjera i našla mjesto u strateškom prioritetu I.1. „Razvoj temeljiti na načelima održivosti“.</i></p>
NOSITELJI MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Grad Opatija, Tijelo za provođenje i praćenje Strategije razvoja i za razvoj gospodarstva (PPSRRG).</i>
OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • Formiranje Tijela za provođenje i praćenje Strategije razvoja kao i provođenje i praćenje brojnih drugih mjera iz područja gospodarstva, turizma i poduzetništva. • Monitoring i evaluacija Strategije razvoja. • Formiranje baze podataka strateških projekata Grada Opatije. • Redovno ažuriranje baze podataka strateških projekata Grada Opatije. • Osmišljavanje, provođenje i praćenje mjera iz područja gospodarstva, turizma i poduzetništva.
INDIKATOR	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Formirano Tijelo za provođenje i praćenje Strategije razvoja i za razvoj gospodarstvo (PPSRRG).</i> • <i>Ustrojena baze podataka strateških projekata Grada Opatije sa ažurnim podacima.</i> • <i>Broj donesenih poticajnih mjera.</i>

3.4.2. Mjere za provođenje STRATEŠKOG PRIORITETA 2 – Zadržati visoku razinu čistoće mora, vode, zraka i tla

Prirodni resursi koji čine sastavni dio grada posebno su osjetljivi i neprimjerenim planiranjem daljeg razvoja Grada Opatije mogu biti ugroženi. Stoga je nužno osigurati trajnu zaštitu prirodnih resursa, u mjeri i na način koji osigurava dugoročno održivi razvoj Grada. Ekonomski razvoj Grada, kao složenog i dinamičnog sustava višestrukih funkcija, može dovesti do zanemarivanja brige oko prirodnih resursa te zanemarivanja vrijednosti ekoloških dobara (voda, more, čisti zrak, šume...).

To može dovesti do nestajanja pojedinih ekosustava prije no što spoznamo njihovu vrijednost, a upravo su ekosustavi osnovne funkcionalne jedinice ekosfere, važne etape biogeokemijskog kruženja tvari i spremišta kemijske energije, reguliraju vodene resurse u krajobrazu, pripomažu tvorbu tla i štite ga od erozije, proizvođači su i spremišta hrane za bilje i životinje,

filtriraju atmosferu i akumuliraju štetne tvari, vežu ugljični dioksid i proizvode kisik, ublažuju temperaturne razlike na površini Zemlje i pridonose stabilnosti klime, sadrže za čovjeka korisne i upotrebljive kemikalije, tvore biomasu za razne potrebe, žive su genetske banke, pokazatelj zdravog okoliša te služe za rekreaciju i naša su nenadoknadiva prirodna baština. Njihova djelotvornost i njihov opstanak najuže je povezan s očuvanjem za njih svojstvene biološke raznolikosti³⁴³.

Negativni utjecaji na prirodne resurse u pravilu se događaju postupno, ali kontinuirano, dok se posljedice tih trajnih negativnih utjecaja manifestiraju u pravilu tek s određenim vremenskim odmakom, te šira javnost nema jasnu percepciju uzrok – posljedica. (Primjerice, usporedimo trenutnu reakciju javnosti pri havariji broda i istjecanju nafte sa reakcijom te iste javnosti na trajno ispuštanje otpadnih voda u more bez potrebnog pročišćavanja ili korištenja lož ulja kao energenta koji u uvjetima neprimjerenih tehnoloških rješenja vrši pojačanu emisiju onečišćujućih tvari u okoliš – SO₂, NO_x i dr.). Globalni se ekološki problemi ne mogu rješavati samim prepuštanjem djelovanju otvorenog tržišta, već je nužna aktivna uloga države i lokalne zajednice. Na područje Grada Opatije pritisak na prirodne resurse izazivaju u prvom redu sljedeći čimbenici:

- daljnji proces urbanizacije
- rast broja turista i izletnika
- ubrzani razvoj prometa
- velike količine svih vrsta otpada
- nedovoljno razvijena ekološka svijest
- ograničene tehničke i tehnološke mogućnosti (gospodarstvo, infrastruktura)
- ograničene materijalne i organizacijske mogućnosti lokalne zajednice.

208

Što se ljudskih potencijala tiče, kvalitetno ustrojene obrazovne i odgojne institucije, još uvijek nisu dovoljno dobro društveno priznate, niti je taj potencijal stavljen u funkciju razvoja gospodarstva, što bi svakako trebalo promijeniti. Prostorno planiranje Grada Opatije je multidisciplinarni i kontinuiran postupak, rezultat kojega su prostorni planovi, najdjelotvorniji regulatorni instrumenti u zaštiti okoliša, a posebno se u ovom strateškom prioritetu to odnosi na visoku razinu čistoće mora, zraka i tla. Prostorni planovi uvažavanjem društveno-gospodarskih, prirodnih, kulturno-povijesnih i krajobraznih vrijednosti razrađuju načela prostornog uređenja, utvrđuju ciljeve prostornog razvoja te organizaciju, zaštitu, korištenje i namjenu prostora. Prostornim uređenjem, kao skupom aktivnosti i dokumenata, osigurava se gospodarenje, zaštita i upravljanje prostorom uređene zajednice kao osobito vrijednim i ograničenim dobrom. Čistoća mora, zraka i tla je preduvjet ostvarivanja visoko postavljenih strateških ciljeva, i najuže je vezana uz sva tri postavljena strateška cilja. Odnosno, ukoliko se ovaj strateški prioritet ne bi realizirao, to bi dugoročno ugrozilo ključne strateške ciljeve razvoja Grada Opatije.

Problem *zaštite morskog okoliša* (ili razvojni izazov) visoko je rangiran (u provedenim anketama) i pokazuje, da je ekološka svijest svih ispitanika na visokoj razini. Osjećaj da bi zagađivanje akvatorija moglo biti najveći razvojni izazov i opasnost, zato posebna zaštita morskog okoliša mora postati trajni razvojni prioritet koji bi se realizirao putem kvalitetno izgrađene infrastrukture, posebno pročišćivača otpadnih voda, reguliranja oborinskih voda,

³⁴³ Prema Črnjar, M., Črnjar, K.: *Menadžment održivog razvoja, FMTU, Opatija, 2009., str. 162, 35.*

permanentnim praćenjem zagađenosti akvatorija i pravovremenim reagiranjem i mjerama za otklanjanjem uzroka potencijalnih zagađivača.

STRATEŠKI PRIORITET 2

Zadržati visoku razinu čistoće mora, vode, zraka i tla

TEMELJI SE NA STRATEŠKOM CILJU I. –Održivi razvoj, optimalna alokacija resursa i briga za njihovo očuvanje

MJERA I. 2. A) – Organizirati permanentno praćenje (monitoring) kakvoće mora i voda

CILJ MJERE

Do sada izgrađeni sustav javne kanalizacije na području Grada Opatije preduvjet je za osiguravanje mora za kupanje na razini najviše propisane kvalitete, s time što će se njegovim daljnjim širenjem i poboljšanjima osiguravati sve bolji rezultati i smanjivati rizici mogućih ekscenčnih onečišćenja (u slučaju kvara na postojećim sustavima javne mreže ili većih gospodarskih subjekata).

Uredbom o kakvoći mora, Vlada RH propisuje standarde kakvoće mora za kupanje na morskoj plaži kojima se određuju granične vrijednosti mikrobioloških pokazatelja i druge značajke mora. Ocjene o kakvoći mora određuju se na temelju kriterija definiranih Uredbom o kakvoći mora za kupanje (NN 73/08) i EU direktivom o upravljanju kakvoćom vode za kupanje (br. 2006/EZ), a temeljem uzorkovanja koje provodi Nastavni zavod za javno zdravstvo). Kvalitetno i kontinuirano praćenje kvalitete mora neophodno je i radi pravovremenog otkrivanja mogućih oštećenja na postojećim kolektorima i sustavima gospodarskih subjekata radi izbjegavanja mogućih ekscenčnih onečišćenja.

Masiv Učke je vodonosnik iz kojeg se dobivaju velike količine vode za piće na području Liburnije (sada oko 50%, uz mogućnost da se otvaranjem novih izvora, Kristal, to poveća gotovo na 70%), te je zaštita masiva Učke od strateškog značaja za Grad Opatiju, kako bi se i ubuduće osigurala izvanredna kvaliteta vode za piće.

OPIS I SADRŽAJ MJERE

Ispitivanje kakvoće mora za kupanje na području Grada Opatije provodi Nastavni zavod za javno zdravstvo PGŽ-a, temeljem Uredbe o kakvoći mora za kupanje (NN, 73/08) i EU direktive o upravljanju kakvoćom vode za kupanje (br.2006/7/EZ). Ispitivanje se provodi na svim javnim plažama na području Grada (ukupno 23 točke uzorkovanja). Svi rezultati ispitivanja javno su dostupni putem odgovarajućih web servisa (<http://baltazar.izor.hr/plazepub/kakvoća>), te su za svaku točku uzorkovanja vidljivi od 2009. godine kada je započela primjena po metodologiji popisanoj Uredbom. Osim ocjene kakvoće mora javnost ima mogućnost uvida u osobitosti plaže, konfiguraciju, hidrometeorološke karakteristike, opremljenost, dostupnost i fotografije, a može davati i svoje komentare, javljati moguća onečišćenja te predlagati dodatna ispitivanja.

Izvješće o kvaliteti mora za kupanje na području županije raspravljaju nadležna tijela Primorsko-goranske županije. Neovisno od javno dostavljenih podataka, o rezultatima ispitivanja Zavod izvješćuje i Upravni odjel za komunalni sustav i zaštitu okoliša kako bi se mogle pravovremeno poduzeti mjere i reagirati na eventualno lošije rezultate na pojedinoj točki.

	<p>Na području Grada Opatije uspostavljene su 4 zone zaštite izvorišta vode za piće (prikazane su na kartografskom prikazu br. 3B u Prostornom planu Grada Opatije). Prva zona sanitarne zaštite obuhvaća više vodno područje Učke. U ovoj zoni zaštitne mjere provode se odvodnjom svih otpadnih voda nepropusnom kanalizacijom izvan zone. Tu nisu predviđene nove zone gospodarske namjene niti razvitak naselja.</p> <p>Drugom zonom sanitarne zaštite obuhvaćeno je šire vršno područje Učke, gdje nisu predviđene nove zone gospodarske namjene niti nova naselja. Treća zona sanitarne zaštite obuhvaća središnji dio područja obuhvaćen Prostornim planom dok četvrta zona obuhvaća naseljeni dio gradskog područja obuhvaćen Prostornim planom.</p> <p>Na cjelokupnom sustavu javne vodoopskrbe (Sva izvorišta vode za piće kolektori, vodospreme, crpne stanice) uspostavljen je kvalitetni i trajni monitoring kvalitete vode za piće na dvije razine: kroz laboratorij komunalnog društva, te kroz kontrole i analize vanjskih laboratorija.</p> <p>.</p>
NOSITELJI MJERE	<i>Nastavni zavod za javno zdravstvo Primorskog-goranske županije, Grad Opatija, komunalno poduzeće, Javna ustanova Park prirode Učka.</i>
OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE	<p>U segmentu osiguranja kvalitete vode za kupanje:</p> <ul style="list-style-type: none"> osigurati kvalitetu vode za kupanje na svim točkama uzorkovanja najmanje na razini izvrsne i dobre kvalitete izbjeći rizik ekscenih situacija u kojima bi se bilježila nezadovoljavajuća kvaliteta vode za kupanje i određivala mjera zabrane kupanja. <p>U segmentu osiguravanja kvalitete vode za piće:</p> <ul style="list-style-type: none"> zadržati visoku kvalitetu vode za piće, pravovremeno reagirati na sve naznake mogućih onečišćenja izvora zagađenja i sanirati iste. <p>Pozicioniranje Grada Opatije kao zdrave, ekološke sredine poželjne za život i boravak.</p>
INDIKATOR	<ul style="list-style-type: none"> <i>Godišnje i pojedinačne ocjene (mjerenja) kakvoće mora i voda.</i> <i>Na Gradskom vijeću usvojeno dvogodišnje izvješće o stanju u prostoru.</i>
MJERA I. 2. B) – Organizirati permanentno praćenje (monitoring) kakvoće zraka	
CILJ MJERE	<i>Na području Grada Opatije ne postoje djelatnosti koje bi na bilo koji način ugrožavale kvalitetu zraka i na koje bi Grad mogao neposredno utjecati, no nužno je osigurati stalno praćenje kakvoće zraka radi mogućnosti pravovremenog obavješćivanja javnosti i reagiranja u slučaju bilo kakvih ekscenih situacija prvenstveno radi činjenice da onečišćenja mogu biti donesena kroz strujanja zraka iz vrlo udaljenih izvora.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	<p>Kvalitetu zraka na području Primorsko goranske županije prati Nastavni zavod za javno zdravstvu, sukladno Zakonu o zaštiti zraka (NN 60/11 i 47/14). Po ovom Zakonu, izrada programa zaštite zraka, ozonskog sloja, ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbe klimatskim promjenama koji je sastavni dio programa zaštite okoliša obaveza je županije odnosno Grada Zagreba i velikog grada (ovi subjekti usvajaju i izvješće o provedbi Programa).</p> <p>Na području Grada Opatije postoje dvije mjerne postaje, mjerna stanica kod Gorova s automatskih analizatorom prizemnog ozona i dušikovog dioksida, te mjerna stanica na osnovnoj školi Volosko u kojoj se provodi uzorkovanje sumpor dioksida i crnih dimova</p>

	(čestica koje nastaju kod izgaranja). Rezultati mjerenja javno su dostupni putem odgovarajućeg WEB servisa (http://www.zzjzpgz.hr/zrak/index.php) i moguće ih je pratiti po satnim vrijednostima.
NOSITELJI MJERE	<i>Nastavni zavod za javno zdravstvo PGŽ-a; Grad Opatija u dijelu obavješćivanja javnosti u slučaju pojave alarmantnog narušavanja kvalitete zraka.</i>
OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE	Pozicioniranje Grada Opatije kao zdrave, ekološke sredine poželjne za život i boravak.
INDIKATOR	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Godišnji izvještaj Nastavnog zavoda za javno zdravstvo o kvaliteti zraka u PGŽ-u.</i> • <i>Na Gradskom vijeću usvojeno četverogodišnje izvješće o stanju u prostoru.</i>

MJERA I. 2. C) – Organizirati permanentno praćenje (monitoring) zaštite i stanja tla

CILJ MJERE	<i>Na području Grada Opatije ne postoje djelatnosti koje bi na bilo koji način ugrožavale kvalitetu tla, no činjenica da je područje Grada spada u kraške terene s bogatom šumskom vegetacijom nameće potrebu praćenja stanje šuma i šumskih površina kao i oskudnih poljoprivrednih površina kako bi se osigurala zaštita postojećih površina i spriječila erozija tla.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	<p>Zaštita šuma i šumskih površina temelji se na Zakonu o šumama i na odredbama Prostornog plana Opatije, kao i na odredbama Prostornog plana Parka prirode Učka.</p> <p>Zaštitu po odredbama Zakona o šumama provode Hrvatske šume kroz donošenje i realizaciju šumsko gospodarskih planova (najveći dio šuma je u vlasništvu RH). Za područje Parka prirode Učka, šumsko gospodarski planovi usklađuju se s javnom ustanovom Park prirode Učka, a plan donosi Ministarstvo i središnje tijelo državne uprave nadležno za zaštitu prirode. Prostornim planom Opatije štite se šumske površine i u urbaniziranim područjima, gdje su propisane zelene zone (šume, javni parkovi i drugo zelenilo) u kojima nije dozvoljena izgradnja.</p>
NOSITELJI MJERE	<i>Ministarstva, Hrvatske šume, Grad Opatija.</i>
OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • Cjelovita realizacija šumsko-gospodarskih planova. • Pozicioniranje Grada Opatije kao zdrave, ekološke sredine poželjne za život i boravak.
INDIKATOR	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Na Gradskom vijeću usvojeno dvogodišnje izvješće o stanju u prostoru.</i>

3.4.3. Mjere za provođenje STRATEŠKOG PRIORITETA 3 – *Obrazovanje i razvoj ljudskih resursa usklađivati s gospodarskim razvojem*

Razvoj ljudskih resursa treba temeljiti na učinkovitom obrazovanju, što podrazumijeva sve hijerarhijske razine i sve oblike (formalnog, neformalnog, informalnog) učenja. U Gradu Opatiji treba ovoj problematici pristupiti s pozicija globalnih, nacionalnih i regionalnih okvira gospodarskog razvoja uz uvažavanje suvremenih trendova u obrazovanju. Poseban naglasak treba staviti na uvažavanje projekcija usmjerenih na realne mogućnosti gospodarskog razvoja Grada Opatije, uz uvažavanje povijesnog nasljeđa, postojeće mreže obrazovnih institucija i potreba za njegovim unapređenjem. Sagledavanje ove problematike, temeljit će se na elementima prezentiranih u donjoj tablici.

Tablica 55: *Pristup sagledavanju relevantnih, globalno prihvaćenih elemenata u stjecanju znanja, vještina i kompetencija kroz različite oblike formalnog, neformalnog i informalnog obrazovanja*

Pristup	Formalno	Neformalno	Informalno	Samo-usmjereno
Obrazovno okruženje/ kontekst učenja	Sagledava se u kontekstu mogućnosti odgovarajuće obrazovne institucije (npr. visoke škole: dvorane, učionice, laboratoriji, simulatori i dr.)	Organizirano je uz ili izvan granica formalnog sustava, može npr. biti: <ul style="list-style-type: none"> na radnom mjestu, npr. na sveučilištu (kroz izvannastavne aktivnosti, seminare, radionice, program cjeloživotnog učenja, studentske udruge) kroz aktivnosti civilnog društva (volonterske udruge, udruge za ljudska prava i dr.) 	Raznoliko (dnevni kontekst u stvarnom svijetu, aktivnosti civilnog društva (volonterske udruge, udruge za ljudska prava i dr.)	Po vlastitoj odluci iz za zadovoljenje osobnih potreba („self-directed“ / „independent study“ / „learning by yourself“)
Sadržaj	Osobitosti: <ul style="list-style-type: none"> strukturirano, regulirano je izvana, utvrđeni su programi i definirani ishodi učenja 	Djeluje izvan formalnoga sustava (organizirani resursi, ljudi, ciljevi, alati i metode kako bi se došlo do strukturiranog procesa učenja za osposobljavanje odraslih osoba za rad, različite društvene aktivnosti ili osobni razvoj) (Youthpass vodič http://www.mobilnost.hr)	Iskustveno znanje, prihvaćanje vrijednosti i razvijanje znanja i vještina iz svakodnevnog iskustva. Razni utjecaji iz okoline (npr. tijekom prakse, promatranjem)	Učenje je samoorganizirano, izbor samostalan, a odgovornost vlastita (npr. čitanje i izrada bilježaka, umne mape, brainstorming, dnevnički, eseji itd.)
Kompetencije	1. Zapošljivost mjerena kroz: <p>A) <i>soft skills</i> uključuje rad u timu (Vještine koje su nemjerljive, a predstavljaju osobne vještine koje određuju sposobnosti rješavanja zahtjevnih problema i zadataka. Karakteriziraju osobu kao lidera, pregovarača, komunikatora, motivatora, timskog igrača itd.)</p> <p>B) <i>hard skills</i> uključuje vezu s budućim zanimanjem ili osobni razvoj (Vještine koje se stječu obrazovanjem. Razina i opseg kompetencija dokazuju se svjedodžbom ili diplomom.)</p>	Neposredno vezano za: <ol style="list-style-type: none"> Zapošljivost (npr.: <i>Koliko su moje soft skills kroz rad u timu učinkovite?</i>) Osobni razvoj (npr.: <i>Kako učim?</i>) Aktivno građanstvo (npr.: <i>Kako su moje kompetencije povezane sa širom zajednicom?</i>) 	Neposredno vezano za: <ol style="list-style-type: none"> Zapošljivost (npr.: <i>Koliko su moje soft skills kroz rad u timu učinkovite?</i>) Osobni razvoj (npr.: <i>Kako učim?</i>) Aktivno građanstvo (npr.: <i>Kako su moje kompetencije povezane sa širom zajednicom?</i>) 	Neposredno vezano za: <ol style="list-style-type: none"> Zapošljivost (npr.: <i>Koliko su moje soft skills kroz rad u timu učinkovite?</i>) Osobni razvoj (npr.: <i>Kako učim?</i>) Aktivno građanstvo (npr.: <i>Koje su moje kompetencije povezane sa širom zajednicom?</i>)

Metode i strategije učenja - stjecanja znanja i kompetencija	Predavanja, prezentacije, projekti, vježbe, simulacije, studije slučaja (<i>case study</i>), Rasprave itd.	Rasprave, diskusija, pisanje izvješća, studija slučaja (<i>case study</i>), konceptualno mapiranje itd.	Spontano, intuitivno učenje, učenje s opažanjem rasprave, simulacije, rješavanje problema, igre, projekti itd.	Promišljanje (refleksija), rasprave, dnevnik učenja, rad na tekstu, eseji, izvješća itd.
Metode procjenjivanja i ocjenjivanja stečenog znanja i kompetencija	Definirane metode i kriteriji	Raznolike metode i tehnike (<i>određuju ih institucija koja sustav ustrojava i izvodi</i>) Pisani / usmeni testovi, ispiti, radovi i dr.	Ishodi su rezultat procesa iskustvenog učenja, stjecanja znanja i razvijanja kompetencija u različitim područjima i životnim situacijama	Samovrednovanje, samoprocjena
Sudjelovanje	Obvezno ispunjenje formalnih uvjeta (<i>za osnovnoškolsko, srednjoškolsko i visokoškolsko obrazovanje</i>)	Planirano, dobrovoljno	Neplanirano, spontano	Planirano (<i>osobni plan</i>)
CASE STUDY (STUDIJA SLUČAJA)				
Strani jezici	Integralni dio formalnih nastavnih planova i programa	Privatne i javne škole stranih jezika, privatna poduka	Putovanja, glazba, film itd.	
Informacijske tehnologije	Integralni dio formalnih nastavnih planova i programa	Tečajevi	Učenje uz rad / aktivnosti („ <i>činiti i istodobno učiti</i> “ - „ <i>learning by doing</i> “)	
Sport	Integralni dio formalnih nastavnih planova i programa	Timski rad u klubu, osobni rad s trenerom (<i>ovisno o vrsti sporta, razini znanja, određuje se vrijeme i način stjecanja kompetencija</i>)	Spontano / neplanirano uključivanje u stjecanje specifičnih ili općih kompetencija (<i>pojedinačnik nije svjestan koji od čimbenika stvarno pridonosi njegovim kompetencijama</i>)	
Nadzor	Visok stupanj nadzora od strane nastavnika u obrazovnim institucijama			Visok stupanj samo-nadzora pojedinca
Diploma, svjedodžba, certifikati	Priznate diplome i kvalifikacije	Moguće svjedodžbe i certifikati, ali nije obvezno (<i>npr. dokaz o završenom tečaju stranog jezika</i>)	U pravilu ih nema	

Izvor: Prema nacrtu PRIRUČNIKA: Knežević, B. (2014) Model planiranja, organiziranja i priznavanja izvannastavnih aktivnosti kroz ECTS bodove – Kako prepoznati, valorizirati i kvantificirati rezultate neformalnog oblika učenja kroz ECTS sustav dodjeljivanja bodova, dio Projekta priznavanja izvannastavnih aktivnosti kroz ECTS bodova, Sveučilište u Rijeci, Prioritet A (2013. - 2015.), www.uniri.hr (preuzeto 10.09.2014)

Ulaganje u sve razine formalnog obrazovanje (osnovnoškolskog, srednjoškolskog, strukovnog, visokoškolskog), te briga o svim oblicima cjeloživotnog učenja je pravo i obveza svih interesnih skupina na području Grada Opatije, s posebnim naglaskom na potrebu stalne prilagodbe obrazovnih programa potrebama gospodarstva, temeljeno na spoznaji da je kreiranje i korištenje znanja uz razvoj ljudskih resursa najvažniji činitelj prosperiteta i održivog razvoja društvene zajednice. Bez ulaganja u istraživanja i razvoj neće se stvarati nova znanja, a bez ulaganja u obrazovanje neće se dogoditi primijenjena znanja i neće se

osposobiti ljudi za njegovo korištenje. Naglasak mora biti na osposobljavanju onih kadrova, koji će biti konkurentni na tržištu rada, pri čemu treba slijediti globalne smjernice i nacionalne razvojne dokumente, kako bi se sustavno nalazili odgovori na mnoga otvorena pitanja današnjice, a s ciljem njegova usklađivanja sa potrebama budućeg razvoja.

Obrazovni sustav se na nacionalnoj i regionalnoj razini mora usmjeravati prema stvarnim potrebama rastućih sektora, čemu treba prilagoditi upisne kvote, te ustrojiti racionalan sustav srednjoškolskog i visokog obrazovanja, što uključuje i sustav poticaja za deficitarna zanimanja. Da bi se to moglo provoditi i na lokalnoj razini, nužno je da se na razini Grada Opatije osiguraju kvantitativni i kvalitativni pokazatelji za sustavno praćenje i izvješćivanje o stvarnim i potencijalnim zahtjevima poslodavaca za relevantnim profilima kadrova uz uvažavanje strateških polazišta i planova, a njihovu zadovoljenju treba realno procijeniti koje je profile racionalno obrazovati na lokalnoj razini, a za koje profile osmisliti poticajne mjere, kako bi se ciljevi ostvarili uz optimalna ulaganja. Ako se žele slijediti dugoročni trendovi, zadani strukturnim promjenama i općim strategijama na nacionalnoj razini, tada se poseban naglasak treba staviti na:³⁴⁴

- *bijele* poslove: poslovi u zdravstvu, skrbi i drugim socijalnim uslugama;
- *zelene* poslove: poslovni vezani uz okoliš, energetska učinkovitost i nošenje s klimatskim promjenama;
- poslove u skladu sa *strategijama* (nacionalnim i EU): programi i kompetencije iz odabranih sektora *pametnih specijalizacija* (npr. specijalizirana zanimanja u turizmu, zdravstvenom turizmu ...).

Već danas se uočava manjak nekih zanimanja u području prirodnih znanosti (matematičari), tehničkih znanosti (elektrotehničari, strojari i stručnjaci računarstva), biomedicine i zdravstva (temeljne medicinske znanosti i farmacija), društvenih znanosti (edukacijsko-rehabilitacijske znanosti i logopedija) te neke humanističke znanosti (anglisti i germanisti, prvenstveno zbog ulaska RH u EU). Navedeno treba slijediti i na razini Grada Opatije, u procesu usklađivanja obrazovnih programa sa zahtjevima tržišta rada i mogućnostima rastućih sektora. U koncipiranju sustava obrazovanja Grada Opatije treba mladim ljudima ponuditi one obrazovne programe, koje je poželjno temeljiti na pozitivnim iskustvima i tradiciji uz uvjet da slijede suvremene trendove i potrebe tržišta rada. One potrebe koje postoje na razini Grada Opatije, a takve programe nije racionalno razvijati, moguće je zadovoljiti kroz razrađeni sustav poticaja, a na način da se mladi usmjeravaju na stjecanje nedostajućih znanja na vrhunskim obrazovnim institucijama u okvirima EU.

Nužno je da se i na lokalnoj razini slijede načela kvalitete u kreiranju obrazovnih programa i sadržaja, neophodnih da bi se ispunila suvremena očekivanja tržišta rada, a to mogu samo ako se osigura kvalitetan ustroj / mreža škola, te osigura visoka kvaliteta nastavničkog kadra. To nameće potrebu da se obrazovne institucije u suradnji sa poslodavcima angažiraju oko razvoja standarda zanimanja i standarda kvalifikacija (HKO). Mladi bi već tijekom obrazovanja trebali imati mogućnost steći relevantne kompetencije, kako bi ih poslodavci po završetku obrazovanja prepoznali i zaposlili. To je najbolje da se sustav naukovanja i stručne prakse integrira u kurikulum (dualni sustav) po principu – tri mjeseca učenja, tri mjeseca naukovanja. Učenik koji se pokazao uspješnim tijekom naukovanja, garantira poslodavcu

³⁴⁴ Prema *Povezivanje obrazovanja i potreba tržišta rada (2014)*, Ministarstvo rada i mirovinskog sustava, str. 11, dostupno na http://www.scribd.com/fullscreen/199584733?access_key=key-195gbfdxcerjpp1b4oxu & allow_share=true&escape=false&viewmode=scroll (preuzeto 22. 08. 2014.)

primjenu relevantnih znanja i vještina, koja se neposredno mogu primijeniti odmah po zaposlenju. Samo kroz integrirani pristup kreatora obrazovne politike, obrazovnih institucija, gospodarstva i javnog sektora, moguće je ostvariti željene ciljeve.

Pored toga je nužno ustrojiti sustav stručnog osposobljavanja nakon završetka formalnog školovanja, što znači da cjeloživotno učenje postaje integralnim dijelom obrazovnog procesa, obzirom da jednom stečena znanja brzo zastarijevaju. Treba poticati sve oblike povezanosti akademske zajednice i gospodarstva, kao kvalitetne pretpostavke usmjeravanja karijera i osobnog razvoja pojedinaca, koristeći suvremene tehnologije i tehnike (*on-line* komunikacija, ekspertni sustavi, rane intervencije, profiliranje temeljem kompetencija i sl.). U definiranju obrazovnih profila treba uzeti u obzir da oko 80% svih nezaposlenih osoba u dobi od 15 do 29 godina čine osobe koji su završile određene profile srednjoškolskog obrazovanja, što upućuje na potrebu reforme strukovnog obrazovanja, koje se više mora orijentirati na ona zanimanja, koja su na tržištu deficitarna (slastičar, kuhar, konobar, mesar, pekar, tesar, zidar, farmaceutski tehničar...) ³⁴⁵, ali i poticanje srednjoškolske populacije da nastave svoje obrazovanje kroz sustav višeg i visokog obrazovanja.

U modernoj ekonomiji su kadrovi sa specifičnim znanjima, vještinama i kompetencijama najvažniji činitelj razvoja, a jaz između bogatih i siromašnih zemalja se više ne mjeri samo prirodnim resursima, već i kvalitetom raspoloživog kadrovskog potencijala, pri čemu su veoma značajna ulaganja u istraživanje i razvoj i poticaji poduzetničkim inicijativama. To je važna i motivacija, pošto u pravilu viša razina obrazovanja omogućava dobivanje kvalitetnijih poslova i viših primanja ³⁴⁶. Na takvim spoznajama je definirana strategija i politika razvoja ljudskih resursa u EU-u, pri čemu se najveći naglasak stavlja na prepoznavanje regionalnih i lokalnih potreba i specifičnosti na definiranju programa povezivanja obrazovnih sadržaja sa zahtjevima suvremenog gospodarstva.

Kadrovi odnosno ljudski potencijali tj. kadrovski resursi čine ukupnu intelektualnu i znanstvenu energiju te sva znanja, vještine i kompetencije, koje kroz sinergijske procese omogućavaju razvoj sustava na razini Grada Opatije, pa i razvoj društva ove jedinice lokalne samouprave. Čovjek je uvijek pokretač svakog procesa, a da bi takav mu je proces potrebno specifično znanje. Grada Opatije, kao pretežito turistički orijentirana destinacija, svoj razvoj gradi na sloganu da je „znanje ključ poslovnog uspjeha“. Profil kadrova se treba sustavno prilagođavati promjena opsega proizvodnje i pružanja usluga, uvođenju novih tehnologija, inovativnosti novih proizvoda i usluga, novom organizacijskom ustroju, novim zahtjevima tržišta, promjenama u strukturi konkurenata, a pogotovo novoj ekonomskoj i financijskoj situaciji na tržištu. Za razliku od ostale resursne osnovice, kadrovi moraju biti fleksibilni, odnosno stalno se moraju razvijati, usavršavati i napredovati, a učinci stvarnih promjena su temeljna pretpostavka održivog razvoja.

Nakon što se identificiraju temeljni problemi nezaposlenosti u Gradu Opatiji, a koji proizlaze iz neusklađenosti ponude i potražnje na tržištu rada, te definiraju mjere zapošljavanja socijalno osjetljivih skupina te mogućnosti potpore udruga civilnog sektora, sustavno treba djelovati u cilju otvaranja novih radnih mjesta, ali i u pravcu zaštite dostojanstva rada i zaposlenika. Treba sustavno pronalaziti odgovore na mnoga otvorena pitanja o tome kako povezati mrežu obrazovnih institucija sa potrebama gospodarstva, kako bi se ostvarila puna

³⁴⁵ *Ibidem*, str. 10

³⁴⁶ *De la Fuente, A. and Ciccone, A.(2002): Human capital in a global and knowledge-based economy, Final Report, European Commission*

zaposlenost, viša kvaliteta i produktivnost rada, slijedom globalnih trendova, smjernica EU, te nacionalnih i regionalnih propisa i strategija.

Učinkovit način djelovanja može biti kroz iznalaženje mogućnosti okupljanja različitih interesnih skupina, zainteresiranih za razvoj ljudskih potencijala lokalnoj i regionalnoj razini, a u cilju stvaranja uvjeta za kreativno zapošljavanje i veću kvalitetu života u zajednici, a kako bi se zajedničkim djelovanjem moglo sustavno doprinositi stvaranju nove vrijednosti, a time doprinositi i ukupnoj dobroti zajednice. Poseban naglasak treba staviti na primjenu suvremenih znanja kroz aplikaciju tehnoloških postignuća uz podršku informatičkih tehnologija. Zahtjeve treba ispunjavati u skladu s pozicijom gospodarske grane za koju se kadrovi osiguravaju³⁴⁷. To je potrebno iz razloga što su tehnološki razvijeniji sustavi zahtijevaju višu razinu znanja kadrova, više su orijentirani na inovacije, otvoreniji za promjene i restrukturiranje, produktivnije koriste resurse i spremniji za ulazak na nova tržišta, uz naglasak da njihov razvoj često pozitivno utječe i na ostale djelatnosti.

Grad Opatija, kao pretežito turistički orijentirana destinacija, ima mogućnost uvođenja novih profila obrazovanja usmjerenih na zaštitu okoliša, održivi razvoj i *čiste tehnologije*, što se može realizirati sa ostalim srednjoškolskim obrazovnim institucijama u Rijeci, kao i sa članicama Sveučilišta u Rijeci, ne odbacujući suradnju sa Hrvatskom gospodarskom komorom, Zavodom za zapošljavanje, te u suradnji i uz potporu svih ostalih elemenata obrazovne mreže u regiji. Kvaliteta kadrova je jedan od temeljnih činitelja u postizanju konkurentnosti na ciljnom tržištu, potrebno je da se osiguraju visoki standardi obrazovnih programa, koji će se izvoditi na razini Grada Opatije. Osim toga treba više koristiti kadrovske potencijale, koje osigurava kvalitetan obrazovni sustav na razini regije, ali i u Gradu Opatiji.

Naime, *obrazovanje za rast i razvoj* se prema OCDE-u razvrstava u ključne elemente postizanja konkurentnosti.³⁴⁸ Naime obrazovanje i znanost imaju značajnu ulogu i u postizanju konkurentnosti turističke ponude Opatije, kojoj je osnovna djelatnost turizam, a i u *Strategiji razvoja turizma RH do 2020 godine*³⁴⁹ izdvaja se *Operativna strategija razvoja ljudskih potencijala*³⁵⁰ kao jedan od pet stupova u ostvarenju ciljeva razvoja turizma u RH, ali i podigla razina konkurentnosti Republike Hrvatske, koja zauzima 35 mjesto (od 140), ali je po kvaliteti obrazovanja i raspoloživosti radne snage na 98 mjestu, a po cjeloživotnom učenju tek na 122 mjestu. U koncipiranju razvoja kadrovske strukture na području Grada Opatije, treba slijediti navedena polazišta, ali i uvažavati odredbe sljedećih strateških dokumenata:

- *Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije RH* (nacrt)³⁵¹
- *ET 2020 – Education and Training 2020*³⁵², strateški okvir za europsku suradnju u obrazovanju i osposobljavanju

³⁴⁷ OECD klasificira industrijske grane prema tehnološkoj razini: na visoku, višu srednju, nižu srednju i nižu tehnološku razinu, prema: *Revision of the High-Technology Sector and Product Classification* (2004) OECD, iz studije "Inovacije u hrvatskim poduzećima 2001. - 2003.", Ekonomski institut, Zagreb, 2004.

³⁴⁸ *Ibidem*

³⁴⁹ Narodne Novine br. 55/13

³⁵⁰ Tomljenović, R. (2013) *Program jačanja konkurentnosti ljudskih potencijala u turizmu kroz centre kompetencija*, Institut za turizam Zagreb, str. 3-5.

³⁵¹ *Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije* (2014) Vlada Republike Hrvatske, dostupno na <https://vlada.gov.hr/strategija-obrazovanja-znanosti-i-tehnologije/151> (preuzeto 25. 08. 2014.)

³⁵² *ET 2020* (2009) *Education and Training 2020, strateški okvir za europsku suradnju u obrazovanju i osposobljavanju*, Europa, Summaries of EU Legislation NO 2009/C 119/02 [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/;ELX_SESSIONID=vGnMJVLrzdTw08v3JMvzCZZ_ypTcLMpb8B19vj5zyt6rG2K6wmhPHI-1396097169?uri=CELEX:52009XG0528\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/;ELX_SESSIONID=vGnMJVLrzdTw08v3JMvzCZZ_ypTcLMpb8B19vj5zyt6rG2K6wmhPHI-1396097169?uri=CELEX:52009XG0528(01)) (preuzeto 23. 07. 2014)

- *Hrvatska i fondovi EU 2014 – 2020: Ulaganje u budućnost*³⁵³.

Na način kako Republika Hrvatska slijedi strateške dokumente EU-a u prepoznavanju i pozicioniranju sustava obrazovanja, znanosti i profiliranja kadrova, treba i Grad Opatija definirati vlastite razvojne prioritete u ovoj sektoru, s ciljem da se osigura dugoročna društvenu stabilnost, ekonomski napredak i osiguranje kulturnog identiteta, što nalaže potrebu da se i na lokalnoj razini:³⁵⁴

- prihvatiti izgradnja sustava obrazovanja i znanosti kao segmenta od javnog interesa
- naglasak staviti na izgradnju, provođenje i evaluaciju uspješnosti koncepta cjeloživotnog učenja u svim segmentima
- osigurati fleksibilnost i prilagodljivost sustava
- podržavati autonomiju i odgovornost svih dionika u sustavu.

Cjeloživotno učenje je nedvojbeno područje obrazovanja koje je u Republici Hrvatskoj veoma loše pozicionirano na ljestvici konkurentnosti, što isto važi i za Grad Opatiju, iako se sustavno bilježe pozitivni pomaci. Stoga je nužno u definiranju strateških opredjeljenja razvoja potrebno razraditi mjere, temeljem kojih će biti moguće kvalitetno razvijati sve oblike cjeloživotnog učenja, ali i razviti sustav priznavanja neformalno stečenih znanja i vještina te potaknuti primjenu informacijsko-komunikacijskih tehnologija u obrazovanju.

Grad Opatija može u tom procesu slijediti pozitivna iskustva Sveučilišta u Rijeci, koje je među prvima u Republici Hrvatskoj taj sustav regulirao Pravilnikom³⁵⁵, na način da su definirani programi za nadoknadu nedostajućih znanja, vještina i kompetencija, raznovrsni neformalni oblici obrazovanja s ili bez ECTS bodova, ali uključuje mogućnosti obrazovanja odraslih (Sveučilište za treću dob) s različitim potrebama i interesima. Nastavno na ova postignuća, Sveučilište u Rijeci provodi i Projekt³⁵⁶ kroz koji će se osigurati sustav za priznavanja različitih ostalih oblika neformalnog i informalnog učenja, a s posebnim naglaskom na volontiranje, a postavke iz ovog istraživanja mogu se aplicirati i za potrebe Grada Opatije.

Kroz analizu stanja se došlo do spoznaje da je kvalitetno osnovno obrazovanje uz odgoj u najvećoj mjeri u Gradu Opatiji dostupno svima pod jednakim uvjetima. Također se nude prepoznatljivi srednjoškolski strukovni i opće-obrazovni programi, na koje se nadovezuju suvremeni sveučilišni programi u sveučilišnim institucijama, sastavnicama Sveučilišta u Rijeci.

Ne manje prepoznatljiv je pristup popularizaciji rezultata znanstvenog istraživanja (prvenstveno kroz sastavnice Sveučilišta u Rijeci), prvenstveno kroz primijenjena istraživanja usmjerena na unapređenje turizma, hotelijerstva i održivog razvoja (Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu u Opatiji), ali isti tako i za specifične segmente iz domene biomedicine, zdravstva i bio-tehnologije (Klinike Medicinskog fakulteta u Thalassoterapii Opatija i Ortopedskoj bolnici Lovran) i prava (Međusveučilišni Centar izvrsnosti Jean

³⁵³ *Hrvatska i fondovi EU 2014 – 2020: Ulaganje u budućnost (2014), konzultacijski dokument, Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU- dostupno na http://www.mrrfeu.hr/UserDoc/Images/EU%20fondovi/Konzultacijski_dokument.pdf (preuzeto 10. 01. 2014)*

³⁵⁴ *Prema polazištima nacrta Strategije - ibidem*

³⁵⁵ *Pravilnik o vrednovanju programa cjeloživotnog učenja Sveučilišta u Rijeci (2013) dostupno na http://www.uniri.hr/files/cjelozivno_obrazovanje/Pravilnik_cjelozivno.pdf (preuzeto 07. 07. 2014)*

³⁵⁶ *Linardić, L. (2014) Projekt priznavanja izvannastavnih aktivnosti kroz ECTS bodova, Sveučilište u Rijeci, Prioritet A (2013. - 2015.), dostupno na www.uniri.hr (preuzeto 10. 09. 2014)*

Monnet). Time Grad Opatija daje značajan doprinos ukupnom svjetskom fondu znanja i boljitku života i rada u Republici Hrvatskoj. Treba naglasiti da je obrazovna struktura građana Opatije nešto viša od hrvatskog prosjeka, ali da niti izdaleka nisu iskorištene mogućnosti i potencijali koje osigurava avangardno Sveučilište u Rijeci, te treba promišljati razvoj Grada Opatije u pravcu da postane sveučilišni grad, sa svim prednostima koje takva titula nosi.

STRATEŠKI PRIORITET 3

Obrazovanje i razvoj ljudskih resursa usklađivati s potrebama gospodarstva

TEMELJI SE NA STRATEŠKOM CILJU I. – Održivi razvoj, optimalna alokacija resursa i briga za njihovo očuvanje

MJERA I. 3. A) - Promovirati sintagmu „Opatija – sveučilišni grad“

CILJ MJERE

Temeljeno na kvaliteti i tržišnoj prepoznatljivosti obrazovnih sadržaja i programa koje kontinuirano i na visokoj razini kvalitete nude obrazovne i istraživačke institucije Grada Opatije, djelovati u pravcu promoviranja ovih prostora kao sredine u kojoj žive i djeluju studenti i akademski obrazovni ljudi, koji promiču nove ideje i liberalan duh, kulturu življenja te otvoren pristup u komunikaciji s drugim narodima i kulturama, uz interdisciplinarni pristup i najvišu razinu profesionalnosti u turizmu, hotelijerstvu, zdravstvu i srodnim djelatnostima.

OPIS I SADRŽAJ MJERE

Na pitanje zašto bi Opatija trebala biti SVEUČILIŠNI GRAD, nameće se više odgovora:

- Veličina grada i njeno povijesno nasljeđe otvorene komunikacije sa različitim kulturama, čine Opatiju „gradu po mjeri čovjeka“ u kojoj se studenti i mladi lako snalaze i dobro osjećaju.
- Može se pohvaliti izvrsnim obrazovanjem za potrebe ugostiteljstva, hotelijerstva i turizma, po čemu je prepoznatljiva u RH, ali i zvan njenih granica, te može puno ponuditi studentima i mladima orijentiranih na ovo područje obrazovanja i istraživanja.
- Prepoznatljiva je i po inovativnim pristupima u medicini, zdravstvenom turizmu, održivom razvoju, pravnim znanostima i sl., pa kao takva postaje predmetom interesa i mjestom susreta srodnih ciljnih skupina srodnih interesa i potreba.
- Grad Opatija sustavno podržava i materijalno podupire inovativne aktivnosti, a sve s ciljem da Opatija postane središte susreta studenata i nastavnika iz cijelog svijeta, što je i temelj razvoja edukativnog turizma.

Sve navedeno treba oplemeniti i činjenicom da ove godine Opatija obilježava 170 godina organiziranog (elitnog) turizma, koji je počeo kao zdravstveni turizam, a isti nalaže interdisciplinarni pristup stjecanju znanja i istraživanja, za što je Opatija upravo idealna. Tome u prilog ide i obilježavanje 55 obljetnice visokoškolske naobrazbe za turizam, koje je izraslo iz potrebe gospodarstva i uspješnog strukovnog obrazovanja kadrova za ugostiteljska, hotelska i turistička zanimanja, po čemu je prepoznatljiva Opatija i izvan granica RH. Sve razine obrazovanja u Opatiji mogu se pohvaliti izvrsnim i suvremenoj stvarnosti orijentiranim obrazovnim programima (srednjoškolski, preddiplomskoj, diplomskoj, specijalistički i poslijediplomski doktorski programi), koji se uspješno razvijaju u okviru smjernica obrazovnog sustava RH i Sveučilišta u Rijeci.

	<p>Razvijaju se interdisciplinarni programi u području medicine, zdravstva, pravnih znanosti, održivog razvoja, ali i provode znanstveno-istraživački projekti, koji mogu biti izuzetno interesantni i za strane istraživače, koji žele u ugodnom okruženju i dobrim infrastrukturnim uvjetima (institucije, centri, klinike, udruge...), zajedno s domaćim znanstvenicima i praktičarima, postizati one rezultate, kakvi su u Opatiji zabilježeni u počecima razvoja turizma.</p> <p>Opatija je u tom kontekstu već stekla odgovarajući imidž pripadnost prepoznatljivim sveučilišnim krugovima, jer se uz spomen imena Opatija otvaraju asocijacije na rasadnik kadrova visoke kvalitete i profesionalnosti, dakle na ostvarenu izvrsnost u specifičnim sferama obrazovanja i profesionalnog razvoja (FMTU, Thalassoterapia, Referentni centar za zdravstveni turizam, Centar Jean Monnet ...), što su izvrsna polazišta za daljnji razvoj ideje o Opatiji, kao sveučilišnom gradu. Uz prirodne resurse, dobru klimu i raznovrsna kulturna dobra gastronomska ponuda, uz visoku raznu ekološke svijesti, Opatija je svima privlačna, pogotovo stoga što izrazito visok stupanj tolerancije i sigurnosti, što je pretpostavka razvoja svih oblika turizma, pa tako i edukacijskog turizma.</p>
<p>NOSITELJI MJERE</p>	<p><i>Grad Opatija, Sveučilište u Rijeci, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu u Opatiji, Thalassoterapia Opatija – Nastavna baza Medicinskog fakulteta u Rijeci i Osijeku – Referentni centar za rehabilitaciju srčanih bolesnika i Referentni centar za zdravstveni turizam i medicinski programirani odmor, kao i Međusveučilišni centar izvrsnosti Jean Monnet u Opatiji u suradnji s Pravnim fakultetom u Rijeci i Zagrebu.</i></p>
<p>OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE</p>	<p>Prihvaćanjem sintagme „Opatija - sveučilišni grad“ mogu se očekivati sljedeći rezultati:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Osnovano međunarodno <i>središte za turizam i održivi razvoj</i>, koje nudi međunarodno prepoznatljive programe domaće i strane studente, u kojem će u obrazovnom procesu i znanstveno-istraživačkom radu zajednički djelovati strani i domaći profesori i drugi suradnici, a razvijat će se mnogobrojni programi usklađeni sa zahtjevima nacionalnog tržišta rada ali i manje turistički razvijenih zemalja u okruženju. • Centar za cjeloživotno osposobljavanje profesionalaca (turizam, hotelijerstvo, kardiologija, fizikalna terapija, ljudska prava, bio-tehnologija ...). • Grad Opatija uključen u mrežu sveučilišnih gradova, s obilježjima mjesta poželjnog za učenje, studiranje, istraživanje, jer nudi sigurnost, sve pogodnosti i akademsku klimu za kraće i duže studijske boravke. • Promoviranje sintagme <i>sveučilišni grad</i> kao brend, koji treba privući nove ciljne skupine (mladi, intelektualci, kulturna elita, profesionalci i sl.). • Razvijen <i>edukacijski turizam</i> temeljen na povijesnom nasljeđu i kvaliteti edukacijskih sadržaja i programa, uz uvažavanje prirodne, kulturne i kadrovske resursne osnovice te za to osiguranoj infrastrukturi.
<p>INDIKATORI</p>	<p><i>Prihvaćen i promoviran logo „Opatija- sveučilišni grad“; broj članova akademske zajednice uključen u tijela Grada Opatije, turističkih zajednica i drugim tijelima u kojima se donose odluke; broj stranih profesora uključenih u obrazovni i istraživački proces; broj stranih studenata uključenih u obrazovni i istraživački proces; broj programa redovite nastave na stranom jeziku; broj programa cjeloživotnog učenja na stranom jeziku; broj međunarodnih projekata u kojima sudjeluje akademska zajednica Grada Opatije; broj studijskih boravaka stranih istraživača u Opatiji i broj boravaka istraživača iz Opatije u inozemstvu; broj prepoznatljivih „turističkih paketa“ iz domene edukacijskog turizma; broj specifičnih kulturnih događanja primjerenih zahtjevima sveučilišne zajednice; pripadnost zajednici sveučilišnih gradova u EU i u svijetu.</i></p>

MJERA I. 3. B) – Obrazovne programe srednjoškolske, preddiplomske, diplomske i poslijediplomske razine obrazovanja, sustavno usklađivati sa svjetskim trendovima, stvarnim potrebama tržišta rada i specifičnostima gospodarstva

<p>CILJ MJERE</p>	<p><i>Obrazovne potencijale kojima raspolaže Grad Opatija (od vrtića do doktorata znanosti), potrebno ih je sustavno usklađivati sa svjetskim trendovima u obrazovanju, propisima i strateškim dokumentima, kako bi se osigurala visoka razina i kvaliteta ljudskih potencijala, koji će biti sposobni inovirati, usmjeravati i realizirati gospodarski razvoj, sukladno općim i pojedinačnim ciljevima, a sve kako bi se osiguralo sinergijsko djelovanje javnog i privatnog sektora u Gradu Opatiji. U tom procesu se polazi od teze da je obrazovanje temeljna pokretačka snaga rasta i razvoja gospodarstva i društva u cjelini, pa je nužno razvijati one programske sadržaje koji će biti suvremeni, propulzivni i usmjereni ka boljitku lokalne zajednice i šire.</i></p>
<p>OPIS I SADRŽAJ MJERE</p>	<p>U provođenju mjere je nužno je slijediti strateške odrednice gospodarskog razvoja Grada Opatije, koje uvijek treba promatrati kao podsustav zajedničkih smjernica Opatijske / Liburnijske rivijere, Primorsko-goranske županije, Republike Hrvatske i EU-a i njima prilagođavati mrežu institucija i programske sadržaje, na način da se slijedom načela ekonomičnosti, ponude vrhunski obrazovni sadržaji u segmentu u kojem Opatija može ostvariti komparativne prednosti a to je prvenstveno ugostiteljstvo i turizam (posebno zdravstveni turizam), biomedicina i zdravstvo, održivi razvoj, europske pravne stečevine i razvoj civilnog društva.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Temeljeno na analizi nastavnih planova i programa obrazovnih institucija, a uz uvažavanje smjernica gospodarskog razvoja usklađenog sa tržišnim zahtjevima, izgraditi mrežu obrazovnih institucija te inovativnih nastavnih sadržaja na razini srednjoškolskog, preddiplomskog, diplomskog i poslijediplomskog obrazovanja, koji će biti prepoznatljivi u nacionalnim i regionalnim okvirima (EU). • Donijeti učinkovite mjere, kojima će se poticati školovanje za deficitarna zanimanja u obrazovnim institucijama u Republici Hrvatskoj ili EU-u, kada ne postoji opravdanje da se takvi obrazovni procesi ustrojavaju u Opatiji ili otvoriti mogućnost da se određeni nastavni sadržaji povremeno ustrojavaju u Opatiji, a u suradnji i pod licencom poznatih i priznatih obrazovnih institucija iz zemlje i inozemstva. • Stvoriti uvjete za uvođenje novih nastavnih sadržaja, koji se do sada nisu nudili u formalnim oblicima obrazovanja, a neophodni su za razvoj novih, tržišno prihvatljivih oblika ponude značajnih za razvoj gospodarstva u Opatiji (obrazovni sadržaji koji se temelje na interdisciplinarnom pristupu ili osiguravaju stjecanje specifičnih menadžerskih znanja i vještine neophodnih za razvoj zdravstvenog i ruralnog turizma, te ekopoljoprivredu, a posebno oni koji polaznike osposobljavaju za održivi razvoj zajednice). • U većoj mjeri koristiti rezultate znanstveno-istraživačkog rada, prvenstveno znanstvenika iz sastavnica Sveučilište u Rijeci, kako bi se isti usmjerili na definiranje strateških smjernica u razvoju gospodarstva i društva uopće.
<p>NOSITELJI MJERE</p>	<p><i>Grad Opatija, Gimnazija Eugena Kumičića Opatija, Hotelijersko-turistička škola Opatija, Ugostiteljska škola Opatija, Obrtnička škola Opatija, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Opatija, Sveučilište u Rijeci, Klinike Medicinskog fakulteta pri Thalassoterapiji Opatija, Inter-univerziteti centar izvrsnosti Jean Monnet u Opatiji, Strukovne udruge, Zavod za zapošljavanje, Hrvatska gospodarska komora, podružnica Rijeka</i></p>

OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE	<p>Rezultati primjene ove mjere mogu se prepoznati kroz sljedeće:</p> <ul style="list-style-type: none"> • profili kadrova koje osigurava mreža obrazovnih institucija u Gradu Opatiji odgovaraju stvarnim potrebama gospodarstva, što će rezultirati većim brojem novozaposlenih; • ustrojavanjem novih obrazovnih profila usklađenih sa specifičnostima ponude Grada Opatije, dovest će do osmišljavanja novih sadržaja u okviru postojećih djelatnosti i razvoj novih djelatnosti, što će dovesti do veće razine prepoznatljivosti i boljih ekonomskih učinaka; • neatraktivne profile sada nezaposlenih a prijavljenih na Zavodu za zapošljavanje zamijeniti će zadovoljni i uspješni zaposlenici u konkurentnom gospodarstvu Grada Opatije; • kroz usku suradnju sa vrhunskim obrazovnim institucijama u zemlji i inozemstvu, osposobljavati će se oni deficitarni profili, za koje ne postoje uvjeti ustrojavanja na području Grada Opatije; • kroz usku suradnju gospodarstva, javnog sektora i obrazovnih institucija (formalni oblici obrazovanja), definirati ona područja u kojima treba nedostajuća znanja nadoknaditi kroz odgovarajuće neformalne oblike, na ovim prostorima također treba ponuditi.
INDIKATORI	<p><i>Primijenjeni pedagoški standardi u predškolskim i osnovnoškolskim odgojno-obrazovnim institucijama; definirane realne potrebe lokalne zajednice kroz dugoročni plan potreba (struktura i kvalitativna razina kadrova); broj inoviranih i potpuno novih obrazovnih programa usklađenih sa potrebama tržišta rada; broj praksi realiziranih u gospodarstvu i javnom sektoru Grada Opatije; broj specijalizacija realiziranih u gospodarstvu i javnom sektoru Grada Opatije; broj ljudi akademske zajednice uključenih u upravljačka tijela i projekte gospodarstva; broj ljudi iz gospodarstva i javnog sektora uključenih u aktivnosti akademske zajednice; broj novozaposlenih osoba proizašlih iz institucija koje čine obrazovni sustav Grada Opatije; broj osoba proizašlih iz obrazovnog sustava Grada Opatije a prijavljenih na Zavod za zapošljavanje.</i></p>
MJERA I. 3. C) – Nadoknadu nedostajućih znanja i vještina nuditi kroz sustav cjeloživotnog učenja na svim razinama i za sve dobne skupine	
CILJ MJERE	<p><i>Slijedom nacionalnih strateških odrednica i potrebi da se poboljša stupanj konkurentnosti na ljestvici cjeloživotnog učenja, nužno je promicati sve oblike cjeloživotnog učenja na radnom mjestu i mimo njega, kao pretpostavke za bolje zapošljavanje ili za podizanje opće kulture odnosno unapređenja opće razine znanja svih dobnih skupina, što uključuje i osobe treće dobi.</i></p>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	<p>Jednom stečena znanja brzo zastarijevaju, a sustavno se javlja potreba i za stjecanjem novih znanja, nužnih da bi se mogao pratiti društveni, ekonomski i tehnološki razvoj. U tom pravcu se naglasak stavlja na izgradnju sustava cjeloživotnog učenja, koji uključuje sve oblike formalnog, neformalnog i informalnog učenja, što znači da se na redoviti obrazovni sustav moraju nadovezati svi oni ostali obrazovni profili, koji će osigurati da se jednom stečeno znanje nadopuni i prilagodi novim zahtjevima.</p> <p>Sadržaji cjeloživotnog učenja moraju slijediti zahtjeve tržišta te uvažavati prethodnu razinu stečenog znanja njihovih polaznika, što znači da programi moraju biti fleksibilni i prilagođeni stvarnim potrebama unapređenja znanja svake ciljne skupine polaznika. U tom procesu treba slijediti mjere definirane strateškim dokumentima, te iskoristiti mogućnosti obrazovnog okvira, koji je u tom pravcu postavilo Sveučilište u Rijeci, ali i rezultate istraživanja vezanih za valorizaciju svih oblika neformalnog i informalnog učenja, te samoučenja. Cjeloživotno učenje pomaže u osposobljavanju za deficitarna zanimanja kroz prekvalifikaciju ili nadoknadu nedostajućih znanja, ali i za stjecanje višeg stupnja znanja, vještina i kompetencija (razlikovni</p>

	<p>programi, tečajevi, seminari, programi osposobljavanja sa ili bez ECTS bodova uz dobivanje certifikata, ali i s mogućnošću licenciranje znanja, ljetne škole, radionice i sl.).</p> <p>Kulturu cjeloživotnog učenja treba razvijati na radnom mjestu, a s ciljem stvaranja uvjeta za rast i razvoj, te kontinuirano povećanje kvalitete i prepoznatljivosti na tržištu. Cjeloživotnim učenjem se smatraju i oni programi koje lokalna zajednica osigurava mladima, nezaposlenima, građanima treće dobi pa čak i dužnosnicima osiguravaju sa svrhom boljeg uključivanja u razvoj društva i stvaranja veće razine zadovoljstva i dobrobiti zaposlenih i građana. Paralelno sa razvojem programa, potrebno je od lokalne do nacionalne razine donijeti sustav poticajnih mjera, kako bi što veći broj zaposlenih ali i ostale ciljne skupine bile motivirane za kontinuirano uključivanje u sustav cjeloživotnog učenja u kratkom i dugom roku.</p>
NOSITELJI MJERE	<p><i>Grad Opatija, Sveučilište u Rijeci, Zavod za zapošljavanje, menadžment u gospodarstvu i javnom sektoru, strukovne i srodne udruge, klubovi, kreatori obrazovne politike na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini, Hrvatska gospodarska komora, podružnica Rijeka, Gimnazija Eugena Kumičića Opatija, Hotelijsko-turistička škola Opatija, Ugostiteljska škola Opatija, Obrtnička škola Opatija, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Opatija, Sveučilište u Rijeci, Klinike Medicinskog fakulteta pri Thalassoterapii Opatija, Inter-univerzitetski centar izvrsnosti Jean Monnet u Opatiji, Glazbena škola Mirković, Osnovna škola R. K. Jeretov Opatija u suradnji s Narodnim učilištem u Rijeci.</i></p>
OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE	<p>Rezultate ove mjere moguće je prepoznati kroz sustavan pristup u realiziranju sljedećih ciljeva i zadataka:</p> <ul style="list-style-type: none"> • razvijeni sinergijski procesi između obrazovnih institucija, gospodarstva, jedinica lokalne samouprave i udruga u uspostavljanju mreže fleksibilnih programa cjeloživotnog učenja prilagođenih različitim razinama ciljnih korisnika i obrazovnih potreba, a temeljeno na novim tehnološkim zahtjevima i tržišnim trendovima; • uveden sustav programa cjeloživotnog učenja koji rezultiraju i međunarodno prihvatljivim certifikatima, koji garantiraju kvalitetnije zapošljavanje; • zabilježen kontinuirani godišnji porast broja osoba, koje su uključene u programe cjeloživotnog učenja u sferi rada i izvan nje; • postignuta ukupno viša razina znanja, vještina i kompetencija stanovništva Grada Opatije, koja vodi ka boljoj prepoznatljivosti i višoj razini konkurentnosti destinacije; • evidentan pad broja nezaposlenih osoba, a uzrokovano stjecanjem nedostajućih znanja i vještina kroz programe cjeloživotnog učenja; • osigurana ponuda raznovrsnih programa cjeloživotnog učenja, kroz koje se podiže opće znanje i doprinosi kvaliteti života djece, mladih i građana treće dobi; • uveden sustav poticajnih mjera slijedom najbolje svjetske prakse, radi motiviranja polaznika na stjecanje relevantnih znanja i certifikata; • porezno priznavanje ulaganja u cjeloživotno učenje za poslovne sustave i obrtnike.
INDIKATORI	<p><i>Broj institucija koje nude programe cjeloživotnog učenja za potrebe građana Grada Opatije (u samom gradu i u okruženju); broj ponuđenih programa cjeloživotnog učenja za sve ciljne korisnike; broj osoba uključenih u sustav cjeloživotnog učenja na svim razinama i dobnim granicama; prosječan broj certifikata stečenih prije prvog zaposlenja (a kao pretpostavke za bolje zapošljavanje); prosječan broj certifikata stečenih za potrebe radnog mjesta; broj realiziranih programa za osobi treće dobi; broj realiziranih programa za ostale građane Grada Opatije; broj novih zakonskih i drugih odredbi, kojima se porezno priznaju troškovi uloženi u sustav cjeloživotnog učenja.</i></p>

MJERA I. 3. D) – Poduprijeti obrazovanje za deficitarna zanimanja

CILJ MJERE	<i>Osigurati uvjete i izgraditi sustav poticaja, kako bi se organizacijski i financijski doprinijelo zadovoljenja potreba za deficitarnim zanimanjima, ali i za stjecanje specifičnih znanja kada to nije moguće u postojećim obrazovnim programima na prostoru Grada Opatije i Rijeke ili ako njihovo ustrojavanje nije ekonomski isplativo.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	<p>Ukoliko objektivne okolnosti ne dozvoljavaju da se na prostoru Grada Opatije (i Rijeke) osposobe kadrovski potencijali za deficitarna zanimanja, a za to postoji potreba i interes nužan je širi angažman društvene zajednice, kako bi se stvorili optimalni uvjeti da se uočeni problemi premoste. Pored toga treba osigurati poticajne mjere za motiviranje mladih ljudi za školovanje/studiranje za deficitarna zanimanja, kako bi se udovoljilo postojećim i potencijalnim potrebama gospodarstva i javnog sektora. Postoji više različitih mogućnosti i načina da se ovaj problem premosti u dugom i kratkom roku. Optimalno bi bilo formirati <i>zakladu</i>, koja bi okupljala predstavnike različitih interesnih skupina (Grad Opatija, gospodarstvo, obrazovne institucije, Sveučilište, javni sektor, udruge, predstavnici studenata), a s ciljem da se:</p> <ul style="list-style-type: none">• analizira stanje u gospodarstvu i javnom sektoru, kako bi se ocijenila razina potreba i struktura profila koji predstavljaju deficitarna zanimanja ili deficitarne profile;• procijeni potencijalne potrebe do kojih će doći zbog uvođenja novih tehnologija ili potreba za interdisciplinarnim znanjima, što do sada nije pokriveno postojećim nastavnim planovima i programima ili ih nije moguće ustrojiti u kratkom roku;• izrade kriteriji za financijsko podupiranje stjecanja znanja za deficitarna zanimanja koja ne nude obrazovne i znanstvene institucije na području Grada Opatije i Rijeke;• razvijaju novi obrazovni programi radi obrazovanja i osposobljavanja onih obrazovnih profila, za koje postoji interes i ekonomsko opravdanje za ustrojavanje;• razrade kriteriji po kojima će se osiguravati školarina i drugi oblici financijske potpore polaznicima obrazovnih institucija u Republici Hrvatskoj ili inozemstvu (izvan PGŽ-a), koji se školuju za deficitarna zanimanja;• stvore uvjeti u okvirima postojećih obrazovnih institucija ili izvan njih, kako bi se ustrojavali zajednički programski sadržaji u suradnji sa poznatim i priznatim institucijama iz zemlje ili inozemstva radi osiguranja deficitarnih profila (dislocirani studiji, zajednički studiji za stjecanje zajedničkih / dvostrukih diploma - <i>duble degree</i>, ustrojavanje studija uz potporu EU fondova i sl.). <p>Problem je višeslojan i treba ga tekuće rješavati, ovisno o stvarnim potrebama i mogućnostima njihova rješavanja u dugom i kratkom roku.</p>
NOSITELJI MJERE	<i>Grad Opatija, obrazovne institucije, sastavnice Sveučilišta u Rijeci, gospodarski subjekti, javni sektor, strukovne i srodne udruge.</i>
OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE	<p>Ozbiljnim pristupom u rješavanju problema prepoznatih u ovoj mjeri, mogu se očekivati sljedeći rezultati:</p> <ul style="list-style-type: none">• izgrađen sustav izvještavanja o stvarnim i potencijalnim potrebama za nedostajućim kadrovima i obrazovnim profilima u Gradu Opatiji (koje nije moguće popuniti u kratkom i dugom roku);• ustrojeni novi obrazovni profili, koji privremeno ili trajno mogu riješiti (ili ublažiti) nedostatak određenih profila kadrova (novi srednjoškolski programi i profili, novi sveučilišni programi i profili, <i>joint-venture</i> programi, <i>duble-degree</i>, zajednički programi obrazovnih institucija i gospodarstva, programi financirani iz nacionalnih i EU fondova);

	<ul style="list-style-type: none"> • razrađeni kriteriji prepoznavanja i donesene operativne mjere usmjerene na rješavanje problema deficitarnih zanimanja u Gradu Opatiji, kada prethodne mjere nisu bile učinkovite (osiguranje fonda za financiranje kroz stipendije i školarine, prihvaćanje programa međunarodne razmjene sa institucijama koje ustrojavaju deficitarne profile, poticajne mjere privlačenja deficitarnih stručnjaka iz zemlje i inozemstva, nefinancijske pogodnosti i sl.); • uspješno gospodarstvo i kvalitetan život u lokalnoj zajednici.
--	---

INDIKATORI	<p><i>Definirane potrebe lokalne zajednice za deficitarnim zanimanjima; broj inoviranih i potpuno novih obrazovnih programa usmjerenih na rješavanje deficitarnih zanimanja (samostalno, u suradnji sa ostalim domaćim i stranim obrazovnim institucijama; broj stipendija dodijeljenih učenicima i studentima u cilju stjecanja znanja za deficitarna zanimanja izvan Grada Opatije; broj program cjeloživotnog učenja usmjerenih na stjecanje deficitarnih znanja i prekvalifikacije; broj strukovnih programa i treninga usmjerenih na stjecanje specijalističkih vještina, neophodnih za popunjavanje deficitarnih radnih mjesta; broj sklopljenih ugovora za vanjskim obrazovnim i srodnim institucijama, a radi upućivanja kadrova na obrazovanje i trening; broj novozaposlenih osoba proizašlih iz inoviranih nastavnih ili potpuno novih planova i programa iz domene deficitarnih zanimanja; broj novozaposlenih iz redova onih čije je školovanje za deficitarna zanimanja poticano stipendijama, programima cjeloživotnog učenja, prekvalifikacije i sl.</i></p>
-------------------	--

MJERA I. 3. E) – Popularizirati stjecanje interdisciplinarnih znanja, sukladno suvremenim trendovima razvoja

CILJ MJERE	<p><i>Organizirano djelovati u cilju oblikovanja obrazovnih programa u kojima će se naglasak staviti na stjecanje interdisciplinarnih znanja, koja su neophodna u realizaciji kreativnih i tržišno atraktivnih sadržaja, uz naglasak da je nužno uvrštavanje takvih zanimanja i u nacionalnu nomenklaturu zanimanja.</i></p>
-------------------	--

OPIS I SADRŽAJ MJERE	<p>U suvremenim uvjetima nisu više dovoljna samo „čista“ znanja iz određenoga znanstvenog područja, polja i grane, već se sve više traži njihovo povezivanje u svrhu osiguranja novog pristupa kroz sinergijske procese u spajanju različitih ali srodnih programa. Stoga će se sadržaj ove mjere ilustrirati na nekoliko područja, značajnih za razvoj i osiguranje prepoznatljivosti poslovnih programa, koji bi se trebali ustrojavati na razini Grada Opatije. Suštinu problema moguće je ilustrirati kroz sljedeće primjere:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zdravstveni turizam se može uspješno razvijati samo ako su tijekom različitih obrazovnih razina osigurane pretpostavke za stjecanje različitih znanja, vještina i kompetencija, metoda i tehnika, koje pripadaju različitim granama znanosti (bio-medicina, zdravstvo, turizam, organizacija, menadžment, kultura, psihologija, komunikologija, sociologija, marketing i sl.). • Održivi razvoj turizma mora se temeljiti na poznavanju ekonomskih, ekoloških i društvenih postulata, koji se načelno počinju usvajati već u najranijoj dobi (vrtić i osnovna škola), ali ih kasnije treba usavršavati kroz prizmu tehničkog, tehnološkog i ekonomskog pristupa, a sve u cilju da se osiguraju optimalni uvjeti razvoja. • Menadžer u ... (zdravstvu, kulturi, javnoj upravi ...) treba uz temeljna menadžerska znanja (operativni i strateški pristup), dobro upoznati specifičnosti djelatnosti i uvjete pozicioniranja na ciljnom tržištu u svrhu postizanja poslovnog uspjeha. <p>Navedeni i slični primjeri ukazuju na potrebu da se suvremeni nastavni programi od razine srednje škole do razine doktorskih studija koncipiraju tako, da se polaznicima obrazovnih programa osiguraju interdisciplinarni nastavni sadržaji, na način da se angažiraju najbolji stručnjaci iz različitih znanstvenih grana. Pored toga je potrebno sustavno djelovati u pravcu da se u nomenklaturu zanimanja uvrste interdisciplinarna znanja, a kako bi se takva radna</p>
-----------------------------	--

	mjesta mogla pronaći u popisu radnih mjesta, te u natječajima za njihovo popunjavanje. Bez toga neće biti moguće učiniti značajnije pomake u razvoju onih djelatnosti, koje zahtijevaju takva znanja, a slijede suvremene trendove na turističkom tržištu.
NOSITELJI MJERE	<i>Grad Opatija, saborski zastupnici, obrazovne institucije, gospodarski subjekti, poslovne udruge, javni sektor.</i>
OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE	<p>Pristupi li se provedbi ove mjere na adekvatan način, doprinijeti će se stvaranju uvjeta za zapošljavanje na zahtjevnija i kreativnija radna mjesta, koja su globalni trend i koja traže osposobljavanje za interdisciplinarna znanja, a to će se prepoznati na više razina i to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nomenklaturu zanimanja u okviru koje će se definirati radna mjesta za koja se traže interdisciplinarna znanja, vještine i kompetencije, a do koje se dolazi organiziranim djelovanjem svih sudionika u lokalnoj zajednici uz podršku političkih struktura; • hrvatski kvalifikacijski okvir u kojem će biti sadržan pregled nastavnih sadržaja, relevantnih za stjecanje interdisciplinarnih znanja u različitim obrazovnim segmentima, a u čije oblikovanje treba ugraditi potrebe lokalnog gospodarstva prepoznate kroz sve razine obrazovnih institucija, a posebno kroz sastavnice Sveučilišta u Rijeci; • u nastavne planove i programe obrazovnih i srodnih institucija (formalno, neformalno i informalno učenje) uključiti relevantne nastavne sadržaje u koje će se uključiti mogućnosti stjecanja interdisciplinarnih znanja za različite obrazovne razine i kroz one obrazovne forme, koje će na najbolji način osigurati usklađenje obrazovnih sadržaja i potreba tržišta rada; • osuvremenjeni ustroji radnih mjesta u gospodarstvu i javnom sektoru, koji uključuju stvarne potrebe tržišta rada i s njima povezana potrebna znanja, neophodna za razvoj novih proizvoda i kreativniji pristup tržištu odnosno za zadovoljenje potreba i interesa u zajednici koja teži održivom razvoju, sve u skladu sa postavkama suvremene nomenklature zanimanja i europskoga kvalifikacijskog okvira; • fleksibilniji pristup u stjecanju znanja i napredovanja u struci, koji se temelji na povezivanju različitih znanstvenih grana i poslovnih mogućnosti, temeljeno na kreativnijem pristupu u cilju ostvarenja većeg poslovnog uspjeha.
INDIKATORI	<i>Definiran broj i karakter radnih mjesta na kojima se traže interdisciplinarna znanja, vještine i kompetencije (u nastavku IZVK) na razini lokalne zajednice; broj inoviranih i potpuno novih obrazovnih programa kroz koje će se osigurati stjecanje IZVK-a; broj praksi realiziranih u gospodarstvu i javnom sektoru Grada Opatije za potrebe stjecanja IZVK; broj specijalizacija realiziranih u gospodarstvu i javnom sektoru Grada Opatije za potrebe IZVK-a; broj novozaposlenih osoba koja posjeduju IZVK, a stekle su ih u institucijama obrazovnog sustava Grada Opatije; broj novozaposlenih osoba koje posjeduju IZVK, a stekle su ih u institucijama izvan obrazovnog sustava Grada Opatije; broj osoba koje posjeduju IZVK, proizašle su iz obrazovnog sustava Grada Opatije i nisu našle posao, te su prijavljene na Zavod za zapošljavanje.</i>
MJERA I. 3. F) – Razvijati različite oblike međunarodne i međuinstitucionalne suradnje i razmjene, te inovativnost u pristupu	
CILJ MJERE	<i>Grad Opatija je ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju, postao dio europskoga, ali i globalnog obrazovnog miljea, što znači da se obrazovne institucije moraju međusobno povezivati na nacionalnom i međunarodnom prostoru u cilju osiguranja kvalitetnih, globalno prihvatljivih obrazovnih sadržaja, usmjerenih na oblikovanje inovativnih i svjetskom tržištu orijentiranih kadrovskih potencijala.</i>

<p>OPIS I SADRŽAJ MJERE</p>	<p>Prihvatanjem bolonjskog procesa u Republici Hrvatskoj formalizirane su mogućnosti i oblici suradnje među visokoškolskim institucijama EU-a, a ta se suradnja nadovezuje na ostale oblike nacionalne međuinstitucionalne suradnje, na način da se znanja stečena na drugim visokoškolskim institucijama valoriziraju kroz ECTS bodove. Treba naglasiti da je Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, kao jedina sveučilišna institucija u Gradu Opatiji bio od samog osnivanja orijentiran na povezivanje sa vrhunskim obrazovnim institucijama za turizam u svijetu, a posebno je zapažena suradnja ostvarena s Austrijom (npr. međunarodne ljetne škole, specijalizacije i stečeni doktorati znanosti na Ekonomskom sveučilištu u Beču), Njemačkom (studijski boravci posredstvom DAAD stipendija), SAD-om (razmjena kroz Fulbright stipendije) što je posljednjih godina značajno intenzivirano kroz ERASMUS i CEEPUS mrežu (sklopljeni ugovori s više od 60 institucija iz 21 zemlje).</p> <p>Pružana je pomoć i potpora u ustrojavanju medicinskih studija (Osijek), te u osnivanju i razvoju turističkih studija u zemlji (Šibenik) i inozemstvu (Portorož, Celje). Po broju dolaznih i odlaznih studenata kroz međunarodnu razmjenu, nekoliko godina za redom Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu u Opatiji zauzima čelnu poziciju na Sveučilištu u Rijeci, a zapažena je također razmjena nastavnika i nenastavnog osoblja, što svakako doprinosi razmjeni znanja i iskustva. Ne manje značajni su i svi oblici međuinstitucionalne i međunarodne suradnje srednjoškolskih institucija, nisu u toj mjeri formalizirane, ali su jednako učinkovite. Kroz analizu je prezentiran veliki broj izrazito kreativnih projekata i drugih oblika suradnje, što mlade ljude srednjoškolske dobi osposobljava za promišljanje osobnog, institucionalnog i društvenog razvoja po globalno prihvatljivim kriterijima, što ima izrazito veliku vrijednost.</p> <p>Prekooceansku međuinstitucionalnu suradnju prakticira Thalassotherapia Opatija (NR Kina), Inter-univerzitetski centar izvrsnosti Jean Monnet u Opatiji, glazbene škole, a sve započinje još u osnovnim školama u kojima djeca uvijek iznenađuju kroz kvalitetne projekte i kreativnost. Povijesno promatrano, Grad Opatija je uvijek bio aktivno uključen u različite oblike međunarodne i međuinstitucionalne suradnje mladih, prvenstveno kroz djelovanje Kluba 4+, a na način da su organizirane međunarodne ljetne škole i specijalizacije najboljih studenata i učenika Grada Opatije na vodećim institucijama u svijetu. Suradnja se uspješno ostvaruje na svim razinama i u istraživačkom radu, posebno kroz prepoznatljive EU projekte i razvojne programe.</p>
<p>NOSITELJI MJERE</p>	<p><i>Grad Opatija, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Opatija, Sveučilišta u Rijeci, Gimnazija Eugena Kumičića Opatija, Hotelijersko-turistička škola Opatija, Ugostiteljska škola Opatija, Obrtnička škola Opatija, Klinike Medicinskog fakulteta pri Thalassotherapii Opatija, Inter-univerzitetski centar izvrsnosti Jean Monnet u Opatiji, Glazbena škola Mirković, Osnovna škola Opatija.</i></p>
<p>OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE</p>	<p>Slijedom pozitivnih iskustava i ostvarenih postignuća u obrazovnim, ali i drugim institucijama na području međunarodne i međuinstitucionalne suradnje i razmjene studenata, kadrova i iskustava, očekivani rezultati mogu biti sljedeći:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pozicioniranje Grada Opatije kao mjesta poželjnog za učenje, studiranje, istraživanje te kraće i duže studijske boravke; • umrežavanje ponude velikog broja raznovrsnih, kvalitetnih i tržišno prepoznatljivih studijskih programa, koji se nude za različite ciljne skupine na engleskom i drugim stranim jezicima; • izgrađen sustav valorizacije, priznavanja i nagrađivanja izrazito uspješnih projekata i programa, koji doprinose imidžu i prosperitetu Grada Opatije i Republike Hrvatske; • promotivno pozicioniranje forme i sadržaja vezanih za sve oblike međunarodne i međuinstitucionalne suradnje i razmjene, te primjera dobre prakse inovativnog pristupa obrazovanju i istraživačkom radu u sklopu sintagme Opatija - sveučilišni grad; • turistička valorizacija svih navedenih postignuća moguća je kroz edukacijski turizam, u koju svrhu treba osigurati i dodatne infrastrukturne uvjete.

INDIKATORI	<p><i>Broj sklopljenih ugovora sa međunarodno priznatim i poznatim srednjoškolskim, visokoškolskim i istraživačkim institucijama u EU-u i u svijetu; broj sudionika uključenih u međunarodne mreže obrazovanja i znanstvenog istraživanja (COMENIUS, LEONARDO, ERASMUS, GRUNDTVIG, CEEPUS, ECVET, JOY, EURODESK, EURAXESS...); broj djece i mladih koji uče dva i više stranih jezika; broj stranih nastavnika i suradnika uključenih u obrazovne i istraživačke programe u Gradu Opatiji; broj stranih učenika i studenata uključenih u obrazovni i istraživački proces u Gradu Opatiji; broj učenika i studenata iz Grada Opatije uključenih u proces drugih obrazovnih institucija izvan PGŽ-a i u inozemstvu; broj nagrada i drugih oblika međunarodnih priznanja za postignuća u procesu obrazovanja, znanstveno-istraživačkog rada i inovacijama.</i></p>
MJERA I. 3 G) – Ustrojiti i sustavno razvijati Međunarodno edukacijsko središte za turizam, održivi razvoj, europske integracije i biotehnologije	
CILJ MJERE	<p><i>Međunarodno edukacijsko središte za turizam, održivi razvoj, europske integracije i biotehnologije je u osnovi koncepcija integriranog pristupa u osiguranju svjetske razine znanja, u uvjetima koji će omogućiti osposobljavanje kadrovskih potencijala koji su spremni odgovoriti suvremenim izazovima i pratiti smjernicama gospodarskog razvoja Grada Opatije.</i></p>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	<p>Dosadašnji razvoj i postignuća ostvarena u različitim sferama srednjoškolskog i visokoškolskog obrazovanja predstavljaju kvalitetan temelj za osnivanje Međunarodnog edukacijskog središta za turizam, održivi razvoj, europske integracije i biotehnologije. To znači da postoje preduvjeti za objedinjavanje programskih sadržaja iz različitih znanstvenih grana, koje je moguće zajednički ponuditi korisnicima na nacionalnom i svjetskom tržištu, kroz jasno profilirane programe ali i kroz interdisciplinarnu studije. Djelovanje Međunarodnog edukacijskog središta treba temeljiti na koncepciji povezivanja nastavnika obrazovnih i znanstvenih institucija koje djeluju na području Grada Opatije sa nastavnicima vodećih svjetskih institucija, u kreiranju atraktivnih i tržišno prepoznatljivih programa. Naime, u tom procesu treba koristiti pozitivna iskustva već uspostavljene uspješne međuinstitucionalne suradnje sveučilišnih studija, postignuća ostvarena kroz znanstvene i stručne (posebno EU) projekte, te izrazitu otvorenost srednjoškolskih institucija za različite nove programe, kao i za profesionalno usavršavanje kadrova za specifične potrebe definirane od nacionalne do lokalne razine.</p> <p>Djelovanje Međunarodnog edukacijskog središta bi trebalo biti posebno uspješno kroz globalnu prepoznatljivost sadržaja u svim oblicima obrazovanja, s posebnim naglaskom na različite oblike cjeloživotnog učenja. U tom procesu moguće je slijediti činjenicu da je Opatija i danas prepoznatljiva po tome, da je bila generator znanja i rasadnik izvrsnih kadrova za različite razine ugostiteljskih i turističkih zanimanja, da je na ovim prostorima uspješno djelovao Savezni centar za unapređenje ugostiteljstva, ali i po tome da su se u Opatiji prvi put uspješno primijenili neki avangardni medicinski zahvati, koje su kasnije mnogi prihvatili i s uspjehom primjenjivali. Uz uvažavanje povijesnog nasljeđa i svih otvorenih mogućnosti (npr. obrazovni programi temeljeni na stečevinama europskog prava), moguće je uspješno povezati sa mogućnostima koje se otvaraju za ulazak svjetskih znanja, a sve s ciljem da se sve to ponudi na prostoru Grada Opatije, za lokalne, regionalne, nacionalne i šire potrebe. Kvalitetan pristup ovom problemu za Grad Opatiju znači višestruki poticaj njegovu razvoju na novim osnovama, a u tu svrhu treba osigurati prostor i opremu, te poticati sve aktivnosti međunarodne i međuinstitucionalne suradnje. To se prvenstveno znači osiguranje kadrovskih potencijala za nove profile djelatnosti i nove razvojne zadatke, realno polazište za razvoj edukacijskog turizma, te prepoznatljivo obilježje koje podržava sintagmu Opatija – sveučilišni grad.</p>

NOSITELJI MJERE	<i>Grad Opatija, Sveučilište u Rijeci, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu u Opatiji, Thalassotherapie Opatija - nastavna baza Medicinskog fakulteta u Rijeci i Osijeku - Referentni centar za rehabilitaciju srčanih bolesnika i Referentni centar za zdravstveni turizam i medicinski programirani odmor, Međusveučilišni centar izvrsnosti Jean Monnet u Opatiji u suradnji s Pravnim fakultetom u Rijeci i Zagrebu, Gimnazija Eugena Kumičića Opatija, Hotelijersko-turistička škola Opatija, Ugostiteljska škola Opatija, Obrtnička škola Opatija, Glazbena škola Mirković, gospodarski subjekti, javni sektor.</i>
------------------------	--

OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE	<p>Međunarodno edukacijsko središte za turizam, održivi razvoj, europske integracije i biotehnologije bi svojim uspješnim djelovanjem osigurao Gradu Opatiji prepoznatljivost i ostvarivanje mnogobrojnih prepoznatljivih koristi, a to su:</p> <ul style="list-style-type: none"> • osiguran prostor i uvjeti za zajedničko djelovanje nastavnika iz različitih institucija iz zemlje i inozemstva, u cilju realizacije međunarodno prepoznatljivih programskih sadržaja za različite ciljne skupine; • tržištu ponuđeni kvalitetni programski sadržaji za stjecanje specifičnih znanja, vještina i kompetencija, neophodnih za razvoj gospodarstva i javnog sektora u skladu sa suvremenim trendovima i potrebama tržišta rada; • razvijen imidž sveučilišnog grada, što uključuje i specifične oblike turističke ponude s posebnim naglaskom na edukacijski turizam; • uspostavljen visok stupanj suradnje između gospodarskih sustava, javnog sektora i strukovnih udruga, te nacionalnih i međunarodnih obrazovnih i znanstvenih institucija, u definiranju razvojnih smjernica i programski sadržaja u skladu sa zahtjevima tržišta rada.
--------------------------------------	---

INDIKATORI	<i>Broj verificiranih obrazovnih programa iz domene turizma i hotelijerstva; broj verificiranih obrazovnih programa iz domene održivog razvoja; broj verificiranih obrazovnih programa iz domene medicine, zdravstva i zdravstvenog turizma; broj verificiranih obrazovnih programa iz domene europskih integracija; broj verificiranih obrazovnih programa iz domene biotehnologije; broj strukovnih programa realiziranih u suradnji s gospodarstvom; broj međunarodnih znanstveno-stručnih skupova iz domene turizma, održivog razvoja, europskih integracija i biotehnologije; broj znanstvenika uključenih u međunarodno edukacijsko središte; broj studenata uključenih u međunarodno edukacijsko središte; broj stručnjaka iz prakse uključenih u međunarodno edukacijsko središte; broj dana studijskog boravka stranaca u međunarodnom edukacijskom središtu.</i>
-------------------	--

MJERA I. 3. H) – Promovirati i valorizirati stvarna znanja, iskustva i kompetencija

CILJ MJERE	<i>Slijedom zahtjeva da se ostvare konkurentne prednosti prema zahtjevima globalnog tržišta, traži od gospodarskih subjekata i institucija javnog sektora u Gradu Opatiji da razvoju kadrovskih resursa posvete posebnu pozornost, kako bi se atraktivni i odgovorni poslovi dodjeljivali temeljem kvalifikacije odnosno stečenog znanja, radnog iskustva i drugih oblika kompetencija.</i>
-------------------	---

OPIS I SADRŽAJ MJERE	Članstvo u Europskoj uniji nameće obvezu Gradu Opatiji da svoj razvoj temelji na konkurentnom gospodarstvu i učinkovitom javnom sektoru. Da bi se to ostvarilo, potrebno je primijeniti moderne tehnologije i inovativne metode rada, što je moguće samo ako se za obavljanje odgovornih poslova zaposle oni kadrovi, koji imaju odgovarajuće obrazovanje, koji su kroz programe cjeloživotnog učenja stekli dodatne kompetencije u zemlji i inozemstvu, te imaju dovoljno radnog iskustva da mogu kvalitetno i odgovorno udovoljiti zahtjevima radnog mjesta, ali po globalno prihvatljivim kriterijima. Kako bi se u tom pravcu
-----------------------------	---

	<p>moglo utjecati na gospodarske subjekte i institucije javnog sektora, potrebno je slijedom zakonskih propisa, donijeti pravilnike i standarde, te ustrojiti kvalitetne kontrole, kako bi se osiguralo njihovo provođenje.</p> <p>Naime, konkurentnost se kao kompleksan proces mora istovremeno temeljiti na prepoznavanju relevantne resursne osnovice, uvažavanju povijesnog nasljeđa i tržišnih trendova, što nije moguće kvalitetno usmjeriti ciljnim korisnicima bez kadrovskih resursa odnosno njihova vrhunskog obrazovanja, dodatnih kompetencija i adekvatnog radnog iskustva. Zapošljavaju li se kadrovi mimo ovih kriterija, neće se ostvariti planirani razvojni ciljevi, niti će se moći oblikovati konkurentan i tržišno prihvatljiv proizvod, niti će destinacija dobiti onu poziciju koju zaslužuje. Navedeno nije jednostavno ostvariti niti je to moguće u kratkom roku, pa treba djelovati na razini cijele društvene zajednice, a kako bi se postupno ostvarivali pozitivni pomaci i u dugom roku došlo do željenog stanja.</p>
NOSITELJI MJERE	<i>Zakonodavni organi, Hrvatska gospodarska komora, saborski zastupnici, gradski vijećnici, menadžment poslovnih sustava, menadžment javnog sektora, sindikati, novinari, poslovne i ostale udruge, cjelokupna javnost.</i>
OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE	<p>Sustavnim provođenjem načela na kojima se temelji ova mjera, ostvariti će se nebrojene ekonomske i društvene koristi, te podići ugled i konkurentnost Grada Opatije, a to znači da će navedeno sustavno djelovati u pravcu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • donošenja propisa, standarda i drugih mjera od nacionalne do lokalne razine, u cilju stvaranja platforme za odgovorno zapošljavanje temeljem stvarnih kvalifikacija, a sve u cilju stvaranja platforme za podizanja konkurentnosti u gospodarstvu i javnom sektoru; • promijene stava mladih ljudi prema obrazovanju, u smislu potrebe stjecanja onih znanja, vještina i kompetencija, koje će im omogućiti zapošljavanje, profesionalni razvoj i društvenu poziciju ; • odgovornije ponašanje gospodarskih subjekata u odabiru kadrova, na čijem se znanju i sposobnosti temelji uspješnost gospodarskih sustava i učinkovitost javnog sektora; • javne osude svih eventualnih devijantnih ponašanja vezano na kadrove i kadrovsku politiku.
INDIKATORI	<i>Broj osoba zaposlenih u gospodarstvu i javnom sektoru iz redova učenika i studenata s najvišim prosječom ocjena i certifikatom/ima o stečenim posebnim znanjima, vještinama i kompetencijama; broj zaposlenih osoba koje su dobile posao temeljem stečenog iskustva tijekom školovanja, a nakon što su bili posebno uspješni na praksi u gospodarskim subjektima ili javnom sektoru; broj osoba koje su promovirane na poslu temeljem postignutih rezultata i stečenih dodatnih znanja kroz programe cjeloživotnog učenja; broj pozitivnih primjera javnog isticanja postignuća posebno uspješnih osoba Grada Opatije u medijima; broj dobivenih nagrada za postignuća u gospodarstvu i javnom životu.</i>

3.4.4. Mjere za provođenje STRATEŠKOG PRIORITETA 4 – *Zaustaviti pad broja stanovnika*

Podaci o kretanju stanovništva na području Grada Opatije ukazuju na prisutnost depopulacije. Depopulacija s jedne strane predstavlja značajan problem s mnogim indirektnim posljedicama, ali je isto tako i sam proces pokazatelj i posljedica nekih drugih problema. Jasno definiranje uzročno – posljedičnih veza unutar ovog složenog društvenog procesa, neophodno je za planiranje kvalitetnih mjera. Iako glavni uzroci ovog procesa leži u vanjskim

prijetnjama, postoje i unutarnje slabosti koje mu također doprinose. Broj stanovnika Opatije prema popisima od 1981. (13.614), 1991. (13.556), 2001. (12.719) i 2011. (11.659), pokazuje permanentno smanjenje broja stanovnika opatije u dugom razdoblju od 30 godina. Broj stanovnika prema popisu iz 2011. godine (u odnosu na 1991.) porastao u naseljima Dobreć (za 17,76%), Ičići (za 49,57%), Pobri (za 34,06%), Vela Učka (za 14,29%) i Veprinac (za 33,29%). U svim drugim naseljima broj stanovnika je opao, a najviše u Opatiji za 27,73%, zatim slijede Poljane sa 26,14 %, Ika s 20,96%, te Oprić s 10,11%. Naselje Opatija je nedvojbeno najvažnije i najznačajnije središte Grada Opatije.

Starosna struktura stanovništva područja Grada Opatije je nepovoljnija od PGŽ-a, jer ima manji udio mladih osoba starosti do 14 godina (6,1% prema 7,2%) i veći udio starijih od 65 godina (19,0% prema 15,9%). U strukturi stanovništva kroz 10 godina smanjio se udio mladih do 14 godina starosti od 12,1% na 6,1% i povećao udio starijih osoba od 65 godina od 18,8% na 19%. Prosječna starost stanovništva područja Grada Opatije je 46,5 a PGŽ-a 43,9, a Republike Hrvatske 41,7 godinu, te, ukoliko se uspoređuje s prošlim popisom stanovništva, može se zaključiti da se je u Gradu Opatiji, u PGŽ-u i u Republici Hrvatskoj stanovništvo sve starije. Te promjene tipičan su simptom procesa depopulacije koje ugrožavaju demografski razvoj.

U provođenju stimulativne populacijske politike, koja mora biti integralni dio ukupnoga gospodarskog razvojnog programa Grada Opatije, valja dosljedno provoditi direktno i mjere ove Strategije razvoja, jer to može najviše direktno i indirektno utjecati na zaustavljanje procesa depopulacije stanovništva Opatije, te primarno kroz suvremenu pronatalitetnu, ali i dobro koncipiranu imigracijsku varijantu te politike, oslonjenu uvelike na destimuliranje iseljavanja, ali i na stimuliranje useljavanja i zapošljavanja mladih ljudi, kako bi što prije došlo do obrata u sadašnjim krajnje nepovoljnim demografskim kretanjima i procesima. Najveći doprinos ovom problemu zaustavljanja pada stanovništva može dati dosljednost u realizaciji strateškog cilja koji se odnosi na uspješno gospodarstvo s naglaskom na cjelogodišnji turizam najviše kategorije, te dosljedno provođenje i strateških prioriteta i mjera vezanih na ovaj cilj.

STRATEŠKI PRIORITET 4 Zaustaviti pad broja stanovnika

TEMELJI SE NA STRATEŠKOM CILJU I. –Održivi razvoj, optimalna alokacija resursa i briga za njihovo očuvanje

MJERA I. 4. A) – Donijeti učinkovite mjere „obiteljske politike“

CILJ MJERE

Putem „obiteljske politike“ nastojati destimulirati daljnje smanjenje nataliteta i određenim poticajnim mjerama postići motivacija roditelja da imaju više djece, u skladu s njihovim željama i mogućnostima.

OPIS I SADRŽAJ MJERE	<p>Provođenje stimulatívne populacijske politike (često i pod nazivom "obiteljska politika") u mnogim europskim zemljama pokazuje da se razni modaliteti te politike, utemeljeni na nastojanju da se brojnim posebnim politikama (na pojedinim područjima društvenoga života), njihovim pojedinačnim, međusobno koordiniranim mjerama, postigne željeni cilj, te su dali u prošlosti određene, ali ne velike rezultate.</p> <p>U pogledu učinka te politike u zemljama koje su je provodile već do 1990. godine (bilo pod imenom populacijska politika, politika prema obitelji, socijalna politika, politika blagostanja) pokazuju se sljedeći rezultati:</p> <p>(1) zaustavljanje daljnega smanjivanja nataliteta, ali bez njegova znatnijeg porasta (Mađarska, Čehoslovačka, Francuska);</p> <p>(2) blagi porast nataliteta (u skandinavskim zemljama).</p> <p>Riječ je o politici koja se uglavnom svodi na svestranu podršku blagostanju djece, stimulirajući povećanje nataliteta prije svega posredno, indirektnim mjerama, mjerama drugih politika.</p>
NOSITELJI MJERE	<i>Grad Opatija, gospodarski subjekti, javni sektor.</i>
OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • Zaustavljanje daljnega smanjivanja nataliteta, uz njegov blagi porast. • Povećanje nataliteta/fertiliteta u Opatiji. • Poboljšanje dobne strukture stanovništva Opatije.
INDIKATOR	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Godišnji indeks nataliteta, fertiliteta i dobne strukture stanovništva Opatije.</i>

MJERA I. 4. B) – Zaustaviti odljev radno aktivnog stanovništva kroz aktivnu (poticajnu) politiku zapošljavanja

CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Zadržati populaciju mlađe i srednje dobi.</i> • <i>Poboljšanje dobne strukture stanovništva Opatije u prilog mlađeg obrazovanog stanovništva.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	<p>Ovdje nije riječ samo o tzv. kvantitativnoj populacijskoj politici usmjerenoj na povećanje stope rasta stanovništva nego primarno o njezinom strukturnom aspektu, osobito važnom s gospodarskoga stanovišta. Taj aspekt sagledava važnost uravnoteženja odnosa pojedinih funkcionalnih dobnih grupa, poglavito mladoga i staroga stanovništva, kako za reprodukciju ukupnoga stanovništva tako i za reprodukciju radne snage.</p> <p>Pronatalitetna varijanta populacijske politike tako bi – uz ostalo – dovela do ublažavanja raskoraka između relevantnih funkcionalnih dobnih grupa, prije svega do povećanja broja mladih (0–14 godina) te broja osoba u mlađem dijelu radne dobi (15–30 godina), čime bi relativno smanjila nepovoljan gospodarski i socijalni aspekt ekspanzivnoga porasta udjela stanovništva starije dobi. Povoljno djelovanje takve politike nije kratkoročno, jer su demografski procesi prema svojim posljedicama dugotrajni, ali bi ona općenito bitno odredila povoljnije buduće demografske trendove koji bi bili poticajni za dugoročno povoljniji društveno-gospodarski razvoj i doveli bi do postupnog obrata sadašnjih nepovoljnih demografskih trendova.</p>

	Ova mjera mora biti usmjerena na demotivaciju emigracije što podrazumijeva na prvom mjestu rast gospodarstva i uvjete zapošljavanja za mlade ljude.
NOSITELJI MJERE	<i>Grad Opatija</i>
OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • Zaustavljanje daljnega smanjivanja nataliteta, uz njegov blagi porast. • Povećanje nataliteta/fertiliteta u Opatiji. • Poboljšanje dobne strukture stanovništva Opatije.
INDIKATOR	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Godišnji indeks nataliteta, fertiliteta i dobne strukture stanovništva Opatije</i>

MJERA I. 4. C) – Provoditi monitoring i evaluaciju mjera definiranih Strategijom u cilju zaustavljanja pada broja stanovnika

CILJ MJERE	<i>Indirektnim putem, dosljedno provodeći mjere ove Strategije, mijenjat će se postojeće stanje i utjecati na zaustavljanje procesa smanjenja stanovništva Opatije, povećanje nataliteta/fertiliteta i poboljšanje dobne strukture stanovništva Opatije.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	U provođenju stimulatívne populacijske politike, koja mora biti integralni dio ukupnoga gospodarskog razvojnog programa Grada Opatije, valja dosljedno provoditi mjere ove Strategije razvoja, jer to može najviše indirektno utjecati na zaustavljanje procesa depopulacije stanovništva Opatije, te primarno kroz suvremenu pronatalitetnu, ali i dobro koncipiranu imigracijsku varijantu te politike, oslonjenu uvelike na destimuliranje iseljavanja, ali i na stimuliranje useljavanja i zapošljavanja mladih ljudi, kako bi što prije došlo do obrata u sadašnjim krajnje nepovoljnim demografskim kretanjima i procesima.
NOSITELJI MJERE	<i>Grad Opatija, Tijelo za provođenje i praćenje Strategije razvoja i za razvoj gospodarstva (PPSRRG), gospodarski subjekti Grada Opatije.</i>
OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • Zaustavljanje daljnega smanjivanja nataliteta, uz njegov blagi porast. • Povećanje nataliteta/fertiliteta. • Poboljšanje dobne strukture stanovništva Opatije.
INDIKATOR	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Godišnji indeks nataliteta, fertiliteta i dobne strukture stanovništva Opatije.</i>

3.4.5. Mjere za provođenje STRATEŠKOG PRIORITETA 5 – *Sustavno povećavati kvalitetu, atraktivnost i konkurentnost ponude*

Ovaj strateški prioritet temelji se na strateškom cilju koji govori o uspješnom gospodarstvu, kojeg ne može biti bez razvoja poduzetništva i obrtništva, te razvoja djelatnosti temeljene na visokim tehnologijama i tržištu prilagođenom asortimanu ponude. Unutar strateškog cilja *uspješnoga gospodarstva*, naglasak je stavljen na cjelogodišnji turizam najviše kategorije. Danas je turizam, barem što se gospodarstva tiče, jedna od najvećih svjetskih uslužnih industrija, unutar koje se odvija velika konkurentna borba među turističkim destinacijama. Upravo iz tog razloga Opatija mora ulagati u poboljšanje kvalitete svoje ponude kako bi zadržala i povećala svoj tržišni udio. Kvaliteta ponude utječe na atraktivnost destinacije, atraktivnost povećava konkurentnost što utječe na profitabilnost turizma odnosno uspješno gospodarstvo.

Optimalna iskorištenost gospodarskih i obrazovnih potencijala uvjet je bez kojeg se neće moći realizirati strategija razvoja i ambiciozno postavljeni ciljevi razvoja, pri čemu prvenstveno treba otkloniti uzroke koji su ocjenom problema Grada Opatije ocijenjeni visokim intenzitetom problema kao što su nedostatni projekti koji nose novu vrijednost i odsustvo poduzetničkog duha. Ovako definirane gospodarske probleme prati čitav podsustav uzročno-posljedičnih veza i odnosa. To su npr.: vizija i strategija gospodarskog razvoja; ovisnost o turizmu; mogućnost-podrška i poticaji za eko-poljoprivredu; razina investicija uopće; razina poduzetničkih aktivnosti; strategija korištenja resursne osnove; usklađenost gospodarskog i javnog djelovanja; sezonalnost zapošljavanja; uravnoteženost razvoja komplementarnih djelatnosti; sadržaj ponude u trgovinama; poticaji za uzgoj i proizvodnju maruna; odlazak kompetentnih menadžera; neusklađenost gospodarskog razvoja gradskog područja i mjesta u zaleđu; neusklađenost gospodarskog i javnog djelovanja; poticajne mjere za razvoj poduzetništva.

Uz navedene probleme istaknuti su i problemi turizma s velikim utjecajem na budućnost turističke Opatije, a to su: objekti izvan funkcije; turistički sadržaji za cjelogodišnje poslovanje; standardni motivi dolaska turista; nedovoljno iskorišteni potencijali za razvoj zdravstvenog, ruralnog, kulturnog, sportsko-rekreacijskog i nautičkog turizma; neinovativan i neinventivan turistički proizvod; nedostatne mjere JLS i PGŽ-a za poticanje cjelogodišnjeg poslovanja; nedovoljno osmišljena i umrežena zdravstveno-turistička ponuda; kongresni centar većeg kapaciteta (za 1000 i više sudionika); turistička valorizacija kulturnih dobara; raznolikost zabavnih sadržaja i događaja u destinaciji; sadržaji, kapacitet i ponuda na plažama; autohtoni suveniri; avio-gosti; noćni život; sportski sadržaji; podrška gospodarstvenika u sufinanciranju velikih turističkih manifestacija; niska potrošnja po turistu (nedovoljna atraktivnost ponude); radno vrijeme turističko-ugostiteljskih objekata; akcijski plan razvoja turizma Opatije.

U Gradu Opatiji postoje brojne neiskorištene mogućnosti. Povećanjem iskoristivosti tih mogućnosti povećala bi se domaća proizvodnja i zaposlenost i stvorili uvjeti za tržišno prihvatljivu ponudu, koja je pretpostavka povećanja izvoza, jer povećanje tehnološke razine i odgovarajuće obrazovanje dovode do povećanja efikasnosti i konkurentnosti domaće proizvodnje. Sadašnja gospodarska struktura ovisno o razvijenosti pojedinih sektora gospodarstva, Grad Opatiju svrstava prema postignutoj strukturi u razvijena gospodarstva sa visokim udjelom tercijarnog i kvartalnog sektora. Tako tercijarni sektor čini 56%, a kvartalni 33% udjela u BDP-u u 2012. godini. Dakle, najveći dio udjela u BDP-u otpada na usluge tercijarnog sektora odnosno na hotele, trgovine, restorane i prijevoz što je i za očekivati u

gradu poput Opatije. Razina usluga kvartalnog sektora primjerena je postojećoj razini organiziranosti tih institucija u Hrvatskoj (financijsko posredovanje, nekretnine, iznajmljivanje i poslovne usluge, javna uprava i obavezno socijalno osiguranje te zdravstvena zaštita i socijalna skrb), i ona ima udio od 33% ukupno ostvarenog BDP-a.

Grad Opatija nema raznovrsnu strukturu djelatnosti i diversifikaciju gospodarstva, pa mnogo teže može kompenzirati odstupanje i udare u gospodarstvu. Takva monokulturna gospodarstva u cjelini su osjetljivija na promjene na tržištu. To znači da Opatija mora ubuduće, pa i putem ovog strateškog razvojnog programa, izvršiti diversifikaciju dobara i usluga, s naglaskom na diversifikaciju gospodarskih grana. Posebno bi valjalo ovdje istaći da Grad Opatija mora zadržati turizam, koji omogućuje bogata kulturna i prirodna baština, ali i razvijati i brojne druge turizmu komplementarne djelatnosti. Posebna diversifikacija na ovom području trebala bi se dogoditi putem mjera i brojnih individualnih projekata, što znači da se konkretnim koracima mora još više povećati opseg i kvaliteta gospodarstva svih djelatnosti, potičući konkurentna poduzeća koja će stvarati nova radna mjesta i donositi visoke prihode, kako sebi tako i Gradu. Diversifikacija bi trebala ići u smjeru razvoja eko poljoprivrede, primjene visokih tehnologija i održivih izvora energije, odnosno grana koje su kompatibilne razvoju turizma.

Orijentacija na nove tehnologije, ekološki čistu proizvodnju i na tržištu konkurentne projekte i proizvode, bila je samo djelomično prisutna u gospodarstvu grada, što bi trebalo proširiti na sva područja aktivnosti. Kao podrška realizaciji novih poduzetničkih projekata, nužno je povezivanje znanosti i obrazovanja, ali i veće društveno priznavanje inovativnih projekata. Nužna je uspostava mreže na gradskoj i županijskoj razini, kako bi se osigurao viši stupanj koordinacije institucija, organizacija i poduzetnika, koji su međusobno uvjetovani u procesu ostvarivanja nove koncepcije razvoja. Funkcija koordinacije za provođenje i praćenje Strategije razvoja trebao bi pružati logističku podršku, stvarati i pratiti bazu projekata, koordinirati s izvorima financiranja, pratiti potrebe i osiguravati tehnološku i edukacijsku podršku, kako bi se ohrabрили postojeći i motivirali novi potencijali, posebno oni iz redova mlađe populacije. Otklanjanjem postojećih prepreka sigurno će se podići razina poduzetništva, kao značajna karika budućeg razvoja.

Grad Opatija treba biti grad izvrsnosti u najširem smislu te riječi. To podrazumijeva izvrsnost za građane, posjetitelje i gospodarstvenike; kao i izvrsnost za sve dobne skupine. Opatija treba biti grad u kojemu su ljudi zadovoljni i ispunjeni, grad u kojem posjetitelji doživljavaju neke nove emocije i provode nezaboravne trenutke, grad uspješnih poduzetnika i aktivne poduzetničke klime. Treba omogućiti razvoj malog i srednjeg poduzetništva te obrtništva. Trebalo bi, isto tako, omogućiti daljnji razvoj postojećih gospodarskih subjekata. Propulzivno okruženje temelji se na rastućem broju uspješnih poslovnih subjekata, kontinuiranom povećanju izvoza, visokom stupnju inovacija, kvalitetnom, obrazovnom te fleksibilnom menadžmentu i olakšanom pristupu financijskim i ostalim instrumentima.

U svom Akcijskom planu razvoja turizma, kao jednom od strateških razvojnih dokumenata, trebaju se naglasiti selektivni oblici turizma: zdravstveni, kongresni, kulturni, ruralni i nautički turizam čiju ponudu treba umrežiti u okviru klastera. Umrežavanje segmenata ponude dovodi do koncentracije ponude s jedne strane i racionalizacije troškova s druge strane. Ispravan i sustavan pristup u organiziranju udruženja ili klastera danas se koristi u brojnim segmentima i sferama gospodarstva, pri čemu je od ključne važnosti organizacija, strategija i ciljevi koje klaster želi ostvariti. Opatija može umrežiti ponudu zdravstvenog, ruralnog i kongresnog turizma s obzirom na postojeće programe i strateške ciljeve koji se žele

postići. Postavljanjem modela upravljanja turističkom destinacijom definiraju se poticaji za cjelogodišnje poslovanje i osigurava efikasan sustav dolazaka gostiju. Opatija, kao i ostale turističke destinacije ima izraženu sezonalnost u poslovanju turističkog sektora, što posljedično utječe na gospodarske rezultate poduzetnika i obrtnika tokom godine. Potrebno je osmisliti, provoditi i poticati cjelogodišnje poslovanje ne samo u ugostiteljsko-turističkom sektoru, već i u ostalim sektorima gospodarstva. To je zajednički interes Grada, gospodarskih subjekata i građana čime bi se utjecalo na povoljnija i konstantna kretanja na tržištu rada.

Razvijena turistička djelatnost povezuje prirodne, povijesne i ostale gospodarske resurse u kvalitetnu turističku ponudu i znatno doprinosi valorizaciji svih resursa, a posebice prirodnih i kulturnih. Svoj turistički identitet Grad Opatija bazira na očuvanju prirodne i kulturne baštine i svoje tradicije, povećanju kvalitete ponude na višu razinu, osmišljavanju novih sadržaja i atrakcija kroz postojeće i nove zdravstvene, obrazovne, kulturne, ruralne, sportsko rekreativne turističke resurse. Na toj osnovi može se očekivati pozitivan i dugoročan multiplikativni efekt na razvoj kulture, turizma, specifičnih vrsta obrazovanja i razvitak nove ponude Grada Opatije. Turistička valorizacija prirodnih, kulturnih, zdravstvenih, obrazovnih i ruralnih resursa samo je dio ukupnih strateških odrednica dugoročnog razvoja i tih djelatnosti.

Zaštita i očuvanje materijalnih i nematerijalnih dobara Grada Opatije od velikog je značaja za očuvanje identiteta i Grada i PGŽ-a kao regije, a ima i veliku turističku vrijednost. Stoga se sva ta dobra moraju čuvati u neokrnjenom i izvornom stanju. Potrebno je omogućiti njihovo sustavno prenošenje budućim naraštajima, što je u skladu s načelima održivog razvoja. To podrazumijeva puno širi pristup i horizont gledanja na razvoj Opatije i Opatijske rivijere, što znači cjelovito obuhvatiti i područje omeđeno ne upravnim, administrativnim granicama nego prirodnim, kulturnim i gospodarskim uvjetima, te ostalim interesima, a to je obalni pojas između Brseča i Voloskog, te na istom potezu svoje zaleđe do vrha Učke. Posebno se to odnosi na povijesno naslijeđe Opatijske / Liburnijske rivijere, gdje je neophodno uključiti nedovoljno kulturno i turistički valorizirano predkršćansko razdoblje, kada su udareni temelji hrvatske povijesti iznad Mošćenica (oko brda Perun i Trebišća) i Voloskog,³⁵⁷ kao i povijesno naslijeđe srednje Europe koje je u Opatiji ostavilo vidan trag.

S obzirom na tradiciju i turističku povijest Opatije, kao i primarne motive dolaska turista u Opatiju razumljiv je veliki udio turista starije dobne skupine koji danas posjećuje Opatiju. Potrebno je razviti i ponuditi inovirane turističke proizvode za mlađu populaciju, koja predstavlja značajan segment turističke potražnje. Valorizacijom povijesnog naslijeđa, prirodnih i kulturnih potencijala Grad Opatija iskorištava svoje komparativne prednosti kao resurse s kojima raspolaže, ali to nije isključivi uvjet za postojanje konkurentskih prednosti. Stoga kroz razrađene mjere u nastavku, Opatija mora razviti faktore atraktivnosti, destinacijske politike, planiranja i razvoja kako bi se povećala kvaliteta, atraktivnost i konkurentnost ponude za što je potrebna suradnja svih dionika, od javnog sektora, turističke zajednice do turističkih poduzeća i privatnih subjekata.

³⁵⁷ Vidjeti detaljnije: R. Katičić, 2008., *Božanski boj-tragovima svetih pjesama naše predkršćanske starine*, Zagreb-M Mošćenička Draga, str. 301-312.

STRATEŠKI PRIORITET 5

Sustavno povećavati kvalitetu, atraktivnost i konkurentnost ponude

TEMELJI SE NA STRATEŠKOM CILJU II. – Uspješno gospodarstvo s naglaskom na cjelogodišnji turizam najviše kategorije

MJERA II. 5. A) – Izraditi „Akcijski plan razvoja turizma“ s naglaskom na selektivne oblike turizma

CILJ MJERE

Akcijski plan razvoja turizma Grada Opatije mora biti jedan od strateških razvojnih dokumenata, kojim se želi potaknuti razvoj turizma s naglaskom na selektivne oblike turizma. Opći cilj Akcijskog plana je cjelogodišnje poslovanje i povećanje konkurentnosti turističke ponude Grada, uz istodobni porast blagostanja građana. Plan razrađuje ekonomske, ekološke i društvene ciljeve. Time se značenje Akcijskog plana širi na područje kojem se određuje budućnost uz moguće pravce daljnjeg razvoja turističkog gospodarstva.

OPIS I SADRŽAJ MJERE

Model razvoja turističke destinacije Kvarner u osnovi je Glavnog plana razvoja turizma PGŽ-a te u dokumentu Izmjene i dopune Glavnog plana razvoja turizma PGŽ-a. Glavni plan razvoja temelji se na IQM – Integralnom menadžmentu kvalitete, te kroz usklađivanje pojedinačnih interesa i hijerarhijskih ciljeva djeluje ka oblikovanju i plasmanu turističkog proizvoda na razini turističke destinacije kao cjeline. Akcijski plan upravljanja turističkom destinacijom zahtjeva uspostavu partnerstva i interaktivnih odnosa javnog i privatnog, i to kroz utjecaj kulturne baštine, kvalitete i uređenja prostora, prirodnog okruženja (voda, zrak, buka i sl.), stanovništva, nadležnih tijela vlasti i drugih institucija, turističkih organizacija i turista, ekonomskog okruženja i drugog.

Pri tome, važno je zadovoljiti turiste, cjelokupnu lokalnu ponudu, kvalitetu života lokalnog stanovništva, te kvalitetu okoliša. Dodatno, vodeći se načelima održivog razvoja, konkretno, veće kvalitete turističkog proizvoda, pozitivnog odnosa prema okolišu, praćenju i usklađivanju svjetskih trendova, zadovoljavanju potražnje ciljnih tržišta, te ulaganju u nove sadržaje, održavanju eko-pristupa i doprinosa stvaranju novih vrijednosti. Akcijski plan je ostvarenje određene vizije turističke destinacije, odnosno kroz doživljaj, emociju, dobar osjećaj ostvariti selektivne oblike turizma te postići raznolikost turističke ponude. To se ponajprije mora izraziti kroz inovativne procese za područja: atrakcija, usluga, smještajnih kapaciteta, sportskih i rekreativnih sadržaja, biciklističkih staza, moto staza, tenis terena i prateću infrastrukturu. Jedinstvo tih procesa daje sadržajnu ponudu i kvalitetu turističkih proizvoda.

Izmjene i dopune Glavnog plana razvoja turizma PGŽ-a razrađuje strateške ciljeve i smjernice razvoja destinacije koje vode ka njenoj boljoj prepoznatljivosti. Sukladno ključnim obilježjima Opatijske rivijere kao destinacije predlažu se selektivni oblici turizma u kojima se procjenjuje potencijalno najviša razina konkurentnosti Opatije na turističkom tržištu u budućem periodu: zdravstveni turizam, kulturni turizam, sportsko-rekreativni, aktivni *loutdoor*, nautički, kongresni (MICE), ruralni u zaleđu, eno i gastro turizam. Implementacija navedenih selektivnih oblika turizma zahtijeva sudjelovanje, trajnu suradnju i dijalog svih dionika koji direktno ili indirektno utječu na kvalitetu turizma i turističke ponude PGŽ-a. Izrada Akcijskog plana razvoja turizma predstavlja intenzivniji rad na daljnjem turističkom razvoju Opatije, te daljeg ustrajnog stručnog i znanstvenog promišljanja razvoja turizma, s konačnim ciljem rasta blagostanja i kvalitete života lokalnog stanovništva.

NOSITELJI MJERE	<i>TZ Grada Opatije, Grad Opatija, turistički subjekti, gospodarski subjekti.</i>
OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • Oblikovanje destinacijskog menadžmenta (koji bi vodio razvoj turizma Opatije). • Razvoj selektivnih oblika turizma. • Produženje turističke sezone. • Povoljnija ulagačka klima za investitore, porast proizvodnosti i stope povrata ulaganja. • Veća kvaliteta života lokalnog stanovništva. • Strateški marketing plan Opatije.
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • <i>produženje turističke sezone (dani korištenja)</i> • <i>povećanje prihoda od selektivnih oblika turizma</i> • <i>povećanje broja noćenja i dolazaka turista.</i>

MJERA II. 5. B) – Promovirati sintagmu «Opatija-grad izvrsnosti»

CILJ MJERE	<i>Opatija treba biti grad izvrsnosti u najširem smislu te riječi. To podrazumijeva izvrsnost za građane, posjetitelje i gospodarstvenike; kao i izvrsnost za sve dobne skupine. Opatija treba biti grad u kojemu su ljudi zadovoljni i ispunjeni, grad u kojem posjetitelji doživljavaju neke nove emocije i provode nezaboravne trenutke, grad uspješnih poduzetnika i aktivne poduzetničke klime.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	<p>Promocija sintagme Opatija–grad izvrsnosti je marketinški izazov i zadatak koji treba sistematično obraditi i prezentirati na tržištu. Potreban je kompleksan pristup koji obuhvaća pripreme akcijske planove, njihovo provođenje i verifikaciju postignutih rezultata. Ovaj zahtjevan zadatak treba obraditi tim stručnjaka, uz obaveznu suradnju sa specijalistima koji se bave područjem urbanog marketinga. Sve je više gradova koji uspješno provode politiku urbanog marketinga često usmjerenu u pojedini segment specifičan za taj grad. Opatija – grad izvrsnosti treba postati prepoznatljiva u nacionalnim i regionalnim okvirima.</p> <p>Izvrsnost se treba postići provođenjem mjera i ciljeva iz Strategije Grada Opatije. Radi se o pojmu koji je rezultat uspješnog implementiranja i provođenja aktivnosti na svim razinama u gradu.</p> <p>Izvrsnost za građane prvenstveno podrazumijeva uspostavljanje optimalnih uvjeta za život građana svih dobnih skupina. Poseban naglasak treba posvetiti populacijskoj politici koja je posljednjih godina narušena zbog ekonomske krize koja traje već više godina i sve težih ekonomskih uvjeta života. Kako bi se potaknula populacijska politika i uvjeti života, posebno za mlade obitelji, potrebno je u rubnim zonama grada provoditi model poticajne stanogradnje.</p> <p>Gospodarski sektor je iznimno pogođen ekonomskom krizom i konkurentnim regionalnim okruženjem, te je potrebno kontinuirano motiviranje i poticanje ukupne gospodarske aktivnosti na svim razinama. To se prvenstveno odnosi na turizam i srodne djelatnost, ali i druge gospodarske grane koje se kroz porezne i druge troškovne olakšice treba dodatno motivirati za ostvarivanje što boljih gospodarskih rezultata. Rezultati navedenih mjera odraziti će se pozitivno na tržište rada, koje će propulzivno djelovati na ukupno tržište i pojedina parcijalna tržišta, kako tržište ponude, tako i tržište potražnje, te konačno rezultirati povećanjem izvrsnosti na svim razinama u Gradu Opatiji. Grad treba prepoznati mogućnosti i važnost ove mjere i pripremiti akcijske planove koji su zajednički usmjereni prema postizanju ovog cilja. Također ovo mogu biti polazišta za brendiranje grada.</p>

NOSITELJI MJERE	<i>TZ Grada Opatije, gospodarski subjekti Grada Opatije, Grad Opatija.</i>
OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE	Implementacija Opatije kao grada privlačnog za život građana, koji je u isto vrijeme atraktivan i interesantan za domaće i inozemne posjetitelje željne ugodne klime i krajolika, lječilišnih potencijala i rasonode, kupanja i sunčanja, te stjecanja novih poslovnih mogućnosti kroz kongresnu i poslovnu ponudu. Vidljivi rezultati ove mjere u ostvarivanju rastućih gospodarskih, socijalnih i društvenih pokazatelja, smanjenja nezaposlenosti i zaustavljanja depopulacije.
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • porast broja stanovništva • rast stope zaposlenosti • povećanje udjela obrazovanog stanovništva • porast dohotka po stanovniku • povećanje gustoće naseljenosti u za to predviđenim zonama • porast broj certifikata kvalitete na razini grada i gospodarskih subjekata • porast broja međunarodnih priznanja grada.

MJERA II. 5. C) – Stvoriti propulzivno okruženje za razvoj poduzetništva

CILJ MJERE	<i>Ova mjera ima za cilj omogućavanje razvoja malog i srednjeg poduzetništva te obrtništva. Trebala bi, isto tako, omogućiti daljnji razvoj postojećih gospodarskih subjekata. Temelji se na rastućem broju uspješnih poslovnih subjekata, kontinuiranom povećanju izvoza, visokom stupnju inovacija, kvalitetnom, obrazovnom te fleksibilnom menadžmentu, povoljnom poslovnom okruženju i olakšanom pristupu financijskim i ostalim instrumentima.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	<p>Osnovni je cilj Europske unije u razdoblju 2014. – 2020. jačati konkurentnost na globalnoj razini. U skladu s politikom Europske unije, i na području Grada Opatije moraju se poduzimati mjere usmjerene na razvoj poduzetništva i konkurentnosti. Analiza je pokazala kako poduzetnike u današnjim teškim uvjetima gospodarske krize sputava administracija, uzastopna promjena pravila, nedostatak kvalificiranog kadra, visoki troškovi poslovanja, te nedostatak financijskih sredstava. Zbog tog razloga poduzetništvo, općenito, na razini cjelokupne Republike Hrvatske, pa tako i samog područja Grada Opatije nije dovoljno konkurentno. Istodobno, gospodarstvo Grada Opatije karakterizira monokultura, odnosno izrazito veliki udio tvrtki koje se bave turizmom.</p> <p>Gospodarski razvoj Grada je složen, a financijska sredstva su ograničena, pa je potrebno osigurati uvjete za sinergijske procese Gradske vlasti sa svim interesnim skupinama, što je moguće kroz osnivanje Tijela za provođenje i praćenje Strategije razvoja i za razvoj gospodarstva (PPSRRG)(Mjere I.1.F) i I.1.G). Sve zainteresirane strane trebale bi djelovati na podizanju razine konkurentnosti kroz: izgradnju poslovne infrastrukture i usluga za poduzetnike, poticanje izvoza, povećanje dostupnosti kapitala (što direktno znači i smanjivanje njegove cijene). Radi smanjivanja osjetljivosti gospodarstva potrebno je uz turizam razvijati komplementarne djelatnosti te djelatnosti koje neće smetati njegovom daljnjem razvoju, odnosno industrije koje se temelje na znanju, inovacijama i novim tehnologijama. Posebnu pažnju treba posvetiti zaštiti poduzetnika koji proizvode autohtone proizvode, proizvode s dodanom vrijednošću te one koji u sebi sadrže visoku razinu znanja. Ova mjera (zajedno s drugim, komplementarnim mjerama) treba realizirati rastom i razvojem malog i srednjeg poduzetništva te obrtništva.</p>

NOSITELJI MJERE	<i>Grad Opatija, Tijelo za provođenje i praćenje Strategije razvoja i za razvoj gospodarstva (PPSRRG), poduzetnici.</i>
OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • smanjivanje osjetljivosti gospodarstva Grada Opatije • diversificirana gospodarska struktura poslovnih subjekata Grada Opatije • povećanje broja poduzetnika u Gradu Opatiji • povećanje broja radnih mjesta • bolji financijski rezultati poduzetnika.
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • <i>povećanje broja uspješnih poduzetnika</i> • <i>povećanje stope zaposlenosti</i> • <i>povećanje dohotka po stanovniku</i> • <i>povećanje proračunskih prihoda grada.</i>

MJERA II. 5. D) – Postaviti model upravljanja turističkom destinacijom

CILJ MJERE	<i>Opatija kao turistička destinacija čini prostornu cjelinu ponude i raspolaže dostatnim elementima ponude, orijentirana je tržištu i turistima i njome se mora upravljati. Upravljati turističkom destinacijom može samo inovativni i integralni destinacijski menadžment, koji ima znanje i jasnu viziju da izgradi model upravljanja destinacijom po uzoru na najbolju praksu razvijenih konkurentnih turističkih odredišta u Europskoj uniji.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	Destinacijski menadžment je skup turističkih aktivnosti koje angažiraju lokalne interese unutar svrsishodne poslovne suradnje s nositeljima ponude, u svrhu stvaranja destinacijskog proizvoda. Inkorporiran je u različitim destinacijskim podsustavima. Decentraliziranost i fragmentiranost turističke ponude često su danas limitirajući čimbenik konkurentnosti turističke destinacije, stoga je veoma važno koordinirano djelovanje i upravljanje svih razina destinacijskog menadžmenta, isto kao i poslovni odnosi koji postaju nezaobilazni u jačanju konkurentne sposobnosti destinacije. Na Grad Opatiju kao turističku destinaciju će u budućnosti utjecati mnogo čimbenika, ali najvažniji će biti tehnologija i zahtjevi novih turista. Tehnologija prožima razvoj destinacije na mnogo načina, od sustava komunikacije i osiguranja potrebne energije, kroz informacijski i računalni sustav, te sustav rezervacija koji omogućava brže i bolje udovoljavanje potražnje. Nove destinacije zahtijevat će učinkovitiji menadžment u svim svojim podsustavima, te će se morati više brinuti o svojoj okolini i lokalnom stanovništvu, nego što su to činili njihovi raniji konkurenti.
NOSITELJI MJERE	<i>TZ Grada Opatije, Grad Opatija.</i>
OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • Zadovoljstvo turista i svih sudionika lokalne turističke ponude (provedene ankete). • Bolja kvaliteta života u turističkoj destinaciji (provedene ankete). • Učinkovitiji menadžment orijentiran prema razvoju (broj novih ponuđenih sadržaja). • Znanje, vještine i sposobnosti zaposlenih u turizmu (provedene ankete).

INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • porast broja dolazaka i noćenja turista • povećanje broja dana korištenja kapaciteta • produljenje turističke sezone • povećanje zadovoljstva turista, lokalnog stanovništva i turističkog menadžmenta.
MJERA II. 5. E) – Definirati ekonomsku osnovu za cjelogodišnje poslovanje	
CILJ MJERE	<p><i>Opatija, kao i ostale turističke destinacije ima izraženu sezonalnost u poslovanju turističkog sektora, što posljedično utječe na gospodarske rezultate poduzetnika i obrtnika tokom godine, na zaposlenost i konačno na čitav javni i privatni sektor bitno umanjujući potencijalne rezultate. Potrebno je osmisliti, provoditi i poticati cjelogodišnje poslovanje ne samo u ugostiteljsko-turističkom sektoru, već i u ostalim sektorima gospodarstva. To je zajednički interes Grada, gospodarskih subjekata i građana čime bi se utjecalo na povoljnija i konstantna kretanja na tržištu rada i na ukupnom tržištu. Nužno je stoga donijeti Akcijski plan poticaja za cjelogodišnje poslovanje.</i></p>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	<p>Širi okvir ekonomske osnove cjelogodišnjeg poslovanja treba sagledavati u poticanju cjelokupnog gospodarskog razvoja na razini Republike Hrvatske, koji je obuhvaćen većim brojem strateških dokumenata.</p> <p>Program <i>Poduzetnički impuls</i> temeljni je program poticanja malog gospodarstva. To je operativni dokument u ostvarivanju <i>Programa Vlade za razdoblje od 2011. do 2015. godine</i>, kao i <i>Strategije razvoja poduzetništva za razdoblje od 2013. do 2020. godine</i>. Program poticanja poduzetništva i obrta skup je različitih mjera i instrumenata poticanja osmišljenih za postizanje strateških prioriteta ciljeva Vlade Republike Hrvatske: opće unapređenje poslovnih rezultata s naglaskom na inovacije i internacionalizaciju poslovanja; olakšan pristup financiranju; promocija poduzetništva; poboljšanje poduzetničkih vještina i unapređenje poduzetničkog regulatornog okruženja putem uklanjanja administrativnih prepreka. Nacionalni program poticanja poduzetništva i obrta odnosi na:</p> <ol style="list-style-type: none"> (i) dodjelu bespovratnih potpora poduzetnicima; (ii) kredite sa subvencioniranom kamatom i sufinanciranje kamata poduzetničkih kredita; (iii) jamstva dana poduzetnicima; (iv) fondovi za gospodarsku suradnju i (v) mikro-kreditiranje za poduzetnike početnike kao model za samozapošljavanje. <p>Implementacija navedenih programa poticajno utječe na poboljšanje cjelogodišnjeg poslovanja. Pozitivan rezultat provođenja nacionalnog programa usmjeren je prema provođenju strategije pametne specijalizacije, koju je potrebno implementirati i u turizmu. Potrebno je identificirati ključna tehnološka područja kao i sektore koji imaju značaj za jačanje konkurentnosti Hrvatske unutar Europske unije. Strategija pametne specijalizacije glavni je instrument regionalne politike Europske unije na putu ka uravnoteženom i održivom regionalnom razvoju i čini preduvjet za korištenje financijske pomoći iz Europskog fonda za regionalni razvoj. Opatija treba prepoznati i iskoristiti nacionalne potencijale usmjerene na povećanje inovativnosti, konkurentnosti i gospodarskih rezultata, koji se trebaju dodatno usmjeriti na poslovanje turističkog sektora. Jedan od rezultata trebao bi se očitovati u smanjenje sezonalnosti u poslovanju.</p> <p>Potencijal turizma je prepoznat te se uz potporu Ministarstva turizma posljednjih godina potencira korištenje široke palete potpora i kredita kojima se realiziraju turističke razvojne ideje i inicijativa koje su usmjerene na poboljšanje turističkih rezultata, a posljedično i produljenje sezone, a koje Ministarstvo provodi samostalno i u suradnji s Hrvatskom</p>

turističkom zajednicom (HTZ), Hrvatskom bankom za obnovu i razvitak (HBOR), Ministarstvom poduzetništva i obrta (MINPO), Ministarstvo rada i mirovinskog sustava, Hrvatska banka za obnovu i razvoj (HBOR) i kreditiranje izvoznika IBRD.

Hrvatska turistička zajednica HTZ potiče smanjenje sezonalnosti kroz modele zajedničkog oglašavanja s javnim i privatnim sektorom: oglašavanje nositelja smještajne ponude, oglašavanje ponude destinacije, oglašavanje organiziranih programa putovanja, oglašavanje posebnih programa destinacije, oglašavanje novih/dodatnih programa. Povećanje ponude i veće mogućnosti za cjelogodišnje poslovanje mogle bi se ostvariti povećanjem ponude u segmentu vodenih sportova, odnosno izgradnjom većih unutarnjih bazena s morskom vodom i vanjskih bazena koji bi imali mogućnost natkrivanja. Na taj način bi se osim povećanja ponude značajno povećala i kvaliteta života domicilnog stanovništva.

Također provode se akcije nagrađivanja izvrsnosti i dostignuća u turizmu kroz aktivnosti: nagrada *Turistički događaj godine*, nagrada *Kulturna atrakcija godine*, nagrada *Inovacija godine*. Ministarstvo rada i mirovinskog sustava provodi mjere aktivne politike zapošljavanja, a među njima su i mjere specifične za sezonske djelatnosti te se trebaju implantirati na turizam: (a) mjera *Rad i nakon ljeta*: omogućavanje korištenja potpora za poslodavce u turizmu: subvencija 50% godišnjeg troška bruto plaće za malog i srednjeg poslodavca, a 30 % za velikog poslodavca; (b) mjera *Stalni sezonac* – sufinanciranje doprinosa za produženo mirovinsko osiguranje stalnim sezonskim radnicima: sufinanciranje u najdužem trajanju od 6 mjeseci.

Grad treba aktivno učestvovati u poticanju cjelogodišnjeg poslovanja kroz politiku javnih davanja. **Aktivno djelovati u pravcu promjene propisa, a kako bi se ukupno turističko gospodarstvo u gradu stimuliralo na cjelogodišnje poslovanje, a destimuliralo izrazito sezonsko poslovanje.** Osim navedenog bitno je da se stvori pozitivna gospodarska klima u gradu. Oni gospodarstvenici koji žele investirati i podizati kvalitetu usluge trebaju prepoznati i koristiti grad i gradsku upravu kao poslovne partnere usmjerene prema zajedničkom cilju. Potrebno je stvoriti preduvjete za cjelogodišnje poslovanje, što uključuje niz mjera koji su opisani u Strategiji.

Promjenama u sustavu davanja gradu moglo bi se utjecati na cjelogodišnje poslovanje na način da poduzetnici i obrtnici koji rade tijekom cijele godine mogu računati na mjere i poticajna sredstva kako bi se ostvario cilj cjelogodišnjeg poslovanja. **Stoga je nužno donijeti Akcijski plan programa mjera za poticaje cjelogodišnjem poslovanju.** (Primjeri dobre prakse: Istra, Rijeka, Osijek, Varaždin, Virovitica i dr.)

NOSITELJI MJERE

Grad Opatija, Tijelo za provođenje i praćenje Strategije razvoja i za razvoj gospodarstva (PPSRRG), gospodarski subjekti Grada Opatije.

OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE

Pretpostavke za jačanje konkurentnosti u gospodarstvu su ulaganje u inovacije, tehnološki razvoj, te međunarodno pozicioniranje i internacionalizacija gospodarstva. Ove mjere trebaju se implementirati i na turizam. Rezultati navedenih pretpostavki rezultirat će u produljenju sezone i smanjenju sezonalnosti. Provođenje Strategije i ostalih mjera reflektirat će se u produljenju sezone i posljedično ostvarivanju boljih poslovnih rezultata. Konkretni rezultat ove mjere poticanja cjelogodišnjeg poslovanja ogleda se u:

- rastu dohotka subjekata turističke ponude (pravnih i fizičkih osoba) po osnovi ostvarene turističke potrošnje,
- rastu bruto domaćeg proizvoda,
- rast javnih prihoda od sredstava prikupljenih po osnovi naplaćenih poreza i pristojbi,
- rastu prihoda od izvoza proizvoda i usluga putem turizma (bilježi se na računu tekućih transakcija platne bilance),
- rastu direktnog i indirektnog zapošljavanja te restrukturiranje tržišta rada (naročito regionalnog),

	<ul style="list-style-type: none"> • rastu poduzetničke aktivnosti (malo i srednje poduzetništvo), • rastu kapitalnih ulaganja (privatnih i javnih), • aktiviranje neprivrednih resursa (pretvaranje u turistički atraktivne resurse), • osnaživanju lokalnog i regionalnog razvoja i interregionalne suradnje, • poticanju općeg gospodarskog rasta i razvoja, • rastu životnog standarda lokalnog stanovništva itd.
--	---

INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • <i>povećanje investicija u turizam</i> • <i>povećanje potrošnje u turizmu</i> • <i>povećanje prihoda od turizma</i> • <i>povećanje poreza od turizma</i> • <i>povećanje zaposlenosti i smanjenje nezaposlenosti</i> • <i>produljenje turističke sezone.</i>
-------------------	--

MJERA II. 5. F) – Iskoristiti povijesno naslijeđe, potencijale i resurse za razvoj zdravstvenog turizma

CILJ MJERE	<p><i>Opatija posjeduje iznimne, ali nažalost nedovoljno iskorištene lječilišne resurse temeljene na prirodnim ljekovitim činiteljima (klima, zrak, more, talasoterapija, ljekovito bilje, vegetacija, šetnice uz more, planinsko-šumske šetnice i dr.). Cilj mjere je razvijati zdravstveni turizam, odnosno medicinski, lječilišni i wellness turizam na osnovu resursne osnove koju Opatija ima.</i></p>
-------------------	---

OPIS I SADRŽAJ MJERE	<p>Slijedom trendova na turističkom tržištu nalaže se orijentacija turističke ponude između ostalih oblika i na zdravstveni turizam, koji bilježi prosječni godišnji porast turističke potražnje od 20–25% godišnje. Upravo je zdravstveni turizam u svim strateškim dokumentima Republike Hrvatske (Glavni plan i Strategija razvoja turizma RH do 2020. godine) i Primorsko-goranske županije (Glavni plan razvoja turizma PGŽ-a, Strategija razvoja Zdravstvene industrije PGŽ-a) dobio najviši razvojni prioritet. Značajan segment potencijalnih korisnika spreman je uložiti u prevenciju i rehabilitaciju vlastitog zdravlja, a da bi se ove tržišne mogućnosti mogle iskoristiti, potrebni su odgovarajući resursi i infrastruktura, kvalitetna medicinska skrb, turistički kapaciteti, ekološki sačuvan prostor te relevantna dodatna znanja za pružanje različitih oblika zdravstveno-turističke ponude na različitim hijerarhijskim razinama.</p> <p>Također trebaju se ponuditi i razne aktivnosti usmjerene na očuvanje zdravlja i prevenciju bolesti kako turista tako i samih građana (npr. bolje iskoristiti sportsko-rekreativni potencijal mora, postaviti sprave za vježbanje duž šetnica, urediti biciklističke staze, trim staze, osmisliti ture za nordijsko hodanje itd.) tim više što je Opatija uključena u hrvatsku mrežu zdravih gradova (HMZG). Zdravstveno-turistička ponuda je heterogeni skup različitih oblika i vrsta programa gdje spadaju standardni i specifični oblici ponude <i>wellness</i> i SPA usluga, medicinskih i alternativnih tretmana, zdrave prehrane i promjena stila života i <i>well-being</i> turizma, estetska kirurgija i stomatologija, ali i različitih oblika liječenja bioenergijom, prakticanja različitih tretmana alternativne medicine, kao i mogućih kombinacija specifičnih oblika zdravstveno-turističke ponude primjerice parkova zdravlja ili parkova iscjeljivanja, oblikovanih u prepoznatljive paket-aranžmane u okviru malih poduzetničkih poduhvata.</p> <p>Kako je održavanje zdravlja i prevencija bolesti u zdravstvenom turizmu primarni motiv putovanja, moguće je osmisliti i realizirati ove sadržaje u razdobljima izvan glavne turističke sezone. Ukoliko se navedeni specifični sadržaji nude na profesionalan način, u atraktivnim turističkim destinacijama u kojima je osiguran kontakt s prirodom, uz odgovarajuću razinu</p>
-----------------------------	--

kulturno-zabavnih sadržaja i interkulturalnu komunikaciju, ulaganje u ovaj oblik turizma se višestruko isplati. Naime, ponudom ovako koncipiranih specifičnih programa u području zdravstvenog turizma, moguće je osigurati cjelogodišnje bavljenje turizmom u turističkoj destinaciji, neovisno da li se sadržaji pružaju u hotelima, pansionima, lječilištima, farmama zdravlja, *wellness* centrima, ali i u svim oblicima malog obrta, ukoliko se slijede visoki standardi pružanja različitih usluga iz područja zdravstvenog turizma. Ulaskom u EU, RH je cjenovno konkurentna te veliki potencijal razvoja Opatija ima u stomatologiji, plastičnoj kirurgiji, ortopediji, fizioterapiji i talasoterapiji. Ovdje je potrebno spomenuti i potencijal Opatije kao sportsko-rekreativne destinacije koja može ponuditi sportašima vrhunske sportske pripreme.

NOSITELJI MJERE

TZ Grada Opatije, Grad Opatija, turistički i gospodarski subjekti, medicinske ustanove, Javna ustanova Park prirode „Učka“.

OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE

- prepoznatljiva destinacija zdravstveno-turističke ponude, Opatija – grad zdravlja i aktivnog odmora,
- cjelogodišnje poslovanje,
- razvoj malog poduzetništva u zdravstvenom turizmu,
- razvoj novih turističkih paketa (npr. *bike & active holiday*),
- razvoj preventivnih programa za bolje zdravlje građana i turista; osiguranje zdravstvene zaštite,
- bolja valorizacija šetnica i parkova kao zdravstveno-rekreativnog resursa (parkovi zdravlja i parkovi iscjeljivanja)
- ustrojavanje Klastera zdravstvenog turizma,
- interdisciplinarni studiji iz područja medicine, ekonomije, psihologije, komunikologije za sve razine obrazovanja za potrebe zdravstvenog turizma.

INDIKATORI

- *povećanje broja wellness usluga*
- *povećanje broja medicinskih usluga*
- *povećanje broja dolazaka i noćenja turista*
- *povećanje potrošnje u turizmu*
- *poboljšanje kvalitete zraka, vode i mora*
- *povećanje udjela zelenih površina u ukupnim površinama grada*
- *povećanje broja šetnica i sportskih sadržaja za turiste i građanstvo*
- *povećanje kulturno-povijesne baštine u funkciji slobodnog vremena.*

MJERA II. 5. G) – Osigurati efikasan dolazaka avio-gostiju

CILJ MJERE

Avio-gosti čine značajan segment turističke potražnje, no njihova zastupljenost u Opatiji je nezadovoljavajuće niska. Opatiju primarno posjećuju gosti koji dolaze cestovnim prijevozom, najviše vlastitim automobilom i autobusom. To su većinom gosti koji primarno posjećuju Opatiju motivirani odmorišnim turizmom. Veća prisutnost avio-gostiju podrazumijeva povećanje poslovnog turizma, prvenstveno kongresnog, kao i povećanje udjela turista iz udaljenijih destinacija. Da bi se to ostvarilo potrebno je bolje organizirati i povezati Opatiju s najbližim zračnim lukama u širem okruženju, što bi se odrazilo u povećanju broja letova, produženju sezone i rastu dolazaka avio-gostiju.

<p>OPIS I SADRŽAJ MJERE</p>	<p>S obzirom na relativno mali udio avio-gostiju koji posjećuju Opatiju svako poboljšanje povezanosti i organiziranosti, odnosno sistematičnog pristupa na motiviranju i boljoj organizaciji dolazaka avio-gostiju rezultiralo bi pozitivnim rezultatima. Gosti koji posjećuju Opatiju orijentirani su na nekoliko međunarodnih zračnih luka: Zagreb (udaljen 170 km), Ljubljana (udaljena 110 km), Pula (udaljena 100 km), Krk (Rijeka) (udaljen 60 km) i Venecija (udaljena 230 km). Radi se o manjim lukama s ograničenim brojem redovitih letova čije je poslovanje uglavnom sezonski orijentirano. Najveći broj letova odnosi se na niskobudžetne avio-kompanije koje Pulu i Rijeku direktno povezuju s pojedinim europskim destinacijama.</p> <p>Ti letovi najčešće su organizirani u suradnji s turoperaterima i hotelijerima i usmjereni na grupne dolaske i odmorišni tip odmora. Putne opcije koje se nude avio-gostima nisu prilagođene potrebama poslovnih turista, kao ni potrebama kongresnog turizma. Zračna povezanost sa zračnom lukom Pula, Rijeka i Zagreb nije najbolje organizirano. Trajanje ukupnog putovanja je u tom slučaju najčešće neprihvatljivo za avio-goste koji imaju na raspolaganju sve manje vremena koje žele ugodno i korisno iskoristiti. Zračne luke Zagreb, Trst, Ljubljana i Venecija imaju dnevne letove prema svim značajnijih destinacijama i europskim avio-središtima, a udaljeni su na 1 do 2 sata cestovnim prijevozom do Opatije. Povećanje efikasnosti u dolasku avio-gostiju u Opatiju trebalo bi realizirati zajedničkim aktivnostima Grada, gospodarstvenika posebice turističko-ugostiteljskih djelatnika i putničkih agencija, avio-prijevoznika i cestovnih prijevoznika.</p> <p>Trebalo bi uspostaviti model organiziranog prijevoza avio-gostiju za/iz zračne luke Zagreb za sve letove Croatia Airlinesa i partnera (Star Alliance grupacija) prema europskim destinacijama. Transfer bi trebao omogućiti putovanje u manjim ili većim vozilima, ovisno o broju osoba, uz fiksnu cijenu prijevoza koju bi plaćali putnici. Cijena prijevoza trebala bi biti konkurentna, a po potrebi sufinancirana od strane svih zainteresiranih stranaka. Provođenje ove mjere usmjereno je na povećanje atraktivnosti Opatije za avio-goste, ali isto tako i na povećanje prometa u Zračnoj luci Zagreb kao središnjoj odredišnoj točki za avio-goste koji posjećuju Hrvatsku. Ovaj regionalni zračni centar trebalo bi povezati zračnim prometnim pravcima, ukoliko je to moguće, ili cestovnim prijevozom sa svim značajnijim gradovima, a posebice turističkim odredištima u Hrvatskoj.</p>
<p>NOSITELJI MJERE</p>	<p><i>TZ Kvarnera, sve TZ s područja PGŽ-a, PGŽ, JLS s područja PGŽ-a, Zračna luka Rijeka, manji aerodromi u okruženju (sportski), cestovni prijevoznici, turističko gospodarstvo, Grad Opatija, (svi u suradnji s RH i HTZ-om)</i></p>
<p>OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE</p>	<p>Rezultat provođenja ove mjere očitovao bi se u:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inoviranju i modernizaciji turističkog proizvoda Opatije kroz segment poslovnog i kongresnog turizma. Opatija ima postojeće resurse za organizaciju kongresnog turizma i poslovnih događanja, kao i planove za izgradnju novih kongresnih kapaciteta (detaljnije Mjera II.5.H.). Uspostavljanjem bolje organiziranosti i efikasnosti u prijevozu avio-gostiju povećao bi se interes za održavanje skupova u Opatiji, što bi se pozitivno odrazilo na sve turističke i gospodarske pokazatelje. • Povećanje broja dolazaka turista koji posjećuju Opatiju zbog zdravstvenog turizma, kao i ostalih oblika turizma. • Veći broj dolazaka avio-gostiju iz udaljenijih destinacija i zemalja koji tradicionalno ne posjećuju Opatiju. • Zajedničkom integriranom marketingu i nastupu svih zainteresiranih subjekata u nacionalnim i međunarodnim medijima.

INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • povećanje broja avio-gostiju • povećanje broja skupova i kongresa u gradu • produženje turističke sezone • povećanje iskorištenosti ukupnih kapaciteta (smještaj i dodatni sadržaji) • povećanje prihoda od turizma • povećanje prihoda od zdravstvenog turizma • povećanje dohotka po stanovniku.
MJERA II. 5. H) – Izraditi model upravljanja plažama	
CILJ MJERE	<p><i>Temeljni cilj upravljanja plažama je uspostavljanje optimalne ravnoteže između očuvanja prirodnih vrijednosti plaža i osiguranja održivog korištenja njihovih razvojnih (rekreativnih) potencijala, uz obvezni izračun prihvatnog potencijala kupališnih prostora. S tim u vezi treba podizati razinu informiranosti korisnika i upravitelja plažnih područja o važnosti održivog upravljanja ovim vrijednim resursom te poticati sudjelovanje javnosti u programima upravljanja plažama.</i></p>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	<p>Plaže su značajni izvor prihoda i visoko vrijedni društveno ekonomski i nacionalni resurs koji zahtjeva učinkovito upravljanje. Upravljanje plažama danas ima mnogo šire značenje, kako gospodarsko tako i socioekološko, zbog čega ga treba temeljiti na principima održivog razvoja. Neovisno o izuzetnim prirodnim i/ili ambijentalnim obilježjima opatijskih plaža, još uvijek ne postoji suglasje oko poželjnog načina korištenja/upravljanja raspoloživim plažnim prostorom. Postoje plaže koje su infrastrukturno i/ili sadržajno potpuno neopremljene, a s druge strane, postoji sve veći broj plaža koje se prekomjerno koriste za generiranje prihoda, premašujući prihvatni kapacitet, čime je uvelike izgubljen njihov autentični šarm, ambijentalnost i posebnost. Izračun prihvatnog potencijala mora dati kriterije za ocjenu i odluku o standardu plažnog prostora po kupaču, te kakve aktivnosti poduzimati da se taj standard postigne (restriktivne aktivnosti ili razvoj, investiranje i povećanje prihvatnog potencijala po kupaču). Ravnopravnim definiranjem svih kupališnih površina, bez obzira na razinu uređenosti, kao strateškog potencijala, može se potaknuti cjelovito planiranje uređenja i upravljanja svim kupalištima u Opatiji.</p> <p>Mjera je u funkciji uspostave sustavnog, promišljenog i održivog pristupa uređenju i upravljanju plažama kako bi se osiguralo oboje - dugoročno zadovoljstvo korisnika i ekonomski interes jedinica lokalne samouprave i/ili plažnih koncesionara. Grad će definirati ponudu i način korištenja plaža, te ostvariti neposrednu suradnju s PGŽ-om kao koncesionarom. Za uređene plaže ističe se potreba izrade analize prihvatnog kapaciteta i načina njihova održavanja, s obzirom na to da se one kao takve definiraju kroz prostorno plansku dokumentaciju (prostorni planovi jedinica lokalne i područne – regionalne samouprave). Kroz definiranje poželjnih načina uređenja turistički pogodnih plaža, i načina njihova optimalnog korištenja, kao i potrebnih sadržaja, mogućnosti naplate ulaza, tematiziranja i sl., provedba mjere podrazumijeva trajnu zaštitu prirodnosti i ambijentalnosti plažnog prostora uz istodobno osiguranje pozitivnih učinaka na lokalne proračune.³⁵⁸ U skladu s tim, naglasak treba staviti na unapređenje sadržaja na plažama, mjerom se planira optimalan i ekološki prihvatljiv način upravljanja održivim razvojem plaža (povećanje plažnih prostora i atraktivnosti plaža uz podizanje kvalitete ponude). Dobra praksa upravljanja plažama temelji se na rezultatima istraživanja (stavovi znanstvenika i stručnjaka) i uvažavanju potreba lokalne zajednice.</p>

³⁵⁸ Više o tome: Projekt „1000 hrvatskih plaža“, FMTU, 2010., Projekt „1000 hrvatskih plaža - Jadranske morske zvijezde Kvarnera, 2013., studija Akcijski plan unapređenja ponude i turističke valorizacije jadranskih plaža

NOSITELJI MJERE	<i>Grad Opatija, TZ na području Grada Opatije, PGŽ, privatni sektor.</i>
OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • stvaranje jedinstvenog katastra plaža • koordinacija među institucijama (nacionalnim, regionalnim i lokalnim).
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • <i>povećanje atraktivnosti plaža</i> • <i>podizanje kvalitete ponude na plažama (Plava zastava)</i> • <i>povećanje prihoda od plaža.</i>

MJERA II. 5. I) – Promovirati „MICE“ (*meetings, incentives, conventions, events*) turizam

CILJ MJERE	<i>MICE (Meetings, Incentives, Congresses and Exhibitions)</i> je naziv za kongresni turizam, a javio se proširivanjem standardne ponude sastanaka na konvencije, izložbe, seminare, stručna usavršavanja, team-building i slično. Osnovna karakteristika ovog selektivnog oblika turizma je sastanak na unaprijed dogovorenu temu, na određenom mjestu i s ograničenim brojem sudionika.
OPIS I SADRŽAJ MJERE	<p>Položaj Opatije kao srednjoeuropskoga grada bogatog prirodnim i kulturnim nasljeđem otvara mnoga vrata za proširivanje postojeće i razvoj nove kongresne ponude. No ovo su samo preduvjeti i samo na njih nemoguće se je oslanjati. MICE turizam zahtijeva puno više. U prvom redu to je kvaliteta i to u svim segmentima. Sudionici i gosti kongresa spadaju u grupu visokopozicioniranih ljudi koji točno znaju što žele, imaju predodžbe i informacije o cjelokupnoj infrastrukturi grada i okoline u koju dolaze. Obzirom da su to gosti koji mnogo troše zahtijevaju visoku kvalitetu pružene usluge te raznoliku ponudu.</p> <p>Stoga kako bi se sudionici odlučili na održavanje kongresa u Opatiji, nužni su neki osnovni preduvjeti. Prva stepenica je dobra prometna dostupnost i povezanost. Na svjetskom nivou poznato je da je dolazak zrakoplovom najčešći način dolazaka sudionika kongresa. Obzirom da su zračne luke (Rijeka, Zagreb, Pula, Ljubljana, Trst, Venezia itd.) udaljenije od grada, izuzetno bitan čimbenik je dostupnost i dobra povezanost lokalnog transporta (stalne autobusne linije i široka mreža taxi usluga).</p> <p>Sljedeći čimbenik je usluga smještaja. MICE segment zahtijeva hotele visoke kategorije sa prvenstveno kvalificiranim i u svakom trenutku dostupnim osobljem. Također obzirom na samu temu i broj sudionika, kongres se može odvijati u kongresnom centru većeg kapaciteta (za 1000 i više sudionika), ali i sve je češća potreba za razdvajanjem na manje sekcije–cjeline što zahtijeva i veći broj manjih dvorana. Idući vrlo bitan element je zavidna razina tehničke potpore – projektori sa platnom, tehnike za simultano prevođenje, internet povezivanje. Sve je češći i izravan prijenos kongresa u udaljene krajeve svijeta putem direktne videoveze stoga na kongresu osim vrhunske opreme uvijek moraju biti prisutni obrazovani sistem inženjeri ukoliko dođe do nekih poteškoća sa informacijskom opremom i sustavom.</p> <p>Obzirom da je sam proces praćenja rasporeda tema na kongresu za svakog sudionika izrazito stresan i naporan, kongresni hoteli a i same destinacije izrazito pažnju posvećuju razvoju široke lepeze wellness ponude i paleta aktivnog odmora sa mnoštvom sportskih sadržaja i organiziranih izleta s ciljem upoznavanja lokalnih i lako dostupnih mjesta a sve to ovisno o preferencijama samog gosta. Također nekim je gostima to možda i jedina prigoda za upoznavanje lokalne gastro ponude pa je i na restoranima veliki pritisak.</p>

NOSITELJI MJERE	<i>TZ Grada Opatije, Grad Opatija, Menadžment turističkih subjekata.</i>
OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • cjelogodišnje poslovanje • usvojen godišnji kalendar manifestacija i događaja • kongresni centar većeg kapaciteta (za 1000 i više sudionika) • stvaranje novog brenda i imidža • privlačenje gostiju veće platežne moći • stvaranje prepoznatljive kvalitete kompleksne usluge • proširivanje postojeće ponude (<i>wellness</i>, aktivni odmor, sportski sadržaji, lokalna gastro ponuda) • suradnja i potpora svih sudionika • visoka obrazovanost kadrova • implementacija standarda potpore svim razinama i strukturama menadžmenta.
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • <i>povećanje broja kongresa i događaja</i> • <i>produženje sezone</i> • <i>povećanje iskorištenosti kapaciteta</i> • <i>povećanje prihoda od turizma</i> • <i>povećanje broja zaposlenih u turizmu.</i>

MJERA II. 5. J) – Osigurati kvalitetne sadržaje za mlade

CILJ MJERE	<i>S obzirom na tradiciju i turističku povijest Opatije, kao i primarne motive dolaska turista u Opatiju razumljiv je veliki udio turista starije dobne skupine koji danas posjećuje Opatiju. Potrebno je razviti i ponuditi inovirane turističke proizvode za mlađu populaciju, koja predstavlja značajan segment turističke potražnje.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	<p>Mlađa populacija predstavlja značajan segment turističke potražnje i zahtijeva specifične oblike turističke ponude. Za privlačenje ove skupine gostiju trebalo bi se orijentirati na sljedeće segmente ponude:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. turistički smještaj u hostelima i sličnim smještajnim jedinicama, 2. ugostiteljski objekti za mlade, 3. sportski program i aktivnosti za mlade, 4. zabavni program i događanja za mlade, 5. edukacijski programi za mlade (ljetne škole i kampovi, cjelogodišnji edukacijski programi, učenje stranih jezika). <p>Integriran i sistematičan pristup u privlačenju turista mlađe populacije rezultirat će pozitivnim efektima na svim razinama. Opatija bi trebalo privlačiti mlađu populaciju kroz sintagmu turizam-sport-zabava-edukacija i po tome postati prepoznatljiva i jedinstvena. S obzirom na sveučilišnu tradiciju koju grad već njeguje, ovakav pristup bio bi inovativan i pogodan za rast turističkog i ostalih sektora gospodarstva.</p> <p>Edukacijski programi trebali bi se nuditi tijekom cijele godine, uz pojačanu dinamiku tijekom ljetnim mjeseci. Sportski sadržaji i zdrav život posebno su interesantni mlađoj populaciju, pri čemu se vođeni sportovi trebaju razviti i ponuditi u svim oblicima, kao i tenis, grupni sportovi, sportovi u prirodi, te golf koji je u procesu planiranja.</p>

	<p>Grad treba definirati prostorne jedinice za izgradnju novih ili prenamjenu postojećih objekata, koji bi po mogućnosti bili u rubnim ili izdvojenim dijelovima grada. Nužna implementacija dodatnih sadržaja za mlade, ali i ostalu populaciju posebno se odnose na sadržaje vezane uz more i vodene sportove, kao na primjer vanjski i unutarnji bazen koji bi trebali biti u funkciji kroz čitavu godinu. Mogućnost cjelogodišnjeg rada bazena povećala bi ponudu, ali i pozitivno djelovala na opću kvalitetu života u gradu.</p> <p>Poznato je da su građani Opatije senzibilni na buku i gradski mir o čemu bi trebalo voditi računa. Trebalo bi definirati prostore za organizaciju sportskog i zabavnog života za mlade. Kreativnost i prisutnost mlađe populacije pozitivno bi se odrazilo na duh i živost u gradu i poticajno djelovalo na sve segmente. Povratni efekt odrazio bi se na porastu popularnosti destinacije.</p>
NOSITELJI MJERE	<i>Grad Opatija, Festival Opatija, gospodarski subjekti Grada Opatije, TZ Grada Opatije, JLS Opatijske rivijere.</i>
OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • <i>povećanje broja mlađe populacije</i> • <i>dodatno zapošljavanje</i> • <i>rast gospodarske aktivnosti brojnim gospodarskim djelatnostima</i> • <i>programi i događanja pogodni za domicilno stanovništvo – bolji uvjeti života.</i>
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • <i>povećanje zabavnih, sportsko-rekreativnih, kulturnih i edukativnih sadržaja</i> • <i>povećanje zaposlenosti u turizmu</i> • <i>porast broja stanovništva.</i>

MJERA II. 5. K) – Razvijati kulturni turizam na valorizaciji resursa kvalitetnim programima i uključivanjem u projekt „Grad prijestolnica kulture“

CILJ MJERE	<i>Turizam postaje kanal ekonomske, društvene i kulturne razmjene, a visok stupanj kulturne razmjene zauzvrat stimulira turizam. Kulturna globalizacija u turizmu predstavlja ujedno povećanje razmjene kulturnih simbola čime izravno uzrokuje promjene lokalnog kulturnog krajolika. U pojam kulturni turizam uključene su kulturne atrakcije, te aktivno sudjelovanje u živom kulturnom nasljeđu kao i u svakodnevnom životu lokalne zajednice.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	<p>Zaštita i očuvanje kulturnih dobara Grada Opatije je od velikog značaja za očuvanje identiteta i Grada i Kvarnera kao regije te ima i veliku turističku vrijednost. Stoga se kulturna dobra moraju čuvati u neokrnjenom i izvornom stanju te se treba omogućiti njihovo sustavno prenošenje budućim naraštajima, što je u skladu s načelima održivog razvoja. Idealan je sklop povezivanja kulture i turizma, gdje je turizam bitan korisnik i promotor kulture. Promocija kulturnih vrijednosti treba ponajprije ciljati na ljude koji žive na nekom području, koji moraju postati svjesniji bogatstva lokalne povijesne, umjetničke i prirodne baštine. Bez muzeja i kulturne baštine nema identiteta neke sredine, a bez njega nema ničega što bi jedno određište razlikovalo od drugog sličnog ili istovjetnog. Turistička se industrija zasniva na raznovrsnosti i različitosti.</p> <p>Ono što turista, a posebno kulturnog turista, zanima jest ono što nema kod kuće. Drugi ljudi, sa svojim običajima i načinom života, sa svojim manifestacijama, svojom kulturnom baštinom, svojim muzejima – svojim identitetom. To znači da Opatija treba sudjelovati i</p>

	<p>graditi identitet svoje destinacije. Kulturni identitet skupina je karakteristika po kojima se prepoznaju specifičnosti ljudskih zajednica. Kulturni je identitet složen i dijelom se temelji na kulturi koja se baštinila, ali se isto tako stalno stvara i mijenja. Identitet se dijelom i proizvodi. U tome destinacija u svojoj sredini treba imati važnu ulogu. Voljeti svoju baštinu preduvjet je da se njezine vrijednosti mogu prenijeti drugima – redovitim posjetiteljima i povremenim turistima. Poželjno turističko odredište gradi se na osobitosti koja neku zajednicu čini različitom od drugih i na tome se trebaju temeljiti turistički proizvodi destinacije.</p> <p>U kulturnom turizmu prožimaju se gotovo svi faktori koji čine osobnost nekog mjesta, što može uključivati povijest, etnologiju, arheologiju, umjetnost, arhitekturu, stanovništvo i njihov životni stil – tradiciju, društvenu, gospodarsku i političku strukturu, ali i hranu, vino i ostale lokalne proizvode, kao i još mnogo toga. Uključi li se u to krajolik, flora i fauna npr. Parka prirode Učka, dobiva se ono što Opatiju razlikuje od drugih destinacija, dakle njezina osobnost ili identitet. Ako se želi potaknuti turistička aktivnost tijekom većega dijela godine, razvoj kulturnog turizma jedan je od prioriteta. Kulturni turizam trebao bi biti integriran u ukupnu turističku ponudu grada, regije odnosno države te shvaćen kao dio ukupnih kulturnih i turističkih razvojnih procesa posebice imajući na umu da su aktivnosti povezane s kulturom sve važnije posjetiteljima tijekom njihova boravka. Kulturnim je turistima kvaliteta kulturnog doživljaja najvažniji razlog u odluci za posjet određenoj destinaciji. Kandidatura grada Rijeke za Europsku prijestolnicu kulture 2020. godine upravo je prigoda da Opatija pristupi planiranju kulturne infrastrukture u poveznici s kulturnim turizmom, što je svakako nova zadaća koju kultura ima u razvoju Grada Opatije.</p>
NOSITELJI MJERE	<i>TZ Grada Opatije, Grad Opatija, Hrvatski muzej turizma, Festival Opatija, Organi uprave zaduženi za kulturne i društvene djelatnosti, udruge, poslovni subjekti.</i>
OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • Kulturni identitet grada (očuvanje kulturnog integriteta, zaštita zbirki, predmeta, lokaliteta...). • Produženje turističke sezone, cjelogodišnje poslovanje. • Kvalitetno prezentiran i interpretiran kulturno-turistički proizvod (zanimljiv i dojmljiv doživljaj; prilagodljivo i maštovito radno vrijeme; popratni sadržaji: suvenirnica, restoran, knjižara...). • Ulaganje u kulturnu infrastrukturu. • Povećanje broja posjetitelja po ustanovama – programima. • Osviještenje vrijednosti kulturne baštine.
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • <i>produženje turističke sezone, cjelogodišnje poslovanje</i> • <i>veća ulaganje u kulturnu infrastrukturu</i> • <i>povećanje broja posjetitelja po ustanovama – programima</i> • <i>povećanje prihoda od turizma.</i>
MJERA II. 5. L) – Umrežiti ponudu zdravstvenog, kongresnog i ruralnog turizma u okviru KLASTERA	
CILJ MJERE	<i>Umrežavanje segmenata ponude dovodi do koncentracije ponude s jedne strane i racionalizacije troškova s druge strane. Ispravan i sustavan pristup u organiziranju udruženja ili klastera danas se koristi u brojnim segmentima i sferama gospodarstva, pri čemu je od ključne važnosti organizacija, strategija i ciljevi koje klaster želi ostvariti. Opatija može umrežiti ponudu zdravstvenog, ruralnog i kongresnog turizma s obzirom na postojeće programe i strateške ciljeve koji se žele postići.</i>

<p>OPIS I SADRŽAJ MJERE</p>	<p>Umrežavanje ponude zdravstvenog turizma potiče se posljednjih godina uslijed rastuće popularnosti i zdravstvenog turizma u PGŽ-u i Gradu Opatiji. Individualni pristup i rezultati koji se postižu u zdravstvenom turizmu su zavidni, a potencijali relativno neiskorišteni. Budući se radi o promociji na stranim tržištima, a što je sa povezano za velikim troškovima i stalnim marketinškim aktivnostima, izražena je potreba za udruživanjem u ovom segmentu. Klaster zdravstvenog turizma treba uključivati sve zainteresirane stranke: javne turističke organizacije, turističke agencije, prijevoznike, hotelijere, marketinške agencije i zdravstvene djelatnika.</p> <p>Klaster zdravstvenog turizma može se organizirati na razini šire regije (Kvarner), ali Grad Opatija treba prepoznati i poticati ove aktivnosti, te se uključiti u njihov rad i promociju. Grad odobrava manja izdvajanja (komunalna naknada) za objekte koji su namijenjeni obavljanju zdravstvenih usluga, ali treba raditi na uvođenju dodatnih olakšica i motivacija svih koji rade i/ili se uključuju u ovaj sektor. Umrežavanje ponude kongresnog turizma predstavlja značajan potencijal za privlačenje skupova i događanja u Opatiju.</p> <p>Potencijal kongresnog turizma poznat je i prepoznatljiv za Opatiju, no s obzirom na izdvojene i pojedinačno ograničavajuće resurse umrežavanje svih zainteresiranih sudionika u pružanju kongresnog turizma pozitivno bi se odrazilo na poslovne rezultate, a posebice harmonizaciju poslovnih prihoda tijekom cijele godine. Klaster kongresnog turizma trebao bi okupiti: javne turističke organizacije, turističke agencije, prijevoznike, hotelijere, marketinške agencije, kao i sve ostale koji posluju u ovom sektoru.</p> <p>Umrežavanje ponude ruralnog turizma ima potencijal u Gradu Opatiji iako je to nešto slabije razvijen segment ponude. Upravo je mogućnost osnivanja klastera velika prilika da se ruralni turizam razvije na ispravan način, brže i u skladu sa modelom održivog razvoja. Klaster ruralnog turizma trebao bi obuhvaćati investitore i gospodarstvenike iz turističkog sektora, poljoprivrede, sporta i marketinga. Integrirani pristup u razvoju i ponudi ruralnog turizma zahtijeva prepoznavanje mogućnosti koje se mogu ponuditi prvenstveno u zaleđu Grada Opatije, te njihova implantaciju u privlačenju specifične tržišne niše zainteresirane za ovaj segment turističke ponude.</p>
<p>NOSITELJI MJERE</p>	<p><i>Grad Opatija, gospodarski subjekti Grada Opatije, PGŽ, JLS Opatijske rivijere.</i></p>
<p>OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE</p>	<ul style="list-style-type: none"> • povećanje segmenta zdravstvenog, kongresnog i ruralnog turizma • povećanje zaposlenosti i promjena strukture u zapošljavanju (nova radna mjesta) • pozitivni marketinški rezultati za promociju grada.
<p>INDIKATORI</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>povećanje iskoristivosti kapaciteta</i> • <i>povećanje prihoda od selektivnih oblika turizma</i> • <i>povećanje broja poduzetnika i obrtnika u turizmu.</i>
<p>MJERA II. 5. M) – Razvijati komplementarne djelatnosti temeljene na visokim (čistim) tehnologijama i tržištu prilagođenom asortimanu ponude</p>	
<p>CILJ MJERE</p>	<p><i>Cilj mjere je graditi gospodarski razvoj Grada Opatije temeljem vlastite resursne osnove, obrazovane radne snage i sveučilišnog potencijala. Također gospodarski razvoj mora se graditi i na novim iskoracima vezanim uz svojevrzne inkubatore, tj. tehnološke parkove u kojima se osigurava koncentracija znanja, primjena visokih tehnologija, obrazovanja i povezanost s nacionalnim i svjetskim obrazovnim institucijama.</i></p>

**OPIS I
SADRŽAJ
MJERE**

Sukladno potrebama, a na temelju prostorno-planske dokumentacije, infrastrukturne opremljenosti i raspoložive radne snage u okruženju potrebno je razviti **poduzetničke zone**, čime bi se na regionalnoj i inter-regionalnoj razini ostvarila efikasnija suradnja između Sveučilišta, Grada Opatije i predstavnika gospodarstva. Na taj način stvara se regija čiji se razvoj temelji na znanju i novim tehnologijama. Političkim zagovaranjem mogu se ubrzati procesi fiskalne decentralizacije, koja bi takvu suradnju financijski osnažili na regionalnoj i lokalnoj (gradskoj) razini. Imajući u vidu viziju i ciljeve definirane ovom Strategijom razvoja, rezultate istraživanja treba koristiti za intenziviranje rasprava sa Sveučilištem u Rijeci radi definiranja njegovog doprinosa u razvoju Grada Opatije, te posebno podržati napore Sveučilišta u primjeni Bolonjske deklaracije, te projekte koji intenziviraju inovativni i poduzetnički kapacitet mladih i ostalih stanovnika regije.

Na temelju toga potrebno je izvršiti temeljit uvid u raspoloživost i kvalitetu ljudskog kapitala u PGŽ-u i Gradu Opatiji, kao zajednički projekt s PGŽ-om i Sveučilištem u Rijeci. U cilju povećanja komercijalizacije znanja koncentriranog u Sveučilištu te povezivanja sveučilišnih istraživanja s problemima prakse radi povećanja tehnološke razine gospodarstva, potrebno je formirati Tijelo za provođenje i praćenje Strategije razvoja (PPS) i povezati ga s centrom koji se nalazi u sveučilišnom kampusu i koji zajedno mogu činiti jedan tehnološko i/ili sveučilišni inkubator. Za povećanje konkurentnosti, HGK ŽK Rijeka i Hrvatska udruga poslodavaca bi u suradnji sa Sveučilištem u Rijeci i gradom Opatija trebala pokrenuti široku kampanju povećanja konkurentnosti gospodarstva, čiju je primjenu u hrvatskim poduzećima subvencionirala Vlada Republike Hrvatske. U okviru ove mjere mogu se prepoznati sljedeći prioriteti:

- HGK ŽK Rijeka, Hrvatska udruga poslodavaca i *Tijelo* za provođenje i praćenje Strategije razvoja i za razvoj gospodarstva (PPSRRG), trebaju razviti koordinirani projekt podrške inicijativama pokretanja klastera.
- Tehnologija nije sama sebi cilj, nego sredstvo za povećanje produktivnosti, povećanje prihoda i boljeg povezivanja.
- Tehnologiju treba promatrati kao važnu komponentu stvaranja opće konkurentnosti, od osobne do institucionalne razine.
- Primjena tehnologije dati će veće rezultate ako se događa u sredini koja ima viši tehnološki standard, jer se tada ostvaruje tzv. umreženi efekt, koji je rezultat povezivanja mogućnosti koje pruža tehnologija.
- Tehnološki intenzivnija poduzeća u pravilu više inoviraju, produktivnije koriste resurse i ulaze na nova tržišta, a njihov razvoj pozitivno utječe i na ostale djelatnosti.
- Povezivanje s obrazovnim institucijama te drugim tehnološkim parkovima u susjednim zemljama.
- Projekt **Biotehnološkog parka**, ima iznimnu važnost za razvoj gospodarstva i obrazovanja Grada Opatije i PGŽ.
- Potrebno je stvoriti adekvatnu lokaciju za dolazak velikih multinacionalnih korporacija kao i malih poduzeća koja su tek osnovana.
- Preusmjeriti se na razvoj poduzeća koja se bave biotehnologijom, te informacijsko-komunikacijskim tehnologijama – prema Strategiji industrijskog razvoja Republika Hrvatska će dati u najam materijalne resurse u vlasništvu RH (poslovni prostori, zemljišta, industrijske zone ili drugi objekti koji su bez namjene) bez naknade za investicije u tehnološko – istraživačke centre kako bi se ostvario cilj „RH kao regionalni centar za istraživanje i razvoj naprednih tehnologija“³⁵⁹.

Opatija treba ostvariti novi gospodarski razvoj, koji će biti vezan dobrim dijelom na već korištenu i razvijenu resursnu osnovu kao što su nove tehnologije na području prerađivačke industrije i to na području tehnologija vezanih uz preradu autohtonih sorti (ekopoljoprivreda), odnosno nove tehnologije koje podižu turističku ponudu na puno višu razinu (inteligentni sustavi u hotelskoj industriji; tehnologije koje podržavaju obnovljive izvore energije i sl.).

³⁵⁹ Strategija industrijskog razvoja RH 2014-2020 <http://eskills.hr/wp-content/uploads/2014/05/Industrijska-strategija-RH-2014-2020.pdf>

	Putem tehnološkog parka osigurat će se koncentracija znanja visokih tehnologija, obrazovanja i povezanost s nacionalnim i svjetskim obrazovnim institucijama. Osnivanje tehnološkog parka doprinos je gospodarskom razvoju regije, stvaranju novih poduzetničkih subjekata, otvaranju novih radnih mjesta, razvoju novih tehnologija i primjeni znanja te znanstvenih istraživanja u gospodarskoj praksi kao i porast kvalitete obrazovanja na Sveučilištu u Rijeci i učilištima u okruženju.
NOSITELJI MJERE	<i>Tijelo za provođenje i praćenje Strategije razvoja i za razvoj gospodarstva (PPSRRG), Grad Opatija,; Sveučilište u Rijeci, HGK ŽK Rijeka, HOK Rijeka.</i>
OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • gospodarski razvoj grada i regije • stvaranje novih poduzetničkih subjekata • razvoj novih tehnologija, inovacijskih programa i patenata • uključivanje i ulaganje poduzetnika i Grada Opatije u inovacije i tehnologiju • primjena znanja te znanstvenih istraživanja u gospodarskoj praksi • porast kvalitete obrazovanja na Sveučilištu u Rijeci i učilištima u okruženju • vrste tehnoloških institucija • vrste programa suradnje s visokoškolskim i istraživačkim institucijama • novozaposleni i intenzitet samozapošljavanja mladih, nova radna mjesta.
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • <i>povećanje broja poduzetnika i obrtnika</i> • <i>povećanje inovacijskih programa i patenata</i> • <i>poboljšanje obrazovne strukture stanovništva</i> • <i>povećanje stope zaposlenosti</i> • <i>otvaranje novih radnih mjesta.</i>

3.4.6. Mjere za provođenje STRATEŠKOG PRIORITETA 6 – Razvoj zaleđa temeljiti na poduzetništvu, ruralnom turizmu, eko-poljoprivredi, uzgoju autohtonih (tradicijskih sorti)

Osnovno obilježje politike ruralnog razvoja EU-a je nastojanje da se razvojno zaostajanje ruralnih područja zaustavi učinkovitim korištenjem svih njihovih resursa. Hrvatska politika ruralnog razvoja svojim razvojnim dokumentima i propisima slijedi europska usmjerenja. Model ruralnog razvitka ima za cilj zadržati stanovništvo u ruralnim područjima, izjednačiti kvalitetu života u ruralnim i urbanim područjima, omogućiti povratak stanovništva iz urbanih u ruralna područja, povećati konkurentnost proizvodnje i time stvoriti veći dohodak poljoprivrednih proizvođača.³⁶⁰

Prilikom izrade prijedloga mjera u okviru ovog strateškog prioriteta konzultirani su i korišteni brojni izvorni dokumenti, među koje treba posebno ubrojiti: Agro direct – jačanje direktne prodaje i organiziranje prodajnih kanala, projektna ideja Lokalne akcijske grupe „Terra Liburna“; Akcijski plan razvoja ekološke poljoprivrede u Republici Hrvatskoj za razdoblje

³⁶⁰ Izvješće o Strategiji ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2008.-2013. EU-Hrvatska Zajedničkog Savjetodavnog odbora, Zagreb, siječanj 2011., str. 2

2011. – 2016. godine; Akcijski plan razvoja ekološke poljoprivrede u Dalmaciji; Europski fond za poljoprivredni razvoj³⁶¹; „Hrvatska autohtona kuhinja“³⁶² „Hrvatski otočni proizvod“³⁶³; Izmjene i dopune Prostornog plana uređenja Grada Opatije – Odredbe za provođenje; Izvješće o Strategiji ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2008. – 2013. godina³⁶⁴; Izvorni tradicijski proizvodi: Hrvatska hrana – dio tradicije Europe; Lokalna razvojna strategija Lokalne akcijske grupe „Terra Liburna“(prijedlog);

Mogućnosti korištenja EU-a i ostalih fondova u RH – Umrežavanje lokalnih dionika; Nacionalni program ruralnog razvoja malog obiteljskog hotelijerstva; Opći program mjera poticanja razvoja poduzetništva na području grada Rijeke; Plan razvoja ekološkog i ruralnog turizma – sjeverozapadni dio Zadarske županije, otok Pag, područja uz Novigradsko i Karinsko more; Poljoprivreda i ruralni razvoj Općine Đurmanec – Mogućnosti korištenja EU fondova; Pravilnik o dodjeli oznake „Istarska kvaliteta“ za smještajne kapacitete privatnih iznajmljivača „Domus bonus-apartments“; Pravilnik o ostvarivanju poticaja za poljoprivrednu proizvodnju na području Općine Matulji; Pravilnik o ekološkoj proizvodnji; Pravilnik o uporabi i označavanju vizualnog znaka autohtonih i autentičnih proizvoda; Pravilnik o zaštićenim oznakama izvornosti, zaštićenim oznakama zemljopisnog podrijetla i zajamčeno tradicionalnim specijalitetima poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda; Pravilnik o nacionalnom znaku zaštićene oznake izvornosti, zaštićene oznake zemljopisnog podrijetla i zajamčeno tradicionalnog specijaliteta poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda; Pravilnik o utvrđivanju posebnog standarda – Hrvatska autohtona kuhinja³⁶⁵ Priručnik za bavljenje seoskim turizmom – Korak po korak od ideje do uspješnog poslovanja; Program poticanja zapošljavanja i razvoja poduzetništva za 2014. godinu; Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. – 2020. – nacrt poslan u EK na odobrenje; Program „Stanje i perspektive uzgoja pitomog kestena u Istri“; Program raspolaganja poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu države na području grada Malog Lošinja; Program razvoja ruralnog turizma na području grada Malog Lošinja; Prostorni plan Parka prirode „Učka“; RuralTour Terra Liburna – Kreiranje mikroturističke regije Terra Liburna i upravljanje regijom, projektna ideja Lokalne akcijske grupe „Terra Liburna“; Razvojno marketinški plan turizma Opatijske rivijere³⁶⁶;

Ruralno poduzetništvo, Revija ruralnog razvoja Europske unije – Publikacija Europske mreže za ruralni razvoj, br. 10, listopad 2012.; Ruralni razvoj EU-a nakon 2013. – Vodič kroz prijedloge Europske komisije; Strategija integralnog razvoja ruralnih područja grada Karlovca 2011. – 2015.; Strateški marketinški plan turizma Kvarnera 2009. – 2015. – Subregionalni plan Opatijska rivijera³⁶⁷; Zajedno za održivi razvoj ruralnih područja – Priručnik za provedbu pristupa LEADER u Hrvatskoj; Zakon o zaštićenim oznakama izvornosti, zaštićenim oznakama zemljopisnog podrijetla i zajamčeno tradicionalnim specijalitetima poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda³⁶⁸.

Ruralni prostor na području Grada Opatije obiluje prirodnim atraktivnostima uključujući i Park prirode Učka, ima bogatu resursnu osnovu za razvoj infrastrukture potrebne za sportsko-rekreativni turizam, šume pitomog kestena (maruna) koje imaju tradicijsku vrijednost u

³⁶¹ Revija ruralnog razvoja Europske unije – Publikacija Europske mreže za ruralni razvoj, br. 1, prosinac 2011.

³⁶² www.hok.hr/cehovi/hrvatska_autohtona_kuhinja

³⁶³ <http://www.mrrfeu.hr/default.aspx?id=650>

³⁶⁴ EU-Hrvatska Zajedničkog Savjetodavnog odbora

³⁶⁵ N.N. 60/2011

³⁶⁶ Institut za turizam, Zagreb, 2002.

³⁶⁷ Institut za turizam, Zagreb, 2008.

³⁶⁸ N.N. 80/13 i 14/14

prepoznatljivosti ovoga područja kroz lovranski marun, resursnu osnovu za razvoj ekopoljoprivrede, uzgoj tradicijskih sorti voća, povrća i bilja, te s njima povezanim velikim potencijalom za razvoj ruralnog turizma i ruralnog poduzetništva, uz korištenje obnovljivih izvora energije. Ulaganja u ove segmente predstavljaju generator razvoja zaleđa i ključne segmente koji Gradu Opatiji u cijelosti mogu omogućiti višestruke pozitivne efekte kroz:

- zadržavanje stanovništva u ruralnim područjima kroz samozapošljavanje sa ciljem zaustavljanja depopulacije i propadanja ruralnih naselja;
- omogućavanje i poticanje otvaranja novih radnih mjesta kroz bavljenje ekopoljoprivredom, uzgojem i preradom maruna i drugih tradicijskih sorti, kao i kroz bavljenje turizmom i drugim djelatnostima, kroz poticanje ruralnog poduzetništva i korištenje obnovljivih izvora energije;
- smanjenje ovisnosti Grada Opatije isključivo o turizmu;
- razvoj ambijentalno usklađenih turističkih smještajnih kapaciteta u ruralnom dijelu i novih sportsko-rekreacijskih sadržaja čime će pridonijeti inovaciji ukupnog turističkog proizvoda Grada Opatije;
- stvaranje prepoznatljivog identiteta Opatije temeljeno je na:
 - autohtonim proizvodima i proizvođačima, koji njeguju izvornost u proizvodnji proizvoda na tradicionalan način;
 - uvođenjem jedinstvene oznake za autohtone proizvode „Autohtoni proizvod Opatijske rivijere“;
 - dodjeljivanjem posebnog znaka „Hrvatska autohtona kuhinja“ lokalnim ugostiteljima;
 - uključivanje eko-proizvoda i autohtonih proizvoda iz domaće proizvodnje u gastronomsku ponudu lokalnih restorana i hotela.
 - zaštita, obnova i korištenje suhozida (podzidi, terase, međe, kale)³⁶⁹.

Važnost ovoga strateškoga prioriteta potrebno sagledati kroz dodanu vrijednost koju ruralno područje može dati za ukupni turistički proizvod Opatije i multiplikativne efekte za cjelokupno gospodarstvo Grada Opatije.

Stoga je za realizaciju ovog strateškoga prioriteta od izuzetne važnosti razumjeti da je riječ o čitavom području Opatijske rivijere, pri čemu inicijator u realizaciji aktivnosti za poticanje razvoja zaleđa treba biti Grad Opatija, kao najveća JLS na području Opatijske rivijere. Za uspješnu realizaciju tih aktivnosti nužno je i uključivanje ostalih JLS Opatijske rivijere, svih turističkih zajednica, LAG-a Terra Liburne i ostalih pravnih i fizičkih subjekata. Cilj je ovog strateškoga prioriteta stvaranje ne samo jedinstvene prepoznatljivosti na turističkom tržištu već i spoznaja da je tako ambiciozan cilj nemoguće provesti bez sustavnog pristupa Opatijskoj rivijeri kao cjelini, koju karakteriziraju zajedničke prirodne i antropogene značajke gradova Opatije i Kastva, te općina Matulji, Lovran i Mošćenička Draga koji joj pripadaju.

Nužno je stvaranje jedinstvene oznake za autohtone proizvode pod nazivom „Autohtoni proizvod Opatijske rivijere“, ali i stvaranje prepoznatljivosti svakog pojedinog područja u sastavu Opatijske rivijere. Iz tog razloga su u svakoj mjeri ovog strateškoga prioriteta, nosioci mjera su uvijek: Terra Liburna i sve JLS kao i sve TZ Opatijske rivijere kao i svi gospodarski subjekti, kako pravne tako i fizičke osobe. Jedino u takvom okruženju moguće je postići puni sinergijski učinak i pozitivne efekte razvoja zaleđa za cjelokupno gospodarstvo Opatijske rivijere.

³⁶⁹ <http://www.dragodid.org/najava-radionica-suhozida-dry-stone-workshop-petrebisca-2014/>

STRATEŠKI PRIORITET 6

Razvoj zaleđa temeljiti na poduzetništvu, ruralnom turizmu, ekopoljoprivredi, uzgoju autohtonih (tradicijskih) sorti

TEMELJI SE NA STRATEŠKOM CILJU II. – Uspješno gospodarstvo s naglaskom na cjelogodišnji turizam najviše kategorije

MJERA II. 6. A) – Planovima i programima diversificirati djelatnosti zaleđa kroz razvoj turizma i njegovo umrežavanje s poljoprivredom, ruralnim poduzetništvom, te korištenjem obnovljivih izvora energije

CILJ MJERE

Donošenje planova i programa razvoja ima za cilj stvoriti konceptualni okvir integralnog održivog razvoja zaleđa Opatije, koji će osigurati efikasno upravljanje razvojem ruralnog područja i mjesta u zaleđu koja se nalaze na području Grada Opatije, te potaknuti gospodarski rast i turistički razvoj zaleđa. Diversifikacija djelatnosti zaleđa ima za cilj potaknuti rast i razvoj ruralnih područja i naselja temeljen na njihovim postojećim potencijalima sa svrhom stvaranja dodatne vrijednosti za područje Grada Opatije u cjelini, kao i sinergijskog efekta kroz suradnju s drugim JLS Opatijske rivijere i razvoj cjelokupnog područja zaleđa kojeg pokrivaju i druge JLS.

Cilj ove mjere je i objedinjavanje meteoroloških i eko informacija, odnosno, pružanje potrebnih informacija o mikroklimatskim prilikama različitim korisnicima: poljoprivrednicima sa ciljem njihovog poticanja i usmjeravanja u pravcu ekološkog uzgoja; turistima i rekreativcima kako bi mogli planirati svoje aktivnosti temeljem vremenskih prilika, te informiranosti lokalnog stanovništva u cjelini.

OPIS I SADRŽAJ MJERE

Ova mjera temelji se na strateškim ciljevima/prioritetima i dokumentima nacionalne, regionalne i lokalne razine, gdje se ruralni razvoj ističe kao jedan od ključnih strateških ciljeva/prioriteta i čiji se razvoj potiče kroz veliki broj mjera. Ruralni prostor i ruralna naselja imaju svoje specifične karakteristike i probleme u odnosu na ruralna naselja i jedinstvene potencijale koji trebaju predstavljati osnovu u definiranju smjernica razvoja ruralnog prostora i ruralnih naselja.

1) U skladu s utvrđenim strateškim prioritetom potrebno je za Grad Opatiju donijeti i:

- Akcijski plan integralnog održivog razvoja ruralnog područja Grada Opatije. Akcijski plan bi u sebi objedinjavao razradu aktivnosti svih ključnih smjernica razvoja zaleđa, temeljenih na primjeni inovacija i održivosti u diversificiranim djelatnostima:
 - ruralnom turizmu
 - ruralnom poduzetništvu
 - korištenju obnovljivih izvora energije u ruralnom području
 - ekološkoj poljoprivredi i ekološkim proizvodima
 - uzgoju i revitalizaciji autohtonih (tradicionalnih) sorti i autohtonim proizvodima
 - ekološkom stočarstvu
 - jačanju ruralnih zajednica i povećanju kvalitete života stanovnika ruralnih naselja.

Akcijski plan se treba temeljiti na: Lokalnoj razvojnoj strategiji LAG-a „Terra Liburna“ 2013. – 2015. kojom su obuhvaćeni gradovi i općine Opatijske rivijere (gradovi Opatija i Kastav, te Općine Matulji, Lovran i Mošćenička Draga), Prostornom planu Parka prirode Učka, budući da se u sastavu Parka nalaze pojedina područja naselja u ruralno dijelu područja Grada Opatije, te Prostornom planu uređenja Grada Opatije.

2) Za stvaranje dodatnih mogućnosti i unapređenje uzgoja autohtonih (tradicijskih) sorti, te ekološku poljoprivredu i stočarstvo potrebno je:

- U suradnji s Agencijom za poljoprivredno zemljište raspolagati informacijama o raspoloživim poljoprivrednim površinama u vlasništvu države na području Grada Opatije raspoloživih za zakup kao i površina i zakupu. Budući da su sada raspoložive poljoprivredne površine u većinskom dijelu usitnjene i relativno malih površina, povećavanje raspoloživih površina zasigurno otvara nove dodatne mogućnosti za bavljenje poljoprivrednom djelatnošću.
- Donijeti Pravilnik o ostvarivanju poticaja za ruralni razvoj na području Grada Opatije. U okviru Pravilnika potrebno je razraditi kriterije za dodjelu poticaja Grada Opatije navedenih u Mjeri II. 6.B.

Moderan način života današnjeg čovjeka, koji je svakodnevno izložen stresu, brzom tempu života, otuđenosti, nezdravoj i brznoj prehrani razlogom je rastućeg trenda potražnje za ruralnim turizmom koji pojedincu omogućava povratak prirodi, aktivnom provođenju vremena, zdravoj prehrani te upoznavanju lokalnih običaja, tradicije i kulturno-povijesnog nasljeđa u opuštenom okruženju ruralnog prostora. Ruralni prostor na području Grada Opatije obiluje prirodnim atraktivnostima uključujući i Park prirode Učka, ima bogatu resursnu osnovu za razvoj infrastrukture potrebne za sport i rekreaciju, šume maruna vezano uz koje je moguće razviti rekreativni turizam sa berbom maruna, potencijale za uzgoj ostalih autohtonih (tradicijskih) sorti i eko uzgoj, bogato kulturno nasljeđe, što predstavlja veliki potencijal za razvoj ruralnog turizma i ruralnog poduzetništva, uz korištenje obnovljivih izvora energije. Stoga bi ruralni turizam Grada Opatije umrežen s poljoprivredom trebali karakterizirati:

- novi i inovativni i ambijentalno usklađeni turistički smještajni kapaciteti (agroturizmi, kušaonice, ruralne kuće za odmor, ruralni obiteljski i edukativni, te difuzni hoteli, ruralni kampovi);
- ponuda raznovrsnih sportsko-rekreativnih sadržaja (biciklističke staze i brdski biciklizam, pješačke staze, adrenalinski parkovi, dječji parkovi, *paintball*, te ponuda za mogućnost jahanja, penjanja, letenja, safarija i ostalih sadržaja sporta i rekreacije);
- umreženost proizvođača i prerađivača (poljoprivrednika i proizvođača proizvoda) i ponuđača (turističkih i ugostiteljskih objekata) vidljiva kroz korištenje ekološki uzgojenih namirnica domaće proizvodnje i ekoloških proizvoda, te autohtonih sorti i proizvoda u ponudi lokalnih turističkih i ugostiteljskih objekata;
- umreženost turističkih smještajnih kapaciteta zaleđa s ostalim nositeljima turističke ponude i drugim dionicima u zaleđu i urbanim središtima na domaćem i međunarodnom nivou;
- očuvanje prirodnih i antropogenih značajki ruralnog prostora vidljive kroz (1) ponudu autohtonih jela i pića u lokalnim turističkim i ugostiteljskim objektima (2) ponudu kulturnih i zabavnih programa u turističke svrhe i (3) bogatstvo biljnog i životinjskog svijeta;
- stvaranje novog turističkog proizvoda (novi itinerari koji povezuju autohtonu gastronomsku ponudu, te prirodne i kulturne atraktivnosti zaleđa i okolice; geografski itinerari – Kvarner, Jadranski otoci i dr.; tematski itinerari – Frankopani i glagoljaška baština Kvarnera; vina i gastronomija i sl.; izleti – obilasci PP Učka, lokalno kulinarnstvo i sl.);
- usklađenost ponude u ruralnom turizmu Grada Opatije s ponudom ostalih mjesta Opatijske rivijere;
- međusobna povezanost TZ-a Opatijske rivijere i ostalih dionika u promociji ruralnog turizma.

	<p>Obzirom da je na području Grada Opatije planirano objedinjavanje meteoroloških i eko-informacija čiji je jedan od zadataka distribucija lokalnih meteoroloških podataka (Mjera I.1.B.), potrebno je izgraditi sustav baznih stanica sa meteorološkim informacijama, koje bi se primarno financirale iz odgovarajućih EU programa i fondova, te ostalih izvora financiranja, a kroz međusobnu suradnju JLS-a Opatijske rivijere, LAG-a i lokalnih poduzetnika. Korisnici njihovih informacija su poljoprivrednici, rekreativci, turisti, ali i lokalno stanovništvo u cjelini. Prikupljeni meteorološki podaci pomoći će u određivanju mikroklimatskih prilika određene lokacije, što će poljoprivrednicima olakšati izbor vrsta, sorata i tehnologije uzgoja.</p> <p>Poljoprivrednici se na temelju prezentiranih informacija prognoznih modela za biljne bolesti, zabilježenih vremenskih prilika, aktiviranih alarma i vremenske prognoze, lakše odlučuju za primjenu potrebne agrotehnike, strategiju obrane u voćnjaku, lakše i preciznije se utvrđuju rokovi i obroci navodnjavanja. Prognozni modeli kroz aplikaciju daju pravovremenu informaciju o početku, trajanju i intenzitetu napada određene biljne bolesti ili štetnika. Time je omogućeno precizno određivanje roka tretiranja zaštitnim sredstvima te je olakšan izbor preparata. Pravilnom primjenom moguće je ostvariti značajne uštede novca i sredstava za zaštitu.</p> <p>S aspekta turista i rekreativaca bi ove stanice mogle biti interesantna vizualna atrakcija koja im pokazuje zabilježene vremenske prilike mjesta u kojem se nalaze, ali i korisna u smislu planiranja aktivnosti na temelju trenutnih izmjerenih podataka i vremenske prognoze. Te informacije bile bi svakako korisne i predstavljale bi i unapređenje u infrastrukturnoj opremljenosti plaža, u smislu raspoloživosti informacija o jačini i smjeru vjetra (npr. za surfere), ali i opće informacije o temperaturi, zračenju itd. za same kupce. Bazne stanice treba povezati s Turističkim zajednicama u cilju pružanja tih informacija široj javnosti i turistima putem npr. objavljivanja na službenim stranicama Turističkih zajednica Grada Opatije i ostalih Turističkih zajednica Opatijske rivijere i Grada Opatije i drugdje.</p> <p>Ruralno poduzetništvo se jednim dijelom odnosi na nove mogućnosti u djelatnostima povezanim sa poljoprivredom i turizmom kroz ekološki uzgoj, preradu i prodaju različitih sorti voća, povrća i bilja, te ekoloških proizvoda. Tu spada također i uzgoj, prerada i prodaja autohtonih (tradicijskih) sorti (maruni, trešnje i dr.), ali i smještaj, ugostiteljstvo, rekreacija, te turistička ponuda prirodnih i kulturnih atrakтивности, turistički aranžmani i izleti, te njihova promocija i prodaja. Mogućnosti za stvaranje novih radnih mjesta u okviru ruralnog poduzetništva, uz navedeno, sa ciljem diversifikacije djelatnosti mogu obuhvaćati i:</p> <ul style="list-style-type: none"> • malu, specijaliziranu industrijsku proizvodnju (ekološki prihvatljiva gradnja i proizvodnja ekološki prihvatljivih građevinskih materijala i ostalog); • projekte vezane uz proizvodnju toplinske i električne energije iz obnovljivih izvora energije – biomasa, solarne elektrane i dr.; • uvođenje novih tehnologija i korištenje obnovljivih izvora energije u ruralnom poduzetništvu vezano uz proizvodnju i preradu, te prodaju i promociju poljoprivrednih proizvoda i turizam.
<p>NOSITELJI MJERE</p>	<p><i>LAG Terra Liburna, Turističke zajednice Opatijske rivijere, Grad Opatija i sve JLS Opatijske rivijere, lokalni gospodarstvenici (obrtnici, mali poduzetnici), udruge.</i></p>
<p>OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE</p>	<ul style="list-style-type: none"> • informacije o površinama državnoga poljoprivrednog zemljišta u zakupu, kao i onih raspoloživih za zakup • definiran konceptualni okvir i razrađene aktivnosti ključnih smjernica održivog razvoja ruralnog prostora i naselja ruralnog područja • cjelovita baza projekata za postizanje zacrtanih strateških ciljeva i prioriteta integralnog održivog razvoja ruralnog prostora • veća osviještenost o važnosti razvoja ruralnog područja • stvaranje dodane vrijednosti zaleđa za cjelokupni prostor Grada Opatije

	<ul style="list-style-type: none"> • stvaranje alternativne turističke ponude u pravcu cjelogodišnjeg poslovanja u turizmu • otvaranje novih OPG-a, obrta, te mikro i malih poduzeća • porast broja zaposlenih kroz samozapošljavanje • zaustavljanje depopulacije ruralnih područja • gospodarski rast i razvoj ruralnog područja • smanjenje ovisnosti o turizmu priobalnog dijela • jačanje ruralnih zajednica • unaprijeđena kvaliteta života stanovnika ruralnih područja • povećano korištenje obnovljivih izvora energije i proizvodnja energije iz obnovljivih izvora • smanjena upotreba pesticida • očuvanje okoliša zbog smanjenja nepotrebne primjene pesticida, odnosno viša razina čistoće mora, vode, zraka i tla • zdravi plodovi • bolji proizvodni i financijski rezultat u proizvodnji • informiranost turista, ali i rekreativaca i lokalnog stanovništva o vremenskim prilikama.
<p>INDIKATORI</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>podnošenje godišnjeg izvješća GV-u o raspolaganju državnim poljoprivrednim zemljištem na području Grada Opatije</i> • <i>izrađen i prihvaćen Pravilnik o ostvarivanju poticaja za ruralni razvoj na području Grada Opatije</i> • <i>godišnje izvješće GV-u o provođenju mjera poticaja za zaleđe II.6.B.</i> • <i>izrađen i prihvaćen Akcijski plan integralnog održivog razvoja ruralnog područja Grada Opatije</i> • <i>razvijen sustav indikatora za monitoring i evaluaciju realizacije Akcijskog plana integralnog održivog razvoja ruralnog područja Grada Opatije po navedenim prioritetnim područjima i projektima</i> • <i>broj novih turističkih kapaciteta</i> • <i>broj novih sportsko-rekreativnih sadržaja</i> • <i>broj proizvođača sorti proizvoda iz ekološkog uzgoja i ekoloških proizvoda</i> • <i>broj proizvođača autohtonih sorti i proizvoda</i> • <i>broj partnerstava proizvođača i ugostiteljskih objekata u ponudi ekoloških i autohtonih proizvoda i sorti iz lokalnog uzgoja</i> • <i>broj partnerstava turističkih kapaciteta u zaleđu s ostalim dionicima na nacionalnoj i međunarodnoj razini</i> • <i>broj ugostiteljskih objekata koji nude autohtona jela i pića</i> • <i>broj kulturnih i zabavnih programa</i> • <i>broj izleta i turističkih aranžmana koji u sebi uključuju autohtonu gastronomsku ponudu, te lokalne prirodne i kulturne atraktivnosti</i> • <i>broj zajedničkih promotivnih nastupa TZ-a i ostalih dionika</i> • <i>broj proizvođača ekoloških materijala za gradnju</i> • <i>broj proizvođača toplinske i električne energije iz obnovljivih izvora</i> • <i>broj projekata poduzetnika za korištenje novih tehnologija u proizvodnji i preradi, te prodaji i promociji poljoprivrednih proizvoda i turizam</i> • <i>broj projekata poduzetnika vezanih uz korištenje obnovljivih izvora energije</i> • <i>broj edukacija i broj polaznika edukacija za jačanje kapaciteta za potrebe diversifikacije djelatnosti u ruralnim područjima.</i> • <i>broj postavljenih meteoroloških baznih stanica</i> • <i>broj edukativnih radionica za poduzetnike o raspoloživim informacija i korištenju meteoroloških baznih stanica</i> • <i>povezanost baznih stanica sa web stranicama turističkih zajednica Opatijske rivijere</i> • <i>objavljivanje meteoroloških informacija na web stranicama Grada Opatije i ostalih JLS.</i>

MJERA II. 6. B) – Razraditi sustav poticajnih mjera za ruralni razvoj i osigurati sredstva za razvoj zaleđa

CILJ MJERE

Svrha kreiranja sustava poticajnih mjera za zaleđe je stvaranje povoljnog poduzetničkog okruženja za djelovanje poduzetnika u prioritetnim djelatnostima za razvoj ruralnog područja. Cilj koji se želi postići uspostavom efikasnog sustava mjera poticaja za zaleđe je veća raspoloživost financijskih sredstava i poboljšanje uvjeta za njihovu dodjelu, kao jedne od ključnih pretpostavki usmjeravanja poduzetničkih aktivnosti prema ruralnim područjima.

Cilj ove mjere je osiguranje financijskih sredstava za poticaje ruralnog razvoja na području Grada Opatije i svih JLS Opatijske rivijere, kao osnove dugoročnog financiranja razvoja turizma i poduzetništva, uz korištenje obnovljivih izvora energije, eko poljoprivrede, uzgoja autohtonih (tradicijskih) sorti, te ekološkog stočarstva u ruralnom području Grada Opatije sa svrhom poticanja njegovog gospodarskog rasta i razvoja.

OPIS I SADRŽAJ MJERE

Sukladno metodologiji OECD-a ruralnim područjem smatra se ono sa manje od 150 st./km². Na području Europe ruralna područja pokrivaju više od 90% i u njima živi više od 56% stanovnika. Slična situacija je i u RH gdje se čak 91,6% ukupnog područja klasificira kao ruralno i u njemu živi 47,6% ukupnog stanovništva. Na području Grada Opatije ruralno područje čini 89,95% ukupnog teritorija Grada Opatije na kojem živi 16,58% stanovnika. Stoga je prethodno navedeno potvrda neophodnosti pridavanja važnosti razvoju ruralnog područja kao prostora visoke dodane vrijednosti urbanim cjelinama i temelja održivog razvoja Grada Opatije u cjelini. Na području Grada Opatije, sukladno prethodno navedenom kriteriju OECD-a, ruralno područje obuhvaća područje naselja Dobreć, Male Učke, Poljana, Vele Učke i Veprinca.

Ruralni razvoj jedan je od prioriteta razvoja EU, te su za to područje osigurana značajna sredstva u okviru različitih programa i europskih fondova. Za razvoj ruralnog područja zaleđa Grada Opatije, temeljenog na eko poljoprivredi, autohtonim proizvodima, turizmu, poduzetništvu i korištenju obnovljivih izvora energije, postoje velike mogućnosti za korištenje sredstava iz EU fondova od 2014. godine. Potpora ruralnim područjima dolazi iz nekoliko fondova EU-a:

- Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR)
- Europskog socijalnog fonda (ESF)
- Kohezijskog fonda (KF)
- Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo (EFPR) i
- Europskog fonda za garancije u poljoprivredi (EAGF).

Preduvjet za korištenje sredstava Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EAFRD) u idućem programskom razdoblju od sedam godina je Program ruralnog razvoja RH 2014. – 2020., čiji je nacrt upućen prema Europskoj komisiji, te koji će postati važeći po njegovom usvajanju sa strane Vlade RH i Europske komisije. U okviru pojedinih programa i mjera, kada je riječ o sredstvima iz EU fondova, mogu se pojaviti ograničenja i nemogućnost kandidiranja projekata ruralnog razvoja, čiji bi nositelj bio Grad Opatija (npr. gradovi čiji je broj stanovnika ispod 10.000 i drugo). U takvim slučajevima postoji dobra praksa i u drugim gradovima Republike Hrvatske (npr. Karlovca) u mobilizaciji i davanju potpore mjesnim odborima za aktivno uključivanje u LAG-ove, uz obaveznu podršku i uključenost Grada Opatije prilikom prijave i realizacije takvih projekata, a čime se dodatno mogu stvoriti mogućnosti dionicima ruralnih naselja za korištenje sredstava iz Europskog fonda za razvoj poljoprivrede i ruralni razvoj (EAGRD), ali i LEADER programa.

Sljedeći izvor financiranja projekata predstavljaju nacionalni programi, gdje različita ministarstva (Ministarstvo gospodarstva, Ministarstvo poljoprivrede, Ministarstvo poduzetništva i obrta, Ministarstvo turizma i dr.), Hrvatska turistička zajednica, fondovi (Fond za razvoj turizma, Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost i dr.), agencije (Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, HAMAG BICRO – Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije i dr.), te HAVOR objavljuju natječaje jednom ili dva puta godišnje za dodjelu bespovratnih financijskih sredstava, odnosno kreditiranje uz subvencionirane kamatne stope.

Na regionalnoj razini, odnosno sa strane Primorsko-goranske županije također postoje različiti programi: programi kreditiranja uz subvencioniranu kamatnu stopu (Poduzetnik u PGŽ-u i dr.), dodjelu subvencija (REA Kvarner, PGŽ i dr.) i dodjelu bespovratnih sredstava (Regionalna razvojna agencija PORIN d. o. o., Obrtnička komora PGŽ-a i dr.). Efikasnim sustavom poticaja na lokalnoj razini, osiguravanjem sredstava za ruralni razvoj Grada Opatije u gradskom proračunu, stvoriti će se dugoročnost u financiranju i osigurati kontinuitet u realizaciji projekata kojima će se potaknuti gospodarski rast i razvoj ruralnog područja i time povećati kvaliteta života stanovnika ruralnih mjesta, kao ključna pretpostavka dugoročne održivosti ruralnih mjesta i razvoja cjelokupnoga ruralnog prostora. Organizacijski sredstva za ruralni razvoj Grada Opatije pripadala bi formiranom „Tijelu za provođenje i praćenje Strategije razvoja i za razvoj gospodarstva“ (Mjera I. 1. F) i operativnog provođenja preko LAG-a Terra Liburne. Sredstva za ruralni razvoj Grada Opatije trebala bi:

- financijski poticati ulaganja u prioritetna područja razvoja ruralnog područja (definirana Akcijskim planom integralnog održivog razvoja ruralnog područja Grada Opatije – Mjera II. 6.A.);
- primjenjivati poticaje u okviru Sustava poticajnih mjera za zaleđe (Mjera II. 6.B.) i u skladu s Pravilnikom o ostvarivanju poticaja za ruralni razvoj na području Grada Opatije.

Struktura financiranja prioritetnih područja ruralnog razvoja trebala bi biti definirana u aktima i odlukama o osiguranju sredstava. Na razini Grada Opatije, potrebno je dodatno inicirati razvoj ruralnog područja kroz:

- sufinanciranje kamatnih stopa na kredite iz sredstava osiguranih za ruralni razvoj Grada Opatije (Mjera II. 6.C) za poduzetnike koji svoju poslovnu aktivnost usmjeravaju prema prioritetnim područjima ruralnog razvoja
- poticaje za zapošljavanje nezaposlenih osoba i samozapošljavanje u ruralnim mjestima u okviru prioritetnih područja ruralnog razvoja (integrirati u Program poticanja zapošljavanja i razvoja poduzetništva)
- poticaje za čišćenje starih i zapuštenih poljoprivrednih terasa i obnavljanje s njima povezanih „gromača“-suhozida (podzidi, terase, međe, kale) te kala kao preduvjeta razvoja poljoprivrede na zapuštenim poljoprivrednim površinama
- poticaje za ekološku poljoprivrednu proizvodnju i ekološke proizvode
- poticaje za revitalizaciju, proširenje uzgoja i preradu autohtonih (tradicijskih) sorti i autohtone proizvode
- poticaje za stvaranje matičnjaka pitomog kestena domaće populacije za dobivanje kvalitetnih plemki potrebnih za cijepljenje
- poticaje za certifikaciju autohtonih i ekoloških proizvoda i proizvođača
- poticaje za promociju autohtonih sorti i proizvoda, te sorti i proizvoda iz ekološkog uzgoja
- poticaje za lokalne ugostitelje koji nude i promoviraju autohtona jela i pića, te za njihovu pripremu koriste lokalne proizvode (ekološke i autohtone sorte iz domaćeg uzgoja) a posebno poticati otvaranje novih objekata sa ponudom autohtonih menija
- poticaje za razvoj ruralnog turizma (područja definirana Mjerom II. 6.A.)
- poticaje za korištenje obnovljivih izvora energije u ruralnom području (područja definirana Mjerom II. 6.A.)
- poticaje za razvoj ekološkog stočarstva

	<ul style="list-style-type: none"> • utvrđivanje namjenskog dijela ostvarenih prihoda od prireza i komunalne naknade, kao vlastitih prihoda grada, za ulaganje u komunalnu i društvenu infrastrukturu ruralnih mjesta sa ciljem jačanja ruralnih zajednica i povećanja kvalitete života u ruralnim naseljima.
NOSITELJI MJERE	<i>LAG Terra Liburna, Grad Opatija i sve JLS Opatijske rivijere, Turističke zajednice Opatijske rivijere, Tijelo za provođenje i praćenje Strategije razvoja i za razvoj gospodarstva.</i>
OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • stvaranje poduzetničke klime • otvaranje novih radnih mjesta i porast samozapošljavanja • gospodarski rast i razvoj ruralnog područja • stvaranje dodane vrijednosti zaleđa za cjelokupni prostor Grada Opatije • jačanje ruralnih mjesta • zadržavanje stanovništva u ruralnim područjima (zaustavljanje depopulacije) • bolja kvaliteta života stanovnika u ruralnim mjestima.
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • broj odobrenih kredita uz sufinanciranu kamatnu stopu • broj poticaja za zapošljavanje nezaposlenih osoba u ruralnim mjestima • broj poticaja za samozapošljavanje u ruralnim mjestima • broj poticaja za ekološku poljoprivrednu proizvodnju i ekološke proizvode • broj poticaja za revitalizaciju, proširenje uzgoja i preradu autohtonih sorti i autohtonih proizvoda • broj poticaja za certifikaciju autohtonih proizvoda • broj poticaja za promociju autohtonih i ekoloških proizvoda • broj poticaja za lokalne ugostitelje koji nude i promoviraju autohtona jela i pića • broj poticaja za razvoj ruralnog turizma • broj poticaja za korištenje obnovljivih izvora energije u ruralnim područjima • broj poticaja za razvoj ekološkog stočarstva • broj pripremljenih projekata komunalne i društvene infrastrukture u ruralnim naseljima • broj realiziranih projekata komunalne i društvene infrastrukture u ruralnim naseljima • osigurana sredstva u proračunu za ruralni razvoj Grada Opatije • usklađenost prioritetnih područja financiranja iz Akcijskog plana integralnog održivog razvoja ruralnog područja Grada Opatije sa visinom sredstava osiguranih za financiranje iz proračuna.
MJERA II. 6. C) – Razviti ekološku poljoprivrednu proizvodnju i revitalizirati uzgoj autohtonih (tradicijskih) sorti	
CILJ MJERE	<i>Cilj mjere je da se ulaganjima u razvoj ekološke poljoprivrede, te revitalizaciju i proširenje uzgoja autohtonih (tradicijskih sorti) potakne gospodarski razvitak ruralnih područja, koji će doprinijeti jačanju ruralnih zajednica, unapređenju kvalitete života u ruralnim naseljima i zadržavanju stanovnika u ruralnim područjima.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	Ekološka poljoprivreda je sustav poljoprivrednog gospodarenja koja teži etički prihvatljivoj, ekološki čistoj, socijalno pravednoj i gospodarski isplativoj poljoprivrednoj proizvodnji, a to je čini gospodarskom djelatnošću koja se u cijelosti uklapa u paradigmu održivog razvoja. Takvim načinom uzgoja maksimalno se smanjuje uporaba kemijskih umjetnih gnojiva, pesticida i zaštitnih sredstava čime se povećava prirodna otpornost, a primjenjuje se na lokalna područja uvažavajući njihove socioekonomske, geoklimatske i kulturne posebnosti.

Razvoj održivog agro-eko sustava ima osobitu važnost za zaleđe kojeg karakterizira propusno krško tlo zbog kojeg postoji opasnost od zagađenja prvenstveno vode za piće i mora, pa predstavlja jedan od ključnih preduvjeta njihove visoke kakvoće.

Uz navedeni ekološki aspekt benefita koje donosi ekološka poljoprivreda, potrebno je naglasiti i njezine ekonomske efekte za pojedine poduzetnike na koje ukazuje nekoliko činjenica: rast potražnje za eko proizvodima i organskom hranom, a posebno organski uzgojenim voćem, potpora ekološkoj poljoprivredi kroz dodjelu bespovratnih sredstava u sklopu nacionalnih, te EU programa i fondova, zaštita ekoloških proizvođača od nelojalne konkurencije proizvođača konvencionalnih proizvoda, certificiranje ekoloških proizvoda, te postojanje nacionalnog Akcijskog plana ekološke poljoprivrede. Uz pokretanje ekološke poljoprivrede potrebno je obnoviti vrtlarsku i voćarsku proizvodnju i revitalizirati uzgoj autohtonih (tradicijskih) sorti, a što se prvenstveno odnosi na unapređenje i obnovu uzgoja pitomog kestena ili poznatijeg kao *Lovranski marun*.

Pitomi kesten (*Lovranski marun*) je svojevrsni brend, po kojemu je prepoznatljivo ne samo područje Grada Opatije već i čitave Opatijske rivijere i iz tog razloga ima poseban značaj kao potencijalni resurs za razvoj zaleđa. Uzgoj pitomog kestena se ne potiče niti ga se koristi u dovoljnoj mjeri u gastronomiji i promociji kako Grada Opatije tako i ostalih gradova i općina Opatijske rivijere. U tom kontekstu Grad Opatija, ali i čitava Opatijska rivijera, treba iskoristiti postojeće potencijale za uzgoj pitomog kestena i drugih tradicijskih sorti, te klimatske i pedološke uvjete koji omogućavaju intenzivan uzgoj pitomog kestena kao osnovne ili dopunske djelatnosti uz turizam ruralnog područja (npr. branje pitomog kestena za turiste i boravak u prirodi). Za poticanje razvoja ekološke poljoprivrede i uzgoja autohtonih (tradicijskih) sorti potrebno je realizirati sljedeće aktivnosti:

- čišćenje starih i zapuštenih poljoprivrednih terasa, kala i obnavljanje „gromača“, kao osnovnog preduvjeta razvoja poljoprivrede, budući da je zbog napuštanja poljoprivrede veliki dio njih zapušten (Mjera II. 6.B.);
- u suradnji s Agencijom za poljoprivredno zemljište raspolagati informacijama o raspoloživim poljoprivrednim površinama u vlasništvu države na području Grada Opatije raspoloživih za zakup kao i površina i zakupu (Mjera II. 6.A.);
- sufinancirati eko poljoprivrednu proizvodnju, te revitalizaciju, proširenje uzgoja i preradu autohtonih (tradicijskih) sorti temeljem Pravilnika o ostvarivanju poticaja za poljoprivrednu proizvodnju Grada Opatije (Mjera II. 6.A.);
- osigurati stručnu osobu (agronom, tehnolog) koja će biti angažirana sa strane LAG-a Terra Liburna i pružati potrebnu stručnu pomoć poduzetnicima i udrugama vezano uz ekološki uzgoj i uzgoj autohtonih sorti (Mjera II. 6.B.);
- izgraditi sustav meteoroloških baznih stanica, koje će pružiti neophodne informacije poljoprivrednicima ali i turistima i rekreativcima (Mjera II. 6. B);
- stvaranje matičnjaka pitomog kestena i to prvenstveno domaće populacije u cilju dobivanja kvalitetnih plemki potrebnih za cijepljenje, kako bi se sačuvala autohtonost i postojeći brend pitomog kestena (*Lovranskog maruna*);
- proizvodnja sadnica autohtonih (tradicijskih) sorti voća, povrća i bilja, osobito pitomog kestena i sadnica iz ekološkog uzgoja;
- provođenje mjera zaštite u postojećim šumama pitomog kestena (sanitarna sječa, tretiranje protiv štetnika, dohranjivanje pitomog kestena i dr.);
- podizanje trajnih nasada autohtonih (tradicionalnih) sorti, osobito maruna i sorti za ekološki uzgoj;
- razvoj puteva (cesti) maruna i drugih tematskih puteva po uzoru na primjere dobre prakse u Europi (npr. Lugano u Švicarskoj);
- uzgoj u plastenicima i staklenicima;
- certifikaciju autohtonih (tradicijskih) proizvoda i proizvođača (Mjera II. 6.D), te proizvoda i proizvođača iz ekološkog uzgoja;
- povezivanje sredstava za ruralni razvoj s lokalnim udrugama za ekološki uzgoj i uzgoj autohtonih (tradicijskih) sorti koje bi uz poduzetnike bile ključni realizatori navedenih aktivnosti i nositelji novih projekata;

	<ul style="list-style-type: none"> • kontinuitet u edukaciji poduzetnika i informiranju lokalnog stanovništva kroz organiziranje radionica o ekološkom uzgoju i uzgoju autohtonih (tradicijskih) sorti, te njihovoj preradi i mogućnostima upotrebe u proizvodnji; • organiziranje sajмова proizvođača autohtonih (tradicijskih) sorti i sorti iz eko uzgoja; • razvoj mreže između uzgajivača, prerađivača i ponuđača autohtonih (tradicijskih) sorti i sorti iz eko uzgoja (Mjera II. 6. E); • udruživanje poljoprivrednih proizvođača (Mjera II. 6.E); • uključivanje lokalnih autohtonih sorti i sorti iz eko uzgoja u lokalnu gastronomsku ponudu (Mjera II. 6. F); • povećati broj manifestacija, izložbi i festivala povezanih sa autohtonim i eko proizvodima; • promocija lokalnih autohtonih sorti i proizvoda, te sorti i proizvoda iz ekološkog uzgoja.
NOSITELJI MJERE	<i>LAG Terra Liburna, poduzetnici, udruge, Grad Opatija i sve JLS Opatijske rivijere.</i>
OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • stvaranje održivog agro-eko sustava • smanjen negativan utjecaj na čistoću mora i tla • oživljavanje poljoprivredne proizvodnje • revitalizacija tradicionalne proizvodnje • sačuvana i unaprijeđena vrijedna zemljišta oko naselja • ostvarivanje dodatnih prihoda za lokalno stanovništvo i bolji životni standard • zadržavanje stanovništva u ruralnom području • očuvanje okoliša i ruralnih zajednica.
INDIKATOR	<ul style="list-style-type: none"> • broj novih OPG-a, obrtnika, te mikro i malih poduzetnika • broj poticaja za autohtone (tradicionalne) sorte i proizvode, te sorte iz ekološkog uzgoja i ekološke proizvode • broj zaposlenih u poljoprivrednoj proizvodnji i preradi poljoprivrednih proizvoda • broj registriranih poljoprivrednih proizvoda • broj novih eko proizvoda • broj trajnih nasada autohtonih (tradicijskih) sorti i sorti iz ekološkog uzgoja • broj proizvedenih sadnica autohtonih sorti i sorti iz ekološkog uzgoja • broj poduzetnika s uvedenim HCCP-om i drugim certifikacijama • površina očišćenih (prethodno zapuštenih) poljoprivrednih površina • površina obrađenih poljoprivrednih površina • površina državnog poljoprivrednog zemljišta u zakupu • broj tiskanih i elektroničkih promotivnih materijala i događanja koji promoviraju lokalne poljoprivredne proizvode • broj edukacija i broj polaznika edukacija za jačanje kapaciteta poljoprivrednih proizvođača • broj zadruga ili drugih oblika povezivanja poljoprivrednih proizvođača • broj partnerstava između različitih dionika • broj certificiranih proizvoda i proizvođača autohtonih i ekoloških proizvoda • broj tematskih puteva (cesta) • broj provedenih mjera zaštite u šumama pitomog kestena • oformljen matičnjak pitomog kestena domaće populacije • angažman agronoma i tehnologa za savjetodavne usluge poduzetnicima.

MJERA II. 6. D) – Ustrojiti i promovirati oznaku izvornosti i kvalitete za autohtone (tradicijske) proizvode i proizvođače

<p>CILJ MJERE</p>	<p><i>Cilj mjere je da se dodjeljivanjem oznake autohtonim (tradicijskim) proizvodima i proizvođačima, zaštite ti proizvodi i da se unaprijedi njihova prepoznatljivost na tržištu, a čime bi se stvorila dodana vrijednost i prepoznatljivost i za Opatiju, kao područje kojem ti proizvodi pripadaju.</i></p>
<p>OPIS I SADRŽAJ MJERE</p>	<p>S ciljem stvaranja bolje prepoznatljivosti autohtonih proizvoda u Hrvatskoj postoji nekoliko inicijativa: Istarska kvaliteta i Hrvatski otočni proizvod, čiji je cilj da se na tržište plasiraju kvalitetni proizvodi koji će ujedno doprinijeti i prepoznatljivosti područja sa kojeg dolaze.</p> <p>Područje Opatijske rivijere, kojoj pripadaju gradovi Opatija i Kastav, te Općine Matulji, Lovran i Mošćenička Draga, je zbog svojih prirodnih i antropogenih značajki potrebno promatrati kao jedinstvenu cjelinu. Razvojno-marketingški plan turizma Opatijske rivijere, predloženom vizijom Opatijsku rivijeru pozicionira kao izvornu mediteransku destinaciju koja nudi sofisticiran i ekskluzivan turistički proizvod, njeguje gostoprimstvo, autentičan izgled i prostornu jedinstvenost.</p> <p>Stoga je u kontekstu stvaranja oznake za autohtone proizvode potrebno promišljati na način da se za čitavo područje Opatijske rivijere stvori jedinstvena oznaka za autohtone proizvode doprinijelo bi pod nazivom „Autohtoni proizvod Opatijske rivijere“. Uvođenjem oznake za autohtone proizvode doprinijelo bi se zaštititi poljoprivrednih proizvoda i ostalih autohtonih proizvoda, potaknula proizvodnja i podignula kvaliteta proizvoda, te dodatno promoviralo područje Opatijske rivijere. Oznaka za autohtone proizvode bila bi priznanje lokalnim proizvodima i proizvođačima, a dodjeljivala bi se neovisno o tome da li je riječ o hrani, suveniru ili nekom drugom autohtonom proizvodu (npr. Lovranski guc). Za ustrojavanje oznake za autohtone (tradicijske) proizvode potrebno je donijeti Pravilnik o dodjeli oznake „Autohtoni proizvod Opatijske rivijere“, u okviru kojega će biti propisani kriteriji za dodjelu oznake autohtonim proizvodima.</p> <p>Inicijator u tome dijelu može biti Grad Opatija, ali je nužno i uključivanje ostalih JLS Opatijske rivijere s ciljem stvaranja njezine jedinstvene prepoznatljivosti na turističkom tržištu. Također je Udruga Lovranski marun izradila „markicu“, po narudžbi Primorsko-goranske županije, koja će se dodjeljivati proizvođačima i prerađivačima pitomog kestena, odnosno Lovranskog maruna. „Markica“ je tijekom listopada 2014. godine bila prezentirana javnosti. Stvaranje „markice“ za Lovranski marun ima višestruke pozitivne efekte: 1) doprinos zaštiti tržišta pitomog kestena (Lovranskog maruna) od sve većeg uvoza stranih i manje vrijednih sorti, a koje direktno ugrožavaju vrijednost Lovranskog maruna; 2) bolja prepoznatljivost pitomog kestena (Lovranskog maruna) i njegovih proizvođača na tržištu; 3) bolja prepoznatljivost Opatije ali i čitave Opatijske rivijere kao područja na kojem se pitomi kesten (Lovranski marun) uzgaja.</p> <p>Obzirom na činjenicu da je pitomi kesten (<i>Lovranski marun</i>) vezan za ovo područje, uz što se nadovezuju i njegova kvaliteta i svojstva, odnosno njegove posebnosti predlaže se da se za njega pokrene inicijativa (npr. Udruga Lovranski marun koja je već osmislila prema zahtjevu PGŽ markicu za Lovranski marun) i istraže mogućnosti uz podršku Grada Opatije za dobivanje oznake izvornosti za Lovranski marun. U Hrvatskoj je, prema regulativi koja regulira područje oznaka izvornosti i oznaka zemljopisnog porijekla, ukupno zaštićeno 12 proizvoda.</p>
<p>NOSITELJI MJERE</p>	<p><i>LAG Terra Liburna, TZ Grada Opatije i sve TZ Opatijske rivijere, lokalni proizvođači, Grad Opatija i JLS Opatijske rivijere.</i></p>

OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • zaštita lokalnih autohtonih proizvoda • prepoznatljivost na tržištu lokalnih autohtonih proizvoda • porast uzgoja autohtonih sorti i proizvodnje autohtonih proizvoda • unapređenje kvalitete • unapređenje u prepoznatljivosti Opatije i Opatijske rivijere na tržištu.
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • <i>izrađen i prihvaćen Pravilnik o dodjeli oznake „Autohtoni proizvod Opatijske rivijere“</i> • <i>broj proizvoda i proizvođača kojima je dodijeljena oznaka „Autohtoni proizvod Opatijske rivijere“</i> • <i>broj proizvođača pitomog kestena (Lovranskog maruna) kojima je dodijeljena „markica“ kvalitete za autohtoni proizvod</i> • <i>broj ostalih autohtonih kultura kojima je dodijeljena „markica“ kvalitete.</i>
MJERA II. 6. E) – Izgraditi mrežu uzgajivača, prerađivača i ponuđača autohtonih/tradicijskih sorti i proizvoda, te sorti i proizvoda iz ekouzgoja	
CILJ MJERE	<i>Cilj ove mjere je unaprijediti i stvoriti nove mogućnosti prodaje lokalnih proizvoda.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	<p>Proizvodnja poljoprivrednih proizvoda u zaleđu usmjerenih na tržište danas je vrlo mala, u većinskom dijelu većinom se proizvodi za vlastite potrebe. Međutim i tako skromna proizvodnja susreće se s problemom u plasmanu proizvoda na tržište. Budući da je poljoprivreda jedan od ključnih generatora razvoja zaleđa, paralelno sa planiranjem razvoja uzgoja autohtonih sorti te sorti iz ekološkog uzgoja, njihove prerade i proizvodnje proizvoda, potrebno je planirati i razviti mogućnosti za plasiranje proizvedenih poljoprivrednih i ostalih proizvoda na tržište. U tom kontekstu potrebno je realizirati sljedeće aktivnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postavljanje tipiziranih trgovina s info punktom sa strane LAG-a u dogovoru sa gradom Opatija i urbanistima, na kojima bi se jednom ili više puta tjedno nudili prioritarno proizvodi poljoprivrednih proizvođača s područja Grada Opatije, ali i ostalih proizvođača s područja LAG-a, s ciljem omogućavanja direktne prodaje kupcima • korištenje postavljenih tipiziranih punktova za promotivne aktivnosti LAG-a s ciljem približavanja autohtonih i ekoloških proizvoda lokalnom stanovništvu • pokretanje maloprodajne trgovine s lokalnim proizvodima u suradnji s LAG-om • udruživanje poljoprivrednih proizvođača u ciljanoj proizvodnji uz podršku LAG-a (zadruga, udruge, poslovna suradnja i dr.) • kontinuirana edukacija u vidu radionica i seminara sa strane LAG-a i udruga u koordinaciji s LAG-om • održavanje sajмова poljoprivrednih proizvođača • razvoj prodajno-opskrbe platforme u suradnji s LAG-om koja će se baviti ugovaranjem, savjetovanjem i dostavom sa ciljem osiguravanja otkupa lokalnim proizvođačima i povezivanja s ugostiteljskim sektorom kao njihovim tržištem • međusobno povezivanje LAG-a i udruga vezanih uz ekološki uzgoj i uzgoj autohtonih (tradicijskih sorti), te njihovo povezivanje s ostalim subjektima sa ciljem promocije i inicijativa za nove projektne ideje.
NOSITELJI MJERE	<i>LAG Terra Liburna, udruge, lokalni proizvođači, Grad Opatija i JLS Opatijske rivijere, Tijelo za provođenje i praćenje Strategije razvoja i za razvoj poduzetništva.</i>

OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • povećanje broja poljoprivrednih proizvođača • osiguravanje tržišta proizvođačima • jačanje lokalnog ruralnog poduzetništva • unapređenje lokalne ugostiteljske ponude • osiguravanje kvalitetnih namirnica za ugostitelje • bolja promocija lokalnih autohtonih i eko-proizvoda.
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • broj postavljenih tipiziranih trgovina s info-punktovima • broj poljoprivrednih proizvođača koji su svoje proizvode nudili u tipiziranim trgovinama • broj informativno-edukativnih kampanja na punktovima organiziranih sa strane LAG-a za stanovništvo • postojanje maloprodajne trgovine za prodaju lokalnih proizvoda • broj formiranih partnerstva poljoprivrednih proizvođača • broj edukativnih radionica za poduzetnike • broj održanih sajмова poljoprivrednih proizvođača • postojanje prodajno-opskrbe platforme za lokalne proizvođače • broj projekata.
MJERA II. 6. F) – Oblikovati i promovirati gastronomsku ponudu autohtonih jela i pića	
CILJ MJERE	<p><i>Gastronomska ponuda temeljena na ponudi lokalnih specijaliteta jedan je od bitnih segmenata u očuvanju lokalne kulture i običaja i stvaranju diferenciranog turističkog proizvoda, što je i osnovni cilj ove mjere.</i></p>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	<p>Suvremeno turističko tržište karakterizira jaka konkurencija među turističkim destinacijama, te se iz tog razloga sve više stavlja na naglasak na jedinstvenost i originalnost ponude čime turistička destinacija može stvoriti konkurentsku prednost, te povećati atraktivnost ponude temeljenu na autentičnosti. Gastronomska ponuda autohtonih jela i pića je jedan od ključnih elemenata na kojima se može temeljiti diferenciranost i dodana vrijednost turističkog proizvoda destinacije.</p> <p>U tu svrhu osmišljen je projekt brendiranja Hrvatske autohtone kuhinje, kojim se željelo istaknuti važnost gastronomske baštine, potaknuti širenje nacionalne gastronomske ponude, autohtonih menija, te korištenje izvornih domaćih namirnica u cilju njegovanja tradicijske ponude. Posebni znak „Hrvatska autohtona kuhinja“ temelji se na Pravilniku o utvrđivanju posebnog standarda – Hrvatska autohtona kuhinja, čime se omogućio organizirani pristup ugostiteljima u prezentiranju i ponudi autohtonih jela gostima, kao nove dodane vrijednosti njihovoj ponudi. U okviru ove mjere planirane su sljedeće aktivnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • unapređivanje proizvoda, usluga, proizvođača i proizvodnih procesa • podizanje svijesti o nužnosti autohtonosti u turističkoj ponudi • poticanje ponude autohtonih jela i pića (Mjera II. 6.B.) • korištenje namirnica lokalnih proizvođača hrane iz ekološkog uzgoja i tradicijskih sorti u pripremi autohtonih jela, te ponuda autohtonih menija u ugostiteljskim objektima • dodjeljivanje posebnog znaka „Hrvatska autohtona kuhinja“ lokalnim ugostiteljima, te nagrađivanje i poticanje lokalnih ugostitelja sa ciljem podizanja kvalitete i širenja ponude autohtonih menija • dodjeljivanje oznake kvalitete za autohtonu gastronomsku ponudu i nagrađivanje ugostitelja sa ciljem poticanja na podizanje kvalitete

	<ul style="list-style-type: none"> • kreiranje turističkih aranžmana i izleta koji će u sebi uključivati autohtonu gastronomsku ponudu, te lokalnih prirodnih i kulturnih znamenitosti • povezivanje ugostitelja i turističkih agencija • stvaranje zajedničkog gastronomskog vodiča za područje Opatijske rivijere koji će prezentirati ponudu autohtonih jela i pića, kao i njihove ponuđače • povezivanje TZ-a i lokalnih ugostitelja u promociji autohtone gastronomske ponude Opatijske rivijere.
NOSITELJI MJERE	<i>TZ Grada Opatije i TZ-i Opatijske rivijere, Lokalni restorateri i hotelijeri, lokalni uzgajivači autohtonih sorti i sorti iz eko uzgoja, turističke agencije, LAG Terra Liburna.</i>
OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • novi oblici turističke ponude • povećanje atraktivnosti i raznovrsnosti ponude • dodana vrijednost ukupnom turističkom proizvodu Opatije • prepoznatljivost i bolja pozicioniranost turističkog proizvoda • učinkovitija promocija autohtone gastronomske ponude • korištenje kvalitetnih namirnica za lokalne ugostitelje.
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • broj poticaja ugostiteljima za autohtonu gastronomsku ponudu • broj partnerstava lokalnih poljoprivrednih proizvođača i ugostitelja • broj objekata kojima je dodijeljena oznaka „Hrvatska autohtona kuhinja“ za autohtonu gastronomsku ponudu • broj izleta i turističkih aranžmana lokalnih turističkih agencija i drugih organizatora koji u sebi uključuju autohtonu gastronomsku ponudu i lokalne prirodne i kulturne aktivnosti • broj tiskanih primjeraka i elektronski oblik gastronomskog vodiča • broj promotivnih aktivnosti TZ-a i lokalnih ugostitelja o autohtonoj gastronomskoj ponudi.

3.4.7. Mjere za provođenje STRATEŠKOG PRIORITETA7 – *Poticati realizaciju kapitalnih infrastrukturnih projekata*

Prometna i komunalna infrastruktura mora pratiti zahtjeve gospodarstva i potrebe građana, uz strogo poštivanje usmjerenja i okvira zacrtanim Prostornim planom uređenja Grada Opatije. Nužnost je odabir "čiste proizvodnje" i "čistih tehnologija", kao i potreba integracije politike zaštite okoliša u politiku razvoja Grada Opatije. U cilju osiguranja pretpostavki za održivi razvoj Opatije poseban značaj ima realizacija kapitalnih infrastrukturnih objekata koji moraju osigurati povoljne uvjete za poslovanje i život, štiteći okoliš. Naime, očuvanje okoliša u suvremenim uvjetima života zahtijeva osiguranje kvalitetne infrastrukture razvijene uz korištenje suvremenih tehničko-tehnoloških rješenja (alternativni oblici i mreža prijevoza, sustav gospodarenja otpadom, sustav odvodnje, pročišćavanje otpadnih voda, energetska strategija, i dr.).

Posebnu težinu i važnost od krupnih infrastrukturnih objekata pripada Liburnijskoj zaobilaznici, kao najkrupnijem infrastrukturnom objektu, s najvećim učinkom na brojne druge projekte i strateške ciljeve i prioritete. Realizacija kapitalnih infrastrukturnih projekata u pravilu iziskuje vrlo visoka financijska ulaganja i visoku razinu stručnosti i znanja (*know-how*) za prihvata i implementaciju novih tehnologija. Stoga je nužno ostvariti preduvjete, administrativnu i stručnu osnovu i potrebnu razinu spremnosti projekata za financiranje iz različitih izvora. Razvoj Grada Opatije treba prije svega poboljšati kvalitetu života njenih građana, u funkciji čega je i realizacija projekata kapitalne infrastrukture, kao i opći društveni i ekonomski napredak.

Komunalna infrastruktura osnovni je preduvjet dobrog i održivog funkcioniranja svakog grada, pa tako i Opatije. Razvoj gradova, kako u Republici Hrvatskoj, tako i u svijetu, prati nekoliko poteškoća u području infrastrukture. Prije svega, očekivanja stanovništva i gospodarstva (korisnika infrastrukture) kontinuirano rastu i to istodobno s razvojem novih tehnologija koje imaju primjenjivost u ovom području. Realizaciju očekivanja i implementaciju najsuvremenijih tehničko-tehnoloških rješenja, s druge strane limitira trajan manjak financijskih sredstava za realizaciju i održavanje infrastrukturnih projekata. Značajna se sredstva u pravilu ulažu u održavanje stare i dotrajale infrastrukture (zbog nedostatka novaca za nova infrastrukturna rješenja ili zbog administrativno-pravnih prepreka za njihovu realizaciju).

Također, planiranje i kapacitiranje infrastrukture predstavlja poseban izazov u planiranju razvoja gradova, budući da kapaciteti infrastrukture moraju pratiti dinamične promjene u različitim sastavnicama živoga grada (špicu sezone, useljavanje novog stanovništva, porast broja automobila, novi modeli ponašanja, nove navike stanovništva...). Uz infrastrukturu se vežu i elementi socijalne politike, odnosno upravo je područje ulaganja u infrastrukturu često usko povezano sa socijalnom politikom, što umanjuje ekonomsku isplativost navedenih ulaganja i suzuje mogućnost iznalaženja alternativnih izvora financiranja (izvan proračuna jedinica lokalne samouprave).

Pri strateškom promišljanju budućnosti Opatije, treba imati u vidu da je sukladno teorijskim spoznajama i praktičnim iskustvima sektor infrastrukture jedan od ključnih čimbenika rasta konkurentnosti grada pri privlačenju novih investicija. Grad Opatija, kao i veliki broj drugih urbanih sredina nema primjereno razvijenu gradsku cestovnu infrastrukturu. Rezultati provedenih istraživanja ukazuju da je ovaj problem jedan od najistaknutijih problema, odnosno da zbog njegova direktnog utjecaja na život građana redovito biva istaknut kao posebno značajan problem.

Cestovna infrastruktura—Promet kao dio ljudskih aktivnosti bitno utječe na njegovu kakvoću; oplemenjuje i obogaćuje čovjekov život, ali istodobno uzrokuje i mnoge loše ekološke posljedice (emisija CO₂, buka). Pri identifikaciji najizraženijih problema Grada Opatije problem adekvatne cestovne infrastrukture vrednovan je kao problem veoma visoke razine izraženosti. Usko s time povezani su i značajni problemi povezani s ukupnim stanjem prometa u gradu, kao i još uvijek neriješena prometna infrastruktura (glavna cestovna poveznica čitave Opatijske - Liburnijske rivijere, koja bi bila žila kucavica čitave destinacije. To znači da bi ona servisirala destinaciju u brojnim proizvodima i slugama (indirektno), jer bi se na tom prostoru otvorio prostor razvoja velikih parkirališta, posebno za autobuse (šatl prevozi do Grada), formirale bi se zone malog poduzetništva, suhe marine, servisi.

U uvjetima realnog predviđanja stalnog porasta broja vozila na cestama, te uz realizaciju projekata koji će utjecati na značajniji rast atraktivnosti Opatije kao turističke destinacije, što ima za posljedicu dodatan pritisak na cestovnu infrastrukturu, nužna su nova ulaganja u unapređenje cestovne infrastrukture grada. U okviru gradske cestovne infrastrukture posebno se naglašava problem parkirališta, a rješavanje tog problema zahtijeva uz provedbu odrednica strateške prometne politike (Prometna strategija Grada Opatije) i osmišljavanje oblika javno-privatnog partnerstva kojim je moguće realizirati pojedine projekte i povećati broj parkirališnih mjesta u Opatiji. Složenosti rješavanja ovog problema dodatno doprinosi činjenica da je dio cestovne infrastrukture sukladno regulativi razvrstan u županijske ili državne ceste.

Grad Opatija ulaže velika financijska sredstva i napore u *rješavanje sustava odvodnje otpadnih voda*, tako da je gledano po količinama ispuštene otpadne vode, javnom odvodnjom pokriveno je preko 60% područja (za razliku od 30% pred 15-ak godina). Gledano s aspekta kvalitete mora za kupanje, osigurano je da na cijelom obalnom području Grada Opatije imamo more izvanredne kvalitete (izuzetak je bilo zagađenje dijela Slatine u 2013. godini kao rezultat oštećenja internih instalacija gospodarskog subjekta u toj zoni). Plan razvoja i gradnje temelji se na dogradnji uređaja za pročišćavanje otpadnih voda s povećanjem stupnja pročišćavanja, te na izgradnji kanalizacijske mreže na području aglomeracije Opatija – Lovran da se svim stanovnicima omogući spajanje na kanalizacijsku mrežu.

U vodozaštitnom području je potrebno izgraditi sustav sanitarne kanalizacije sa uređajem za pročišćavanje otpadnih voda. Povećanje efikasnosti sustava, a time i većoj zaštiti okoliša pridonijeti će rekonstrukcija postojeće dotrajale mreže i automatiziranje sustava kroz napredne tehnologije. Naselja koja nisu u sustavu aglomeracije Opatija – Lovran, će prema studijama izvodljivosti biti definirane kao zasebne aglomeracije na kojima će se graditi sustav sanitarne kanalizacije prema ekonomski opravdanim pokazateljima. Kako su septičke jame stalni izvor problema, sustavom javne odvodnje bi u malim naseljima ili izdvojenim cjelinama trebalo rješavati sa nekakvim mini uređajima za kondicioniranje otpadnih voda.

Sustavno gospodarenje otpadom – Gospodarenje otpadom je skup aktivnosti, odluka i mjera usmjerenih na sprječavanje nastanka otpada, smanjivanje količine otpada i/ili njegovoga štetnog utjecaja na okoliš, obavljanje skupljanja, prijevoza, uporabe, zbrinjavanja i drugih djelatnosti u svezi s otpadom, te nadzor nad obavljanjem tih djelatnosti i skrb za zatvorena odlagališta. Po državnoj strategiji upravljanja otpadom, na razini županije je u izgradnji županijski centar za gospodarenje otpadom u cilju uspostave cjelovitog sustava gospodarenja otpadom u PGŽ-u, a koje se bazira na centralnoj zoni za gospodarenje otpadom sa pretovarnim stanicama. Na području Grada Opatije ne postoje divlja odlagališta, a pokušaji njihovih formiranja efikasno su suzbijeni kroz komunalno redarstvo. Danas se svega oko 1% ukupno sakupljenog otpada kojeg prikuplja Komunalac koristi kao sekundarna sirovina.

Od 31 elementa ocjene i rangiranja problema prostora, okoliša i infrastrukture, kategoriji „Odvajanja otpada“ pripalo je neslavno prvo mjesto s visokom negativnom ocjenom od 3,78, dok je kategorija „Rješavanja zbrinjavanje otpada“ dobila nešto nižu, ali još uvijek zabrinjavajuću ocjenu od 2,94 i nalazi se na visoko rangiranom devetom mjestu. To znači, posebno ako znamo da je turizam i dalje strateška opcija Grada Opatije, da tada posebno ove ocjene dobivaju na težini i važnosti kao razvojni izazovi, jer ukazivanje na ove probleme, pa makar imali i nešto nižu intenzivnost (ocjene oko 3), ipak su upozoravajuće i ne smiju se previdjeti i zaobilaziti.

Pritom treba uočiti da se navedene mjere za otklanjanje i sprečavanje zagađenja odnose na posve različite kategorije. Prva mjera – sprječavanje nastajanja odnosi se na mjesto nastanka otpada, druga mjera se odnosi na nastale pojedine vrste otpadnih tvari, dok se tek treća mjera odnosi na pomiješane ostatke tvari, odnosno smeće. Izbor tehnologije postupanja s otpadom bitno ovisi o načinu prikupljanja otpada – selektivno, odvojeno prikupljanje otpadnih tvari na mjestu nastanka ili neselektivno, mješovito prikupljanje otpada. Miješanje je nepovrativi proces pri čemu dolazi do bitnog smanjenja vrijednosti pojedinih tvari u smjesi. Pored smanjenja vrijednosti otpada, praksa mješovitog prikupljanja komunalnog otpada za posljedicu ima i neizbježno povećanje opasnih svojstava nastalog otpada zbog sadržane komponente opasnog kućnog otpada.

Novi sustav gospodarenja komunalnim otpadom PGŽ-a, koji uključuje i Grad Opatiju, temelji se na strogom i dosljednom poštivanju hijerarhijskog slijeda postupanja s otpadom. Novi pristup posebno njeguje ove partikularne ciljeve:

- izbjegavanje nastajanja otpada;
- materijalno iskorištenje otpadnih tvari recikliranjem – papir, polimeri, biorazgradive tvari, staklo i drugo;
- odvajanje i odgovarajuće zbrinjavanje opasnih tvari iz komunalnog otpada.

Uz brojne materijalne koristi i očuvanje prirodnih resursa, ispunjenje ovih ciljeva ima za posljedicu smanjenje volumena i mase ostatnog otpada kojeg treba zbrinuti u okviru županijskog centra za gospodarenje otpadom što za izravnu posljedicu ima smanjenje ukupnog troška funkcioniranja komunalnog sustava gospodarenja otpadom. Pored toga, posljedica će biti bitno manja nepovoljna svojstva ostatnog otpada u pogledu potrebnih tretmana i utjecaja na okoliš.

Energetska rješenja– Energetske potrebe Grada Opatije podmiruju se korištenjem električne energije i lož ulja. Na području Grada postoji vrlo malo uređaja za korištenje obnovljivih izvora energije i to isključivo za proizvodnju tople vode. Na objektima javne namjene, osim na sportskoj dvorani Marino Cvetković, nema uređaja za korištenje obnovljivih izvora energije. Potreba i mogućnosti uvođenja plina limitirana je veličinom područja Grada Opatije na kojem dominiraju obiteljske kuće, što zahtjeva izgradnju izuzetno velike mreže plinskih instalacija, te trenutno nije isplativa koncesionaru distribucije plina na području PGŽ-a, tvrtki Energo Rijeka.

Na području Grada Opatije gotovo se ne koriste obnovljivi izvori energije, što je posljedica nerazrađenog sustava potpore i složenog sustava osiguranja korištenja instrumenata potpore od strane države i drugih relevantnih subjekata (npr. HEP, HROTE, Ministarstvo gospodarstva RH). Sukladno značaju i udjelu u gospodarskom i društvenom razvoju, energetska sektor snosi odgovornost i za zaštitu okoliša, što znači da bi trebao preuzeti svoj dio obaveza u provedbi koncepcije održivog razvoja. Osnovna ideja je obraditi područje energetike multidisciplinarno, uz sudjelovanje što većeg broja znanstvenika iz različitih ustanova te gospodarstvenika (poduzeća) koji bi bili zainteresirani za suradnju. Time bi se ostvarile ekonomske, društvene i nadasve ekološke koristi za sam Grad Opatiju kao i za regiju u cjelini.

STRATEŠKI PRIORITET 7

Poticati realizaciju kapitalnih infrastrukturnih projekata

TEMELJI SE NA STRATEŠKOM CILJU III. – Visoka kvaliteta života i dobri uvjeti rada za stanovništvo

MJERA III. 7. A) – Stvoriti uvjete za realizaciju kapitalnih objekata društvene infrastrukture

CILJ MJERE	<i>Zajedničkim snagama odgovarajuće institucije iz područja odgoja i obrazovanja, socijalne skrbi i zdravstva, te sporta i kulture te Grada Opatije i Primorsko-goranske županije poticati bržu realizaciju kapitalnih objekata društvene infrastrukture.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	Grad Opatija da bude grad s uređenim i opremljenim odgojno-obrazovnim ustanovama, posebnim programima za povećanje studentskog i učeničkog standarda, kao i daljnjim naporima u stvaranju boljih uvjeta za svu djecu u školi; da Opatija postane grad sporta s uređenim i opremljenim sportskim objektima, s naglaskom na uređenje zatvorenih i otvorenih javnih i školskih sportskih igrališta, uz informatizaciju i transparentnost rada sportskih klubova i udruga tehničke kulture. Da Grad Opatija bude grad s visokim zdravstvenim standardima razvojem doma zdravlja i bolničkog sustava Thalassotherapie. Realizirati planove izgradnje nove zgrade Doma zdravlja i Vatrogasnog doma.
NOSITELJI MJERE	<i>Grad Opatija, Primorsko-goranska županija</i>
OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE	Dinamika realizacije projekata kapitalne infrastrukture (u uvjetima partnerstva) Porast kvalitete usluga za stanovništvo
INDIKATORI	<i>Broj kapitalnih objekata društvene infrastrukture.</i>

MJERA III. 7. B) – Koristiti različite modele financiranja kapitalne infrastrukture

CILJ MJERE	<i>Cilj mjere je da se raznim izvorima kapitala i modelima financiranja stavi na raspolaganje lokalnoj samoupravi kao i gospodarskim subjektima različita sredstva da bi se svaka mjera mogla i ostvariti, a kroz tu mjeru i jedan ili više konkretnih projekata koji njoj pripadaju.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	Sadržajno koristiti razne izvore kapitala i modele financiranja znači od korištenja vlastitih izvora – proračun Grada, kreditnih izvora, izdavanja vrijednosnih papira, leasinga, potpora i donacija, EU fondova, kreditnih institucija, fondova, poslovno-inovacijskog centra Hrvatske pa do ostalih izvora financiranja.

Osim financiranja **iz vlastitog proračuna**, jedinica lokalne samouprave može se **zadužiti u** bankama. Prema Zakonu o izvršenju državnog proračuna, Zaduživanje ne može biti veće od 20% prihoda ostvarenih u godini koja prethodi godini u kojoj se zadužuje.

Jedinice lokalne samouprave mogu se financirati i putem **lizinga**, koji predstavlja oblik financiranja u kojem davatelj lizinga, odnosno lizing društvo odobrava pravo korištenja određenog objekta lizinga na određeno razdoblje. Pogodnost ovog načina financiranja je njegova fleksibilnost budući se uvjeti otplate mogu prilagoditi kupcu. Za razliku od bankarskog kredita za čije osiguranje treba, u pravilu, založiti nepokretnu imovinu veće vrijednosti od iznosa kredita, za lizing nisu potrebna dodatna osiguranja ili su potrebna u manjoj mjeri.

Izdavanje vrijednosnih papira, odnosno municipalnih obveznica, koriste neki gradovi u RH. Budući je riječ o zaduživanju, i u ovom slučaju jedinica lokalne samouprave mora udovoljiti prethodno navedenim propisima i načinima, okvirima i postupcima zaduženja, a također i Zakonu o tržištu vrijednosnih papira.

Pojedina Ministarstva Republike Hrvatske sudjeluju u financiranju raznih projekata kako jedinica lokalne samouprave tako i njezinih gospodarskih subjekata. Kroz određeni vremenski period projekti se mijenjaju te se aktualni projekti mogu naći na internetskim stranicama ministarstava. Osim toga sredstva se mogu pribaviti i putem Hrvatske banke za obnovu i razvitak (HBOR), razvojnih agencija, centra za poduzetništvo, raznih županijskih Agencija i Fondova, Hrvatske agencije za malo gospodarstvo (HAMAG), Poslovno-inovacijskog centra Hrvatske (BICRO), itd. Trenutno raspoloživi projekti i metode financiranja također se mogu naći na internetskim stranicama ovih institucija.

Uz navedene oblike financiranja koriste se i ostali izvori, među kojima posebno model javno-privatnog partnerstva. **Javno-privatno partnerstvo** je model financiranja koji je u primjeni u razvijenim ekonomijama više od desetljeća i sve više zauzima učešća u financiranju kapitalnih investicija javnog sektora.

Ono pokazuje brojne prednosti: brža gradnja infrastrukture, brža provedba, manji ukupni troškovi, bolja alokacija rizika, kvalitetnija usluga, stvaranje dodatnih prihoda, učinkovitije upravljanje. Uz prednosti ovakav oblik financiranja ima i određene nedostatke: obostrano nepovjerenje i nedostatak razumijevanja interesa i potreba druge strane, nepostojanje informacija na lokalnoj razini te iskustva, postojeće zakonske, političke i institucionalne prepreke za uspostavljanje učinkovitih odnosa. Javno-privatno partnerstvo odnosi se na oblike suradnje između javnih i privatnih partnera čiji je cilj osigurati financiranje, izgradnju, obnovu, upravljanje ili održavanje infrastrukture ili pružanje usluga.³⁷⁰

Zajedničko ulaganje (*joint venture*) je poduhvat ugovoren između dvije ili više osoba koje će udružiti sredstva i znanje u svrhu njegovog ostvarenja. Po ostvarenju cilja stranke iz ugovora se razdružuju i sukladno uloženom ili ugovorenom snose posljedice, povlače dobit ili snose gubitak. Karakteristika ovog ulaganja je ostvarivanje ulaganja bez potrebe da se osniva novi pravni subjekt. Razlikuje se od partnerstva po tome što se odnosi na unaprijed određenu poslovnu operaciju koja se ostvaruje u određenom vremenu, a prednost mu je što partneri ostaju neovisni u drugom dijelu svojeg poslovanja koje je dugoročno usmjereno. Grad Opatija u suradnji s PGŽ-om treba i dalje razvijati i podupirati malo i srednje poduzetništva i to:

- plasiranjem kreditnih linija po znatno povoljnijim uvjetima od tržišnih
- davati jamstva/garancije MSP preko već uspostavljenih organizacijskih oblika
- edukacija/usavršavanje MSP – taj je segment izuzetno potreban i značajan za
- daljnji razvoj obrta te malog i srednjeg poduzetništva u gradu.

³⁷⁰ Temeljni zakonski okvir javno-privatnog partnerstva u Republici Hrvatskoj definiran je u okviru Smjernice za primjenu ugovornih oblika javno-privatnog partnerstva (NN, br. 98/06), Zakona o izvršavanju Državnog proračuna za 2008. godinu (NN, br. 28/08), Zakona o Državnom proračunu (NN, br. 87/08), Ureda o davanju prethodne suglasnosti za sklapanje ugovora o javno-privatnom partnerstvu po modelu privatne financijske inicijative (NN, br. 20/07), Zakona o javno-privatnom partnerstvu (NN, br. 129/08).

NOSITELJI MJERE	<i>Grad Opatija, javna poduzeća Grada Opatije, privatni poduzetnici.</i>
OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • povećanje broja modela financiranja • praćenje modela financiranja i njihovih učinaka • analizirati efekte korištenje EU fondova • analizirati korištenja vlastitih izvora kapitala kroz analizu proračuna Grada.
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • broj različitih modela financiranja • broj ugovora i iznos vezan na EU fondove • broj i iznos vlastitih izvora sredstava iz proračuna Grada.

MJERA III. 7. C) – Primjenjivati moderne tehnologije u opskrbi pitkom vodom i u rješavanju otpadnih voda

CILJ MJERE	<i>Konačni cilj ove mjere je riješena vodoopskrba, kao i priključenost na suvremeni sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda cijelog područja Grada Opatije. Realizacija ovog cilja unaprijedit će kvalitetu života lokalnog stanovništva i osigurat će primjeren odnos prema okolišu, posebno moru i pozitivno utjecati na njegovo očuvanje.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • poboljšanja u postojećem sustavu • primjena najsuvremenijih tehnoloških rješenja • vodoistražni radovi na osiguranju dodatnih količina vlastite vode • rast investicija u području vodoopskrbe i rješavanja odvodnje • sustavno obrazovanje o značaju vodoopskrbe i rješenja odvodnje za kvalitetu života lokalnog stanovništva • mjere zaštite izvorišta pitke vode • osiguranje sredstava za financijsku podršku priključenju korisnika na sustav odvodnje otpadnih voda • priprema projekata vodoopskrbe i odvodnje otpadnih voda za financiranje iz programa EU-a • razvijanje svijesti kod građana o značaju i važnosti kvalitete vode.
NOSITELJI MJERE	<i>Grad Opatija, lokalna komunalna tvrtka.</i>
OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • samoodrživost vodoopskrbnog sustava iz vlastitih izvorišta tijekom cijele godine • kilometri novoizgrađene vodoopskrbne mreže • kilometri rekonstrukcije postojeće vodoopskrbne mreže • udio stanova i poslovnih objekata priključenih na sustav javne vodoopskrbe • kilometri novoizgrađenog sustava odvodnje • kilometri rekonstruiranog sustava odvodnje • udio stanova i poslovnih objekata priključenih na kanalizaciju • kvaliteta tehnoloških rješenja koja se primjenjuju • ekološki nadzor kvalitete vode

INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • <i>količina zahvaćene vode iz vlastitih izvorišta</i> • <i>dužina novoizgrađene i rekonstruirane vodovodne mreže u km</i> • <i>broj priključaka na sustav javne vodoopskrbe</i> • <i>dužina novoizgrađene i rekonstruirane odvodnje u km</i> • <i>broj priključaka na kanalizaciju</i> • <i>broj novih tehnoloških rješenja.</i>
MJERA III. 7. D) – Sustav zbrinjavanja otpada temeljiti na eko-načelima i smjernicama EU-a	
CILJ MJERE	<i>Cilj je mjere uskladiti sustav zbrinjavanja otpada s direktivama EU-a, te uspostaviti sustava koji je primjeren najvišim eko-načelima na dobrobit lokalnog stanovništva.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	<p>Grad Opatija je dužan primijeniti EU standarde u području odvajanja otpada i za to treba stvoriti uvjete, kako bi se odvojeni otpad usmjerio i u ekonomsku eksploataciju. Nastaviti treba s poticajnim mjerama za kompostiranje, ali i za druge oblike brige o otpadu prema EU načelima (Program na razini PGŽ-a, Marišćina). Upravljanje otpadom treba i medijski pratiti na način da se istaknu pozitivni primjeri, te osuđuju se devijacije te vrste. Tu spadaju i edukativni programi namijenjeni svim ciljnim skupinama korisnika, a posebno građanima. Naglasak treba staviti na uključivanje vrtića, škola, udruga i zdravstvenih ustanova, a komunalna poduzeća trebaju provoditi eko-razvojnu politiku.</p> <p>Sukladno zakonskoj regulativi, Grad Opatija je u srpnju 2014. usvojio Plan gospodarenja otpadom za razdoblje 2014. – 2019., koji postaje obvezujući razvojni dokument u segmentu gospodarenja otpadom.</p>
NOSITELJI MJERE	<i>Hrvatske vode, Ministarstvo zaštite okoliša, Grad Opatija, Liburnijske vode d.o.o., Komunalac d.o.o., PGŽ.</i>
OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • <i>kontinuirano unapređenje sustava zbrinjavanja otpada</i> • <i>podizanje razine svijesti o značaju selektivnog prikupljanja otpada kod lokalnog stanovništva – edukacijski programi za sve dobne skupine i ciljne korisnike</i> • <i>primjena 4 R načela</i> • <i>diferencirana politika cijena u funkciji poticaja ekološki odgovornog ponašanja</i> • <i>korištenje suvremene tehnologije u funkciji zbrinjavanja otpada</i> • <i>priprema projekata za financiranje iz programa EU-a iz domene sustavnog zbrinjavanja otpadom.</i>
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • <i>količina prikupljenog otpada</i> • <i>količina selektivno prikupljenog otpada</i> • <i>broj edukacijskih programa.</i>

MJERA III. 7. E) – Sustav javnog prijevoza razvijati u skladu sa stvarnim potrebama građana i na eko-načelima

CILJ MJERE	<i>Povećati zadovoljstvo i broj korisnika javnog prijevoza u Opatiji. Potrebno je kontinuirano prilagođavati mrežu javnog prijevoza potrebama građana. Veće korištenje javnog prijevoza smanjilo bi prometne gužve u gradu, smanjilo bi problem parkiranja u gradu i u konačnici povećalo sigurnost prometa u gradu. Suvremena prometna sredstva, uz razmatranje korištenja alternativnog pogonskog goriva (npr. plin) smanjila bi emisiju štetnih tvari u okoliš. Posebno je potrebno voditi računa o usuglašavanju potreba lokalnog stanovništva i potreba turista za javnim gradskim prijevozom.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	Grad Opatija kontinuirano povodi javno savjetovanje vezano za red vožnje j.g.prijevoza. Sadržaj ove mjere je: <ul style="list-style-type: none"> • unaprjeđivati sustav javnog prijevoza • kontinuirano obnavljati vozni park • uvoditi ekološki prihvatljiva pogonska goriva • unapređivati kvalitetu javnog prijevoza, kako bi i po kvaliteti usluge postao konkurentan.
NOSITELJI MJERE	<i>Grad Opatija, Javna prijevozna poduzeća, taxi službe.</i>
OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • percepcija kvalitete javnog gradskog prijevoza od strane lokalnog stanovništva • percepcija kvalitete javnog gradskog prijevoza od strane turista • smanjenje emisije štetnih tvari u zrak.
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Anketa o percepciji kvalitete javnog gradskog prijevoza od strane lokalnog stanovništva i turista (ocjena).</i> • <i>Godišnji izvještaj GV o emisiji štetnih tvari u zraku.</i>

MJERA III. 7. F) – Podupirati realizaciju ključnih prometnih projekata

CILJ MJERE	<p><i>Ključni prometni projekti Opatije vezani su na horizontalno i vertikalno prometno povezivanje čitave Liburnijske rivijere na kopnu, kao i na usko grlo vezano uz promet morem. Riječ je o projektima Liburnijske zaobilaznice, Žičare za Učku i rješavanje luke Opatija.</i></p> <p><i>Potreba za izgradnjom obilaznice očituje se u prekomjernom prometnom opterećenju gradova i turističkih središta (Opatija, Ičići, Lovran...) Opatijske rivijere. Izgradnjom obilaznice u znatnoj će se mjeri smanjiti tranzitni (prolazni) promet sa svim svojim negativnim učincima (buka vibracije, utjecaj na kvalitetu zraka i dr.), a povećati nivo prometne usluge i razina sigurnosti svih učesnika u prometu na promatranom području. Povezivanje na sustav postojećih prometnica ostvarit će se</i></p>
-------------------	--

za područje Grada Opatije preko čvorova Lovran, Poljane (Ičići), Opatija jug, Benčinići i Frančiči.

Strateška važnost projekta žičare Učka očituje se u povezivanju obale s padinama Učke radi osiguranja uvjeta za cjeloviti i kvalitetan turistički proizvod. Cilj mjere je realizirati dugoročno održivu varijantu žičare promatrano s ekonomskog, ekološkog i društvenog aspekta. Nužno je riješiti usko grlo pomorskog prometa Opatije koje je vezano na dogradnju luke Opatija i zadovoljenje potreba i zahtijeva lokalnog stanovništva i turista.

Nužno je riješiti usko grlo pomorskog prometa Opatije koje je vezano na dogradnju luke Opatija i zadovoljenje potreba i zahtijeva lokalnog stanovništva i turista. Kao važan infrastrukturni projekt s visokom dodanom vrijednošću luka Opatija mora postati dio grada namijenjen komunalnom vezu, sportskim sadržajima, lučkom prometu, turističkom i izletničkom prometu, privezu velikih jahti i pristaništu kruzera. Međutim, osim prometnih funkcija, luka može postati novi, atraktivni javni prostor grada. Proširenjem luke i naglašavanjem njezine uloge podiže se kvaliteta gradskog života i potiče njegov gospodarski i turistički razvoj.

- Prostornim planom utvrđen je koridor širine 100 m za planiranu dionicu državne ceste tzv. »**Liburnijske obilaznice**«– čvor Lovran – čvor Frančiči. Za Liburnijsku obilaznicu izdana lokacijska dozvola za dva prometna traka (ane 4 kako je bilo ranije planirano), te je izrađen glavni projekt za dionicu od čvora Frančiči do čvora Lovran.
- Zahvat izgradnje žičare uobičajen je u svijetu. **Žičara za Učku** je svakako nova atrakcija u prostoru i relativno manje šteti okolišu u usporedbi s cestovnim prometom te donosi novu kvalitetu za turiste i domicilno stanovništvo. Žičara bi približila ljepote Parka prirode Učka izletnicima i zaljubljenicima u prirodu, ali i doprinijela većoj ekonomskoj eksploataciji tog prostora na održivim temeljima. Na rubnim područjima Parka prirode Učka izgradili bi se turistički sadržaji kojima bi se obogatila turističko-ugostiteljska ponuda (restorani, sportski tereni, suvenirnica, visitor centar...) U izboru varijante prednost treba dati opciji koja je dugoročno prihvatljiva s ekonomskog, ekološkog i društvenog aspekta.
- **Luka Opatija** ne zadovoljava suvremene potrebe za razvoj pomorskog prometa, niti za potrebe domicilnog stanovništva a niti je primjerena zahtjevima nautičke i turističke potražnje.

OPIS I SADRŽAJ MJERE

Projekt dogradnje luke Opatija prihvaćen je od resornih državnih, regionalnih razvojnih i sektorskih strategija te se nalazi u bazi razvojnih projekata Primorsko-goranske županije. U cilju potpore projektu potpisan je sporazum o sufinanciranju izrade projektne dokumentacije do lokacijske dozvole između Ministarstva pomorstva, prometa i infrastrukture, PGŽ-a i Grada Opatije. Diversifikacijom ponude otvorit će se mogućnost povećane turističke aktivnosti na području Grada Opatije i Opatijske rivijere i očuvat će se tradicija mjesta. Otvara se i mogućnost kvalitetnijeg i intenzivnijeg povezivanja i dolaska u Opatiju s morske strane. Novi bi akvatorij luke prema *Prostorno-prometnoj i programskoj analizi područja luke Opatija* trebao omogućiti prihvat:

- velikih motornih jahti (mega jahti)
- kruzera do 200 m
- plovila za jednodnevne turističke izlete
- plovila domicilnog stanovništva
- potrebe jedriličarskog kluba
- potrebe turističke privrede
- izmještaj benzinske stanice na adekvatniju lokaciju.

Dogradnja luke Opatija složen je prostorni element koji treba na odgovarajući način uklopiti u već izgrađenu strukturu grada vodeći računa da ne bude u koliziji s arhitektonskim izrazom 19. stojeća po kojem je grad poznat. Veličina i kapaciteti luke Opatija, prema „Prostorno-prometnoj i programskoj analizi područja luke Opatija“ i bit će podređeni

	mjerilu grada, te će ujedno udovoljavati potrebama koje stvara „novo vrijeme“, a sve u skladu s specifičnim svojstvima lokacije. Prateći morfologiju i tip naselja te lokaciju dogradnjom luke Opatija oformit će se atraktivni javni prostor uz more kao akcent na šetnici Lungomare čime će ovaj projekt dogradnje imati značajan društveni doprinos za buduće generacije ujedno stvarajući „ <i>ambijent mediteranske rive</i> “.
NOSITELJI MJERE	<i>Država RH, PGŽ (u području projekata koji su u njihovoj nadležnosti), Grad Opatija (i JLS Opatijske rivijere), investitori.</i>
OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • smanjenje uskih grla u lokalnom prometu • veća protočnost • rast zadovoljstva korisnika (lokalnog stanovništva i turista) stanjem u prometu • broj raspoloživih parkirališnih mjesta po zonama • povezivanje zaleđa Opatije i novih proizvodnih zona i projekata • podizanje kvalitete gradskog života Opatije i poticanje njegovog gospodarskog i turističkog razvoja. • stvaranje nove ponude turističkih sadržaja (posebne tematske trase, planinske biciklističke staze, dječja avanturistička igrališta, vidikovci, autohtona gastro ponuda, specijalne ture za istraživanje životinjskog i biljnog svijeta, upoznavanje bio- i georazolikosti itd.) • uključenje Učke u oblikovanje novog turističkog brenda Opatije što je od značaja i za produženje sezone i kvalitete boravka turista • dodatna radna mjesta u okviru novih sadržaja i programa • veće mogućnosti korištenja slobodnog vremena djece i mladih (obrazovni programi i sadržaji), za domicilno stanovništvo (sport, rekreacija, natjecanja) i za turiste (dodatni sadržaji).
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Stupanj realizacije „Liburnijske zaobilaznice“ (prema akcijskom planu).</i> • <i>Izgradnja žičare za Učku.</i> • <i>Dogradnja luke Opatija.</i>
MJERA III. 7. G) – Realizirati projekte usmjerene na podizanje razine kulturno-turističke ponude	
CILJ MJERE	<i>Realizirati nekoliko atraktivnih projekata koji će podignuti razinu kulturne i turističke ponude poput projekata Kulturnog doma, kao i natkrivanja ljetne pozornice, te rješavanje šireg akvatorija opatijske luke u funkciji prometne, turističke i kulturne ponude i novostvorene vrijednosti. Isto tako konsolidirati prostor u samom srcu grada (Slatina, Lido, Angelina) izgradnjom sadržaja društvene, turističke i druge prihvatljive namjene.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	<p>Važno je ovdje istaći ciljeve zapisane u Programsko prostornoj studiji kupališta Slatina i idejnim rješenjima kupališta <i>Slatina, Anđelina – Lido (Programsko-prostorna studija kupališta Slatina; Idejna rješenja kupališta Slatina i Anđelina– Lido, Grad Opatija, Upravni odjel za prostorno uređenje)</i> zbog njihove aktualnosti, a koje se odnose na sljedeće:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podići značaj područja Slatina za grad i značaj u širem kontekstu, gdje Slatina postaje glavni gradski trg izgradnjom sadržaja društvene (javne), turističke i druge prihvatljive namjene. • Omogućiti svim građanima da kvalitetno i intenzivno koriste prostor 24 sata kroz sva godišnja doba.

	<ul style="list-style-type: none"> Težiti optimalnom rješenju za obnovu kupališta Slatina, tako da Slatina postane novo mjesto susreta, centralno mjesto Opatije. <p>Osim <i>Kulturnog doma i natkrivanja Ljetne pozornice</i>, koja razmišljanja i ideje već duže vrijeme egzistiraju i imaju svoje duboko opravdanje, budući da predstavljaju ključnu pretpostavku za organizaciju kulturnih sadržaja tijekom cijele godine. Daljnji važan segment nove vrijednosti Opatije je rješavanje šireg akvatorija opatijske luke.</p>
NOSITELJI MJERE	<i>Grad Opatija, TZ Grada Opatije, PGŽ, Lučka uprava Opatija, Festival Opatija i ostale ustanove i udruge u kulturi.</i>
OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE	Podizanje kvalitete gradskog života Opatije i poticanje njegovog gospodarskog i turističkog razvoja.
INDIKATOR	<i>Broj realiziranih projekata.</i>

MJERA III. 7. H) – Sustavno rješavati probleme nedostatka parkirališta izgradnjom garaža i kroz prihvatljive modele

CILJ MJERE	<i>Rješavanje prometa u mirovanju (kojem problemu su stanovništvo i turisti konstantno davali najviši značaj svojim vrlo niskim ocjenama: vidjeti istraživanje <i>Ocjena turističke ponude Kvarnera 2003., 2006. i 2011. g.</i>) – rješavati različitim modelima garažnih prostora u cilju ne samo kvalitetnijeg rješenja za stanovnike Opatije, nego i za kvalitetno rješavanje prostora uvažavajući načela održivog razvoja.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	Planirati javne garaže. Na taj bi se način iz proširene pješačke zone uklonio automobil, dok bi se interventni i opskrbeni promet zadržao. Minimalno potreban broj parkirališno-garažnih mjesta koji treba osigurati na građevnoj čestici građevine utvrđuje se prema veličini bruto površine ili broju korisnika (mjesta). Parkirališne potrebe rješavat će se korištenjem tablice i normativa odnosno prema odredbama planova uređenja užih područja, a unutar raspona propisanih Prostornim planom Grada Opatije. Prostorni Plan predvidio je lokacije za građevine sa funkcijom javne garaže.
NOSITELJI MJERE	<i>Grad Opatija, privatne tvrtke.</i>
OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE	<ul style="list-style-type: none"> izgradnja garaža parkirališna mjesta.
INDIKATOR	<ul style="list-style-type: none"> <i>Broj garaža i parkirališnih mjesta.</i>

MJERA III. 7. I). Dostupnost širokopojasnog interneta na čitavom području Grada

CILJ MJERE	<i>Povezivanje na internet s velikom brzinom prijenosa podataka (tzv. širokopojasni pristup internetu) i na rijetko naseljenim područjima za koja ne postoji ekonomski interes operatora za izgradnju širokopojasnih mreža.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	<p>Grad Opatija se temeljem odluke Gradskog vijeća uključila u projekt e-Županija. Projekt e-Županija usmjeren je k razvoju elektroničke komunikacijske mreže širokog pojasa te omogućavanju pristupa različitim e-uslugama građanima i institucijama u "informatičkom oblaku" Primorsko-goranske županije. Brzi pristup internetu je nešto što je i Europska unija prepoznala i želi u svim svojim regijama uvesti kao infrastrukturu koja će omogućiti uravnotežen i brži regionalni i ekonomski razvoj.</p> <p>Cilj je do 2020. godine na cijelom području Europske unije osigurati brzi pristup internetu i tako svim građanima omogućiti iste uvjete, budući da najnovije širokopojasne usluge (poput učenja ili rada na daljinu, elektroničkog zdravstva, usluge e-Uprave i svega onoga što će na neki način poboljšati uvjete života) zahtijevaju odgovarajuće brzine prijenosa podataka koje je moguće ostvariti tek uz pomoć svjetlovodne pristupne infrastrukture i odgovarajućih tehnologija nove generacije.</p> <p>Plan je da se do 2020. godine u svim domovima i uredima omogući brzina interneta od minimalno 30Mbit/s, te ostvarenje 50% pokrivenosti širokopojasnim pristupom brzine 100Mbit/s (ultrabrzi pristup). Većom brzinom omogućeno je pružanje novih, bržih i boljih usluga koje mogu građanima dugoročno unaprijediti kvalitetu života. Uz građane, kao krajnje korisnike, na širokopojasne mreže bit će povezane državne institucije, lokalne uprave i samouprave. Samim fizičkim povezivanjem ostvaruje se mreža koja olakšava dijeljenje podataka te promptnije rješavanje zahtjeva koji su da sada zahtijevali dostavu papirologije.</p>
NOSITELJI MJERE	<i>Grad Opatija, JLS Opatijske rivijere, PGŽ</i>
OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE	<ul style="list-style-type: none">• razvoj elektroničke komunikacijske mreže širokog pojasa• brzi pristup internetu• svim građanima omogućiti iste uvjete• u svim domovima i uredima omogući brzina Interneta od minimalno 30Mbit/s, te ostvarenje 50% pokrivenosti širokopojasnim pristupom brzine 100Mbit/s (ultrabrzi pristup)• na širokopojasne mreže bit će povezane državne institucije, lokalna uprava i samouprava.
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none">• <i>Broj domova i ureda u kojima je omogućena brzina Interneta od minimalno 30Mbit/s, te ostvarenje 50% pokrivenosti širokopojasnim pristupom brzine 100Mbit/s (ultrabrzi pristup).</i>

3.4.8. Mjere za provođenje STRATEŠKOG PRIORITETA 8 *-Izgraditi grad visoke društvene odgovornosti i socijalne osjetljivosti*

Cilj svakog strateškog promišljanja razvoja je ostvariti uvjete za kvalitetan život odnosno blagostanje građana, temeljeno na načelima održivog razvoja, a kroz partnerstvo javnog, poslovnog i civilnog sektora uz uvažavanje tradicijskih vrijednosti Grada Opatije, različitosti i potreba njegovih stanovnika te otvoreni i liberalni pristup prema turistima i ostalim posjetiteljima. Visoka razina društvene odgovornosti i socijalne osjetljivosti znači život i rad u uvjetima visoke razine zaposlenosti, u sredini koja je pogodna za življenje, koja potiče kreativnost, kroz osobni i profesionalni razvoj. U tom kontekstu je korisno precizirati što se sadržajno podrazumijeva pod pojmovima društvene odgovornosti i socijalne osjetljivosti, a kako bi se iste mogle dosljedno razrađivati u okviru mjera.

Europska komisija je definirala društvenu odgovornost kroz Smjernice³⁷¹ koncept prema kojem se na dobrovoljnoj osnovi integrira brigu o društvenim pitanjima i zaštiti okoliša u svoje poslovne aktivnosti i odnose s dionicima, a WBCSD (World Business Council for Sustainable Development) naglasak stavlja na integrirani pristup³⁷² u suradnji gospodarstva i društvene zajednice temeljen na načelima održivog gospodarskog razvoja, vodeći računa o zaposlenicima, njihovim obiteljima i lokalnoj zajednici radi unapređenju ukupne kvalitete života svih dionika u društvu. IBLF (International Business Leaders Forum) društvenu odgovornost promatra kroz prizmu promicanja odgovorne prakse³⁷³, koja gospodarstvu i društvu olakšava ostvarenje društvenog, gospodarskog, ekološki održivog razvoja, kroz maksimalno moguće smanjenje negativnih učinaka na zajednicu.

Iako se definicije prvenstveno vezuju za ponašanje korporacija, sadržajno uključuju njihov utjecaj na širu društvenu zajednicu, ali i mijenjaju odnose u zajednici, sve u cilju osiguranja visoke kvalitete života i rada. Naime, ponašanje subjekata u društvenoj zajednici na odgovoran način je temelj održivog razvoja i jedini poželjan oblik definiranja u svim sferama strateškog opredjeljenja koji obuhvaća ekonomski napredak, kvalitetu odnosa prema okolišu, te očuvanje društvenih resursa i unapređenje odnosa u društvenoj zajednici, poznato kao trostruka polazišna crta³⁷⁴ koja uz ekonomsku isplativost, mora uključiti društvenu i ekološku odgovornost. Treba istaknuti da je često društveno odgovorno ponašanje i rezultat pritiska javnosti (npr. organizacija civilnog društva, udruga, grupa građana, medija i ostalih interesnih skupina), jer je općenito prihvatljiva formula „*društvena odgovornost = pozitivan imidž lokalne zajednice*“.

Naime, lokalne zajednice koje aktivno promiču društvenu odgovornost svih sudionika u sustavu, imaju mogućnost da to u suvremenom svijetu dobro iskoriste u marketinškim aktivnostima, to nedvojbeno osigurava pozitivan imidž na ciljnom tržištu. Društvenu odgovornost indirektno čini multikulturalnost i otvorenost Grada za sve oblike dijaloga sa pripadnicima ostalih naroda i kultura. Suživot turista i domicilnog stanovništva manifestira se

³⁷¹ COM (2001) Green Paper: Promoting a European Framework for Corporate Social Responsibility, Commission of the European Communities, Brussels 18. 7. 2011, dostupno na http://ew.eea.europa.eu/Industry/Reporting/cec_corporate_responsibility/com2001_0366en01.pdf & CRS (2011) Corporate Social Responsibility as a part of Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, a renewed EU strategy 2011-14 for Corporate Social Responsibility, dostupno na http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sustainable-business/corporate-social-responsibility/index_en.htm

³⁷² WBCSD - Business solutions for a sustainable world, dostupno na <http://www.wbcd.org/work-program/business-role/previous-work/corporate-social-responsibility.aspx>

³⁷³ Grayson, G. & Nelson, J. (2013), Corporate Responsibility Coalitions Greenleaf - chapter - IBLF International Business Leaders Forum

³⁷⁴ Slaper, T.F., Hall, T.J. (2011) The Triple Bottom Line: What Is It and How Does It Work, Indiana Business Review, Vol. 86, No 1, str.4 - 8

na različitim područjima, a prepoznaje kroz djelotvornost javnog sektora i otvorenost društvene zajednice za nove izazove. Od posebnog je značaja stupanj razvijenosti civilnog društva, koje uspješno treba popuniti prostor između države, tržišta i obitelji, utječe na način djelovanja pojedinaca i zajednica, a sve u cilju ostvarivanja zajedničkog interesa, koji nema polazište u ostvarivanju profita, već je usmjereno na opću dobrobit zajednice kao cjeline. Civilno društvo je u osnovi one aktivnosti građana, najčešće se provodi kroz nevladine i nestranačke neprofitne udruge, prepoznatljive kroz pokretanje građanskih inicijativa, projekata i akcija usmjerenih na poboljšanje kvalitete života i rada u društvenoj zajednici.

Društveno odgovorna lokalna zajednica treba biti i socijalno osjetljiva za probleme, potrebe i želje drugih ljudi, koje treba sustavno i organizirano rješavati. Naglasak je na unapređenju odnosa između ljudi koji žive u zajednici³⁷⁵ i kojima treba osigurati visoku kvalitetu života i uvjeta u kojima djeluju. Naglasak je na razumijevanju drugih ljudi i osjetljivosti za njihove probleme, što uključuje specijalistička znanja, vještine i kompetencije, ali i visoku razinu socijalne, emocionalne i interpersonalne uključenosti. Temelj djelovanja je u uvažavanju vrijednosti čovjeka u svakoj dobnoj skupini i u svakoj situaciji, te svaki oblik djelovanja treba biti dostojnog poštovanja. Kao i kod društvene odgovornosti, naglasak se stavlja na širinu u pogledima i na razumijevanje postupaka drugih osoba uz, visok stupanj osjetljivosti za etičke vrijednosti. Treba razvijati kolektivnu svijest i sposobnost da se način razmišljanja okrene od vanjskog prema unutra, kroz uspostavljanje ravnoteže između razuma i emocija, a sve u cilju da se rješavaju eliminiranja predrasuda i osiguranja realnih uvjeta za pomoć potrebitima.

Učinkovitost djelovanja u cilju postizanja visoke razine socijalne odgovornosti i osjetljivosti prepoznaje se kroz rješavanja otvorenih problema, do postizanja najviše razine, koja se prepoznaje kao *socijalna kompetencija*. Socijalna kompetencija obuhvaća djelotvorno funkcioniranje u socijalnom kontekstu, međutim, neslaganja postoje oko shvaćanja da li je socijalna kompetencija sposobnost ili crta ličnosti³⁷⁶, pri čemu je socijalna kompetencija viša razina pristupa u odnosu na socijalne vještine. Naime, vještine obuhvaćaju specifična ponašanja pojedinaca, a kompetencija određuje način na koji pojedinac koristi vještine u socijalnoj okolini kako bi se stimulirala socijalna interakcija između više osoba, kako bi se postigla viša razina kvalitete ponašanja. Socijalna kompetencija se u osnovi tretira kao sposobnost razumijevanja tuđih i vlastitih osjećaja, misli i ponašanja ljudi u inter-personalnim situacijama, što definira odgovarajuća ponašanja temeljena na razumijevanju stvarnih potreba drugih ljudi, koje sustavno treba zadovoljiti.³⁷⁷

To se posebno odnosi na konstruktivno rješavanja problema vezanih za starost, siromaštvo i bolesti odnosno čuvanje dostojanstva građana treće dobi. Socijalna osjetljivost se povezuje s prepoznavanjem problema, potiče na razmišljanje, istraživanje i rad na stvaranju humanijeg, socijalno senzibilnijeg i manje stresnog društva sutrašnjice. Socijalna i društvena osjetljivost se posebno mjeri razinom opremljenosti društva sadržajima za djecu i mlade, podršci koja se osigurava obiteljima s malom djecom i zaposlenim majkama te osobama treće dobi, posebno starim i bolesnima. Ovdje su jednako važni projekti i programi rješavanja otvorenih problema, kao i infrastrukturne pretpostavke bez kojih ih nije moguće u cijelosti i kvalitetno realizirati.

³⁷⁵ Prema Cobuild, C. (2006) *Essential Dictionary, The Cobuild Series from The Bank of English, The University of Birmingham, Harper Collins Publishers, London, str. 758/59; Longman Dictionary of Contemporary English (2001), Pearson Education Limited str.1365, Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English, Oxford,2006. str. 1213/14*

³⁷⁶ Visinski, S. (2013) *Neka razmatranja u pokušaju određivanja pojma socijalne senzibilnosti, Edicija Studijskog centra socijalnog rada, Pravni fakultet, Sveučilišta u Zagrebu, str.5/6.*

³⁷⁷ Brdar, I., Pokrajac-Bulian, A. (1993) *Predstavlja li empatija dio socijalne kompetencije? Godišnjak Zavoda za psihologiju, Rijeka, str. 25*

Ne manje značajna je razina zdravstvenog standarda i mogućnosti da svaki građanin ima mogućnost prevencije zdravlja i liječenja bolesti, na način da se uočeni nedostaci javno-zdravstvene ponude nadopune dodatnim programima i sadržajima. No, najviši rang socijalne i društvene osjetljivosti testira se na uvjetima koji se osiguravaju posebno osjetljivima skupinama (invalidi, osobama s posebnim potrebama, osobe bez obiteljske skrbi, siromašni, bolesni, beskućnici i sl.). Od Grada Opatije se očekuje da nastavi s kvalitetnim programima i projektima, bilo da se rješava tekuća problematika ili se strateški promišlja uravnotežen pristup njihovu rješavanju u budućnosti.

Visoki stupanj odgovornosti prema društvenoj zajednici uključuje i bolju valorizaciju kulturnih dobara bilo kroz neposredno korištenje od strana građana, a posebno kroz turističku valorizaciju nepokretnih (zaštićene urbane cjeline, pojedinačne zaštićene građevine, povijesne vrtove, parkove, perivoje) i pokretnih kulturnih dobara, o kojima se uspješno brinu ustanove u kulturi te kulturne udruge. Potrebno je uspostaviti veći stupanj suradnje između različitih sadržaja kulturne ponude i mogućnosti da se kroz turizam osigura njihova bolja valorizacija. Iako je navedeno problematika kulturnog turizma, ona zadire i u sferu društvene odgovornosti za čuvanje i promoviranje kulturno-povijesne zaštite. Zajedničkim djelovanjem treba sustavno podizati osviještenost stanovništva o vrijednosti i značaju kulturne zaštite, ispravnom načinu njenog očuvanja, prezentacije i valorizacije u društvenom, ekonomskom i ekološkom segmentu djelovanja.

Obujam aktivnosti ovisi o financijskim mogućnostima Grada Opatije ali uključuje i druge mogućnosti poput volontiranja i sl. Ovim pristupom su obuhvaćene sve one ciljne skupine korisnika, koji po općim aktima imaju dostupnost javnim prostorima i sadržajima, uz obvezu javnog sektora da stvori uvjete za njihovo što aktivnije uključivanje u društvenu zajednicu. Posebno je značajno zadovoljiti potrebe socijalne i ostalih oblika skrbi, za sve one, koji to nisu u mogućnosti osobno osigurati. Postizanje visoke društvene odgovornosti i socijalne osjetljivosti nalaže uspostavljanje partnerstva, kroz zajedničko djelovanje gospodarstva, javnog sektora i lokalne samouprave. Naglasak je na međusektorskoj suradnji, odgovornosti, poštovanju dostojanstva čovjeka i etički odnos u donošenju odluka i trošenju financijskih sredstava. Uz popularizaciju svih oblika donatorstva (pojedinci, udruge, međunarodna suradnja i sl.).

Društvena odgovornost se povezuje uz pošten odnos prema svima onima u čije ime se pojedini projekti kreiraju i provode, što traži poštivanje ljudskih prava svih ciljnih skupina, te toleranciju i uvažavanje različitosti. Na ovim aktivnostima moraju biti angažirane osobe koje imaju visoku socijalnu osjetljivost, dokazali su etično ponašanje i imaju izraženu društvenu odgovornost, te verificiran rad za opće dobro. Kako se radi o širokom spektru djelatnosti, značajno je osigurati uvjete za umrežavanje, informiranost, transparentnost i javnost djelovanja. Organizacijski i sadržajno podržavati sve vrste volontiranja, kroz senzibiliziranje javnosti, javna priznavanja, ali i kroz valorizaciju (npr. u obrazovnom procesu, kod zapošljavanja i sl.) učinaka volontiranja za određene ciljne skupine i zajednicu u cjelini.

Grad Opatija osigurava niz pretpostavki po kojima ga se može svrstati u kategoriju onih koji brinu o svojim građanima. Kao korisnici usluga se javljaju različite skupine građana na razini lokalne zajednice. Broj usluga, njihova kvaliteta i učinkovitost ovisiti će o odlukama Gradskog vijeća i uključenosti relevantnih upravnih odjela Grada Opatije. Posebno značenje imaju organizacije civilnog društva, ustanove, mediji, vjerske zajednice, agencije, akademska zajednica, predstavnici privatnog sektora te viša razina institucija na razini PGŽ-a i Vlade RH. Značajno je naglasiti da Grad Opatija ima zavidnu razinu razvoja društvenih djelatnosti, te da

je potrebno istu održati i unapređivati je u određenim segmentima, posebno onim, gdje je nužno ostvariti usklađenost s razvojnim smjericama EU-a i strateškim dokumentima RH.

Ostvarenje općih i posebnih programa u području socijalne skrbi, odgoja i obrazovanja, kulture, zdravstva, sporta, rekreacije, zapošljavanja biti će uspješnije ako sve institucije budu djelovale u sinergiji odnosa, kao mreža javnih ustanova, službi i izvaninstitucionalnih oblika na putu ostvarenja zajedničkog cilja, uz pomoć, podršku i koordinaciju službi Grada Opatije. Višu razinu značenja bi trebalo u Gradu Opatiji staviti na operacionalizaciju odredbi Zakona o volonterstvu, jer su volonteri značajan segment u ocjeni dostignute razine društvene odgovornosti i socijalne osjetljivosti. Navedeno treba biti jedan od segmenata u složenom sustavu mjera i sadržaja, koji Grad Opatija čine mjestom ugodnom za življenje, s visokom razinom socijalne osjetljivosti.

STRATEŠKI PRIORITET 8

Izgraditi grad visoke društvene odgovornosti i socijalne osjetljivosti

TEMELJI SE NA STRATEŠKOM CILJU III. – Visoka kvaliteta života stanovništva i dobri uvjeti rada zaposlenika

MJERA III. 8. A) – Djeci i mladima osigurati kvalitetne programe za razvoj i uključivanje u zajednicu

CILJ MJERE	<i>Grad Opatija kao „Grad prijatelj djece“, zajednica je koja osigurava resursnu osnovicu, programe i sadržaje, kroz koje će djeca i mladi moći na kvalitetan način koristiti svoje slobodno vrijeme, što će im omogućiti stvaralački razvoj osobnosti u poticajnom okruženju, što je i najbolji put za prevenciju svih oblika ovisnosti.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	<p>Djeci i mladima treba osigurati kvalitetno korištenje slobodnog vremena u zajednici, što je zajednički zadatak roditelja, škole, udruga i ostalih interesnih skupina, koji koordinirano trebaju djelovati uz pomoć i podršku stručnih službi Grada Opatije. Da bi se izbjeglo rizično ponašanje mladih u zajednici, potrebno je provoditi edukacijske mjere i mjere prevencije, kroz one sadržaje, koje će biti djeci i mladima privlačni i koji će ih motivirati na druženje, razvoj i kreativno stvaralaštvo. Dio ovih sadržaja je uspješno provodi kao nadogradnja na obavezni odgojno-obrazovni program u vrtiću, osnovnoj i srednjim školama, što je vidljivo iz analize stanja ovih ustanova u Gradu Opatiji.</p> <p>Tako se djeca i mladi bave širokim spektrom izvannastavnih aktivnosti, kroz zadovoljavaju potrebe i interese te ostvaruju specifična umijeća i sposobnosti, a otvaraju se i bezbrojne mogućnosti za druženje i razvoj ličnosti. Stoga postojeće programe izvannastavnih aktivnosti treba sustavno unapređivati kroz interaktivni pristup suradničkih odnosa koji trebaju uključivati djecu i mlade, njihove nastavnike i roditelje, uz osiguranu potporu šire zajednice i medija. Tu spada i podizanje svijesti o potrebi zaštite kulturno-povijesne zaštite, te aktivno uključivanje u visokokvalitetne programe.</p> <p>Da bi se to uspješno moglo realizirati za potrebe djece vrtićke dobi, nužno je poštivati pedagoške standarde, kako bi se osigurali optimalni uvjeti za dodatne aktivnosti i otvorio prostor za kreativan rad s djecom tog uzrasta. Na razini osnovne i srednje škole bi veći</p>

	<p>naglasak trebalo staviti na učenje jezika, koje se sada uglavnom ograničava na engleski i talijanski jezik, dok su ostali jezici uglavnom zanemareni (od vrtića imaju djeca u Opatiji mogućnost učenja engleskog i talijanskog jezika, a u osnovnoj školi je engleski jezik obavezan, no nudi se mogućnost izbora talijanskog i njemačkog jezika). Pošto je Opatija orijentirana na turizam, a više od 50% turista dolazi sa njemačkog jezičnog područja, treba omogućiti zainteresiranima učenje njemačkog jezika, bilo kroz osnovni kurikulum ili kroz ostale aktivnosti. Pored navedenog je na razini grada nužno osigurati prostorne i ostale uvjete za provođenje slobodnog vremena djece i mladih u okviru zajednice tj. i izvan programa vrtića i škole.</p> <p>Kvalitetne sadržaje osiguravaju glazbene škole, Društvo naša djeca, te razne sportske, kulturne, ekološke i druge udruge, no tim programima, no trebalo bi razviti programe da se obuhvate i ona djeca, koju tek treba motivirati za uključivanje u programe korištenja slobodnog vremena, s posebnim naglaskom na volonterski rad i služenje zajednici. To je veoma važno jer takav vid aktivnosti u slobodnom vremenu osigurava kvalitetan odnos djece i mladih sa drugu ciljnim skupinama, posebno kada su ciljevi senzibilizacija za probleme zajednice i ostvarivanje plemenitih ciljeva.</p> <p>Raznovrsni programi, sadržaji i aktivnosti koji se nude djeci i mladima za njihovo kvalitetno korištenje slobodnog vremena, treba biti usmjereno na kreativno stvaralaštvo, stjecanje novih znanja, vještina i kompetencija, ali i poticanje interesa za razvoj zajednice i podizanje kvalitete života i rada u ovim prostorima. Posebnu podršku bi trebalo osigurati darovitim učenicima te onim učenicima koji pokazuju poseban pojedinačan interes za neke specifične sadržaje, što svakako treba omogućiti kroz osiguranje resursne osnovice i adekvatno vođenje. Slobodno vrijeme mladih treba kvalitetno ispuniti kroz sadržaje i kreativne angažmane, usmjerene na izgradnju osobnosti djece i mladih što je najučinkovitiji oblik prevencije od svih oblika ovisnosti i devijantnih ponašanja, što znači da se takva vrsta ulaganja višestruko isplate.</p>
<p>NOSITELJI MJERE</p>	<p><i>Grad Opatija– nadležni upravni odjel, Dječji vrtić Opatija, Osnovna škola „Rikard Katalinić Jeretov“, Društvo Naša djeca, Osnovna glazbena škola Mirković, Gimnazija Eugena Kumičića, Hotelijsko-turistička škola, Ugostiteljska škola, Obrtnička škola, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Jean Monnet - međusveučilišni centar izvrsnosti, ustanove i udruge u kulturi i tehničkoj kulturi, sportsko-rekreacijske udruge i klubovi, neprofitne organizacije iz područja socijalne skrbi i zdravstva, ekološke udruge i udruge civilnog društva.</i></p>
<p>OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Grad Opatija prepoznat u širem okruženju po visoko-kvalitetnim programima i sadržajima koji se trajno vezuju uz titulu „Grad– prijatelj djece“; • u okviru odgojno-obrazovnog sustava osigurana mogućnost paralelnog učenja više stranih jezika, te stvoriti uvjete za djelovanje institucija za učenje stranih jezika; • odgojno-obrazovne institucije u Gradu Opatiji nude za djecu i mlade, brojne kreativne i visoko kvalitetne programe i sadržaje u okviru izvannastavnih aktivnosti; • osigurani su brojni ostali sadržaji i uvjeti za aktivno korištenje slobodnog vremena djece i mladih u zajednici, što se realizira kroz aktivnosti Društva Naša djeca, te u suradnji sa raznovrsnim sportskim, kulturnim i srodnim udrugama, klubovima i kroz aktivnosti civilnog društva; • djeca i mladi aktivno uključeni u volonterski rad, senzibilizirani za probleme potrebitih čime daju značajan doprinos zajednici kroz društveno- korisne aktivnosti; • razvijen sustav edukacije za kvalitetno korištenje slobodnog vremena svih dobnih skupina djece i mladih, prvenstveno u cilju prevencije ovisnosti i sprečavanja devijantnih ponašanja u društvu; • aktivno uključivanje u kulturne sadržaje i programe • visoki stupanj suradnje obrazovnih institucija, roditelja, socijalnih službi i javnog sektora u stvaranju pozitivnog okruženja za zdrav i poticajan rast i razvoj djece i mladih;

	<ul style="list-style-type: none"> visoka razina korištenja sredstva iz EU fondova za osiguranje infrastrukturnih pretpostavki za kvalitetno korištenje slobodnog vremena djece i mladih, kao i za prevenciju ovisnosti i devijantnih ponašanja u društvu.
INDIKATORI	<p><i>Novi programi i sadržaji vezani uz titulu „Opatija – grad prijatelj djece“; broj djece i mladih koji uče dva i više stranih jezika; broj novih programa i sadržaja na stranom jeziku; broj izvanškolskih programa koje nudi pojedina odgojno-obrazovna ustanova; broj programa koji se nude izvan odgojno-obrazovnih ustanova; broj nagrada i priznanja dodijeljenih pojedinoj odgojno-obrazovnoj ustanovi za dodatne programe za djecu i mlade; broj novih sadržaja organiziranih od strane Društva Naša djeca; broj međunarodno prepoznatljivih programa za djecu i mlade u zajednici, koji se realiziraju na stranom jeziku; osnovan centar/udruga za učenje stranih jezika; osnovan centar/udruga za volonterski rad; broj programa za djecu i mlade usmjerenih na prevenciju ovisnosti i sprečavanje devijantnih ponašanja u društvu; broj projekata za djecu i mlade, koji se financiraju iz EU fondova; broj projekata za djecu i mlade koji se financiraju iz drugih izvora; broj kulturnih programa u kojima su mladi aktivno uključeni.</i></p>
MJERA III. 8. B) – Starijim i socijalno ugroženim osobama osigurati dostojan život u zajednici	
CILJ MJERE	<p><i>Unaprijediti postojeće i stvoriti nove mogućnosti za kvalitetan i sadržajan život starije populacije kroz klubove, domove za starije osobe, socijalnu i zdravstvenu skrb te razvoj programa u zajednici. Svim socijalno ugroženim osobama osigurati dostojan život u zajednici kroz ustanove u društvu koje su usmjerene na razne oblike socijalne skrbi, primjenu objektivnih kriterija za dodjeli pomoći potrebitima od strane Grada Opatije, ali i kroz što aktivnije uključivanje humanitarnih udruga i volonterski rad.</i></p>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	<p>Prema popisu stanovništva iz 2011. godine u Gradu Opatiji živi 23% osoba starih od 65 godina što znači da je skoro četvrtina populacije upućena na sadržaje i programe, koje im zajednica treba ponuditi za kvalitetan i dostojanstven život, neovisno o obiteljskom okruženju. Na području Grada Opatije uspješno djeluje Klub 60+ u okviru Hrvatskog Crvenog Križa – Gradskog društva Opatija, koji svojim kvalitetnim programima i sadržajima oplemenjuje život i rad starijih sugrađana, pa bi na tom putu trebalo djelovati i dalje, na način da se obuhvate i ostale ciljne skupine starije populacije. U prilog kvalitete života starije populacije idu i mjere po kojima se na određene dane penzionerima daju popusti u trgovinama, te povlaštene karte za prijevoz na lokalnim linijama. Stimulativni su svi edukacijski sadržaji (informatički tečajevi, predavanja o zdravlju, radionice zdrave prehrane i zdravog načina života, ostali oblici i sadržaji usmjereni na stjecanje novih spoznaja), u koje se ova dobna skupina rado uključuje.</p> <p>Za ovu dobnu skupinu je posebno značajna kvalitetna zdravstvena zaštita i razni oblici pomoći i socijalne skrbi (pomoć u kući, halo-pomoć, dostava obroka...), a svakako bi trebalo razviti i volonterski rad usmjeren na aktiviranje djece i mladih na pomaganje i druženje sa starijim osobama (pomoć u kući, dostava namirnica, čitanje, druženje...). Pored potreba starijih osoba, značajno su izražene i potrebe raznih dobnih skupina osoba, koje su zbog krize dovedene do granice siromaštva ili se po drugim kriterijima mogu smatrati socijalno ugroženim osobama, a kojima je neophodna pomoć zajednice, kako bi im se osigurao život dostojan čovjeka. U tom kontekstu danas uspješno djeluju institucije sustava (Centar za socijalni rad, Crveni križ ...), prepoznatljiv je rad humanitarnih udruga (Caritas, Lions Club Opatija, Leo Club Opatija, Rotary Club Opatija...), a sve su češće akcije pokrenute od strane odgojno-obrazovnih i srodnih institucija. Aktivno uključivanje osoba treće dobi u kulturne programe koji ih povezuju i doprinose većoj kvaliteti života i djelovanja.</p>

	<p>Otvora se potreba aktivnijeg razvoja volontiranja, kako bi se animirali mladi i izvan obrazovnih institucija, da aktivno sudjeluju u pomaganju potrebitima, što ima treba priznati i valorizirati kroz obrazovni sustav. Navedeno su pretpostavke da se starijim i potrebitim osobama i realno pomogne da provedu dostojanstvenu starost, da budu trajno društveno uključeni, ali i da se pomogne socijalno ugroženim skupinama. Temeljeno na pozitivnim iskustvima te realno prepoznatim potrebama, moguće je apliciranje na sredstava EU fondova, a kao podloge za razvoj infrastrukturnih pretpostavki i novih oblika skrbi za starije osobe i bolje pomoći potrebitima u lokalnoj zajednici. Naime da bi sustav socijalne skrbi za starije osobe bio uspješan u suzbijanju socijalne isključenosti te pružanju kvalitetnih socijalnih usluga, potrebna su financijska sredstva da bi se osigurao dovoljan broj i kvalitetna usluga u ustanovama socijalne skrbi, te pružili ostali sadržaji, u čemu značajno mogu doprinijeti sredstava EU fondova.</p> <p>Značajno je i da se u Gradu Opatiji i iz drugih izvora osiguraju relevantna sredstva za socijalne programe, kroz koje će se pružiti pomoć različitim kategorijama socijalno ugroženima po optimalnim kriterijima njihove raspodjele, a sukladno zakonskim propisima i primjerima dobre prakse (npr. zajamčena minimalna naknada, naknade za troškove stanovanja, ogrijeva, osobne potrebe korisnika smještaja, pomoć i njegu...) ali i da se motiviraju ostale ciljne skupine da se uključe u pružanje pomoći i podrške, jer je ovim kategorijama korisnika veoma često potrebna pomoć kroz savjetovanje i pomaganje, pomoć u kući i sl.</p> <p>U djelovanju u ovom segmentu poželjno je slijediti neke značajne globalne dokumente gdje prvenstveno spada dokument UNPF-a: <i>Starenje u 21. stoljeću: uspjeh i izazov</i> iz 2012. godine. Od aktualnih EU dokumenata treba izdvojiti zaključke Ministarske konferencije o aktivnom starenju, održane u Beču 2012. godine, na kojoj je usvojena <i>Ministarska politička deklaracija</i> usmjerena na slijedeća aktualna područja: <i>duži radni vijek i sposobnost za rad; sudjelovanje, nediskriminacija i društvena uključenost starijih osoba; dostojanstvo, zdravlje i neovisnost starijih osoba te međugeneracijska solidarnost</i>, čime se slijede odrednice iz <i>Povelje o temeljnim pravima Europske unije</i> iz 2010. godine (<i>EU priznaje i poštuje prava starijih osoba na dostojan život i neovisnost te na sudjelovanje u društvenom i kulturnom životu</i>).</p> <p>Navedena prava EU naglašava i u svojim strateškim dokumentima (<i>Europa 2020; Investiranje u socijalnu Europu, Europski socijalni fond za razdoblje 2014. – 2020. i sl.</i>), a sve usmjereno na smanjenje negativnih posljedica starenja stanovništva. U RH su se ova polazišta u cijelosti uvažila tijekom izrade <i>Strategije socijalne skrbi za starije osobe u RH</i>, slijedom odrednica definiranih u <i>Ustavu RH</i> (čl. 57, 63 i 64), u <i>Programu Vlade RH za razdoblje 2011.-2015.</i>, <i>Strateškom planu Ministarstva socijalne politike i mladih za razdoblje 2013.-2015.</i>, <i>Zakonu o socijalnoj skrbi</i>, <i>Obiteljskom zakonu</i>, <i>Zakonu o udoviteljstvu</i> i ostalim propisima iz sustava socijalne skrbi. Svrha je kontinuiranog poboljšanja normativnog okvira da se osigura potpora sustavu pružanja pomoći i usluga, koje pridonose uključivanju starijih osoba u život zajednice.</p>
<p>NOSITELJI MJERE</p>	<p><i>Grad Opatija, Klub 60+, Centar za socijalnu skrb Opatija, Crveni križ Opatija, Dom za starije i nemoćne osobe Volosko, Dom zdravlja Opatija i specijalističke zdravstvene ustanove, Caritas, Ustanove i udruge u sektoru kulture; humanitarne udruge, udruge civilnog društva, volonterske udruge.</i></p>
<p>OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kvalitetni i kreativni programi i sadržaji koji okupljaju veliki broj starijih osoba kroz klubove, udruge, radionice i druge oblike sadržajnog i poticajnog druženja i djelovanja • izgrađen sustav različitih beneficija za osobe treće dobi • dostatan kapacitet u domovima za stare i nemoćne osobe • Grad Opatija kao zajednica u kojoj ima minimalan broj socijalno ugroženih osoba • osigurani izvori za pomaganja svim ciljnim skupinama socijalno ugroženih osoba

	<ul style="list-style-type: none"> • razvijeno volonterstvo i drugi oblici senzibiliziranja mladih (i drugih ciljnih skupina) za potrebe starijih i socijalno ugroženih osoba • osigurati uključivanje osoba treće dobi u kreiranje i realizaciju kvalitetnih kulturnih programa • visoka razina korištenja sredstava iz EU fondova u svrhu osiguranja infrastrukturnih uvjeta i drugih pogodnosti za starije i socijalno ugrožene osobe.
--	--

INDIKATORI	<i>Broj klubova/udruga koji okupljaju osobe treće dobi; broj edukacijskih programa koji se nude za osobe treće dobi; broj ostalih sadržaja i programa koji se nude za osobe treće dobi; broj kreveta u domovima za umirovljenika, starije i nemoćne osobe; broj socijalno ugroženih osoba; vrijednost donacija za socijalno ugrožene osobe; broj volontera uključen u mrežu pomoći starijim i nemoćnim osobama; broj dobrovoljnih davatelja krvi; broj projekata usmjerenih na rješavanje potreba treće dobi i socijalno ugroženih supina, financiranih iz EU fondova; broj projekata ove namjene financiranih iz ostalih izvora.</i>
-------------------	---

MJERA III. 8. C) – Sustavno zadovoljavati potrebe osobama s invaliditetom

CILJ MJERE	<i>Slijedom odredbi Konvencije o pravima osoba s invaliditetom, izgraditi sustav odgovornog ponašanja u zajednici, kako bi se u odnosu na ovu ciljnu skupinu otklonili svi oblici nejednakosti i uskraćivanja, od dostupnosti radnog mjesta, obrazovanja, prekvalifikacije do svih relevantnih sadržaja i usluga. Poseban naglasak treba staviti na otklanjanje arhitektonskih i drugih prepreka, te na podizanje svijesti građana o invaliditetu kao različitosti a ne nedostatku ili problemu pojedinca, kroz tezu da se podizanjem kvalitete života onih najslabijih i najranjivijih skupina, podiže i kvaliteta života lokalne zajednice.</i>
-------------------	---

OPIS I SADRŽAJ MJERE	<p>Razvijena društva karakterizira visoki stupanj brige o osiguranju uvjeta za normalan život i rad osoba s invaliditetom i drugih ranjivih skupina, što je zajednički zadatak svih poslovnih i javnih subjekata, kao i udruga civilnog društva, usmjerenih na osiguranje kvalitetnih uvjeta života i rada ove ciljne skupine građana. Grad Opatija pokazuje visoku razinu brige o ovim ciljnim skupinama, kroz rješavanje konkretnih problema.</p> <p>Veću pozornost treba posvetiti otklanjanju arhitektonskih i drugih prepreka, koje ograničavaju dostupnost korištenju usluga namijenjenih invalidima ali i osigurao pristup javnim objektima te kvalitetnije djelovanje u lokalnoj zajednici. Kroz redoviti sustav obrazovanja, kroz programe cjeloživotnog učenja, programe prekvalifikacije te kroz pomoć i poticaje gospodarstvenicima i drugima, potrebno je sustavno stimulirati zapošljavanje osoba s invaliditetom, kako bi se osiguralo da se ova ciljna skupina uzdržava svojim radom, što ujedno doprinosi očuvanju njihova dostojanstva. U tome se mogu slijediti pozitivna iskustva brige o za djecu s teškoćama u razvoju (Kolibrići), gdje je postignut visoki stupanj profesionalnosti i humanizma.</p> <p>Taj je proces otežan u uvjetima krize, kada nestaje na tisuće radnih mjesta, pa je zapošljavanje invalida otežano i zato su potrebne poticajne mjere, kojima će se stimulirati poslodavci na primjenu odredbi važećeg Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom. To je proces koji traži visoki stupanj koordinacije u cilju eliminiranja predrasuda poslodavaca ali i stvaranja pozitivnog ozračja za stjecanje praktičnih iskustava, neophodnog da bi se (kao i kod drugih ciljnih skupina) osobe s invaliditetom osposobile za aktivno uključivanje u svijet rada.</p> <p>Značajnu ulogu u tom procesu imaju i centri za profesionalnu rehabilitaciju, u okviru kojih se prepoznaju stvarne sposobnosti pojedinca, te da se u to uvjere i poslodavci, jer je poznato da osobe s invaliditetom ulažu više truda i energije u rješavanje zadataka radnog mjesta, odgovorniji su i predaniji, te manje koriste bolovanja. U rješavanju ove problematike, poželjno je koristiti sredstva EU fondova te drugih izvora financiranja, kako za otklanjanje fizičkih barijera tako i za poticanje zapošljavanja osoba s invaliditetom.</p>
-----------------------------	---

	Društvo treba prepoznati višestruku korist od koordiniranog djelovanja u cilju ublažavanja problema osoba s invaliditetom od osjećaja nepravde, nejednakosti, uskraćivanja i osjećaja indiferentnosti odgovornih za stvarno rješavanje njihovih problema. U tome mogu pomoći i mediji, promicanjem pozitivnih primjera uspješnih osoba s invaliditetom, a sa svrhom kontinuiranog podizanja razine svijesti o tome što osobe s invaliditetom stvarno mogu učiniti u poslovnom i osobnom životu, te za unapređenje odnosa u zajednici.
NOSITELJI MJERE	<i>Grad Opatija, Ministarstva rada i mirovinskog sustava, Ministarstvo znanosti, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Udruge osoba s invaliditetom, poslodavci u gospodarstvu i javnom sektoru, obrazovne institucije, mediji.</i>
OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • osobama s invaliditetom osigurana dostupnost svim javnim i poslovnim objektima, bez arhitektonskih i drugih prepreka • obrazovni programi prilagođeni osobama s invaliditetom i usklađeni s potrebama tržišta rada • sustav cjeloživotnog učenja i prekvalifikacije usmjeren na produktivno zapošljavanje osoba s invaliditetom kao pretpostavke njihova kvalitetnog uključivanja u zajednicu • aktivan angažman osoba s invaliditetom u društvu, kroz udruge, klubove i druge oblike javnog djelovanja, a u cilju senzibiliziranja javnosti i rješavanja otvorenih problema • dobra suradnja Grada Opatije sa poslodavcima i medijima u cilju stvaranja pozitivnog ozračja za kvalitetan život i rad invalida u zajednici, koja im jamči socijalnu uključenost i život dostojan čovjeka.
INDIKATORI	<i>Broj riješenih zahtjeva osoba s invaliditetom za osiguranjem dostupnosti javnim i poslovnim objektima (broj otklonjenih arhitektonskih i drugih prepreka); broj inoviranih ili potpuno novih obrazovnih programa koji se osobama s invaliditetom nude na području Grada Opatije; broj stipendija i drugih poticaja osiguranim osobama s invaliditetom od strane ustanova Grada Opatije usmjerenih na stjecanje nedostajućih znanja, vještina i kompetencija izvan PGŽ-a; broj programa cjeloživotnog učenja usmjerenih osobama s invaliditetom radi prekvalifikacije ili stjecanja dodatnih znanja, vještina i kompetencija; broj osoba s invaliditetom koje su stekle dodatna znanja, što se potvrđuje odgovarajućim certifikatom; broj novozaposlenih osoba s invaliditetom; broj javnih priznanja za postignuća osoba s invaliditetom; broj pozitivnih napisa u medijima, kojima se popularizira zapošljavanje osoba s invaliditetom i njihova socijalna uključenost na radnom mjestu i u zajednici.</i>

MJERA III. 8. D) – Sustavno unapređivati preventivne programe i ostale zdravstvene sadržaje za sve dobne skupine

CILJ MJERE	<i>Unaprijediti kvalitetu primarnog, sekundarnog i tercijarnog oblika zdravstvene zaštite svih ciljnih skupina stanovništva, kroz povezivanje javnog i privatnog sektora, a s posebnim naglaskom na provođenje preventivnih programa za sve dobne skupine.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	Zdravstvena zaštita se stanovnicima Opatije nudi u općim i specijalističkim ambulantomama Doma zdravlja, u okviru privatnih ambulanti, u Thalassoterapii i specijalističkim bolnicama i klinikama u okruženju. Navedeni sustav općenito osigurava odgovarajuću razinu zdravstvenog zbrinjavanja svih ciljnih skupina granana Grada Opatije, što je značajno jer je kvalitetna zdravstvena zaštita jedna od temeljnih pretpostavki kvalitete života građana od najranije do kasne životne dobi, te ima veliko značenje za osiguranje radne sposobnosti zaposlenih. Kvaliteta pruženih usluga ovisi o primjeni standarda, što znači da broj

	<p>ustanova i medicinskog osoblja ali i infrastrukturne pretpostavke bude usklađen sa stvarnim potrebama stanovništva i turista.</p> <p>Grad Opatija ima ustrojenu kvalitetnu mrežu javno-zdravstvenih institucija, no zamjetan je pad standarda u primarnoj zdravstvenoj zaštiti i u dostupnosti mnogih prava, koja su se ranije podrazumijevala. To je prvenstveno posljedica reforme zdravstvenog sustava koja je uslijedila zbog nedostatka financijskih sredstava, što ograničava mnoga ranije stečena prava, koja se posebno prepoznaju u segmentu funkcioniranja Doma zdravlja PGŽ-a. S problemima dostupnosti usluge u željenom trenutku i uz potporu HZZO-a susreću se svi segmenti stanovništva, ali posebno socijalno ugrožene skupine, koje nemaju financijskih mogućnosti za korištenje alternativnih mogućnosti koje nudi privatni sektor.</p> <p>Građani najviše se osjećaju posljedice bitno smanjenog standarda hitne pomoći, koja u ovom obliku ne udovoljava u potpunosti realnim potrebama značajnim za sigurnost građana i turista. U Opatiji djeluje i turistička ambulanta koja treba zadovoljiti ove specifične potrebe turista. Pozitivna je suradnja javnog sa privatnim sektorom, uz naglasak da je potrebna preorijentacije tj. da se sada pretežita orijentacija na liječenje bolesti, preusmjeri na preventivne programe, koji bitno mogu doprinijeti podizanju ukupnog zdravstvenog stanja svih građana Grada Opatije i turista.</p>
NOSITELJI MJERE	<i>PGŽ, JLS Liburnijske / Opatijske rivijere, Dom zdravlja Opatija, privatne ambulante, Thalassotherapie, turistička ambulanta, zdravstvene ustanove u okruženju.</i>
OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • Mreža svih potrebnih zdravstvenih usluga iz domene primarne, sekundarne i tercijarne zdravstvene zaštite i za sve ciljne korisnike u zdravstvenim ustanovama javnog i privatnog sektora. • Organizirano pružanje medicinske pomoći u službi koja ima 24-satno dežurstvo i to u svim mjesecima tijekom cijele godine (za građane i turiste). • Turistička ambulanta u dvije smjene. • Veliki broj preventivnih programa usmjerenih na sve ciljne skupine građana. • Uključenost zdravstvenih institucija u Klaster zdravstvenog turizma kroz tržišno prihvatljive „pakete“ s dominantnom medicinskom uslugom.
INDIKATORI	<i>Broj, oblici i infrastrukturni okvir pružanja usluga primarne zdravstvene zaštite; broj, oblici i infrastrukturni okvir pružanja usluga sekundarne zdravstvene zaštite; broj, oblici i infrastrukturni okvir pružanja usluga tercijarne zdravstvene zaštite; hitna medicinska služba dostupna 24 sata i turistička ambulanta u dvije smjene; broj edukativnih programa preventivnog djelovanja u cilju sprečavanja suvremenih bolesti današnjice (kardiovaskularnih bolesti, dijabetesa, pretilosti i sl.); broj radionica i drugih oblika preventivnog djelovanja u cilju unapređenja zdravlja ljudi i promjena štetnih navika; broj subjekata u Gradu Opatiji, uključenih u kreiranje sadržaja preventivnih programa; broj tržišno prepoznatljivih „paketa usluga“ koje se nude u okviru ponude zdravstvenog turizma.</i>

MJERA III. 8. E) – Unapređivati programe i sadržaje u kulturi, sportu i rekreaciji

CILJ MJERE	<p><i>Stvoriti uvjete za kvalitetan život i rad stanovnika Opatija, što uz visoku stopu zaposlenosti i standard javnih službi, nedvojbeno čine programi i sadržaji koji se mogu koristiti u slobodno vrijeme iz domene kulture, sporta i rekreacije. U Opatiji kao turističkoj destinaciji, se brojnost i kvaliteta ovih sadržaja mogu istovremeno ponuditi domicilnom stanovništvu i turistima, što podiže kvalitetu života domicilnog stanovništva i sadržajan boravak turistima, što daje posebno obilježje Gradu Opatiji, koji može i treba osigurati preduvjete da oznaku „Zdravi grad“ vezuje uz duhovno i fizičko zdravlje stanovnika i turista.</i></p>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	<p>Grad Opatija ima pravo i obvezu osigurati uvjete za kvalitetno korištenje slobodnog vremena svih dobnih skupina, na način da se svi oni prepoznatljivi i kvalitetni sadržaji koji se sada nude u području kulture, sporta i rekreacije na adekvatan način konzumiraju. Naime postojeće ustanove u kulturi (Festival Opatija, Hrvatski muzej turizma...), ali i brojne kulturne udruge već sada nude raznovrsne sadržaje, koji nisu uvijek najbolje promovirani i korišteni, kako od domicilnog stanovništva, tako i od strane turista. Kulturne sadržaje grada moguće je obogatiti stavljanjem u funkciju gradskih prostora za namjene likovnih ateljea i sličnih sadržaja u zajedničkom dogovoru s Hrvatskim društvom likovnih umjetnika Opatije.</p> <p>Uz kulturne sadržaje koji oplemenjuju duhovnu stranu, ne treba zanemariti i fizičku stranu koju oplemenjuje sport i sportska rekreacija, koja se danas nudi u okviru nove sportske dvorane „Marino Cvjetković“, kroz različite udruge i klubove, ali i kao dio turističke ponude.</p> <p>Naime, život domicilnog stanovništva se može i treba u ovom segmentu ispreplitati s turističkom ponudom, tim više što je Opatija kao dio PGŽ-a u strateškim dokumentima pozicionirana kao destinacija <i>zdravog života i zdravog odmora</i>. Slijedom navedenog, se različiti oblici ponude ove vrste sadržaja trebaju i formalno i sadržajno bolje involvirati u život stanovnika Grada Opatije, postati dijelom tekućih navika za korištenje slobodnog vremena ali i sastavni dio korištenja pauza tijekom radnog vremena. Rekreacijsko vježbanje postaje civilizacijska i kulturološka potreba za unapređenje zdravlja, humanizaciju života i rada, te mogu dati obilježje turističkoj ponudi destinacije, a da se to prihvaća dokazuju i mnogobrojne akcije koje inicira Grad Opatija zajedno s različitim udugama.</p> <p>Unaprijediti sustav valorizacije kulturnih dobara, kako bogata kulturna baština ne bi propadala, već je sustavno treba prezentirati svim razinama korisnika (stanovništvo i turisti) a u cilju njene što bolje valorizacije. Pri tome je korisno slijediti zakonske odredbe ali i primjere dobre prakse, neovisno radi li se o nepokretnim ili pokretnim kulturnim dobrima kojima Grad Opatija obiluje. Sustavno treba podizati svijet o potrebi zaštite svih oblika kulturne baštine (u segmentu urbanizma, arhitekture, hortikulture i sl.), ali i na način da se kulturni programi koncipiraju i realiziraju prema najvišim standardima, slijedom primjera dobre prakse.</p> <p>Zdrav i aktivan život domicilnog stanovništva polazište je za kreiranje turističkog proizvoda usmjerenog na zdrav odmor što se uspješno može ponuditi na turističkom tržištu koje sve više prihvaća da im motiv putovanja bude prevencija zdravlja, što uključuje aktivnosti sporta i rekreacije, uz nezaobilazne kulturne sadržaje. Kako je Opatija svoj razvoj započela prije 170 godina na temeljima zdravstvenog turizma, navedeni i slični sadržaji nedvojbeno mogu doprinijeti povratku ovog oblika ponude, za koji postoje prirodni, kadrovski, organizacijski i društveni resursi, te spremnost lokalnog stanovništva i profesionalaca da se sport i rekreacija uz kulturne sadržaje promoviraju u zajednici i u turističkoj ponudi. U cilju osiguranja optimalnih uvjeta za pripremu u pružanje sadržaja u kulturi, sportu i rekreaciji, potrebno je kroz EU fondove i druge relevantne izvore</p>

	financiranja, osigurati nedostajuće infrastrukturne objekte i opremu, te sustavno poticati razvoj ovih djelatnosti.
NOSITELJI MJERE	<i>Grad Opatija, gospodarstvenici, Festival Opatija, Hrvatski muzej turizma, Gradska knjižnica Viktor Car Emin, kulturne udruge i klubovi, Ustanove u kulturi; umjetnici-pojedinci; sportske udruge i klubovi, udruge građana.</i>
OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • brojna kulturna događanja visoke kvalitete, dostupna građanima i turistima, te pravovremeno prezentirana i adekvatno promovirana svim potencijalnim korisnicima; • osiguravanje prostora za djelovanje likovnih umjetnika pod povoljnijim uvjetima • uključivanje likovnih umjetnika u organiziranje i promoviranje kulturnih sadržaja • ustrojavanje „Gradske galerije Opatija“ u kojem bi se osigurao stalni postav radova priznatih likovnih i srodnih umjetnika iz Opatije • široko prihvaćeni programi sporta i rekreacije, neovisno je li se organiziraju u okviru sportskih objekata ili u drugim uvjetima, a s ciljem popularizacije zdravog života svih ciljnih skupina; • visoki stupanj koordinacije javnog sektora i gospodarstva u stvaraju uvjeta za promicanje kulturnih, sportskih i rekreacijskih djelatnosti, s posebnim naglaskom na kvalitetu života domicilnog stanovništva i ekonomski učinak kroz turističku valorizaciju (jednog od pravca djelovanja u okviru aktivnosti Opatija– zdravi grad); • dostupnost sredstava iz EU fondova i drugih izvora financiranja u cilju podizanja kvalitete programa i uvjeta za djelovanje u području kulture, sporta i sportske rekreacije.
INDIKATORI	Broj kulturnih događaja od međunarodnog značaja i broj posjetitelja; broj kulturnih događaja od nacionalnog značaja i broj posjetitelja; broj kulturnih događaja od regionalnog i lokalnog značaja i broj posjetitelja; broj izložbi; broj i struktura posjetitelja kulturnim događanjima; broj događaja u kojem su uključeni različiti profili umjetnika; broj sportskih događaja od međunarodnog značaja, broj i struktura natjecatelja; broj sportskih događaja od nacionalnog značaja, broj i struktura natjecatelja; broj sportskih događaja od regionalnog i lokalnog značaja, broj i struktura natjecatelja; broj aktivnosti iz područja sportske rekreacije, broj organizatora i natjecatelja; broj amaterskih klubova i društava; broj kulturnih, sportskih i sportsko-rekreacijskih projekata financiranih iz EU fondova; broj kulturnih, sportskih i sportsko-rekreacijskih projekata financiranih iz ostalih izvora financiranja.
MJERA III. 8. F) – Poticati rad udruga i tijela, te njihovo uključivanje u društvenu zajednicu, kao i razvoj sustava civilnog društva	
CILJ MJERE	<i>Objediniti djelovanje različitih udruga, koje će provoditi odrednice definirane Nacionalnom zakladom za razvoj civilnog društva, usmjereno na održivost neprofitnog sektora, te kroz međusektorsku suradnju stvarati uvjete za uspješnu realizaciju pozitivnih aktivnosti građanske inicijative usmjerene na demokratizaciju društva, s naglaskom na filantropiju i volonterstvo.</i>
OPIS I SADRŽAJ MJERE	Uloga civilnog društva u Gradu Opatiji je da se građanstvo potiče na aktivno učešće u aktivnostima od značaja za razvoj lokalne zajednice, a kroz međusektorsku suradnju organizacija, udruga i klubova, izravno ili neizravno uključenih u aktivnosti civilnog društva. Svojim aktivnim radom i postignutim uspjesima, može se posebno izdvojiti <i>Društvo Naša djeca</i> koje na posebno kvalitetan način promiče prava djece da izražavaju mišljenje o svim pitanjima značajnim za zajednicu, te utječu na sve odgovorne u zajednici da se mišljenja djece i uvažavaju.

	<p>Navedeno dokazuje da postoje dobri primjeri izgradnje kapaciteta civilnog društva u Gradu Opatiji te da se ostvaruje kvalitetno partnerstvo između i unutar javnog, privatnog i civilnog sektora. Djelovanje službi Grada Opatije, obrazovnih institucija i <i>Društva Naša djeca</i> u pravcu podizanja svijesti o važnosti volonterskog rada u okviru lokalne zajednice. Potporu djelovanju civilnog društva daje Grad Opatija i humanitarne udruge, ali su i sve značajnija sredstva koja se dobivaju iz EU i nacionalnih fondova. U djelovanje civilnog društva uključuju se vjerske zajednice, nacionalnih zajednice i zajednice manjina, udruge građana, političke stranke, udruge proizašle iz rata, sindikalne organizacije, te tijela usmjerena na prevenciju kriminaliteta. Građani se sve aktivnije uključuju u rad udruga civilnog društva i na tom planu postižu određene rezultate, a tijekom izbora je posebno prepoznatljivo djelovanje Gongga.</p> <p>Kako je na području Grada Opatije još uvijek nedovoljno razvijeno volonterstvo, potrebno je aktivnija suradnja na razini PGŽ-a, a sa svrhom rješavanja otvorenih problema specifičnih za Grad Opatiju. Poraditi treba na kriterijima financiranja udruga civilnog društva, imajući na umu doprinos koje civilno društvo može imati u stvaranju javnog mišljenja i promicanju vrijednosti civilnog društva. Ne smije se umanjiti značaj eko-udruga, koje daju značajan doprinos unapređenju i zaštiti okoliša, na tragu opredjeljenja Grada Opatije za održivi razvoj, demokratizaciju društva i ljudska prava, sve usmjereno ka očuvanju dostojanstva rada i čovjeka u uvjetima sve agresivnije vladavine kapitala.</p>
NOSITELJI MJERE	<i>Grad Opatija, Društvo Naša djeca, ostale udruge civilnog društva, udruge građana, volonteri, mediji.</i>
OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE	<ul style="list-style-type: none"> • Društvo Naša djeca je trajno prepoznatljiv oblik djelovanja u Gradu Opatiji kao društvenoj zajednici, koja sustavno promiče prava djece kao prepoznatljiv oblik djelovanja civilnog društva. • Doneseni standardi i kriteriji po kojima će se poticati djelovanje udruga civilnog društva, kao i njihovo financiranje. • Visoki stupanj potpore Grada Opatije usmjeren na koordinirano djelovanje svih udruga civilnog društva, s posebnim naglaskom na volonteriranje. • Značajna uloga medija u popularizaciji postignuća udruga civilnog društva, volonterstva i obrazovnih programa usmjerenih na senzibiliziranje javnosti.
INDIKATORI	<i>Broj udruga/klubova/organizacija koje promiču aktivnosti civilnog društva; broj programa i aktivnosti kroz koje se promiču aktivnosti civilnog društva; broj građana uključen u aktivnosti civilnog društva; broj volontera uključen radi pomaganja u zajednici i u aktivnosti civilnog društva; broj edukativnih programa usmjerenih za osposobljavanje djelovanja u zajednici, uloge civilnog društva i volonterstvo; broj djece uključen u aktivnosti civilnog društva, volonterstvo te pomaganje u zajednici; broj nagrada i priznanja ostvaren na području aktivnosti civilnog društva, volonterstva i pomaganja u zajednici; broj projekata iz domene aktivnosti civilnog društva, volonterstva i pomaganja u zajednici, financiranih iz EU fondova i drugih izvora.</i>
MJERA III. 8. G) – Ostvarivanje sinergijskih učinaka kroz povezivanje na razini „Opatijske rivijere“	
CILJ MJERE	<i>Sužene prostorne mogućnosti i ograničenost resursne osnovice upućuje Grad Opatiju na suradnju sa ostalim jedinicama lokalne samouprave (JLS) u cilju realizacije svih potrebnih sadržaja, temeljenih na razvojnim planovima i programima, jer je na razini „Opatijske / Liburnijske rivijere“ moguće osigurati djelovanje sinergijskih procesa kroz korištenja komparativnih prednosti svake JLS u okruženju.</i>

<p>OPIS I SADRŽAJ MJERE</p>	<p>Liburnijsku odnosno Opatijsku rivijeru čine JLS Grad Opatija, Općina Matulji, Općina Lovran i Općina Mošćenička draga, koje bi trebale biti povezane „Liburnijskom obilaznicom“, a već danas imaju visok stupanj u turističkoj promociji ove destinacije (zajednički logo i promotivne brošure), zajednički dogovaraju opću i socijalnu sigurnost te druge područje rada i djelovanja. U pristupu ovoj problematici se uvažila spoznaja da je djelovanje svake pojedine JLS često uspješnije u području društvenih djelatnosti, ako se nastupa zajednički, uvažavajući raznolikost konfiguraciju terena, povijesno nasljeđe, običaje, infrastrukturne mogućnosti, te raspoložive kapacitete i opremu.</p> <p>Dokazano je da se zajedničkim djelovanjem i koordinacijom može ostvariti nova vrijednost, te potaknuti sinergijske procese, koji su znatno iznad zbroja pojedinačnih mogućnosti svake pojedine JLS. Tako se zajedničkim snagama može daleko uspješnije rješavati infrastrukturne pretpostavke, prvenstveno ukoliko se javi potreba za zajedničkim rješavanjem infrastrukturnih objekata za aktivnosti sporta i sportske rekreacije, za koje u Gradu Opatiji eventualno ne bude dovoljno prostornih mogućnosti ili je zbog veće efikasnosti uputnije da se to zajednički rješava za više JLS (kao što sada više JLS koriste bazen na Kantridi i sl.).</p> <p>Isto se odnosi i na koordinaciju u realizaciji kulturnih i srodnih događanja, koji, cjelovito planirani i koordinirano ponuđeni građanima a paralelno i turistima na razini Opatijske /Liburnijske rivijere kao cjeline, mogu uz znatno manja financijska sredstva osigurati kvalitetan i raznovrstan kulturni doživljaj za različite razine korisnika i za sva godišnja doba. Davanjem pogodnosti umjetnicima (prostor, drugi oblici podrške ...) poticati ih na njihovu međusobnu suradnju, ali i u uključivanje u programe turističkih zajednica i drugih organizatora turističkih događanja.</p> <p>Značajna je suradnja u području zdravstvene zaštite i socijalne skrbi, obzirom da se upotpunjuju mogućnosti različitih zdravstvenih ustanova u okruženju (Thalassoterapia Opatija, Klinika za ortopediju Lovran, Specijalna bolnica za ortopediju dr. Nemec...), s mogućnostima proširivanja kapaciteta za objekte socijalne skrbi i brige za invalidne osobe i izvan granica Grada Opatije. Sinergijske procese moguće je razvijati kroz „Klaster zdravstvenog turizma Kvarnera“ u kojem se mogu racionalizirati troškovi a polučiti značajan uspjeh.</p> <p>Djeca i mladi se na području Opatijske / Liburnijske rivijere mogu kvalitetnije družiti i sadržajnije koristiti slobodno vrijeme, što otvara daleko veće mogućnosti od onih koje su dostupne isključivo na prostoru Grada Opatije. Navedeno je ujedno i dobro polazište za objedinjavanje raznovrsnih aktivnosti udruga lociranih u svim JLS Opatijske /Liburnijske rivijere, čiji se rad upotpunjuje i može se razvijati u pravcu stvaranja pozitivnog ozračja za djelovanje sustava civilnog društva. Da je navedeno realno moguće, pokazuju pozitivna iskustva ostvarena kroz sustav turističkih zajednica, u realizaciji zajedničkih aktivnosti a posebno kroz zajedničku promociju na turističkom tržištu. U tom procesu mjesni odbori dobivaju posebnu ulogu, kao poveznica između lokalnih interesa i proklamirane politike JLS na području Opatijske /Liburnijske rivijere.</p>
<p>NOSITELJI MJERE</p>	<p><i>JLS Opatijske / Liburnijske rivijere, Grad Opatija i njegovi upravni odjeli, mjesni odbori, organizacije, ustanove, udruge i klubovi u kulturi, umjetnici - pojedinci; udruge u sportu; vrhunski sportaši; zdravstvene ustanove, ustanove socijalne skrbi, građanske udruge, udruge civilnog društva.</i></p>
<p>OČEKIVANI REZULTATI OVE MJERE</p>	<ul style="list-style-type: none"> • jedinstveni pristup svih JLS u osiguranju uvjeta za kvalitetno bavljenje sportom i sportskom rekreacijom, u cilju što kvalitetnijeg korištenja slobodnog vremena mladih i drugih ciljnih skupina građana, ali i turista; • zajednički definiran i unaprijed promoviran kvalitetan kulturni program i manifestacije koje će uključivati različiti profile umjetnika i to kroz sva godišnja doba, u kojem sudjeluju sve JLS na razini Opatijske /Liburnijske rivijere, te za sve ciljne korisnike domicilnog stanovništva i za turiste;

	<ul style="list-style-type: none"> • zajednička politika zdravstvene zaštite i socijalne skrbi u cilju ostvarivanja visoke razine brige o svim dobnim skupinama stanovnika i turista; • Opatijska rivijera, regija kvalitetnog života, koja vodi brigu o ljudima, životinjama i održivom razvoju, mjesto poželjno za život i rad te poželjna turistička destinacija.
INDIKATORI	<p><i>Broj infrastrukturnih objekata (kulturnih, sportskih, zdravstvenih...) koje posjeduje pojedina JLS n razini „Opatijske /Liburnijske rivijere“, a koji mogu zadovoljiti potrebe svih građana ove rivijere; broj društveno-korisnih programa koji se zajednički nude građanima svih JLS na području „Opatijske – Liburnijske rivijere“; broj umjetnika-pojedinaca koji se uključuju i zajednički djeluju u cilju postizanja većih vrijednosti; broj komercijalnih programa koji se zajednički nude građanima i turistima na području „Opatijske /Liburnijske rivijere“; broj novih prostora i sadržaja u kojima se nude kulturni, sportski ili drugi sadržaji, a koji bitno doprinose atraktivnosti ukupne destinacije za domicilno stanovništvo i turiste; broj projekata za održivi razvoj destinacije; broj zbrinutih životinja u zajedničkom azilu; broj projekata zajednički financiranih iz EU fondova i iz drugih izvora</i></p>

U okviru ovog poglavlja detaljno su razrađene mjere, koje čine detaljniju razradu strateških prioriteta, a u okviru tri temeljna cilja, na kojima bi trebalo temeljiti strateški razvoj Grada Opatije do 2020. godine. Tako se sadržaj slike 19 na str. 178 može prihvatiti kao svojevrsni sažetak ove strategije, čiju realizaciju treba sustavno provoditi i pratiti, korištenjem instrumentarija, prezentiranog kao rezultata provedenog istraživanja. Strategija je postavljena tako, da ostavlja dovoljno širok prostor za ocjenu potencijalnih projekata, čijom bi se realizacijom trebali osigurati infrastrukturni i kvalitativni uvjeti budućeg razvoja. Stoga je predviđeno Tijelo za provođenje i praćenje strategije pri Gradu Opatiji, koje bi ocjenu ponuđenih projekata trebalo temeljiti na kriterijima, koji su definirani ovom Strategijom. Pored općeg pristupa ocjeni podobnosti svih projekata (ovisno o njihovoj usklađenosti s ovom strategijom), preuzeti su i dodatni kriterij, koji važe samo za projekte LAG-a. Navedeno se prezentira u sljedećem poglavlju.

**KRITERIJI ODABIRA
PROJEKATA ZA
REALIZACIJU
STRATEGIJE RAZVOJA
GRADA OPATIJE**

4. KRITERIJI ODABIRA PROJEKATA ZA REALIZACIJU STRATEGIJE RAZVOJA GRADA OPATIJE

Strategiju razvoja Grada Opatije treba sagledati u kontekstu odredbi strategije razvoja u drugim strateškim dokumentima relevantnim za Grad Opatiju. Prihvate li se navedeno polazište, upućuju se gospodarski sustavi, organizacije, institucije i privatne osobe s područja Grada Opatije na prijavljivanje projekata, koji će biti u skladu sa prihvaćenim ciljevima, strateškim prioritetima, a posebno pojedinim mjerama, koje su prethodno detaljno elaborirane. Projektni zadaci moraju biti usmjereni k rješavanju strateških prioriteta u pojedinim specifičnim područjima. Svrha je javnog poziva identificirati i prikupiti relevantne ideje, prijedloge i projekte, koji jesu ili mogu biti od vitalnog značaja za razvoj Grada Opatije, a proizlaze iz ciljeva, strateških prioriteta, te su definirani mjerama primjene strategije na razini Grada Opatije.

4.1. Opća polazišta

Sukladno prethodno navedenom, potrebno je na razini Grada Opatije, ustrojiti bazu podataka, u koju će se sustavno uključivati sve prikupljene ideje, tj. prijedlozi i projekti, kako bi se osigurao transparentan izbor informacija za sve interne i eksterne korisnike. Baza podataka o mreži ponuđenih projekata, prvenstveno je informacija Gradonačelniku o temeljima rješavanja razvojnih ciljeva Grada Opatije, a gradskoj upravi podloga za tekuće djelovanje u skladu sa Strategijom razvoja Grada Opatije. Rasprave koje će se i ubuduće voditi na Stručnom timu Grada Opatije i na Partnerskom odboru, biti će temeljene na ovoj bazi podataka, koja mora osigurati dovoljno kvalitetnih informacija, koje će omogućiti da se kandidiraju za financiranje i provode oni projekti, koji predstavljaju kapitalne projekte razvoja, temeljene na strateškim ciljevima, strateškim prioritetima i razvojnim mjerama.

Projektne ideje, prijedlozi i projekti dostavljati će se prema Pozivu na iskazivanje interesa koji će se objaviti temeljem odredbi iz Strategije razvoja Grada Opatije, bez roka trajanja odnosno biti će objavljen trajno. Na ovaj poziv mogu se prijaviti projekti u svim područjima razvoja (gospodarstvo, javni sektor, društvene djelatnosti ...). Prema javnom pozivu formirat će se „Baza podataka strateških projekata Grada Opatije“ u koju će biti uvršteni oni projekti čijom se primjenom izravno doprinosi ostvarenju strateških ciljeva, prioriteta i mjera utvrđenih Strategijom razvoja Grada Opatije (Strateški ciljevi Grada Opatije su definirani ovom Strategijom). Odabrani projekti moći će se kandidirati za financiranje i to kroz:

- programe koji se dijelom ili u cijelosti financiraju iz gradskog proračuna Grada Opatije;
- programe koji se dijelom ili u cijelosti financiraju po kriterijima definiranih u Strategiji razvoja PGŽ-a;

- programe koji se financiraju po kriterijima strukturnih i drugih fondova EU ili drugih međunarodnih institucija (Svjetska banka, Europska banka za obnovu i razvoj, zaklade...);
- programe koje financijski podržavaju institucije RH (ministarstava, fondovi, javna poduzeća, koji se financiraju na županijskoj razini);
- programe koji se financiraju iz drugih izvora (banke, privatni izvori, javno-privatno partnerstvo i sl.).

Svi prijedlozi moraju biti podneseni na jedinstvenom obrascu, koji je sastavni dio ove Strategije:

Obrazac za prijavu razvojnih projekata u okviru strateških prioriteta razvoja Grada Opatije

1. NAZIV PROJEKTA	<i>Upisati puni naziv projekta</i>
2. POVEZANOST PROJEKTA SA STRATEGIJOM RAZVOJA	
2.1. Na koji je cilj iz Strategije razvoja vezan projekt (vidi popis ciljeva u Strategiji razvoja)?	<i>Upisati broj strateškog cilja iz Strategije razvoja. Upisati puni naziv strateškog cilja iz Strategije razvoja.</i>
2.2. Na koji je prioritet iz Strategije razvoja vezan projekt (vidi popis prioriteta u Strategiji razvoja)?	<i>Upisati broj strateškog prioriteta iz Strategije razvoja. Upisati puni naziv strateškog prioriteta iz Strategije razvoja.</i>
2.3. Na koju je mjeru iz Strategije razvoja vezan projekt (vidi mjere u Strategiji)?	
3. PODNOSITELJ PRIJAVE /PREDLAGAČ PROJEKTA	<i>Upisati naziv podnositelja. Upisati organizacijski oblik predlagača (uprava, javna institucija, javno poduzeće, udruga i dr.). Adresa, telefon, e-mail, fax Ime i prezime nadležne osobe, funkcija.</i>
4. OPIS PROJEKTA	
4.1. Svrha projekta	<i>Opisati koji je smisao projekta? Zašto je pokrenut projekt?</i>
4.2. Ciljevi projekta	<i>Opisati što se projektom želi postići? Koji su konkretni koraci da se postigne svrha projekta?</i>
4.3. Rezultati projekta	<i>Opisati što je to što će projekt dati korisnicima? Što je učinak projekta za korisnike?</i>

5. KONAČNI KORISNICI	<i>Broj korisnika. Opisati korisnike, tko su korisnici, ciljane grupe.</i>
6. PODRUČJE NA KOJEM SE IZVODI PROJEKT	<i>Navesti mjesto na kojem se izvodi projekt.</i>
7. SEKTOR I VRSTA PROJEKTA	<i>Upisati sektor npr. industrija, poljoprivreda, obrazovanje, okoliš i dr. Upisati vrstu projekta npr. proizvodni, infrastrukturni, prijenos znanja i dr.</i>
8. U KOJOJ JE FAZI PREDLOŽENI PROJEKT	<i>X – u tijeku X – pripremljen u potpunosti za provedbu, ali nije počeo X – u tijeku je priprema X – prijedlog (Zaokružite jednog od navedenih – X)</i>
9. PREDVIĐENI POČETAK IZVEDBE PROJEKTA	<i>Dan, mjesec, godina.</i>
10. PROCJENA UKUPNOG VREMENA TRAJANJA PROJEKTA	<i>Broj mjeseci.</i>
11. KOJI JE UKUPAN PRORAČUN PROJEKTA	<i>Iznos proračuna projekta u kunama/eurima.</i>
12. STRUKTURA FINANCIRANJA PROJEKTA	<i>% vlastitih (od predlagača) sredstava % sredstva drugih izvora u PGŽ-u % sredstva iz državnog proračuna i državnih ustanova % sredstva iz programa EU-a % sredstva drugih inozemnih izvora % sredstva kredita % privatna sredstva % ostali izvori (navesti koji) Za projekte koji su u izvedbi, a imaju sufinanciranje priložiti potvrdu. Za projekte koji su u pripremi navesti moguće prijedloge.</i>
13. PRIJEDLOZI ZA SUFINANCIRANJE	<i>Navesti da li je projekt predložen drugom vanjskom izvoru financiranja. Navesti kojem. Navesti kada.</i>
14. VLASNIČKA PITANJA	<i>Navesti da li su svi vlasnički problemi riješeni ako projekt obuhvaća i građenje. Priložiti pismenu potvrdu u prilogu.</i>

15. LOKACIJSKE I GRAĐEVINSKE DOZVOLE	<i>Navesti da li su sve lokacijske /građevinske dozvole za projekt pribavljene. (Priložiti pismenu potvrdu u prilogu. Ukoliko nisu, navesti se mogu dozvole koje se realno mogu dobiti u roku od 6 mjeseci.)</i>
16. TEHNIČKA DOKUMENTACIJA	<i>Navesti da li je sva tehnička dokumentacija (dizajn, planovi, specifikacije opreme) na raspolaganju za projekt. (Priložiti pismene potvrde u prilogu. Ukoliko nije, navesti može li se realno očekivati da će tehnička dokumentacija biti pripremljena u roku od 6 mjeseci).</i>
17. ANALIZE ZA PROJEKT	<i>Navesti da li su izrađene neke od analiza i koje, npr. pred-investicijske, cost benefit (CBA), utjecaj na okoliš i dr.</i>
18. PODRŠKA NADLEŽNIH INSTITUCIJA	<i>Navesti da li postoji podrška nadležne institucije i koje. Priložite pismenu potvrdu u prilogu.</i>
19. POVEZANOST PROJEKTA S DRUGIM RAZVOJNIM PROGRAMIMA/STRATEGIJAMA	<i>Navedite da li je projekt povezan s nekim razvojnim programom, sektorskim ili područnim (npr. Strategija razvoja građevinarstva, turizma, obrtništva i sl.) i ime tog programa.</i>
20. ZAJEDNIČKI PROJEKT VIŠE JEDINICA LOKALNE SAMOUPRAVE	<i>Navedite koje su to jedinice lokalne samouprave.</i>
21. MEĐUŽUPANIJSKI PROJEKT	<i>Navedite koje su to županije.</i>
22. PREKOGRANIČNI PROJEKT	<i>Navedite koje su to inozemne regije.</i>
23. PROVEDBENA ORGANIZACIJA I PARTNERI	<i>Ime provedbene organizacije. Ime partnera provedbene organizacije.</i>
24. BILO KAKVI DODATNI PODATAK ILI INFORMACIJA VAŽNA ZA PROJEKT	
25. MJESTO I DATUM	<i>Mjesto, datum.</i>
26. KONTAKT OSOBA	<i>Ime i prezime, adresa, broj telefona, e-mail</i>
27. POTPIS I FUNKCIJA PREDLAGAČA	<i>Ime, prezime, funkcija.</i>

4.2. Odabir projekata

U ovoj se fazi utvrđuju projekti prema navedenim obaveznim i poželjnim kriterijima. Ukoliko određeni projekt nije u skladu s prioritetima Strategije razvoja Grada Opatije, ne može se u programskom periodu naći na listi prioriteta projekata. Projekt koji se ne može svrstati ni u jednu od skupina mjera i prioriteta opisanih u Strategiji razvoja **neće biti unesen u „Bazu podataka strateških projekata Grada Opatije“, ali će biti evidentiran u evidenciji svih projekata pristiglih po javnom pozivu.** Isto tako, podnositeljima projekata koji nisu zadovoljili nužan uvjet ne može se zabraniti kandidiranje projekta na neke vanjske izvore sredstava financiranja ili financiranje vlastitim sredstvima, no oni bi trebali znati da se u većini slučajeva traži povezanost s planovima razvoja itd.

4.2.1. I. korak– Identifikacija projekata u skladu sa Strategijom razvoja Grada Opatije

Projekti mogu biti u bilo kojoj fazi razvoja, od početne zamisli do detaljnog plana izvedbe, ali moraju zadovoljiti dva nužna kriterija:

- I. Biti u skladu sa **Strategijom razvoja Grada Opatije**– odgovarati na probleme iz osnovne i SWOT analize (stabla razvojnih izazova i stabla ciljeva) i proizlaziti iz prioriteta i mjera Strategije razvoja Grada Opatije.
- II. Biti u skladu
 - a) s **ostalim usvojenim planovima**– usvojenim nacionalnim /županijskim/ prostornim planovima Grada Opatije.
 - b) Ako je riječ o **projektima iz područja ruralnog razvoja (Strateški prioritet II. 6. od A) do I)**, tada ti projekti moraju **biti usklađeni s Lokalnom razvojnom strategijom** Lokalne akcijske grupe **Terra Liburna**. Posebno se to odnosi na **Kriterije za odabir projekata LAG-a (tablica 12)** i na Usklađenost s nadređenim strateškim dokumentima.

300

4.2.2. II. korak– Razvrstavanje projekata

Projekti se razvrstavaju po pojedinim (EU i nacionalnim) sektorima, kao što su:

- razvoj poduzetništva (gospodarstvo)
- infrastruktura (kanalizacija, odlagališta otpada, vodoopskrba i sl.)
- obrazovanje i razvoj ljudskih resursa
- zdravstvo i socijalna skrb
- kulturna baština, okoliš i turizam...

4.2.3. III. korak– Ocjena projekata prema značaju u skladu s razvojnim prioritetima Strategije razvoja Grada Opatije

Projekti uvršteni u bazu podataka od strane Stručnog tima Grada Opatije i „Tijela za provođenje i praćenje Strategije Grada Opatije i za gospodarstvo“ dodatno se vrednuju prema svom značaju za razvoj zajednice i to na projekte:

- velikog značaja
- srednjeg značaja
- malog značaja.

Ovaj kriterij traži zasebnu procjenu sukladno sljedećim indikatorima:

- Doprinos održivom razvoju, očuvanju i optimalnoj alokaciji resursa.
- Doprinos uspješnom gospodarstvu s naglaskom cjelogodišnji turizam najviše kategorije.
- Doprinos visokoj kvaliteti života i dobrim uvjetima rada za stanovništvo.
- Usklađenost s prioritetima definiranim za EU projekte, za razdoblje 2014.– 2020. godine.
- Može se brzo (bez većih problema tehničke, ekološke, financijske, privredne, društvene ili druge prirode) pripremiti do studije izvedivosti i detaljnog osmišljavanja.
- Može se brzo realizirati (npr. nabava zemljišta ne predstavlja problem, postoji lokacijska / građevinska dozvola, projektna dokumentacija ...).
- Raspoloživo se i sredstvima sufinanciranja (osigurano sufinanciranje u iznosu od najmanje 10% troškova projekta).
- Izrađene su neke od analiza i koje, npr. pred-investicijske, *cost benefit* (CBA), utjecaj na okoliš i dr.
- Institucija koja projekt predlaže je sposobna upravljati projektom i uspješno gerealizirati.

301

4.2.4. Procedura upisa podataka o projektima

Projekti se upisuju na obrasce koji na pregledan način sažeto daju pregled svih značajki i potrebnih prepravki te dinamički plan.

Stručni tim Grada Opatije podnosi izvještaj o projektima unesenim u „Bazu podataka strateških projekata Grada Opatije“ Partnerskom odboru dva (2) puta godišnje.

Kako je u određenom trenutku potrebno evaluirati projekte i izvršiti rangiranje sukladno njihovom značenju za razvoj zajednice sukladno Strategiji razvoja Grada Opatije, sustav je potrebno usuglasiti s uvriježenim terminima za donošenje financijskih proračuna Opatije i Primorsko-goranske županije.

Primjerice, to znači da projekt prijavljen u nekom od kasnijih poziva na iskazivanje interesa, ukoliko je dobro "pogođen" s obzirom na aktualne uvjete u okružju, Strategijom definiranu hijerarhiju ciljeva te druge opisane kriterije može odmah dobiti visoku razinu prioriteta i krenuti u provedbu bez ikakvog čekanja. Slično tome, projekt koji je zbog svoje usklađenosti sa svim definiranim kriterijima odabira u nekom od ranih poziva na iskazivanje interesa odmah prepoznat i odabran kao visoko prioritetni projekt baze projekata Strategije razvoja Grada Opatije može zbog neispunjenosti ili promjene nekog preduvjeta za provedbu (npr. nedostatak financijskih sredstava ili nemogućnost ostvarenja potrebnog konsenzusa svih relevantnih dionika) dugo čekati pa čak i trajno ispasti iz baze projekata u svom izvornom obliku.

4.2.5. Ažuriranje podataka

Nakon unosa odabranih projekata u Bazu podataka strateških projekata Grada Opatije, nastaviti će se, po svim navedenim kategorijama, praćenje daljnjeg tijeka istih na osnovi prijava izmijenjenih podataka u pojedinom projektu dostavljenih od strane podnositelja prijave na javni poziv (investitor, nositelj projekta) i to podatke o:

- provedba projekta, u slučaju projekata spremnih za provedbu,
- izrada studija (pred-izvedivosti, izvedivosti, troškova i koristi, utjecaja na okoliš i sl.),
- dorada projektne dokumentacije u svim drugim slučajevima i drugo.

U vezi s takvim pristupom, za očekivati je da će znatan broj projekata biti formiran u svoj konačni oblik kroz konstruktivni dijalog predlagatelja i "recenzenata" projektnih prijedloga s ciljem da konačni projektni prijedlog bude što kvalitetniji i što privlačniji za financiranje te što učinkovitiji u provedbi. **Iznimno je važno naglasiti da se radi o trajnom procesu te da je posljedično i baza razvojnih projekata promjenjiva.**

**POVEZANOST I
USKLAĐENOST CILJEVA,
PRIORITETA I MJERA
STRATEGIJE RAZVOJA
GRADA OPATIJE, S
CILJEVIMA STRATEGIJE
RAZVOJA PGŽ-a,
NACIONALNIM
RAZVOJNIM CILJEVIMA
I CILJEVIMA EU-a**

5. POVEZANOST I USKLAĐENOST CILJEVA, PRIORITETA I MJERA STRATEGIJE RAZVOJA GRADA OPATIJE S CILJEVIMA STRATEGIJE RAZVOJA PGŽ-a, NACIONALNIM RAZVOJNIM CILJEVIMA I CILJEVIMA EU-a

Grad Opatija je JLS koja pripada administrativnim okvirima PGŽ-a, što znači da vlastite ciljeve razvoja treba usklađivati s ciljevima razvoja PGŽ-a. Na višoj instanci se traži njihova usklađenost s ciljevima i strateškim prioritetima Republike Hrvatske. Ne manje značajno je slijediti smjernice razvoja EU, ali i globalne trendove, pogotovo kada se radi o načelima održivog razvoja.

5.1. Usklađenost ciljeva Strategije razvoja Grada Opatije s razvojnim ciljevima Razvojne strategije Primorsko-goranske županije 2014.-2020.

Strateški ciljevi razvoja Grada Opatije su povezani i usklađeni sa strateškim ciljevima i prioritetnim ciljevima Strategije razvoja Primorsko-goranske županije 2014.– 2020. Usporedbom tri strateška cilja koja su definirana za Grad Opatiju, pokazuju visoki stupanj usklađenosti odnosno jaku korelacijsku vezu sa postavljenim strateškim i prioritetnim razvojnim ciljevima PGŽ-a.

- I. ODRŽIVI RAZVOJ, OPTIMALNA ALOKACIJA RESURSA I BRIGA ZA NJIHOVO OČUVANJE***
- II. USPJEŠNO GOSPODARSTVO S NAGLASKOM NA CJELOGODIŠNJI TURIZAM NAJVIŠE KATEGORIJE***
- III. VISOKA KVALITETA ŽIVOTA I DOBRI UVJETI RADA STANOVNIŠTVA***

Prvi razvojni cilj Grada Opatije (*Održivi razvoj, optimalna alokacija resursa i briga za njegovo očuvanje*), kao i strateški prioriteti koji se na njega naslanjaju, odgovaraju drugom strateškom cilju iz Strategije razvoja PGŽ-a **Jačanje regionalnih kapaciteta i ravnomjeran razvoj** i strateškim prioritetima 2.1. do 2.3. koji ga prate.

Isto vrijedi i za drugi razvojni cilj Grada Opatije (*Uspješno gospodarstvo s naglaskom na cjelogodišnji turizam najviše kategorije*) i njegovi prioritetni ciljevi koji odgovaraju prvom strateškom cilju iz Strategije PGŽ-a **Razvoj konkurentnog i održivog gospodarstva** te strateškim prioritetima od 1.1 do 1.5. koji ga slijede.

Treći razvojni cilj Grada Opatije (*Visoka kvaliteta života stanovništva i dobri uvjeti rada zaposlenika*) odgovara trećem strateškom cilju iz Strategije razvoja PGŽ-a **Razvoj ljudskih potencijala i povećanje kvalitete života**, sa svim pratećim strateškim prioritetima navedenim od red. br. 3.1. do 3.5³⁷⁸ (vidjeti RS PGŽ-a 2014-2020.).

Nakon ovako visoko usuglašenih ciljeva Strategije razvoja Grada Opatije i Strategije razvoja PGŽ-a, jasno je da i niža razina ciljeva koja je usklađena na obje razine, svaki u svojem obimu i kvaliteti sadržaja i specifičnosti, imaju itekako dodirne točke.

Tablica 56: *Usklađenost ciljeva iz Strategije razvoja Grada Opatije s ciljevima PGŽ-a*

STRATEŠKI PRIORITETI PGŽ	CILJEVI I PRIORITETI STRATEGIJE RAZVOJA GRADA OPATIJE
1.1. Razvoj poticajnog poduzetničkog okruženja	<p>Strateški cilj II.: Uspješno gospodarstvo s naglaskom na cjelogodišnji turizam najviše kategorije</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prioritet 5.: Sustavno povećavati konkurentnost, atraktivnost i kvalitetu ponude (mjere A – M); ▪ prioritet 6.: Razvoj zaleđa temeljiti na poduzetništvu, ruralnom turizmu, ekopoljoprivredi i uzgoju autohtonih (tradicijskih) sorti, (mjere A–I).
1.2. Rast investicija i izvoza	<p>Strateški cilj II.: Uspješno gospodarstvo s naglaskom na cjelogodišnji turizam najviše kategorije</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prioritet 5.: Sustavno povećavati konkurentnost, atraktivnost i kvalitetu ponude (mjere A – M); ▪ prioritet 6.: Razvoj zaleđa temeljiti na poduzetništvu, ruralnom turizmu, ekopoljoprivredi i uzgoju autohtonih (tradicijskih) sorti, (mjere A – I).

³⁷⁸ Vidjeti RS PGŽ-a 2014-2020

STRATEŠKI PRIORITETI PGŽ	CILJEVI I PRIORITETI STRATEGIJE RAZVOJA GRADA OPATIJE
	<p>Strateški cilj III.: Visoka kvaliteta života stanovništva i dobri uvjeti rada za zaposlenike</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prioritet 7.: Poticati realizaciju kapitalnih infrastrukturnih projekata (mjere A – K). <p>Strateški cilj I.: Održivi razvoj, optimalna alokacija resursa i briga za njihovo očuvanje</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prioritet 3.: Obrazovanje i razvoj ljudskih resursa usklađivati s potrebama gospodarstva (mjere A – H).
<p>1.3. Razvoj gospodarstva temeljen na znanju i inovacijama</p>	<p>Strateški cilj II.: Uspješno gospodarstvo s naglaskom na cjelogodišnji turizam najviše kategorije</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prioritet 5.: Sustavno povećavati konkurentnost, atraktivnost i kvalitetu ponude (mjere A – M). <p>Strateški cilj III.: Visoka kvaliteta života stanovništva i dobri uvjeti rada zaposlenika</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prioritet 7.: Poticati realizaciju kapitalnih infrastrukturnih projekata (mjere F, G, H). <p>Strateški cilj I.: Održivi razvoj, optimalna alokacija resursa i briga za njihovo očuvanje</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prioritet 3.: Obrazovanje i razvoj ljudskih resursa usklađivati s potrebama gospodarstva (mjera G)
<p>1.4. Razvoj zelenog gospodarstva</p>	<p>Strateški cilj I.: Održivi razvoj, optimalna alokacija resursa i briga za njihovo očuvanje</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prioritet 1.: Razvoj temeljiti na načelima održivosti (mjere A – E); ▪ prioritet 2.: Zadržati visoku razinu čistoće mora, voda, zraka i tla (mjere A – C). <p>Strateški cilj II.: Uspješno gospodarstvo s naglaskom na cjelogodišnji turizam najviše kategorije</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prioritet 6.: Razvoj zaleđa temeljiti na poduzetništvu, ruralnom turizmu, eko-poljoprivredi i uzgoju autohtonih (tradicijskih) sorti, (mjere A – C).

STRATEŠKI PRIORITETI PGŽ	CILJEVI I PRIORITETI STRATEGIJE RAZVOJA GRADA OPATIJE
15. Razvoj ključnih gospodarskih djelatnosti	<p>Strateški cilj II.: Uspješno gospodarstvo s naglaskom na cjelogodišnji turizam najviše kategorije</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prioritet 5.: Sustavno povećavati konkurentnost, atraktivnost i kvalitetu ponude (mjere A – M); ▪ prioritet 6.: Razvoj zaleđa temeljiti na poduzetništvu, ruralnom turizmu, ekopoljoprivredi i uzgoju autohtonih (tradicijskih) sorti, (mjere A – I). <p>Strateški cilj I.: Održivi razvoj, optimalna alokacija resursa i briga za njihovo očuvanje</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prioritet 3.: Obrazovanje i razvoj ljudskih resursa usklađivati s potrebama gospodarstva (mjere A – H).
2.1. Ravnomjeran razvoj mikroregija i povećanje teritorijalne kohezije	<p>Strateški cilj II.: Uspješno gospodarstvo s naglaskom na cjelogodišnji turizam najviše kategorije</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prioritet 6.: Razvoj zaleđa temeljiti na poduzetništvu, ruralnom turizmu, ekopoljoprivredi i uzgoju autohtonih (tradicijskih) sorti (mjere A – H). <p>Strateški cilj III.: Visoka kvaliteta života stanovništva i dobri uvjeti rada za zaposlenike</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prioritet 7.: Poticati realizaciju kapitalnih infrastrukturnih projekata (mjera A).
2.2. Održivo upravljanje okolišem, prostorom te prirodnom i kulturno- povijesnom baštinom	<p>Strateški cilj I.: Održivi razvoj, optimalna alokacija resursa i briga za njihovo očuvanje</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prioritet 1.: Razvoj temeljiti na načelima održivosti (mjere A – E); ▪ prioritet 2.: Zadržati visoku razinu čistoće mora, voda, zraka i tla (mjere A – C). <p>Strateški cilj II.: Uspješno gospodarstvo s naglaskom na cjelogodišnji turizam najviše kategorije</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prioritet 6.: Razvoj zaleđa temeljiti na poduzetništvu, ruralnom turizmu, ekopoljoprivredi i uzgoju autohtonih (tradicijskih) sorti, (mjere A – I).

STRATEŠKI PRIORITETI PGŽ	CILJEVI I PRIORITETI STRATEGIJE RAZVOJA GRADA OPATIJE
	<p>Strateški cilj III.: Visoka kvaliteta života i dobri uvjeti rada za stanovništvo</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prioritet 7.: Poticati realizaciju kapitalnih infrastrukturnih projekata (mjera E, G).
<p>2.3. Jačanje kapaciteta te učinkovite suradnje s civilnim društvom</p>	<p>Strateški cilj III.: Visoka kvaliteta života stanovništva* i dobri uvjeti rada zaposlenika</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prioritet 7.: Poticati realizaciju kapitalnih infrastrukturnih projekata (mjera A, B); ▪ prioritet 8.: Izgraditi grad visoke društvene odgovornosti i socijalne osjetljivosti (F, G).
<p>3.1. Stvaranje uvjeta za razvoj tržišta rada i mobilnost radne snage</p>	<p>Strateški cilj I.: Održivi razvoj, optimalna alokacija resursa i briga za njihovo očuvanje</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prioritet 3.: Obrazovanje i razvoj ljudskih resursa usklađivati s potrebama gospodarstva (mjere A – H); ▪ prioritet 4.: Zaustaviti pad broja stanovnika (mjere A – C).
<p>3.2. Unapređenje obrazovnog sustava te njegova usklađenost sa potrebama u gospodarstvu</p>	<p>Strateški cilj I.: Održivi razvoj, optimalna alokacija resursa i briga za njihovo očuvanje</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prioritet 3.: Obrazovanje i razvoj ljudskih resursa usklađivati s potrebama gospodarstva (mjere A – H).
<p>3.3. Unapređenje zdravlja i socijalnog blagostanja</p>	<p>Strateški cilj III.: Visoka kvaliteta života stanovništva i dobri uvjeti rada zaposlenika</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prioritet 8.: Izgraditi grad visoke društvene odgovornosti i socijalne osjetljivosti (mjere A, B, C, D, G).
<p>3.4. Unapređenje socijalne sigurnosti i jačanje socijalne uključenosti</p>	<p>Strateški cilj III.: Visoka kvaliteta života stanovništva i dobri uvjeti rada zaposlenika</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prioritet 8.: Izgraditi grad visoke društvene odgovornosti i socijalne osjetljivosti (mjere A, B, C, E, G); ▪ prioritet 7.: Poticati realizaciju kapitalnih infrastrukturnih projekata (mjera B).

STRATEŠKI PRIORITETI PGŽ	CILJEVI I PRIORITETI STRATEGIJE RAZVOJA GRADA OPATIJE
3.5. Unapređenje kvalitete i dostupnosti kulturnih i sportskih sadržaja	<p>Strateški cilj I.: Održivi razvoj, optimalna alokacija resursa i briga za njihovo očuvanje</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prioritet 3.: Obrazovanje i razvoj ljudskih resursa usklađivati s potrebama gospodarstva (mjere A, G). <p>Strateški cilj III.: Visoka kvaliteta života stanovništva i dobri uvjeti rada zaposlenika</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prioritet 7.: Poticati realizaciju kapitalnih infrastrukturnih projekata (mjera B); ▪ prioritet 8.: Izgraditi grad visoke društvene odgovornosti i socijalne osjetljivosti (mjere A, G).

Izvor: Strategija razvoja Primorsko goranske županije 2014-2020., (prijedlog 2014.) i rezultati istraživanja autora na Strategiji razvoja Opatije 2014-2020.

5.2. Usklađenost ciljeva Strategije razvoja Grada Opatije s nacionalnim razvojnim ciljevima

Premda u RH ne postoji integralna razvojna strategije, kao ni operativni programi za razvoj pojedinih područja, ciljevi, prioriteti i mjere Strategije razvoja Grada Opatije uspoređeni su s nekoliko postojećih nacionalnih strateških dokumenata:

- Nacrt Nacionalne razvojne strategije za razdoblje 2006.–2013.
- Nacrt Nacionalne strategije regionalnog razvoja Hrvatske
- Strategija prostornog uređenja RH
- Strategija zaštite okoliša.

Tablica 57: *Usklađenost ciljeva Strategije razvoja Grada Opatije s ciljevima nacionalne razvojne strategije*

<i>Prioritetna područja Nacionalne razvojne strategije</i>	CILJEVI I PRIORITETI STRATEGIJE RAZVOJA GRADA OPATIJE
1. Ljudi i znanje	<p>Strateški cilj I.: Održivi razvoj, optimalna alokacija resursa i briga za njihovo očuvanje</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prioritet 4.: Zaustaviti pad broja stanovnika (mjere A – C) ▪ prioritet 3.: Obrazovanje i razvoj ljudskih resursa usklađivati s potrebama gospodarstva (mjere A – H) <p>Strateški cilj II.: Uspješno gospodarstvo s naglaskom na cjelogodišnji turizam najviše kategorije</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prioritet 5.: Sustavno povećavati konkurentnost, atraktivnost i kvalitetu ponude (mjera L) ▪ prioritet 6.: Razvoj zaleđa temeljiti na poduzetništvu, ruralnom turizmu, eko-poljoprivredi i uzgoju autohtonih (tradicijskih) sorti (mjere B, D, F – I)
2. Socijalna kohezija i socijalna pravda	<p>Strateški cilj III.: Visoka kvaliteta života stanovništva i dobri uvjeti rada zaposlenika</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prioritet 8.: Izgraditi grad visoke društvene odgovornosti i socijalne osjetljivosti (mjere A – G)
3. Promet i energija	<p>Strateški cilj 3: Visoka kvaliteta života stanovništva i dobri uvjeti rada zaposlenika</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prioritet 7.: Poticati realizaciju kapitalnih infrastrukturnih projekata (mjere C, F, G, H, I)
4. Priroda, prostor i regionalni razvitak	<p>Strateški cilj I.: Održivi razvoj, optimalna alokacija resursa i briga za njihovo očuvanje</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prioritet 1.: Razvoj temeljiti na načelima održivosti (mjere A – E); ▪ prioritet 2.: Zadržati visoku razinu čistoće mora, voda, zraka i tla (mjere A – C); ▪ prioritet 6.: Razvoj zaleđa temeljiti na poduzetništvu, ruralnom turizmu, eko-poljoprivredi i uzgoju autohtonih (tradicijskih) sorti, (mjere A – I).

<p><i>Prioritetna područja Nacionalne razvojne strategije</i></p>	<p>CILJEVI I PRIORITETI STRATEGIJE RAZVOJA GRADA OPATIJE</p>
	<p>Strateški cilj III.: Visoka kvaliteta života stanovništva i dobri uvjeti rada zaposlenika</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prioritet 7.: Poticati realizaciju kapitalnih infrastrukturnih projekata (mjere A – J); ▪ prioritet 8.: Izgraditi grad visoke društvene odgovornosti i socijalne osjetljivosti (mjera G); ▪ prioritet 6.: Razvoj zaleđa temeljiti na poduzetništvu, ruralnom turizmu, eko-poljoprivredi i uzgoju autohtonih (tradicijskih) sorti,(mjere D, F i I).
<p>5. Makroekonomska stabilnost i gospodarska otvorenost</p>	<p>Strateški cilj II.: Uspješno gospodarstvo s naglaskom na cjelogodišnji turizam najviše kategorije</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prioritet 5.: Sustavno povećavati kvalitetu, atraktivnost i konkurentnost ponude (mjere A – M); ▪ prioritet 6.: Razvoj zaleđa temeljiti na poduzetništvu, ruralnom turizmu, eko-poljoprivredi i uzgoju autohtonih (tradicijskih) sorti,(mjere A – I). <p>Strateški cilj I.: Održivi razvoj, optimalna alokacija resursa i briga za njihovo očuvanje</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prioritet 3.: Obrazovanje i razvoj ljudskih resursa usklađivati s potrebama gospodarstva (mjere A – H).
<p>6. Financije i kapital</p>	<p>Strateški cilj II.: Uspješno gospodarstvo s naglaskom na cjelogodišnji turizam najviše kategorije</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prioritet 5.: Sustavno povećavati kvalitetu, atraktivnost i konkurentnost ponude (mjera E) ▪ prioritet 6.: (mjere B, C); ▪ prioritet 6.: Razvoj zaleđa temeljiti na poduzetništvu, ruralnom turizmu, eko-poljoprivredi i uzgoju autohtonih (tradicijskih) sorti,(mjere A – I). <p>Strateški cilj III.: Visoka kvaliteta života stanovništva i dobri uvjeti rada zaposlenika</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prioritet 7.: poticati realizaciju kapitalnih infrastrukturnih projekata (mjera C).

<p><i>Prioritetna područja Nacionalne razvojne strategije</i></p>	<p>CILJEVI I PRIORITETI STRATEGIJE RAZVOJA GRADA OPATIJE</p>
<p>7. Poduzetnička klima</p>	<p>Strateški cilj II. : Uspješno gospodarstvo s naglaskom na cjelogodišnji turizam najviše kategorije</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prioritet 5.: Sustavno povećavati konkurentnost, atraktivnost i kvalitetu ponude (mjere A – M); ▪ prioritet 6.: Razvoj zaleđa temeljiti na poduzetništvu, ruralnom turizmu, eko-poljoprivredi i uzgoju autohtonih (tradicijskih) sorti,(mjere A-I).
<p>8. Znanost, tehnologija i informacijsko-komunikacijska tehnologija</p>	<p>Strateški cilj I.: Održivi razvoj, optimalna alokacija resursa i briga za njihovo očuvanje</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prioritet 3: Obrazovanje i razvoj ljudskih resursa usklađivati s potrebama gospodarstva (mjere A – I); ▪ prioritet 6.: Razvoj zaleđa temeljiti na poduzetništvu, ruralnom turizmu, eko-poljoprivredi i uzgoju autohtonih (tradicijskih) sorti,(mjere D, F, G – I). <p>Strateški cilj II.: Uspješno gospodarstvo s naglaskom na cjelogodišnji turizam najviše kategorije</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prioritet 5: Sustavno povećavati konkurentnost, atraktivnost i kvalitetu ponude (mjere A, M). <p>Strateški cilj III.: Visoka kvaliteta života stanovništva i dobri uvjeti rada zaposlenika</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prioritet 7.: Poticati realizaciju kapitalnih infrastrukturnih projekata (mjere D, E).
<p>9. Privatizacija i restrukturiranje</p>	<p>Strateški cilj I.: Održivi razvoj, optimalna alokacija resursa i briga za njihovo očuvanje</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prioritet 3.: Obrazovanje i razvoj ljudskih resursa usklađivati s potrebama gospodarstva (mjere A – H). <p>Strateški cilj II.: Uspješno gospodarstvo s naglaskom na cjelogodišnji turizam najviše kategorije</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prioritet 5.: Razvijeno gospodarstvo temeljeno na znanju i novim tehnologijama (mjere A – M).

<p><i>Prioritetna područja Nacionalne razvojne strategije</i></p>	<p>CILJEVI I PRIORITETI STRATEGIJE RAZVOJA GRADA OPATIJE</p>
<p>10. Nova uloga države</p>	<p>Strateški cilj 3.: Visoka kvaliteta života i dobri uvjeti rada stanovništva</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prioritet 7.: Poticati realizaciju kapitalnih infrastrukturnih projekata (mjera A); ▪ prioritet 8.: Izgraditi grad visoke društvene odgovornosti i socijalne osjetljivosti (mjere A – G).

Izvor: Nacrt nacionalne razvojne strategije 2006. - 2013., kao i rezultati istraživanja autora na Strategiji razvoja Grada Opatije.

Navedene nacionalne strategije/planovi u najvećoj se mjeri odnose na strateški cilj I. (Održivi razvoj, optimalna alokacija resursa i briga za njihovo očuvanje) i strateški cilj III. (Visoka kvaliteta života i dobri uvjeti rada stanovništva, odnosno uz njih vezane prioritete i mjere). Usporedba ciljeva i prioriteta određenih u nacionalnim strategijama s prioritetima i mjerama određenim Strategijom razvoja Grada Opatije pokazuje visoku razinu podudarnosti, odnosno usklađenosti.

Nacionalna strategija zaštite okoliša prepoznaje gospodarenje otpadom i zaštitu voda (u prvom redu zaštitu od onečišćenja otpadnim vodama) kao najveće probleme i posljedično najviše prioritete u sektoru zaštite okoliša, što je posve u skladu sa Strategijom razvoja Grada Opatije određenom strateškim ciljem III. (Visoka kvaliteta života stanovništva i dobri uvjeti rada zaposlenika) i strateškim prioritetom 7 (Poticati realizaciju kapitalnih infrastrukturnih projekata) i mjerama pod D (primjenjivati moderne tehnologije u opskrbi pitkom vodom i u rješavanju otpadnih voda) i E (Zbrinjavanje otpada temeljiti na eko-načelima i smjericama EU-a).

Očito je da Grad Opatija poklanja veliku pažnju upravo razvoju komunalne infrastrukture, odnosno uz njega vezanim mjerama izgradnje sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda i uspostavljanja cjelovitog sustava gospodarenja otpadom, a sve u cilju uspostave integriranog sustava gospodarenja okolišem.

5.3. Usklađenost ciljeva Grada Opatije s razvojnim ciljevima EU-a

Usklađenost ciljeva Grada Opatije sa razvojnim ciljevima EU treba promatrati prvenstveno kroz polazišta Strategije „Europa 2020“, ali i kao polazište za korištenje sredstava EU fondova u financiranju pojedinih prioriteta područja razvoja Grada Opatije. To se posebno odnosi na projekte vezane za unapređenje kvalitete života u zajednici.

5.3.1. Usklađenost strateških prioriteta Grada Opatije sa Strategijom Europa 2020

Europska unija je donijela ključni strateški okvir razvoja u dokumentu *Europa 2020*. Kako bi se unaprijedio učinak razvojnih prioriteta Europske unije, Europska Komisija predlaže osnaživanje procesa strateškog planiranja i provedbe, na način da se trebaju slijediti slijedeće strateške odrednice na kojima se temelji razvoj Europe:³⁷⁹

- pametnom razvoju (*razvoj gospodarstva zasnovanog na znanju i inovacijama*)
- održivom razvoju (*poticanje gospodarstva koje je resursno učinkovitije, ekološki osvještenije i konkurentnije*)
- kontinuiranom rastu (*gospodarstvo zasnovano na visokoj zaposlenosti, treba doprinijeti društvenoj i teritorijalnoj koheziji*).

Strategija Europa 2020. donosi viziju europske socijalne tržišne ekonomije za 21. stoljeće, koja se temelji na sljedećim temeljnim ciljevima:³⁸⁰

- 75 % populacije u dobi između 20–64 godina trebalo bi biti zaposleno.
- 3 % BDP-a EU treba investirati u istraživanje i razvoj.
- treba ispuniti klimatsko-energetske ciljeve „20/20/20“ (uz 30 % smanjenja emisija)
- postotak osoba koje rano napuste školovanje trebao bi biti ispod 10 %,
- najmanje 40 % mlađe generacije trebalo bi završiti tercijarni stupanj obrazovanja
- smanjiti opasnost od siromaštva za 20 milijuna ljudi.

Svaka zemlja članica ima pravo i obvezu prilagoditi odrednice strategije Europa 2020. svojoj specifičnoj situaciji, koristeći pri tom EU izvore financiranja, a na način da ciljevi EU-a budu pretvoreni u nacionalne ciljeve i zadatke. Podsustavi koji trebaju doprinijeti ostvarenju temeljnih ciljeva jesu:³⁸¹

1. *Unija inovacija* –kroz dostupnost financijskih sredstava za istraživanje i inovacije kao pretpostavke za stvaranje rasta i otvaranje novih radnih mjesta.
2. *Mladi u pokretu* – radi povećanja učinka obrazovnih sustava i olakšanja ulaska mladih na tržište rada.

³⁷⁹ Više o tome: http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm

³⁸⁰ Više o tome u *EUROPA 2020. - Europska strategija za pametan, održiv i uključiv rast*, Europska komisija, Bruxelles 3.3.2010.COM (2010) 2010., str. 6 (dostupno i na http://www.azoo.hr/images/razno/eu_hr.pdf)

³⁸¹ Više o tome u *EUROPA 2020. - Europska strategija za pametan, održiv i uključiv rast*, Europska komisija, Bruxelles 3.3.2010.COM (2010) 2010., str. 7 (dostupno i na http://www.azoo.hr/images/razno/eu_hr.pdf)

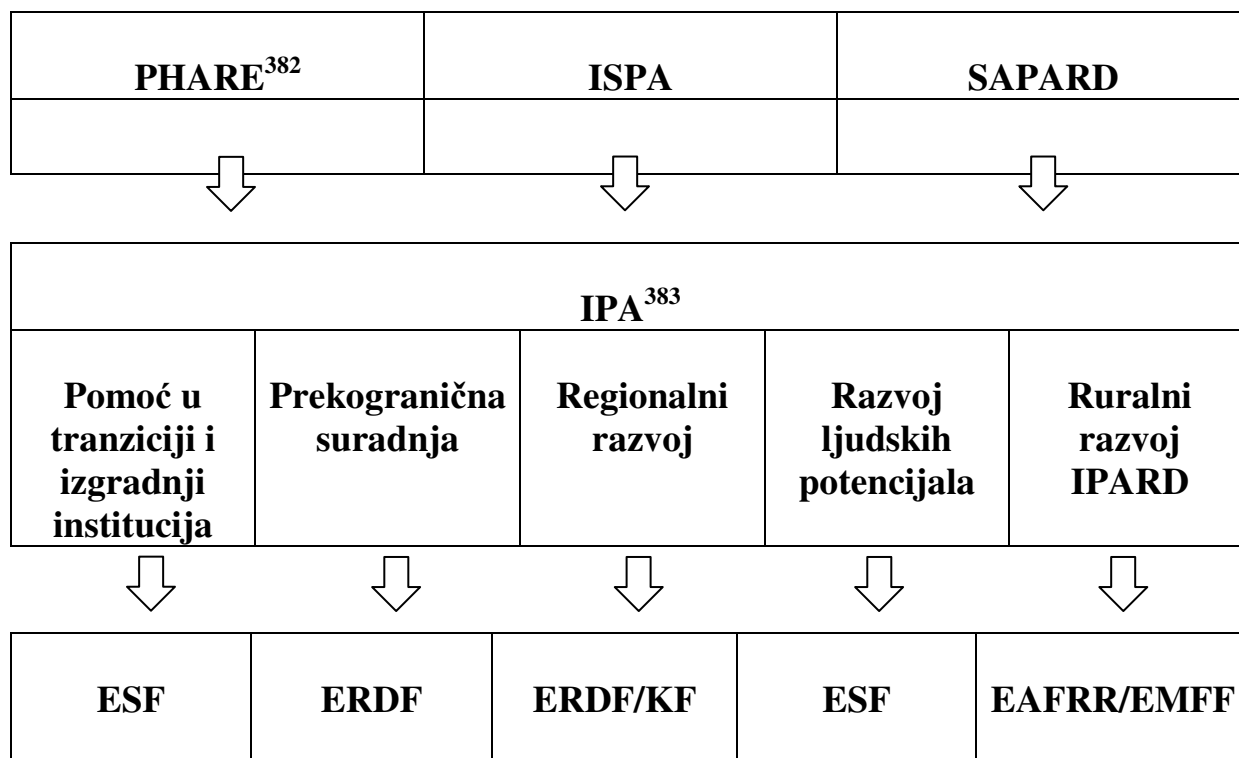
3. *Digitalni program za Europu* – radi širenja brzog interneta te korištenja prednosti jedinstvenog digitalnog tržišta za kućanstva i tvrtke.
4. *Resursno učinkovita Europa* – s naglaskom na povećanje korištenja obnovljivih izvora energije, modernizacije sektora transporta i promicanja energetske učinkovitosti.
5. *Industrijska politika za globalizacijsko doba* – s naglaskom na malo i srednje poduzetništvo s jedne i razvoja snažne i održive globalno konkurentne industrijske osnove s druge strane.
6. *Program za nove vještine i radna mjesta* – usmjeren na modernizaciju tržišta, razvoj cjeloživotnog učenja, te stvaranje uvjeta za mobilnost radne snage.
7. *Europska platforma protiv siromaštva* – s naglaskom na podizanje društvene i teritorijalne povezanosti, s naglaskom da se ljudima koji pate od siromaštva i socijalne isključenosti omogući dostojanstven život i aktivno sudjelovanje u društvu.

Strategija Europa 2020. stavlja naglasak na snažnije ekonomsko upravljanje na razini EU-a, ali i koordinirano provođenje temeljnih postulata u svim zemljama članicama. Pomoć treba pružiti svim zemljama članicama da razviju svoje strategije po uzoru na ovu. U tom kontekstu se pruža pomoć i potpora svim državama članicama da ova polazišta primijene za specifične uvjete u kojima djeluje pojedina zemlja. Izvještavanje o načinu kako se strategija Europa 2020. provodi u pojedinim zemljama, dio je ukupnog nadzora koju provodi Europsko vijeće i Europska komisija, slijedom ciljeva, politika, prijedloga i inicijativa EU-a. Europski parlament postaje pokretačka snaga koja ima zadatak mobilizirati građane i djelovati u pravcu operacionalizacije navedenih inicijativa, kroz odbore EU-a, nacionalne parlamente, nacionalne, lokalne i regionalne vlasti, socijalne partnere, dionike i civilno društvo, na putu ostvarivanja postavljene vizije, ciljeva i strateških prioriteta.

5.3.2. Mogućnosti financiranja iz programa i fondova EU-a

Strategije na regionalnoj i lokalnoj razini utvrđuju uz ciljeve koji proizlaze iz strategije Europa 2020. i vlastite posebne ciljeve, te mjere i akcije koje je potrebno poduzeti za njihovo neposredno ostvarenje. Sredstva iz EU fondova koja se u tu svrhu koriste vezuju se uz različite vrste programa, a njima upravljaju različita tijela. Preko 76% proračuna EU-a upravljano je od strane zemalja članica, što uključuje strukturne fondove (za financiranje regionalne politike, socijalnih programa, edukaciju, poljoprivredu i sl.). Za uspješnost prijave na aktualne natječaje, dragocjena su iskustva iz prethodnih natječaja, uz naglasak da su prethodno razdoblje karakterizirale sljedeće mogućnosti.

Slika 21: *Prikaz odnosa između pretpristupnih fondova i instrumenata kohezijske politike od proračunske godine 2005. nadalje*

Izvor: Pripremljeno prema: <http://www.safu.hr/hr/o-programima-eu/prva-generacija-eu-fondova> i <http://www.safu.hr/hr/o-programima-eu/ipa>

316

Osnova za korištenje fondova EU-a su temeljni programski dokumenti (Partnerski sporazum i Operativni programi³⁸⁴. U periodu 2007. – 2013. i za prestupnu godinu 2014. aktualni su Operativni programi Promet, Okoliš, Regionalna konkurentnost, Razvoj ljudskih potencijala te prekogranična suradnja³⁸⁵ Prema odluci Vlade Republike Hrvatske od 29. kolovoza 2013. o Operativnim programima za financijsko razdoblje Europske unije 2014. – 2020., utvrđena su tri Operativna programa: iz područja konkurentnosti i kohezije, iz područja učinkovitih ljudskih resursa, te iz područja tehničke pomoći.³⁸⁶ Republika Hrvatska je također razvila programske dokumente (Nacionalni strateški referentni okvir i Operativni programi).

³⁸² Za Republiku Hrvatsku, programi PHARE, ISPA, SAPARD bili su dostupni od proračunske godine 2005. <http://www.safu.hr/hr/o-programima-eu/prva-generacija-eu-fondova>

³⁸³ Program IPA je integrirani pretpristupni fond Europske unije za Hrvatsku za razdoblje 2007-2013. godine <http://www.safu.hr/hr/o-programima-eu/ipa>

³⁸⁴ Više o tome: <https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/Sjednice/Arhiva/111.%20-%20202.pdf>

³⁸⁵ Prema Zakonu o uspostavi institucionalnog okvira za korištenje strukturnih instrumenata Europske Unije u Republici Hrvatskoj

³⁸⁶ Više o tome: <http://www.mrrfeu.hr/default.aspx?id=1764>

Tablica 58: *Usporedni pregled Programa EU-a 2007.–2013. i 2014.–2020.*

PROGRAMI EU-a 2007. – 2013.	PROGRAMI EU-a 2014. – 2020.
<i>Sedmi okvirni program FP7</i>	<i>HORIZON 2020(OBRZOR 2020)</i>
<i>CIP</i>	<i>COSME – program za konkurentnost malih i srednjih poduzeća</i>
<i>LIFE +</i>	<i>LIFE</i>
<i>Dijelovi programa Progress, EURES programa i Europski instrument za mikrofinanciranje</i>	<i>Zapošljavanje i socijalne inovacije (Employment and Social Innovation – EaSI)</i>
<i>Paket mjera za zapošljavanje mladih (Youth Employment Package)</i>	<i>Inicijativa za zapošljavanje mladih (Youth Employment Initiative)</i>
<i>Health and Consumer Programmes</i>	<i>Zdravlje za Rast (Health for Growth)</i>
<i>Europa za građane 2007. – 2013.</i>	<i>Europa za građane 2014. – 2020.</i>
<i>Kultura, Media, Media Mundus</i>	<i>Kreativna Europa (Creative Europe)</i>
<i>Erasmus, Leonardo da Vinci, Comenius i Grundtvig, Erasmus Mundus, Tempus, Alfa, Edulink, Mladi na djelu</i>	<i>ERASMUS + (PLUS)</i>

Izvori: Pripremljeno prema: <http://www.obzor2020.hr/>; http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/index_hr.htm; http://ec.europa.eu/enterprise/initiatives/cosme/index_en.htm; <http://ec.europa.eu/environment/life/funding/life2014/>; <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1081>; <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1036>; http://ec.europa.eu/health/programme/policy/proposal2014_en.htm; https://eacea.ec.europa.eu/europe-for-citizens/news/europe-for-citizens-funding-programme-for-period-2014-2020-officially_en

ESI– Europski strukturni i investicijski fondovi ³⁸⁷ (*European Structural and Investment Funds*), koje Hrvatska ima na raspolaganju od siječnja 2014. godine, imaju za cilj doprinijeti održivom rastu, povećati zaposlenost, povećati konkurentnost te općenito, omogućiti konvergenciju manje razvijenih članica razvijenijim članicama i regijama Europske unije. ESI fondovi su fondovi koji ulaze u CSF³⁸⁸ – Zajednički strateški okvir (*Common Strategic Framework*).

Okvir predstavlja vodič za programiranje svih EU fondova unapređenjem usklađenosti između pojedinačnih fondova, a time i bržeg dostizanja definiranih EU ciljeva. Zajednički strateški okvir služi i kao podloga za pripremu *Partnerskih ugovora* za razdoblje 2014. – 2020. između zemalja članica i Europske unije, u kojima se izlažu nacionalne razvojne potrebe i prioritete financiranja iz EU fondova. Projektni prijedlog za bespovratna sredstva treba prvenstveno slijediti strateške odrednice iz konkretnog područja u kojem se projekt treba razvijati, što znači da se mogu koristiti različiti EU fondovi i programi³⁸⁹:

³⁸⁷ Više o tome: http://ec.europa.eu/regional_policy/information/legislation/index_en.cfm

³⁸⁸ Više o tome: http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/index_en.cfm

³⁸⁹ Prilagođeno prema: Regional Policy – INFOREGIO (www.ec.europa.eu)

- **OBZOR 2020 (HORIZON 2020)–Akcijski plan podizanja apsorpcijskog kapaciteta Republike Hrvatske** za sudjelovanje u Okvirnim programima za istraživanje Europske unije 2013. – 2015.³⁹⁰ (gdje pripada: WP 2014.– 2015. – društveni izazovi: hrana, poljoprivreda, šumarstvo, WP2014 – 2015 – društveni izazovi: klimatska aktivnost, okoliš, učinkovitost resursa i sirovine, WP 2014. – 2015. – društveni izazovi: Europa u promjenjivom svijetu – uključivo, inovativna i promišljena društva).
- **COSME³⁹¹program namijenjen malim i srednjim poduzetnicima** za programsko razdoblje 2014. – 2020. u cilju povećanja konkurentnost europskih tvrtki, smanjenja nezaposlenosti i stvaranja poticajne poduzetničke okoline za razvoj poduzetništva (gdje pripada: Prijedlog WP 2014. – 2015).
- **CF³⁹²– Kohezijski fond // Cohesion Fund – Kohezijska politika EU-a** za razdoblje od 2014. do 2020. (gdje pripada: prioritet – jačanje istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacija; prioritet– poboljšani pristup informacijskim i komunikacijskim tehnologijama (IKT-u), bolja iskorištenost i veća kvaliteta tih tehnologija; prioritet – jačanje konkurentnosti malih i srednjih tvrtki; prioritet– podrška za prijelaz na gospodarstvo s malim udjelom ugljika u svim sektorima). Prilikom prijave projekata u okviru Europskog fonda za regionalni razvoj, kao jednog od strukturnih fondova, uz natječajnu se dokumentaciju prilaže analiza troškova i koristi, kao i studija izvodljivosti.
- **ESF³⁹³ -Europski socijalni fond / European Social Fund** (gdje pripada: regulativa– Mogućnosti korištenja sredstava europskog socijalnog fonda u sektoru turizma; Europski socijalni fond na djelu.)
- **ERDF³⁹⁴ - Europski fond za regionalni razvoj / European Regional Development Fund** (gdje pripada: regulativa, Unapređivanje kvalitete u visokom obrazovanju uz primjenu Hrvatskog kvalifikacijskog okvira).
- **EAFRD³⁹⁵ - Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj /European Agricultural Fund for Rural Development**
- **EAGF³⁹⁶ - Europski fond za garancije u poljoprivredi /European Agricultural Guarantee Fund**
- **EMFF³⁹⁷ - Europski fond za pomorstvo i ribarstvo / European Maritime and Fisheries Fund**

³⁹⁰ Više o tome: <http://www.obzor2020.hr/userfiles/pdfs/Akcijnski-Plan-Okvirni-program.pdf>, http://ec.europa.eu/research/participants/portal/doc/call/h2020/common/1587800-09_food_sc2_wp_2014-2015_en.pdf, http://ec.europa.eu/research/participants/portal/doc/call/h2020/common/1587803-12_climate_wp2014-2015_en.pdf, http://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/wp/2014_2015/main/h2020-wp1415-societies_en.pdf

³⁹¹ Više o tome na http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/work_programme_EN.pdf, http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/com_2011_0834_proposition_de_reglement_en.pdf

³⁹² Više o tome: http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/cohesion/index_en.cfm, http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/fiche_innovation_hr.pdf, http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/fiche_ict_hr.pdf, http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/fiche_sme_hr.pdf, http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/fiche_low_carbon_hr.pdf

³⁹³ Više o tome: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=325>, http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/130918-sf_en.pdf, http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/LexUriServ_5.pdf, i http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/KE0113575HRN_002.pdf

³⁹⁴ Više o tome: http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/regional/index_en.cfm, http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/LexUriServ_4.pdf, i http://www.strukturnifondovi.hr/Aplikacija/Repositoryj/Dokumenti/46/Kratki_sazetak_poziva.pdf

³⁹⁵ Više o tome: <http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/news/eu-regulation-rural-development-eafrd>

³⁹⁶ <http://www.europski-fondovi.eu/eagf>

- **EUROPA ZA GRAĐANE**³⁹⁸ (programski vodič)
- **KREATIVNA EUROPA - Program Kreativna Europa 2014. – 2020.**³⁹⁹ (gdje pripada: *Pristup za kulturnu komunikaciju kreativne Europe – opća prezentacija, Godišnji program rada za provedbu Programa „Kreativna Europa“ za 2014. godinu.*)
- **LIFE**⁴⁰⁰ je financijski instrument EU za okoliš (gdje pripada: *LIFE multinacionalni radni program za 2014.– 2017., Prezentiranje novih LIFE odredbi, LIFE orijentacijski dokumenti.*)
- **CONSUMER**⁴⁰¹ (gdje pripada: *Prezentacija programa za korisnike, Prijedlog Europske komisije.*)
- **ZDRAVLJE ZA RAST**⁴⁰²- Uredba EO i Vijeća o uspostavi trećeg Programa djelovanja Unije u području zdravlja 2014. – 2020. (gdje pripada: *Treći EU program za zdravlje 2014. – 2020., Inicijativa za zdravstvene fondove, EC prijedlog, Poziv za prijavu 2014., Bilteni, Sažetak WP 2014.*)
- **ERASMUS PLUS**⁴⁰³ (gdje pripada: *Priopćenje Komisije – Erasmus za sve, Prijedlog za osnivanje Erasmus za sve, WP 2014, Erasmus vodič.*)

Navedeni programi i fondovi su potpora članicama Europske unije, ako se želi preuzeti kontrolu nad budućim razvojem, koji može uspjeti samo ako Europa djeluje timski, slijedom strateških odrednica razvoja u cilju ostvarivanja visokih stopa zaposlenosti, rasta produktivnosti i u cilju ostvarivanja društvene kohezije. Ovisno o specifičnim situacijama pojedine članice te u dogovoru s nacionalnim vladama, fokus financiranja se za svaku članicu usmjerava pojedinačno, a ovisno o specifičnim zahtjevima koji se trebaju zadovoljiti u okvirima strateških prioriteta razvoja zemalja članica EU-a, s time da se za svaku zemlju definiraju ključna područja intervencija.

³⁹⁷ Više o tome: http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/emff/index_en.htm

³⁹⁸ Više o tome: <https://eacea.ec.europa.eu/sites/eacea-site/files/COMM-2013-00367-00-00-HR-TRA-00.pdf>

³⁹⁹ Više o tome: <http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/Kreativna-Europa.pdf>, http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/communication_en.pdf, http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/Creative%20Europe%20-%20general%20presentation_en.pdf, <http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/Audiences%20for%20culture.pdf>, http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/c_2013_8314.pdf

⁴⁰⁰ Više o tome na http://ec.europa.eu/environment/life/about/documents/mawp_annex.pdf, <http://ec.europa.eu/environment/life/about/documents/life2014-2020.pdf>, http://ec.europa.eu/environment/life/funding/life2014/call/documents/2014_orientation_doc.pdf

⁴⁰¹ Više o tome na http://ec.europa.eu/consumers/eu_consumer_policy/financial-programme/docs/2014-03-27_consumers_programme_en.pdf, http://ec.europa.eu/consumers/archive/strategy/docs/proposal_consumer_programme_2014-2020_en.pdf

⁴⁰² Više o tome na <http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/CELEX-32014R0282-HR-TXT.pdf>, http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/ev_201411_04_cc01_en.pdf, http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/factsheet_healthprogramme2014_2020_en.pdf, http://ec.europa.eu/health/programme/docs/prop_prog2014_en.pdf, http://ec.europa.eu/chafea/documents/health/calls-for-proposals-2014c17103_en.pdf, http://ec.europa.eu/chafea/documents/health/hp-factsheets/project-grants/factsheets-hp_pg_en.pdf, http://ec.europa.eu/health/programme/docs/wp2014_annex_summary_en.pdf

⁴⁰³ Više o tome na http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/com_en.pdf; http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/legal_en.pdf; http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/c2013_8193.pdf, http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/documents/erasmus-plus-programme-guide_en.pdf

Tablica 59: *Upravljačka struktura pojedinih operativnih programa u periodu 2007. –2013.*

OPERATIVNI PROGRAM	UPRAVLJAČKA STRUKTURA		
	Upravljačko Tijelo	Posredničko Tijelo 1	Posredničko Tijelo 2
PROMET	<i>Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture</i>	<i>Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture</i>	<i>Središnja agencija za financiranje i ugovaranje programa i projekata EU-a</i>
OKOLIŠ	<i>Ministarstvo zaštite okoliša i prirode</i>	<i>Ministarstvo zaštite okoliša i prirode</i> <i>Ministarstvo poljoprivrede</i>	<i>Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost Hrvatske vode</i> <i>Središnja agencija za financiranje i ugovaranje programa i projekata EU-a</i>
REGIONALNA KONKURENTNOST	<i>Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU-a</i>	<i>Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU-a</i> <i>Ministarstvo poduzetništva i obrta</i> <i>Ministarstvo znanosti obrazovanja i sporta</i> <i>Ministarstvo gospodarstva</i>	<i>Središnja agencija za financiranje i ugovaranje programa i projekata EU-a</i>
RAZVOJ LJUDSKIH POTENCIJALA	<i>Ministarstvo rada i mirovinskog sustava</i>	<i>Ministarstvo rada i mirovinskog sustava</i> <i>Ministarstvo socijalne politike i mladih</i> <i>Ministarstvo znanosti obrazovanja i sporta</i> <i>Ured za udruge</i>	<i>Hrvatski zavod za zapošljavanje</i> <i>Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih</i> <i>Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva</i>

320

Izvor: Pripremljeno temeljem Uredbe u sustavu upravljanja i kontrole korištenja strukturnih instrumenata Europske unije u Republici Hrvatskoj, N.N. br. 97/12.

Europska komisija predlaže **4 prioriteta područja financiranja za Hrvatsku iz ESI fondova**⁴⁰⁴ u razdoblju 2014. – 2020. godine:⁴⁰⁵

- **O snažiti konkurentnost gospodarstva** (jačanje istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacija; poboljšani pristup, korištenje te kvaliteta informacijskih i komunikacijskih tehnologija; jačanje konkurentnosti malih i srednjih poduzeća, poljoprivrednog sektora te sektora ribarstva; promicanje održivog prometa i uklanjanje uskih grla na ključnoj prometnoj infrastrukturi).

⁴⁰⁴ Europski strukturni i investicijski fondovi // European Structural and Investment Funds

⁴⁰⁵ Pregled sastavljen prema www.pjr.hr

- **Povećati sudjelovanje na tržištu rada, osigurati bolje obrazovanje i vještine te smanjiti siromaštvo uzimajući u obzir regionalne razlike**(promicanje zapošljavanja i podrška mobilnosti radne snage; promicanje socijalnog uključivanja te borba protiv siromaštva; ulaganje u obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje).
- **Sačuvati i održati čist okoliš i zaštititi prirodne resurse i baštinu te prilagoditi se klimatskim promjenama**(podrška prijelazu na ekonomiju temeljenu na niskoj razini emisije CO2 u svim sektorima; promicanje prilagodbe klimatskim promjenama; prevencija i upravljanje rizicima; zaštita okoliša i promicanje učinkovitosti korištenja resursa).
- **Ojačati administrativne kapacitete, poticati učinkovitu javnu administraciju i povećati uključenost civilnog društva i socijalnih partnera** (jačanje institucionalnih kapaciteta te učinkovita javna uprava).

EU sredstva korisnicima u Republici Hrvatskoj dostupna su kroz bespovratna sredstva (*grant scheme*⁴⁰⁶), javne ugovore (*EU tenders*⁴⁰⁷) te posebne kreditne linije financijskih institucija Europske unije. Dodjela bespovratnih sredstava se temelji na natječaju, a svrha je pružiti potporu neprofitnim i nekomercijalnim projektima koji se provode za dobrobit zajednice u različitim sektorima. Na natječaje bespovratnih sredstava moguće se prijaviti izravno – centralizirano⁴⁰⁸ (tijela Europske komisije) ili neizravno – decentralizirano⁴⁰⁹, najčešće preko odgovarajućih ministarstva u Republici Hrvatskoj.

Postoji i mogućnost provođenja javne nabave za izvođenje usluga, radova i nabavu dobara, što predstavlja svojevrsne komercijalne natječaje⁴¹⁰ koji se provode sa svrhom da se osigura nesmetano poslovanje institucija ili realizacija programa Europske unije. Ugovori se dodjeljuju putem javnih natječaja (javne nabave) i pokrivaju niz područja: studije, tehničku pomoć i obuku, savjetovanje, organizaciju konferencija, kupnju IT opreme, itd.

5.3.3. Prioritetna područja financiranja razvoja Grada Opatije

U nastavku su navedeni potencijalni Europski programi iz kojih je moguće financirati projekte sukladno sa sljedećim strateškim prioritetima Grada Opatije:

Strateški prioriteti Grada Opatije
I.3. + III. 8. + I. 4.
Obrazovanje i razvoj ljudskih resursa usklađivati s gospodarskim razvojem (I.3.); izgraditi grad visoke društvene odgovornosti i socijalne osjetljivosti (III.8.); zaustaviti pad broja stanovnika(I.4.)

⁴⁰⁶ Popis tijela u RH možete pronaći na <http://www.mrrfeu.hr/default.aspx?id=1426>

⁴⁰⁷ Više informacija na <http://ted.europa.eu/TED/main/HomePage.do>

⁴⁰⁸ Više na http://ec.europa.eu/budget/mff/programmes/index_en.cfm

⁴⁰⁹ Više na <http://www.mrrfeu.hr/default.aspx?id=437>

⁴¹⁰ Primjeri Call for tenders - Culture for Cities and Regions http://ec.europa.eu/culture/news/2014/0616-call-cities-regions_en.htm

Europski socijalni fond ⁴¹¹ predstavlja glavni financijski instrument EU-a za ostvarivanje strateških ciljeva politike zapošljavanja. Jedna od važnih mjera je financiranje jačanja administrativne sposobnosti u državnoj upravi i javnom sektoru u području gospodarstva, zapošljavanja, socijalne politike, okoliša i pravosuđa. Fond osigurava podršku europskim regijama koje su pogođene visokom stopom nezaposlenosti.

Erasmus + ⁴¹² je novi europski program za obrazovanje, usavršavanje, mlade i sport omogućit će 5 milijuna osoba studij ili usavršavanje u inozemstvu. Među njima je gotovo 3 milijuna studenata u visokom školstvu te učenika i polaznika programa strukovnog obrazovanja i osposobljavanja. Programom će se podržavati inicijative strategije Europa 2020., a predstavljati će ključna ulaganja u ljude, te investicije u pojedince kojima će se osigurati napredak društva kao cjeline.

Europa za građane 2014. – 2020. ⁴¹³ je program namijenjen promicanju aktivnog europskog građanstva s glavnim ciljem premošćivanja jaza između građana i Europske unije financijskim instrumentima koji promiču aktivno europsko građanstvo. Namjerava potaknuti suradnju između građana i organizacija iz različitih zemalja i olakšati razvoj osjećaja pripadnosti zajedničkim europskim idealima te promicati proces europskih integracija.

Zapošljavanje i socijalne inovacije je novi program Europske unije čiji je cilj podržati napore država članica u kreiranju i provedbi mjera zapošljavanja i socijalnih reformi na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i europskoj razini. To će se provoditi kroz koordinaciju politika, identifikaciju, analizu i razmjenu dobrih praksi. EaSI objedinjuje i proširuje obuhvat tri postojeća financijska instrumenata: Program za zapošljavanje i socijalnu solidarnost (PROGRESS), Europska mreža javnih službi za zapošljavanje (EURES) i Europski program mikrofinanciranja (European Progress Microfinance Facility).

Kreativna Europa ⁴¹⁴ je program čiji je zadatak poduprijeti kulturni i kreativni sektor s ciljem njihovog doprinosa održivom rastu i zapošljavanju. Predloženi proračun za razdoblje od 2014. do 2020. godine je 1.8 milijardi eura što je ujedno i najveća svjetska potpora za kulturne i kreativne industrije. Potpora će uključiti tisuće umjetnika, kulturnih profesionalaca i organizacija u izvedbenim i ostalim umjetnostima, oglašavanju, filmu, TV-u, glazbi, interdisciplinarnim umjetnostima, baštini i industriji video igara.

Strateški prioriteti Grada Opatije

II. 5. + III. 7. + I. 1.

***Sustavno povećavati kvalitetu, atraktivnost i konkurentnost ponude(II.5);
poticati realizaciju kapitalnih infrastrukturnih projekata (III.7.); razvoj
temeljiti na načelima održivosti (I.1.)***

⁴¹¹ Više na <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=325>

⁴¹² Više na http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/index_hr.htm

⁴¹³ Više na http://ec.europa.eu/citizenship/about-the-europe-for-citizens-programme/future-programme-2014-2020/index_en.htm

⁴¹⁴ Više na http://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/index_en.htm

Kohezijski fond ⁴¹⁵ služi smanjivanju gospodarskih i socijalnih razlika, kao i promicanju održivog razvoja. Kohezijski fond dodjeljuje ukupno 63.4 milijardi eura aktivnostima za kategorije:

(a) transeuropske mreže prijevoza, infrastrukturne projekte pod inicijativom: Program povezivanja Europe;

(b) okoliš: Ovdje Kohezijski fond može također podržati projekte vezane uz energiju ili prijevoz, ako vidljivo pridonose dobrobiti okoliša u pogledu energetske učinkovitosti, uporabe obnovljivih izvora energije, razvoja željezničkog prijevoza, podržavanja intermodalnosti, jačanja javnog prijevoza, itd.

Europski fond za regionalni razvoj ⁴¹⁶ (ERDF) ima za cilj ojačati gospodarsku i socijalnu koheziju u Europskoj uniji ispravljanjem neravnoteže između njezinih regija. Fond usmjerava svoja ulaganja u nekoliko ključnih prioritetnih područja (inovacija i istraživanje; digitalni program; podrška za male i srednje poduzetnike; ekonomija s niskim emisijama ugljika). Iz ERDF fonda financirani su i projekti iz Operativnih prekograničnih programa (SLO-HR, Jadranska regija).

COSME ⁴¹⁷ je novi program za programsko razdoblje 2014. – 2020. koji je namijenjen malim i srednjim poduzetnicima. Obuhvaćat će aktivnosti poput donošenja i provođenja politika na području poduzetništva te aktivnosti promicanja poduzetništva. Cilj je povećati konkurentnost europskih tvrtki, smanjiti nezaposlenost, stvoriti poticanju poduzetničku okolinu i razvoj poduzetništva. U sklopu tog programa su natječaji koji su vezani uz diversifikaciju turističke ponude i oblikovanje turističkog proizvoda prihvatljivog i za prostore Europske unije, koji mora slijediti načela održivog razvoja i brigu o okolišu – održivi transnacionalni turistički proizvodi.

Zdravlje za rast ⁴¹⁸ je program koji podržava ciljeve zdravstvene strategije EU-a. Radi s državama članicama Europske unije na poticanju inovacija u sektoru zdravstva i povećanju održivosti zdravstvenih sustava, poboljšanju zdravlja građana EU-a, te zaštiti od prekograničnih zdravstvenih prijetnji.

Strateški prioriteti Grada Opatije

I. 2.

Zadržati visoku razinu čistoće mora voda, zraka i tla (I.2.)

⁴¹⁵ Više na http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/cohesion/index_hr.cfm

⁴¹⁶ Više na http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/regional/index_en.cfm

⁴¹⁷ Više na http://ec.europa.eu/enterprise/initiatives/cosme/index_en.htm i <http://www.europski-fondovi.eu/content/diversifikacija-turisti-ke-ponude-i-proizvoda-europske-unije-odr-ivi-transnacionalni-turisti>

⁴¹⁸ Više na http://ec.europa.eu/health/programme/policy/proposal2014_en.htm

*LIFE +*⁴¹⁹ je novi program Europske unije koji objedinjuje dva potprograma od kojih je jedan za zaštitu okoliša, a drugi za klimatske promjene. Program je katalizator za promicanje integracije i implementacije okolišnih i klimatskih ciljeva u druge politike i prakse država članica Unije.

Strateški prioriteti Grada Opatije

II. 6.

Razvoj zaleđa temeljiti na poduzetništvu, ruralnom turizmu, eko-poljoprivredi i uzgoju autohtonih (tradicijskih) sorti (II.6.)

Ulaskom u EU Hrvatska je preuzela Zajedničku poljoprivrednu politiku Europske unije (ZPP EU) koja je zamijenila dotadašnji nacionalni sustav potpora u poljoprivredi u Hrvatskoj. ZPP EU⁴²⁰ odgovor je na potrebu stvaranja primjerenog dohotka za 12 milijuna poljoprivrednika u Europskoj uniji te osiguravanja stabilne opskrbe, raznolike i zdravstveno ispravne hrane za građane Europske unije. Uredba⁴²¹ o financiranju Zajedničke poljoprivredne politike postavlja temelj za osnivanje dvaju novih fondova, a od 2007. godine iz svakog od fondova financira se jedan od stupova Zajedničke poljoprivredne politike (Uredba vijeća Europske Komisije 1290/2005). ZPP EU temelji se na 2 stupa – I. stup sadrži mjere tržišne politike i izravne potpore poljoprivrednicima, a financira se iz Europskog fonda za garancije u poljoprivredi (EAGF), a II. stup namijenjen je projektima za ruralni razvoj koje financira Europski fond za ruralni razvoj (EAFRD).

*Europski fond za garancije u poljoprivredi (EAGF)*⁴²² podupire održivu poljoprivredu te financira izravna plaćanja poljoprivrednicima i mjere koje reguliraju poljoprivredna tržišta. Korisnici fonda su poljoprivredna gospodarstva, čiji se prihodi podupiru putem ovog fonda u zamjenu za poštivanje standarda zaštite okoliša, dobrobiti životinja, sigurnosti hrane i održavanje zemljišta u dobrom stanju.

*Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EAFRD)*⁴²³ ima za cilj jačanje europske politike ruralnog razvoja i pojednostavljivanje njezine provedbe. Fond se financira sredstvima Zajedničke poljoprivredne politike (CAP) i pridonosi ostvarivanju ciljeva strategije Europa 2020. promicanjem održivog ruralnog razvoja u cijeloj Europskoj uniji.

EAFRD pridonosi ekološkoj i teritorijalnoj ravnoteži, zaštiti klimatskih uvjeta i uvođenju inovacija u poljoprivredni sektor. Sredstvima programa mogu se koristiti poljoprivredni gospodarski subjekti, poljoprivredne organizacije, udruge i sindikati, udruge za zaštitu okoliša, organizacije koje pružaju usluge u kulturi zajednice, uključujući medije, udruge žena, poljoprivrednici, šumari i mladi. Potprogrami se odnose na (a) Poboljšanje konkurentnosti poljoprivrede i šumarstva (b) Zaštitu okoliša i upravljanje zemljištem (c) Diversifikaciju ruralne ekonomije i kvalitete života u ruralnim područjima i (d) LEADER.

⁴¹⁹ Više na <http://ec.europa.eu/environment/life/>

⁴²⁰ <http://www.aprrr.hr/izravna-potpore-1019.aspx>

⁴²¹ <http://www.mrrfeu.hr/default.aspx?id=464>

⁴²² <http://www.europski-fondovi.eu/eagf>

⁴²³ Više na <http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/news/eu-regulation-rural-development-eafnd>

Ministarstvo poljoprivrede objavilo je nacrt Programa ruralnog razvoja 2014. – 2020. te najavilo i njegovu skoru finalizaciju, a isti će postati važeći po usvajanju od strane Vlade Republike Hrvatske i Europske komisije. Ovaj važan strateški dokument trebao bi pridonijeti razvoju hrvatske poljoprivrede i ruralnom razvoju uopće a ujedno je i preduvjet za korištenje sredstava Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj – fonda iz kojeg će Hrvatskim poduzetnicima biti dostupno nešto više od 2 milijarde eura u narednih sedam godina.

Program ruralnog razvoja 2014.– 2020. definira ukupno 18 mjera za koje se procjenjuje da će aktivirati najviše projekata. Imajući na umu velike potrebe poljoprivrednog i prerađivačkog sektora za ulaganjima i želju za razvojem ruralnih područja, Ministarstvo poljoprivrede najavilo je kako se tijekom 2014. godine planira raspisivanje natječaja za 8 mjera Programa, čime bi se prebrodila ova, tzv. prijelazna godina, odnosno prelazak s pretprijetnog programa IPARD na Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj. Mjere koje se financiraju u 2014. godini jesu:⁴²⁴

1. ulaganja u materijalnu imovinu
2. razvoj poljoprivrednog gospodarstva i poduzetništva
3. osnovne usluge i obnova sela u ruralnim područjima
4. agro – okoliš i klima
5. ekološka poljoprivredna proizvodnja
6. očuvanje poljoprivrede na područjima s prirodnim i specifičnim ograničenjima u poljoprivredi
7. osiguranje usjeva, životinja i biljaka
8. lokalne inicijative (LEADER i LAG-ovi).

Detaljni uvjeti prihvatljivosti ulaganja i kriteriji koje će biti potrebno zadovoljiti, te potrebna dokumentacija za prijavu na buduće natječaje za provedbu mjera iz Programa ruralnog razvoja 2014. – 2020. godine bit će objavljeni u pravilnicima o provedbi pojedinih mjera nakon usvajanja Programa ruralnog razvoja za period 2014. – 2020. godine.

OBZOR 2020⁴²⁵ obuhvaća natječaje koji se raspisuju sukladno cilju Društveni izazovi a obuhvaća se sigurnost hrane, održiva poljoprivreda i šumarstvo, istraživanje mora, pomorstva i unutarnjih voda, i bioekonomija.

Ne manje značajne mogućnosti financiranja razvoja Grada Opatije temelje se na sredstvima Hrvatske banke za obnovu i razvitak (HBOR). To je razvojna i izvozna banka Republike Hrvatske čija je osnovna zadaća poticanje razvitka hrvatskog gospodarstva. Kreditiranjem, osiguranjem izvoza od političkih i komercijalnih rizika, izdavanjem garancija te poslovnim savjetovanjem, HBOR gradi mostove između poduzetničkih ideja i njihovih ostvarenja s ciljem osnaživanja konkurentnosti hrvatskog gospodarstva. U okviru programa HBOR-a mogu se izdvojiti oni, koji mogu biti značajni za Grad Opatiju, a to su:⁴²⁶

⁴²⁴ Prema web stranici Ministarstva poljoprivrede <http://www.mps.hr/ipard/default.aspx?id=6>

⁴²⁵ Više na <http://www.obzor2020.hr/drustveni-izazovi-natjecaji-pregled/hrana-poljoprivreda-sumarstvo-i-more/httpwwwobzor2020hrdrustveni-izazovi-natjecaji-pregledhrana-poljoprivreda-sumarstvo-i-more>

⁴²⁶ Više na www.hbor.hr

- Program kreditiranja projekata kandidata za IPARD Mjeru 101. i Mjeru 103. te ostalih kandidata za projekte u poljoprivredi i ribarstvu koji se sufinanciraju sredstvima iz EU fondova. Program kreditiranja projekata kandidata za IPARD Mjeru 301:
 - a) ulaganja u sektor sustava kanalizacije i pročišćavanja otpadnih voda
 - b) ulaganje u sektor lokalnih nerazvrstanih cesta
 - c) ulaganja u sektor toplana
 - d) ulaganja u sektor protupožarnih prosjeka s elementima šumskih cesta.

- Program kreditiranja projekata kandidata za IPARD Mjeru 302:
 - a) sektor ruralnog turizma
 - b) sektor tradicijskih obrta
 - c) sektor izravne prodaje
 - d) sektor slatkovodne akvakulture
 - e) sektor usluga
 - f) sektor prerade na poljoprivrednim gospodarstvima
 - g) sektor obnovljivih izvora energije.

- Program kreditiranja projekata kandidata za program IPA i strukturne instrumente.

Cilj Programa je kreditiranje projekata koji se kandidiraju za sufinanciranje sredstvima komponenti Instrumenta za pretprijetnu pomoć (IPA), a koji nisu obuhvaćeni postojećim programima kreditiranja HBOR-a (IPARD Mjere 101, 103, 301, 302 i IPA MSP darovnica) te projekata koji se kandidiraju za sufinanciranje sredstvima iz Strukturnih instrumenata ili Kohezijskog fonda putem bespovratnih sredstava/darovnica i/ili financijskih instrumenata.

Strateški ciljevi i prioriteti su u Gradu Opatiji oblikovani tako, da je kroz pojedine mjere moguće jasno slijediti razvojne okvire definirane EU smjernicama, što znači da su razvojni prioriteti Grada Opatije usklađeni s onima koji su definirani na nacionalnoj i EU razini.

Pregled mogućnosti financiranja projekata iz EU fondova i programa prezentiran je u Prilogu br. 3 (Pregled fondova i strateških dokumenata), jer se ukazuje na strateške dokumente u okviru pojedinih EU programa i fondova koji reguliraju područja djelovanja i financiranja.

5.4. Domaće linije financiranja

Strateški projekti mogu se financirati iz gospodarstva ili posredstvom javnog sektora. Gospodarski sektor financiranje provodi kroz istraživačke i razvojne odjele pojedinih tvrtki. S druge strane država financiranje obavlja kroz institucionalne okvire, odnosno proračun i izvanproračunske fondove grada i PGŽ-a, ali i projektnim financiranjem (sredstva dobivena temeljem objavljenih natječaja od strane raznih ministarstava).

5.4.1. Proračun Grada Opatije

Proračun, kao najosnovniji izvor financiranja, formira se iz sredstava prihoda i rashoda. Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave osiguravaju prihode za financiranje svojih aktivnosti i slobodno njima raspoložu. Sustav financiranja lokalne samouprave prilično je složen i obuhvaća različite izvore prihoda, uključujući poreze (vlastite poreze i zajedničke poreze koji se dijele između lokalne samouprave, županija i države), prihode od imovine, kapitalne prihode i subvencije, pomoći i primitke (kreditna sredstva). Sljedeća tablica prikazuje prihode županija, gradova i općina. Proračunom se financiraju programi i projekti iz samoupravnog djelokruga, odnosno oni projekti koji su od strateškog interesa samoga Grada.

Tablica 60: *Prihodi županija, gradova i općina*

PRIHODI ŽUPANIJA	PRIHODI GRADOVA I OPĆINA
1. Prihodi od imovine <ul style="list-style-type: none">prihodi od nekretnina i vlasničko-imovinskih pravaprihodi od tvrtki i drugih pravnih osoba u vlasništvu ili suvlasništvu županijenaknade za koncesije koje dodjeljuje županijska skupština. 2. Županijski porezi <ul style="list-style-type: none">porez na nasljedstva i daroveporez na cestovna motorna vozilaporez na plovilaporez na automate za zabavne igre. 3. Prihodi od kazni i imovine stečene ovrhom zbog prekršaja na razini županije	1. Prihodi od imovine <ul style="list-style-type: none">prihodi od nekretnina i vlasničko-imovinskih pravaprihodi od tvrtki i drugih pravnih osoba u vlasništvu ili suvlasništvu grada ili općinenaknade za koncesije dodijeljene od strane gradskog ili općinskog vijeća. 2. Gradski i općinski porezi <ul style="list-style-type: none">prirez porezu na dohodak<ul style="list-style-type: none">općina do 10%grad s manje od 30.000 stanovnika do 12%,grad s više od 30.000 stanovnika do 15%,Grad Zagreb do 30%porez na potrošnju alkoholnih napitaka u ugostiteljskim objektimaporez na kuće za odmorporez na tvrtku ili nazivporez na korištenje javnih površina. 3. Zajednički porezi <ul style="list-style-type: none">porez na dohodak u iznosu od 52%porez na promet nekretnina u iznosu 60%. 4. Prihodi od kazni i imovine stečene ovrhom zbog prekršaja na razini općine ili grada
4. Drugi prihodi određeni posebnim zakonom.	5. Upravne pristojbe u skladu s posebnim zakonima 6. Boravišna pristojba u skladu s posebnim zakonima 7. Komunalne naknade, doprinosi i druge pristojbe određeni posebnim zakonom 8. Naknade za korištenje javnih površina 9. Drugi prihodi određeni posebnim zakonom.

Izvor: Obrada autora sukladno Zakonu o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

5.4.2. Ostali oblici financiranja

Osim financiranja iz vlastitog proračuna, jedinica lokalne samouprave može se **zadužiti u bankama** što jedinice lokalne samouprave koriste vrlo često.

Jedinice lokalne samouprave mogu se financirati i putem **lizinga**, koji predstavlja oblik financiranja u kojem davatelj lizinga, odnosno lizing društvo odobrava pravo korištenja određenog objekta lizinga na određeno razdoblje. Pogodnost ovog načina financiranja je njegova fleksibilnost budući se uvjeti otplate mogu prilagoditi kupcu. Za razliku od bankarskog kredita za čije osiguranje treba, u pravilu, založiti nepokretnu imovinu veće vrijednosti od iznosa kredita, za lizing nisu potrebna dodatna osiguranja ili su potrebna u manjoj mjeri.

Izdavanje vrijednosnih papira, odnosno municipalnih obveznica, koriste neki gradovi poput Rijeke, Malog Lošinja, Zadra, Koprivnice, Splita, Zagreba, itd. Budući je riječ o zaduživanju, i u ovom slučaju jedinica lokalne samouprave mora udovoljiti prethodno navedenim propisima i načinima, okvirima i postupcima zaduženja, a također i Zakonu o tržištu vrijednosnih papira.

Pojedina ministarstva Republike Hrvatske sudjeluju u financiranju raznih projekata kako jedinica lokalne samouprave tako i njezinih gospodarskih subjekata. Kroz određeni vremenski period projekti se mijenjaju te se aktualni projekti mogu naći na internetskim stranicama ministarstava⁴²⁷. Osim toga sredstva se mogu pribaviti i putem Hrvatske banke za obnovu i razvitak (HBOR), razvojnih agencija, centra za poduzetništvo, raznih županijskih agencija i fondova, Hrvatske agencije za malo gospodarstvo (HAMAG), Poslovno-inovacijskog centra Hrvatske (BICRO), itd. Trenutno raspoloživi projekti i metode financiranja također se mogu naći na internetskim stranicama ovih institucija.

Uz navedene oblike financiranja koriste se i ostali izvori, među kojima posebno model javno-privatnog partnerstva. **Javno-privatno partnerstvo** je model financiranja koji je u primjeni u razvijenim ekonomijama više od desetljeća i sve više zauzima učešća u financiranju kapitalnih investicija javnog sektora. Ono pokazuje brojne prednosti: brža gradnja infrastrukture, brža provedba, manji ukupni troškovi, bolja alokacija rizika, kvalitetnija usluga, stvaranje dodatnih prihoda, učinkovitije upravljanje. Uz prednosti ovakav oblik financiranja ima i određene nedostatke: obostrano nepovjerenje i nedostatak razumijevanja interesa i potreba druge strane, nepostojanje informacija na lokalnoj razini te iskustva, postojeće zakonske, političke i institucionalne prepreke za uspostavljanje učinkovitih odnosa. Javno-privatno partnerstvo odnosi se na oblike suradnje između javnih i privatnih partnera čiji je cilj osigurati financiranje, izgradnju, obnovu, upravljanje ili održavanje infrastrukture ili pružanje usluga.⁴²⁸

Zajedničko ulaganje (*joint venture*) je poduhvat ugovoren između dvije ili više osoba koje će udružiti sredstva i znanje u svrhu njegovog ostvarenja. Po ostvarenju cilja stranke iz ugovora se razdružuju i sukladno uloženom ili ugovorenom snose posljedice, povlače dobit ili snose gubitak. Karakteristika ovog ulaganja je ostvarivanje ulaganja bez potrebe da se osniva novi pravni subjekt. Razlikuje se od partnerstva po tome što se odnosi na unaprijed određenu poslovnu operaciju koja se ostvaruje u određenom vremenu, a prednost mu je što partneri ostaju neovisni u drugom dijelu svojeg poslovanja koje je dugoročno usmjereno

⁴²⁷ Adrese internetskih stranica raznih ministarstava su: www.mingorp.hr; www.min-kulture.hr; www.mmpi.hr; www.mps.hr; www.mvpei.hr; www.mzss.hr; www.mint.hr; www.mrrsvg.hr.

⁴²⁸ Temeljni zakonski okvir javno-privatnog partnerstva u Republici Hrvatskoj definiran je u okviru Smjernice za primjenu ugovornih oblika javno-privatnog partnerstva (NN, br. 98/06), Zakona o izvršavanju Državnog proračuna za 2008. godinu (NN, br. 28/08), Zakona o Državnom proračunu (NN, br. 87/08), Uredbe o davanju prethodne suglasnosti za sklapanje ugovora o javno-privatnom partnerstvu po modelu privatne financijske inicijative (NN, br. 20/07), Zakona o javno-privatnom partnerstvu (NN, br. 129/08).

**PLAN PROVEDBE
STRATEGIJE RAZVOJA
GRADA OPATIJE**

6. PLAN PROVEDBE STRATEGIJE RAZVOJA GRADA OPATIJE

Strategija razvoja Grada Opatije sastoji se od niza razrađenih mjera s razvojnim učincima koji pridonose postizanju strateških ciljeva i ostvarenju vizije. Mjere se prvenstveno odnose na intervencije u poduzetničku i tehnološku infrastrukturu, na poboljšanje obrazovne strukture stanovništva i sposobnosti za upravljanje razvojem te na ostvarivanje održivog razvoja tj. održivo gospodarenje otpadnim vodama i otpadom, očuvanje izrazito bogate kulturne i prirodne baštine Opatije, te konačno bolje korištenje svih raspoloživih resursa. Osnovni aspekti provedbe Strategije razvoja su:

- **Institucionalna podrška Strategiji razvoja Grada Opatije**–Najvažniju ulogu u provedbi Strategije razvoja ima Grad Opatija, odnosno njene institucije, čiji se institucionalni kapaciteti moraju dodatno ojačati osnivanjem Stručnog tima Grada Opatije (istog kao kod izrade Strategije razvoja) koji će pratiti provedbu Strategije razvoja.
- **Mogućnosti financiranja predloženih projekata** –Putem Strategije razvoja Grada Opatije prezentirat će se dobro strukturirani razvojni plan raznim izvorima financiranja, uključujući gradski proračun, PGŽ, Vladu Republike Hrvatske, Europsku komisiju i brojne bilateralne i multilateralne izvore financiranja.
- **Praćenje i evaluacija provedbe Strategije razvoja Grada Opatije**–Budući je Strategija razvoja promjenjiv razvojni plan, ovisno o promjenama okolnosti, pristupa se i reviziji Strategije razvoja, njezinoj provedbi i pripadajućim projektima. Vrednovanje projekata predviđeno je svake godine.
- **Budućnost Strategije razvoja** –Strategija razvoja je promjenljiv razvojni plan kojeg je potrebno vrednovati, mijenjati i poboljšavati nakon određenog razdoblja, odnosno kad god to okolnosti nalažu. Izabiru se ciljevi, koji će dovesti do učinkovitije provedbe projekta te korištenja nacionalnih ili sredstava EU fondova. Kao što je to bio slučaj kod same pripreme Strategije razvoja i kod definiranja provedbenih procedura nastojat će se u najvećoj mjeri primjenjivati model koji se koristi u okviru EU programa, čime će se postići dva cilja (a) povećana i standardizirana kvaliteta projekata i (b) svi projekti postaju kandidati za EU sredstva uz minimalne dorade.

6.1. *Institucije i mehanizmi provedbe*

Provedba Strategije razvoja Grada Opatije, odnosno projekata u okviru Strategije razvoja u najvećoj je mjeri u nadležnosti javnog sektora. Međutim, za ostvarivanje postavljene vizije i razvojnih ciljeva nužno je da se u provedbu ravnopravno uključe i privatni sektor i civilno društvo, budući da velik dio predloženih mjera potiče gospodarski razvoj i kroz njega razvoj

privatnog sektora te razvoj civilnog društva koji je važan element željene visoke kvalitete života u Gradu Opatiji. Značajan aspekt pripreme provedbe i same provedbe Strategije razvoja jest osiguravanje odgovarajuće stručne i kadrovske kapacitiranosti i ekipiranosti javne uprave jer je Strategija razvoja Grada Opatije nužna za učinkovito korištenje trenutno, ali i ubuduće, dostupnih domaćih i inozemnih financijskih sredstava. Za potrebe provedbe Strategije razvoja Grada Opatije predlaže se formiranje Tijela za provođenje i praćenje Strategije razvoja i za razvoj gospodarstva (PPSRRG) – koje će biti zaduženo za koordinaciju i praćenje provedbe Strategije razvoja Grada Opatije i određivanje nositelja provedbe Strategije razvoja.

Stručni tim za provedbu imat će sljedeće zadaće:

- usvaja Pravilnik o provedbi Strategije razvoja
- na bazi kriterija za vrednovanje projekata predlaže prioritete projekte
- prati indikatore za praćenje Strategije razvoja
- predlaže projekte gradonačelniku i Partnerskom odboru
- redovito prati provedbu Strategije razvoja
- prati vrednovanje ostvarenih rezultata projekata s obzirom na korištena sredstva
- predlaže korektivne mjere gradonačelniku.

Sastav Stručnog tima za provedbu je isti sastav po funkcijama koji je bio i zadužen za izradu Strategije razvoja. Nositelj provedbe Strategije razvoja Grada Opatije je novoformirano:

Tijelo za provođenje i praćenje Strategije razvoja i za razvoj gospodarstva (PPSRRG) koje će biti zaduženo za obavljanje sljedećih zadataka:

- praćenje i provođenje Pravilnika o provedbi Strategije razvoja Grada Opatije (uključujući način pripreme, selekcije i praćenja projekata u okviru Strategije razvoja i prijedlog kriterija za odabir projekata),(koordinacija sa stručnim timom),
- izrada obrazaca za prikupljanje projektnih ideja te priprema i objava natječaja,
- uspostava i ažuriranje baze projekata i projektnih ideja,
- praćenje indikatora provedbe Strategije razvoja,
- izrada provedbenog plana Strategije razvoja,
- uspostava suradnje s odgovarajućim domaćim i stranim institucijama značajnim za provedbu Strategije razvoja i razvojnih projekata,
- sazivanje, priprema i organiziranje sastanaka Stručnog tima i Partnerskog odbora,
- pripremanje stručnih podloga i izvješća za tijela Grada Opatije,(koordinacija sa Stručnim timom),
- provedba postupka izmjene i dopune Strategije razvoja (koordinacija sa Stručnim timom).

6.2. Monitoring

Monitoring napretka provedbe odvijat će se na godišnjoj bazi. Takav godišnji monitoring osigurat će informacije o provedenim aktivnostima s podacima o nositeljima provedbe, uključenim financijskim sredstvima i njihovim izvorima te ostvarenim ili anticipiranim rezultatima. Izvješća o napretku podnosit će Tijelo za provođenje i praćenje Strategije razvoja

i za razvoj gospodarstva (PPSRRG), a usvajati će ih Stručni tim i Partnerski odbor. U Strategiji je naglasak na mehanizmu praćenja Strategije, tj. dozvoljena je mogućnost da se promjene unose i kod samog usvajanja Strategije. Takav mehanizam počiva na stalnim promjenama i potrebi inoviranja, odnosno na mogućnostima da se konkretni sadržaji po ocjeni naručitelja unesu u Strategiju s ciljem njene kvalitete i provedivosti i želje da ona i dalje ostane "živi dokument", fleksibilan i adaptabilan, kako je i zamišljen.

Obrazovanje korisnika Strategije razvoja predstavlja jedan od temeljnih zadataka u okviru monitoringa, što nameće potrebu da se realno sagledaju potrebe te da se sustav cjeloživotnoga obrazovanja prilagodi stvarnim mogućnostima korisnika. Stoga bi sustav cjeloživotnoga obrazovanja korisnika Strategije razvoja Grada Opatije trebalo provesti kroz nekoliko međusobno povezanih, ali u koncepciji izvođenja, obuhvatnosti područja ili u obveznosti provođenja različitih koncepata, što znači da se predlažu sljedeći obrazovni oblici: predavanja, radionice, seminari, okrugli stolovi, savjetovanja te konzultantske usluge.

Izbor oblika cjeloživotnoga obrazovanja ovisan je o vrsti problema i potrebi korisnika, ali se uvijek treba temeljiti na posebno osmišljenim akcijama koje će stimulirati što veći broj korisnika da stječu nova znanja te doprinesu većoj kreativnosti, ekonomskoj učinkovitosti i lakšoj provedbi Strategije razvoja. Dokazano je da se ulaganja u sve oblike obrazovanja, pa i u permanentno obrazovanje, društvenoj zajednici vraćaju kroz bolje ekonomske rezultate u kratkom i dugom roku. Svijet je davno spoznao da bez znanja nema kreacije, niti prave pregovaračke sposobnosti za uspješno uključivanje u svjetsku podjelu rada temeljenu na konkurentskim prednostima. U okviru monitoringa predviđaju se:

- a) predavanja, seminari i radionice ugovoreni projektnim zadatkom
- b) ostali oblici cjeloživotnog obrazovanja uz posebnu naknadu
- c) aktivnosti svih članova Stručnog tima na unapređenju sustava obrazovanja kroz udruge i tijela gradske uprave.

Članovi istraživačkog tima predlažu da se za korisnike Strategije razvoja Grada Opatije organizira sustav predavanja, radionica i seminara u suradnji i uz potporu Grada Opatije, i to u razdoblju od veljače 2015. do lipnja 2015. Ovime se želi pridonijeti boljem razumijevanju odrednica Strategije razvoja, razmjeni mišljenja o ključnim točkama njezinog uspješnog provođenja u praksi i mogućnostima njezine operativne provedbe sukladno njezinim temeljnim odrednicama. U tom se smislu nudi interaktivni rad istraživačkog tima i javnog menadžmenta na način da se zajednički izvrši izbor između relevantnih tema.

Okrugli stol i savjetovanje je specifičan oblik cjeloživotnoga obrazovanja, kojim se na zahtjev korisnika određena problematika osvjetljava s različitih aspekata (znanstvenog, stručnog, praktičnog, zakonskog, organizacijskog...), a sa svrhom osiguravanja uvjeta za što učinkovitije rješavanje otvorenih pitanja, uz elaboraciju stavova za prijedlog različitih rješenja. To je prigoda i da se okupe ljudi iste interesne skupine s ciljem rješavanja otvorenih pitanja od zajedničkog interesa. Održavanje okruglog stola ili savjetovanja nalaže profesionalnost u pristupu. Kako se ovaj oblik aktivnosti medijski prati, predstavlja pogodan oblik za senzibiliziranje javnosti za određenu temu ili problematiku. Rezultati okruglog stola se najčešće publiciraju, što olakšava implementaciju zaključaka u praksi i omogućava sagledavanje mogućnosti teorijskih polazišta u praksi te ima i veliku edukativnu vrijednost za učenike, studente i druge korisnike.

Konzultantske usluge su veoma koristan oblik suradnje na implementaciji Strategije razvoja, koje se realiziraju na zahtjev. One će biti nezaobilazni oblik stjecanja znanja korisnika oko izbora modela upravljanja, izbora modela financiranja kapitalnih projekata (Strategije financiranja), provedbe koncepta javno-privatnog partnerstva, oblikovanja jedinstvene baze podataka, osiguranje informacijske osnovice upravljanja, informatizacije sustava i sl.

U proces obrazovanja trebaju se uključiti svi oni subjekti koji su direktno ili indirektno uključeni u provedbu zacrtanih ciljeva Strategije razvoja, ali i one koji to direktno ili indirektno omogućavaju ili unapređuju.

Strategija razvoja Grada Opatije, kao što je naglašeno i u samom dokumentu, tek je prvi korak nakon kojeg počinje ustrajan i ozbiljan rad na njenoj implementaciji, uvažavajući potrebu za stalnom dopunom i adaptacijom novonastalim okolnostima. To je razlog što ova Strategija ne nudi konkretne projekte i njihov akcijski plan, jer tek treba da prema dovoljno širokim ali mjerljivim kriterijima iz Strategije to budu takvi projekti koji će se lako prepoznati i prema kojima će se Strategija i realizirati.

Provjera rezultata istraživanja vršit će se kontinuirano kroz uspostavu trajne kontrole i prilagođavanja Strategije razvoja, sukladno ostvarenju utvrđenih ciljeva. Naime, u vremenu kada su "promjene jedina stalnost", definirana su kvantitativna i kvalitativna uporišta (vidi poglavlje 6. "Kriteriji odabira projekata za realizaciju strategije razvoja Grada Opatije") neophodna u procesu ostvarivanja i funkcioniranja Strategije. Važno je stoga naglasiti da predviđeni **monitoring** mora prerasti u **trajan kontrolni mehanizam**. To je i potvrda da se izradom Strategije razvoja Grada Opatije proces ne završava, već se članovi tima (Stručni tim i Partnerski odbor) kontinuirano uključuju u monitoring, čime razvoj postaje predmetom kontinuiranog stručnog i znanstvenog istraživanja u interesu svih zainteresiranih javnih i privatnih subjekata, kao i stanovništva Grada Opatije. Time se ostvaruje trajno partnerstvo svih zainteresiranih, što je suvremeni trend i trajni interes Grada Opatije, čiji se ukupni potencijali trebaju još više adekvatno valorizirati.

6.3. Evaluacija

Evaluacija, koja će se sukcesivno provoditi (ex-post evaluacija) ocijenit će rezultate koji su postignuti primjenom ovog pristupa strateškom planiranju te kvalitetu procesa odabira projekata i njihovog upravljanja. Monitoring napretka i evaluacija utjecaja osigurat će informacije u svrhu javne debate i mogućeg reprogramiranja strateških dokumenata.

**ZAKLJUČNE
NAPOMENE**

ZAKLJUČNE NAPOMENE

Strategija razvoja Grada Opatije izrađena je uz izuzetnu podršku i suradnju naručitelja i svih njegovih sastavnica od Stručnog tima u kojoj su zastupljeni svi profesionalni nosioci javnih funkcija do Partnerskog odbora koji su sačinjavali predstavnici najšireg kruga zainteresiranih građana, javnih i poslovnih subjekata Grada Opatije. Strategija se u pravilu donosi za ono razdoblje, za koje je zacrtane ciljeve razvoja realno moguće provesti. U mjeri u kojoj je to moguće, Strategija razvoja Grada Opatije nastoji biti razumljiv i jednostavan dokument, primjenjiv u osmišljavanju razvoja Grada Opatije.

Postojeće komparativne prednosti treba iskoristiti na taj način da se svi ciljevi i mjere usmjeravaju prema utvrđenoj viziji razvoja „Opatija, grad prepoznatljivog identiteta, jedinstvenog spoja srednjoeuropske kulture i mediteranskog duha, gostoljubiva, konkurentna i atraktivna turistička destinacija koja pruža raznovrsne sadržaje i nezaboravne doživljaje; sveučilišni grad koji njeguje izvrsnost i potiče inovativnost, slijedi načela održivog razvoja te osigurava uvjete za siguran i kvalitetan život zajednice“. Iz tog se razloga Strategija razvoja bazira na osnovnim strateškim ciljevima, kao što su: održivi razvoj, optimalna alokacija resursa i briga za njihovo očuvanje; uspješno gospodarstvo s naglaskom na cjelogodišnji turizam najviše kategorije; visoka kvaliteta života stanovništva i dobri uvjeti rada zaposlenika. Iz tako definiranih strateških ciljeva proizašlo je i osam strateških razvojnih prioriteta, kao što su:

- razvoj temeljiti na načelima održivosti
- zadržati visoku razinu čistoće mora, vode, zraka i tla
- obrazovanje i razvoj ljudskih resursa usklađivati s potrebama gospodarstva
- zaustaviti pad broja stanovnika
- sustavno povećavati konkurentnost, atraktivnost i kvalitetu ponude
- razvoj zaleđa temeljiti na poduzetništvu, ruralnom turizmu, eko-poljoprivredi, uzgoju autohtonih (tradicijskih sorti)
- poticati realizaciju kapitalnih infrastrukturnih projekata
- izgraditi grad visoke društvene odgovornosti i socijalne osjetljivosti.

Ovako postavljenim strateškim prioritetima određene su provedbene mjere kao važan operativni podsustav razvojnih ciljeva, koji čine solidnu osnovu za dugoročno provođenje Strategije putem konkretnih razvojnih projekata koji moraju slijediti prikazanu razvojnu piramidu i logički i sadržajno. Završetkom i predajom Strategije razvoja Grada Opatije istraživanje nije okončano, jer operativna konkretizacija zadataka realizacije Strategije logički slijedi spremnost naručitelja za oživotvorenjem planiranog razvoja. Definiranjem Kriterija odabira projekata dat je doprinos realizaciji Strategije i operacionalizaciji razvoja Grada Opatije. Time se ukazuje gospodarskim sustavima, organizacijama, institucijama i privatnim osobama.

Projektne zadaci stoga trebaju biti usmjereni ka rješavanju strateških prioriteta u pojedinim specifičnim područjima od značaja za razvoj Grada Opatije. Sukladno prethodno navedenom, potrebno je na razini Grada Opatije ustrojiti bazu podataka u koju će se sustavno uključivati sve prikupljene ideje, prijedlozi i projekti kako bi se osigurao transparentan izbor informacija za sve interne i eksterne korisnike. Značajan aspekt pripreme provedbe i same provedbe Strategije razvoja jest osiguravanje odgovarajuće stručne i kadrovske kapacitiranosti i ekipiranosti javne uprave jer je Strategija razvoja Grada Opatije nužna za učinkovito

korištenje trenutno, ali i ubuduće, dostupnih domaćih i inozemnih financijskih sredstava. Za potrebe provedbe Strategije razvoja Grada Opatije predlaže se formiranje Tijela za provođenje i praćenje Strategije razvoja i za razvoj gospodarstva (PPSRRG) odgovornog za koordinaciju i ocjenu dostignutog stupnja primjene smjernica iz prihvaćene Strategije razvoja Grada Opatije. U realizaciji ovih zadataka, moguće je koristiti vanjske partnere i druge oblike suradnje, a kao podloge za osiguranje informacijske osnovice donošenje cilju usmjerenih odluka. Funkcija Tijela za provođenje i praćenje Strategije razvoja i za razvoj gospodarstva (PPSRRG) formira se s ciljem monitoringa Strategije razvoja i njezine evaluacije. Monitoring napretka provedbe Strategije odvijat će se na godišnjoj razini. Godišnji monitoring osigurat će informacije o provedenim aktivnostima s podacima o nositeljima provedbe, uključenim financijskim sredstvima i njihovim izvorima te ostvarenim ili anticipiranim rezultatima. Izvješća o napretku podносит će Tijelo za provođenje i praćenje Strategije razvoja i za razvoj gospodarstva (PPSRRG), a usvajat će ih Stručni tim i Partnerski odbor.

U Strategiji je poseban naglasak na mehanizmu praćenja Strategije, tj. dozvoljena je mogućnost da se promjene unose i kod samog usvajanja Strategije i nakon njega. Takav mehanizam počiva na stalnim promjenama i potrebi inoviranja, odnosno na mogućnostima da se konkretni sadržaji po ocjeni naručitelja unesu u Strategiju s ciljem njene kvalitete i provedivosti i želje da ona i dalje ostane "živi dokument", fleksibilan i adaptabilan. Obrazovanje korisnika Strategije razvoja predstavlja jedan od temeljnih zadataka u okviru monitoringa, što nameće potrebu da se realno sagledaju potrebe te da se sustav cjeloživotnoga obrazovanja prilagodi stvarnim mogućnostima korisnika. Stoga bi sustav cjeloživotnoga obrazovanja korisnika Strategije razvoja Grada Opatije trebalo provesti kroz nekoliko međusobno povezanih dijelova, od predavanja, radionica, seminara, okruglih stolova, savjetovanja te konzultantskih usluga. Važno je stoga naglasiti da predviđeni monitoring mora prerasti u trajan kontrolni mehanizam. To je i potvrda da se izradom Strategije razvoja Grada Opatije proces ne završava, već se članovi tima (Stručni tim i Partnerski odbor) kontinuirano uključuju u monitoring, čime razvoj postaje predmetom kontinuiranog stručnog i znanstvenog istraživanja u interesu svih zainteresiranih javnih i privatnih subjekata, kao i stanovništva Grada Opatije.

Evaluacija, koja će se provesti krajem 2015. godine (ex-post evaluacija) ocijenit će rezultate koji su postignuti primjenom ovog pristupa strateškom planiranju te kvalitetu procesa odabira projekata i njihovog upravljanja. Monitoring napretka i evaluacija utjecaja osigurat će informacije u svrhu javne debate i mogućeg reprogramiranja strateških dokumenata. Tijelo provođenje i praćenje Strategije razvoja i za razvoj gospodarstva (PPSRRG) ima zadatak da putem stimulativnih mjera koje će donijeti Grad Opatija, provodi takvu politiku putem različitih instrumenata te politike (od beneficiranih kamata za velike, srednje i male poduzetnike i obrtnike, do priprema i pomoći kod prijave i ostale nužne pomoći i savjeta gospodarstvenicima i poduzetnicima). Sve navedeno ukazuje da činom prihvaćanja nije kraj aktivnosti na Strategiji, već ona postaje temeljem razvoja, te podloga ustrajnog stručnog i znanstvenog, partnerskog promišljanja razvoja Grada Opatije u putu osiguranja zadovoljstva stanovništva, zaposlenika, turista i gospodarstvenika u Gradu Opatiji, što se prepoznaje kao krajnji je i najviši cilj ove Strategije.

Kako su u izradi strategije aktivno sudjelovale sve relevantne ciljne skupine zainteresiranih, isto navodi na zaključak da će se na isti način prepoznati njihova spremnost uključivanja u sve segmente provedbe, što nedvojbeno upućuje na izglednost realizacije ove Strategije, na način kako je izvorno koncipirana i u ovom dokumentu prezentirana.

**KORIŠTENA
LITERATURA
POPIS TABLICA
POPIS SLIKA**

KORIŠTENA LITERATURA

- A Practical Guide to Tourism Destination Management (2007), WTO
- Agenda for Sustainable & Competitive European Tourism (2007), COM 621
- Agro direct – jačanje direktne prodaje i organiziranje prodajnih kanala, projektna ideja, Lokalna akcijska grupa „Terra Liburna“
- Akcijski plan energetske održivosti razvika Grada Opatije (SEAP) (2012) Grad Opatija, REA Kvarner – na <http://www.opatija.hr/files/file/novosti/2012/SEAP-Opatija-final.pdf>
- Akcijski plan provedbe Razvojne strategije PGŽ 2011-2013. (2012) Regionalna razvojna agencija Porin <http://www.porin.hr/assets/files/razvoj/Akcijski-plan-provedbe-RS-PGZ-2013.pdf>
- Akcijski plan razvoja ekološke poljoprivrede u Dalmaciji (2009), projekt COAST – Očuvanje i održivo korištenje biološke i krajobrazne raznolikosti na dalmatinskoj obali putem održivog razvika obalnog područja, UNPD.
- Akcijski plan razvoja ekološke poljoprivrede u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2011.-2016. godine (2011), Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja, veljača 2011.
- Barić, V.: Temelji financiranja javnog sektora i društvenih djelatnosti, Ekonomski fakultet, Zagreb – na <http://web.efzg.hr/dok/MGR/vbaric/fdd/FDD%205.ppt>.
- Barić, V.: Temelji financiranja javnog sektora i društvenih djelatnosti, Ekonomski fakultet, Zagreb na <http://web.efzg.hr/dok/MGR/vbaric/fdd/FDD%205.ppt>.
- Bežovan, G. et al. (2009), Indeks civilnog društva (ICD) u Hrvatskoj 2009. - 2010., Civicus, World Allowance for Citizen Participation.
- Blažević, B. (2007), Turizam u gospodarskom sustavu, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Opatija.
- Blažević, B., Peršić, M. (2012), Istraživanje turizma destinacije, Fakultet za turistički i hotelski menadžment, Opatija.
- Blažević, B., Peršić, M. (2004), Ocjena turističke ponude Kvarnera, Fakultet za turistički i hotelski menadžment, Opatija, Opatija/Wien
- Blažević, B., Peršić, M. (2007), Ocjena turističke ponude Kvarnera, Fakultet za turistički i hotelski menadžment, Opatija, Opatija/Wien
- Brdar, I., Pokrajac-Bulian, A. (1993), Predstavlja li empatija dio socijalne kompetencije? Godišnjak Zavoda za psihologiju, Rijeka
- Buršić, E. (2009), Strategija kulturnog razvika grada Pule, odjel kulture grada Pule
- Cobuild, C. (2006), Essential Dictionary, The Cobuild Series from The Bank of English, The University of Birmingham, Harper Collins Publishers, London
- COM (2001) Green Paper: Promoting a European Framework for Corporate Social Responsibility, Commission of the European Communities, Brussels 18. 7. 2011, na http://ew.eea.europa.eu/Industry/Reporting/cec_corporate_responsibility/com2001_0366en01.pdf
- COM (2010) 2020 – na http://www.mobilnost.hr/prilozi/05_1300804774_Europa_2020.pdf
- CRS (2011) Corporate Social Responsibility as a part of Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, a renewed EU strategy 2011-14 for Corporate Social Responsibility, na http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sustainable-business/corporate-social-responsibility/index_en.htm
- Čakavski sabor na http://hr.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cakavski_sabor#Katedre_.C4.8Cakavskog_sabora
- Čavlek, N. et al. (2010), Turizam- ekonomske osnove i organizacijski sustav, Školska knjiga
- Čorak, S., Tomljanović, R. (2012) Prijedlozi za unapređenje srednjoškolskog obrazovanja za potrebe turizma u Hrvatskoj, Institut za turizam, Zagreb
- Črnjar, M., Črnjar, K. (2009), Menadžment održivog razvoja, FMTU, Opatija

- De la Fuente, A. and Ciccone, A.(2002): Human capital in a global and knowledge-based economy, Final Report, European
- Dom umirovljenika Volosko: <http://www.dzsino-volosko.hr/> ; <http://www.e-qalin.net/index.php?id=15>
- Društvo naša djeca i Dječje gradsko vijeće <http://www.dnd-opatija.hr/pocetna>; <http://www.dnd-opatija.hr/djecja-participacija> ; <http://www.dnd-opatija.hr/djecja-participacija/djecji-forum> ; <http://www.savez-dnd.hr/susret-djece-iz-djecjih-foruma-i-zastupnika-u-hrvatskom-saboru/> ; <http://www.radiong.hr/?d=1&id=19089> ; <http://www.opatija.hr/hr/grad-prijatelj-djece/djecje-gradsko-vijece1/> ; <http://www.dnd-opatija.hr/djecja-participacija> & <http://www.dnd-opatija.hr/djecja-participacija/djecji-forum> & <http://www.dnd-opatija.hr/djecja-participacija/djecje-gradsko-vijece> & <http://www.dnd-opatija.hr/grad-prijatelj-djece> ; <http://www.savez-dnd.hr/dnd-opatija-iznova-pomice-granice/> & <http://www.dnd-opatija.hr/grad-prijatelj-djece>
- Družić, I., i dr. (2003.), "Hrvatski gospodarski razvoj", Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, str. 312.
- Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe, N.N. br. 63 / 2008 i br. 90 / 2010
- Dwyer, L, Forsyth, P., Dwyer, W.(2010), Tourism Economics and Policy, Channel View Publications
- EFPR (2011), Europski fond za poljoprivredni razvoj, Revija ruralnog razvoja Europske unije – Publikacija Europske mreže za ruralni razvoj, br. 1, XII/2011.
- ET 2020 (2009) Education and Training 2020, strateški okvir za europsku suradnju u obrazovanju i osposobljavanju, Europa, Summaries of EU Legislation NO 2009/C 119/02 na <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/>; ELX_SESSIONID=vGnMJVLRzdTw08v3JMvzCZZ ypTcLMpb8B19vj5zyt6rG2K6wmhpH!-1396097169?uri=CELEX:52009XG0528(01)
- Europe 2020: A strategy for smart, sustainable and inclusive growth, Communication from the Commission, Bruxelles (http://ec.europa.eu/archives/growthandjobs_2009odnosno EUROPA 2020. (2010) Europska strategija za pametan, održiv i uključiv rast, Europska komisija, Bruxelles
- Europski fond za poljoprivredni razvoj (2011) Revija ruralnog razvoja Europske unije – Publikacija Europske mreže za ruralni razvoj, UNDP Hrvatska
- Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu www.uniri.hr & http://www.civilnodrustvo.hr/fum/index.php?id=74&tx_ttnews%5Btt_news%5D=2796&tx_ttnews%5Bpointer%5D=114&cHash=f1b41e4faf02ced7a41931d00259cd01 & <http://radio.hrt.hr/emisija/civilno-drustvo/515/> & http://www.smart.hr/index.php?option=com_content&task=view&id=1615&Itemid=9 & https://www.dropbox.com/s/w9n9t3zzzzmh2q1/Hrvatska%20volontira%202014_izvjestaj.pdf & <http://www.mrrak.info/>
- Festival Opatija na, http://hr.wikipedia.org/wiki/Festival_Opatija; <http://www.opatija.hr/hr/kultura/> & <http://fen.festivalopatija.hr/> & <http://www.festivalopatija.hr/?lang=hr#kontaktpage>; <http://www.opatija-tourism.hr/hr/znamenitosti/ljetna-pozornica,167.html> & <http://www.festivalopatija.hr/?lang=hr#lokacijepage> & www.fthm.uniri.hr; <http://www.fthm.uniri.hr/index.php/ps-opcenito>
- Folklorni ansambl Zora na <http://www.hrvatskifolklor.net/php/fa/fazora.php> & <http://www.liburnija.net/foto-proslavljeno-65-godina-rada-folklornog-ansambla-zora-opatija/> & <http://www.liburnija.net/video-upisi-u-folklorni-ansambl-zora-opatija/>,
- Franz, H.W., R.I. Sarcina (2009), Building Leadership in Project and Network Management - A Facilitator's Tools Set, Springer, Berlin, Heidelberg
- Glavni plan razvoja turizma Primorsko-goranske županije – GPRTPGŽ (2005) Sveučilište u Rijeci, Primorsko-goranska županija, Turistička zajednica primorsko-goranske županije, Rijeka.

- Glazbena škola Mirković na <http://ogs-mirkovic-opatija.skole.hr/>
- Glazbeni klub 4'33 na <http://www.grupa433.com/o-nama/> & <https://hr-hr.facebook.com/pages/Grupa-433-Opatija/176764739071131>
- Gottsmann, A.: Vor und hinter den Kulissen (2013) Tourismus una nationale spannungen in abbazia und Instrien; u knjizi Rapp, C., Rapp-Wimberger, N. (2013) Österreichische Riviera - Wien Entdeckt das Meer, WIEN MUSEUM, Czernin Verlag, Wien također na <http://www.visitopatija.net/hr/atrakcije/turizam> & <http://smart-travel.hr/opatija-kolijevka-hrvatskog-turizma/>
- Gradska knjižnica Opatija <http://www.gk-opatija.hr/Pocetna/O-knjiznici/Povijest.aspx> i ustroju na [http://www.gk-opatija.hr/Pocetna/O-knjiznici/Akti-knjiznice-\(Statut\).aspx](http://www.gk-opatija.hr/Pocetna/O-knjiznici/Akti-knjiznice-(Statut).aspx); <http://www.knjiznica.hr/opatija>; <http://www.gk-opatija.hr/>; <http://www.knjiznica.hr/opatija>; <http://www.opatija.hr/hr/vijesti/novosti/vijecnici-djecjeg-gradskog-vijeca-obisli-gradske-institucije-i-tvrtke,1520.html>; <http://nocknjige.hr/program/moja-draga-opatija-od-jubavi-sanje/>
- Gradsko vijeće Grada Opatije, <http://www.opatija.hr/hr/gradsko-vijece/radna-tijela-gv/>
- Grayson, G. & Nelson, J. (2013), Corporate Responsibility Coalitions Greenleaf - chapter - IBLF International Business Leaders Forum
- H. W. Franz, R. Sarcina (2009), Building Leadership in Project and Network Management - A Facilitator's Tools Set, Springer, Berlin, Heidelberg na <http://web.mit.edu/urbanupgrading/upgrading/issues-tools/tools/ZOPP.html>; <http://www.lvdg.com/gopp1.htm>; <http://portals.wi.wur.nl/ppme/?OOPP/ZOPP/GOPP>; <http://www.responsenetwork.org/index.php?sid=1857> i sl.
- Hitna pomoć na www.zzhm-pgz.hr ; <http://www.novolist.hr/Vijesti/Regija/Opatija/Proslavljena-obljetnica-Opatija-je-prva-u-Hrvatskoj-prije-120-godina-imala-Hitnu> ;
- Hotelijersko-turistička škola Opatija na http://ss-hotelijersko-turistickaopatija.skole.hr/skola/djelatnici/ksenija_beljan
- Hrvatska autohtona kuhinja, na www.hok.hr/cehovi/hrvatska_autohtona_kuhinja
- Hrvatska i fondovi EU 2014 – 2020: Ulaganje u budućnost (2014), konzultacijski dokument, Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU- na http://www.mrrfeu.hr/UserDocsImages/EU%20fondovi/Konzultacijski_dokument.pdf
- Hrvatski crveni križ – Gradskog društva Opatija: <http://www.hck-opatija.hr/> & <http://www.hck-opatija.hr/akti/statut-gradskog-drustva-crvenog-kriza-opatija> & <http://www.hck-opatija.hr/> & <http://www.opatija.hr/hr/proracun/>
- Hrvatski muzej turizma <http://www.hrmt.hr/o-muzeju/povijest-vizija-misija/>; <http://www.hrmt.hr/prostori-muzeja/> & <http://opatija-tourism.hr/hr/novosti-dogadanja/dogadanja/izlozba-pozdrav-iz-opatije-u-svicarskoj-kuci,436.html> & <http://www.opatija-convention.com/Home.aspx?PageID=31> & <http://www.opatija-tourism.hr/hr/znamenitosti/umjetnicki-paviljon-juraj-sporer,164.html>
- Hrvatski otočni proizvod, <http://www.mrrfeu.hr/default.aspx?id=650>
- Hrvatski otočni proizvod, na <http://www.mrrfeu.hr/default.aspx?id=650>
- http://ec.europa.eu/fisheries/cfp_en.htm
- <http://europa.eu>; <http://www.delhrv.ec.europa.eu>
- <http://hr.wikipedia.org/>
- <http://web.efzg.hr/dok/MGR/vbaric/fdd/FDD%205.ppt>.
- <http://web.mit.edu/urbanupgrading/upgrading/issues-tools/tools/ZOPP.html>
- <http://www.lvdg.com/gopp1.htm>; <http://portals.wi.wur.nl/ppme/?OOPP/ZOPP/GOPP>
- <http://www.minpo.hr/UserDocsImages/Strategy-HR-Final.pdf>
- <http://www.responsenetwork.org/index.php?sid=1857> i sl.
- http://www.vlada.hr/Download/2004/12/16/Strategija_POSS_V2.pdf
- <http://www.hrvatska21.hr/>
- Imamović, D. (2005.), 'Ka društvu bez siromaštva'- deset razloga za socijalni program, ALDI, Agencija za lokalne razvojne inicijative http://www.aldi.ba/files/ALDI_Deset_razloga_za_program_ka_drustvu_bez_siromastva.pdf

- Industrijska strategija Republike Hrvatske 2014.-2020. Ministarstvo gospodarstva, Zagreb, 2014. www.mingo.hr/userdocsimages/industrija/Industrijska_strategija.docx
- Izmjene i dopune Glavnog plana razvoja turizma Primorsko-goranske županije IDGPRTPGŽ (2012) Sveučilište u Rijeci, Primorsko-goranska županija, Turistička zajednica primorsko-goranske županije,
- Izmjene i dopune Prostornog plana uređenja Grada Opatije – Odredbe za provođenje, Opatija-Zagreb, 2012. (SN PGŽ 56/12)
- Izmjene i dopune Urbanističkog plana uređenja naselja Ičići (SN PGŽ 17/13)
- Izmjene i dopune Urbanističkog plana uređenja naselja Opatija (SN PGŽ 56/12)
- Izmjene proračuna Grada Opatije za 2014. godinu,na:
<http://www.opatija.hr/files/file/proracun/2014/I-izmjene/1.1.-OBRAZLO%C5%BDENJE-IZMJENA-PRORA%C4%8CUNA-2014.pdf>
- Izvješće o Strategiji ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2008.-2013. (2011), EU-Hrvatska Zajedničkog Savjetodavnog odbora, Zagreb
- Izvod iz Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske br. 1/2011. - Lista zaštićenih kulturnih dobara (NN 151/02; NN 124/06; NN 58/07; NN 61/09; NN 92/11)
- Jačanje institucionalnog okvira za razvoj strukovnih standarda zanimanja, kvalifikacija kurikuluma - za sektor Turizam i ugostiteljstvo, Zagreb: Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih & Nastani planovi i okvirni programi za područje turizma i ugostiteljstva na <http://www.asoo.hr/default.aspx?id=1357>
- Jadranske morske zvijezde Kvarnera, Projekt „1000 hrvatskih plaža (2013), FMTU, Opatija
- Jukić, V. (2013) Ljetna pozornica – Open Air Theatre – Ljetna pozornica Opatija – rekonstrukcija, dogradnja i pokretno natkrivanje, Projekt SODA arhitekti; & Lokacijska dozvola za rekonstrukciju ljetne pozornice u Opatiji na k.č. 961/1, k.o. Opatija u Gradu Opatiji, Klasa: UP/I 350-05/13-03/48; UR.Broj: 2170/1-03-06/4-14-13 od 13. 03. 2014. godine
- Kandidatura Rijeke za Europsku prijestolnicu kulture 2020. (26.03.2014)
<http://www.opatija.hr/hr/vijesti/novosti/potpisani-ugovori-o-suradnji-u-projektu-kandidature-rijeke-za-europsku,1547.html>
- Katičić, R., (2008), Božanski boj-tragovima svetih pjesama naše predkršćanske starine, Zagreb-Mošćenička Draga
- Klaster zdravstvenog turizma (16.7.2014.) – na http://www.mint.hr/default.aspx?id=16651&http://www.pgz.hr/Arhiva_novosti?year=2014&yearActive=yes&month=07&newsId=2269
- Knežević, B. (2014), Model planiranja, organiziranja i priznavanja izvannastavnih aktivnosti kroz ECTS bodove – Kako prepoznati, valorizirati i kvantificirati rezultate neformalnog oblika učenja kroz ECTS sustav dodjeljivanja bodova, dio Projekta priznavanja izvannastavnih aktivnosti kroz ECTS bodova, Sveučilište u Rijeci, Prioritet A za razdoblje 2013. – 2015., na www.uniri.hr
- Konvencija o pravima djeteta, http://www.unicef.hr/upload/file/300/150215/FILENAME/Konvencija_20o_20pravima_20djeteta.pdf
- Konvencija o zaštiti svjetske kulturne i prirodne baštine, NN Međunarodni ugovori 12/93 Usvojena: PARIZ, 1972.
- Republika Hrvatska stranka Konvencije na temelju notifikacije o sukcesiji od 8. listopada 1991. Stupila na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku: 8. listopada 1991.
- - Konvencija o zaštiti kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba i Protokol u vezi sa zabranom izvoza kulturnih dobara s okupiranih teritorija, NN, Međunarodni ugovori, 12/93 i 6/02
- Konvencija Vijeća Europe o zaštiti arhitektonskog blaga Europe, NN Međunarodni ugovori, 6/94
- Konzervatorski odjel u Rijeci -Uprava za zaštitu kulturne baštine, na <http://ineco.posluh.hr/pgz/opatija/naslijed.htm> & <http://www.opatija.net/hr/atraccije>
- Kulturno-povijesno nasljeđe (<http://ineco.posluh.hr/pgz/opatija/grad-opatija.htm>)

- Kultura u Gradu Opatiji na <http://www.opatija.hr/hr/kultura/> & <http://www.opatija-tourism.hr/hr/ponuda/kultura/>; <http://www.opatija.hr/hr/kultura/>
- Kulturni turistički centar (2013) Rješenje o izmjeni lokacijske dozvole (Klasa: UP/I-350-05/13-04/11; UR Br.: 2710/1-03-06/4-13-13) za građenje na k.č. 893/8, k.č.839/12 i k.č. 839/13 k.o. Opatija, Grad Opatija
- Linardić,L.(2014) Projekt priznavanja izvannastavnih aktivnosti kroz ECTS bodova, Sveučilište u Rijeci, Prioritet A (2013. - 2015.), dostupno na www.uniri.hr
- Lindinger,M. Auf Abwegen - Habsburger am Mittelmeer - Bad Ischl an der Adria 82013) u knjizi Rapp, C., Rapp - Wimberger, N. (2013) Österreichische Riviera - Wien Entdeckt das Meer, WIEN MUSEUM, Czernin Verlag, Wien također na <http://www.visitopatija.net/hr/atrakcije/turizam> & <http://smart-travel.hr/opatija-kolijevka-hrvatskog-turizma/>
- Lokalna razvojna strategija Lokalne akcijske grupe – Terra Liburna (2013), Regionalna razvojna agencija Porin, LAG Terra Liburna, na <http://www.opcina-viskovo.hr/www.opcina-viskovo.hr/files/a0/a0bf2d13-de73-4bf1-af88-80060f7f1435.pdf>
- Longman Dictionary of Contemporary English (2001), Pearson Education Limited
- Magaš, D., (2008), Destinacijski menadžment: modeli i tehnike, Sveučilište u Rijeci, Fakultet za turistički i hotelski menadžment
- Making Tourism More Sustainable (2005), A Guide for policy makers, UNWTO, UNEP
- Maryška,C. (2013) Und dann wieder das blaue Meer - Zum Bildinventuar der Tourismus - Werbung für die Österreichische Riviera u knjizi Rapp,C., Rapp-Wimberger, N.((2013) Österreichische Riviera - Wien Entdeckt das Meer, WIEN MUSEUM, Czernin Verlag, Wien također na <http://www.visitopatija.net/hr/atrakcije/turizam> & <http://smart-travel.hr/opatija-kolijevka-hrvatskog-turizma/>
- Matetić, D. (2014), Vrt obrtničke škole Opatija, http://ss-obrtnicka-opatija.skole.hr/?news_hk=1&news_id=198&mshow=290#mod_news
- Miloš, R. (2013), Festival Opatija 2013. - Više od statistike“, godišnji izvještaj, Festival Opatija,
- Ministarstvo znanosti obrazovanja i sporta RH <http://public.mzos.hr/Default.aspx?sec=2239;> <http://public.mzos.hr/Default.aspx?sec=2247> Gimnazije Eugena Kumičića Opatija, <http://gimnazija-ekumicica-opatija.skole.hr/skola> ; <http://gimnazija-ekumicica-opatija.skole.hr/nastava/> smjerovi; [http://gimnazija-ekumicica-opatija.skole.hr/kurikulum;](http://gimnazija-ekumicica-opatija.skole.hr/kurikulum/) <http://gimnazija-ekumicica-opatija.skole.hr/nastava/natjecanja> ; http://gimnazija-ekumicica-opatija.skole.hr/skola/izvannastavne_aktivnosti
- Mogućnosti korištenja EU i ostalih fondova u RH – Umrežavanje lokalnih dionika, Buzet, 2014.
- Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva <http://zaklada.civilnodrustvo.hr/category/101> & <http://www.dnd-opatija.hr/projekti-akcije/projekt-institucionalna-potpورا-nacionalne-zaklade-za-razvoj-civilnog-drustva>
- Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje (2011), Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa RH, Zagreb
- Nacionalni Okvirni Kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obavezno i srednjoškolsko obrazovanje (2010), MZOS RH, Zagreb
- Nacionalni program ruralnog razvoja malog obiteljskog hotelijerstva, Institut za turizam, Zagreb, prosinac 2013.
- Nagrade Grada Opatije <http://www.opatija.hr/files/file/novosti/2014/srpanj/Nagrade-Grada-za-web-2013.pdf>; <http://www.opatija.hr/files/file/novosti/2014/srpanj/Nagrade-Grada-za-web-2013.pdf>
- Obrazloženje prijedloga proračuna Grada Opatije za 2014. i projekcije plana za 2015. i 2016. godinu na <http://www.opatija.hr/files/file/proracun/OBRAZLO%C5%BDENJE-PRIJEDLOGA-PRORA%C4%8CUNA-2014-2016.pdf>

- Obrtnička škola Opatija http://ss-obrtnicka-opatija.skole.hr/upload/ss-obrtnicka-opatija/images/static3/672/attachment/SKOLSKI_KURIKULUM_2013-14.pdf; http://ss-obrtnicka-opatija.skole.hr/skola/dokumenti_kole; <http://ss-obrtnicka-opatija.skole.hr/upload/ss-obrtnicka-opatija/images/static3/661/attachment/brosura2014.pdf>; <http://ss-obrtnicka-opatija.skole.hr/skola/povijest>; <http://ss-obrtnicka-opatija.skole.hr/skola/novine>
- Očuvanje zdravlja djece i razvoj emocionalne stabilnosti i socijalizacije <http://www.opatija.hr/files/file/novosti/2014/Javne-potrebe-u-predskolskom-odgoju-i-obrazovanju.pdf>
- Odluka o isticanju kandidature Grada Rijeke za Europsku prijestolnicu kulture 2020. godine (17. 04. 2013) <http://www.rijeka.hr/EuropskaPrijestolnicaKulture>
- Odluka o izmjenama i dopunama zajedničkog općeobrazovnog i posebnog stručnog dijela Nastavnog plana za zanimanja Konobar 8šifra: 071333), Kuhar (šifra: 071233) i Slastičar (šifra: 092533) u obrazovnom sektoru Turizam i Ugostiteljstvo (2011), a temeljem članka 27. stavka 12. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, NN br. 08/08, 86/09, 92/10 i 105/10isp, a provodi ga Agencija za odgoj i obrazovanje, te Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih
- Odluka o socijalnoj skrbi i zdravstvenoj zaštiti Grada Opatije (KLASA: 011-01/14-01/12; UR.BR.: 2156-01/01-01/14-1), od 25.03.2014. na <http://www.opatija.hr/files/file/novosti/2014/travanj/ODLUKA-O-SOCIJALNOJ-SKRBI-I-ZDRAVSTVENOJ-ZA%C5%A0TITI.pdf>
- Odluka o stipendiranju učenika i studenata Grada Opatije <http://www.opatija.hr/hr/obrazovanje/> & <http://www.opatija.hr/hr/vijesti/novosti/utvrdena-rang-lista-ucenika-i-studenata-za-dobivanje-stipendija,1362.html>
- Odluka o visini spomeničke rente Grada Opatije, Službene novine PGŽ, br. 41/2010, <http://www.sn.pgz.hr/default.asp?Link=odluke&id=20823>
- Opći program mjera poticanja razvoja poduzetništva na području grada Rijeke, SN grada Rijeke, 2014.
- Osnovna škola Rikard Katalinić Jeretov, Opatija, školska godina 2012/2013 na <http://os-rkatalinic-jeretov-opatija.skole.hr/>; <http://policija.hr/MainPu.aspx?id=186996>
- Osnovna škola Rikard Katalinić Jeretov <http://os-rkatalinic-jeretov-opatija.skole.hr/> i <http://os-rkatalinic-jeretov-opatija.skole.hr/projekti>
- Osnovna škola Rikard Katalinić Jeretov <http://www.novilist.hr/Vijesti/Regija/Opatija/Dobili-dvadeset-tableta-i-pametni-ekran-umjesto-ploce>; <http://www.racunalo.com/ucionica-buducnosti-predstavljena-u-os-rikard-katalinic-jeretov-u-opatiji/>; <http://www.novilist.hr/Vijesti/Regija/Opatija/Opatijskoj-osnovnoj-skoli-trajni-status-medunarodne-Eko-skole?articlesrclink=related>
- Osnovni programi namijenjeni djeci predškolske dobi na <http://www.djecji-vrtic-opatija.hr/Upis-djece>
- Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English (2006), Oxford University Press
- Plan razvoja ekološkog i ruralnog turizma (2009), Sjeverozapadni dio Zadarske županije, otok Pag, područja uz Novigradsko i Karinsko more, projekt COAST – Očuvanje i održivo korištenje biološke i krajobrazne raznolikosti na dalmatinskoj obali putem održivog razvitka obalnog područja, UNPD
- Poljoprivreda i ruralni razvoj Općine Đurmanec (2014), Mogućnosti korištenja EU fondova, Centumpercent d. o. o.
- Popis poslovnih sustava, organizacija i obrtnika sa kojima je sklopljen ugovor o obavljanju praktičnog rada http://ss-ugostiteljska-opatija.skole.hr/nastava/prakticanastava?news_hk=5468&news_id=147&mshow=859#mod_news
- Popis stanovništva iz 2011. godine <http://www.opatija.hr/hr/o-opatiji/>
- Porter, M. E. (1998), Clusters and the New Economics of Competition", Harvard Business Review, November/December

- Povezivanje obrazovanja i potreba tržišta rada (2014), Ministarstvo rada i mirovinskog sustava na [http://www.scribd.com/fullscreen/199584733?access_key=key-195gbfdxcerjpp1b4oxu & allow_share= true&escape= alse&viewmode= scroll](http://www.scribd.com/fullscreen/199584733?access_key=key-195gbfdxcerjpp1b4oxu&allow_share=true&escape=alse&viewmode=scroll)
- Pravilnik o ekološkoj proizvodnji, N.N. 80/13
- Pravilnik o financijskom izvještavanju u proračunskom računovodstvu (NN, br. 27/05, 2/07)
- Pravilnik o ostvarivanju poticaja za poljoprivrednu proizvodnju na području Općine Matulji, SN PGŽ, 19/13.
- Pravilnik o utvrđivanju posebnog standarda – Hrvatska autohtona kuhinja, N.N. 60/2011
- Pravilnik o utvrđivanju proračunskih i izvanproračunskih korisnika državnog proračuna i proračunskih i izvanproračunskih korisnika proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te o načinu vođenja registra proračunskih i izvanproračunskih korisnika (NN, br. 128/09)
- Pravilnik o vrednovanju program cjeloživotnog učenja (2013). Sveučilište u Rijeci [http://www.uniri.hr/files/cjelozivotno_obrazovanje/ Pravilnik_cjelozivotno.pdf](http://www.uniri.hr/files/cjelozivotno_obrazovanje/Pravilnik_cjelozivotno.pdf)
- Pravilnik o iskaznici i znački inspektora zaštite kulturnih dobara te načinu vođenja očevidnika o obavljenim pregledima (NN 117/12 , NN 124/12 - Ispravak)
- Pravilnik o uvjetima za fizičke i pravne osobe radi dobivanja dopuštenja za obavljanje poslova na zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN 74/03, NN 44/10)
- Pravilnik o postupku i načinu izdavanja dopuštenja za obavljanje podvodnih aktivnosti u unutarnjim morskim vodama i teritorijalnom moru Republike Hrvatske koji su zaštićeni kao kulturno dobro (NN 22/09, NN 36/11, NN 58/14)
- Pravilnik o arheološkim istraživanjima (NN 102/10)
- Pravilnik o obliku, sadržaju i načinu vođenja Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske (NN 89/11, NN 130/13)
- Pravilnik o stručnim zvanjima u konzervatorsko-restauratorskoj djelatnosti te uvjetima i načinu njihova stjecanja (NN 59/09, 117/12, NN 57/13)
- Pravilnik o određivanju kulturnih predmeta koji se smatraju nacionalnim blagom država članica Europske unije (NN 38/04)
- Pravilnik o sadržaju, obliku i načinu izdavanja službene iskaznice službenika Uprave za zaštitu kulturne baštine Ministarstva kulture i službene iskaznice službenika Gradskog zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirode u Zagrebu (NN 110/04)
- Pravilnik o mjerilima za utvrđivanje vrijednosti pokretnina koje imaju kulturnu, umjetničku ili povijesnu vrijednost (NN 77/04)
- Pravilnik o označavanju nepokretnih kulturnih dobara i objekata u kojima su smještene zbirke kulturnih dobara (NN 12/06)
- Pravilnik o uvjetima za davanje dozvole radi izvoza i iznošenja kulturnih dobara iz Republike Hrvatske (NN 75/13)
- Pravilnik od dodjeli oznake „Istarska kvaliteta“ (2006) za smještajne kapacitete privatnih iznajmljivača „Domus bonus-apartments“, Istarska županija – Županijsko poglavarstvo
- Predinvesticijska studija projekta "Žičara na Učku" (2009) K & P Konačna verzija, Predinvesticija projekt Žičara na Učku, Kohl & Partner Tourismusberatung GesmbH, Villach .
- Prijave i upisi u srednje škole za školsku godinu 2014./2015. - Idemo u srednju!!!", MZOS RH
- Priručnik za bavljenje seoskim turizmom – Korak po korak od ideje do uspješnog poslovanja (2011), Ministarstvo turizma
- Program odgojno-obrazovnog rada za djecu predškolske dobi pripadnike talijanske nacionalne manjine prema <http://www.djecji-vrtic-opatija.hr/hr/Programi>
- Program poticanja zapošljavanja i razvoja poduzetništva za 2014. godinu, SN PGŽ 05/14 & Program poticanja zapošljavanja i razvoja poduzetništva za 2014. godinu Grad Opatija, 2014. http://www.opatija.hr/files/file/novosti/2014/velja%C4%8Da/PROGRAM-POTICAJA-ZAPO%C5%A0LJAVANJA-ZA--2014--g--_2_.pdf
- Program raspolaganja poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu države na području grada Malog Lošinja, SN PGŽ, 43/06

- Program razvoja ruralnog turizma na području grada Malog Lošinja (2014) Institut za poljoprivredu i turizam Poreč, Poreč
- Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014.-2020. (2014) nacrt poslan u EK na odobrenje, Ministarstvo poljoprivrede
- Programi javnih potreba u osnovnoškolskom obrazovanju
<http://www.opatija.hr/files/file/novosti/2014/Javne-potrebe-u-osnovnoskolskom-obrazovanju.pdf>
- Projekt „1000 hrvatskih plaža“ (2010), FMTU, Opatija.
- Proračun Grada Opatije, na <http://www.opatija.hr/files/file/proracun/3.-POSEBNI-DIO-2014-2016.pdf> & <http://www.opatija.hr/files/file/proracun/2014/I-izmjene/1.1.-OBRAZLO%C5%BDENJE-IZMJENA-PRORA%C4%8CUNA-2014.pdf>
- Prostorni plan Parka prirode „Učka“ (2006), Primorsko-goranska županija – Županijski zavod za održivi razvoj i prostorno planiranje, Rijeka-Zagreb .
- Prostorni plan PGŽ-a (SN PGŽ 32/2013)
- Prostorni plan uređenja Grada Opatije (SN PGŽ 8/01, 14/03, 12/04).
- Rapp,C., Rapp-Wimberger, N (2013), Wien und die Adria - Rückblick auf eine Fernbeziehung, u knjizi Rapp, C., Rapp-Wimberger, N. (2013) Österreichische Riviera - Wien Entdeckt das Meer, WIEN MUSEUM, Czernin Verlag, Wien također na <http://www.visitopatija.net/hr/atrakcije/turizam> & <http://smart-travel.hr/opatija-kolijevka-hrvatskog-turizma/>
- Razvoj civilnog društva u okviru CARDS projekta na <http://www.entereurope.hr/page.aspx?PageID=18>
- Razvojna strategija PGŽ 2011.-2013. Primorsko-goranska županija, 2011.
<http://www.porin.hr/assets/files/razvoj/Razvojna-strategija-PGZ-2011-2013.pdf>
- Razvojna strategija Primorsko goranske županije 2014.-2020. Radni prijedlog, Primorsko-goranska županija, 2014.
- Razvojno marketinški plan turizma Opatijske rivijere (2002), Institut za turizam, Zagreb
- Republike Hrvatske 2011.-2013., Zagreb, 2010. http://www.mrrsvg.hr/UserDocsImages/STRATEGIJA_REGIONALNOG_RAZVOJA.pdf
- Revision of the High-Technology Sector and Product Classification" (2004) OECD
- Ruralni razvoj EU nakon 2013. (2012), Vodič kroz prijedloge Europske komisije, prijevod na hrvatski jezik, Hrvatska mreža za ruralni razvoj
- Ruralno poduzetništvo (2012), Revija ruralnog razvoja Europske unije – Publikacija Europske mreže za ruralni razvoj, UNDP Hrvatska, br. 10
- RuralTour Terra Liburna – Kreiranje mikroturističke regije Terra Liburna i upravljanje regijom, projektna ideja, Lokalna akcijska grupa „Terra Liburna“
- Shema odgojno-obrazovnog sustava u Republici Hrvatskoj, prema Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta RH - <http://public.mzos.hr/Default.aspx?sec=3385>
- Slaper, T.F., Hall, T.J. (2011) The Triple Bottom Line: What Is It and How Does It Work, Indiana Business Review, Vol. 86, No 1
- Socijalna skrb Grada Opatije <http://www.opatija.hr/hr/socijalna-skrb-i-zdravstvo/>;
http://www.opcionalovran.hr/2013/centar_socijalna_skrb.pdf;
<http://www.rsp.hr/ojs2/index.php/rsp/article/view/169/173>
- Sport u Gradu Opatiji <http://www.opatija.hr/hr/sport/>; <http://www.hoo.hr/1468-v-kriteriji-za-kategorizaciju-sportasa.aspx>,
http://www.ssgo.hr/images/dokumenti/akti_ovjereni/kriteriji2007k.pdf, <http://hr-hr.facebook.com/DvoranaOpatija>; <http://www.ssgo.hr/index.php/clanice>; www.ssgo.hr;
http://www.htsv.hr/___PORTAL/opatijaOOP.pdf & <http://opatija-tourism.hr/hr/novosti-dogadanja/dogadanja/52.-europsko-timsko-prvenstvo-natjecanje-u-bridzu,768.html> &
<http://www.fightsite.hr/vijesti-iz-regije/ofc-u-2014-godini-planira-organizirati-tri-eventa> &
<http://www.automobili.hr/prikaz-novosti/41-croatia-rally-2014-hok-ndash-porec-opet-domacin-oktanskog-spektakla/75468> & <http://www.racing.hr/rally-41-croatia-rally-hok-2014/>;
<http://www.opatija.net/hr/najave/50-medjunarodni-teniski-turnir-veterana-itf-07914/>;

http://opatija-tourism.hr/files/file/pdf/bridge_plakat.pdf & <http://opatija-tourism.hr/hr/novosti-dogadanja/dogadanja/52.-europsko-timsko-prvenstvo-natjecanje-u-bridzu,768.html>;
<http://www.novilist.hr/Vijesti/Regija/Opatija/Josipovic-veceras-otvara-Europsko-timsko-prvenstvo-u-bridzu>; <http://www.liburnija.net/foto-predsjednik-ivo-josipovic-otvorio-52-europsko-timsko-prvenstvo-u-bridzu-opatija>;
<http://www.tportal.hr/vijesti/biznis/346292/Pogledajte-opatijski-hotel-Royal-u-novom-ruhu.html>

- Stanje i perspektive uzgoja pitomog kestena u Istri (2011), Veleučilište u Rijeci i Poljoprivredni odjel u Poreču
- Statistički ljetopis / Statistical Yearbook, (2006) http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/ljetopis/2006/29-Binder.pdf
- Statut Međunarodnog pokreta Crvenog križa i Crvenog polumjeseca dostupan na: http://www2.hck.hr/doc/StatutPokretaRC_tekst.pdf
- Strategija energetskog razvoja Republike Hrvatske (NN 130/2009)
- Strategija gospodarskog razvoja grada Rijeke, grad Rijeka, Rijeka 2002.
- Strategija i Program prostornog uređenja Republike Hrvatske (NN 50/99 i NN 13/97)
- Strategija integralnog razvoja ruralnih područja grada Karlovca 2011-2015., grad Karlovac, 2012.
- Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije (2014) Vlada Republike Hrvatske, dostupno na <https://vlada.gov.hr/strategija-obrazovanja-znanosti-i-tehnologije/151>
- Strategija održivog razvitka Republike Hrvatske (NN 30/2009)
- Strategija prometnog razvitka Republike Hrvatske (NN 139/99)
- Strategija razvoja kulturnog turizma “Od turizma i kulture do kulturnog turizma”, Institut za turizam, Zagreb, 2003.
- Strategija razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj 2013. – 2020. Ministarstvo poduzetništva i obrta, Zagreb, 2013.
- Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020.god. (NN 55/13)
- Strategija razvoja zdravstvene industrije PGŽ 2013-2020. Primorsko-goranska županija,
- Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske, 2011.-2013. Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije: Strategija regionalnog razvoja
- Strategiji razvoja turizma RH do 2020 godine, Narodne Novine br. 55/13
- Strateške smjernice rada PGŽ 2009.-2013. Primorsko-goranska županija, 2009. <http://www.pgz.hr/Dokumenti>
- Strateški marketinški plan turizma Kvarnera 2009.-2015. Strateški marketinški plan turizma Kvarnera 2009-2015, TZ Kvarner, Institut za turizam, 2009.
- Strateški marketinški plan turizma Kvarnera 2009-2015 – Subregionalni plan Opatijska rivijera (2008), Institut za turizam, Zagreb
- Strateški plan kulturne ustanove 2013-2015 - dopuna“, Hrvatski muzej turizma, Park Angiolina 1, Opatija www.hrmt.hr
- Studija utjecaja zahvata na okoliš, sažetak za javnu raspravu, Institut za istraživanje i razvoj održivih eko sustava, Zagreb,
- Sustav zdravstvene zaštite u Gradu Opatiji <http://www.opatija.hr/files/file/shared/2014/popis-ambulant-DZ---ispostava-Opatija.pdf>; <http://www.ordinacija.hr/adresar/sve-djelatnosti/opatija/>; <http://www.opatija.hr/hr/socijalna-skrb-i-zdravstvo/turisticka-ambulanta/>;
- Tehnička kultura na <http://www.hztk.hr/novosti/ztk-grada-opatije-nova-clanica-hztk/> & <http://www.liburnija.net/osnivacka-skupstina-zajednice-tehnicke-kulture-grada-opatije/>
- Thalassoterapia Opatija na <http://www.Thalassoterapia-opatija.hr/index.php/ostale-djelatnosti>; <http://www.thalasso-wellness.hr/index.php/centar-ljepote/njega-tijela-2>
- The European Tourism Indicator System (2013), Toolkit for Sustainable Destination, EU
- The Green Economy and Trade (2013), Report, UNEP
- The Jean Monnet Inter-University Centre of Excellence Opatija, dostupno na: <http://excellence.com.hr/media/svecano-otvorenje-medusveucilisnog-centra-izvrsnosti-opatija/?lang=hr>; <http://excellence.com.hr/?lang=hr>

- Tomljenović, R. (2013), Program jačanja konkurentnosti ljudskih potencijala u turizmu kroz centre kompetencija, Institut za turizam
- Travel&Tourism Economic Impact (2014), Croatia, WTTO, 2014 preuzeto sa www.wttc.org/croatia2014.ashx (15.9.2014)
- Turistička ponuda u Gradu Opatiji <http://www.opatija-tourism.hr/hr/novosti-dogadanja/dogadanja/8.uckarski-sajam,626.html> & <http://www.pp-ucka.hr/8-uckarski-sajam-2014/> & <http://www.liburnija.net/audio-8-uckarski-sajam-poklon/> <http://www.mint.hr/default.aspx?id=16667> & <http://www.fthm.uniri.hr/files/Web/Newsletter/newsletter-7.pdf> & <http://ekapija.ba/bs/Vijest/najave/iv-sastanak-regionalne-inicijative-ipa-adriatic--zero-waste--u-sarajevu/38164> & <http://www.novilist.hr/Vijesti/Regija/Opatija/Opatija-duboko-zavukla-ruku-u-EU-blagajnu> & <http://naprijed.info/?p=2771>
- Ugostiteljska škola Opatija <http://ss-ugostiteljska-opatija.skole.hr/nastava/smjerovi>; <http://ss-ugostiteljska-opatija.skole.hr/nastava/predmeti>; <http://ss-ugostiteljska-opatija.skole.hr/nastava/aktivnosti>; <http://ss-ugostiteljska-opatija.skole.hr/skola/medijionama>; <http://www.opatija.hr/hr/vijesti/novosti/u-povodu-%E2%80%9Edana-preventive%E2%80%9C-ucenici-na-dorucku-ugostili-ministra-jovanovica,961.html> ; <http://www.liburnija.net/foto-ugosti-na-dorucku-zuzi-jelinek-us-opatija/> ; <http://www.liburnija.net/ugosti-na-dorucku-ministar-jovanovic-i-rijecki-olimpijci-na-dorucku-opatija/> ; <http://www.opatija.hr/hr/vijesti/novosti/vatreni-na-dorucku-u-ugostiteljskoj-skoli,751.html> ; <http://www.opatija.hr/hr/vijesti/novosti/politicari-i-sportasi-na-dorucku-u-ugostiteljskoj-skoli,237.html>; <http://www.liburnija.net/foto-ugostiteljska-skola-gastro-partner-mik-a/>; http://ss-ugostiteljska-opatija.skole.hr/upload/ss-ugostiteljska-opatija/multistatic/18/Skolski_list_US_16.pdf ; <http://ss-ugostiteljska-opatija.skole.hr/upload/ss-ugostiteljska-opatija/newsattach/192/U%A914%20%20www.pdf> ; http://ss-ugostiteljska-opatija.skole.hr/upload/ss-ugostiteljska-opatija/newsattach/335/us_15_www.pdf
- UNESCO-va Konvencija o mjerama zabrane i sprečavanju nedozvoljenog uvoza, izvoza i prijenosu vlasništva kulturnih dobara, Narodne novine, Međunarodni ugovori, 12/93
- Urbanistički plan uređenja naselja Dobreć (SN PGŽ 50/12)
- Urbanistički plan uređenja naselja Ika-Oprić (SN PGŽ 12/11)
- Urbanistički plan uređenja naselja Okoli Dujmići-Falalelići-Katinići (SN PGŽ 37/11)
- Urbanistički plan uređenja naselja Pobri (SN PGŽ 15/12)
- Urbanistički plan uređenja naselja Poljane-Menderi-Strmice (SN PGŽ 28/12)
- Urbanistički plan uređenja naselja Travičići (SN PGŽ 15/12)
- Uredba Vijeća (EZ) br. 116/2009 od 18. prosinca 2008. o izvozu kulturnih dobara
- Uredba o osnivanju agencije za obnovu osječke tvrde (NN 28/99)
- Uredba o objavi Sporazuma između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Sjedinjenih Američkih Država o zaštiti i očuvanju određenih kulturnih dobara Narodne novine, Međunarodni ugovori 9/06, 2/07
- Uredba o objavi Ugovora između UNESCO-a i Vlade Republike Hrvatske o uspostavljanju Regionalnog centra za podvodnu arheologiju u Zadru, Hrvatska, kao centra kategorije 2 pod pokroviteljstvom UNESCO-a (NN 1/09)
- Uredba o spajanju javnih ustanova restauratorske djelatnosti (NN 2/97, NN 119/01, NN 72/14)
- Uredba o osnivanju Međunarodnog centra za podvodnu arheologiju u Zadru (NN 33/08)
- Vasko-Juhász D. (2013), Komfort und Kapital - Die Südbahn und ihre Abbazia Hotels ; u knjizi Rapp, C., Rapp-Wimberger, N. (2013) Österreichische Riviera - Wien Entdeckt das Meer, WIEN MUSEUM, Czernin Verlag, Wien također na <http://www.visitopatija.net/hr/atrakcije/turizam> & <http://smart-travel.hr/opatija-kolijevka-hrvatskog-turizma/>
- Vašiček, D. et al. (2007.), Računovodstvo proračuna, HZRFD, Zagreb.
- Visinski, S. (2013), Neka razmatranja u pokušaju određivanja pojma socijalne senzibilnosti, Edicija Studijskog centra socijalnog rada, Pravni fakultet, Sveučilišta u Zagrebu

- Vodič za mala i srednja trgovačka društva (2003) Ministarstvo za obrt, malo i srednje poduzetništvo, Hrvatska gospodarska komora, Zagreb
- WBCSD - Business solutions for a sustainable world, dostupno na <http://www.wbcsd.org/work-program/business-role/previous-work/corporate-social-responsibility.aspx>
- Wertheimer-Baleti, A., (2004), Depopulacija i starenje stanovništva –temeljni demografski procesi u Hrvatskoj, Društvena istraživanja br. 4-5 (72-73), str. 631-65.
- www.dzs.hr,
- www.fina.hr;
- www.moj-posao.net/jseeker_wiki.php
- www.varazdinpark.com;
- Zajedno za održivi razvoj ruralnih područja (2010), Priručnik za provedbu pristupa LEADER u Hrvatskoj, HMRR – Hrvatska mreža za ruralni razvoj
- Zaklada civilnog društva Istra na www.zaklada.civilnodrustvo-istra.hr .
- Zaključci Europskog vijeća (2010.9, http://www.consilium.eurpa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en7ec/113591.pdf)
- Zakon o nacionalnoj zakladi za razvoj civilnoga društva, NN br. 173/03
- Zakon o energiji, NN, br. 68/01 i 177/04
- Zakon o financiranju javnih potreba u kulturi (NN, br. 47/90, 27/93)
- Zakon o financiranju vodnog gospodarstva, NN, br. 107/95, 19/96, 88/98 i 150/05
- Zakon o Hrvatskom Crvenom križu NN br. 71/10
- Zakon o izvlaštenju, NN, br. 9/94, 35/94, 112/00, 114/01 i 79/06
- Zakon o izvršavanju Državnog proračuna Republike Hrvatske, NN, br. 28/08
- Zakon o kazalištima
- Zakon o kinematografiji
- Zakon o knjižnicama
- Zakon o komunalnom gospodarstvu, NN, br. 26/03, 82/04 i 178/04
- Zakon o koncesijama, NN, br. 89/92
- Zakon o kulturnim vijećima, NN, br. 48/04
- Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, NN, br. 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08 i 36/09
- Zakon o muzejima
- Zakon o normizaciji, NN, br. 163/03
- Zakon o obnovi ugrožene spomeničke cjeline Dubrovnika (NN 21/86, 26/93, NN 33/89, NN 128/99 , NN 19/14)
- Zakon o očuvanju i zaštiti kulturnih dobara, čl. 2, NN, br. 69/99, 151/03 i 157/03
- Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, NN br. 87/08.
- Zakon o plovidbi i lukama unutarnjih voda, NN, br. 109/07
- Zakon o poljoprivrednom zemljištu, NN, br. 66/01, 87/02, 48/05 i 90/05
- Zakon o proračunu (NN, br. 87/08)
- Zakon o prostornom uređenju i gradnji, NN, br. 76/07
- Zakon o rudarstvu, NN, br. 27/91, 26/93, 92/94, 35/95 i 114/01
- Zakon o socijalnoj skrbi, NN. br.33/12 i 157/13
- Zakon o potvrđivanju Konvencije o zaštiti podvodne kulturne baštine, NN, Međunarodni ugovori, 10/04
- Zakon o potvrđivanju UNIDROIT-ove Konvencije o ukradenim ili nezakonito izvezenim kulturnim dobrima, sklopljen u Rimu 24. lipnja 1995, NN ,Međunarodni ugovori, 5/00, 6/02
- Zakon o ratifikaciji Europske konvencije o zaštiti arheološke baštine (revidirana) iz 1992. godine sastavljena u Valetti 16. siječnja 1992. godine, NN, Međunarodni ugovori, 4/04 i 9/04
- Zakon o potvrđivanju Konvencije o zaštiti nematerijalne kulturne baštine, NN, Međunarodni ugovori br. 5/05,5/07
- Zakon o potvrđivanju drugog Protokola uz Konvenciju za zaštitu kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba (NN Međunarodni ugovori, br.11/05)

- Zakon o potvrđivanju Okvirne konvencije Vijeća Europe o vrijednosti kulturne baštine za društvo
- (NN Međunarodni ugovori 5/07)
- Zakon o sustavu provedbe programa Europske unije i sustavu provedbe projekata financiranih iz sredstava zajmova i darovnica iz ostalih inozemnih izvora, NN, br. 58/06
- Zakon o sustavu provedbe programa Europske unije i sustavu provedbe projekata financiranih iz sredstava zajmova i darovnica iz ostalih inozemnih izvora, NN, br. 58/06.
- Zakon o šumama, NN, br. 140/05 i 82/06.
- Zakon o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma NN 152/08
- Zakon o tehničkoj kulturi NN br. 76/93; 11/94 i 38/09
- Zakon o udrugama, NN br. 74/14
- Zakon o udrugama, NN, br. 88/01, 11/02
- Zakon o upravljanju javnim ustanovama u kulturi, NN, br. 96/01
- Zakon o ustanovama, NN, br. 76/93, 29/97, 47/99 i 35/08
- Zakon o vatrogastvu, NN 80/10
- Zakon o vodama, NN, br. 107/95 i 150/05
- Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN 69/99, NN 151/03; NN 157/03 Ispravak, NN 87/09, NN 88/10, NN 61/11, NN 25/12, NN 136/12 , NN 157/13, NN 152/14)
- Zakon o zaštićenim oznakama izvornosti, zaštićenim oznakama zemljopisnog podrijetla i zajamčeno tradicionalnim specijalitetima poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda (NN br. 80/13, 14/14)
- Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN 69/99, NN 151/03; NN 157/03 Ispravak, NN 87/09, NN 88/10, NN 61/11 , NN 25/12, NN 136/12 , NN 157/13) na <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=81>
- Zakon o zaštiti od elementarnih nepogoda, NN, br. 73/97
- Zakon o zaštiti okoliša, NN, br. 110/07
- Zakon o zaštiti prirode, NN, br. 70/05
- Zakon o zdravstvenoj zaštiti, NN br. 150/08, 71/10, 139/10, 22/11, 84/11, 154/11, 12/12, 35/12 - OUSRH, 70/12, 144/12, 82/13, 159/13 i 22/14 - O i RUSRH
- Zakona o financiranju javnih potreba u kulturi, NN br. 47/90, 27/93 i 38/09
- Zakonu o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (N.N. 90/92)
- Zeleni plan PGŽ (2012) Udruga Eko Kvarner

POPIS TABLICA

TABLICA 1: OSNOVNI POKAZATELJI O PROSTORU.....	16
TABLICA 2: PROSJEČNE TEMPERATURE, SUNČANI DANI I PADALINE GRADA OPATIJE ZA 2012. GODINU.....	16
TABLICA 3: KRETANJE UKUPNOG BROJA STANOVNIKA NA PODRUČJU GRADA OPATIJE 1857. – 2011.....	17
TABLICA 4: KRETANJE BROJA STANOVNIKA I GUSTOĆE NASELJENOSTI PO NASELJIMA NA PODRUČJU GRADA OPATIJE OD 1991. – 2011. GODINE	18
TABLICA 5: RURALNA NASELJA NA PODRUČJU GRADA OPATIJE.....	19
TABLICA 6: NASELJENOST I UDIO PP UČKA U RURALNIM NASELJIMA NA PODRUČJU GRADA OPATIJE.....	21
TABLICA 7: PROMET PUTNIKA I TERET U TONAMA U ZRAČNOJ LUCI RIJEKA OD 1998. – 2013. TE OSTALIM LUKAMA	26
TABLICA 8: RANG OCJENA ELEMENATA OPĆIH PROBLEMA GRADA OPATIJE	38
TABLICA 9: OCJENA ELEMENATA IZ KATEGORIJE PROSTOR, STANOVNIŠTVO, OKOLIŠ, INFRASTRUKTURA.....	39
TABLICA 10: SWOT MATRICA ZA „PROSTOR, STANOVNIŠTVO, OKOLIŠ I INFRASTRUKTURU“	40
TABLICA 11: RANG OCJENA ELEMENATA O PROBLEMIMA IZ PODRUČJA DRUŠTVENIH DJELATNOSTI GRADA OPATIJE.....	113
TABLICA 12: SWOT MATRICA DRUŠTVENIH DJELATNOSTI GRADA OPATIJE.....	114
TABLICA 13: FINANCIJSKI REZULTATI GOSPODARSTVA GRADA OPATIJE ZA RAZDOBLJE 2008. – 2012. GODINU* PO DJELATNOSTIMA (U 000 KN, STALNE CIJENE IZ 2012. GODINE).....	119
TABLICA 14: UKUPNI REZULTATI POSLOVANJA TRGOVAČKIH DRUŠTAVA U GRADU OPATIJI OD 2008. – 2012.	121
TABLICA 15: PROCJENA OSTVARENIH PRIHODA OD TURIZMA U KUĆANSTVIMA 2012. GODINE	121
TABLICA 16: USPOREDBA OSTVARENJA BDP-A NEKIH PODRUČJA RH U RAZDOBLJU OD 2001-2012.GODINE.....	123
TABLICA 17: BRUTO DOMAĆI PROIZVOD NA PODRUČJU GRADA OPATIJE U 2012. (NKD 2007.).....	124
TABLICA 18: INVESTICIJSKA ULAGANJA U RAZDOBLJU OD 2011. – 2012. PO DJELATNOSTIMA	126
TABLICA 19. PROSJEČAN BROJ ZAPOSLENIH PREMA OPĆINI RADA U RAZDOBLJU OD 2004-2014. GODINE.....	127
TABLICA 20. PROSJEČAN GODIŠNJI BROJ NEZAPOSLENIH OSOBA U RAZDOBLJU 2004-2014. GODINE	128
TABLICA 21 : BROJ NEZAPOSLENIH OSOBA PREMA OBRAZOVNOJ STRUKTURI I PREMA SPOLU ZA MJESTA LOVRAN, MATULJI, MOŠĆENIČKA DRAGA I OPATIJA.....	129

TABLICA 22 : <i>BROJ ZAPOSLENIH U GRADU OPATIJI PREMA DJELATNOSTIMA – STANJE NA DAN 31. 12. 2012.</i>	130
TABLICA 23: <i>USPOREDNI PRIKAZ ZNAČAJNIJIH POKAZATELJA ZAPOSLENOSTI I NEZAPOSLENOSTI U GRADU OPATIJI, PRIMORSKO-GORANSKOJ ŽUPANIJI I REPUBLICI HRVATSKOJ NA DAN 31.12. 2012.</i>	131
TABLICA 24: <i>GLAVNI FINANCIJSKI POKAZATELJI OSTVARENI U DJELATNOSTI A (PRIMARNI SEKTOR) U RAZDOBLJU OD 2008. – 2012. GODINE</i>	132
TABLICA 25: <i>STRUKTURA POVRŠINA TLA BIVŠE OPĆINE I DANAŠNJEG GRADA OPATIJE</i> 133	
TABLICA 26: <i>GLAVNI FINANCIJSKI POKAZATELJI OSTVARENI U DJELATNOSTI I U RAZDOBLJU OD 2008. – 2012. GODINE</i>	134
TABLICA 27: <i>GLAVNI FINANCIJSKI POKAZATELJI OSTVARENI U DJELATNOSTI G U RAZDOBLJU OD 2008. – 2012. GODINE</i>	137
TABLICA 28: <i>GLAVNI FINANCIJSKI POKAZATELJI OSTVARENI U DJELATNOSTI R U RAZDOBLJU OD 2008. – 2012. GODINE</i>	139
TABLICA 29: <i>GLAVNI FINANCIJSKI POKAZATELJI OSTVARENI U DJELATNOSTI N U RAZDOBLJU OD 2008. – 2012. GODINE</i>	141
TABLICA 30: <i>RANG OCJENA ELEMENATA DOSTIGNUTOGA GOSPODARSKOG RAZVOJA GRADA OPATIJE</i>	143
TABLICA 31: <i>SWOT MATRICA LJUDSKIH POTENCIJALA I NJIHOVE ULOGE U GOSPODARSKOM RAZVOJU GRADA OPATIJE</i>	144
TABLICA 32: <i>UKUPNA NOĆENJA I DOLASCI 1998. – 2013.</i>	148
TABLICA 33: <i>TURISTIČKI PROMET U 2012. I 2013.</i>	149
TABLICA 34: <i>UKUPNA NOĆENJA PREMA MJESECIMA, 2008., 2010. I 2013.</i>	150
TABLICA 35: <i>UKUPNA NOĆENJA PREMA ZEMLJAMA PORIJEKLA 2008., 2010. I 2013. (ZEMLJE KOJE SU OSTVARILE VIŠE OD 10.000 NOĆENJA)</i>	154
TABLICA 36: <i>UKUPNI SMJEŠTAJNI KAPACITETI 1998. – 2013.</i>	155
TABLICA 37: <i>SMJEŠTAJNA PONUDA I NOĆENJA PREMA VRSTAMA SMJEŠTAJA</i>	155
TABLICA 38: <i>SMJEŠTAJNI KAPACITETI U 2011. I 2013. GODINI – GRAD OPATIJA</i>	156
TABLICA 39: <i>HOTELI PREMA KATEGORIJAMA, STANJE U KOLOVOZU 2010. I 2013.</i>	157
TABLICA 40: <i>PROSJEČAN BORAVAK GOSTIJU U HOTELIMA U OPATIJI 2008. I 2013.</i>	158
TABLICA 41: <i>PROSJEČNA GODIŠNJA ISKORIŠTENOST SMJEŠTAJNIH KAPACITETA ZA PRVIH 20 TOP DESTINACIJA HRVATSKE U 2014. GODINI</i>	160
TABLICA 42: <i>RASPOLOŽIVI KONGRESNI KAPACITETI U HOTELIMA U OPATIJI</i>	162
TABLICA 43: <i>UKUPNO RASPOLOŽIVI KONGRESNI KAPACITETI U GRADU OPATIJI</i>	163
TABLICA 44: <i>RANG GRUPA ELEMENATA TURISTIČKE PONUDE OPATIJSKE RIVIJERE</i>	165
TABLICA 45: <i>OCJENE ELEMENATA TURISTIČKE PONUDE GRADA OPATIJE I OPATIJSKE RIVIJERE ZA 2011. G.</i>	166
TABLICA 46: <i>ELEMENTI TURISTIČKE PONUDE OPATIJSKE RIVIJERE U GRUPI „PROSTOR, RESURSI, OKOLIŠ“</i>	167
TABLICA 47: <i>ELEMENTI TURISTIČKE PONUDE OPATIJSKE RIVIJERE U GRUPI "STANOVNIŠTVO, ZAPOSLENI"</i>	168
TABLICA 48: <i>ELEMENTI TURISTIČKE PONUDE OPATIJSKE RIVIJERE U GRUPI "ORGANIZIRANOST DESTINACIJE"</i>	169

TABLICA 49: <i>ELEMENTI TURISTIČKE PONUDE OPATIJSKE RIVIJERE U GRUPI "PREPOZNATLJIVOST, SIGURNOST, INFORMIRANOST"</i>	169
TABLICA 50: <i>ELEMENTI TURISTIČKE PONUDE OPATIJSKE RIVIJERE U GRUPI „SADRŽAJI“</i>	170
TABLICA 51: <i>RANG NAJPRIVLAČNIJIH ELEMENATA TURISTIČKE PONUDE OPATIJSKE RIVIJERE</i>	171
TABLICA 52: <i>RANG NAJMANJE PRIVLAČNIJIH ELEMENATA TURISTIČKE PONUDE OPATIJSKE RIVIJERE</i>	172
TABLICA 53: <i>RANG OCJENA ELEMENATA ZNAČAJNIH ZA TURISTIČKI RAZVOJ GRADA OPATIJE</i>	173
TABLICA 54: <i>SWOT MATRICA – TURIZAM</i>	174
TABLICA 55: <i>PRISTUP SAGLEDAVANJU RELEVANTNIH, GLOBALNO PRIHVAĆENIH ELEMENATA U STJECANJU ZNANJA, VJEŠTINA I KOMPETENCIJA KROZ RAZLIČITE OBLIKE FORMALNOG, NEFORMALNOG I INFORMALNOG OBRAZOVANJA</i>	212
TABLICA 56: <i>USKLAĐENOST CILJEVA IZ STRATEGIJE RAZVOJA GRADA OPATIJE S CILJEVIMA PGŽ-A</i>	305
TABLICA 57: <i>USKLAĐENOST CILJEVA STRATEGIJE RAZVOJA GRADA OPATIJE S CILJEVIMA NACIONALNE RAZVOJNE STRATEGIJE</i>	310
TABLICA 58: <i>USPOREDNI PREGLED PROGRAMA EU-A 2007.–2013. I 2014.–2020.</i>	317
TABLICA 59: <i>UPRAVLJAČKA STRUKTURA POJEDINIH OPERATIVNIH PROGRAMA U PERIODU 2007. –2013.</i>	320
TABLICA 60: <i>PRIHODI ŽUPANIJA, GRADOVA I OPĆINA</i>	327

POPIS SLIKA

SLIKA 1: POLOŽAJ GRADA OPATIJE I LIBURNIJSKE (OPATIJSKE) RIVIJERE U PGŽ-U	15
SLIKA 2: STAROSNA STRUKTURA STANOVNIŠTVA GRADA OPATIJE U 2001 I 2011. GODINI	17
SLIKA 3: UDJELI RURALNIH NASELJA U UKUPNOM TERITORIJU GRADA OPATIJE	20
SLIKA 4: PODRUČJE DJELOVANJA JVP OPATIJA.....	36
SLIKA 5: ODGOJNO-OBRAZOVNI SUSTAV U REPUBLICI HRVATSKOJ.....	44
SLIKA 6: PODRUČJA ZNANSTVENOG I STRUČNOG RADA NASTAVNIKA I SURADNIKA ZAPOSLENIH NA FMTU.....	65
SLIKA 6: UDIO OSTVAREN OG BDP-A PO SEKTORIMA GRADA OPATIJE.....	125
SLIKA 7: PROSJEČAN GODIŠNJI BROJ ZAPOSLENIH PREMA OPĆINI RADA I BROJ OSTVARENIH NOĆENJA U RAZDOBLJU 2004-2014.GODINE.....	127
SLIKA 8: PRIKAZ PROSJEČNOG GODIŠNJEG BROJA NEZAPOSLENIH OSOBA U RAZDOBLJU OD 2004-2014.GODINE	128
SLIKA 9: UDIO KLJUČNIH TVRTKI U UKUPNIM PRIHODIMA OSTVARENIM OD DJELATNOSTI I. U 2012. GODINI	134
SLIKA 10: UDIO KLJUČNIH DRUŠTAVA U UKUPNIM PRIHODIMA DJELATNOSTI G U 2012. GODINI	138
SLIKA 11: UDIO OSTVARENIH PRIHODA ACI D. D. U UKUPNIM PRIHODIMA DJELATNOSTI R U 2012. GODINI.....	139
SLIKA 12: UDIO OSTVARENIH PRIHODA KATARINA LINE D. O. O. U UKUPNIM PRIHODIMA DJELATNOSTI N U 2012. GODINI.....	141
SLIKA 13: OSTVARENA NOĆENJA DOMAĆIH I INOZEMNIH TURISTA U RAZDOBLJU 1998. – 2013.....	149
SLIKA 14: NOĆENJA DOMAĆIH I INOZEMNIH TURISTA PO MJESECIMA – 2004., 2008., 2010. I 2013.	151
SLIKA 15: INOZEMNI TURISTI U GRADU OPATIJI PO DOBNIM SKUPINAMA U 2008. I 2013.	152
SLIKA 16: STRUKTURA DOLAZAKA TURISTA U GRAD OPATIJU PO REGIJAMA 2004. – 2013.....	152
SLIKA 17: OSTVARENA NOĆENJA PO ZEMLJAMA U UKUPNOM TURISTIČKOM PROMETU 2008. I 2013.	153
SLIKA 18: STABLO RAZVOJNIH IZAZOVA GRADA OPATIJE	177
SLIKA 19: STABLO CILJEVA I STRATEŠKIH PRIORITETA KOJI PROIZLAZE IZ VIZIJE RAZVOJA GRADA OPATIJE	193
SLIKA 20: PREGLED CILJEVA, STRATEŠKIH PRIORITETA I MJERA RAZVOJA GRADA OPATIJE.....	195
SLIKA 21: PRIKAZ ODNOSA IZMEĐU PRETPRISTUPNIH FONDOVA I INSTRUMENATA KOHEZIJSKE POLITIKE ODPRORAČUNSKE GODINE 2005. NADALJE.....	316

PRILOZI

PRILOG I. – Anketni upitnici 1. i 2.

ANKETNI UPITNIK

Strategija razvoja Grada Opatije

ispitivanje stavova i očekivanja članova PARTNERSKOG ODBORA

Svrha je ovog anketnog istraživanja da članovi RADNE GRUPE, PARTNERSKOG ODBORA I ŠIRE, izraze svoje stavove i očekivanja o ključnim činiteljima značajnim za oblikovanje STRATEGIJE RAZVOJA GRADA OPATIJE. Sudjelovanje u ovom istraživanju je rezultat zajedničkog dogovora, a dobiveni odgovori nedvojbeno će pomoći u oblikovanju konačnog prijedloga. Stoga Vas molimo da **PREKRIŽITE isključivo jedan odgovor za svako pitanje** unutar deset mogućih odgovora, uz naznaku da ocjena 1 znači **izrazito niska ocjena**, a ocjena 10 znači **izrazito visoka ocjena**. Pored navedenog, molimo Vas da izrazite svoj stav i o ostalim otvorenim pitanjima razvoja.

ANKETA 1: NAJČEŠĆE IZRAŽENI PROBLEMI GRADA OPATIJE

Viša ocjena znači da je PROBLEM jače izražen

Br. pit.	MOLIMO VAS DA RANGIRATE NAJČEŠĆE IZRAŽENE PROBLEME GRADA OPATIJE, ALI I DA PONUĐENO DOPUNITE VLASTITIM PRIJEDLOZIMA (prekrižite rang prema uputi)	IZRAZITO NISKA OCJENA	IZRAZITO VISOKA OCJENA
1.	Decentralizacija na nacionalnoj razini	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩	
2.	Jasna vizija i strategija gospodarskog razvoja Opatije	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩	
3.	Transparentna privatizacija	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩	
4.	Jasna strategija u korištenju gospodarskih resursa	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩	
5.	Povezanost obrazovnih programa i potreba tržišta rada	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩	
6.	Birokracija u društvu	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩	
7.	Poduzetnički duh	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩	
8.	Valorizacija kulturnih vrijednosti	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩	
9.	Značajna imovina u vlasništvu RH koja nije u funkciji	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩	
10.	Sustav zbrinjavanja otpadnih voda	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩	
11.	Dostatno investiranje	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩	

12.	Racionalno korištenje prostora	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
13.	Organizirano provođenje obiteljske stambene izgradnje	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
14.	Bespravna izgradnja	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
15.	Ukupno stanje prometa u gradu	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
16.	Politički utjecaj na gospodarstvo	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
17.	Vladavina prava	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
18.	Sređenost katastra	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
19.	Razina poduzetničke aktivnosti	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
20.	Obrazovanje u skladu sa zahtjevima tržišta	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
21.	Kompetentan menadžment	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
22.	Odlazak sposobnih menadžera	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
23.	Nekompetentni političari	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
24.	Organiziranost prometa u mirovanju (parkirališta)	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
25.	Prometna infrastruktura	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
26.	Sveučilišna infrastruktura (studenski dom, menza)	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
27.	Jasno definirana socijalna politika	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
28.	Sadržaji primjereni zahtjevima mlađe populacije	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
29.	Efikasno zbrinjavanje otpada	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
30.	Urbano opremljene stambene zone	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
31.	Dostatni kapaciteti u športu	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
32.	Odnos Vlade prema PGŽ-u i Gradu Opatiji	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
33.	Aдекватna gradska cestovna infrastruktura	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
34.	Turistička ponuda usklađena sa suvremenim trendovima na turističkom tržištu	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
35.	Odgovarajući smještajni kapaciteti	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
36.	Kulturna dobra adekvatno valorizirana	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
37.	Dostatna briga za stare i nemoćne	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
38.	Dobri uvjeti za razvoj obitelji	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
39.	Novi prijedlozi										

ANKETA 2: STRATEŠKE OPCIJE ILI KRITIČNA STRATEŠKA PITANJA ZA GRAD OPATIJU

Viša ocjena znači da je ponuđena opcija prihvatljivija

Br. pit.	MOLIMO VAS DA RANGIRATE STRATEŠKE OPCIJE ILI KRITIČNA STRATEŠKA PITANJA, ALI I DA PONUĐENO DOPUNITE VLASTITIM PRIJEDLOZIMA (prekrižite rang prema uputi)	IZRAZITO NEZADOVOLJAN					IZRAZITO ZADOVOLJAN				
		ponuđenom STRATEŠKOM OPCIJOM					ponuđenom STRATEŠKOM OPCIJOM				
1.	Jačati i razvijati ljudske resurse	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
2.	U razvojnim projektima naglasak staviti na očuvanje prostora i okoliša	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
3.	Obrazovne programe uskladiti s potrebama gospodarstva	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
4.	Prioritetno riješiti uska grla u području lokalnih prometnica i prometa u mirovanju	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
5.	Razvijati gospodarstvo temeljeno na znanju i novim tehnologijama	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
6.	Izraditi glavni plan razvoja turizma Grada Opatije s naglaskom na sadržaje kulturnog turizma	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
7.	Osigurati bolju povezanost obrazovnih institucija i tržišta rada	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
8.	Ponuditi tržištu diferencirani asortiman ponude, usklađen sa suvremenim trendovima i zahtjevima ciljnih slobodnih tržišnih niša	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
9.	Promovirati Grad Opatiju kao gospodarsko središte regije	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
10.	Bolje turistički valorizirati kulturne resurse i atrakcije	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
11.	Ponuditi širi asortiman ponude usluga za sve ciljne skupine	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
12.	Izgrađivati i jačati sustav civilnog društva	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
13.	Motivirati stanovništvo i zaposlene na stručno usavršavanje kroz uključivanje u sustav cjeloživotnog učenja	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
14.	Izgraditi model upravljanja turističkom destinacijom po uzoru na najbolju praksu razvijenih turističkih središta u EU	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
15.	U realizaciji kapitalnih projekata u gospodarstvu usmjeravati se na sve oblike partnerstva i na nove izvore kapitala	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
16.	Podizanje učinkovitosti gradske uprave	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
17.	Razvijati projekte kapitalne infrastrukture	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩

18.	Donijeti strategiju gospodarskog RAZVOJA GRADA	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
19.	Zapošljavanje i napredovanje kadrova temeljiti na znanju, iskustvu i kompetencijama	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
21.	Izgraditi grad visoke socijalne i društvene osjetljivosti	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
22.	Izgradnju mreže velikih, srednjih i malih poduzeća temeljiti na stvarnim mogućnostima i potrebama tržišta	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
23.	Bolje koristiti industrijski potencijal i resurse	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
24.	Mrežu obrazovnih programa sagledavati kroz cjeloviti sustav formalnog, neformalnog i informalnog obrazovanja	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
25.	Kapitalne objekte društvene infrastrukture realizirati kroz partnerstvo gospodarstva, grada i PGŽ-a	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
26.	Financijski i organizacijski poduprijeti stjecanje deficitarnih znanja	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
27.	Unapređivati sustav zbrinjavanja otpada po eko-načelima	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
28.	Umrežavanjem osigurati pretpostavke za bolju ekonomsku valorizaciju kulturno-povijesne baštine i kulturnih događanja	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
29.	Voditi brigu o osiguranju uvjeta za normalan život i rad osoba s posebnim potrebama	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
30.	Razraditi sustav svih oblika privatnog partnerstva u financiranju kapitalne infrastrukture	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
31.	Sustavno podizati standard u području brige o socijalno ugroženima	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
32.	Razvijati poduzetničke projekte u poslovnim zonama (industrijska zona, zona malog poduzetništva i zona visokih tehnologija...)	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
33.	Bolje ekonomski valorizirati objekte i zemljišta u vlasništvu države i grada	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
34.	Poticati izvrsnost na svim razinama	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
35.	Veći naglasak staviti na primjenu načela održivog razvoja	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
36.	Podignuti razinu usluga za stanovništvo	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
37.	Novi prijedlozi										

PRILOG 2 – Pregled EU fondova i strateških dokumenata

EU PROGRAM/ FOND	STRATEŠKI DOKUMENTI
ERASMUS (plus)+	<ul style="list-style-type: none"> ○ Communication from the comission - Erasmus for all http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/com_en.pdf ○ Proposal for establishing Erasmus for all http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/legal_en.pdf ○ WP 2014 http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/c_2013_8193.pdf ○ Erasmus + Vodič: http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/documents/erasmus-plus-programme-guide_en.pdf
ESF	<ul style="list-style-type: none"> ○ Regulation http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/LexUriServ_5.pdf ○ Mogućnosti korištenja sredstava europskog socijalnog fonda u sektoru turizma http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/130918-sf_eu.pdf ○ Europski socijalni fond na djelu http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/KE0113575HRN_002.pdf ○ Unapređivanje kvalitete u visokom obrazovanju uz primjenu Hrvatskog kvalifikacijskog okvira – rok: 19. rujna 2014: http://www.strukturnifondovi.hr/AplikacijaRepository/Natjecaji/Dokumenti/46/Kratki_sazetak_poziva.pdf
ERDF	<ul style="list-style-type: none"> ○ Regulation http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/LexUriServ_4.pdf ○ Unapređivanje kvalitete u visokom obrazovanju uz primjenu Hrvatskog kvalifikacijskog okvira – rok: 19. rujna 2014: http://www.strukturnifondovi.hr/AplikacijaRepository/Natjecaji/Dokumenti/46/Kratki_sazetak_poziva.pdf
KOHEZIJSKI FOND	<p>KOHEZIJSKA POLITIKA EU-a ZA RAZDOBLJE OD 2014. DO 2020.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Prioritet: jačanje istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacija: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/fiche_innovation_hr.pdf ○ Prioritet: poboljšani pristup informacijskim i komunikacijskim tehnologijama (IKT-u), bolja iskorištenost i veća kvaliteta tih tehnologija:

	<p>http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/fiche_ict_hr.pdf</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Prioritet: jačanje konkurentnosti malih i srednjih tvrtki: <p>http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/fiche_sme_hr.pdf</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Prioritet: podrška za prijelaz na gospodarstvo s malim udjelom ugljika u svim sektorima: <p>http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/fiche_low_carbon_hr.pdf</p>
EUROPA ZA GRADANE	<ul style="list-style-type: none"> ○ Programski vodič (sa rokovima natječaja za 2014): <p>https://eacea.ec.europa.eu/sites/eacea-site/files/COMM-2013-00367-00-00-HR-TRA-00.pdf</p>
KREATIVNA EUROPA	<ul style="list-style-type: none"> ○ Program Kreativna Europa 2014 – 2020 http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/Kreativna-Europa.pdf ○ Audiences for culture http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/Audiences%20for%20culture.pdf ○ Communication http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/communication_en.pdf ○ Creative Europe - General Presentation http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/Creative%20Europe%20-%20general%20presentation_en.pdf ○ 2014 annual work programme for the implementation of the Creative Europe Programme http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/c_2013_8314.pdf
OBZOR 2020	<ul style="list-style-type: none"> ○ Akcijski plan podizanja apsorpcijskog kapaciteta Republike Hrvatske za sudjelovanje u Okvirnim programima za istraživanje Europske unije 2013. – 2015. http://www.obzor2020.hr/userfiles/pdfs/Akcijski-Plan-Okvirni-program.pdf ○ WP 2014 -2015 Društveni izazovi: Hrana, poljoprivreda, šumarstvo, more http://ec.europa.eu/research/participants/portal/doc/call/h2020/common/1587800-09._food_sc2_wp_2014-2015_en.pdf ○ WP 2014 – 2015 Društveni izazovi: Klimatska aktivnost, okoliš, učinkovitost resursa i sirovine http://ec.europa.eu/research/participants/portal/doc/call/h2020/common/1587803-12._climate_wp2014-2015_en.pdf ○ WP 2014- 2015 Društveni izazovi: Europa u promjenjivom svijetu - uključiva, inovativna i promišljena društva http://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/wp/2014_2015/main/h2020-wp1415-societies_en.pdf

COSME	<ul style="list-style-type: none"> ○ Proposal http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/com_2011_0834_proposition_d_e_reglement_en.pdf ○ WP 2014 – 2015 http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/work_programme_EN.pdf
LIFE	<ul style="list-style-type: none"> ○ LIFE multiannual work programme for 2014-2017 http://ec.europa.eu/environment/life/about/documents/mawp_annex.pdf ○ The new LIFE Regulation – presentation http://ec.europa.eu/environment/life/about/documents/life2014-2020.pdf ○ LIFE Orientation document http://ec.europa.eu/environment/life/funding/life2014/call/documents/2014_orientation_doc.pdf
CONSUMER	<ul style="list-style-type: none"> ○ Presentation on Consumer Programme http://ec.europa.eu/consumers/eu_consumer_policy/financial-programme/docs/2014-03-27_consumers_programme_en.pdf ○ Proposal European Commission http://ec.europa.eu/consumers/archive/strategy/docs/proposal_consumer_programme_2014-2020_en.pdf
ZDRAVLJE ZA RAST	<ul style="list-style-type: none"> ○ Uredba EO i Vijeća o uspostavi trećeg Programa djelovanja Unije u području zdravlja (2014. – 2020.) http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/CELEX-32014R0282-HR-TXT.pdf ○ The Third EU Health Programme 2014 – 2020 http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/ev_20141104_co01_en.pdf ○ Funding health initiatives http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/factsheet_healthprogramme2014_2020_en.pdf ○ Proposal EC http://ec.europa.eu/health/programme/docs/prop_prog2014_en.pdf ○ Call for applicants 2014 http://ec.europa.eu/chafea/documents/health/calls-for-proposals-2014c17103_en.pdf ○ Factsheets http://ec.europa.eu/chafea/documents/health/hp-factsheets/project-grants/factsheets-hp-pg_en.pdf ○ Summary of WP 2014 http://ec.europa.eu/health/programme/docs/wp2014_annex_summary_en.pdf